

100 EĞİTİMİN
YÜZYILI

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Temel Unsurlar, Politikalar ve Reformlar

GENEL KOORDİNATÖR

Ercan TÜRK

Strateji Geliştirme Başkanı

EDİTÖR

Dr. Yusuf CANBOLAT

İstatistik ve Veri Analizi Daire Başkanı

BÖLÜM EDİTÖRLERİ

Emine ÖZDEMİR

Millî Eğitim Uzmanı

Dr. Muzaffer Can DİLEK

Millî Eğitim Uzmanı

Nadir YILDIRIM

Başöğretmen

DİL UZMANLARI

Ertuğrul ÖNDER

Fatih KAYNAR

Hatice ÇUBUK

Oğuzhan SİSLİOĞLU

Yeliz KAYA

GRAFİK TASARIMCI

Gözde Fulya ÖZÜDOĞRU

ADRES

Millî Eğitim Bakanlığı
Strateji Geliştirme Başkanlığı
Atatürk Bulvarı No. 98 4.Kat
A Blok Bakanlıklar
Kızılay/ANKARA

İLETİŞİM

<https://sgb.meb.gov.tr>

Tel : +90 (312) 413 26 80/81

Faks : +90 (312) 413 64 01

https://x.com/meb_sgb

ANKARA 2025

© Bu yayının tüm hakları T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığına aittir.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

ISBN: 978-9-75118-594-5

KATKI VERENLER

Abdurrahman KAÇMAZ / Adnan ATMANLIOĞLU / Ahmet DUYGUN / Ahmet GÜNDÜZ / Anıl ÇAVDAR / Aslı ÇETİNKAYA / Ayşe Saadet BEYHAN / Ağabey TANIŞ / Bahtiyar TOLUNAY Başak BAYDAR / Begüm Tuğçe İSTEK / Bengi Heval YILMAZ / Bilal YAMAN / Burak DELİALİOĞLU / Burcu YILMAZ / Caner ERKEN / Çiğdem SARIKAMIŞ ALKAN / Derya DİNGAZ / Dr. Aslıhan HAFIZOĞLU / Dr. Bekir Kul / Dr. Caner ERKAN / Dr. İlhami SARIÇAM Dr. Murat AKKUŞ / Dr. Nihan UÇAR SARIMANOĞLU / Dr. Rıza MEMİŞ / Dr. Serap SAYDIM Dr. Yasin DEMİRCİ / Duygu ÇANDARLI / Emine AKINCI / Emre TAŞ / Erdal BAYHAN / Erhan KARAKUYU / Esra KIRKIL / Ezgi GÜRSOY / Fatih KAYNAR / Fatma AKIN SARI / Fatma TABULU Figen KARA / Filiz BAŞÖREN ALAN / Firdevs ÇELİK / Gökhan AYDIN / Gül Betül YILMAZ Gülşah SAYDAN / Hasan DOLU / Havva ÇALIŞKAN / Hülya İĞDİR / Hüseyin NAR / İlhan ERANIL İsmail POLAT / Kevser YALDIZ TÜREDİ / Mehmet SULAR / Mehmet ÇİÇEK / Meliha SAKİN Meral YILDIRIM / Meryem AKARSU MURAT / Murat KARAKAŞ / Nesrin SOYTEKİN Nur TALAN / Onur SİDAR / Osman COŞAR / Oğuzhan ÖZEL / Ömer Can CÖMERT / Ömer DURSUN / Ömer YILDIZ / Pelin ÇAKMAK / Semra APİŞ / Sevda YILDIRIM / Sinan AKSOY Suna BAYRAKTAR / Süleyman ARIKBOĞA / Süleyman DÜNDAR / Şaziye ERTÜZÜN / Şeref Yiğit AKPINAR / Şule BADİK / Tayyar GEÇER / Yasemin DEMİR / Yaşar ŞAHİN / Yunus DUMAN Zeynel Abidin KARAGÖZ / Züleyha KOL

SUNUŞ

Köklü bir geçmişe sahip olan millî eğitim sistemimiz değişen ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli olarak gelişmektedir. Bununla birlikte, sunduğu hizmetlerin kapsamı, yararlanıcıları ve paydaşları açısından giderek genişleyerek daha büyük bir hizmet kapasitesine ve daha kapsamlı bir içerik çerçevesine ulaşmaktadır. Güvenilir bilginin her zamankinden daha fazla önem kazandığı bu dönemde dinamik ve kapsamlı eğitim sistemimizin bu yapısını tüm boyutlarıyla derinlemesine ortaya koyan kaynaklar, eğitim sistemimizin doğru bir şekilde anlaşılması, anlatılması ve geliştirilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Söz konusu kaynaklar, sadece eğitim sürecine dâhil olan bireyler için değil, aynı zamanda sistemin işleyişi ve geleceği hakkında daha geniş bir bakış açısı oluşturmayı amaçlayanlar için önemli bir rol oynamaktadır. Öğrenciler, veliler, araştırmacılar, akademisyenler ve politika yapıcılar için bir başvuru kaynağı niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda, bu tür çalışmalar, eğitim sistemimizin uluslararası alanda tanıtılmasına katkı sağlaması açısından stratejik bir öneme sahiptir.

Türk Eğitim Sistemi: Temel Unsurlar, Politikalar ve Reformlar adlı bu eserde, eğitim sistemimizin her aşaması detaylı bir şekilde ele alınmakta ve söz konusu ihtiyaca cevap verme amacı taşınmaktadır.

Eğitim sistemimize ilişkin geniş bir konu yelpazesini kapsayan bu çalışmada, alanın bütüncül ve kapsamlı bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlanmakta ve bu önemli konu başlıkları sistematik bir biçimde incelenmektedir.

“Türkiye Yüzyılı”nda eğitimde daha iyi bir geleceğe adım atarken, bu kitabın faydalı bir kaynak olmasını temenni eder, eserin ortaya çıkmasında emeği geçen Bakanlığımız çalışanları ve ilgili kuruluş temsilcilerine teşekkür ederim.

YUSUF TEKİN
Millî Eğitim Bakanı

ÖN SÖZ

Eğitim sistemimizin temellerini ve işleyişini titizlikle incelemek, yalnızca geleceğe yönelik sağlıklı planlamalar yapmayı değil, aynı zamanda güçlü ve geliştirilmesi gereken yönleri belirleyerek iyileştirmeye yönelik değerlendirme fırsatları da oluşturmayı sağlar. Bu kapsamlı değerlendirmeler, eğitim politikalarının daha verimli ve etkili biçimde şekillendirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bakanlığımız tarafından bugüne kadar bu alanda pek çok çalışma gerçekleştirilmiş olsa da bu çalışmalar genellikle belirli konu veya temalar etrafında yoğunlaşmıştır. Bu durum, eğitim sistemimizi tüm yönleriyle kapsamlı bir şekilde ele alan bir referans kaynağı olan ihtiyacı gündeme getirmiştir. Uzun süredir duyulan bu ihtiyaç, bu eserin hazırlanmasındaki en önemli motivasyonlardan biri olmuştur. Bu kitapla, eğitim sistemimizin temel yapı taşları, politikaları, organizasyonu ve mevzuatı derinlemesine incelenerek, söz konusu boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır.

Okul öncesinden yükseköğretime ve yetişkin eğitime kadar tüm kademeleri kapsayan bu çalışmada eğitim politikaları, yönetim süreçleri, finansman, öğretmen yetiştirme ve öğretim süreçleri gibi konuları geniş bir perspektifle ortaya konmaktadır. Eğitim sisteminin temel dinamikleri ve yönetim yapısı derinlemesine incelenerek, eğitimin erişilebilirliği ve kalitesi üzerine kapsamlı bir değerlendirme imkânı sunulmaktadır.

Bu eserin, eğitim araştırmacıları, yöneticiler, öğretmenler ve politika yapımcılar için önemli bir başvuru kaynağı olması amaçlanmaktadır. Kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma ve destek veren ilgili kurum çalışanlarına teşekkür eder, eğitim sistemimize katkı sağlamasını dilerim.

Ercan TÜRK

Strateji Geliştirme Başkanı

Yönetici Özeti

“Türk Eğitim Sistemi: Temel Unsurlar, Politikalar ve Reformlar” kitabı, eğitim kademeleri ve temalar ekseninde birbirini bütünleyen on dört bölümden oluşmaktadır. Eğitim Sisteminin Temel Özellikleri bölümü, eğitim sisteminin yapısal özelliklerini ve ana hatlarını sunmaktadır. Bu bölümde, eğitim sisteminin temel kademeleri, organizasyon yapısı ve eğitimdeki önemli ilkeler hakkında kapsamlı bilgiler verilmektedir.

Bölüm 1: Siyasal, Sosyal, Ekonomik Bilgiler ve Eğilimler, Türkiye’deki siyasal ve sosyal yapıyı, ekonomik durumu eğitim sistemi bağlamında ele almaktadır. Bu bölümde, temel yönetim ve yasama organları, demografik durum, resmî dil ve politik-ekonomik durum gibi önemli faktörlere odaklanılmıştır.

Bölüm 2: Organizasyon ve Yönetim, eğitim sisteminin organizasyonu ve yönetim yapısını derinlemesine incelemektedir. Bu bölümde, ulusal politikalar, hayat boyu öğrenme stratejisi, eğitim kurumlarının yapısı, özel öğretim kurumları ve yerel yönetimlerin eğitimle ilgili rolleri gibi önemli unsurlar yer almaktadır.

Bölüm 3: Eğitimin Finansmanı, eğitim sisteminin finansal yapısını detaylı bir şekilde ele almaktadır. Okul öncesinden yükseköğretime kadar farklı eğitim kademelerindeki finansman kaynakları, devletin eğitim finansmanı politikaları ve öğrencilere sağlanan malî destekler bu bölümde açıklanmaktadır.

Bölüm 4: Okul Öncesi Eğitim, okul öncesi eğitimin yapısını, erişimini ve finansal yönlerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Bu bölümde, okul öncesi eğitimdeki kayıt koşulları, eğitim programları, eğitimcilerin nitelikleri, erişim modelleri ve aile destek programları gibi önemli başlıklar ele alınmaktadır.

Bölüm 5: İlköğretim (İlkokul ve Ortaokul), Türkiye’deki ilköğretim sisteminin örgütlenmesi, öğretme ve öğrenme süreçleri, değerlendirme yöntemleri ve alternatif yapıları üzerinde durmaktadır. Bu bölümde, ilköğretim okullarının coğrafi erişilebilirlikten okul seçimine, ders yılının düzenlenmesinden okul günlerinin nasıl organize edildiğine kadar geniş bir yelpazede eğitim uygulamaları ele alınmaktadır.

Bölüm 6: Ortaöğretim, genel ve meslekî ortaöğretimin örgütlenmesini, öğretme yöntemlerini ve değerlendirme süreçlerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Bu bölümde, ortaöğretimdeki okul türleri, coğrafi erişilebilirlik, okul seçimi ve kabul şartları gibi örgütlenme unsurları ele alınırken, unsurları ele alınırken genel ve meslekî eğitimdeki öğretim programları, ders saatleri ve öğrenci değerlendirme yöntemleri de açıklanmaktadır.

Bölüm 7: Yükseköğretim, yükseköğretim kurumlarının yapısını ve programlarını detaylı bir şekilde ele almaktadır. Bu bölümde, birinci kademe programlarından yüksek lisans ve doktora programlarına kadar farklı eğitim seviyelerinin organizasyonu, müfredatları, öğretim yöntemleri ve öğrenci ilerlemesi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca, istihdam edilebilirlik, öğrenci değerlendirmesi ve sertifikasyon süreçleri gibi kritik noktalar da incelenmektedir. Ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının yapısal çeşitliliği ve organizasyonel farklılıkları da bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Bölüm 8: Yetişkin Eğitimi ve Öğretimi, hayat boyu öğrenme perspektifiyle yetişkin eğitimi uygulamalarını incelemektedir. Bu bölümde, yetişkin eğitimi hizmeti veren kurumlar, Millî Eğitim Bakanlığı ve diğer kamu kurumlarının sorumlulukları, yaygın eğitim programları ve kurumları gibi unsurlar ele alınmaktadır.

Ayrıca, halk eğitimi merkezleri, açık öğretim okulları ve meslekî eğitim merkezleri gibi kuruluşların işleyişi, yaygın eğitim veri tabanları ve serbest öğrenmenin geçerliliği gibi önemli konular da açıklanmaktadır.

Bölüm 9: Öğretmenler ve Eğitim Personeli, eğitim sisteminde görev yapan öğretmenler ve akademik personelin yetiştirilmesi, mesleğe kabulü, çalışma koşulları ve meslekî gelişim süreçlerini ele almaktadır. Bu bölümde, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri, öğretmen yetiştirme modelleri, kabul koşulları, müfredat ve sertifikasyon süreçleri incelenmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin hizmet içi koşulları, mesleğe giriş, terfi ve ilerleme, maaş, çalışma süreleri ve emeklilik gibi konular detaylandırılmaktadır.

Bölüm 10: Yönetim ve Diğer Eğitim Personeli, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim yönetim kadrolarının atama, görevlendirme ve sorumlulukları detaylı şekilde ele almaktadır. Başlıklar arasında okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim yönetici atamaları, öğretmen ve yöneticilerin görev süreleri, rehberlik hizmetlerinden sorumlu eğitim personeli, yükseköğretimdeki yönetim kadrosu ve yetişkin eğitimi yönetim kadrosunun görev, yetki ve sorumlulukları yer almaktadır. Ayrıca, yükseköğretim kurumlarında yönetim yapısı ve işleyişe dair bilgiler de sunulmuştur.

Bölüm 11: Kalite Güvencesi, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim ile yetişkin eğitimi alanlarında kalite güvencesinin sağlanmasıyla ilgili süreçleri kapsamaktadır. Başlıklar arasında kalite güvencesi yöntem ve yaklaşımları, sorumlu birimler, yükseköğretim kurumlarındaki kalite güvence çalışmalarının tarihçesi ve kalite kurullarının görevleri bulunmaktadır. Bölüm, kalite güvencesinin eğitim süreçlerinde nasıl entegre edildiğini ve iyileştirici stratejileri açıklamaktadır.

Bölüm 12: Eğitim Desteği ve Rehberlik, eğitim destek ve rehberlik hizmetlerine yönelik bu bölüm, öğrencilere yönelik özel eğitim uygulamaları, rehberlik hizmetleri ve destek tedbirlerinin nasıl sağlandığını kapsamaktadır. İlköğretim ve ortaöğretimde özel eğitim ihtiyaçları, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde rehberlik, yükseköğretim öğrencilerine sağlanan destekler gibi konular bu bölümde detaylandırılmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin akademik, sosyal, duygusal ve kariyer rehberliği ihtiyaçları da ele alınmaktadır.

Bölüm 13: Hareketlilik ve Uluslararasılaşma, okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkin eğitiminde hareketlilik ve uluslararasılaşmanın çeşitli boyutlarını incelemektedir. Öğrenci, öğretmen ve akademik personel hareketliliği, müfredat geliştirmede Avrupa, küresel ve kültürlerarası boyutlar, uluslararası ortaklıklar ve ağlar gibi konular yer almaktadır. Ayrıca, karşılıklı anlaşmalar ve dünya çapında iş birliği konuları da bu bölümde ele alınmıştır.

Bölüm 14: Devam Eden Çalışmalar ve Politika Gelişmeleri bölümünde, eğitimdeki mevcut politika gelişmeleri ve reformlar detaylı şekilde sunulmaktadır. Okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar olan alanlardaki ulusal reformlar, meslekî eğitim, genel ortaöğretim ve yetişkin eğitimi konularındaki çalışmalar tartışılmaktadır. Bu bölümde, son üç yıl itibarıyla eğitimdeki yenilikçi ve devam eden politikalar hakkında bilgiler verilmektedir.

Sonuç olarak, **“Türk Eğitim Sistemi: Temel Unsurlar, Politikalar ve Reformlar”** kitabı, eğitim sisteminin temel yapısını ve işleyişini derinlemesine inceleyen bir çalışmadır. Kitap, eğitim kademeleri ve temalar üzerinden birbirini tamamlayan on dört bölümle, Türkiye’nin eğitim politikaları, yapısal reformları ve uygulama süreçlerini ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki eğitim kurumlarının organizasyonu, öğretim yöntemleri, finansman yapıları ve yönetim kadrolarının işleyişı gibi kritik konulara ışık tutulmaktadır. Ayrıca, yetişkin eğitimi ve uluslararasılaşma gibi küresel eğilimler de ele alınarak, Türk eğitim sisteminin güncel durumu ve gelecekteki potansiyel gelişim alanları hakkında kapsamlı bilgiler sunulmaktadır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

28

Eğitim Sisteminin Kademeleri

BÖLÜM 1

SİYASAL, SOSYAL, EKONOMİK BİLGİLER VE EĞİLİMLER

32

- 1.1. Temel Yönetim ve Yasama Organları
- 1.2. Demografik Durum ve Resmî Dil
- 1.3. Politik ve Ekonomik Durum

BÖLÜM 2

ORGANİZASYON VE YÖNETİM

38

- 2.1. Temel Prensipler ve Ulusal Politikalar
- 2.2. MEB'in Organizasyon Yapısı
 - 2.2.1. Örgün Eğitim Kurumları
 - 2.2.2. Hayat Boyu Öğrenme Kurumları
- 2.3. Özel Öğretim Kurumları
- 2.4. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi
- 2.5. Yerel ve/veya Kurumsal Seviyede Yönetim ve Yönetişim
- 2.6. Eğitim Kurumlarına İlişkin İstatistikler

BÖLÜM 3

EĞİTİMİN FİNANSMANI

58

- 3.1 Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimin Finansmanı.
 - 3.1.1 Finansman
 - 3.1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanı
 - 3.1.1.2. İlköğretimin Finansmanı
 - 3.1.1.3. Ortaöğretimin Finansmanı
 - 3.1.2. Mali Yönetim ve Kontrol
 - 3.1.3. Ücretsiz Kamu Eğitimi
 - 3.1.4. Öğrenci Ailelerine Mali Destek
 - 3.1.4.1. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrenci Ailelerine Mali Destek
 - 3.1.5. Öğrenciler için Mali Destek
 - 3.1.6. Özel Öğretim
- 3.2. Yükseköğretimin Finansmanı
 - 3.2.1. Finansman
 - 3.2.2. Mali Yönetim ve Kontrol
 - 3.2.3. Devlet Üniversitelerindeki Ücretler
 - 3.2.4. Öğrencilerin Aileleri için Mali Destek
 - 3.2.5. Öğrenciler için Mali Destek
 - 3.2.6. Özel Öğretim
- 3.3. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminin Finansmanı
 - 3.3.1. Ana Finansman İlkeleri
 - 3.3.2. Öğrenciler Tarafından Ödenen Ücretler
 - 3.3.3. Yetişkin Öğrenciler için Mali Destek
 - 3.3.4. Özel Sağlayıcılar için Devlet Yardımları

- 4.1. Erişim
 - 4.1.1. Okul Öncesi Eğitimi ve Bakımı için Kayıt Koşulları
- 4.2. Mali Boyut
 - 4.2.1. Resmî Kurumlar
 - 4.2.2. Özel Kurumlar
- 4.3. Kurum Temelli Okul Öncesi Eğitim Yapılanması
 - 4.3.1. Kayıt-Kabul Koşulları ve Kurum Seçimi
 - 4.3.2. Öğrenci ve Personel Sayıları
 - 4.3.2.1. Öğrenci Sayısı
 - 4.3.2.2. Personellerin Nitelikleri
- 4.4. Eğitim Programı ve Rehberler
 - 4.4.1. Yıllık, Haftalık ve Günlük Planlama
 - 4.4.2. Öğrenme ve Gelişim Alanları
 - 4.4.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları
 - 4.4.2.2. Okul Öncesi Eğitim Programının İlkeleri
 - 4.4.2.3. Okul Öncesi Eğitim Programının Tanıtımı
 - 4.4.2.4. Okul Öncesi Eğitim Programında Beceri Kavramı
 - 4.4.2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Süreç Bileşeni Kavramı
 - 4.4.2.6. Okul Öncesi Eğitim Programında Öğrenme Çıktısı Kavramı
 - 4.4.2.7. Okul Öncesi Eğitim Programında Alt Öğrenme Çıktısı Kavramı
 - 4.4.2.8. Okul Öncesi Eğitim Programı Alan Becerileri
 - 4.4.2.9. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Çocuğu Tanıma, Değerlendirme ve Raporlama
- 4.5. İlkokula Geçiş
- 4.6. Okul Öncesi Eğitimde Eğitime Erişim Model ve Programları
 - 4.6.1. Yaz Eğitimi Erişim Modeli
 - 4.6.2. Geçici Köy Ana Sınıfı Modeli
 - 4.6.3. Evde Okul Öncesi Eğitim Modeli
 - 4.6.4. Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocukları İçin Eğitime Erişim Modeli
 - 4.6.5. Mobil Ana Sınıfı Erişim Modeli
 - 4.6.6. Ebeveyn-Çocuk Destek Programı
 - 4.6.7. Çocuk Kulübü
 - 4.6.8. Destek Eğitim Odası

- 5.1. Türkiye’de İlköğretimin Teşkilatlanması.
 - 5.1.1. Coğrafi Erişebilirlik
 - 5.1.2. Giriş Şartları ve Okul Seçimi
 - 5.1.3. Yaş Seviyeleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması
 - 5.1.4. Ders Yılıının Düzenlenmesi
 - 5.1.5. Okul Gün ve Haftaların Düzenlenmesi
- 5.2. İlköğretimde Öğretme ve Öğrenme
 - 5.2.1. Öğretim Programları, Konular ve Ders Saatleri
 - 5.2.2. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri
 - 5.2.2.1. EBA İçerik Üretim Çalışmaları
 - 5.2.2.2. TRT EBA Çalışmaları
- 5.3. İlköğretimde Değerlendirme

- 5.3.1. Öğrenci Değerlendirmesi
- 5.3.2. Öğrencilerin İzlenmesi
- 5.3.3. Sertifikasyon
- 5.4. İlköğretimde Alternatif Yapılar ve Örgütlenme Çeşitliliği

BÖLÜM 6

ORTAÖĞRETİM

90

- 6.1. Ortaöğretimin Örgütlenmesi
 - 6.1.1. Kurum Türleri
 - 6.1.2. Coğrafi Erişilebilirlik
 - 6.1.3. Kabul Şartları ve Okul Seçimi
 - 6.1.4. Yaş Düzeyleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması.
 - 6.1.5. Ders Yılıının Düzenlenmesi
- 6.2. Genel Ortaöğretimin Örgütlenmesi
 - 6.2.1. Kurum Türleri
 - 6.2.2. Coğrafi Erişilebilirlik
 - 6.2.3. Kabul Koşulları ve Okul Tercihleri
 - 6.2.4. Yaş Seviyeleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması
 - 6.2.5. Ders Yılıının Düzenlenmesi
 - 6.2.6. Gün ve Haftaların Düzenlenmesi
- 6.3. Genel Ortaöğretimde Öğretme ve Öğrenme
 - 6.3.1. Öğretim Programları, Konular ve Ders Saatleri
 - 6.3.2. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri
- 6.4. Genel Ortaöğretimde Ölçme ve Değerlendirme
 - 6.4.1. Öğrenci Değerlendirmesi
 - 6.4.2. Öğrencilerin Sınıf Geçmesi
 - 6.4.3. Sertifikasyon
- 6.5. Meslekî ve Teknik Ortaöğretimin Örgütlenmesi
 - 6.5.1. Kurum Türleri
 - 6.5.2. Coğrafi Erişilebilirlik
 - 6.5.3. Kabul Koşulları ve Okul Tercihleri
 - 6.5.4. Yaş Seviyeleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması
 - 6.5.5. Ders Yılıının Düzenlenmesi
 - 6.5.6. Gün ve Haftaların Düzenlenmesi
- 6.6. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Öğretme ve Öğrenme
 - 6.6.1. Öğretim Programları, Konular ve Ders Saatleri
 - 6.6.2. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri
- 6.7. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Ölçme ve Değerlendirme
 - 6.7.1. Öğrenci Değerlendirmesi
 - 6.7.2. Öğrencilerin Sınıf Geçmesi
 - 6.7.3. Sertifikasyon
- 6.8. Ortaöğretimde Alternatif İmkânlar ve Örgütlenme Çeşitliliği
 - 6.8.1. Açık Öğretim Lisesi
 - 6.8.2. Meslekî Açık Öğretim Lisesi
 - 6.8.3. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi

- 7.1. Yükseköğretim Kurum Türleri
- 7.2. Birinci Kademe Programlar
 - 7.2.1. Ön Lisans Programları
 - 7.2.1.1. Çalışma Alanları
 - 7.2.1.2. Kabul Koşulları
 - 7.2.1.3. Müfredat
 - 7.2.1.4. Öğretim Yöntemleri
 - 7.2.1.5. Öğrencilerin İlerlemesi (Eğitim Süreci)
 - 7.2.1.6. İstihdam Edilebilirlik
 - 7.2.1.7. Öğrenci Değerlendirmesi
 - 7.2.1.8. Sertifikasyon
 - 7.2.2. Lisans Programları
 - 7.2.2.1. Çalışma Alanları
 - 7.2.2.2. Kabul Koşulları
 - 7.2.2.3. Müfredat
 - 7.2.2.4. Öğretim Yöntemleri
 - 7.2.2.5. Öğrencilerin İlerlemesi
 - 7.2.2.6. İstihdam Edilebilirlik
 - 7.2.2.7. Öğrenci Değerlendirmesi
 - 7.2.2.8. Sertifikasyon
 - 7.2.2.9. Organizasyonel Çeşitlilik
- 7.3. Yüksek Lisans Programları
 - 7.3.1. Çalışma Alanları
 - 7.3.2. Kabul Koşulları
 - 7.3.3. Müfredat
 - 7.3.4. Öğretim Yöntemleri
 - 7.3.5. Öğrencilerin İlerlemesi
 - 7.3.6. İstihdam Edilebilirlik
 - 7.3.7. Öğrenci Değerlendirmesi
 - 7.3.8. Sertifikasyon
- 7.4. Lisans ve Yüksek Lisans Yapısı Dışındaki Programlar
- 7.5. Doktora Programları
 - 7.5.1. Doktora Çalışmalarının Organizasyonu
 - 7.5.2. Kabul Koşulları
 - 7.5.3. Doktora Öğrencilerinin/Adaylarının Durumu
 - 7.5.4. Danışmanlık İşleri
 - 7.5.5. İstihdam Edilebilirlik
 - 7.5.6. Değerlendirme
 - 7.5.7. Sertifikasyon
 - 7.5.8. Organizasyonel Çeşitlilik

- 8.1. Hayat Boyu Öğrenmeden Sorumlu Kuruluşlar
- 8.2. Gelişmeler ve Mevcut Politika Öncelikleri
- 8.3. Yetişkin Eğitimi Hizmeti Veren Kurumlar
 - 8.3.1. Millî Eğitim Bakanlığı
 - 8.3.1.1. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü.
 - 8.3.1.2. Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
 - 8.3.1.3. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
 - 8.3.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
 - 8.3.2.1. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
 - 8.3.2.2. Meslekî Yeterlilik Kurumu
 - 8.3.3. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı)
 - 8.3.4. Diğer Bakanlıklar, Kamu Kurum ve Kuruluşları
 - 8.3.4.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
 - 8.3.4.2. Tarım ve Orman Bakanlığı
 - 8.3.4.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
 - 8.3.4.4. Yerel Yönetimler
 - 8.3.4.5. Gençlik ve Spor Bakanlığı
 - 8.3.4.6. Meslek Kuruluşları
- 8.4. Ana Hizmet Türleri
 - 8.4.1. Yaygın Eğitim Programları
 - 8.4.2. Yaygın Eğitim Kurumları
 - 8.4.2.1. Halk Eğitimi Merkezleri
 - 8.4.2.2. Açık Öğretim Okulları
 - 8.4.2.3. Olgunlaşma Enstitüleri
 - 8.4.2.4. Meslekî Eğitim Merkezleri
- 8.5. Yaygın Eğitim Veri Tabanları
 - 8.5.1. e-Yaygın Sistemi
 - 8.5.2. Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı
- 8.5. Yaygın ve Serbest Öğrenmenin Geçerliliği

- 9.1. Öğretmenlerinin Hizmet Öncesi Eğitimi
 - 9.1.1. Öğretmen Yetiştiren Eğitim Kurumları ve Öğretmen Yetiştirme Modelleri
 - 9.1.2. Kabul Koşulları
 - 9.1.3. Müfredat, Uzmanlaşma Düzeyi ve Öğrenme Çıktıları
 - 9.1.4. Öğretim Üyeleri ve Görevlileri
 - 9.1.5. Nitelikler, Değerlendirme ve Sertifikalar
- 9.2. Öğretmenlerinin Hizmet Koşulları
 - 9.2.1. Planlama Politikası
 - 9.2.2. Mesleğe Giriş
 - 9.2.3. Göreve Başlama
 - 9.2.4. Profesyonel Durum
 - 9.2.5. Göreve Ara Verenlere Yönelik Önlemler
 - 9.2.6. Destekleyici Önlemler
 - 9.2.7. Maaşlar
 - 9.2.8. Çalışma Süresi ve Tatiller

- 9.2.9. Terfi ve İlerleme
- 9.2.10. Yer Değiştirmeler
- 9.2.11. İşten Çıkarma
- 9.2.12. Emeklilik ve Emekli Maaşları
- 9.3. Öğretmenleri Sürekli Meslekî Gelişimi
- 9.3.1. Organizasyonel Yönler
- 9.4. Meslekî Gelişim Faaliyetlerine Katılım için Teşvikler, Destekleyici Önlemler ve Finansman
- 9.5. Yükseköğretimdeki Akademik Personel İçin Başlangıç Eğitimi
- 9.6. Yükseköğretimde Görev Yapan Akademik Personelin Hizmet Koşulları
- 9.6.1. Planlama Politikası
- 9.6.2. Mesleğe Giriş
- 9.6.3. Meslekî Durum
- 9.6.4. Maaşlar
- 9.7. Yükseköğretimde Çalışan Akademik Personelin Sürekli Meslekî Gelişimi
- 9.8. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Öğretmenler, Eğitimciler için Başlangıç Eğitimi
- 9.9. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Öğretmenler ve Eğitimcilerin Hizmet Koşulları
- 9.10. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Öğretmenler ve Eğitimciler için Sürekli Meslekî Gelişim

BÖLÜM 10

YÖNETİM VE DİĞER EĞİTİM PERSONELİ

156

- 10.1. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Yönetim Kadrosu
 - 10.1.1. Atama ve Görevlendirmeler
 - 10.1.1.1. Yönetici Olarak Görevlendirileceklerde Aranılan Genel Şartlar
 - 10.1.1.2. Müdür Olarak Görevlendirileceklerde Aranılan Özel Şartlar
 - 10.1.1.3. Müdür Yardımcısı Olarak Görevlendirme Şartları
 - 10.1.1.4. Yönetici Olarak İlk Defa Görevlendirme ve Başvuru Süreci
 - 10.1.1.5. Yönetici Olarak Yeniden Görevlendirme
 - 10.1.1.6. Yönetici Görevlendirme Esasları
 - 10.1.1.7. Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumlarına Yönetici Atamaları
 - 10.1.1.7.1. Başvuru Şartları ve Görev Süreleri
 - 10.1.1.7.2. Genel Başvuru Şartları
 - 10.1.1.7.3. Müdür Olarak Görevlendirme Şartları
 - 10.1.1.7.4. Müdür Yardımcısı Olarak Görevlendirme Şartları
 - 10.1.1.8. Öğretmen ve Yöneticilerin Görev Süresi
 - 10.1.1.8.1. Görev, Yetki ve Sorumluluklar
 - 10.1.1.8.2. Okul Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları
 - 10.1.1.8.3. Müdür Yardımcısının Görev, Yetki ve Sorumlulukları
 - 10.1.1.8.4. Müdür Yetkili Öğretmenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları
 - 10.1.1.9. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine Göre Müdür, Müdür Yardımcısı ve Diğer Yönetici Görevleri
 - 10.2. Eğitim Kalitesinin Denetim ve Rehberliğinde Görev Alan Personel
 - 10.2.1. Atama ve Görevlendirmeler
 - 10.2.1.1. Eğitim Müfettişliği Yarışma Sınavı ve Atama Şartları
 - 10.2.1.2. Yazılı Sınava Katılım Şartları
 - 10.2.1.3. Yeterlik Sınavı ve Değerlendirme Süreci
 - 10.2.1.4. Yazılı ve Sözlü Sınavın Uygulanması
 - 10.2.2. Görev, Yetki ve Sorumlulukları

- 10.3. Rehberlik Hizmetlerinden Sorumlu Eğitim Personeli
- 10.3.1. Rehber Öğretmenlerin Görevleri
- 10.3.1.1. Gelişimsel ve Önleyici Hizmetler
- 10.3.1.2. İyileştirici Hizmetler
- 10.3.1.3. Destek Hizmetler
- 10.4. Diğer Eğitim Personeli veya Okullarda Çalışan Personel

BÖLÜM 11

KALİTE GÜVENCESİ

170

- 11.1. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Kalite Güvencesi
- 11.1.1. Sorumlu Kurumlar
- 11.1.2. Kalite Güvencesi Yöntem ve Yaklaşımları
- 11.2. Yükseköğretimde Kalite Güvencesi
- 11.2.1. Sorumlu Birimler
- 11.2.2. Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Güvence Çalışmalarının Tarihçesi
- 11.2.3. Yükseköğretim Kalite Kurulunun Yapısı ve Görevleri
- 11.2.4. Kalite Güvencesi Yöntem ve Yaklaşımları
- 11.3. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Kalite Güvencesi
- 11.3.1. Sorumlu Birimler
- 11.3.2. Kalite Güvencesi Yöntem ve Yaklaşımları

BÖLÜM 12

EĞİTİM DESTEĞİ VE REHBERLİK

180

- 12.1. İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Özel Eğitim Uygulamaları
- 12.1.1. Genel Eğitim Kapsamında Özel Eğitim İhtiyaçlarının Sağlanması
- 12.2. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Ayrı Özel Eğitim İhtiyaçlarının Sağlanması
- 12.2.1. Hedef Grup/Gruplar
- 12.2.2. Kabul Koşulları ve Okul Seçimi
- 12.2.3. Yaş Seviyesi ve Öğrencilerin Gruplandırılması
- 12.2.4. Öğretim Programı ve Dersler
- 12.2.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri
- 12.2.6. Öğrencilerin İlerlemesi
- 12.2.7. Sertifikasyon
- 12.3. Okul Öncesi, İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri İçin Destek Tedbirleri
- 12.3.1. Hedef Grubun/Grupların Tanımı
- 12.3.2. Özel Destek Tedbirleri
- 12.4. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Rehberlik ve Danışmanlık
- 12.4.1. Akademik Rehberlik
- 12.4.2. Sosyal Duygusal Rehberlik
- 12.4.3. Kariyer Rehberliği
- 12.5. Yükseköğretimde Öğrencilere Desteğin Ölçütleri
- 12.5.1. Hedef Grup/Grupların Tanımı
- 12.5.2. Özel Destek Şartları
- 12.6. Yükseköğretimde Rehberlik ve Danışmanlık
- 12.6.1. Akademik Rehberlik
- 12.6.2. Psikolojik Danışma
- 12.7. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Öğrencilere Desteğin Ölçütleri
- 12.7.1. Hedef Grup/Grupların Tanımı

- 12.7.2. Özel Destek Şartları
- 12.8. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Rehberlik ve Danışmanlık
 - 12.8.1. Akademik Rehberlik
 - 12.8.2. Psikolojik Danışma
 - 12.8.3. Kariyer Rehberliği

BÖLÜM 13

HAREKETLİLİK VE ULUSLARARASILAŞMA

212

- 13.1. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Hareketlilik
 - 13.1.1. Öğrenci Hareketliliği
 - 13.1.2. Öğretmen Hareketliliği
- 13.2. Yükseköğretimde Hareketlilik
 - 13.2.1. Öğrenci Hareketliliği
 - 13.2.2. Akademik ve İdari Personel Hareketliliği
- 13.3. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Hareketlilik
 - 13.3.1. Öğrenci Hareketliliği
 - 13.3.2. Öğretmen ve Eğitimci Hareketliliği
- 13.4. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Uluslararasılaşmanın Diğer Boyutları
 - 13.4.1. Öğretim Programı Geliştirmede Avrupa Boyutu, Küresel ve Kültürlerarası Boyut
 - 13.4.2. Ortaklık ve Ağlar
- 13.5. Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Diğer Boyutları
 - 13.5.1. Müfredat Geliştirmede Avrupa Boyutu, Küresel ve Kültürlerarası Boyut
 - 13.5.2. Ortaklık ve Ağlar
- 13.6. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Uluslararasılaşmanın Diğer Boyutları
 - 13.6.1. Müfredat Geliştirmede Küresel ve Kültürlerarası Boyut
 - 13.6.2. Ortaklıklar ve Ağlar
- 13.7. Karşılıklı Anlaşmalar ve Dünya Çapında İş Birliği
 - 13.7.1. Karşılıklı Anlaşmalar
 - 13.7.2. Dünya Çapındaki Program ve Organizasyonlarda İş Birliği ve Katılım

BÖLÜM 14

DEVAM EDEN ÇALIŞMALAR VE POLİTİKA GELİŞMELERİ

228

- 14.1. Bölümün Yapısı
- 14.2. Okul Öncesi Eğitim
- 14.3. İlköğretim ve Genel Ortaöğretimde Ulusal Reformlar
- 14.4. Meslekî Eğitim ve Öğretimde Ulusal Reformlar
- 14.5. Yükseköğretimde Ulusal Reformlar
- 14.6. Yetişkin Eğitimi ve Öğretilimiyle İlgili Ulusal Reformlar

SONUÇ

SONUÇ

272

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

275

Tablolar Listesi

55

Tablo 1

Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumlarına İlişkin İstatistikler (2023-2024)

56

Tablo 2

Özel Eğitim Kurumlarına/Okullarına İlişkin İstatistikler (2023-2024)

67

Tablo 3

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Hizmeti Sunan Kurumlar

101

Tablo 4

Öğrenci Değerlendirmesi için Kullanılan Puan ve Dereceler

128

Tablo 5

Türkiye’de Yetişkin Eğitimi ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar

129

Tablo 6

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne Bağlı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları

133

Tablo 7

HBÖ Faaliyet Merkezleri, Programlar ve Veri Tabanı

188

Tablo 8

2024 Yılı Özel Eğitim Ödemeleri

Şekiller Listesi

30

Şekil 1

Millî Eğitim Sisteminin Yapısı

40

Şekil 2

Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Yapısı

46

Şekil 3

Yükseköğretim Kurulunun Teşkilat Yapısı

52

Şekil 4

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Diyagramı

71

Şekil 5

Okul Öncesi
Eğitimin Amaçları

76

Şekil 6

Okul öncesi
Eğitimde
Değerlendirmenin
Boyutları

83

Şekil 7

Türkiye Yüzyılı
Maarif Modeli
Bütüncül Eğitim
Yaklaşımı

87

Şekil 8

MEB Tarafından
Uygulanan Ortak
Sınav Tarihleri

95

Şekil 9

Türkiye Yüzyılı
Maarif Modeli
Temel Yaklaşımı

99

Şekil 10

Türkiye Yüzyılı
Maarif Modeli
Öğrenci Profili

113

Şekil 11

Ön Lisans
Programlarına
İlişkin Genel
Alanlar

115

Şekil 12

Lisans
Programlarına
İlişkin Genel
Alanlar

131

Şekil 13

KOSGEB'in Yetişkin
Eğitimine Yönelik
Görevleri

134

Şekil 14

Uzaktan Eğitim
Hizmeti Sunan Açık
Öğretim Okulları

153

Şekil 15

Ders Ücreti Karşılığın-
da Görevlendirmelerde
Öncelik Sırası

172

Şekil 16

Gelişim Planlarında
Tanımlanan
Başlıklar

178

Şekil 17

Yetişkin Eğitimi
Hizmeti Sunan Kurum-
ların Gelişim Planların-
da Tanımlanan
Başlıklar

182

Şekil 18

Yeterlilik
Alanları

208

Şekil 19

Branşlara göre İş
ve Meslek
Danışmanları

224

Şekil 20

Gözlemevinin
Amaçları

225

Şekil 21

Eğitim Çalışma
Grubu Öncelik
Alanları

226

Şekil 22

EİT Bünyesindeki
Kuruluşlar

228

Şekil 23

Eğitim
Kademeleri ve
Tematik Alanlar

265

Şekil 24

Maarif Modeli
Ebeveyn Okulu
Kurs Programı

267

Şekil 25

Maarif Modeli
Ailelere Yönelik
Uzaktan Eğitim
Programları

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABİDE	Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi
ADEK	Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AGS	Akademi Giriş Sınavı
AKAP	Akademik Birikim Projesi
AKTS	Avrupa Kredi Transfer Sistemi
ALES	Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
APQN	Asya-Pasifik Kalite Ağı
AR-GE	Araştırma Geliştirme
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
AYT	Alan Yeterlilik Testi
BEP	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
BSEC	Karadeniz Ekonomik İş birliği Örgütü
BT	Bilgisayar Teknolojileri
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CDDPPE	Eğitim Politikaları ve Uygulamaları Yürütme Komitesi
CDEDU	Eğitim Yönlendirme Komitesi
CEFR	Avrupa Diller Ortak Çerçeve Programı
CERI	Eğitimi Araştırma ve Yenilik Merkezi
CHEA/CIQG	Amerikan Yükseköğretim Akreditasyon Kurulu Uluslararası Kalite Grubu
CoE	Avrupa Konseyi
C-VET	Sürekli Meslekî Eğitim ve Öğretim
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
D-AOBM	Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni
DEQAR	EQAR Veri Tabanı
DGS	Dikey Geçiş Sınavı
DOSAP	Doktora Sonrası Araştırma Projesi
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
EBADER	Aile Destek Eğitim Rehberi
EPAN	Eğitim Politikası Danışmanlar Ağı
ECHE	Yükseköğretim için Erasmus Beyannamesi
ECVET	European Credit System for Vocational Education and Training
ECO	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
EÇEB	Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı
EDPC	Eğitim Politikaları Komitesi
EIT	Ekonomik İş birliği Teşkilatı
ENQA	Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Birliği
EPAN	Eğitim Politikası Danışmanlar Ağı

EQAR	Avrupa Yükseköğretim Kalite Güvencesi Tescil Kuruluşu
ESC	Avrupa Dayanışma Programı
ESCO	Avrupa Beceriler, Yetkinlikler, Yeterlilikler ve Meslekler Sınıflandırması
ESD	Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim
ESU	Avrupa Öğrenci Birliği
ETINED	Eğitimde Etik, Şeffaflık ve Bütünlük Platformu
ETKİM	Eğitim Teknolojileri Kuluçka ve İnovasyon Merkezi
EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
FATİH Projesi	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi
GEP	Araştırma Görevlileri için Temel Bilimlerde Genç Beyinler Projesi
HMB	Hazine ve Maliye Bakanlığı
HEM	Halk Eğitim Merkezi
HEMBA	Halk Eğitim Merkezleri Bilişim Ağı
IEA	Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu
INES	Eğitim Sistemleri Göstergeleri
INQAAHE	Yükseköğretim Kalite Güvence Ajansları Uluslararası Ağı
ISCED	Uluslararası Standart Eğitim Sınıflandırması
ISCED-F 2013	Eğitim ve Öğretim Alanları ISCED Sınıflandırması 2013
ISCO	Uluslararası Standart Meslek Sınıflama Sistemi
IQA	İslam Ülkeleri Kalite Ajansları Birliği
I-VET	Başlangıç Düzeyinde Meslekî Eğitim ve Öğretim
İÇDEP	İşitme Engelli Öğrencilere yönelik Dijital bir Eğitim Platformu
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KA1	Bireylerin Öğrenme Hareketliliği
KA2	İşbirliği Ortaklıkları Projesi
KAP	Kurumsal Akreditasyon Programı
KAR	Kurumsal Akreditasyon Raporu
KDDP	Kurumsal Dış Değerlendirme Programı
KİDR	Kurumsal İç Değerlendirme Raporları
KİS	Kurum İzleme Sistemi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KGBR	Kurumsal Geri Bildirim Raporu
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
KYGM	Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEM	Millî Eğitim Müdürlüğü
MESEM	Mesleki Eğitim Merkezi
MKTS	Meslekî ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemi
MTEGM	Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
MYK	Meslekî Yeterlilik Kurumu
MYO	Meslek Yüksek Okulu
OBADER	Okul Öncesi ile Birleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi

OECD	İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı
OHTE	Avrupa'da Tarih Öğretimi Gözlemevi
OIC	İslam İş Birliği Teşkilatı
OSB	Otizm Spektrum Bozukluğu
ÖÇEET	Özel Çocuklara Eğlenceli Etkinlikler Takvimi
ÖABT	Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi
ÖBA	Öğretmen Bilişim Ağı
ÖÖKGM	Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖZYES	Özel Yetenek Sınavı
PIKTES	Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar için Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi
PIRLS	Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Araştırması
PISA	Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme Programı
PİGEP	Pansiyonları İyileştirme ve Geliştirme Projesi
RAM	Rehberlik Araştırma Merkezi
RFCDC	Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi
STEM	Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik
SUYE	Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TALIS	Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması
TBB	Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TIMSS	Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TUS	Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSEB	Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
TTK	Talim ve Terbiye Kurulu
TTKB	Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYMM	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli
TYT	Temel Yeterlilik Testi
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYVT	Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
UETS	Uzmanlık Eğitimi Takip Sistemi
UMYS	Ulusal Meslekî Yeterlilik Sisteminin
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UKAP	Uluslararası Kurumsal Akreditasyon Programı
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UTEM	Uluslararası Tarım Eğitim Merkezi Müdürlüğü
ÜAK	Üniversitelerarası Kurul
ÜYZ	Üretken Yapay Zekâ Programı
YBO	Yatılı Bölge Ortaokulu
YDT	Yabancı Dil Testi
YDS	Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı
YKS	Yükseköğretim Kurumları Sınavı
YLSY	Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme
YÖDEK	Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YÖKAK	Yükseköğretim Kalite Kurulu

GİRİŞ

**TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN
TEMEL ÖZELLİKLERİ**

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim kademeleri; okul öncesi, ilköğretim (ilkokul ve ortaokul), ortaöğretim (lise) ve yükseköğretimden oluşmaktadır. Okul öncesi, ilköğretim (ilkokul ve ortaokul) ve ortaöğretim (lise) kademelerindeki eğitim öğretim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülmekte, yükseköğretim faaliyetleri ise Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) tarafından düzenlenmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılarak üç kademeye ayrılmıştır. İlk kademe 4 yıl süren ilkokul (1, 2, 3 ve 4. sınıf), ikinci kademe 4 yıl süren ortaokul (5, 6, 7 ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe, hazırlık sınıfları hariç, 4 yıl süren ortaöğretim (9, 10, 11 ve 12. sınıf) eğitimini kapsayan dönemlerdir. Hazırlık sınıfları, merkezi sınav puanıyla öğrenci alan ortaöğretim kurumlarından MEB tarafından uygun görülen kurumlarda her yıl belirlenen kontenjanın tamamını ya da bir kısmını kapsayacak şekilde açılabilir.

Eğitim Sisteminin Kademeleri

Okul Öncesi

Ülkemizde okul öncesi eğitimi, 0-68 aylık çocuklar için kreş ve gündüz bakımevleri, özel eğitim anaokulları ile anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıflarında isteğe bağlı olarak uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitim, MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü sorumluluğunda olup MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için okul öncesi eğitim zorunludur.

0-6 yaş grubundaki çocukların bakımlarını gerçekleştirmek, bedensel ve ruhsal sağlıklarını korumak ve geliştirmek ve bu çocuklara temel değer ve alışkanlıkları kazandırmak amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı denetiminde faaliyet gösteren kreş ve gündüz bakımevleri bulunmaktadır. 0-24 aylık çocuklara hizmet vermek üzere kreş, 25-66 aylık çocuklara hizmet vermek üzere gündüz bakımevleri bulunmaktadır.

Ayrıca özel eğitime ihtiyacı olan 0-36 aylık çocuklar için erken çocukluk eğitimi ile 36 ayını tamamlayan çocukların zorunlu okul öncesi eğitimleri Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu kurumlar, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

İlköğretim

Okul öncesi eğitimin ardından başlayan ilköğretim kademesi, zorunlu eğitimin ilkokul ve ortaokul kademelerini içermektedir. İlkokul eğitimi; 6-10 yaş aralığındaki çocukları, ortaokul eğitimi ise 10-14 yaş arası çocukları kapsamaktadır. İlkokul ve ortaokullar MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır. İmam Hatip ortaokulu MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün, farklı program uygulayan ortaokullar (müzik ortaokulu, spor ortaokulu ve meslek ortaokulu) ise ilgili genel müdürlüklerin sorumluluğundadır.

Ortaöğretim

Ortaöğretim; Anadolu lisesi, fen lisesi, güzel sanatlar lisesi, spor lisesi, sosyal bilimler lisesi, Anadolu imam hatip lisesi, meslekî ve teknik Anadolu lisesi, meslekî eğitim merkezleri ve çok programlı Anadolu liselerini kapsamaktadır. Bu kurumların resmî olanları Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün; özel öğretim kurumları ise Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır. Ayrıca, özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik özel eğitim programları yürüten okullar ve özel eğitim okul/kurumları, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır.

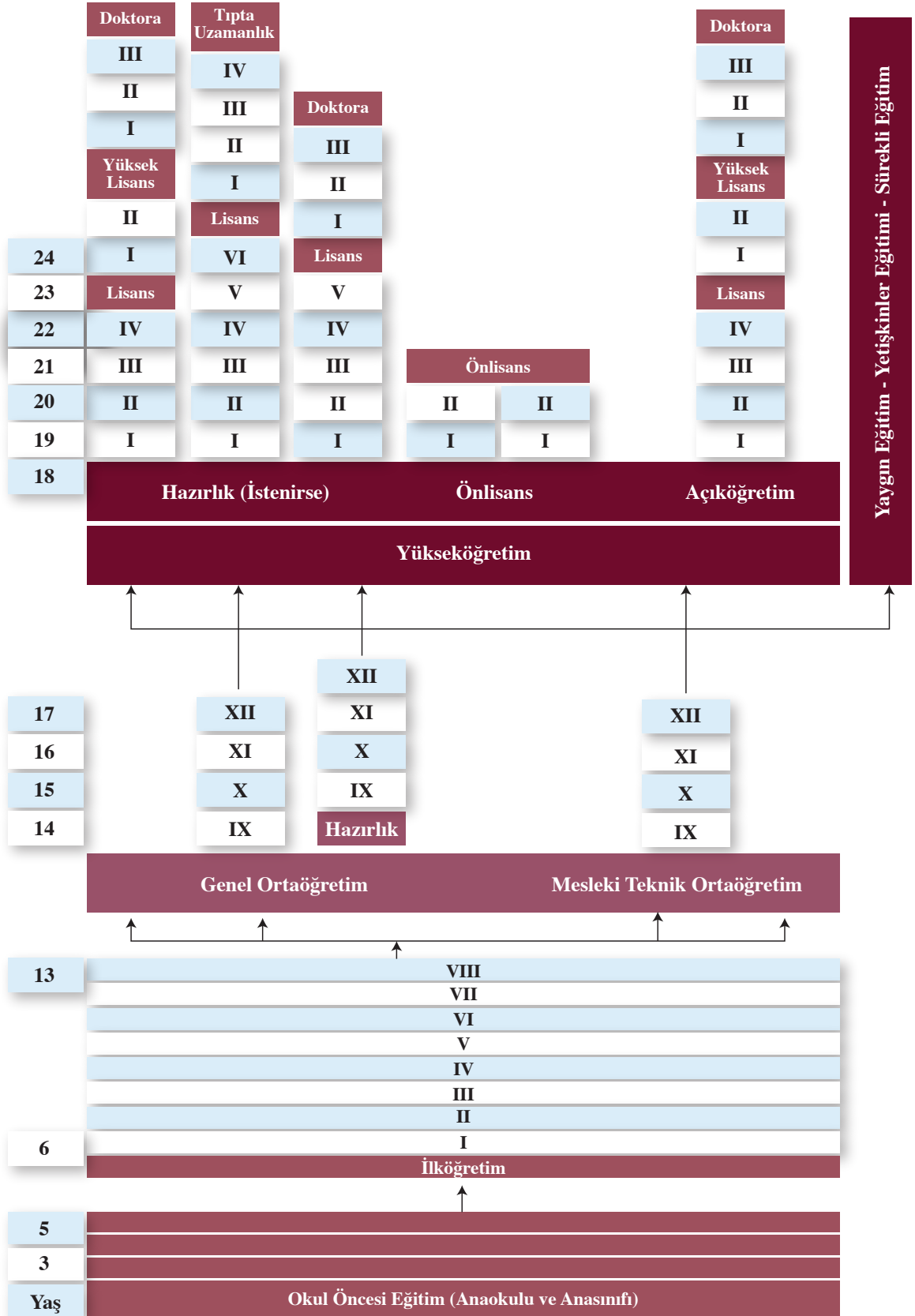
Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarına devam edemeyen özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitimi Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından özel eğitim meslek okulları, özel eğitim meslek liseleri ve özel eğitim uygulama okullarında yürütülmektedir.

Yükseköğretim

Yükseköğretim: Millî eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim öğretimin tümüdür. Devlet ve vakıf yükseköğretim kurumlarından oluşmaktadır. Yükseköğretim Kurumları: Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır. Yükseköğretim; ilgili kurumlar tarafından sağlanan ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarını kapsar. Yükseköğretim ile ilgili tüm faaliyetlerin düzenlenmesinden Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) sorumludur.

Millî eğitim sisteminin yapısı Şekil 1’de sunulmuştur.

TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ

Şekil 1: Millî Eğitim Sisteminin Yapısı

BÖLÜM 1

SİYASAL, SOSYAL, EKONOMİK BİLGİLER VE EĞİLİMLER

BÖLÜM 1. SİYASAL, SOSYAL, EKONOMİK BİLGİLER VE EĞİLİMLER

Bu bölüm Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar siyasal, sosyal ve ekonomik eğilimlerini özetlemekte ve konuyla ilgili verileri sunmaktadır.

1.1. Temel Yönetim ve Yasama Organları

Türk kamu yönetiminde “kuvvetler ayrılığı” ilkesi benimsenmiş olup Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasası'na göre yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM), yargı yetkisi bağımsız mahkemelere ve yürütme görevi ise Cumhurbaşkanına verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, idari bakımdan coğrafi duruma, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. Kamu hizmetlerinin sunulmasında verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Türkiye'nin yukarıda özetlenen temel yapılanması çerçevesinde MEB tüm kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapar. Eğitim süreçlerinde öncelikli iş birliği yapılan bazı kurum ve kuruluşlar şunlardır:

- **Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı:** MEB'in eğitim öğretime ait yatırım ve personel giderlerine bütçeden kaynak temin eder. Ayrıca eğitime yönelik kalkınma planları ile kurumsal stratejik yönetim ve planlama konusunda koordinasyon, yönlendirme ile özel okulların yatırım faaliyetlerinde iş birliği sağlar.
- **Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu:** Türkiye'de eğitim öğretim alanında politika ve stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayan, Cumhurbaşkanına bağlı bir danışma ve koordinasyon organıdır. Eğitim sisteminin gelişimi, niteliğinin artırılması ve uzun vadeli hedeflerin oluşturulması amacıyla araştırmalar yapar, öneriler geliştirir ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde çalışır. Eğitimin her kademesinde kaliteyi artırmaya yönelik politikalar oluşturmak, mevcut uygulamaları değerlendirmek ve eğitim alanındaki gelişmeleri izlemek temel görevleri arasındadır.
- **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB):** Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik olarak kreşlerde 0-24 ay arası çocuklara, gündüz bakım evlerinde 25-66 ay arası çocuklara yönelik Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan okul öncesi eğitim programları ile birlikte bakım hizmetleri sunar. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik sosyal içerme, rehabilitasyon, erişilebilirlik ve istihdam da dahil her türlü eğitim ve sosyal hizmetleri MEB ile iş birliği içerisinde yürütür.
- **Gençlik ve Spor Bakanlığı:** Gençlik ve spor alanında bireylerin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyici politikalar oluşturmak, gençlerin karar alma becerilerini geliştirmek ve sosyal hayata katılımını artırmak, gençlik hizmetleri ve projelerine yönelik araştırmalar yapmak, rehberlik ve danışmanlık sağlamak, spor faaliyetlerini düzenlemek ve teşvik etmek, spor politikalarını belirlemek, spor kuruluşları ve başarılı sporcuları desteklemek temel görevler arasındadır. Ayrıca

yükseköğrenim gören öğrencilere, yurt içinde ve yurt dışında eğitim gören öğrencilere burs ve kredi desteği sunmak gibi çalışmalar yürütmektedir.

- **Meslekî Yeterlilik Kurumu (MYK):** Avrupa Birliği ile uyumlu, uluslararası düzeyde kalite güvencesi sağlanmış Ulusal Meslekî Yeterlilik Sisteminin (UMYS) kurmak ve işletmek amacıyla teknik ve meslekî alanlarda ulusal meslek standartlarının hazırlanması, ulusal ve uluslararası meslek standartlarını temel alarak ulusal yeterliklerin geliştirilmesi, MYK tarafından yetkilendirilen kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla ulusal yeterliliklere göre sınav ve belgelendirme yapılması, bunlara ilişkin yetkilendirme, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ile Ulusal Europass Merkezi olarak ülkemizde Europass ile ilgili faaliyetleri koordine etme, belgelerin düzenlenmesini sağlama ve Europass konusunda tanıtım, bilgilendirme, rehberlik faaliyetlerini yürütür.
- **Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM):** Ortaöğretim kademesinden yükseköğretim kademesine geçişte gerekli olan sınav ve yerleştirme hizmetlerini sunar.
- **Türkiye İş Kurumu (İŞKUR):** İşsizliğin azaltılması, istihdamın korunması ve artırılması amacıyla kapsayıcı istihdam politikaları geliştiren, etkin bir iş gücü piyasası bilgi sistemi aracılığıyla piyasanın ihtiyaçlarını tespit edip bu doğrultuda iş gücü arz ve talebini eşleştiren ve istihdama erişimi kolaylaştıran, aktif iş gücü programları ile iş gücünün meslekî beceri ve tecrübesinin geliştirilmesine katkı sunarak istihdam edilebilirliği artıran, pasif iş gücü programları ile işini kaybedenlere geçici gelir desteği sağlayan bir kurumdur.
- **Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK):** Bilimsel ve teknolojik alanlarda araştırma ve teknolojik gelişmeyi, ulusal ekonomik kalkınma hedeflerine göre düzenlemek, koordine etmek ve özendirmekle görevli, idari ve mali özerkliğe sahip bir kuruluştur. Eğitim ve öğretim alanında bilim ve teknolojiyi teşvik ederek araştırma geliştirme faaliyetlerini destekler. TÜBİTAK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın "ilgili" kuruluşlarından olup özel hukuk hükümlerine tabidir.
- **Türkiye Ulusal Ajansı:** Avrupa Birliği başta olmak üzere ortak ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla, eğitim ve gençlik alanında, öğrenme ve hareketlilik fırsatları sağlayan programların yürütülmesini sağlar.
- **Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK):** Yükseköğretim kurumlarının eğitim öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin kalite düzeylerine ilişkin ulusal ve uluslararası kalite standartlarına göre değerlendirmeler yapan, iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini yürüten Yükseköğretim Kalite Kurulu idari ve mali özerkliğe sahip, kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli bir kuruluştur.

- **Yükseköğretim Kurulu (YÖK):** Millî eğitim sistemi içinde ortaöğretime dayalı en az dört yarıyılı kapsayan yükseköğretim kademelerinden sorumludur. Yükseköğretime ilişkin yaygınlaştırma, geliştirme faaliyetleri ile tüm idari ve eğitim hizmetlerini yürütür.

1.2. Demografik Durum ve Resmî Dil

Türkiye'nin yüz ölçümü 785.347 km²'dir ve idari olarak 81 ilden oluşmaktadır. Türkiye'de ilk düzenli nüfus sayımı 1927'de, son nüfus sayımı ise 2000'de yapılmıştır. 2007'den itibaren ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) kapsamında nüfus sayımları yapılmaktadır. Son olarak açıklanan ADNKS sonuçlarına göre 31 Aralık 2024 itibarıyla Türkiye'nin nüfusu 85.664.944 olmuştur.

Erkek nüfus 42.853.110, kadın nüfus 42.811.834'tür. Buna göre toplam nüfusun %50,02'sini erkekler, %49,98'ini ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2025). Yıllık nüfus artış hızı 2023'te %1,1 iken, 2024'te %3,4 olmuştur (TÜİK, 2025). 2023'te %93 olan il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı, 2024'te %93,4'e ulaşmıştır (TÜİK, 2025). Nüfusun %67,2'sini yoğun kent olarak sınıflandırılan yerlerde ikamet edenler oluşturmaktadır (TÜİK, 2025).

Türkiye'nin iç göç istatistikleri incelendiğinde; 2023'te 3.450.953 kişi iller arasında göç etmiştir (TÜİK, 2024a). En çok göç alan ve veren il İstanbul iken en az göç alan ve veren il ise Ardahan'dır (TÜİK, 2024a). TÜİK'in yayımladığı 2023 yılı uluslararası göç istatistiklerine göre Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2023 yılında bir önceki yıla göre %35,9 azalarak 316.456 kişi olmuştur (TÜİK, 2024c). Bu kişilerin %54,2'sini erkekler, %45,8'ini ise kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2024c).

Türkiye genelinde işsiz sayısı 2023 yılında bir önceki yıla göre 318.000 kişi azalarak 3.264.000 kişi olmuştur (TÜİK, 2024b). İşsizlik oranı ise 1 puan azalarak %9,4 seviyesinde gerçekleşmiştir (TÜİK, 2024b). Türkiye'de istihdam edilenlerin sayısı 2023 yılında, geçen yıla göre 880.000 kişi artarak 31.632.000 kişi, istihdam oranı ise 0,8 puanlık artış ile %48,3 olmuştur (TÜİK, 2024b). TÜİK verilerine göre, iş gücü 2023 yılında bir önceki yıla göre 562.000 kişi artarak 34.896.000 kişi, iş gücüne katılma oranı ise 0,2 puan artarak %53,3 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2024b).

Resmî Dil

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin resmî dili Türkçedir. Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası antlaşma hükümleri saklıdır.

Türkiye'de, yabancı dil öğretimine ilkökul 2. sınıfta başlanmakta ve yükseköğretimin sonuna kadar sürdürülmektedir. Ayrıca ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde yabancı dille öğretim yapan (tarih, Türkçe vb. dersler istisna olmak üzere) eğitim kurumları veya programlar açılabilir. Öğretimini kısmen veya tamamen yabancı dille yapan çok sayıda ortaöğretim ve yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Okullarda en yaygın olarak öğretilen yabancı dil İngilizcedir. Bununla birlikte, Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerin Öğrenilmesi Hakkında Yönetmelik ile 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren yaşayan diller ve lehçeler dersi seçmeli olarak ortaokullarda okutulmaya başlanmıştır.

Lozan Antlaşması'na dayanan hakları, Anayasayla güvence altına alınmış azınlık ve yabancı okulları, kendi ana dillerinde eğitim yaparlar. Yabancı dille eğitim yapılan tüm okullarda Türkçe dersleri ve Türk kültürü ile ilgili dersler Türkçe yapılmaktadır. Bu okullar;

Azınlık okulları; Rum, Ermeni ve Musevi azınlıklar tarafından kurulmuş, Lozan Antlaşması ile güvence altına alınmış ve kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrencilerin devam ettiği okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim özel okulları olarak faaliyet göstermektedir.

Yabancı okullar; yabancılar tarafından açılmış özel okullardır. Türkiye Cumhuriyeti uyruklu öğrencilerin de öğrenim görebildiği yabancı okullar, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim özel okulları kademelerinde faaliyet göstermektedir.

Milletlerarası özel öğretim kurumları; yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebilecekleri özel öğretim kurumlarıdır.

2023-2024 eğitim öğretim yılı itibarıyla farklı eğitim kademelerinde 56 azınlık okulu, 261 milletlerarası okul, 12 yabancı okul bulunmaktadır.

Örgün eğitim kurumlarının dışında, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi amacıyla özel kurslar açılabilir, diğer kurslarda dil ve lehçe dersleri verilebilir.

1.3. Politik ve Ekonomik Durum

Türkiye, rekabet kurallarının işlediği, özel sektörün ekonomide öncü, kamunun ise düzenleyici rol oynadığı, liberal dış ticaret politikasının uygulandığı, mal ve hizmetlerin bireyler ve kurumlar arasında engelsiz olarak el değiştirebildiği bir serbest piyasa ekonomisine sahiptir.

Son yıllarda ekonomideki yapısal reformlara büyük önem verilmektedir. Geçtiğimiz dönemde özelleştirme süreci hızlandırılmış, kamu maliyesine düzen getirilmiş, ayrıca mali piyasalardan başlamak üzere tarım, sağlık, sosyal güvenlik, enerji, ulaştırma ve haberleşme gibi sektörlerde önemli reformlar gerçekleştirilmiştir.

Ekonomik Büyüme

Dünyanın 17. ve Avrupa'nın 7. büyük ekonomisi olan Türkiye, en güçlü ekonomilerin temsil edildiği G-20'nin faal bir üyesidir (Dünya Bankası, 2025). Orta Vadeli Programa (2025-2027) göre Türkiye'nin, 2025 yılında %4, 2026 yılında %4,5 ve 2027 yılında ise %5 oranında büyüme hızını yakalaması hedeflenmektedir (SBB, 2024).

Dış Ticaret

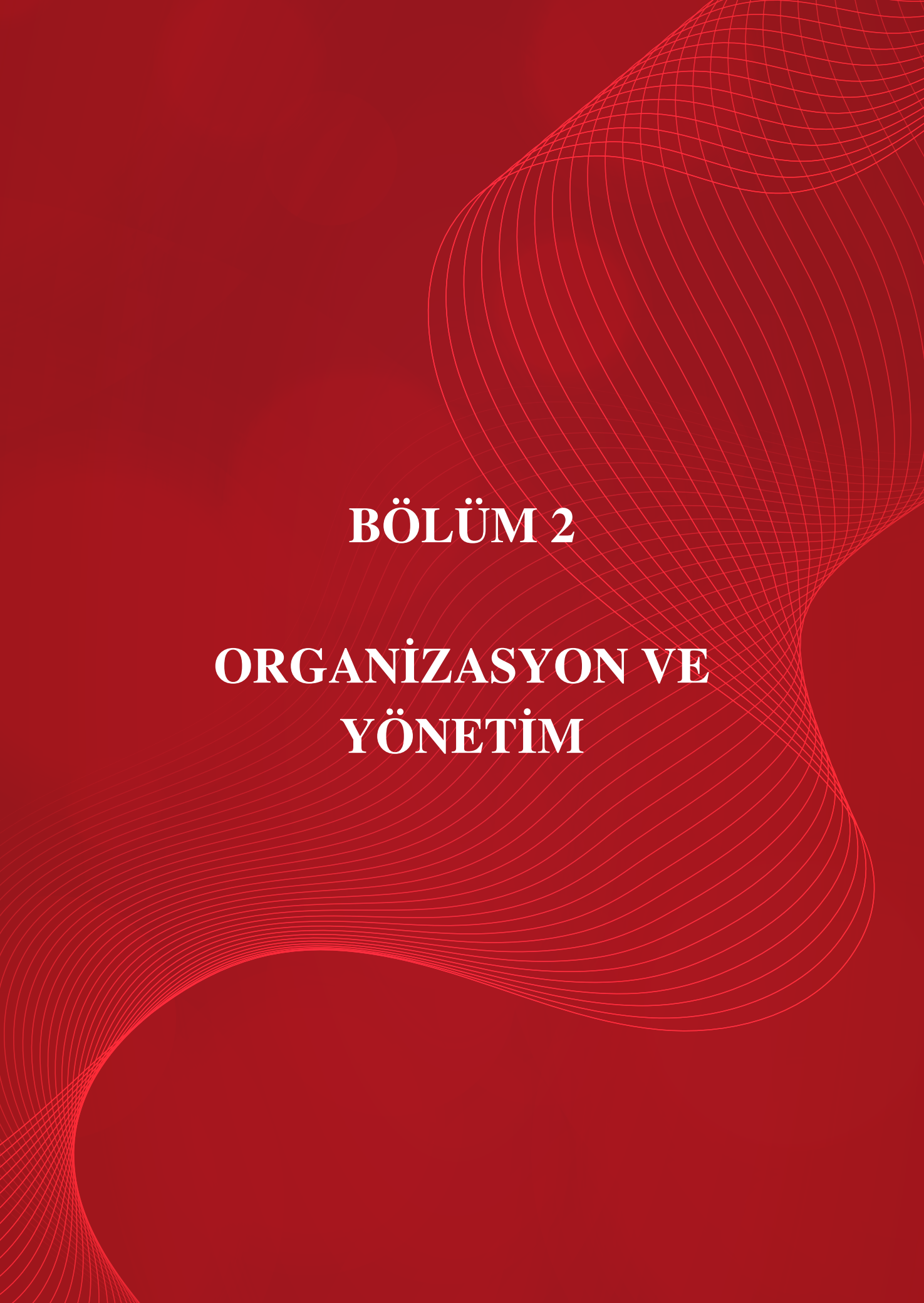
Türkiye, 1980'lerden itibaren ticaret odaklı bir büyüme politikası takip etmektedir. Gerçekleştirilen ekonomik reformlarla ithalat kısıtlamaları kaldırılmış, korumacı politikalar azaltılmış ve döviz işlemleri serbest bırakılmıştır. Son yıllarda uygulanan ekonomik reformların bir sonucu olarak, dış ticaretin hacmi ve yapısı önemli ölçüde değişmiştir. 2024 yılında Türkiye'nin ticaret hacmi 606 milyar ABD dolarına ulaşmış, ihracat ise 261.9 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Ticaret Bakanlığı, 2024).

Turizm

Türkiye, coğrafyası ile kıyı turizmine ve tarihsel zenginliklere ev sahipliği yapar. Ayrıca sağlık, kültür, inanç, spor, avcılık, yayla ve kongre turizmi gibi birçok alanda güçlü bir altyapıya sahiptir. Türkiye’de turizm geliri 2024’te %8,3 oranında artarak 61 milyar 103 milyon ABD dolarına ulaşmıştır (Turizm İstatistikleri, 2024). 2024’te ziyaretçi sayısı bir önceki yıla göre %9 artarak 62,2 milyon kişiye ulaşmıştır (Turizm İstatistikleri, 2024).

Para Politikası

Türkiye’de uygulanan para politikası, makro-ekonomik dengenin sağlanması ve son on yılda enflasyonun kontrol altına alınmasında önemli rol oynamıştır. Tüketici fiyatları endeksi 2024 yılında %44,38 oranında gerçekleşmiştir (SBB, 2024).

BÖLÜM 2

ORGANİZASYON VE YÖNETİM

BÖLÜM 2. ORGANİZASYON VE YÖNETİM

Türkiye’de zorunlu eğitim 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 12 yıla çıkartılarak üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe dört yıl süreli ilkokul (1. 2. 3. ve 4. sınıf), ikinci kademe dört yıl süreli ortaokul (5. 6. 7. ve 8. sınıf) ve üçüncü kademe dört yıl süreli ortaöğretim (9. 10. 11. ve 12. sınıf) olarak düzenlenmiştir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 0-24 aylık çocuklar için kreş, 25-66 aylık çocuklar için gündüz bakımevlerinde okul öncesi eğitim programları ile birlikte bakım hizmeti sunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) zorunlu eğitimden önce, 36-68 aylık çocuklar için anaokulu ve uygulama sınıflarında, 45-68 aylık çocuklar için ise ilkokul ve ortaokul bünyesinde bulunan ana sınıflarında okul öncesi eğitim hizmeti sunmaktadır (Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği). İmam Hatip ortaokulu ve imam hatip lisesi hariç olmak üzere her kademede ve bazı türlerde özel öğretim okul ve kurumları açılabilmekte olup bu kurumlar MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Yükseköğretim, ortaöğretime dayalı en az dört yarıyılı kapsamakta olup devlet ve vakıf yükseköğretim kurumları tarafından yürütülmektedir. Yükseköğretim kademeleri ön lisans, lisans, yüksek lisans ile doktora programlarından oluşmaktadır. YÖK, yükseköğretimle ilgili tüm eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinden sorumludur.

2.1. Temel Prensipler ve Ulusal Politikalar

Türk eğitim sistemi 1973’te yürürlüğe giren Millî Eğitim Temel Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanun, Türk millî eğitim sisteminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümlerini kapsamaktadır.

Türkiye’de 222 sayılı Kanun’a göre, 1997’den önce zorunlu eğitim 5 yıllık ilkokul dönemini kapsamakta iken, 4306 sayılı Kanun ile 8 yıllık zorunlu kesintisiz ilköğretim uygulamasına geçilmiştir. Bu düzenleme ile ilkokul ve ortaokul kademeleri birleştirilerek, kesintisiz sekiz yıllık ilköğretim modeli oluşturulmuş ve mezunlara ilköğretim diploması verilmesi sağlanmıştır. 2012’de İlköğretim ve Eğitim Kanunu yapılan değişiklikle 8 yıllık zorunlu kesintisiz eğitimden, 12 yıllık zorunlu kademeli eğitime geçiş yapılmıştır.

1981’de yürürlüğe giren 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu yükseköğretimle ilgili amaç ve ilkeleri, yükseköğretim kurumlarının ve üst kuruluşlarının örgütlenme, işleyiş, görev, yetki ve sorumlulukları ile eğitim öğretim, araştırma, yayın, öğretim elemanları ve öğrencilerle ilgili konuları düzenlemektedir. YÖK ve Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) yükseköğretileri düzenleyen üst kuruluşlar olarak faaliyet göstermektedir. Eğitim öğretimde politikalar geliştirmek ve faaliyetlerin plan ve program dâhilinde yürütülmesini sağlamak amacıyla; Cumhurbaşkanlığı Programı, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, Cumhurbaşkanlığı Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu önerileri, Kalkınma Planları, Orta Vadeli Programa bağlı olarak stratejik planlar hazırlanmakta ve Millî Eğitim Şûraları düzenlenmektedir.

Kalkınma Planları ile Türkiye’de 1963’ten itibaren planlı kalkınma dönemi başlamıştır. 2024-2028 itibarıyla On İkinci Kalkınma Planı yürürlüğe girmiştir. Kalkınma planlarında, tüm alanlarla birlikte ‘eğitim’ alanı da ayrı bir bölümde ele alınmaktadır. MEB ilk stratejik planını, yasal düzenlemeler ve üst politika belgeleri rehberliğinde 2010-2014 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlamış, daha sonra ise 2015-2019 ve 2019-2023 dönemlerini kapsayan Stratejik Planlarını uygulamıştır. Günümüzde ise MEB 2024–2028 Stratejik Planı uygulanmaktadır.

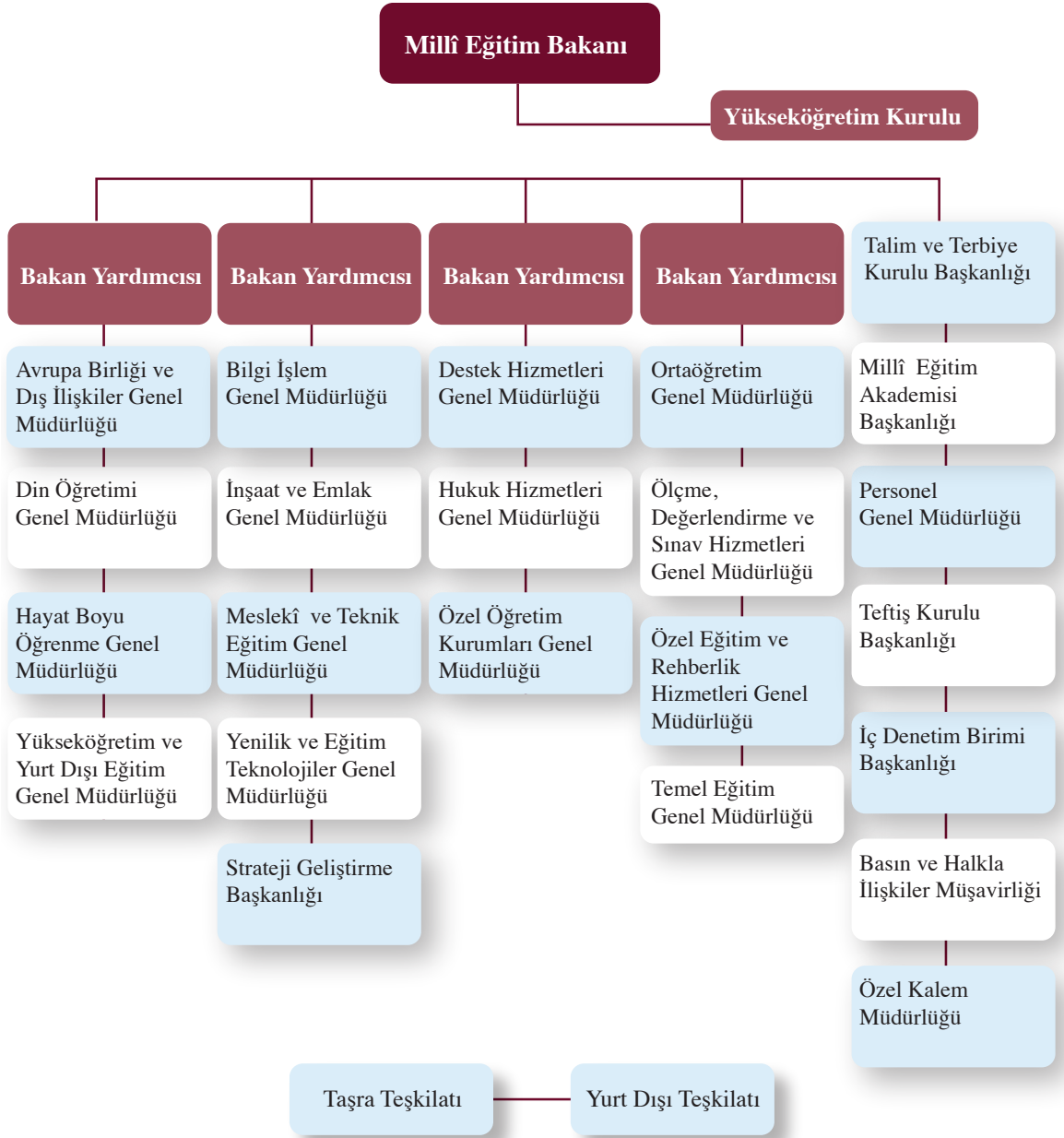
Türk eğitim sistemine en geniş anlamda yön vermek amacıyla görüş ve önerilerin sunulup tartışıldığı Millî Eğitim Şûraları ise ilk kez 1939'da toplanmıştır. Danışma organı niteliğinde olan bu şûraların kararları bağlayıcı olmamakla birlikte Bakanlığa yol gösterici ve tavsiye niteliğindedir. Bu şûraların 20'ncisi 2021'de düzenlenmiştir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumunu, sorun alanlarını ve bu sorun alanların çözümüne yönelik politika ve stratejilerden oluşan bir belgedir. Politika Belgesi, Türkiye'de yayınlanan üst politika belgeleri doğrultusunda eğitim ve sektör temsilcileri ile yapılan toplantılar sonucunda mesleki ve teknik eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirmek, sektörlle iş birliğini artırmak, öğrencilerin ve ne eğitimde ne istihdamda olan bireyler de dâhil olmak üzere gençlerin nitelikli eğitim alarak iş gücü piyasasına etkin katılımını sağlamak hedefleriyle şekillendirilmiştir. Politika Belgesi, mesleki ve teknik eğitime erişim, eğitim ortamlarının donatımı, mesleki ve teknik eğitimde öğretmen niteliği, öğretim programlarının sektörde yaşanan gelişmelere uyumu, finansmanın etkin kullanılması, mesleki ve teknik eğitime toplumsal algının iyileştirilmesi ve mezunların istihdama geçişi gibi politika ve stratejilere yer vermektedir. Sonuç olarak bu Belge, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınması için nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi ve istihdam edilebilmesine yönelik bir yol haritasıdır.

MEB 2024-2028 Stratejik Planı'nın amaç ve hedefleri arasında; bireylerin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2024b). Bireylerin hayat boyu öğrenme imkânlarından faydalanarak kişisel, çevresel ve meslekî farkındalık geliştirmesi amaçlanmaktadır. Günümüz ihtiyaçlarına uygun olarak genel, meslekî ve teknik eğitim programları hazırlanmaktadır. Eğitime erişim ve hakkaniyet ilkesi gereğince farklı yetenek ve ihtiyaçlara sahip bireylerin yaygın eğitimden aktif olarak yararlanması amaçlanmaktadır. Bakanlık tarafından hazırlanan uzaktan eğitim araçları ve geliştirilen dijital içerikler aracılığıyla ise daha fazla öğrenci ve kursiyer bu hizmetlere erişim imkânı elde etmektedir.

2.2. MEB'in Organizasyon Yapısı

MEB'in yapısında merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurt dışı teşkilatı bulunmaktadır. Millî Eğitim Bakanı'na bağlı dört bakan yardımcısı, 23 birim bulunmaktadır. Bu birimlerden Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı, Personel Genel Müdürlüğü, Teftiş Kurulu Başkanlığı, İç Denetim Birimi Başkanlığı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Özel Kalem Müdürlüğü ile YÖK doğrudan Bakan'a bağlıdır. Her bakan yardımcısına bağlı farklı genel müdürlükler ve başkanlıklar bulunmaktadır. Bunun dışında taşra ve yurtdışı teşkilatı bulunmaktadır. Taşra teşkilatı, il ve ilçe Millî eğitim müdürlüklerinden oluşur. Her ilde bir il millî eğitim müdürlüğü, her ilçede ise bir ilçe millî eğitim müdürlüğü bulunmaktadır. Bu müdürlükler, merkezi politikalarını yerel düzeyde uygulanmasını sağlar ve okulların yönetiminden sorumludur. Millî Eğitim Bakanlığı'nın yurt dışı teşkilatı, Türkiye'nin dış temsilciliklerine bağlı olarak görev yapan eğitim müşavirlikleri ve ataşeliklerden oluşur. Bu yapı, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitimi ile Türkiye'nin eğitim sisteminin uluslararası tanıtımı gibi görevleri yürütür. MEB'in mevcut teşkilat yapısı Şekil 2'de gösterilmektedir.

Şekil 2: Millî Eğitim Bakanlığı Teşkilat Yapısı

MEB'in mevcut teşkilat yapısında yer alan birimlerin görev ve yetkileri 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile düzenlenmiş olup, bu doğrultuda ilgili birimlerin görev ve yetkileri aşağıda açıklanmıştır.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü: Genel Müdürlüğün görevleri okul öncesi ve ilköğretim okul ve kurumlarının yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik çalışmalar yapmak ve belirlenen politikaları uygulamak, okul öncesi ve ilköğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak, ilköğretim öğrencilerinin barınma ihtiyaçlarının giderilmesi ve maddî yönden desteklenmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmektir.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü:

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri ortaöğretim okul ve kurumlarının yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik çalışmalar yapmak ve belirlenen politikaları uygulamak, ortaöğretim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve TTKB'ye sunmak ve ortaöğrenim öğrencilerinin barınma ihtiyaçlarının giderilmesi ve maddî yönden desteklenmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmektir.

Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü:

Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri meslekî ve teknik eğitim ve öğretim veren okul ve kurumların yönetimine ve öğrencilerinin eğitim ve öğretimine yönelik çalışmalar yapmak ve belirlenen politikaları uygulamak, meslekî ve teknik eğitim ve öğretim veren okul ve kurumların eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve TTKB'ye sunmak, eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirecek, meslekî eğitimi yaygınlaştıracak politika ve stratejilerin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, belirlenen politikaları uygulamak ve uygulanmasını koordine etmek ve 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununa göre aday çırak, çırak, kalfa ve ustaların genel ve meslekî eğitimlerini sağlamaktır.

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü:

Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında din kültürü ve ahlak eğitimi ile bu alandaki seçmeli derslerin eğitim ve öğretimine ait programlar ile ders kitaplarını, eğitim araç gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve TTKB'ye sunmak, imam hatip ortaokulları ve imam hatip liselerinin alanları ile ilgili eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmak, imam hatip ortaokulları ve imam hatip liselerinin yönetimine, öğrencilerinin eğitim ve öğretimi ile program çeşitliliğine yönelik çalışmalar yapmak ve belirlenen politikaları uygulamak, imam hatip ortaokullarında ve imam hatip liselerinde hafızlık eğitimine yönelik çalışmalar yürütmek, din ve ahlak eğitimi ve öğretimini güçlendirecek politika ve stratejilerin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak, görev alanına giren konularda üniversiteler, ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmak, Bakanlık ilgili birimleri ile koordine hâlinde ülkemizle dil, tarih veya kültür birliği bulunan ülke ve topluluklar ile diğer ülkelerle din eğitim ve öğretimi alanında işbirliğine yönelik çalışmalar yapmaktır.

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri ilgili bakanlıklarla işbirliği içinde, özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, rehberlik ve araştırma merkezleri, iş okulları ve iş eğitim merkezleri ile aynı seviye ve türdeki benzeri okul ve kurumların yönetimine ve öğrencilerin eğitim ve öğretimine yönelik çalışmalar yapmak ve belirlenen politikaları uygulamak, ilgili bakanlıklarla işbirliği içinde, özel eğitim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitaplarını, eğitim araç-gereçlerini hazırlamak veya hazırlatmak ve TTKB'ye sunmaktır.

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü:

Eğitim ve öğretimi hayat boyu yaygınlaştırmak amacıyla çalışmalar yapar, uygular, izler ve değerlendirir. Yaygın eğitim ve açık öğretim hizmetlerini yürütür, örgün eğitim dışında kalan ve herhangi bir eğitim kademesinden ayrılan veya bitiren vatandaşlara genel, meslekî ve teknik öğretim verir. Ayrıca, yaygın eğitim kurumlarının programları, ders kitapları ve eğitim materyallerini hazırlar veya hazırlatır.

Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü: 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında Bakanlığa verilen görevleri yerine getirir. Her kademedeki öğrencilere yönelik dernek ve vakıflar ile gerçek ve tüzel kişilerce açılacak yurt, pansiyon ve benzeri kurumların açılması, devri, nakli ve kapatılmasıyla ilgili esasları belirler ve denetler. Ayrıca, Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesinde belirtilen görevleri yerine getirir.

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü: Eğitim ve öğretimi teknoloji ile desteklemeye yönelik çalışmaları yürütür. Bilişim teknolojileri ve ürünlerinin eğitim faaliyetlerinde kullanımını sağlar. Yaygın eğitim için bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı programlar, filmler ve yayınlar hazırlar veya yayınlattır. Eğitimde yapay zekâ ve bilişim teknolojileri projeleri geliştirir, yeni teknolojileri izler ve değerlendirir. Teknolojik imkânların tüm yurttaki etkin kullanımını sağlar ve her öğrencinin bu teknolojilerden yararlanmasını hedefler. Ayrıca, veriye dayalı analiz ve raporlama sistemleri kurar, eğitim teknolojileri sektörünü izler ve güçlendirici çalışmalar yapar. Siber güvenlik ve etik kullanım stratejileri geliştirir ve bilinçlendirme çalışmaları yürütür. Bunlara ek olarak, eğitimde dijital dönüşümün hızlandırılması amacıyla yapay zekâ ve büyük veri analitiği tabanlı projelerin geliştirilmesi ve yürütülmesi; bu analizlerden hareketle bireyselleştirilmiş öğrenme süreçlerinin tasarlanması ve uygulanması; öğretim materyallerinin dijitalleştirilmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi ve öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması da Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün görev ve sorumlulukları arasındadır.

Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı: Öğretmen adaylarının mesleğe hazırlanması, öğretmen ve yöneticilerin meslekî gelişimi, kariyer ilerlemeleri ve görevde yükselmeleri için eğitim programları hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek amacıyla Bakanlığa bağlı olarak kurulmuştur. Akademi, öğretmenlik mesleğine hazırlık eğitimi programları, yönetici yetiştirme programları ve kariyer basamağı eğitimleri hazırlamak ve uygulamakla sorumludur. Ayrıca, öğretmen ve yöneticilerin yeterliklerini belirleyip, bu yeterlikleri gelişen şartlara göre güncelleyerek, öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum, değerler ve dijital yeterlilikleri kazandırmak amacıyla çeşitli eğitim faaliyetleri düzenler. Akademi, aynı zamanda öğretmen, yönetici ve diğer personelin eğitim ihtiyaçlarını belirleyerek bu ihtiyaçları karşılamak için programlar hazırlamakta ve bu programların etkinliğini izlemektedir. Özel öğretim kurumlarında ve diğer kamu kurumlarında görev yapan personele de eğitim verme hizmeti sunan Akademi, eğitim öğretim alanındaki bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip eder, yayınlar yapar, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile proje çalışmalarına katılır. Yurt içi ve yurt dışı üniversitelerle iş birliği gerçekleştirerek, eğitimdeki en iyi uygulamaları ve yenilikçi yöntemleri takip eder.

Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Merkezî sistemle yapılan resmî ve özel sınavları ile e-Sınavları planlar, uygular ve değerlendirir. Kamu ve özel sektörün talep ettiği meslekî giriş, yeterlik ve görevde yükselme sınav hizmetlerini yürütür. Sınav sonuçlarının değerlendirilmesi, itirazların incelenmesi işlemlerini yönetir. Genel Müdürlük tarafından yapılan sınavlarda soruları hazırlar, denetler ve güvenli saklanması sağlar. Ölçme ve değerlendirme teknikleri üzerine araştırmalar yapar. Sınav koordinasyonunu sağlamak, personel belirlemek ve eğitim vermekle sorumludur. Ayrıca, sınav hizmet bedellerini belirler. Sınav sonuçlarını değerlendirerek hizmet birimlerine veri desteği sağlar.

Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü: Yükseköğretime giriş sistemi ile ilgili usul ve esasları belirlemek amacıyla ilgili birim ve kurumlarla iş birliği yapar. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Bakanlığa verilen görevleri yerine getirir. Yurt dışına yükseköğrenim görmek üzere gönderilecek öğrencilere ilişkin işlemleri yürütür, koordinasyonu sağlar. Yurt dışında bulunan vatandaşların eğitim hizmetlerini yürütür ve yurda dönüşlerinde uyumlarını sağlamak için gerekli tedbirleri alır. Bakanlığın yurt dışındaki okul ve kurumlarının eğitim programlarını hazırlar. Ayrıca, Türk asıllı ve yabancı uyruklu öğretmenlere sosyal yardım yapılmasına yönelik görevleri yerine getirir.

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü: Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşlarla iş birliği çalışmaları çerçevesinde ikili anlaşmaların yürütülmesini sağlar. Ulusal ve uluslararası projelerin uyumlu bir şekilde uygulanmasını ve koordinasyonunu sağlamak için Bakanlık düzeyinde proje geliştirir. Bakanlığın diğer kurumlarıyla yapılacak protokollerle ilgili koordinasyon çalışmalarını yürütür. Yabancı hükümet ve kuruluşlardan sağlanan veya ülkemiz tarafından verilen burslarla eğitim gören yabancı öğrencilerle ilgili hizmetleri yerine getirir. Eğitim alanında, dil, tarih veya kültür birliği bulunan ülkelerle iş birliği faaliyetlerini yürütür.

Personel Genel Müdürlüğü: Bakanlığın personel politikası ve planlaması ile personel sisteminin geliştirilmesi için çalışmalar yapar ve önerilerde bulunur. Bakanlık personelinin atama, nakil, terfi, emeklilik gibi özlük işlemlerini yürütür. Millî Eğitim Akademisi Başkanlığında öğretmenlik mesleğine hazırlık eğitimine alınacak öğretmen adayları ile ilgili işlemleri yürütür.

Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü: 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri doğrultusunda hukuk birimlerine verilen görevleri yerine getirir.

Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde kiralama, satın alma, temizlik, güvenlik, ısınma, onarım gibi hizmetleri yürütür. Bakanlığın taşınır ve taşınmazlarına ilişkin işlemleri yönetir. Genel evrak ve arşiv faaliyetlerini düzenler. Ders kitaplarını, kaynak ve yardımcı eğitim dokümanlarını, ders ve laboratuvar araç ve gereçleri ile basılı eğitim malzemelerini, makine, teçhizat ve donatım ihtiyaçlarını temin eder. Eğitim malzemeleri, araç ve gereç temin eder. Döner sermaye işletmeleri ile ilgili işleri yürütür. Bakanlığa ait öğretmenevi ve akşam sanat okulu, misafirhane ve benzeri sosyal tesislere ilişkin her türlü iş ve işlemleri yürütür.

Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü: Bakanlık projelerinin bilişim altyapısına uygun olarak tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlar. Teknolojik gelişmeleri takip eder, bilgi güvenliği ve güvenilirliği için gerekli önlemleri alır, kamu bilişim standartlarına uygun çözümler üretir. Bakanlık birimleri ve taşra teşkilatının bilgi işlem ihtiyaçlarını karşılar, hizmetleri yürütür. İnternet sayfaları, elektronik imza, e-Okul/e-Mesem, yapay zekâ, büyük veri ve makine öğrenmesi çalışmalarını yürütür. Veri tabanları oluşturur, bilişim altyapısının kurulumu, bakımı ve güncellenmesi ile ilgili işleri yönetir.

İnşaat ve Emlak Genel Müdürlüğü: Okul ve kurum binaları da dâhil olmak üzere taşınmazlarla ilgili tüm satım, yapma, bakım, onarım ve tadilat işlerini yürütür. Bu işlemlerle ilgili kontrol, koordinasyon ve mimari proje çalışmalarını gerçekleştirir. Kamulaştırma işlemlerini yürütür ve Bakanlığa ait arsa, bina ve tesislerin incelemesini yapar, ihtiyaçları tespit eder ve programlar. Bakanlığın ihtiyaç duyduğu eğitim tesisleri, sosyal donatı alanları gibi yapıları kiralar, satın alır veya yapar. Ayrıca, taşınmaz devri, bağış işlemleri ve taşınmazlarla ilgili diğer iş ve işlemleri takip eder.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: Bakanlığın bilimsel danışma ve inceleme organıdır. Eğitim sisteminin gelişimini evrensel değerler, kalite, eşitlik ve etkililik ilkeleri ile millî ve toplumsal değerlere dayalı olarak sağlamak amacıyla çeşitli görevleri yerine getirir. Bu görevler arasında eğitim ve öğretim planları, programları, ders kitapları ve yardımcı kitapların hazırlanması ve incelenmesi yer alır. Ayrıca, yurtdışındaki eğitim kurumlarından alınan diploma ve öğrenim belgelerinin denkliği ile ilgili ilke kararlarını Bakanın onayına sunar. Bakanlığın diğer birimleri ile iş birliği yaparak eğitim ve öğretimle ilgili konularda çalışmalar yürütür.

Teftiş Kurulu Başkanlığı: Bakanın emri veya onayı üzerine, Bakanlık personeline, okul ve kurumlarına, özel öğretim kurumlarına, gerçek ve tüzel kişilere rehberlik yapmak, denetim ve rehberlik planları oluşturmakla sorumludur. Ayrıca, Bakanlık tarafından sunulan hizmetlerin kontrol ve denetimini yaparak, mevzuat ve kalite standartlarına uygunluklarını analiz eder, sonuçları raporlar. Kurul, usulsüzlükleri önleyici ve eğitici bir yaklaşım benimseyerek denetim, inceleme ve soruşturma işlemleri gerçekleştirir. Eğitim müfettişlerinin çalışmalarını koordine ederek rehberlik ve denetim hizmetlerinin bütünlüğünü sağlar. Bakanlık tarafından sunulan hizmetlerin teftişini sağlamak amacıyla illerde çalışma merkezleri kurulabilir. Teftiş Kurulu Başkanlığı, Başkan ve başkan yardımcıları ile müfettiş ve müfettiş yardımcılarından oluşur. Başkanlık ve çalışma merkezlerinin görev ve çalışma usul ve esasları yönetmelik ile belirlenir.

İç Denetim Birimi Başkanlığı: Bakanlık kaynaklarının ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini, nesnel risk analizlerine dayalı olarak değerlendirir. Bu çerçevede iç denetim plan ve programlarını hazırlar. Üst Yöneticinin onayı ile uygulamaya konulan plan ve programlarla Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı dâhil tüm birimlerinin her türlü faaliyet ve işlemlerine ilişkin nesnel güvence ve danışmanlık hizmeti sunar. Gerçekleştirilen denetim ve danışmanlık faaliyetleri ile Bakanlığın risk yönetimi, kurumsal yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinlik ve yeterliliğini değerlendirir ve bu kapsamda önerilerde bulunur.

Strateji Geliştirme Başkanlığı: Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile diğer mevzuat çerçevesinde, strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerinin görevlerini yerine getirmekten sorumludur. Başkanlık, Bakan tarafından belirlenen genel stratejik hedeflere ulaşılmasına katkı sağlamak amacıyla çeşitli stratejik planlar ve finansal programlar geliştirir. Ayrıca, bu planların ve programların uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi süreçlerini yönetir. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Bakanlık bütçesinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak için mali hizmetlerin düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapar. Bakan tarafından verilen diğer görevleri de üstlenerek, kurum içi koordinasyonu sağlar ve stratejik hedeflere ulaşılmasında gerekli adımları atar. Bu çerçevede, Bakanlık birimlerinin verimli çalışabilmesi için strateji ve mali yönetim alanlarında rehberlik eder.

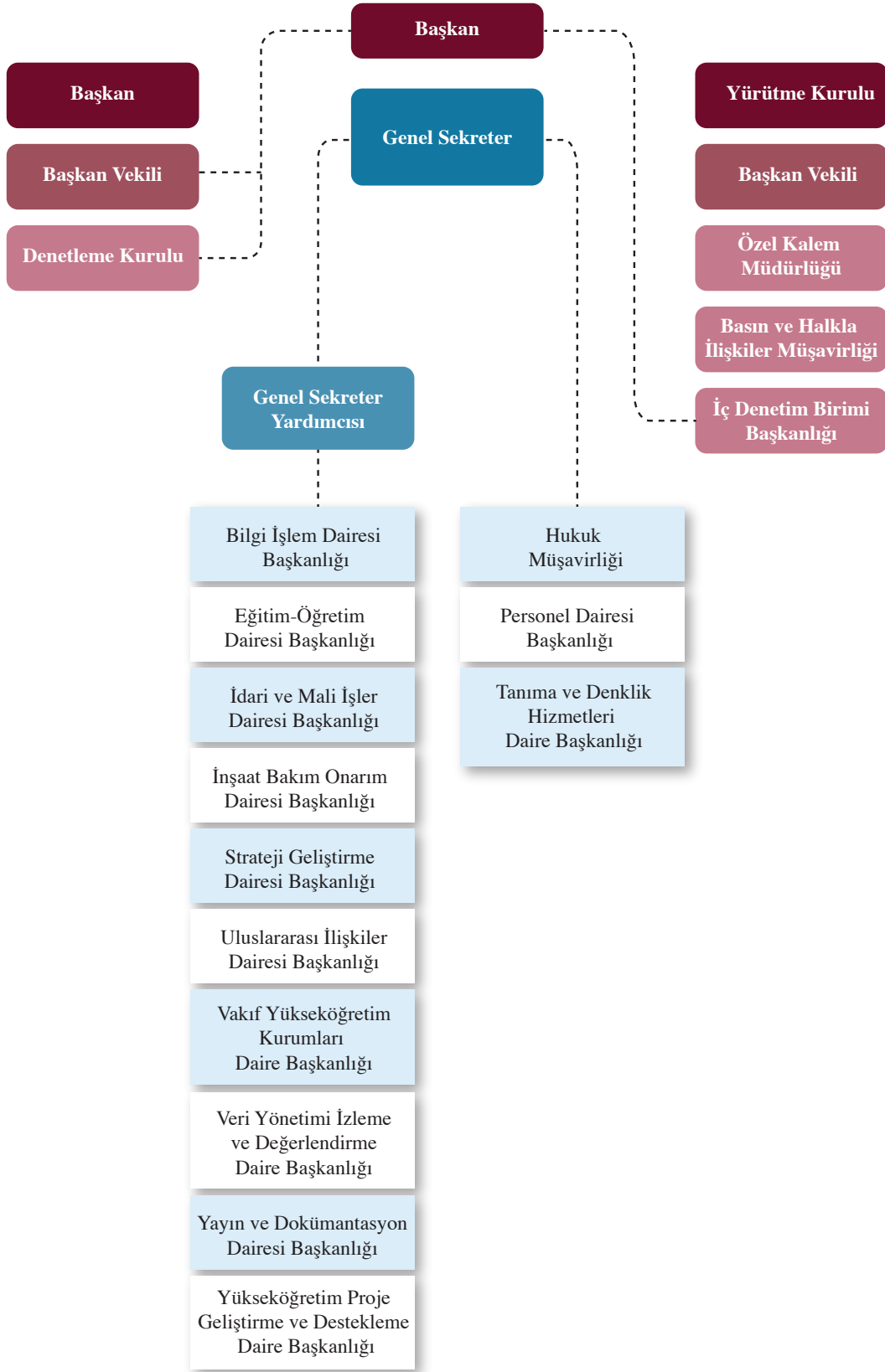
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği: Müşavirlik, MEB'in kamuoyuyla etkili iletişim kurmasını ve bilgi taleplerini hızlı bir şekilde karşılamasını sağlamak amacıyla; Bakanlığın basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetlerini planlar ve bu faaliyetlerin belirlenen usul ve esaslara göre yürütülmesini sağlar ayrıca 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na göre yapılacak bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli tedbirleri alır.

Özel Kalem Müdürlüğü: Bakanın çalışma programını düzenlemek, resmî ve özel yazışmalarını yürütmek, protokol ve tören işlerini organize etmekle sorumludur. Ayrıca, Bakanlık içindeki düzeni ve koordinasyonu sağlamaya yardımcı olur. Bu görevler, Bakanın günlük iş akışının düzenli bir şekilde sürdürülmesi ve Bakanlık faaliyetlerinin etkin bir biçimde yürütülmesi için önemli bir rol oynamaktadır.

Taşra Teşkilatı: Bakanlık, her il ve ilçede bir millî eğitim müdürlüğü kurmaya yetkilidir. İlçe millî eğitim müdürlükleri, il millî eğitim müdürlüklerine karşı sorumludur. İl ve ilçelerin sosyal, ekonomik gelişimi, nüfusu ve öğrenci sayıları dikkate alınarak müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve bu müdürlüklere çeşitli yetkiler verilebilir. Ayrıca, ihtiyaç ve iş durumuna göre il ve ilçe müdürlüklerine bağlı farklı birimler kurulabilir. İl millî eğitim müdürlüklerinde eğitim müfettişi ve yardımcısı istihdam edilebilir.

Yurt Dışı Teşkilatı: Eğitim müşavirlikleri ve ataşelikleri aracılığıyla, yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarını karşılamak ve Türkiye'nin eğitim politikalarını uluslararası düzeyde temsil etmek amacıyla faaliyet gösterir.

Yükseköğretim Kurulu: Yükseköğretim Kanunu'na göre Yükseköğretim Kurulu, tüm yükseköğretimi düzenleyen ve yükseköğretim kurumlarının faaliyetlerine yön veren, bu kanunla kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, bir kuruluştur. Kurul organları; Genel Kurul, Başkan ve Yürütme Kuruludur. Yükseköğretim Kuruluna; Yükseköğretim Denetleme Kurulu ile gerekli planlama, araştırma, geliştirme, değerlendirme, bütçe, yatırım ve koordinasyon faaliyetleri ile ilgili birimler bağlıdır. Kurulun mevcut teşkilat yapısı Şekil 3'de yer almaktadır.

Şekil 3: Yükseköğretim Kurulunun Teşkilat Yapısı

2.2.1. Örgün Eğitim Kurumları

Türk eğitim sistemi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim; okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını, yaygın eğitim; örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Okul Öncesi Eğitim, 36-68 aylık çocukların eğitimi amacıyla açılan bağımsız anaokullarında ve 45-68 aylık çocukların eğitimi amacıyla ilkokul ve ortaokul bünyesindeki ana sınıfları ile uygulama sınıflarında yapılmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumları arasında yer alan anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıflarına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 57-68 aylık çocukların kaydı yapılmaktadır. Okulun kayıt alanında ikamet eden ve bir sonraki eğitim ve öğretim yılında ilkokula başlayacak çocukların kaydı yapıldıktan sonra fiziki imkânları yeterli olan anaokulu ve uygulama sınıflarına 36-56 aylık, ana sınıflarına ise 45-56 aylık çocuklar kaydedilebilir.

İlköğretim kurumları; dört yıl süreli ve zorunlu ilkokullar ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokul, imam hatip ortaokulu, farklı programlar arasında tercihe imkân veren spor ortaokulu, müzik ortaokulu ve meslek ortaokullarından oluşur. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre, ilkokulların birinci sınıfına kayıtların yapıldığı eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocukların kaydı yapılmaktadır. 66, 67 ve 68 aylık çocuklar ise velisinin yazılı isteğine bağlı olarak ilkokul birinci sınıfa kaydedilebilmektedir.

Okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 69, 70 ve 71 aylık olanları velisinin yazılı talebi bulunması halinde okul öncesi eğitime yönlendirebilmekte veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilmektedir. Mecburi ilköğretim çağı içerisinde olan 6-10 yaş aralığındaki öğrencilerin eğitim gördüğü kurumlardır. Birinci kademe dört yıl süreli ilkokullardır (1, 2, 3 ve 4. sınıf).

İkinci kademe, dört yıl süreli ortaokullardır (5, 6, 7 ve 8. sınıf). Ortaokullar, mecburi ilköğretim çağı içerisinde olan 10-14 yaş aralığındaki öğrencilerin eğitim gördüğü kurumlardır. Açık Öğretim Ortaokulu, ilkokulu bitiren ancak herhangi bir nedenle ortaokula devam edememiş veya ortaokulun herhangi bir kademesinden ayrılmış vatandaşlara yönelik uzaktan öğretim yöntemi ile ortaokulu tamamlama olanağı sağlayan kurum türüdür. Mecburi ilköğretim çağı 6 yaş (69 ayını dolduran) ile 14 yaş grubundaki çocukları kapsadığı için Açık Öğretim Ortaokulu, eğitim öğretim yılı başlangıç tarihi itibarıyla 14 yaşını tamamlayıp 15 yaşından gün alan vatandaşları kapsamaktadır.

Ortaöğretim kademesi ilköğretimden sonra en az dört yıllık zorunlu eğitimle öğrencilere genel kültür kazandırmanın yanı sıra, öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, hayata ve iş alanlarına hazırlayan resmî ve özel örgün eğitim veren okul ve kurumların her birini kapsamaktadır. Ortaöğretim kurumları; genel ortaöğretim, meslekî ve teknik ortaöğretim ve din eğitimi programlarının uygulandığı okullardan oluşmaktadır. Bunlar; Genel Ortaöğretim; Anadolu liseleri, sosyal bilimler liseleri, fen liseleri, güzel sanatlar liseleri ve spor liselerini kapsayan kurumlardan oluşmaktadır. Fen liseleri, fen ve matematik alanlarında; sosyal bilimler liseleri, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmeyi, güzel sanatlar liseleri, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi, spor liseleri, öğrencilere beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceriler kazandırmayı, beden eğitimi ve spor alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır.

Meslekî ve Teknik Ortaöğretim; sanayi, ticaret, tekstil, inşaat, turizm, kimya, tarım, sağlık ve benzeri alanlarda ulusal ve uluslararası standartlar ve sınıflamalara, ulusal yeterliklere ve mevzuata dayalı olarak iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikte iş gücünün yetiştirilmesi, meslekî bilgi ve becerilerin güncellenmesi ve uygulanan programlarla girişimcilik bilinci, meslek ahlakı, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal ve çevresel sorumluluk bilinci ile iş alışkanlığı kazandırılarak hayata, mesleğe, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan, meslekî ve teknik Anadolu liseleri, meslekî eğitim merkezleri, çok programlı Anadolu liseleri ile özel eğitim meslek liselerini kapsayan kurumlardan oluşmaktadır.

Din Öğretimi Kurumları; imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesine kaynaklık edecek gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasını sağlayan; öğrencilerini hem mesleğe hem de yükseköğrenime hazırlayan resmî Anadolu imam hatip liselerinden oluşmaktadır.

Ortaöğretim kurumlarına kaydolmak için ortaokulu veya imam hatip ortaokulunu bitirmiş olma ve öğretim yılının başlayacağı tarih itibarıyla 18 yaşını bitirmemiş olma şartı aranır. Yaş şartını taşımayan öğrencilerin örgün ortaöğretim kurumlarına kayıtları yapılmamaktadır. Öğrenimine ara vermemiş olanlarda ise yaş şartı aranmamaktadır.

Bunlara ek olarak, 2018'de yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile özel eğitim kurumlarının, özel eğitim ihtiyacı olan bireylere her tür ve kademede sunulan eğitim hizmetlerine ilişkin hükümleri düzenlenmiştir. Özel Eğitim Kurumları ise Türk millî eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlayan kurumlardır. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve meslekî eğitim veren ortaöğretim kurumlarında özel eğitim programı uygulanmak üzere özel eğitim sınıfları açılabilmektedir. Bu sınıflara kayıtlı öğrencilere, Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği kapsamında ücretsiz taşıma ve yemek hizmeti sunulmaktadır. Ortaöğretim seviyesindeki öğrenciler, özel eğitim sınıfları, özel eğitim meslek okulları, özel eğitim uygulama okulları ve özel eğitim meslek liselerine devam etmektedir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitime tabi olan öğrencilere, ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim odalarında eğitim hizmeti verilmektedir.

Sağlık problemi nedeniyle sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere, Sağlık Bakanlığının uygun görüşü üzerine hastaneler bünyesinde eğitim verilmektedir. Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerden sağlık problemi nedeniyle en az on iki hafta süreyle örgün eğitim kurumlarından yararlanamayacağı ya da yararlanması durumunda sağlığı açısından risk oluşturan öğrencilere ise evde eğitim hizmeti verilmektedir. Örgün eğitim kurumlarında eğitimlerine devam eden özel yetenekli öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılan bilim ve sanat merkezlerinde destek eğitim hizmeti verilmektedir.

Açık Öğretim Kurumları, yüz yüze eğitim yapan örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen, örgün eğitim çağını geçiren ve MEB Açık Öğretim Kurumları Yönetmeliği esaslarına göre örgün ortaöğretim kurumlarında devam ederken özel durumları nedeniyle açık öğretim kurumlarına geçmek isteyen öğrencilere hizmet vermektedir. Açık Öğretim Kurumları; Açık Öğretim Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi, meslekî

Açık Öğretim Lisesi, Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi ve Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okullarından oluşmaktadır.

Yükseköğretim Kurumları

Yükseköğretim Kanunu'na göre yükseköğretim kurumları bünyesinde ortaöğretime dayalı en az dört yarıyıl veya daha fazla süreli her kademedeki eğitimin tümü yükseköğretim olarak kabul edilmektedir. Yükseköğretimin temel amacı, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlamak, bilimsel araştırmalar yaparak bilgi ve teknoloji üretmek, ulusal ve uluslararası iş birlikleriyle bilime katkıda bulunmaktır. Yükseköğretim kurumları, üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarından oluşmaktadır. Üniversiteler tam zamanlı olup ön lisans derecesine götüren meslekî eğitim içerikli iki yıllık meslek yüksekokulları, lisans derecesine götüren dört yıllık fakülteler ve meslekî eğitim ağırlıklı dört yıllık yüksekokullar, yüksek lisans derecesine götüren beş ve altı yıllık fakülteler ile lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programlar uygulayan enstitülerden oluşur.

Yükseköğretim programlarına giriş için lise mezunu olmak ve merkezi sınavda başarılı olmak gereklidir. Üniversiteler, akademik ve meslekî programlarını oluşturma, eğitim ve araştırma faaliyetlerini yürütme konusunda özerktir.

Herhangi bir sebeple örgün eğitime devam edemeyen bireyler için açık öğretim ve uzaktan öğretim programları önem arz etmektedir. Birçok üniversitede hem açık hem de uzaktan öğretim ön lisans, lisans ve lisansüstü programları yürütülmektedir. Bunun yanı sıra bir üniversiteden mezun olan ya da hâlen bir programda okumakta olanların herhangi bir sınava girmeden kayıt yaptırabilmelerine imkân tanıyan ikinci üniversite programları yürütülmektedir.

Yükseköğrenim gören özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin, öğrenim hayatlarını kolaylaştırmak gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmak amacıyla, YÖK tarafından “Engelli Öğrenci Komisyonu” kurulmuştur. Ayrıca yükseköğretim programlarına kayıtlı özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim öğretim kaynakları ve süreçleri, burs ve barınma hizmetleri, idari hizmetler, fiziki alan düzenlemeleri, sosyal faaliyetler vb. konu ve alanlarda özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin ihtiyaçlarını ve sorunlarını tespit etmek ve çözüm önerileri getirmek üzere tüm yükseköğretim kurumlarında “Engelli Öğrenci Birimleri” kurulmuştur. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin yükseköğrenime erişimlerini kolaylaştırmak ve artırmak, eğitime tam ve etkin katılımlarını sağlamak için ihtiyaç duyulan alanlarda yeni ön lisans, lisans ve lisansüstü programlar açılmaktadır.

2.2.2. Hayat Boyu Öğrenme Kurumları

Hayat boyu öğrenme kurumları; bireylerin yaşamları boyunca bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmelerine olanak sağlayan, örgün eğitimin dışında ve yanında eğitim ve öğretim faaliyetleri sunan kurumlardır. Bireysel gelişimi desteklemenin yanı sıra toplumsal ve istihdam odaklı becerilerin kazandırılmasına da katkı sağlayan bu kurumlar; bireylerin meslekî, sanatsal, kültürel ve kişisel gelişimlerine yönelik sürekli öğrenme imkânları sunmaktadır. Bu kurumlar Halk Eğitimi Merkezleri, Olgunlaşma Enstitüleri, Açık Öğretim

Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu ve Açık İmam Hatip Liseleridir.

Bu kurumların zorunlu eğitim dışındaki bireyler için eğitim politikaları geliştirme, yaygın ve açık öğretim hizmetlerini yürütme, meslekî ve teknik eğitim sağlama, eğitim materyallerini hazırlama ve özel öğretim kurumlarıyla ilgili hizmetleri yönetme görevleri bulunmaktadır. Ayrıca yetişkinlere bu kurumlarda okuma yazma öğretimi, eksik eğitimlerini tamamlama, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum sağlama, meslek edinmelerine yardımcı olma ve meslekî gelişimlerini destekleme gibi faaliyetler yürütülmektedir. Önceki öğrenmelerin tanınması sistemiyle bireylerin önceki eğitim ve deneyimlerinin değerlendirilmesi de yetişkin eğitim hizmetleri kapsamına girmektedir.

Yükseköğretim kurumları bünyesinde faaliyet gösteren sürekli eğitim merkezleri, hayat boyu öğrenme kapsamında toplumun her kesimine yönelik eğitimler vermektedir. Akademik programlar dışında, çeşitli toplum kesimleri, kamu kurumları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği sağlanmasına imkân tanıyan bu merkezler tarafından ihtiyaç duyulan her konuda ve her yaş grubuna yönelik kurslar, seminerler, konferanslar, meslekî eğitim programları, sertifika programları, kurumsal eğitimler, dil eğitimleri ve kişisel gelişime yönelik eğitimler düzenlenmektedir. Bu tür etkinlik ve eğitim programlarına katılıp başarılı olanlara katılım belgesi, başarı belgesi ve sertifika verilir. Bu eğitimler genellikle ücretlidir.

2.3. Özel Öğretim Kurumları

Eğitimin tüm kademelerinde büyük ölçüde ‘öğrenim ücretlerine’ dayalı gerçek ve tüzel kişiler (şirketler, dernekler, vakıflar) tarafından özel öğretim okul/kurumları açılmaktadır. Bu okul/kurumlar; okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim, yabancı, azınlık ve özel eğitim okulları, milletlerarası özel öğretim kurumları, çeşitli kurslar, özel öğretim kursları, sosyal etkinlik merkezleri, özel ulaştırma hizmetleri meslekî eğitim ve geliştirme kursları, uzaktan öğretim yapan kurslar, motorlu taşıt sürücülere kursları, iş makineleri sürücü eğitimi (operatörlük) kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, meslekî eğitim merkezleri, gemi adamı yetiştirme kursları, pilot yetiştirme kursları, sosyal etkinlik ve gelişim merkezleri, dil, konuşma ve ergoterapi merkezleri, öğrenci etkinlik merkezleri, rehberlik ve psikolojik danışma merkezleri ile benzeri özel öğretim kurumlarıdır.

MEB’e bağlı olarak faaliyetlerini yürüten bu okullar tür ve işleyişleri bakımından resmî okullar ile eşit statüye sahiptir. Özel okullar resmî okullardaki öğretim programlarını uygular. Türkiye’de özel okullarda öğrenim ücretleri aileler tarafından karşılanmakla birlikte kurumlar öğrenci sayısının en az %3’üne ücretsiz öğrenci statüsünde eğitim sağlamak zorundadır. Bunun dışında özel okullar, öğrencilere öğrenim giderleri için burs sağlayabilirler. Ayrıca Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde tanımlanan eğitim programlarına göre destek eğitimi alan özel eğitim ihtiyacı olan bireylere destek eğitim ödemesi yapılmaktadır.

Özel öğretim bünyesinde faaliyet gösteren ortaokul, imam hatip ortaokulu ve ortaöğretim kurumları ile yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere öğrenim dönemlerinde barınma hizmetleri sunmak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından öğrenci yurdu ve öğrenci pansiyonu hizmeti sunulmaktadır.

2.4. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); Türkiye’de yetkili kurumlar (MEB, YÖK, MYK) tarafından verilen diplomalar ve belgelerin öğrenme kazanımlarına göre seviyelendirilmesi ve kalite güvencesi sağlanmış olanların yer aldığı ülkemize özgü şeffaflık ve sınıflandırma aracıdır.

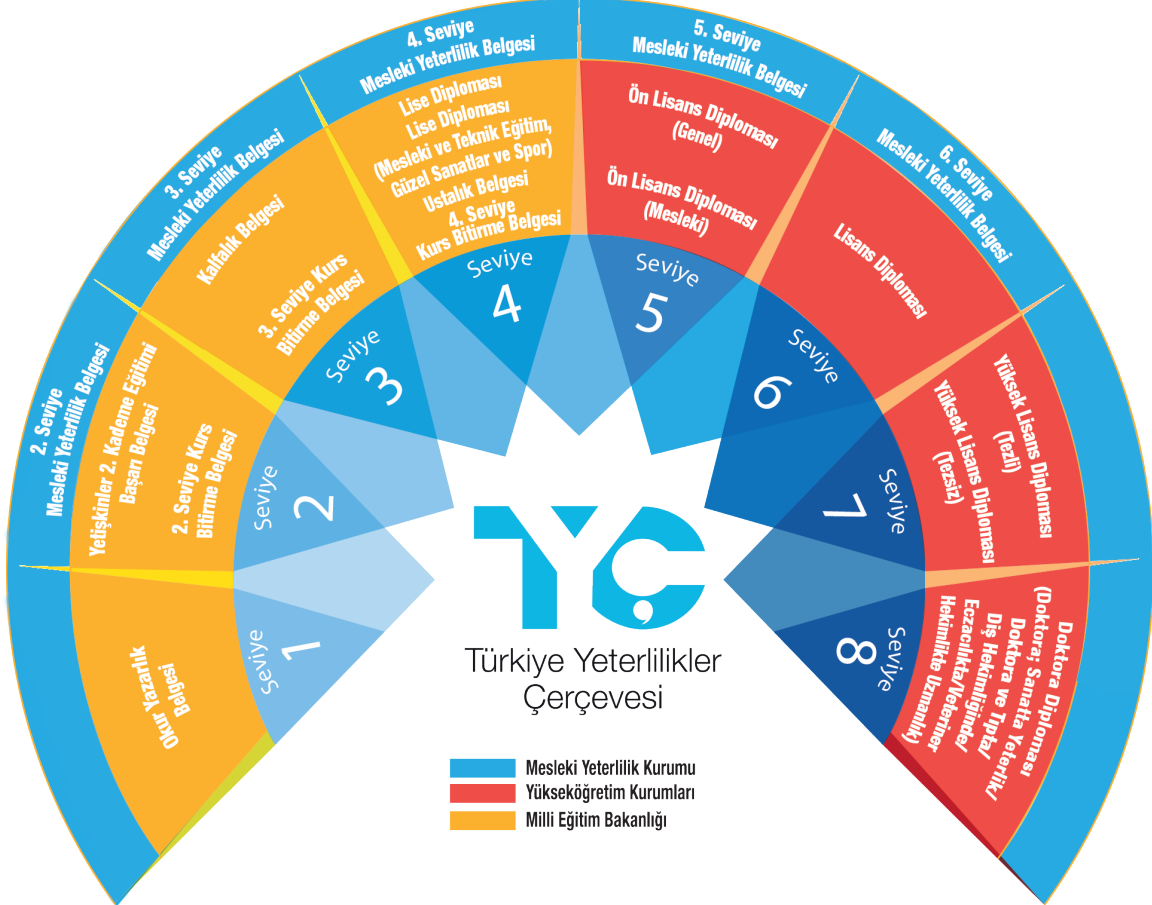
TYÇ, yeni yeterliliklerin geliştirilmesi, mevcut yeterliliklerin iyileştirilmesi, önceki öğrenmelerin tanınması, yeterlilikler arası yatay ve dikey geçiş olanaklarının belirlenmesi ve yeterliliklerin uluslararası kıyaslanabilirliğinin sağlanmasına imkân tanımayı hedeflemektedir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Bakanlar Kurulunun 2015/8213 sayılı Kararıyla 19/11/2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ ve eki Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Belgesi, 02/01/2016 tarih ve 29581 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in Dördüncü Bölümünde TYÇ Yönetim Yapıları açıklanmaktadır. Yönetmelik kapsamında TYÇ’nin 3 temel yönetim organı bulunmaktadır. Bunlar TYÇ Koordinasyon Kurulu, TYÇ Kurulu ve TYÇ İstişare Meclisi’dir. Her üç organ da aktif şekilde işlemekte ve TYÇ’ye ilişkin tüm kararlar yönetim yapılarının etkin işleyişi sonucunda alınmaktadır.

TYÇ kalite güvencesi sağlanmış yeterlilikleri bünyesine dâhil eder. Bir yeterliliğin TYÇ’de yer alabilmesi için, öğrenme kazanımı yaklaşımı ile tanımlanmış olması, kalite güvencesinin sağlanmış olması ve Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanında yer alması gerekmektedir. 27 Mart 2025 itibarıyla YÖK sorumluluğunda bulunan 1325 yeterlilik ve MYK sorumluluğunda bulunan 398 yeterlilik TYÇ’ye yerleştirilmiş durumdadır. TYÇ’ye yerleşen yeterlilikler; mezuniyet belgeleri, transkriptler ve diploma ekleri üzerinde TYÇ Logosu kullanma hakkı kazanırlar. TYÇ Logolu Mezuniyet Belgeleri; kalite güvencesini kurumsal kültürün bir parçası haline getirmiş olan yükseköğretim kurumlarının, YÖK, Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) ve MYK’nın ortak çalışmasının bir ürünüdür. TYÇ Logosu her bir yeterliliğe özgü ve okutulduğunda yeterliliğe ilişkin bilgilerin Türkçe ve İngilizce olarak sunulduğu QR Koda sahiptir. TYÇ Logosu nitelikli işgücünün oluşmasında kurumlar arasında oluşturulan güçlü koordinasyon ve işbirliğinin göstergesi niteliğindedir. TYÇ Logosuna sahip yeterlilikler kalite güvence süreçlerinin etkin bir şekilde işletildiği, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’ne açık bir referans taşıyan ve erişim süreçleri güvenilir ve şeffaf olan belgelerdir.

TYÇ’nin Yapısı ve Kalite Güvencesi

TYÇ, kalite güvencesi sağlanmış yeterlilikleri sahip oldukları öğrenme kazanımlarını esas alarak 8 farklı seviyede ele almakta ve türlerine göre gruplandırmaktadır. Seviyeler, yeterlilik türleri ve yeterlilik kategorileri TYÇ tasarımının çekirdek öğelerini oluşturmaktadır. TYÇ tasarımında seviye tanımlayıcıları aracılığıyla tanımlanan 8 farklı seviyeden oluşmaktadır. Seviyeler, seviye tanımlayıcıları aracılığıyla tanımlanmakta ve yeterlilik türleriyle desteklenmektedir. Yeterlilik kategorileri ise yeterlilik türlerinin sınıflandırılmasını sağlamaktadır. TYÇ Seviyeleri, 1’den 8’e doğru sıralanmakta, kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru ilerlemektedir. TYÇ seviyeleri, herhangi bir öğrenme alanı dikkate alınmadan, söz konusu seviyedeki yeterliliklerin sahip olduğu asgari ortak öğrenme kazanımlarına göre tanımlanmıştır. Her seviyeyi bilgi, beceri ve yetkinlikler açısından tanımlayan öğrenme kazanımı ifadeleri “seviye tanımlayıcısı” olarak

güvence ölçütlerinin belirlenmesine ve kalite güvencesinden sorumlu kurumların görev ve sorumluluklarına yönelik düzenlemeler içermektedir. TYÇ Kalite Güvence Yönetmeliği, tüm kalite güvence sistemlerinin karşılaması gereken kalite güvence ölçütlerini tanımlamaktadır. Yönetmelik gereğince sorumlu Kurumlar (MEB, YÖK ve MYK) kalite güvence ölçütlerini karşılayan kalite güvence sistemlerini kurarak kendi yeterliliklerine uygun şekilde geliştirmekte ve işletmektedir.

AYÇ ve TYÇ'nin AYÇ ile Referanslanması

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ), Avrupa Birliği ülkeleri tarafından oluşturulan ve eğitim, öğretim ve öğrenme faaliyetlerini standardize etmeyi amaçlayan bir çerçevedir. Bu çerçeve, bireylerin yeterliliklerini daha anlaşılır ve karşılaştırılabilir hale getirmek amacıyla geliştirilmiştir. AYÇ, bireylerin sahip oldukları bilgi, beceri ve yetenekleri tanımlamak ve sınıflandırmak için bir referans noktası sağlar. AYÇ yayınladığı Tavsiye Kararları doğrultusuyla ülkelere rehberlik etmektedir.

Ülkelerin AYÇ Tavsiye Kararında belirtilen ilkelere uygun biçimde hareket etmeleri amacıyla yönlendirme sağlamak ve referanslama raporlarını incelemek üzere Avrupa Komisyonu tarafından AYÇ Danışma Grubu oluşturulmuştur. AYÇ Danışma Grubu AYÇ Tavsiye Kararının uygulanması ve Avrupa Konseyinin 2012 yılında yaygın ve serbest öğrenmelerin tanınması konusundaki tavsiyelerinin hayata geçirilmesinden sorumludur.

AYÇ Tavsiye Kararı ülkelere AYÇ ile referanslama sürecinde diğer ulusal kurum/kuruluşlarla birlikte çalışmalarını ve bu süreci kaliteyi ve şeffaflığı teşvik edecek bir yaklaşımla yönlendirmek amacıyla Ulusal Koordinasyon Noktası (UKN) belirlemelerini tavsiye etmektedir. AYÇ Tavsiye Kararı Uyarınca MYK, 2008 yılında AYÇ UKN olarak belirlenmiştir ve bu tarihten itibaren AYÇ Danışma Grubunda Türkiye'yi temsil etmektedir. Bu görev vesilesiyle ülkemiz ulusal yeterlilik çerçevesi TYÇ oluşturulmuş ve AYÇ ile referanslama için gerekli çalışmalar paydaş katılımı ile yürütülmüştür. Söz konusu çalışmalar sonucu hazırlanan Türkiye Referanslama Raporu 2017 yılında AYÇ Danışma Grubuna sunulmuş ve değerlendirmesi sonucu TYÇ, AYÇ ile referanslandırılmıştır.

TYÇ'nin AYÇ ile referanslanması TYÇ'ye yerleşen yeterliliklerin uluslararası platformdaki şeffaflığının ve anlaşılabilirliğinin teminatı niteliğindedir. AYÇ Tavsiye Kararı'nda ülke yeterlilik sistemleri, yeterliliklerden sorumlu kurumlar ve yapısı, yeterliliklerin seviyesi ve kalite güvence süreçleri zaman içerisinde değişebileceği için referanslama raporlarının güncellenmesi gerektiği belirtilmektedir. Aradan geçen zamanda ülkemiz eğitim, öğretim ve yeterlilik sisteminde ve TYÇ'nin uygulanmasında yaşanan önemli gelişmeler ışığında Türkiye Referanslama Raporu güncellenerek Mart 2025 tarihinde AYÇ Danışma Grubuna tekrar sunulmuş ve yeniden referanslama gerçekleştirilmiştir.

2.5. Yerel ve/veya Kurumsal Seviyede Yönetim ve Yönetişim

MEB; merkez teşkilatı, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşmaktadır. Bakanlık, yurt dışı teşkilatı kurmaya yetkilidir. MEB yurt dışı teşkilatı, eğitim müşavirlikleri ve eğitim ataşeliklerinden oluşmaktadır. Teşkilat, 63 ülkede 60 eğitim müşavirliği, 31 eğitim ataşeliği ve 2 daimî temsilcilik olmak üzere toplam 93 temsilciliği ile hizmet vermektedir. Bu kapsamda faaliyet gösteren eğitim kurumlarında merkez hizmet birimleri tarafından oluşturulan eğitim programları kullanılmaktadır.

MEB taşra teşkilatı ise il millî eğitim müdürlükleri, ilçe millî eğitim müdürlükleri, okul ve kurum müdürlüklerinden oluşmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devletinin idari yapılanması içerisinde bulunan 81

ilde ve 922 ilçede millî eğitim müdürlüğü bulunmaktadır. İl ve ilçe millî eğitim müdürlükleri faaliyetlerini Bakanlığın/Valiliğin gözetim ve denetimi altında yerine getirirler. İlçe millî eğitim müdürlükleri, görev ve hizmetleri yürütürken il millî eğitim müdürlüklerine karşı da sorumludur.

Eğitim ve öğretim sisteminin yerel ve kurumsal düzeyde denetimi, MEB Teftiş Kurulu Başkanlığına verilmiştir. Teftiş Kurulu Başkanlığı, başkan ile başkanlık birimlerinde ve çalışma merkezlerinde görevli müfettiş ve müfettiş yardımcılardan oluşur. Yerel düzeyde ise valiler, İl İdaresi Kanunu'nun hükümleri doğrultusunda il millî eğitim müdürlüğünün iş ve işlemlerinin gözetim ve denetiminde yetkilidir.

Taşra teşkilatının cari ve yatırım bütçe tekliflerinin (bina yapımı hariç) hazırlanması, tahsis edilen ödeneklerin kullanımının planlanması, gönderimi ve takibi; personel giderleri, öğle yemeği devlet katkısı işlemleri, yemekhane kurulum onayları ve faaliyet raporları; Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ödemelerinin yapılması; taşıtların tahsisi, devri, düşümü, sigorta, bakım-onarım, akaryakıt ve HGS giderleri ile ilgili iş ve işlemler; taşra teşkilatına ait hizmet binalarının kiralanması, donatım, küçük ve büyük onarım ihtiyaçlarının planlanması ve ödenek gönderimi; görev yollukları, seyyar görev tazminatları ile yurtdışındaki öğretmenler ve aile bireylerine ait tedavi ödemeleri; aboneliğe bağlı ödeme işlemleri ve taşra birimlerinin tüketim giderlerine ilişkin ödeneklerin planlanması ve takibi gibi süreçler, merkez teşkilatına bağlı ilgili birimler tarafından yürütülmektedir.

2.5.1. Okul ve Kurum İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinin Yönetimi

Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatına bağlı resmi okul ve kurumlarında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında çalışan ve öğrencilere iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri organizasyonel yapı çerçevesinde planlı bir şekilde sunulmaktadır.

Bakanlığımız iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunumu Bakan (işveren) adına Destek Hizmetleri Genel Müdürü (İşveren Vekili) tarafından gerçekleştirilmektedir. Bakanlığımız iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, merkez teşkilatında Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi Daire Başkanlığı, taşra teşkilatında, 81 il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde kurulan 82 il işyeri sağlık ve güvenlik birimi (İl İSGB), (İstanbul ili Avrupa ve Asya yakası olmak üzere 2 İSGB tarafından yönetilmektedir.) 922 ilçe bünyesinde kurulan işyeri sağlık ve güvenlik bürosu (İlçe İSGBR) şeklinde sunulmaktadır.

Bakanlığımız iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri aşağıdaki ana başlıklar halinde sunulmaktadır.

- Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı birimleriyle okul ve kurumlarında çalışanlara 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hükümleri kapsamında hizmet sunumuna ait iş ve işlemlerin planlanması, uygulamaların izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- Bakanlığımız 2014/16 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği ve 2020/3 sayılı İlk Yardım Eğitim Hizmetleri Genelgesi kapsamında İlk Yardım Eğitici Eğitim Merkezi ve İlk Yardım Eğitim Merkezlerine ait iş ve işlemlerinin yürütülmesi,
- Bakanlığımız birimlerinde işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının işveren/işveren vekili onayına müteakip İSG-Kâtip sözleşme ile görevlendirilmesi,
- Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatındaki bina ve eklentiler dâhil olmak üzere, koruyucu, önleyici ve düzeltici faaliyeti kapsayacak şekilde, kaza, yangın, doğal afet acil müdahale gerektiren durumların ilkyardım ve acil müdahale uygulamaların yönetimi,
- Sivil savunma, seferberlik ve koruyucu güvenlik hizmetlerinin planlı bir şekilde yetkin personel ile yürütülmesi,

- Bakanlığımız birimlerinde koordineli bir biçimde “Çevre Yönetimi, Sıfır Atık ve İklim Değişikliği” şartlarının ihtisas alanı dâhilinde yönetilmesi.

2.6. Eğitim Kurumlarına İlişkin İstatistikler

Bu bölüm, okul öncesi eğitimden ortaöğretim düzeyine kadar eğitim kurumlarının sayısı hakkında ulaşılan son verileri sunmaktadır. Buna göre Türkiye’de eğitim kurumlarının büyük bir çoğunluğunu resmî okul/kurumlar oluşturmaktadır. Okul öncesi, ilkokul ve ortaokul kademelerinde özel okulların oranı nispeten düşükken, genel ortaöğretimde özel okulların payı daha yüksektir. Meslekî ve teknik eğitim ağırlıklı olarak resmî okullarda/kurumlarda sunulurken, imam hatip ortaokullarının ve Anadolu imam hatip liselerinin tamamı resmî okuldur. Yaygın eğitimde ise özel kurumların sayısı resmî kurumlara kıyasla fazladır. Tablo 1’de örgün ve yaygın eğitim veren eğitim kurumlarına ilişkin istatistikler yer almaktadır.

Tablo 1: Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumlarına İlişkin İstatistikler (2023-2024)

Eğitim Kurumunun Türü	Programların Ana Eğilimi	Eğitim Kurumu Sayısı		
		Toplam	Resmî	Özel
Okul öncesi	(-)	18.866	12.046	6.820
İlkokullar	(-)	25.245	23.163	2.082
Ortaokullar	G	15.445	13.213	2.232
İmam Hatip ortaokulları	G	3.404	3.404	-
Genel ortaöğretim okulları	G	6.508	3.607	2.901
Meslekî ve teknik ortaöğretim okulları	V	4.273	3.956	317
Anadolu imam hatip liseleri	G	1.722	1.722	-
Yaygın eğitim		20.852	1.731	19.121
G= Genel		V= Meslekî		
(:) Veri yok		(-) Uygun değil		
Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı, 2024a.				
Not 1: Okul öncesi eğitimde bünyesinde ana sınıfı bulunan 19.510 resmî okul ve 1.319 özel okul toplam okul sayısına dâhil edilmemiştir.				
Not 2: Açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim liseleri dâhil edilmemiştir.				

Özel eğitim veren eğitim kurumlarına ilişkin istatistikler

Türkiye’de özel eğitim kurumlarının büyük çoğunluğu resmî kurumdur. Özel eğitim anaokulları en fazla sayıya sahip olup özel eğitim veren ilkokul, ortaokul ve meslek okulları da ağırlıklı olarak resmî okullardır. Tablo 2’de özel eğitim kurumlarına/okullarına ilişkin istatistiklere ilişkin bilgi verilmektedir.

Tablo 2: Özel Eğitim Kurumlarına/Okullarına İlişkin İstatistikler (2023-2024)

Eğitim Kurumunun Türü	Programların Ana Eğilimi	Eğitim Kurumlarının Sayısı		
		Toplam	Resmî	Özel
Özel eğitim anaokulları	(-)	363	340	23
Özel eğitim ilkokulları	G	504	490	14
Özel eğitim ortaokulları	G	496	491	5
Özel eğitim genel ortaöğretim okulları	G	(-)	(-)	(-)
Özel eğitim meslek okulları	V	536	533	3
G= Genel		V= Meslekî		
(:) Veri yok		(-) Uygun değil		
Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı, 2024a.				

BÖLÜM 3

EĞİTİMİN FİNANSMANI

BÖLÜM 3. EĞİTİMİN FİNANSMANI

Bu bölüm Türkiye’deki eğitimin finansmanına ilişkin çeşitli bilgiler içermektedir. Eğitimin başlıca finansman kaynakları;

- Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan paylar,
- Şahıs ve kuruluşların eğitim bağışları,
- Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve il özel idareleri bütçesinden ayrılan kaynaklar,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonundan aktarılan kaynaklar,
- Mülkiyeti Hazineye Ait Olup Millî Eğitim Bakanlığına Tahsis Edilen Taşınmazlar ile Bu Taşınmazlar Üzerinde Yer Alan Yerlerin Kiralanmasına Dair Bakanlıklar Arası İşbirliği Protokolü kapsamındaki taşınmazların kiralanması gelirleri,
- Okul aile birliği gelirleri,
- Okullarda kullanılmak üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine tefrik edilen kömür alımı ödenekleri,
- İşletmelerde beceri eğitimi alan aday ve çıraklar için ayrılan kaynaklar,
- Özel sektörün eğitime yaptığı yatırımlardan oluşmaktadır.

3.1. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimin Finansmanı

3.1.1. Finansman

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki resmî eğitim kurumları büyük ölçüde merkezi yönetim bütçesi ile finanse edilmektedir. Bu kapsamda, resmî eğitim kurumlarının eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürebilmeleri amacıyla ihtiyaç duydukları sınıf donatımları ile laboratuvar araç-gereçleri ve malzemeleri başta olmak üzere, bakım-onarım ve ısınma giderlerine yönelik bütçe planlaması ve ödenek tahsisi işlemleri merkez teşkilata bağlı ilgili birimler tarafından yürütülmektedir. Mevcut okul ve pansiyonların derslik ve laboratuvar donatım ihtiyaçlarının karşılanması yanı sıra yeni açılan veya açılması planlanan okul, kurum, pansiyon ve ek binalar ile alan, dal ve bölümler için de donatım planlamaları merkez teşkilata bağlı ilgili birimlerce yapılmaktadır. Bu doğrultuda ihtiyaç duyulan malzemeler temin edilerek ilgili kurumlara sevk edilmekte ve/veya gerekli hallerde doğrudan genel bütçeden ödenek tahsisi yapılmaktadır.

Bu kademelerdeki resmî okullarda görevli personelin maaş ve ücretleri, taşınır ve taşınmazlar için yapılan harcamalar, öğretim araç-gereçleri ile diğer işletme giderlerinin büyük bölümü merkezi yönetim bütçesi kaynaklarından karşılanmaktadır. Okul aile birlikleri; velilerden, çocuk kulüplerinden aldıkları katkılardan, yaptıkları çeşitli etkinlikler ve birliklere yapılan bağışlardan kaynak sağlamaktadır.

3.1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanı

Okul öncesi eğitimi ücretsiz olup anaokulları, ana sınıfları ile uygulama sınıfları aracılığı ile sunulmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında beslenme, temizlik ve eğitim araç-gereçleri için ailelerin ekonomik durumunu zorlamayacak şekilde maddi katkı talep edilebilmektedir. Okul öncesi kurumlara; okulun öğrenci sayısına, derslik sayısına ve kurumun bulunduğu bölgeye göre ödenek verilmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarına, söz konusu kaynakların yanında öğrenci ailelerinden, il özel idareleri bütçelerinden, proje fonları ve bağışlardan, belediyelerden, özel kişi, kurum ve kuruluşlardan da maddi katkılar sağlanmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının donatım, menkul ve gayrimenkul bakım-onarım giderleri ile ısınma amaçlı yakacak ihtiyaçlarına yönelik ödeneklerin planlanması, tahsisi ve takibi ilgili merkezi birimler tarafından yürütülmektedir. Bu doğrultuda, yeni açılan veya açılması planlanan okul ve kurumların donatım ihtiyaçları belirlenmekte olup gerekli malzeme temini ve sevkiyatı gerçekleştirilmekte ve/veya gerekli ödenekler genel bütçeden ilgili kurumlara tahsis edilmektedir.

3.1.1.2. İlköğretimin Finansmanı

İlköğretim okulları, merkezî yönetim bütçesi ile finanse edilmekte olup zorunlu ve 4 yıl süreli olan ilkokullar, ortaokullar, imam hatip ortaokulları, spor ortaokulları, müzik ortaokulları ve meslek ortaokullarından oluşmaktadır. Bu okullarımıza, büyükşehir belediyeleri ile il özel idareleri bütçelerinden ve bağışlardan da katkı sağlanmaktadır.

İlköğretim okullarının donatım, menkul ve gayrimenkul bakım-onarım giderleri ile ısınma amaçlı yakacak ihtiyaçlarına yönelik ödeneklerin planlanması, tahsisi ve takibi merkez teşkilata bağlı ilgili birimler tarafından yürütülmektedir. Ayrıca, yeni açılan veya açılması planlanan ilköğretim kurumlarının donatım ihtiyaçları belirlenmekte olup ihtiyaç duyulan malzemelerin temini ve sevkiyatı sağlanmakta ve/veya genel bütçeden ilgili kurumlara ödenek tahsisi yapılmaktadır.

3.1.1.3. Ortaöğretimin Finansmanı

Ortaöğretim, zorunlu ve 4 yıl süreli olan genel ortaöğretim, mesleki ve teknik ortaöğretim ile din eğitimi okullarından oluşmaktadır. Ortaöğretim okulları, merkezi yönetim bütçesi ile finanse edilmekte olup bu okullarımıza büyükşehir belediyeleri ile il özel idareleri bütçelerinden ve bağışlardan da katkı sağlanmaktadır. Ayrıca mesleki ve teknik eğitim okulları döner sermaye gelirleri de elde etmektedir. Mesleki eğitim işletmelerinde beceri eğitimi alan aday çırak ve çıraklar için ayrılan kaynaklar da finansman kaynakları arasındadır.

Ortaöğretim kurumları ile bu kurumlara bağlı pansiyonlar için donatım ihtiyaçlarının planlanması ve ödeneklerin gönderilmesi işlemleri merkez teşkilata bağlı ilgili birimler tarafından yürütülmektedir. Bu kapsamda, yeni açılan ya da açılması planlanan okul, kurum, pansiyon ve ek binalar ile alan, dal ve bölümler yönelik ihtiyaç duyulan donatım malzemeleri belirlenmekte olup temin ve sevkiyat süreçleri gerçekleştirilmekte ve/veya genel bütçeden ilgili kurumlara ödenek tahsisi yapılmaktadır.

3.1.2. Mali Yönetim ve Kontrol

Temel eğitim okulları için ayrılan bütçe kaynakları, il millî eğitim müdürlükleri kanalıyla okullar tarafından kullanılmaktadır. İlköğretim okullarında bütçenin etkin kullanılması için, okul bazlı bütçe modülü oluşturulmuştur. Ortaöğretim okullarına ayrılan bütçe ödenekleri ise doğrudan okullar tarafından kullanılmaktadır. Bu okullarda açılan özel eğitim sınıfları ile destek eğitim odaları için de ayrı ödenek sağlanmaktadır. Ayrıca, taşıt giderleri, hizmet binası kiralari, personel yollukları, aboneliğe bağlı ödeme işlemleri ve taşra teşkilatının tüketim ödenekleri gibi harcamaların planlanması ve takibi ilgili merkezi birimlerce yürütülmektedir.

3.1.3. Ücretsiz Kamu Eğitimi

MEB Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği kapsamında yürütülen Öğrenci Taşıma Uygulaması ile 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurum/sınıflarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî okul/kurumlara taşıma yoluyla eğitime erişimleri ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Uygulama kapsamında taşınan özel eğitim öğrenci/kursiyerleri dışındaki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine ücretsiz öğle yemeği hizmeti sunulmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine öğrenci taşıma uygulaması kapsamında öğle yemeği verilen okullarda açılan özel eğitim sınıflarına devam eden öğrenciler de bu hizmetten ücretsiz olarak yararlandırılmaktadır.

İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin ücretsiz taşınma giderleri merkezi yönetim bütçesinden, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine sunulan ücretsiz öğle yemeği ile özel eğitim öğrencilerinin ücretsiz taşınma giderleri, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonundan aktarılan kaynaklardan karşılanmaktadır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği doğrultusunda, genel bütçeden karşılanan ödenekle resmî özel eğitim okullarında gündüzlü olarak eğitimlerini sürdüren öğrencilere ücretsiz öğle yemeği hizmeti sunulmaktadır.

Eğitimde imkân ve fırsat eşitliği kapsamında, tüm kademelerde ücretsiz ders kitabı dağıtımı yapılmakta olup ücretsiz ders kitaplarının finansmanı sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik fonundan aktarılan kaynaklardan sağlanmaktadır.

Ayrıca eğitimde imkân ve fırsat eşitliği kapsamında, Yatılı Bölge Ortaokullarında barındırılan tüm öğrenciler ile pansiyonda kalmak isteyen ortaöğretim öğrencilerinden maddi durum tespit çalışması sonucu belirlenenlere ücretsiz barınma hizmeti sunulmakta ve bu giderler merkezi yönetim bütçesinden karşılanmaktadır.

3.1.4. Öğrenci Ailelerine Mali Destek

ASHB ile MEB arasında yapılan protokol çerçevesinde ‘Şartlı Eğitim Yardımı Programı’ uygulanmakta olup ihtiyaç sahibi ailelere, çocuklarını düzenli olarak okula göndermeleri şartıyla her ay eğitim yardımı verilmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’ndan karşılanan şartlı eğitim yardımıyla 2003 yılından 2024 yılına kadar ilköğretim ve ortaöğretimdeki öğrencilerin ebeveynlerine toplam 11 milyar 490 milyon 611 bin 316 TL ödeme yapılmıştır.

3.1.4.1. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrenci Ailelerine Mali Destek

ASHB tarafından Sosyal Yardım Programı kapsamında, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin okullara erişiminin sağlanması amacıyla MEB ile iş birliği içerisinde destek sağlanmaktadır. Program, MEB’e kaynak transferi şeklinde yürütülmektedir.

3.1.5. Öğrenciler için Mali Destek

Anayasanın 42. Maddesine göre “Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar.” hükmü gereğince eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla; eğitime erişimde zorlanan öğrencilere parasız yatılılık ve bursluluk imkânı sağlanmaktadır. Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavında başarılı olan öğrencilere eğitim desteği olarak

burs ve parasız yatılılık imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca, özel eğitim okulları ile meslekî ve teknik Anadolu liselerinde okuyan ve ekonomik durumu iyi olmayan gündüzlü öğrenim gören öğrenciler için ücretsiz öğle yemeği hizmeti sunulmaktadır.

Meslekî ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören ve Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında işletmede mesleki (beceri) eğitime katılan her bir öğrenci için, beceri eğitimi ve staj yaptıran işletmelere devlet katkısı kapsamında ödemeler yapılmaktadır. Beceri eğitimi ve staj yaptıran işletmelere; öğrencilere ödenmek zorunda olunan ve asgari ücretin en az %30'una tekabül eden miktarın (işletme büyüklüğüne göre) 2/3'ü ya da 1/3'ü (Mesleki Eğitim Merkezi programı ustalık eğitimi öğrencileri için %50 si) devlet katkısı olarak ödenmektedir. Bu uygulama ile işletmelerin daha çok öğrenciye beceri eğitimi ve staj imkânı sağlanmasının önü açılmıştır. Böylece öğrencilerin işletmelerde gerçek iş ortamında yaptıkları beceri eğitimleri ve stajlarla nitelikli bir mesleki eğitim alması hedeflenmiştir.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında meslekî ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin alan eğitimlerine başladıkları tarihten itibaren iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalımları sağlanmıştır.

Meslekî Eğitim Kanunu'nda aşağıda belirtilen değişiklikler yapılmıştır:

- Meslekî eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin her ay aldıkları asgari ücretin üçte biri kadar meblağının, tamamı devlet tarafından ödenmektedir.
- Kalfalık yeterliğini kazanan meslekî eğitim merkezi 12'nci sınıf öğrencilerine yapılacak ödemeler, asgari ücretin yüzde ellisinden az olamaz şeklinde düzenlenmektedir.
- Aday çırak ve çıraklar ile işletmelerde meslekî eğitim gören, staj ve tamamlayıcı eğitime devam eden öğrencilerin ücretlerine yapılan devlet katkısı ödemeleri, 2021-2022 eğitim öğretim yılından itibaren on eğitim öğretim yılı uzatılabilmektedir.
- Meslekî eğitim merkezi programlarına kayıtlı öğrenci sayısı ise 453 bin 469'a ulaşmıştır (MEB 2025 Bütçe Raporu).

Eğitimde imkân ve fırsat eşitliği kapsamında, tüm kademelerde ücretsiz ders kitabı dağıtımı yapılmaktadır. 2024-2025 eğitim öğretim yılında meslekî ve teknik ortaöğretim öğrencilerine 53 alan ve 114 dala ait 883 çeşit ders araç-gereçleri öğrencilere ücretsiz dağıtılmıştır.

3.1.6. Özel Öğretim

Türkiye'de, özel öğretim kurumları finansal açıdan özerkliğe sahiptir. Ulusal eğitim mevzuatı çerçevesinde kendi politikalarını oluşturup bu doğrultuda iş ve işlemler gerçekleştirebilirler. Özel öğretim kurumlarında yapılan iş ve işlemlerin denetimleri MEB tarafından yapılır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında MEB'e bağlı olarak eğitim faaliyeti yürüten özel okulların desteklenmesi amacıyla 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren bu okullarda öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler için, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre her kademedeki okulun öğrenim süresini aşmamak üzere, eğitim ve öğretim desteği verilmeye başlanmıştır.

Okulun bulunduğu yörenin kalkınmada öncelik derecesi ve gelişmişlik durumu, öğrencinin ailesinin gelir düzeyi, eğitim bölgesinin öğrenci sayısı, desteklenen öğrenci ve öğrencinin gideceği okulun başarı seviyeleri ile öncelikli öğrenciler gibi ölçütler ayrı ayrı veya birlikte dikkate alınarak verilen eğitim ve

öğretim desteği uygulaması organize sanayi bölgelerinde açılan meslekî ve teknik Anadolu liselerinde devam etmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde kaliteyi ve istihdamı artırmak amacıyla, organize sanayi bölgelerinde açılan özel meslekî ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören her öğrenci için 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından itibaren eğitim ve öğretim desteği verilmektedir. Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında meslekî eğitimde özel sektör katkısının artırılmasını sağlamak üzere organize sanayi bölgeleri içinde ve dışında açılmış özel meslekî ve teknik Anadolu liselerinde belirlenen alanlarda öğrenim gören öğrenciler için her yıl MEB ile Hazine ve Maliye Bakanlığı (HMB) tarafından müşterek olarak belirlenen tutarda eğitim ve öğretim desteği ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca 6 Şubat 2023 depreminden etkilenen Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep ilinin İslahiye ve Nurdağı ilçelerindeki özel okullarda öğrenim gören öğrenciler için 2023- 2024 eğitim ve öğretim yılından itibaren eğitim ve öğretim desteği verilmektedir.

1 Haziran 2006 tarihi itibarıyla rehberlik ve araştırma merkezleri bünyesinde özel eğitim değerlendirme kurulları tarafından destek eğitimi almaları uygun görülen özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim giderleri, sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın MEB tarafından karşılanmaktadır. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine destek eğitim hizmeti karşılığında tahsis edilecek ödeneği belirlemeye HMB yetkilidir.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre kurumlar, öğrenim gören öğrenci sayısının yüzde üçünden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmakla yükümlüdür. Ücretsiz okutulacak öğrencilerin özel öğretim kurumlarına başvuru şartları, valiliklerce yapılacak iş ve işlemler ile benzeri hususlar MEB tarafından hazırlanan kılavuzda düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra 2025 yılı itibarıyla bu çocuklar yerleştirildikleri özel öğretim kurumlarından servis ücreti hariç olmak üzere yemek, kahvaltı, pansiyon/yatakhane, kitap, kırtasiye, kıyafet, etüt, uluslararası diploma ve sertifika programı gibi hizmetlerden ücretsiz yararlandırılmaktadır.

3.2. Yükseköğretimin Finansmanı

3.2.1. Finansman

Yükseköğretim kurumları, devlet ve vakıf olmak üzere iki şekilde hizmet vermektedir. Devlet üniversitelerinde mali kaynaklar; merkezi yönetim bütçesinden ayrılan paylar ve döner sermayelerinden elde ettikleri gelirlerdir. Üniversitelerin bina, demirbaş ve yatırım harcamaları yanında doğrudan eğitim öğretime dönük öğrenci maliyetleri de devlet tarafından üniversite bütçelerine tahsis edilen ödeneklerle karşılanmaktadır. Vakıf yükseköğretim kurumlarında mali kaynaklar ise; devlet tarafından sağlanan vergi muafiyeti, öğrenim ücretleri özel kişi ve kurum ve kuruluşların katkılarıdır.

3.2.2. Mali Yönetim ve Kontrol

Devlet ve vakıf üniversiteleri finansal kaynakları bakımından özel bütçeli idarelerdir. Bu üniversitelerin bütçeleri merkezi otoritenin sınırlı denetimine tabidir. Bu denetim idari vesayet sınırlamasına tabi olup herhangi bir hiyerarşik denetim yetkisini kapsamamaktadır. Vakıf yükseköğretim kurumları, kâr amacı gütmeyen ve öğrencilerden aldıkları öğrenim ücretlerini eğitim finansmanı için kullanmakla mükelleftirler.

3.2.3. Devlet Üniversitelerindeki Ücretler

Üniversiteler, örgün öğretim programlarına devam eden öğrencilerinden öğrenim ücreti almamaktadır. Devlet üniversiteleri, temel olarak kamu kaynaklarından ayrılan payla finanse edilmektedir. Yükseköğretim kurumlarında ikili öğretim yapılması, Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun kapsamında, ikinci öğretim gören öğrenciler öğrenim ücreti ödemektedirler. İkinci öğretim programlarına devam eden öğrencilerden alınan öğrenim ücretleri de ek bir kaynak oluşturmaktadır.

3.2.4. Öğrencilerin Aileleri için Mali Destek

Yükseköğretim kurumları tarafından maddi destekler öğrencilere yapılmakta olup öğrenci ailelerine yönelik yapılan maddi destek bulunmamaktadır.

3.2.5. Öğrenciler için Mali Destek

Yükseköğretim öğrencileri devlet tarafından maddi olarak desteklenmektedir. Yurt içi ve yurt dışında öğrenim gören yükseköğretim öğrencilerinin öğrenimleri burs ve öğrenim kredisi ile desteklenmekte ayrıca bu öğrencilere barınma, beslenme hizmeti sunulmaktadır. Özel bütçeye sahip diğer kamu kurum ve kuruluşları da yükseköğretim öğrencilerine Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü (KYGM) aracılığı ile burs sağlayabilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan yükseköğretim öğrencilerine maddi yönden desteklemek amacıyla devam ettikleri yükseköğretim kurumlarının normal öğrenimi süresince zorunlu hizmet yükümlülüğü bulunmayan geri ödemeli öğrenim kredisi desteği sağlamaktadır.

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurt Hizmetleri Kanununda belirtildiği üzere, öğrenciler aldıkları kredileri normal öğrenim süresinin bitiminden itibaren iki yıl sonraki ilk aydan başlamak üzere kredi aldığı sürede ve aylık dönemler halinde kuruma ödemektedirler. Burslar ve öğrenim kredileri, belli kriterleri sağlamak koşuluyla öğrencilere eğitim süreci boyunca verilir. Bunun yanında üniversite, vakıf, dernek, sivil toplum örgütleri vb. kurum ve kuruluşlar belli oranda öğrencilere destekleyici burs vermektedirler.

Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun kapsamında MEB tarafından yetiştirilmek amacıyla yurt dışına öğrenci gönderilmekte ve eğitimlerini tamamlayan öğrenciler döndüklerinde kamu kurumlarında çalışmak koşuluyla finansal açıdan desteklenmektedir. Bu çerçevede, öğrencilere belirli akademik kriterlere göre hibe ve krediler verilmektedir. Ayrıca belirli kurumlar, özel ve sivil kuruluşlar, yükseköğretim seviyesindeki öğrenciler için burslar ve hibeler sunar.

3.2.6 Özel Öğretim

Yükseköğretim kurumları vakıf yükseköğretim kurumlarından oluşmakta olup özel üniversite bulunmamaktadır. Bu üniversiteler, kendi politikalarını belirleme ve kendi bütçelerini yönetme özerkliğine sahiptirler.

3.3. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminin Finansmanı

3.3.1. Ana Finansman İlkeleri

Yaygın eğitimin kaynağı; kamu finansmanı, döner sermaye kapsamında elde edilen gelirler, projeler, protokoller, gönüllü bağış ve yardımlardır. Bunun yanı sıra belediyeler, vakıflar, dernekler, meslek kurumları ve sektörel paydaşlar halka açık kurslar düzenleyerek yaygın eğitime doğrudan destek sağlamaktadırlar.

3.3.2. Öğrenciler Tarafından Ödenen Ücretler

Resmî kurumlarda yetişkinlere yönelik eğitim faaliyetlerinin finansmanı devlet tarafından sağlanmaktadır. Bu faaliyetler eğitim merkezleri aracılığıyla kursiyerlere sunulmakta olup sağlanan eğitim öğretim hizmetleri karşılığında katılımcılardan herhangi bir ücret talep edilmemektedir. Ayrıca yaygın eğitim kapsamında açılan kurslara katılan özel eğitim ihtiyacı olan kursiyerler ücretsiz taşıma hizmetinden yararlanmaktadır. Özel sektör tarafından verilen (devlet kaynaklı olmayan kurumlarca sağlanan) her türlü hizmet ücrete tabidir.

3.3.3. Yetişkin Öğrenciler için Mali Destek

Yetişkin eğitiminin temel finansman kaynağını devlet ödeneği oluşturmaktadır. Yetişkin öğrencilere MEB tarafından istedikleri eğitimleri alabilme imkânı sağlanmakta olup öğrencilere doğrudan bir maddi destek verilmesi söz konusu değildir. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan “meslekî eğitim kurslarına” ve “işbaşı eğitim programlarına” katılanlara günlük 2024 yılı itibarıyla 196,17-719,31 TL aralığında zaruri gider ödemesi yapmaktadır.

Yetişkin eğitime yönelik faaliyet gösteren resmî kurum ve merkezlerin fiziki altyapı, donatım ve bakım-onarım ihtiyaçlarına ilişkin ödenek planlaması ve tahsisi işlemleri ilgili merkezi birimler tarafından yürütülmektedir.

3.3.4. Özel Sağlayıcılar için Devlet Yardımları

Yetişkin eğitimi sağlayan özel kurumlar, mali açıdan bağımsız öğretim kurumlarıdır.

BÖLÜM 4

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

BÖLÜM 4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Okul öncesi eğitiminin amacı; millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve doğru alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilkokula hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak, çocukların toplumsal hayata uyum sağlamalarını desteklemek ve öğrencilerin Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Türkiye’de okul öncesi eğitimi ve bakımı, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) tarafından yürütülmektedir. Mevcut sistemde genellikle 36 ay ve üzeri çocukların eğitiminden MEB sorumlu iken daha küçük çocukların bakım ve eğitiminde farklı kurumlar rol almaktadır. Ülkemizde 0-36 aylık çocukların bakım ve eğitimi ASHB tarafından, 36-68 aylık çocukların eğitimi ise MEB ve ASHB tarafından yürütülür.

Millî Eğitim Temel Kanunu’na göre; Türkiye’de okul öncesi eğitim isteğe bağlıdır. Ancak; Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için okul öncesi eğitim zorunludur. Resmî kurumlar, okul öncesi eğitim hizmetlerini ücretsiz olarak sunar. Özel öğretim kurumları ile özel kreş ve gündüz bakımevlerinde sunulan eğitim hizmeti ise ücretlidir. Ancak ASHB denetiminde hizmet vermekte olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine ait kreş ve gündüz bakımevleri kapasitelerinin yüzde üçü, erken çocukluk döneminde yer alan tüm çocukların kreş hizmetlerinden eşit olarak yararlanabilmesi ve ilerleyen dönemde hizmetler aracılığı ile sosyal ve ekonomik düzey farklılığı olmadan fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi amacıyla Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik doğrultusunda il müdürlüklerimizce tespit edilerek, çocukların ücretsiz yararlanması için kullanılmaktadır.

Ücretsiz bakım hizmetinden, ekonomik durumlarına bakılmaksızın; şehit ve gazi çocukları, Bakanlığa bağlı kuruluşlarda korunma ve bakım altında bulunan çocuklar, cezaevlerinde hükümlü ve tutuklu olan anneleri ile birlikte kalan çocuklar, öncelikli olarak yararlandırılmaktadır. Ekonomik gücü yeterli olmayan; ekonomik güçlük içindeki aileler, anne veya babası vefat etmiş çocuklar, tek ebeveyni ile yaşayan çocuklar, engelli ebeveyni olan çocuklar, kadın konukevinde bulunan veya ayrılan kadınların çocukları yararlandırılmaktadır.

ASHB denetimindeki gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine ait kreş ve gündüz bakımevleri ile çocuk kulüplerinin işleyişine ilişkin hususlar; Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik ile belirlenmiş olup gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından açılmak istenen kuruluşların açılış-kapanış ve denetleme işlemleri ASHB İl Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır.

Okul öncesi eğitimi ve bakımı hizmeti temel olarak MEB’e bağlı resmî/özel okul öncesi eğitim kurumlarında (anaokulu, ana sınıfı, uygulama sınıfı) ve ASHB’ye bağlı özel kreş ve gündüz bakımevlerinde sunulmaktadır. Bunun yanında belediyelere bağlı çocuk bakımevleri, Devlet Memurları Kanunu gereği açılan kurumlar, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı açılan 4-6 yaş kurslar ve İş Kanunu’na göre açılan kurumlarda da okul öncesi eğitimi ve bakımı hizmeti sunulur. Okul öncesi eğitimi ve bakımında hizmet veren kurum türlerine ilişkin kapsamlı bilgi Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3: Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Hizmeti Sunan Kurumlar

Kurum Türü	Yaş Grubu	Temel Özellikler
Anaokulu	36-68 ay	MEB’e bağlı bağımsız binası olan resmî kurum türüdür.
Ana sınıfı	45-68 ay	MEB’e bağlı resmî ilkokul, ortaokul ve lise-lerde açılan sınıflardır.
Uygulama sınıfı	36-68 ay	Ortaöğretim kurumlarında çocuk gelişimi ve eğitimi alanında/programında çocukların eğitiminin yapıldığı uygulama birimidir.
Özel anaokulu	36-68 ay	MEB’e bağlı bağımsız binası olan özel kurum türüdür.
Özel ana sınıfı	45-68 ay	MEB’e bağlı özel ilkokul, ortaokul ve lise-lerde açılan sınıflardır.
Özel eğitim anaokulu	36-66 ay	MEB’e bağlı bağımsız binası olan resmî kurum türüdür.
Özel eğitim ana sınıfı	36-66 ay	MEB’e bağlı özel eğitim okulları, bağımsız anaokulları ve ilkokul kademesinde açılan sınıflardır.
Özel özel eğitim anaokulu	0-36 ay	Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için erken çocukluk dönemi eğitim hizmetleri; özel eğitim okulları, okul öncesi eğitim kurumları, bünyesinde ana sınıfı bulunan eğitim kurumları ile çocuk ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda evlerde gerçekleştirilen eğitim hizmetidir.
Oyun odası	37-72 ay	Ebeveyni yaygın eğitim kurs programlarından herhangi birine kayıtlı olan çocukların kayıt yaptırdığı kurslardır.
Özel kreş	0-24 ay	ASHB’ye bağlı bakım odaklı hizmetler sunan kuruluş türüdür.
Özel gündüz bakımevi	25-66 ay	ASHB’ye bağlı bakım ve eğitim odaklı hizmetler sunan kuruluş türüdür.
Devlet Memurları Kanunu’na göre açılan kurumlar	0-68 ay	Devlet memurları için ihtiyaç görülen yerlerde açılan çocuk bakımevleridir.
İş Kanunu’na göre işletmelerde açılan kreşler	0-68 ay	İş Kanunu’na göre işletmelerde açılan bakım odaklı hizmetler sunan kreşlerdir.
Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı açılan 4-6 yaş kurslar	48-72 ay	Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’ân-ı Kerîm eğitim öğretimine yönelik kurslar ile öğren-ci yurt ve pansiyonlarını kapsamaktadır.

4.1. Erişim

4.1.1. Okul Öncesi Eğitimi ve Bakımı için Kayıt Koşulları

Millî Eğitim Temel Kanunu ile İlköğretim ve Eğitim Kanunu'na göre; okul öncesi eğitim isteğe bağlı olup mecburi ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Okul öncesi eğitim isteğe bağlı olmasına rağmen her çocuğun en az 1 yıl okul öncesi eğitim hizmetlerinden faydalanması amaçlanmaktadır. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, okul öncesi eğitime kayıtlarda 5 yaş grubuna öncelik tanınır.

4.2. Mali Boyut

4.2.1. Resmî Kurumlar

MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği doğrultusunda; okul öncesi eğitimi hizmeti, resmî okul öncesi eğitim kurumlarında (anaokulu, ana sınıfı, uygulama sınıfı) ücretsizdir. Ancak, okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların okulda geçirdikleri süredeki temel ihtiyaçlarını, öz bakım süreçlerini ve eğitim programının uygulanmasını desteklemek amacıyla katkı payı alınır. Bu ücretler MEB'e bağlı il/ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından belirlenir. Katkı payı belirlenirken çevrenin ekonomik durumu göz önüne alınır. Tespit edilen katkı payı tavan miktarı hiçbir şekilde okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesini engelleyecek, velilerin ekonomik durumlarını zorlayacak şekilde yüksek tutulamaz. Ayrıca durumlarını belgelendirmeleri kaydıyla şehit, harp malûlü ve muharip gazi çocukları ile okul öğrenci kontenjanının 1/10'u oranındaki yoksul aile çocuklarından katkı payı alınmaz. Bu durumdaki çocuklardan özel eğitim ihtiyacı olanlara öncelik tanınır.

4.2.2. Özel Kurumlar

Devlet okullarının yanı sıra MEB'e bağlı özel okul öncesi eğitim kurumları da mevcuttur. Ancak, bu kurumlarda eğitim hizmeti ücretlidir. MEB'e bağlı resmî/özel kurumlar dışında; ASHB tarafından açılış, kapanış, işleyiş ve denetim hizmeti yürütülen özel kreş ve gündüz bakımevleri, belediyelere bağlı çocuk bakımevleri, Devlet Memurları Kanunu gereğince açılan kurumlar, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı açılan 4-6 yaş kurslar ve İş Kanunu'na göre açılan kurumlar da mevcuttur.

Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmeliği'ne göre; özel kreş ve gündüz bakımevlerinin geliri, kurucu katkısı ve çocukların bakımı, beslenmesi ve eğitimi için velilerden alınacak ücretlerden oluşur. Kuruluşlar, velilerden alınacak aylık ücret miktarlarını çocukların bakım, eğitim ve gelişimlerine imkân verecek hizmetler ile çevrenin sosyo-ekonomik şartlarını dikkate alarak; kuruluşun giderleri ile amortismanlarını hesaplayarak tespit ederler. Kuruluşlar, ilan ettikleri ücretlerin altında bir ücretle de kayıt yapabilirler. Ancak, ilan edilen ücretin üzerinde ücret talep edemezler. Ayrıca dezavantajlı gruplarda olan çocuklar için fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla özel kreş ve gündüz bakımevlerinin kapasitelerinin %3'ü, ASHB il müdürlüğü tarafından tespit edilecek çocukların ücretsiz yararlanması için ayrılır. Ücretsiz kontenjan kapsamında faydalanabilecek çocuklar şunlardır:

- a) Ekonomik durumlarına bakılmaksızın şehit ve gazi çocukları, ASHB'ye bağlı kuruluşlarda korunma altında bulunan çocuklar, cezaevlerinde hükümlü ve tutuklu olan anneleri ile birlikte kalan çocuklar.
- b) Ekonomik gücü yeterli olmayan ailelerin çocukları ile anne veya babası vefat etmiş ekonomik güçlük içindeki çocuklar, tek ebeveyni ile yaşayan çocuklar, özel gereksinimli ebeveyni olan çocuklar, kadın konukevinde bulunan veya ayrılan kadınların çocukları.

4.3. Kurum Temelli Okul Öncesi Eğitim Yapılanması

4.3.1. Kayıt-Kabul Koşulları ve Kurum Seçimi

MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre; MEB'e bağlı resmî okul öncesi eğitim kurumlarında yeni kayıtlar, temmuz ayının ilk iş gününde başlar. Kayıt işlemi, ulusal adres veri tabanındaki yerleşim yeri adres bilgileri esas alınarak, e-Okul sistemi üzerinden yapılır. Anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıflarına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 57-68 aylık çocukların kaydı yapılır. Okulun kayıt alanında ikamet eden ve bir sonraki eğitim öğretim yılında ilkokula başlayacak çocukların kaydı yapıldıktan sonra fiziki imkânları yeterli olan anaokulu ve uygulama sınıflarına 36-56 aylık, ana sınıflarına ise 45-56 aylık çocuklar da kaydedilebilir. Bir grup oluşturabilecek kadar çocuk bulunmayan okullarda 36-68 aylık çocuklar aynı ana sınıfına kaydedilebilir. İlkokula kaydı bir yıl ertelenen ve bir önceki yıl okul öncesi eğitim almamış olan 69-71 aylık çocuklara, okul öncesi eğitim kurumlarına kayıta öncelik tanınır.

MEB'e bağlı özel okul öncesi eğitim kurumlarından özel anaokullarına 36-68 aylık, özel ana sınıflarına ise 45-68 aylık çocukların kayıtları yapılmaktadır. Kayıtlar için herhangi bir zaman sınırlaması yoktur. ASHB denetiminde açılan özel kreş ve gündüz bakımevlerine çocuk kabulünde, velinin dilekçesi ile gerekli belgeler talep edilir. Çocuğun kuruluştan ayrılması da velinin dilekçesi ile yapılır. İlgili kuruluşlardan alınmış raporda belirtilmek kaydıyla ancak hafif derecede zihinsel, görme, işitme, konuşma ve bedensel yetersizliği olan çocuklar kuruluşa kabul edilir. Çocuklara ayrımcılık yapılmaması için gerekli önlemler alınır.

4.3.2. Öğrenci ve Personel Sayıları

4.3.2.1. Öğrenci Sayısı

MEB'e bağlı anaokulu açılması için en az 20 öğrenci bulunması gerekir. Uygulama sınıfı ve ana sınıfında ise çocuk sayısının 10'dan az, 20'den fazla olmaması esastır. Ancak talep olması ve okulun imkânlarının yeterli olması hâlinde çocuk sayısı artırılabilir. Çocuk sayısı fazla olduğu takdirde ikinci grup oluşturulabilir. Her bir grubun azami çocuk sayısı dolmadan yeni grup oluşturulamaz. Eğitim öğretim yılı içinde çocuk sayısı 10'un altına düşen gruplar öncelikli olarak diğer gruplarla birleştirilir. Bunun mümkün olmaması durumunda bu gruplar eğitim öğretim yılı sonuna kadar eğitimlerine devam eder. Ayrıca; MEB Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği'ne göre; okul öncesi eğitimine erişimi artırmak amacıyla nüfusu az ve dağınık olan köy ve benzeri yerleşim yerlerinde en az 5 çocuk bulunması hâlinde ana sınıfı açılabilir.

MEB'e bağlı özel okul öncesi eğitim kurumları açılabilmesi için asgari öğrenci sayısı şartı bulunmamaktadır. Özel okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf mevcudu 20'den fazla olamaz. ASHB'ye bağlı özel kreş ve gündüz bakım evlerinde ise 0-24 aylık çocuk grubunda en çok 10 çocukla bir grup oluşturulur. Her grup için bir grup sorumlusu ve en az bir çocuk bakıcısı görevlendirilir. 25-66 aylık çocuk grubunda en çok 20 çocukla bir grup oluşturulur.

4.3.2.2. Personellerin Nitelikleri

MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında açılan her grup için bir okul öncesi öğretmeni görevlendirilir. Okul öncesi öğretmenleri kendi grubunda eğitim faaliyetlerinden sorumludur. Okul öncesi öğretmenlerinin yükseköğretim kurumlarının okul öncesi eğitimi bölümlerinden mezun olması gerekmektedir. Bunun dışında okul öncesi eğitim kurumlarında, yeterince öz bakım becerisine sahip olmayan çocukların öz bakım becerisine destek sağlamak amacıyla imkânlar çerçevesinde her okul öncesi eğitim kurumuna en az bir kişi olmak üzere iki grup için bir 'destek eğitim personeli' görevlendirilebilir.

ASHB'ye bağlı özel kreş ve gündüz bakım evlerinde açılan her grup için en az bir grup sorumlusu ve bir çocuk bakıcısı görevlendirilir. Kreş ve gündüz bakımevlerinde görevlendirilen grup sorumlularının yükseköğretim kurumlarının çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği, okul öncesi eğitimi öğretmenliği, anaokulu öğretmenliği, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü, çocuk gelişimi bölümü lisans veya ön lisans mezunları öncelikli olmak üzere meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının çocuk gelişimi ve eğitimi alanı mezunu olmaları gerekir. Çocuk bakıcılarında ise lise mezunları öncelikli olmak üzere; en az kendi döneminin zorunlu eğitiminden mezun olan, MEB tarafından çocuk bakımı alanında düzenlenmiş bir sertifika sahibi olma şartı aranır. Meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarının mezunlarından sertifika şartı aranmaz.

4.4. Eğitim Programı ve Rehberler

MEB'e bağlı resmî/özel okul öncesi eğitim kurumlarında ders yılı süresinin 180 iş gününden az olmaması esastır. Ders yılı süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar okulun açık bulunduğu günler ile öğrencilerin törenlere katıldıkları resmî tatil günleri sayılarak hesaplanır. Resmî tatil günleri ile her ne sebeple olursa olsun okulun açık bulunmadığı günler göz önünde bulundurulmaz.

ASHB'ye bağlı özel kreş ve gündüz bakımevleri için mevzuatta yıllık iş gününe ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Kuruluşlar kendi çalışma saatlerine kendileri karar verir ve valiliğe onaylatır. Hafta içi mesai saatlerine ilave olarak, gece saatleri ve hafta sonu tatillerinde faaliyetlerini sürdürmek isteyen kuruluşlar, gerekçelerini ve çalışma saatlerini belirten bir dilekçe ile ASHB il müdürlüklerine başvururlar. Kuruluşların söz konusu gün ve saatlerde hizmetlerine devam edebilmeleri, il müdürlüğünün kabul ve teklifi ile valiliğin onayına bağlıdır. Kuruluşlarda, yarım günlük ve saatlik bakım hizmeti de verilebilir. Yarım günlük ve saatlik bakım hizmeti verilebilmesi il müdürlüğünün kabul ve teklifi ile valiliğin onayına bağlıdır.

4.4.1. Yıllık, Haftalık ve Günlük Planlama

Türkiye'de okul öncesi eğitimi ve bakımı MEB ve ASHB sorumluluğunda yürütülmektedir. 36-68 aylık çocukların devam ettiği okul öncesi eğitim kurumları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanan MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'nı; ASHB'ye bağlı özel kreşler ise 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı kullanır. Öğretmenler, eğitim ortamlarını çocukların gelişim özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenler. Aylık planlarını ve günlük eğitim akışlarını planlar, uygular ve değerlendirir. Aylık eğitim planı; alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle okuryazarlık becerilerinin ve değerler ile eğilimlerin bütüncül olarak ele alındığı plandır. O ay çocuklara kazandırılmak istenen becerilere ilişkin öğrenme çıktıları, kavramlar, öğrenme kanıtları (değerlendirme), öğrenme-öğretme yaşantıları, farklılaştırma (zenginleştirme/ destekleme) ve aile-toplum katılımı aylık planlarda ele alınır. Günlük plan, bir gün için çocuklara kazandırılmak istenilen alan becerilerini ve diğer program bileşenlerini, öğrenme-öğretme

yaşantılarını, değerlendirmeyi, farklılaştırmayı ve aile-toplum katılımını içeren ilgili ayın planından hareketle öğretmen tarafından hazırlanan plandır. Bu planlar doğrultusunda okul öncesi eğitim kademesinde 50’şer dakikalık aralıksız 6 etkinlik saati süresi ile yapılır.

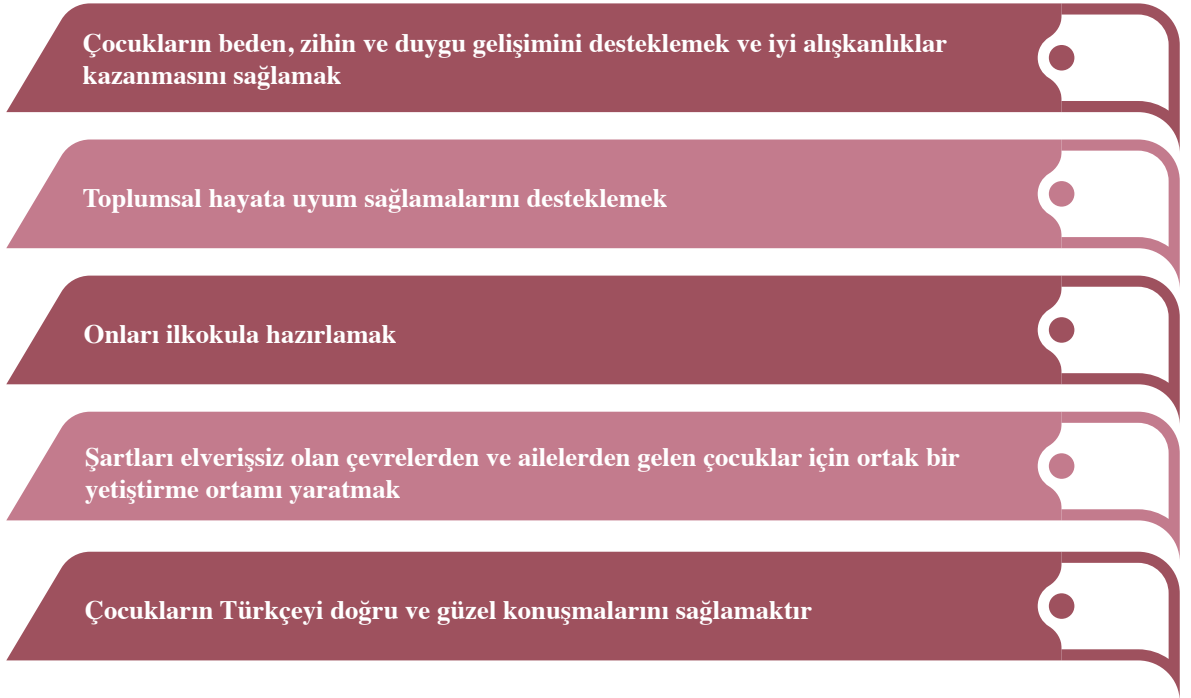
Aile eğitimi ve katılımı, okul ve ev arasındaki devamlılığı destekleyerek kazanılan bilgi, beceri ve tutumların kalıcılığını sağlar. Bu nedenle MEB, 0-36 aylık çocukları için eğitim programı ile bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (EBADER) ve Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) hazırlamıştır. Öğretmenlerin programla birlikte bu rehberi de etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

4.4.2. Öğrenme ve Gelişim Alanları

4.4.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitimin temel amaçları, çocukların çok yönlü gelişimini desteklemek, toplumsal yaşama uyumlarını kolaylaştırmak ve onları ilkokula en iyi şekilde hazırlamaktır.

Türkiye’de okul öncesi eğitimin amacı Şekil 5’de gösterilmiştir;

Şekil 5: Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

4.4.2.2. Okul Öncesi Eğitim Programının İlkeleri

Okul öncesi dönem (0-6 yaş), çocuğun gelişiminin en hızlı ve öğrenme kabiliyetinin yüksek olduğu dönemdir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortak olup her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır. Okul öncesi eğitimi bazı temel ilkelere dayanmaktadır.

4.4.2.3. Okul Öncesi Eğitim Programının Tanıtımı

Çağın gereksinimlerine uygun olarak bireylerden toplumların hızlı değişimine uyum sağlamaları, bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunmaları, küresel sorunlarla başa çıkmaları beklenmektedir. Geçmişte salt bilgiye sahip olmak yeterli görülürken günümüzde bilgiyi davranış örüntülerinin içerisine dâhil etmek öğretim programlarının temel amacını oluşturmaktadır. Bu nedenle erken yaşlardan itibaren çocukların gelişimleri de göz önünde bulunduran beceri temelli programlar planlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu program da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların beceri temelli bütüncül bir yaklaşımla ilkokula hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir.

Program; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Beceriler Çerçevesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025). Bu çerçeveye göre becerilerin edinimi okul öncesi dönemden başlayarak 12. sınıfın sonuna kadar devam etmektedir. Çocukların beceri ediniminin ilk basamağını oluşturan bu programda beceriler çocukların gelişim düzeyleri ve bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak ele alınmıştır.

Beceri temelli bu programda farklı becerilerin edinimi esastır. Amaç sadece alana özgü becerilerin kazanımı değildir. Aynı zamanda toplumun millî ve manevi değerleri, sosyal-kültürel yapısı, çağın gerektirdiği okuryazarlık becerileri ve bu becerilerin kullanılması için gerekli eğilimlerin kazandırılması gerekmektedir. Alana özgü beceriler programın ana yapısını oluşturur. Kavramsal beceriler ve eğilimler programın temel bileşenleridir. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri ve değerler gibi programlar arası bileşenler de öğrenme ve öğretme yaşantılarının önemli unsurlarındandır. Programın kendi içinde yer alan öğrenme alanlarıyla yatay bir üst öğrenme kademesiyle de dikey hiyerarşisi bulunmaktadır. Bu dikey hiyerarşi sayesinde çocuklar, ilkokula ve sonraki akademik ve sosyal hayata daha iyi hazırlanacaklardır.

Programda yer alan aylık planlar ile öğretmenlerin hedeflenen becerileri göz önünde bulundurarak ve becerilerin birbirleriyle ilişkilerini kurabilmeleri sağlanır. Öğretmenler; günlük planlarını aylık programlar doğrultusunda hazırlamalıdır. Program içerisinde, okul öncesi eğitim kademesin ait alan becerilerine uygun olarak öğrenme ve alt öğrenme çıktıları yazılmıştır.

4.4.2.4. Okul Öncesi Eğitim Programında Beceri Kavramı

Programda yer alan beceri kavramı; çocuğun bir öğrenme alanına yönelik düşünme yaklaşımlarını, yöntemlerini, araç ve gereçlerini kullanması için her tür edim veya eylem olarak tanımlanmaktadır. Beceriler, farklı başlıklar altında ele alınmış olsa da beceri edinimi ve eyleme dönüştürülme süreçlerinde bir arada çalışmakta ve bir bütünlük oluşturacak şekilde programda yer almaktadır. Öğrenme ve öğretme yaşantılarında bu bütünlük açık bir şekilde gösterilmiştir. Bu beceriler; alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri olarak ele alınmaktadır.

4.4.2.5. Okul Öncesi Eğitim Programında Süreç Bileşeni Kavramı

Beceri kavramının en temel özelliklerinden birisi, süreç temelli olmasıdır. Örneğin; karşılaştırma becerisi, birden fazla kavram, durum, nesne, olay, kişi gibi olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeye dayanan bir süreçtir. Karşılaştırma becerisinin edinim sürecinde bu süreç bileşenleri işe koşulur. Süreç bileşenlerinin kazanılması ile daha üst bir kavram olan bütünleşik beceriye ulaşılmaktadır.

Süreç Bileşeni kavramı; beceri edinim sürecindeki işlem adımları olarak da ifade edilebilir. Bu işlem adımlarının atlanması veya kazanılmaması bütünleşik becerinin edinimini engellemektedir. Örneğin; tümevarıma dayalı akıl yürütme becerisinin gözlem yapma, örüntü bulma ve genelleme yapma süreç bileşenleri bulunmaktadır. Bu süreç bileşenlerinden herhangi biri kazanılmadığında çocuğun tümevarıma dayalı akıl yürütme becerisinin ediniminden bahsedilemez. Çünkü tümevarıma dayalı akıl yürütme becerisi, bireyin olay, konu veya duruma ilişkin gözleme dayalı örüntü oluşturmalarını ve genellemeler yapmasını ifade eden bütüncül bir beceridir.

4.4.2.6. Okul Öncesi Eğitim Programında Öğrenme Çıktısı Kavramı

Öğrenme çıktıları, öğrenme alanı kapsamındaki içerik bilgisi ile ilişkili alan becerilerinin birleştirilmesi yoluyla oluşturulmuştur. Çünkü içerik bilgisi öğrenenlerin beceri gelişimine aracılık ederken öğrenen için içerik bilgisi becerilerin kullanılması sayesinde içselleşir, daha anlamlı ve yaşama dönük hâle gelir. Dolayısıyla öğrenme çıktıları içerik bilgisi ve alan becerileri olmak üzere iki temel unsurdan oluşmaktadır.

Her alana özgü olarak ayrılmış olan öğrenme çıktıları, çocukların özellikleri dikkate alınarak alanın içerik bilgisi ile bütünleştirilmiştir. Hiyerarşik olarak düşünüldüğünde alan becerisi, süreç bileşeni, öğrenme çıktısı, alt öğrenme çıktısı şeklinde detaylandırılan bir yapı mevcuttur. Bu yapıda öğrenme çıktıları doğrudan alan becerisinin kendisiyle, alt öğrenme çıktıları ise süreç bileşeni ile eşleştirilmiştir. Bu hâliyle öğrenme çıktısıyla ilgili becerinin okul öncesi dönemde nasıl ele alınacağı ve gözlemleneceği belirtilmektedir.

Diğer bir ifade ile öğrenme çıktısı okul öncesi dönemde ulaşılması istenen üst yapıyı göstermektedir. Örneğin; fen alanında yer alan bilimsel gözlem becerisi için “Günlük yaşamında fen alanına yönelik olaylara/olgulara ve durumlara yönelik bilimsel gözlem yapabilme” öğrenme çıktısı bulunmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025). Bu hedef, bilimsel gözlemin çocuğun gündelik yaşamında fen alanı ile ilişkili olay ve olgular üzerine yapılması gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca becerinin edinimine yönelik yapılacak değerlendirme çalışmaları için de bir çerçeve oluşturmaktadır.

4.4.2.7. Okul Öncesi Eğitim Programında Alt Öğrenme Çıktısı Kavramı

Alt öğrenme çıktıları, öğrenme çıktılarının süreç bileşenleri ile bütünleştirilmesi sonucunda oluşturulmuştur. Diğer bir ifade ile öğrenme çıktısına giden işlem basamakları oldukları söylenebilir. Öğrenme çıktılarına oranla daha fazla içerik bilgisini de içermektedir. Örneğin; “Günlük yaşamında fen alanına yönelik olaylara/olgulara ve durumlara yönelik bilimsel gözlem yapabilme” öğrenme çıktısının “Dünyada gerçekleşen çeşitli faaliyetlerin niteliklerini tanımlar.”, “Bilinen materyallerin gözlemlenebilir özelliklerine yönelik duyuları ile veri toplar ve bunları kaydeder.”, “Yakın çevresindeki canlı/cansız varlıklara yönelik elde ettiği verileri açıklar.” olmak üzere üç alt öğrenme çıktısı bulunmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025). Öğrenme yaşantıları hazırlanırken alt öğrenme çıktıları, temel bileşenler ve programlar arası bileşenlerle bütünleştirilmelidir. Sınıf uygulamalarında ise bu alt öğrenme çıktılarına yönelik süreçlerin yürütülmesi aynı zamanda öğrenme çıktısında hedeflenen becerinin edinimine de hizmet edecektir.

4.4.2.8. Okul Öncesi Eğitim Programı Alan Becerileri

Programın temel amacı, okul öncesi dönemden başlayarak ulusal bir beceri ağının oluşturulmasıdır. Bu amaca ulaşmak için çocukların, akademik bilginin yanı sıra Maarif Modelinde ifade edildiği üzere; tümevarıma dayalı akıl yürütme, gözlem yapma gibi becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025). Alan becerileri, bir disiplin ile ilgili öğrenilmesi zorunlu olan becerilerdir. Programdaki alan becerileri, ilgili alana özgü beceriler ve kavramsal becerilerle bütünleşerek ortaya çıkan ve diğer bütün becerileri kapsayan yapılardır. Okul öncesi dönemde alan becerileri; Türkçe, matematik, fen, sosyal, hareket ve sağlık, sanat ve müzik alanlarını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

4.4.2.9. Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Çocuğu Tanıma, Değerlendirme ve Raporlama

Alan becerilerinin, kavramsal becerilerin, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin, okuryazarlık becerilerinin, değerlerin ve eğilimlerin desteklenmesi; eğitim sisteminin bütüncül tasarlanarak hem öğrenme ortamlarının hem de uygun ve özgün bir ölçme değerlendirme sisteminin geliştirilmesi ile mümkündür. Bu programda ölçme ve değerlendirme uygulamalarının beceri tabanlı olarak öğretimi destekleyici ve yapıcı geri bildirimler sağlayacak biçimde tasarlanması planlanmıştır. Program kapsamında çocukların beceri edinimlerini takip etmek amacıyla yapılacak ölçme ve değerlendirme uygulamalarının beceri edinimi odaklı olması gerekmektedir. Okul öncesi dönemde süreç değerlendirme yaklaşımlarının izlenmesi beklenmektedir. Bu nedenle çocuğun sürece etkin katılımını sağlayarak çocuktaki beceri edinimini süreç boyunca izlemek büyük önem taşımaktadır.

Okul öncesi dönemde öğretmenin değerlendirmeler yapabilmesi için kullanabileceği yöntemlerden biri de gözlemdir. Öğretmen, çocukları süreç boyunca sistematik ya da informal olarak gözlemlemeli ve çocukların beceri edinim süreçleri ile programın etkililiği konusunda çıkarımlarda bulunmalıdır. Öğrenmenin ölçülmesi ve değerlendirilmesi sürecinde günlük sınıf etkinlikleri bağlamında gerçekleştirilen etkileşimin gözlemlenmesine odaklanılmalıdır. Bu bağlamda hazırlanan etkinlikler sırasında çocuklara sorular yönlendirilmelidir. Sorulara verilen yanıtları değerlendiren öğretmen, çocuklara anlık geri bildirim vermelidir.

Sınıfta olup biten her şey çocuğun öğrenmesinin potansiyel kanıtıdır. Öğrenme kanıtları, çocukların gözlemlerinden, ürünlerinden ve söylediklerinden oluşur. Bu kanıtlar, çeşitli kayıt ve takip araçlarıyla toplanıp yönetilebilir. Öğretmenler; informal gözlem notları, anekdot kaydı, kontrol listesi, video, ses kayıtları, fotoğraflar gibi çeşitli kayıt araçlarını çocukların ihtiyaçlarına ve değerlendirilen etkinliğe uygun olarak seçebilir veya geliştirebilirler. İnformel gözlem notları alınmasında yapışkan etiketler, dijital ve yazılı not defterleri gibi araçlar da kullanılabilir. Alınan kayıtlar içerisinde uygun olan ürünler, çocukların portfolyolarına eklenebilir.

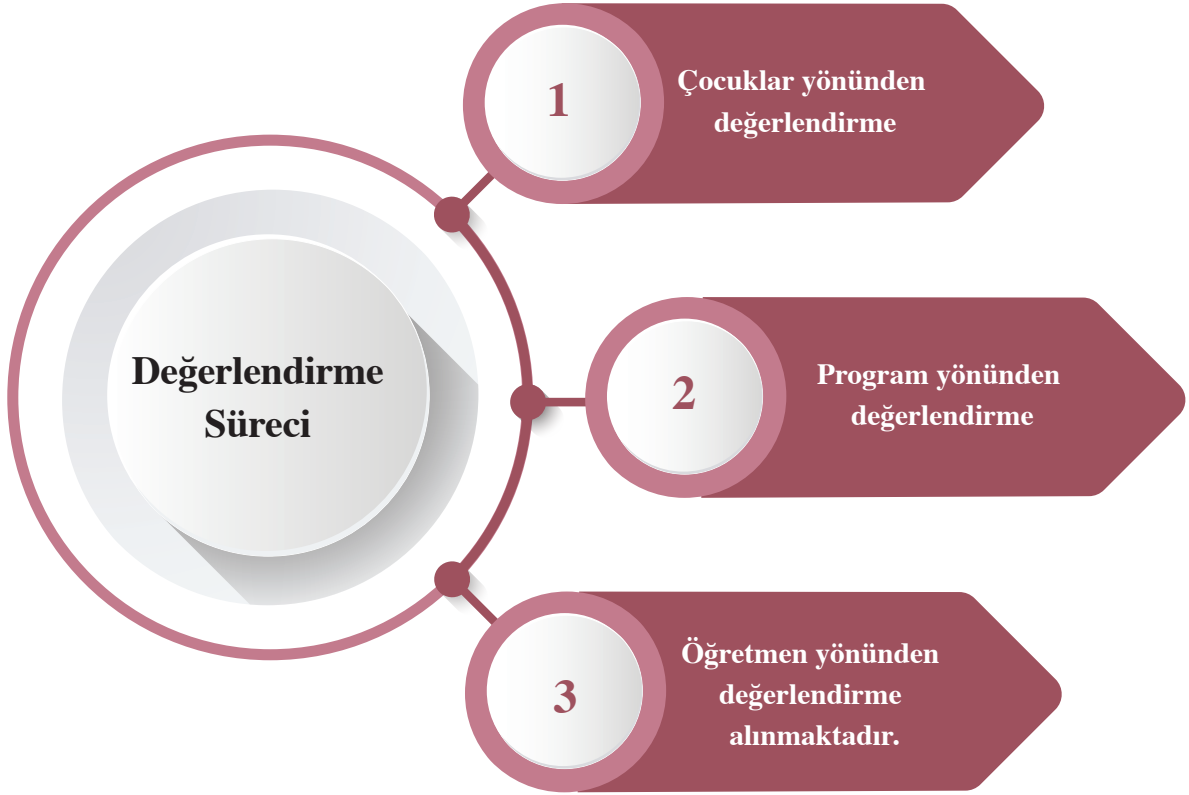
Okul öncesi eğitimde değerlendirme için göz ardı edilmemesi gereken bir diğer husus da aile katılımını sağlamaktır. Aile katılımı sağlandığında uygulanan programın çocukların ihtiyaçlarını ne derecede karşıladığı ve çocukların beceri edinim düzeyleri daha açık bir şekilde ortaya çıkar. Öğretmen, ailelerle formel ve informal biçimde iletişim hâlinde olmalıdır. İş birliği sağlamak amacıyla öğretmen; ailelere notlar gönderebilir, onlarla telefon görüşmesi yapabilir, çocukların ürünlerini, portfolyolarını ve sınıf içi etkinliklere ilişkin fotoğraf ve videolarını veli izin onay belgesi doğrultusunda aileler ile paylaşabilir. Formel iletişim sürecinde ise bireysel/ grup toplantıları ve portfolyo sunum günleri düzenlenebilir.

Çocuklar için hazırlanan ilerleme raporları ailelerle paylaşılabilir. Aynı zamanda ailelerden de çocukların performans ve ilerlemesine ilişkin geri bildirim alınabilir. Böylelikle çocukların performanslarına ve ilerlemelerine ilişkin sağlanan bilgi akışı ile hem programa yönelik hem de çocuğa yönelik değerlendirme yapılmış olur.

Çocukların günlük yaşamdaki zorluklarla başa çıkabilecek yeterli donanıma sahip olmaları için ihtiyaç duyacakları temel düzey beceri ve yetkinlikler ile alana özgü becerilerin okul öncesi dönemde desteklenmesi önemlidir. Bu beceriler sorunları çözebilen, kanıta dayalı kararlar alabilen, birlikte çalışabilen, iletişim kurabilen, öz farkındalık ve öz düzenleme becerilerine sahip, esnek düşünen bireyler olmalarına yardımcı olacaktır. Çocukların alan becerilerini ne derecede edindiklerini belirlemek amacıyla yapılacak ölçme ve değerlendirme uygulamaları beceri odaklı olmalıdır. Beceri odaklı bir ölçme ve değerlendirme yaklaşımının benimsenmesi ise performansa dayalı durum belirleme uygulamalarının yürütülmesi olarak ifade edilebilir.

Performansa dayalı değerlendirme uygulamaları yürütülürken çocukların öğrendiklerini farklı bir alanda veya yaşamda sergileme çabası gösterme; motivasyonu yüksek düzeyde tutma ve süreç sonunda oluşturulan ürünün istenilen niteliklere sahip olma derecesine bakılır. Bu ise aynı anda bilişsel, sosyal-duyuşsal ve davranışsal özelliklerinin bir arada ele alınması anlamına gelir. Çocukların becerilerine yönelik ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitim sürecini desteklemek amacıyla yapılmalıdır. Beceri odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamaları geleneksel uygulamalardan farklı olarak eğitim süreciyle eş zamanlı ve bütüncül olarak yürütülmelidir.

Okul öncesi eğitimde değerlendirme çok boyutlu bir süreçtir. Okul öncesi eğitimde değerlendirmenin boyutları Şekil 6’da yer almaktadır.

Şekil 6: Okul Öncesi Eğitimde Değerlendirmenin Boyutları

4.5. İlkokula Geçiş

Okul öncesi eğitim ve bakım hizmeti sunan kurumlar, çocukların ilkokula uyum süreçlerine destek olmak amacıyla ilkokullara ziyaret etkinlikleri gerçekleştirir. Okul Öncesi Eğitim Programı’na göre; ilkokula hazırlık çalışmaları, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam ettiği süre boyunca sosyal, duygusal, motor, bilişsel, dil ve öz bakım becerileri gibi bütün alanlarda eşit şekilde desteklendiği çalışmaların bir bütünüdür. Ayrıca erken çocukluk eğitimi tamamlayan çocukların ilkokullar hakkında bilgilendirilmesi ve yeni girdikleri eğitim ortamına kısa sürede uyum sağlamaları amacıyla ders yılının ilk haftasında okula uyum etkinlikleri yapılır.

4.6. Okul Öncesi Eğitimde Eğitime Erişim Model ve Programları

Şartları elverişsiz bölgelerde yaşayan çocukların okul öncesi eğitimden faydalanması için kurum temelli erişim modellerinin yanı sıra okul öncesi eğitiminde esnek zamanlı eğitime erişim modelleri de geliştirilmiştir. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde; eğitime erişim modellerine yönelik olarak “Okul öncesi eğitim çağ nüfusu az olduğu için şube açılmayan yerleşim yerleri ile çağ nüfusunun yoğun, fiziki şartların yetersiz olduğu yerleşim yerlerindeki çocukların okul öncesi eğitime

erişimini sağlamak için gezici öğretmen sınıfı, gezici sınıf, taşıma merkezi ana sınıfı, yaz eğitimi ve benzeri esnek saat ve zamanlı eğitime erişim modelleri uygulanabilir, gezici öğretmen görevlendirilebilir. Uygulanacak olan farklı erişim modellerinde bir yılda en az 200 etkinlik saati eğitim yapılır. Bir günde yapılacak eğitim 3 (üç) etkinlik saatinden az olamaz.” hükmü yer almaktadır.

4.6.1. Yaz Eğitimi Erişim Modeli

Yaz eğitimi sınıfları açılabilmesi için MEB Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği gereği bir grupta okul öncesi eğitim çağında en az 5 çocuk olması gerekir. Yaz eğitimlerinde günlük 6 etkinlik saati eğitim yapılır. Bu erişim modelinde eğitim yapılan sınıflar ilgili okulun e-Okul sisteminde yaz eğitimi ana sınıfı şubesi olarak tanımlanır.

4.6.2. Geçici Köy Ana Sınıfı Modeli

Bir yerleşim yerinde bir sonraki eğitim ve öğretim yılında ilkokula başlayacak en az bir çocuk olması kaydıyla, okul öncesi eğitim çağındaki çocuk sayısı üç ve üçten fazla olan her yerleşim yeri bir eğitim merkezi olarak kabul edilir. Her gezici öğretmenin geçici köy ana sınıfı şubesi iki eğitim merkezinden az, dört eğitim merkezinden fazla olamaz. Eğitim merkezleri; mesafe, iklim ve arazi şartları dikkate alınarak bir günde en az bir, en fazla iki eğitim merkezi olacak şekilde belirlenir. Gezici öğretmenin her eğitim merkezinde haftada en az iki gün eğitim yapması esastır. Ancak mesafe, iklim ve arazi şartları dikkate alınarak ihtiyaç hâlinde haftada en az bir gün eğitim yapılabilir. Her eğitim merkezinde en az üç etkinlik saati eğitim yapılabilecek şekilde gruplar birleştirilerek geçici köy ana sınıfı şubesi oluşturulur.

4.6.3. Evde Okul Öncesi Eğitim Modeli

İl/ilçe okul öncesi eğitime erişim komisyonunca evde okul öncesi eğitim modelinin uygulanacağı okullar tespit edilir. Tespit edilen okulun müdürü başkanlığında, bir okul öncesi öğretmeni ve varsa rehberlik öğretmeninden oluşan evde okul öncesi eğitim izleme ve değerlendirme komisyonu kurulur. Kurulan komisyon marifetiyle evde okul öncesi eğitim modelinden faydalanan çocuklar belirlenir. Evde okul öncesi eğitim modelinden faydalanan çocuklar için hazırlanan eğitim materyali setleri Bakanlık tarafından okullara ulaştırılır.

4.6.4. Mevsimlik Tarım İşçileri ile Göçer ve Yarı Göçer Ailelerin Çocukları İçin Eğitime Erişim Modeli

Bir grupta okul öncesi eğitim çağında en az 5 çocuk bulunması gerekir. Günlük 6 etkinlik saati şeklinde planlama yapılır. Mevsimlik tarım işçileri ile göçer ve yarı göçer ailelerin çocuklarının bulunduğu yerleşim yerlerinde uygun olan diğer erişim modelleri de uygulanabilir.

4.6.5. Mobil Ana Sınıfı Erişim Modeli

Mobil ana sınıfında bir çocuk grubu ile haftada iki günden az olmamak üzere günde en az üç etkinlik saati eğitim yapılır. Çocuk sayısının fazla olması hâlinde dönüşümlü olarak bir günde birden fazla çocuk grubuna eğitim verilebilir. Mobil ana sınıfı aracı, yerleşim yerindeki okul, muhtarlık binası, kamu binaları, köy konağı ve uygun görülen benzeri mekânların bahçesinde konaklayarak eğitim hizmetlerini sürdürür.

4.6.6. Ebeveyn-Çocuk Destek Programı

Çocuk Destek Eğitim Programı ve Ebeveyn Destek Eğitimi Programı çocuk ve aileyi aynı anda eğitim sürecine dâhil eden ilk resmî müdahale programıdır. Bu programlar ile 3-6 yaş aralığında çocukları olan ebeveynlerin çocukları ile olan etkileşimlerinin artırılması, çocukların bütünsel gelişimlerinin desteklenmesi ve ebeveyn-çocuk gelişiminin bütüncül olarak desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Bu program ile çeşitli nedenlerle (nüfusun yoğun olduğu için mevcut fiziki kapasite yetersizliği, yoksul hanelerden gelen çocuklar, okul olmayan yerleşim yerleri vb.) okul öncesi eğitime erişemeyen, öncelikle 5 yaş olmak üzere 3,4 ve 5 yaşlarındaki çocukların okul öncesi eğitimden faydalanması, okullarda eğitim öğretim saatleri dışında boş kalan dersliklerin etkin şekilde kullanılabilmesi, ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri (bilişsel, sosyal duygusal, fiziksel, dil ve öz bakım) hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktır.

4.6.7. Çocuk Kulübü

Okul öncesi eğitim kurumlarında; velilerin istemeleri, personel ve fiziki imkânların yeterli olması hâlinde çocukların/öğrencilerin eğitimlerinin ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla eğitim saatleri dışındaki zamanlarda faaliyet göstermek üzere çocuk kulüpleri kurulabilir. Çocuk kulüpleri, normal eğitim saatleri dışında açılır ve bu eğitim veli isteğine bağlı olarak ücretli bir şekilde sunulmaktadır. Kulüplerde, durumlarını belgelendirmeleri kaydıyla şehit, harp malûlü ve muharip gazi çocukları ile kulüpteki öğrenci kontenjanının 1/10'u oranındaki yoksul ailelerin özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarından ücret alınmamaktadır.

4.6.8. Destek Eğitim Odası

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan öğrenciler ile özel yetenekli öğrenciler için okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitim desteği verilmesi amacıyla okulun fiziki imkânları doğrultusunda destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasının öğretim materyalleri ve donatım ihtiyaçları öğrencilerin ihtiyaç ve özellikleri dikkate alınarak sağlanır.

BÖLÜM 5

İLKÖĞRETİM (İLKOKUL VE ORTAOKUL)

BÖLÜM 5. İLKÖĞRETİM (İLKOKUL VE ORTAOKUL)

Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre ilköğretimin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu millî ahlak anlayışına uygun şekilde yetiştirmek, ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda hayata ve üst öğrenime hazırlamak şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca, ilköğretimin son ders yılının ikinci yarısında, rehberlik servisleri tarafından öğrencilere ortaöğretimde devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği, bu mesleklerin sağlayacağı yaşam standartları konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılır.

Türkiye'de 12 yıl zorunlu eğitim uygulanmaktadır. Bu eğitimin ilk 4 yılı ilkokul kademesinde, ikinci 4 yılı ise ortaokullar ve imam hatip ortaokulunda uygulanır. 2024 yılından itibaren ortaokul düzeyinde farklı programlar uygulayan okullar da açılmaya başlanmıştır (müzik ortaokulu, spor ortaokulu ve meslek ortaokulu). Zorunlu eğitimin son 4 yılı ise ortaöğretim kademesini oluşturur. 4+4+4 şeklinde yürütülen bu sistemde öğrenciler; ilkokul, ortaokul/imam hatip ortaokulları ve lisede sırasıyla, hazırlık sınıfları hariç, dörder yıl eğitim görmektedir. Ayrıca, özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için ilkokul, ortaokul ve lise kademesi yanında, okul öncesi eğitim kademesi de zorunludur.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile öğretim programları yenilenmiş, teknolojik altyapı güçlendirilmiş, yapay zekâ destekli uygulama ve araçlarla öğrencilerin sınıf dışı öğrenme imkânları artırılmıştır.

5.1. Türkiye'de İlköğretimin Teşkilatlanması

5.1.1. Coğrafi Erişebilirlik

Devlet okulları, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından kamu bütçesinden finanse edilmektedir. Coğrafi ve bölgesel farklılıklara bakılmaksızın tüm çocuklar eşit şekilde eğitim öğretim hakkından yararlanmaktadır.

İlköğretimden herkesin eşit şekilde yararlanması amacı ile MEB Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda Öğrenci Taşıma Uygulaması yürütülmektedir. Bu kapsamda, toplu taşıma hizmeti sunulmamakla birlikte okulu bulunmayan veya kapalı olan yerleşim yerlerinde ikamet eden dezavantajlı öğrenciler kayıtlı oldukları resmi okul/kurumlara ücretsiz olarak taşınmaktadır. Bununla birlikte, öğrencileri taşıma kapsamında olmayan yerleşim birimlerindeki okulların/pansiyonların; güçlendirmeye alınması, yıkılıp yeniden yapılması, yangın, sel, deprem gibi doğal afete uğraması durumlarında, bu yerleşim yerlerinde ikamet eden öğrenciler de Öğrenci Taşıma Uygulaması kapsamında ücretsiz olarak taşınabilmektedir.

MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, okulu bulunmayan veya öğrenci yetersizliği nedeniyle okulu kapatılan yerleşim birimlerindeki öğrenciler ile birleştirilmiş sınıfları bulunan ilkokullarda dördüncü sınıfı tamamlayan ve taşınmalı eğitim kapsamına alınamayan mecburi ilköğretim çağındaki öğrenciler yatılı bölge ortaokullarına alınırlar. Bulunduğu ilde yatılı bölge ortaokulu bulunmayan öğrenciler, diğer illerdeki yatılı bölge ortaokullarına yerleştirilir. Olağanüstü durumlarda ve özel durumu olan öğrencilerin kayıtları ise il millî eğitim müdürlüğü tarafından belirlenen yatılı bölge ortaokullarına yapılır.

5.1.2. Giriş Şartları ve Okul Seçimi

İlköğretim kurumlarında yeni kayıtlar, temmuz ayının ilk iş gününde başlar. Kayıt işlemi, Nüfus Hizmetleri Kanunu hükümlerince oluşturulan ulusal adres veri tabanındaki adres bilgileri esas alınarak, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre e-okul sistemi üzerinden otomatik yapılır.

İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ayrıca 66, 67 ve 68 aylık çocuklardan velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir. Okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 69, 70 ve 71 aylık olanları velisinin yazılı talebi bulunması halinde okul öncesi eğitime yönlendirir veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilir.

Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği kapsamında ilkokul öğrenimini tamamlayan ve kayıtların yapıldığı eylül ayı sonu itibarıyla zorunlu öğrenim çağı dışına çıkmamış öğrencilerin kayıtları, ulusal adres veri tabanındaki yerleşim yeri adres bilgileri esas alınarak e-Okul sistemi üzerinden ortaokula yapılır. Farklı program uygulayan müzik ortaokulu, spor ortaokulu ve meslek ortaokulu ile imam hatip ortaokuluna kayıtlar velinin başvurusu üzerine ilgili okul yönetimince yapılır.

Yabancı ülkede öğrenim görmekte iken yurdumuza gelen ilkokul çağındaki öğrencilerden öğrenim belgesi olanlar, MEB Denklik Yönetmeliği hükümlerine göre denkliği yapılarak belirlenen sınıfa alınırlar.

Öğrenim belgesi bulunmayan ilkokul çağındaki öğrencilerin sınıf seviyesi ise yaşı ve velisinin beyanı dikkate alınarak il/ilçe Millî eğitim müdürlüğünde bir şube müdürü, bir ilkokul müdürü, iki sınıf öğretmeni ve bir rehber öğretmenden oluşan komisyon tarafından belirlenir. İlkokul öğrencileri için seviye tespit sınavı yapılmaz. Yabancı ülkede öğrenim görmekte iken yurdumuza gelen ortaokul çağındaki öğrencilerin denklik işlemleri MEB Denklik Yönetmeliği hükümlerine göre e-Denklik modülü üzerinden yapılır.

5.1.3. Yaş Seviyeleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması

İlköğretim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. İlkokulların birinci sınıflarına o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. İlkokullar (1-4.sınıflar) 6-10 yaş aralığından ve ortaokullar (5-8. sınıflar) 10-14 yaş aralığından oluşmaktadır.

Okul öncesi eğitim ve ilköğretim çağında özel eğitim ihtiyacı olduğu tespit edilen veya tanısı konulmamış ve yerleştirme kararı alınmamış her bireyin okul ve kurumlara kaydı, yıllık çalışma takviminde belirlenen süreye bakılmaksızın yapılır.

5.1.4. Ders Yılıının Düzenlenmesi

Eğitim kurumlarında ders yılı süresinin 180 iş gününden az olmaması esastır. Ders yılı, ara tatil, yarıyıl ve yaz tatilinin başlama ve bitiş tarihleri Bakanlık tarafından her yıl düzenlenen çalışma takviminde belirtilir. Bu tarihler göz önünde bulundurularak hazırlanan il çalışma takvimi, il millî eğitim müdürlüklerinin önerisi ve valilik onayı ile yürürlüğe girer. Ders saatleri ilkokul ve ortaokullarda uygulanan haftalık ders çizelgesine göre ilkokullarda 30, ortaokullarda ise 35 saat olarak belirlenmiştir.

5.1.5. Okul Gün ve Haftaların Düzenlenmesi

İlköğretim kurumlarında; ilk dersin başlama saati okulların tekli ya da ikili eğitim yapma, güne başlama, coğrafi ve iklim özellikleri göz önünde bulundurularak valilikler tarafından belirlenmektedir. Okullarda eğitim ve öğretim haftada beş iş günü olarak verilmektedir.

MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre bir ders saati süresi 40 dakikadır. Okul yönetimince teneffüsler için tekli eğitim yapılan okullarda en az 15 dakika (bir teneffüs beslenme amaçlı en az 20 dakika), ikili eğitim yapılan okullarda en az 10 dakika ayrılır. Tekli eğitim yapılan

okullarda öğle arası yemek ve dinlenme için en az 30, en çok 90 dakika süre verilir. Bu süre okul yönetimince okul çevresinin şartlarına göre düzenlenir, il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne bilgi verilir. İkili eğitim yapılan ilköğretim kurumlarında öğle arasında en fazla 30 dakikalık süre ayrılır.

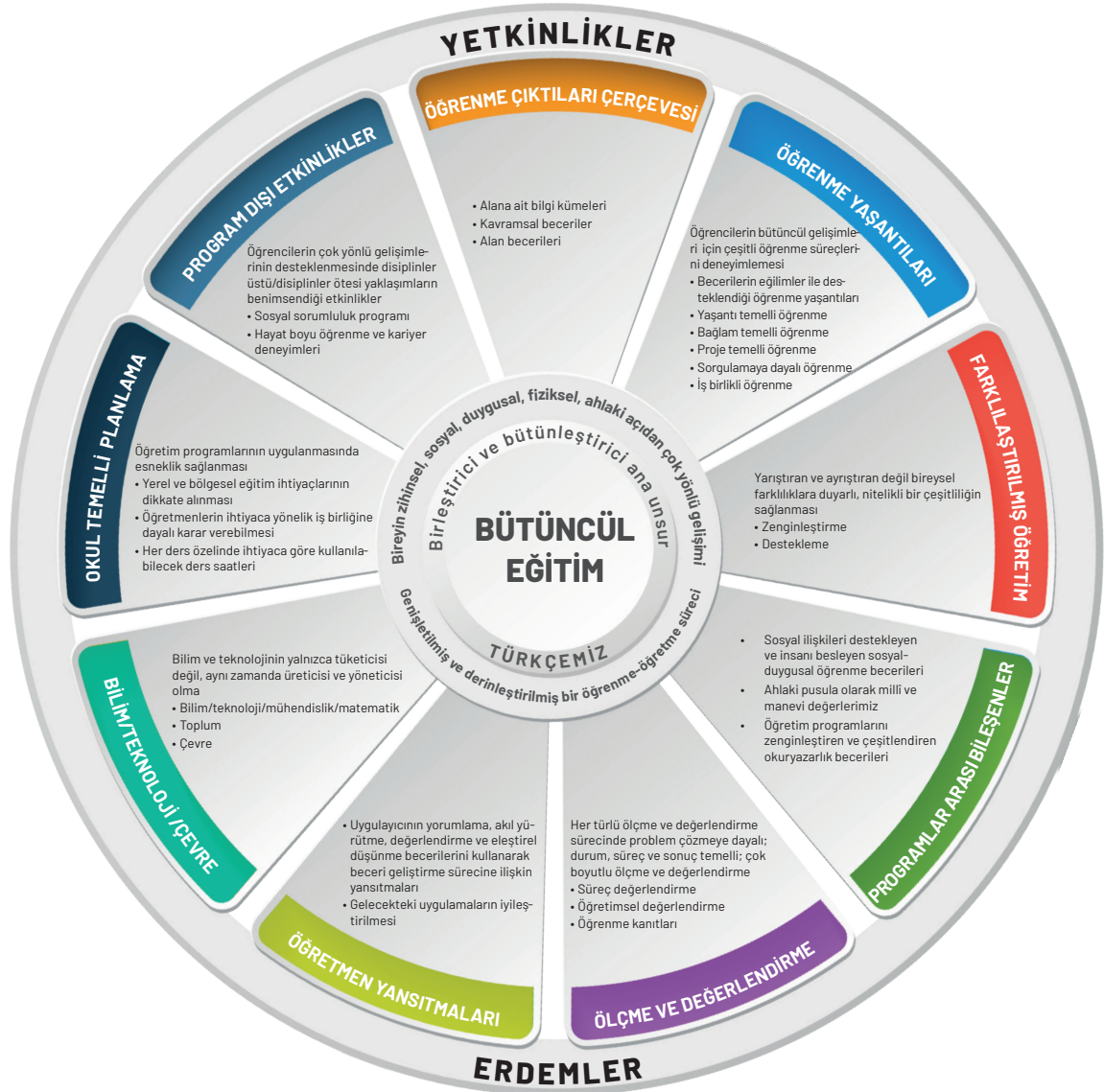
5.2. İlköğretimde Öğretme ve Öğrenme

5.2.1. Öğretim Programları, Konular ve Ders Saatleri

Öğretim programları Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Programlar ve Öğretim Materyalleri Dairesi uhdesinde hazırlanmaktadır. Gerekli görülen durumlarda ve çağın gerektirdiği ihtiyaçlar göz önüne alındığında öğretim programlarında güncellemeye veya daha köklü değişikliğe gidilmesi söz konusu olabilmektedir. Hazırlanan taslak öğretim programları TTKB'ye incelenmesi ve onaylanması için gönderilmektedir. Programda yer alan dersler, haftalık ders çizelgelerinde zorunlu ve seçmeli olarak ikiye ayrılmıştır. İlköğretim kurumlarında dersler ve ders saatleri sınıf esasına göre düzenlenmiştir. Okutulacak seçmeli dersler, öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda velisinin de rehberliğinde öğrenciler tarafından seçilmektedir.

İlköğretim kurumlarının öğretim programları, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak/hazırlatılarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına değerlendirilmek üzere sunulur. Uygun görülen öğretim programları Bakan onayı ile uygulanır. Buna göre Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline göre ilköğretim kurumlarında uygulanacak olan derslerin öğretim programları 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulanmaya konmuştur. Söz konusu model öğretim programlarının bütüncül eğitim yaklaşımı hazırlanmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda öğretim programları öğrenme çıktıları, beceriler ile erdem değer eylem çerçevesine göre ortak bir anlayışla tasarlanmıştır. Günümüz ihtiyaçları ve gelişmeleri takip edilerek okuryazarlık becerileri, program dışı etkinlikler ve programlar arası bileşenler ile zenginleştirilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçları, gelişim özellik ve düzeyleri farklılaştırılmış öğretim yoluyla desteklenmek üzere öğretim programlarında yerini almıştır. Böylece bireyin ihtiyaçlarını ve toplumun ihtiyaçlarını eğitim yoluyla aynı anda gözeten ve destekleyen öğretim programları eğitim sisteminde yerini almıştır. Şekil 7'de TYMM bütüncül eğitim yaklaşımı detaylı olarak gösterilmiştir.

İlköğretim kurumlarında haftalık ders saati ilkokulda 30, ortaokulda ise 35 saattir. İmam Hatip ortaokullarında ise haftalık ders saati 36 saattir. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim gördüğü okullar ile bu öğrencilerden oluşan özel eğitim sınıflarındaki haftalık ders saati ilkokulda 30, ortaokulda ise 35 saat olup; olağan gelişim gösteren öğrencilerin aldığı derslerin programlarına ilave olarak “Toplumsal Uyum Becerileri” ve “Türk İşaret Dili” gibi özel eğitim alanına özgü derslerin öğretim programları da uygulanmaktadır. Orta ve/veya ağır zihinsel yetersizliği bulunan öğrencilerin eğitim gördüğü özel eğitim uygulama okulu (I. ve II. kademe) haftalık ders saati 30'dur.

Şekil 7: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bütüncül Eğitim Yaklaşımı

5.2.2. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Her öğretmen kendi dersi ile ilgili olarak programın gerektirdiği hazırlıkları yapmakla yükümlüdür. Öğretmen kılavuz kitabı bulunmayan dersler için eğitim öğretim kurumlarında bir veya birkaç ders saati için sınıf öğretmeni, alan (branş) öğretmeni ve/veya zümre öğretmenleri tarafından yıllık plana uygun ders planı hazırlanır ve uygulanır. Her bir dersin programı öğretmenler için aynı zamanda bir rehber niteliği taşır. Ders

kitapları da bu programlar temel alınarak yazılmaktadır. MEB tarafından onaylanan ders kitapları tüm eğitim kademelerinde (resmî/özel okullar) öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Öğrencilerimizin; ahlaki, insani, millî, manevi ve kültürel değerleri içeren, Türkçenin doğru ve güzel kullanımını destekleyen, daha etkili bir öğrenme için kolay erişilir ve ilgi çekici öğrenme kaynaklarına olan ihtiyacı göz önünde bulundurularak ders kitapları incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Bununla birlikte eğitim teknolojilerinin derslerde etkin ve yaygın kullanımının sağlanması amacıyla bilgi teknolojisi altyapısını geliştirmeye yönelik yatırımlara ağırlık verilmektedir. Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi kapsamında 2024 yılı itibarıyla, 21.576 okulda 1.241.940 adet data ucu ile ağ altyapısı sağlanmıştır. 2024 yılı sonu itibarıyla 626.441 adet etkileşimli tahtanın dersliklere kurulumu tamamlanmıştır. Ortaokul-lise kademesinde ilk etapta 3.977 okula bilişim teknolojileri laboratuvarları ve yenilikçi sınıf kurulumları devam etmektedir. COVID-19 salgını nedeniyle kronik rahatsızlığından dolayı okula devam edemeyen öğrencilere, bir üst öğrenime etkin ve verimli bir şekilde hazırlanmalarını sağlamak ve akademik olarak da desteklemek amacıyla 6.500 adet tablet bilgisayar dağıtılmıştır.

Bunun yanı sıra 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen deprem felaketinden etkilenen illerdeki öğrencilerin çevrim içi ders içeriklerine erişebilmelerini sağlayabilmek amacıyla 82.750 adet tablet bilgisayar setinin dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Böylece FATİH Projesi'nin başladığı 2011 yılından bu yana dağıtılan tablet bilgisayar seti 2.208.238'e ulaşmıştır. Bu illerdeki öğrencilerin TRT EBA yayın içeriklerini takip edebilmelerini sağlamak için 30.010 adet TV'nin dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Bu illerimize deprem sonrasında toplam 18.834 adet etkileşimli tahta kurulumu yapılmıştır. Temel Eğitimde 10.000 Okul Projesi'ni desteklemek üzere 1.000 okula bilişim teknolojileri laboratuvarının altyapısı kurulumu tamamlanmıştır. Eğitim teknolojilerine ilişkin altyapı yatırımlarının sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla resmi okul ve kurumların donatım, bakım-onarım ve teknolojik ihtiyaçlarına yönelik ödenek planlaması ve tahsisi işlemleri ilgili merkezi birimler tarafından yürütülmektedir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde teknolojinin etkin kullanımının sağlanması amacıyla dijital içerikler Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden öğretmen ve öğrencilerin hizmetine sunulmaktadır. EBA, açık kaynak öğretim araç gereçlerinden farkı olarak uzman öğretmenler ve akademisyenlerce geliştirilen ve pedagojik bir yaklaşımın benimsendiği, filtreli güvenilir bir platformdur. EBA'da okullarda okutulan 3.153 ders ve 70.293 zengin, güvenilir ve etkileşimli içerik (ders kitapları, etkileşimli kitaplar, uygulamalar, testler, konu ve kazanımlara eşleştirilmiş videolu ve/veya etkileşimli anlatımlar, alıştırma, özetler, infografikler, proje dokümanları, animasyonlar), 85.629 soru, 3.353 kitap bulunmaktadır. Ayrıca, bu ders içeriklerinin yanı sıra öğretmen, öğrenci ve velilerin kişisel gelişimlerine ve eğlenceli zaman geçirmelerine katkı sağlayacak içeriklere ulaşabileceği bir kütüphane alanı da bulunmaktadır. Burada da farklı kategorilerde çizgi filmler, okuma kitapları, oyunlar, belgeseller, röportajlar ve dergiler gibi binlerce içerik mevcuttur.

5.2.2.1. EBA İçerik Üretim Çalışmaları

2024 yılı içinde öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik öğretim programlarıyla uyumlu ve erişilebilirlik standartlarını sağlayan etkileşimli içerikler olan öğretim materyallerinin üretimi 1. sınıftan 8. sınıfa kadar okutulmakta olan zorunlu dersler için başlanmış ve 15.636 ekrandan oluşan 1.038 adet öğretim

materyali üretilerek EBA platformuna yüklenmiştir. Eğitimde yenilikçi ve etkili materyaller üretme kapsamında, kazanımlarla uyumlu 38 adet simülasyon üretilmiştir.

Öğrenme ortamlarında ilgi çekici ve tutarlı bilgiler sunan, öğrencilerin aynı anda birden fazla duyu organına hitap eden ve bu sayede anlatımı zenginleştiren güçlü öğrenme ortamları olan eğitsel videoları üretim planlanmış ve 263 adet video üretilerek EBA'ya yüklenmiştir.

Mevcut ders kitaplarının EBA ile uyumlu etkileşimli tahtalarda ve kişisel cihazlarda kullanılabilir, kolay üretilen ve güncellenebilir olarak öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına sunulmuştur. Kitap içeriği zenginleştirilmesi çalışmaları kapsamında; 163 adet kitap, 22.926 adet video, görsel, ses, etkileşimli içerik ve soru ile zenginleştirilerek EBA'da yayımlanmıştır.

5.2.2.2. TRT EBA Çalışmaları

MEB ile Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) arasında iş birliği protokolü düzenlenerek TRT EBA kanalı tek bir eğitim kanalı olarak yayın hayatına başlamıştır. Okul-aile iş birliğini güçlendirmek; öğrencilerin, sosyal ve akademik yönden bütünsel eğitimine daha fazla katkı sağlamak amacıyla üretilen içerikler TRT EBA üzerinde yayımlanmaktadır.

Salgın döneminden itibaren uzaktan ve karma eğitim ile yeni bir hibrit öğrenme modeline geçilmesiyle, eTwinning, FCL ve Scientix Projeleri kapsamında yürütülen webinarlar ve MOOC tabanlı eğitimlerden faydalanan öğretmen sayısı yaklaşık 850.000 olmuştur. Öğretmenler, ilgi ve merakına göre birden fazla eğitime katılma fırsatı sağlamıştır.

Uzaktan eğitim sürecinde özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için yapılan çalışmalar şunlardır:

- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerimiz için “Özel Eğitim Öğrencilerine Uyum Eğitimi Rehberlik Programı” ve “Özel Eğitim Öğrencilerine Uyum Programı” oluşturulmuştur.
- İktisadi İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından diğer ülkelere örnek gösterilen “Özelim Eğitimdeyim” mobil uygulaması 491.387 mobil kullanıcı tarafından indirilmiş, günlük ortalama 100.000 aktif kullanıcı tarafından kullanılan uygulama, pandemi süreci boyunca yaklaşık 30 milyon kez ziyaret edilmiştir.
- Özel eğitimde 20 dijital uygulama (Kavram Öğretimi, Kelime Treni, Boncuk Dizmece, Çöp Adam, Eşle Oyna, Mevsimler gibi) tamamlanarak EBA ve mobil uygulama üzerinde yayınlanmıştır.
- Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik 6 kitaptan oluşan “Ses Temelli Okuyorum Yazıyorum” eğitim materyal seti tamamlanarak dijital olarak yayınlanmış, 5.000 adet basımı yapılarak okullarımıza gönderilmiştir.
- Okul öncesi dönemdeki özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerimize yönelik “Eğlenmece Öğrenmece Kutusu” eğitim seti ve öğretmenlerine yönelik “Kapsayıcı Eğitimde Öğretmenin Yol Haritası Kitabı” dijital olarak yayınlanmış ve tüm okullara gönderilmiştir.
- “Özel Çocuklara Özel Materyaller” projesi kapsamında pandemi süreci başında 2.100 set illere gönderilmiştir.
- “Türk İşaret Dili Kitabı 1, 2 ve 3” etkileşimli hale getirilerek EBA üzerinden yayınlanmış, “Türk İşaret Dili Web Portalı” içerikleri zenginleştirilmiştir. “Dijital Türk İşaret Dili Sözlüğü” hazırlanarak 5.040 kelimenin işaret dili videoları erişime açılmıştır.

- İşitme yetersizliği olan öğrenciler için 5 kitaptan oluşan “İşitme Yetersizliği olan Öğrenciler İçin Okuma Yazma Öğreniyorum” seti tamamlanmış, dijital olarak yayımlanmıştır.
- Görme yetersizliği olan öğrencilerin istediği kaynağı sesli hale çeviren ve not almalarına olanak sağlayan 400 adet “Orbit Reader Braille Okuma ve Not Alma” dağıtımı yapılmıştır.
- Görme yetersizliği olan öğrencilerimize betimleme yapılarak 170 ders içeriği hazırlanarak EBA platformunda yayımlanmıştır.
- Özel Çocuklara Eğlenceli Etkinlikler Takvimi (ÖÇEET) 3 cilt olarak hazırlanarak öğrencilerin evde yapabilecekleri 600 etkinlik dijital platformlardan yayımlanmıştır.
- 2020 yılı Temmuz ayı içerisinde; işitme, görme ve zihin yetersizliği olan öğrencilere yönelik kültür ve spor becerilerini içeren “Hazır mısın?” programı senaryo ve içerikleri öğretmenler tarafından oluşturulmuş, video çekimleri profesyonel olarak yapılmış ve yaz tatili boyunca TRT EBA TV’de yayımlanmıştır.
- Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim gören öğrenciler için Türkçe, matematik, hayat bilgisi, fen bilgisi, sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi dersi kazanımlarıyla ilgili toplam 8.000 sayfa ve 33 kitaptan oluşan bir set hazırlanmıştır.

5.3. İlköğretimde Değerlendirme

5.3.1. Öğrenci Değerlendirmesi

Ölçme ve değerlendirme hem öğretimin bir parçası hem de öğretimi tamamlayan bir süreçtir. Bir öğretim programı uygulanırken uygulamanın her adımında öğrencinin gelişiminin incelenmesi, öğrenme-öğretme sürecinin öğrenme çıktılarına ulaşıp ulaşılmadığının izlenmesi gerekir. Ölçme ve değerlendirme faaliyetleri; öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerinin ölçülmesinin yanı sıra öğrenme eksiklikleri ve eğilimlere ilişkin bilgi sağlar. Bu nedenle ölçme ve değerlendirme faaliyetleri; öğretim sürecini en üst düzeyde destekleyecek, geri bildirim sağlayan yapıcı ve beceri odaklı olacak şekilde planlanarak yürütülmelidir.

İlköğretim kurumlarında öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesi, süreç odaklı yaklaşım esas alınarak yapılır. TYMM kapsamında öğretim programlarında öğrenmeleri iyileştirmek, süreklilik sağlamak için geliştirici ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmaya ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda öğrenci portfolyoları, projeler, performans görevleri, sunumlar, kontrol listeleri, sınavlar, gözlem ve görüşme formları, öğrenci anketleri, rol yapma, grup çalışması, ölçekler, mezun anketleri, sınıf içi tartışmalar, öz/akran/grup değerlendirmeleri ve yansıtma yazıları gibi kanıtlar öğrenci performansını ölçmek ve geliştirmek amacıyla kullanılmaktadır.

İlkokullarda, öğrencilere 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren kademeli olarak birinci sınıflardan başlayarak her dönem sonunda öğretmen görüşünü içeren; öğrencilerin davranışları, derslerdeki etkinliği, sosyal etkinlik çalışmaları, devam durumu ve gelişim düzeylerini gösteren gelişim raporu verilir. Kademeli geçiş süreci tamamlanıncaya kadar ilkokulların diğer sınıflarında karne verilmeye devam edilecektir.

Ortaokul ve imam hatip ortaokullarında öğrencilere, e-okul sistemindeki bilgiler esas alınarak her dönem sonunda karne verilir. Karnede, öğrencinin derslerdeki başarısı ile sosyal etkinlik çalışmaları ve okula devam durumu gösterilir. Öğrenci karneleri e-okul sisteminde yer alan puan çizelgeleri bilgilerine göre birinci ve ikinci dönem sonunda düzenlenir. Ortaokul ve imam hatip ortaokullarında dönem puanı, yıl sonu puanı ve yıl sonu başarı puanı 100 tam puan üzerinden belirlenir. Yüzlük puan sisteminde Türkçe dersi haricindeki dersler

için 0-49,99 puanlar arası başarısız, 50,00 ve üzeri puanlar başarılı olarak değerlendirilir. Türkçe dersinde ise 0-69,99 puanlar arası başarısız, 70,00 ve üzeri puanlar başarılı olarak değerlendirilir.

Ortaokul ve imam hatip ortaokullarında öğrencilere ders yılında istedikleri ders veya derslerden bireysel ya da grup çalışması şeklinde öğretmen rehberliğinde en az bir proje hazırlatılır. Rehberlik ve sosyal etkinlikler puanla değerlendirilmez. Okul öncesi eğitim kurumları, ilkokul, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında ölçme ve değerlendirmeye ilişkin hususlar MEB Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliğine göre düzenlenir.

2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere MEB tarafından ortak sınav uygulaması başlatılmış olup okullarda sınav tarihleri Şekil 8’de sunulmaktadır.

1. dönem	
1. sınavlar	Ekim ayının son haftası–Kasım ayının ilk haftası
2. dönem	
2. sınavlar	Aralık ayının son haftası–Ocak ayının ilk haftası
3. dönem	
1. sınavlar	Mart ayının son haftası–Nisan ayının ilk haftası
4. dönem	
2. sınavlar	Mayıs ayının son haftası–Haziran ayının ilk haftası

Şekil 8: MEB Tarafından Uygulanan Ortak Sınav Tarihleri

5.3.2. Öğrencilerin İzlenmesi

İlkokullarda öğrencilere sınıf tekrarı yaptırılmaması esastır ancak okul müdürlüğünce, istenilen yeterlilik düzeyine ulaşamamış öğrencilerin velilerine sınıf tekrarıyla ilgili olarak mayıs ayında yazılı, e-posta veya kısa mesaj (SMS) ile bilgilendirme yapılır. Yapılan bilgilendirme üzerine velinin ders yılı bitimine bir hafta kalıncaya kadar okul müdürlüğüne vereceği dilekçe ile sınıf tekrarı yaptırılabilir. Sınıf tekrarı, ilkokul öğrenimi süresince bir kez yapılır. Okula hiç devam etmeyen öğrenciler ve ilkokulda tüm derslerden gelişim raporundaki bilgileri girilmeyen öğrenciler ile bu Yönetmeliğin 27’nci maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen mazeretler dışında okula en az bir dönem devam etmeyen öğrencilere sınıf tekrarı yaptırılır.

Eğitim öğretim yılında özürsüz 20 gün devamsızlık yapanlar, Türkçe dersinden yıl sonu puanı 70,00’ten az olanlar ile herhangi bir dersten yıl sonu puanı 50,00’den az olan öğrencilerin sınıf geçmesi veya sınıf tekrarı yapmasına, ikinci dönemin son haftasında şube öğretmenler kurulunda karar verilir. Sağlık durumu nedeniyle okula devam edemeyen öğrencilerden o eğitim ve öğretim yılı için devam zorunluluğu aranmaz. Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan öğrenciler ile özel eğitim sınıflarında eğitimlerine devam eden öğrencilere akademik başarısızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılmaz. Ancak; velinin yazılı

talebi ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Biriminin kararı doğrultusunda, ilkokulda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan öğrenciler ile ilköğretim programı uygulayan özel eğitim sınıflarında eğitimlerine devam eden öğrencilere bir defaya mahsus olmak üzere sınıf tekrarı yaptırılabilir.

İlkokul 1, 2 ve 3'üncü sınıf öğrencilerinden bilgi ve beceri bakımından sınıf düzeyinin üstünde olanlar velisinin yazılı talebi, sınıf öğretmeninin önerisi ile eğitim ve öğretim yılının ilk ayı içinde sınıf yükseltme sınavına alınırlar. Başarılı olanlar bir üst sınıfa yükseltilir. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre; ilköğretim kurumlarında; eğitim ve öğretimi aksatacak nitelikte olağanüstü durumlarda okullarda eğitim ve öğretime ara verilir. Bu gibi durumlarda öğrencilerin derslerinde eksik kalan konularda telafisi için okul yönetimleri ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince gerekli önlemler alınır.

5.3.3. Sertifikasyon

Öğrenciler, ilkokuldan ortaokula herhangi bir sınava girmesine gerek olmadan devam etmektedir. İlkokulu tamamlayanlara öğrenim belgesi verilmekte ve ortaokul zorunlu olduğundan ulusal adres veri tabanındaki adres bilgileri esas alınarak e-okul sistemi üzerinde ortaokula kaydı yapılmaktadır. Ancak proje imam hatip ortaokulları kontenjandan fazla başvuru olması durumunda giriş sınavı yaparak öğrenci alabilmektedir.

5.4. İlköğretimde Alternatif Yapılar ve Örgütlenme Çeşitliliği

Okulu bulunmayan veya öğrenci yetersizliği nedeniyle okulu kapatılan yerleşim birimlerindeki öğrenciler ile birleştirilmiş sınıfları bulunan ilkokullarda dördüncü sınıfı tamamlayan ve taşınmalı eğitim kapsamına alınamayan mecburi ilköğretim çağındaki öğrencilerin ilköğretim hizmetlerine erişimlerini sağlamak amacıyla Yatılı Bölge Ortaokulu (YBO) bulunmaktadır. Ayrıca Türk millî eğitiminin amaçları doğrultusunda özel sebeplerini belgelendiren ve yurt dışına çıkan mecburi ilköğretim yaş sınırını aşmayan çocuklar ile ilköğretimini tamamlayamayan yetişkinler için ilköğretimlerini tamamlamalarına olanak tanıyan açık öğretim ortaokulu bulunmaktadır.

BÖLÜM 6

ORTAÖĞRETİM

BÖLÜM 6. ORTAÖĞRETİM

Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre "Ortaöğretim; ilköğretime dayalı dört yıllık zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, meslekî ve teknik öğretim kurumları ile meslekî eğitim merkezlerinin tümünü kapsar. Bu okul ve kurumları bitirenlere, bitirdikleri programın özelliğine göre diploma verilir. Ancak meslekî eğitim merkezi öğrencilerinin diploma alabilmeleri için Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen fark derslerini tamamlaması zorunludur." Bu Kanuna göre ortaöğretimin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilinci ve gücünü kazandırmak,
2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullara ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Bu genel amaçlar doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 7'nci maddesine göre ortaöğretim kurumları;

- a) Öğrencileri bedenî, zihnî, ahlâkî, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmeyi, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamayı,
- b) Öğrencileri ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vererek yükseköğretime, mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazırlamayı,
- c) Eğitim ve istihdam ilişkilerinin Bakanlık ilke ve politikalarına uygun olarak sağlıklı, dengeli ve dinamik bir yapıya kavuşturulmasını,
- ç) Öğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesini,
- d) Öğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmayı,
- e) Öğrencilere yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı,
- f) Öğrencilerin dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenebilmelerini,
- g) Öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak proje geliştirerek bilgi üretebilmelerini,
- ğ) Teknolojiden yararlanarak nitelikli eğitim verilmesini,
- h) Hayat boyu öğrenmenin bireylere benimsetilmesini,
- ı) Eğitim, üretim ve hizmette uluslararası standartlara uyulmasını ve belgelendirmenin özendirilmesini,
- i) Öğrencilerin araştırma, geliştirme ve tasarım konularında bilgi ve becerilerinin geliştirilmesini amaçlar.

Ortaöğretim kurumları işlevlerini Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaç ile temel ilkeleri doğrultusunda evrensel hukuka, demokrasi ve insan haklarına uygun; öğrenci merkezli, aktif öğrenme ve demokratik kurum kültürü anlayışıyla yerine getirir (MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Ortaöğretim kurumlarında eğitimin etkili biçimde yürütülmesi için ihtiyaç duyulan donatım, bakım-onarım, ısınma amaçlı yakacak, eğitim araç-gereçleri ve teknolojik altyapı yatırımlarına yönelik ödeneklerin planlanması, tahsisi ve takibi ilgili merkezi birimlerce yürütülmekte; ayrıca yeni açılan veya program çeşitliliği sunan ortaöğretim kurumlarının fiziki gereksinimleri de bu kapsamda karşılanmaktadır.

6.1. Ortaöğretimin Örgütlenmesi

6.1.1. Kurum Türleri

Ortaöğretim kurumları fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, Anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri, spor liseleri, Anadolu imam hatip liseleri, mesleki ve teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri, mesleki eğitim merkezleri, özel eğitim meslek liseleri, özel özel eğitim meslek liseleri, özel eğitim meslek okulları eğitim kampüslerinden ve bünyesinde özel ortaöğretim programı uygulanan Araştırma Geliştirme Eğitim ve Uygulama Merkezi (ARGEM)'den oluşur. Ortaöğretim kurumlarının açılması, kapatılması ve ad verilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir (MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.1.2. Coğrafi Erişilebilirlik

T.C. Anayasasının 42. Maddesine göre kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmî Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği ile Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği esaslarına göre okul pansiyonu ve öğrenci taşıma uygulamalarıyla desteklenmektedir.

Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği kapsamında öğrencilerin taşıma kapsamına alınmasında; toplu taşıma hizmeti bulunmaması yanında öğrencinin yerleşim yerinde eğitim ihtiyacını karşılayacağı türde eğitim kurumu bulunmaması veya bu kurumların kapalı olması şartları birlikte aranmaktadır. Bununla birlikte, öğrencileri taşıma kapsamında olmayan yerleşim birimlerindeki okulların/pansiyonların; güçlendirmeye alınması, yıkılıp yeniden yapılması, yangın, sel, deprem gibi doğal afete uğraması durumlarında, bu yerleşim yerlerinde ikamet eden öğrenciler de öğrenci taşıma uygulaması kapsamında ücretsiz olarak taşınabilmektedir.

Ortaöğretim kurumlarında, ailesi maddi imkânlardan yoksun ve başarılı öğrencilere Bakanlıkça belirlenen kontenjan çerçevesinde ayrıca parasız yatılılık desteği sağlanmaktadır. Parasız yatılılık desteği; karşılıksız barındırma, harçlık ve sosyal yardımları içermektedir.

6.1.3. Kabul Şartları ve Okul Seçimi

Ortaokul veya imam hatip ortaokullarının sekizinci sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin ortaöğretime geçişi merkezi yerleştirme ve yerel yerleştirme şeklinde yapılmaktadır: Bakanlıkça yapılan merkezî sınavla öğrenci alan fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, proje uygulayan eğitim kurumları ile mesleki ve teknik Anadolu liselerinin Anadolu teknik programlarına öğrencilerin yerleştirilmesi tercihler doğrultusunda merkezî sınav puanı üstünlüğüne göre yapılmaktadır.

Merkezi sınava katılım isteğe bağlıdır. Sınav, sözel ve sayısal olmak üzere iki bölümden oluşur. Sözel bölümde Türkçe, din kültürü ve ahlâk bilgisi, T.C. inkılâp tarihi ve Atatürkçülük ile yabancı dil; sayısal bölümde ise matematik ve fen bilimleri alanlarından sorular yer alır. Sınav aynı gün içerisinde iki oturum hâlinde uygulanmaktadır. Sınav tarihi, yeri, uygulanması ve diğer hususlar her yıl Bakanlıkça hazırlanan kılavuzda belirtilir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretime Geçiş Yönergesi).

Merkezi sınavla öğrenci alan okullar ve okul programları dışında diğer okul ve programlara okulların türü, kontenjanı ve ortaöğretim kayıt alanı ile öğrencilerin ikamet adresleri, okul başarı puanları, devam-devamsızlık kriterleri, kılavuzla belirlenen usul, esaslar ve öğrenci tercihleri doğrultusunda yerel yerleştirme ile yapılmaktadır. Bununla birlikte yetenek sınavı puanıyla öğrenci alan okullar da bulunmaktadır.

Ortaöğretim kurumlarına geçişle ilgili başvuru, tercih, yerleştirme ve kayıtlara ilişkin açıklamalar Yönergede ve her yıl Bakanlıkça yayımlanacak kılavuz/kılavuzlarda belirtilir. Ayrıca elektronik ortamda yayımlanarak kamuoyuna duyurulur.

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 21. Maddesine göre ortaöğretim kurumlarına kaydolmak için ortaokulu veya imam hatip ortaokulunu bitirmiş ve öğretim yılının başlayacağı tarihte 18 yaşını bitirmemiş olma, meslekî eğitim merkezi programına kayıt olacaklarda 14 yaşını doldurmuş olma şartı aranır. Yaş şartını taşımayan öğrencilerin örgün ortaöğretim kurumlarına kayıtları yapılmaz. Öğrenimine ara vermemiş olanlarda yaş şartı aranmaz. Ancak 22 yaşını tamamladığı eğitim ve öğretim yılının sonunda sorumluluk sınavlarına girerek okuldan mezun olabilecek durumda olanlar hariç olmak üzere okuldan mezun olamayanların ilişkisi kesilerek açık ortaöğretim kurumlarına veya meslekî eğitim merkezine yönlendirilir. Ancak meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları bünyesinde bulunmayan bağımsız meslekî eğitim merkezine kayıt ve ilişik kesmeye ilişkin hususlarda meslekî eğitim merkezi programına kayıt olacaklarda 14 yaşını doldurmuş olma şartı hariç yaşla ilgili diğer hükümler uygulanmaz.

Ayrıca Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 34. Maddesine göre, özel eğitim programı uygulayan ortaöğretim kurumları ile bu programların uygulandığı özel eğitim sınıflarına 27 yaşından gün almamış özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin kayıtları yapılır.

Kayıtlar, öğrencinin e-Okul/e-Mesem sistemi veya denklik belgesindeki bilgilerine göre yapılır. Evli olanların kayıtları yapılmaz, öğrenci iken evlenenlerin okulla ilişkisi kesilerek kayıtları e-Okul/e-Mesem üzerinden Açık Öğretim Lisesine, Meslekî Açık Öğretim Lisesine veya Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine gönderilir.

6.1.4. Yaş Düzeyleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması

Ortaöğretim 12 yıllık zorunlu eğitimin son kademesini oluşturur. Ortaöğretim kurumları hazırlık sınıfları hariç dört yıllık eğitim ve öğretim veren, resmî ve özel örgün eğitim kurumlarıdır. Ortaöğretim kademesi teorik olarak 14 yaşında başlar. Ortaöğretim kurumlarına kaydolmak için ortaokulu veya imam hatip ortaokulunu bitirmiş ve öğretim yılının başlayacağı tarihte 18 yaşını bitirmemiş olma şartı aranır.

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 41. Maddesinin ikinci fıkrası kapsamında olan öğrenciler Açık Öğretim Lisesi, Meslekî Açık Öğretim Lisesi veya Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine kayıt yaptırabilirler. Öğrenimine ara vermemiş olanlarda yaş sınırı aranmaz ancak 22 yaşını tamamladığı eğitim öğretim yılının sonunda sorumluluk sınavlarına girerek okuldan mezun olacaklar hariç olmak üzere okuldan mezun olamayanların ilişkisi kesilerek açık öğretim kurumlarına veya meslekî eğitim merkezlerine yönlendirilir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Merkezi sınav puanıyla öğrenci alan okul/program/alanlar ile spor liseleri ve güzel sanatlar liselerinde bir şubeye alınacak öğrenci sayısı 30'dur. Anadolu liselerinde, Anadolu imam hatip liselerinde, meslekî ve teknik Anadolu liselerinin Anadolu meslek programlarında, çok programlı Anadolu liselerinde, meslekî ve teknik eğitim merkezlerinde ve meslekî eğitim merkezlerinde ise bir şubeye alınacak öğrenci sayısının 34 olması esastır. Ancak öğrenci kayıt alanındaki öğrenci sayısının yoğunluğu ve zorunlu hâllerde okulun fiziki şartları da dikkate alınarak bu sayı 40'a kadar artırılabilir.

6.1.5. Ders Yılıının Düzenlenmesi

Ders yılı iki döneme ayrılır ve her dönemde bir ara tatil yapılır. Ders yılının başlaması, ara tatiller, yarıyıl tatili, yaz tatili ile ders kesimi tarihleri Bakanlıkça belirlenir. Ders yılının 180 iş gününden az olmaması esastır.

6.2. Genel Ortaöğretimin Örgütlenmesi

6.2.1. Kurum Türleri

Genel ortaöğretim kurumları; fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, Anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri ve spor liselerinden oluşmaktadır. Fen liseleri, fen ve matematik alanlarında; sosyal bilimler liseleri, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencilerin bilim insanı olarak yetiştirilmelerine kaynaklık etmeyi; güzel sanatlar liseleri, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi; spor liseleri, öğrencilere beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceriler kazandırmayı, beden eğitimi ve spor alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi hedeflemektedir.

Anadolu imam hatip liselerinde, eğitim ve öğretimde bütüncül bir yaklaşım ortaya konularak aynı çatı altında temel İslam bilimleri ve fen ve sosyal bilimler eğitimi verilmekte, TYMM bağlamında öğrencilerin ilgi, kabiliyet ve kariyer hedeflerine göre eğitim alabilecekleri çeşitli programlar sunulmaktadır. Bu kapsamda temel İslam bilimleriyle birlikte fen ve sosyal bilimler, yabancı diller, uluslararası, musiki, spor, geleneksel ve çağdaş görsel sanatlar, hafızlık, çocuk gelişimi ve eğitimi, teknoloji proje ve programları uygulanmaktadır.

6.2.2. Coğrafi Erişilebilirlik

Genel ortaöğretimin coğrafi erişilebilirliği için ortaöğretimin coğrafi erişilebilirliği hakkındaki bilgiler geçerlidir.

6.2.3. Kabul Koşulları ve Okul Tercihleri

Ortaöğretime kabul koşulları ve okul tercihlerine ek olarak yetenek sınavıyla öğrenci alan güzel sanatlar ve spor liselerine ortaokul veya imam hatip ortaokullarının 8. sınıfını bitiren öğrenciler dilekçe ile birlikte öğrenim görmek istediği farklı okul türlerinin sadece birinin okul müdürlüğüne e-Okul üzerinden başvuruda bulunur. Öğrenci seçimine yönelik yetenek sınavı, bölümler bazında komisyonlarca yapılır. Özel eğitim ihtiyacı olan ve kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitim alacak öğrenciler ile geçici koruma altındaki yabancı uyruklu öğrenciler komisyon tarafından kendi aralarında yetenek sınavına alınır ve değerlendirilir (2024 Yılı Yetenek Sınavı ile Öğrenci Alan Okullara Başvuru ve Uygulama e-Kılavuzu).

6.2.4. Yaş Seviyeleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması

Genel ortaöğretimin yaş seviyeleri ve öğrencilerin gruplandırılması için ortaöğretimin yaş seviyeleri ve öğrencilerin gruplandırılması hakkındaki bilgiler geçerlidir.

6.2.5. Ders Yılıının Düzenlenmesi

Genel ortaöğretimin ders yılının düzenlenmesi için ortaöğretimin ders yılının düzenlenmesi hakkındaki bilgiler geçerlidir.

6.2.6. Gün ve Haftaların Düzenlenmesi

Eğitim haftada beş gün verilmektedir. Zorunlu ders saatlerinin sayısı haftalık ders çizelgeleri ile Bakanlık tarafından belirlenmiştir. Haftalık ders saati 40 ders saattir. Ancak yetenek sınavıyla öğrenci alan güzel sanatlar ve spor liselerinde haftalık ders saati 40 ders saatini aşabilir. Bir saatlik ders tüm sınıflar için 40 dakikadır. Tam gün eğitim veren kurumlarda öğle yemeği arası bulunmaktadır. Dersler arasındaki teneffüsler 10 dakikadan az, öğle arası dinlenme süresi ise 45 dakikadan az olamaz. Gerekli durumlarda dersler blok olarak da yapılabilir. Her blok ders iki ders saati süresiyle sınırlıdır.

6.3. Genel Ortaöğretimde Öğretme ve Öğrenme

6.3.1. Öğretim Programları, Konular ve Ders Saatleri

Türkiye’de yükseköğretime kadar olan tüm eğitim kademelerinin öğretim programları, merkezi olarak Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri tarafından hazırlanır ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından Bakan onayına sunulur. Öğretim yöntemleri ve öğrenme materyallerine, sınav, ödev ve projeler ile uygulamaların nasıl olacağına ve öğrenimin nasıl değerlendirileceğine öğretim programları ışığında öğretmenler karar verir. Zümre oluşturabilecek kadar öğretmenin olduğu derslerde bu konularda zümre öğretmenleri ortak karar verirler. Okullarda kullanılabilecek ders kitapları ve eğitim araçlarının standartlarının Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenmesi esastır (Millî Eğitim Temel Kanunu). Ortaöğretim öğrencilerinin ders kitapları, Bakanlıkça belirlenmekte ve ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Ders kitaplarının ve araç-gereçlerinin nitelikleri, hazırlanması, incelenmesi ve değerlendirilmesi gibi konular Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği’nde düzenlenmiştir.

Ortaöğretim kademesinde okul türlerine göre Bakanlıkça belirlenmiş ortak ve seçmeli dersler bulunmaktadır. Genel ortaöğretim okullarında ortak dersler şunlardır: Türk dili ve edebiyatı, din kültürü ve ahlak bilgisi, tarih, coğrafya, matematik, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük, fizik, kimya, biyoloji, felsefe, birinci yabancı dil, beden eğitimi ve spor, görsel sanatlar/müzik, sağlık bilgisi ve trafik kültürü. Öğrenciler seçmeli dersleri akademik çalışmalar; insan, toplum ve bilim; din, ahlak ve değer; kültür, sanat ve spor ders kategorilerinden seçer.

Program dışı etkinlikler kapsamında her öğrenci ders dışı zamanlarda gerçekleştirilmek üzere mezun olana kadar en az 40 saatlik sosyal sorumluluk programı görevi yapmak zorundadır. Ayrıca ‘Hayatboyu Öğrenme/ Sertifikasyon’ kapsamında öğrenciler gönüllü olarak uzaktan veya yüz yüze eğitim içerikli modüllerden kurs alabilirler ve sertifikaları e-portfolyolarına işlenir.

Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği 1. Maddesi gereği öğrenciler, ilgi ve istekleri doğrultusunda, ders dışında sosyal etkinlikler olarak tanımlanan öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile her türlü gezi, yarışma, yayın, gösteri, tiyatro, spor, münazara ve benzeri diğer faaliyetleri yapar.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bireyin bütün davranış örüntülerine hitap edecek şekilde alana ait bilgi kümelerini beceri örgüsü temelinde bütüncül bir yaklaşım ile ele almaktadır. Adalet, hikmet, merhamet, iyilik, doğruluk, çalışkanlık, faydalı olmak ve güzellik gibi değerler üzerinde yükselen bir medeniyet mirasına sahip olan milletimiz; Türkiye Yüzyılı’nda eğitim adına kararlı adımlarla geleceğe hazırlanmaktadır. Türk

eğitim sistemi bütün ideolojilerin üstünde millî bir şahsiyetin oluşumuna katkı sağlamak ve millî bilince sahip şahsiyetlerden oluşan bir toplum oluşturabilmek adına ahlaklı, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş bilge nesilleri hedefler. Ayrıca eleştirel düşünen, problem çözen, karar veren, mesuliyet ve ülkü sahibi; yalnızca medeniyete uyum sağlamakla yetinmeyip etkin olarak medeniyet kurucusu ve geliştiricisi nesiller yetiştirmek de eğitim sistemimizin ilkeleri arasındadır. Bu doğrultuda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli medeniyetimizin üzerine inşa edildiği temel kavramlar olan akliselim, kalbiselim ve zevkiselim nesiller yetiştirmek için madde-mana, akıl-duygu, nefis-vicdan, insan-toplum ve zaman-mekân dengesini gözetir.

Şekil 9: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Temel Yaklaşımı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında üst düzey düşünme becerileri, kavramsal beceriler, sosyal duygusal öğrenme becerileri, alan becerileri, okuryazarlık becerileri ve bu becerilerin işe koşulmasında tetikleyici işlevi olan eğilimler tanımlanmıştır. Bu bağlamda geliştirilen öğretim programları, modelde tanımlanan bileşenlerinin tamamı göz önünde bulundurularak, okul öncesinden ortaöğretimin sonunda kadar sarmal bir yapıda hazırlanmıştır. Önceki öğretim programlarında da becerilere yer verildiği görülmekle birlikte yenilenen öğretim programlarında becerilerin sürecin hangi aşamasında ve nasıl verileceğine dair rehberlik edilmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan öğretim programlarında ise alana ait bilgi kümeleri her bir öğrenme çıktısında beceri örgüsü temelinde yapılandırılmış, öğrenme-öğretme uygulamalarında bu becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılacağına dönük somut yaşantılara yer verilmiştir.

Öğretim programlarında programlar arası bileşenler olarak aşağıdaki üç yapı tüm derslere entegre edilmiştir:

Sistem Düşüncesi: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sistem okuryazarlığı; “sistemin parçalarını belirleme”, “sistemi ve bileşenlerini çözümleme, sistemi yapılandırma”, “sistem davranışlarını tahmin eden araçları oluşturma/ seçme/kullanma”, “sistemdeki problemleri çözme, sistemlerin sürdürülebilirliği için geliştirdiği çözüm önerilerini eyleme dönüştürme” bütünsel becerilerinden ve ilgili süreç bileşenlerinden oluşmaktadır. Bu doğrultuda öğretim programlarında farklı okuryazarlık becerileri yapılandırılırken sistem düşüncesi içerisinde hareket edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki tabloda sunulan “Sistem Düşüncesi” öğretim programlarında yer verilen “bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, görsel okuryazarlık, kültür okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı, veri okuryazarlığı, sürdürülebilirlik okuryazarlığı ve sanat okuryazarlığı” türlerinin bütünsel becerileri, sistem düşüncesi bütünsel becerileri ile ilişkilendirilerek belirlenmiştir.

Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri: Sosyal-duygusal öğrenme becerileri; kişinin kendisi ve çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi, empati yapabilmesi dolayısıyla sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan becerileri ifade etmektedir. Buradan hareketle sosyal-duygusal öğrenme becerilerini açıklayan farklı sınıflandırmalar olmakla birlikte Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde birbiri ile ilişkili bir yapı içerisinde bulunan Benlik Becerileri, Sosyal Yaşam Becerileri ve Ortak/Birleşik Beceriler olmak üzere üç bileşenli bir sosyal-duygusal öğrenme beceri seti tanımlanmıştır.

Erdem Değer Eylem Çerçevesi: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde kişiyi erdemlere ulaştıran ve dahası eylemleri aracılığıyla gözlemlenebilen değerler, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile kavramsallaştırılmaktadır. Modelde yer alan değerlerin temel dayanağını kendi medeniyet dünyamızın referansları olan millî ve manevî değerlerimiz oluşturmuş, değerlerin evrensel boyutu da göz ardı edilmemiştir. Modelin ana hedefi; eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana, erdemli insandan ise nihai hedef olan “Huzurlu Aile ve Toplum” ile “Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsan” a ulaşmaktır. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde çatı değerler etrafında kümelenen bir değer çerçevesi sunulmaktadır. Çatı değerler, diğer bütün değerler ile yoğun kesişim noktaları olan değer yapılarını ifade etmektedir. Modelde saygı, sorumluluk ve adalet; çatı değerler olarak yer almaktadır. Kişisel hayat açısından önemli olan tasarruf, sabır, mahremiyet, mütevazılık, sağlıklı yaşam ve çalışkanlık değerleri insan; sevgi, dostluk, özgürlük, dürüstlük, vatanseverlik, yardımseverlik ve aile bütünlüğü değerleri aile ve sosyal çevre; temizlik, duyarlılık, estetik ve merhamet değerleri ise fiziksel çevre alanlarında yer almaktadır.

Benzer şekilde bütüncül bir akademik yaklaşımın gereği olarak öğretim programları beceri örgüsü temelinde öğretim süreçlerini zenginleştirmek üzere disiplinler arası niteliğinin yanında disiplinler üstü ve disiplinler ötesi yaklaşımlar esas alınarak tasarlanmıştır.

Öğrenci merkezli ve beceri örgüsü temelli bir eğitim anlayışını benimseyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, ölçme ve değerlendirme yaklaşımında köklü değişiklikler getirmektedir. Model kapsamında geliştirilen öğretim programlarında Öğrenme Kanıtları öğrencilerin bilgi ve becerilerindeki gelişimin sistematik olarak izlenmesi ve geri bildirimler sağlanarak öğretim süreçlerinin sürekli olarak iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Öğretim programlarında yer verilen ön değerlendirme süreci ile öğrencilerin mevcut bilgi ve beceri düzeylerini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu süreç, öğrencilerin öğrenme sürecine hazırlık düzeylerini değerlendirir ve öğretim stratejilerini buna göre uyarlama imkânı sunar. Temel kabuller ise, öğrencilerin günlük yaşamlarından ya da önceki eğitim süreçlerinden kazanmış oldukları kabul edilen bilgi ve becerileri ifade eder. Temel kabuller, ön değerlendirme sürecinde ele alınmakta ve bu yönüyle öğretime hazırlık sürecinin gözlenebilir ve ölçülebilir bir aşamasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinde ölçme ve değerlendirme süreci sadece sonuç odaklı ve düzey belirleyici olmaktan ziyade biçimlendirici ve geliştiricidir.

Öğrenme yaşantıları, öğrenme çıktıları, eğilim, programlar arası bileşenler ve öğrenme kanıtları arasında kurulan ve anlamlı ilişkilere dayanan öğrenme-öğretme sürecini ifade eder. Öğrenme öğretme uygulamaları hedeflenen öğrenci profili ve temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu öğrenme-öğretme yaşantılarının hayata geçirildiği uygulamaları ifade eder. Farklılaştırma, öğrenme profilleri bakımından farklılık gösteren öğrencilere yönelik çeşitli zenginleştirme ve desteklemeye ilişkin öğrenme-öğretme yaşantılarını ifade eder. Öğretmen Yansıtmaları ise öğretmenin ve programın güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerinin öğretmenlerin kendileri tarafından değerlendirilmesini ifade eder.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin Sunduğu Yenilikler

Eğitim, öğrenci profili oluşturulurken zamansal bütünlük, ontolojik bütünlük ve epistemolojik bütünlüğün nasıl sağlanacağı ve bu bakış açılarının aksiyolojik olgunluk ile nasıl tamamlanacağı açıklanmıştır. Bu dört bütünlük alanı, devam eden bölümde 10 alt yetkinliğe ayrılmış ve bu 10 yetkinliğin her biri de 6 farklı öğrenci kazanımı şeklinde ifade edilmiştir.

Bu model; insanın fitri özelliklerini koruma ve geliştirmeyi, şahsiyet bütünlüğünü oluşturmayı, karakter gelişimini sağlamayı merkeze alarak insanın kendi yeteneklerini ve potansiyelini gerçekleştirmeyi, toplum ile insan arasında akılcı ve ahlaki bir uyum kurmayı hedefler. İnsanın sadece zihinsel ve fiziksel gelişimine odaklanmaz; bilgi, beceri, eğilim, değer, tutum ve davranış bütünlüğü içerisinde insanı geliştirmeyi hedefler.

Öğretim programlarında öğrencilerin edinmesi beklenen öğrenme çıktıları, bilgi ve alana özgü becerilerle birleştirilmiş ve öğrenme süreçlerinin bir parçası hâline getirilerek beceri temelli bir program yapısı oluşturulmuştur.

Yeni hazırlanan öğretim programlarında millî ve manevi yönden donanımlı bireyler yetiştirmek, en az becerilerin kazandırılması kadar önemsenmektedir. Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik olmak üzere 20 adet erdem ve bu erdemlerle ilişkili değerler ile değerlere ait eylemler yeni öğretim programlarında hayat bulmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile getirilen en önemli yeniliklerden biri, farklılaştırma bölümüdür. Farklılaştırma uygulamaları ile öğrenci farklılıklarının göz ardı edilmesinin önüne geçilmiş ve ayrıştırıcı ile yarıştırıcı zihniyetten uzak, sosyal adaletin sağlandığı etkinlikler oluşturulması hedeflenmiştir. Zenginleştirilmiş öğrenmeye yönelik tasarımlar, farklılaştırılmış uygulamalar (farklılaştırılmış öğretim), öğrenenlerin sunulan içeriği keşfetmeleri için çeşitli yolların kullanıldığı, etkinliklerin ve sürecin öğrenenlerin anlamlı öğrenmelerine yönelik düzenlendiği ve öğrenenlerin öğrendiklerini sergilemek için seçim yapabildikleri öğrenme yaşantılarını kapsamaktadır.

Okul temelli planlama yoluyla ilk kez bağlamsal ve çevresel özellikler dikkate alınmış ve bu özelliklerin yeni öğretim programlarında yer bulması sağlanmıştır. Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında gerçekleştirilecek araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma etkinlikleri gibi çalışmalara ayrılan süreyi ifade eden okul temelli planlama ile öğretmenlere öğretim programını uyarlamaya imkânı tanınmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin kazandırdığı program dışı etkinlikler ile zihinsel, sosyal-duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimi desteklemek; kazanılan becerilerin gerçek hayatta uygulanmasına olanak tanımak, okullarda yürütülen akademik çalışmaları zenginleştirmek, zamanı etkili kullanmak ve estetik duyarlılığı artırmak amaçlanmıştır. Bu amaçla öğretim programlarına sosyal sorumluluk programı ve hayat boyu öğrenme eklenmiştir.

Yapılan ihtiyaç analizleri sonucunda önemli bir beklenti olarak ortaya çıkan müfredat yoğunluğunu azaltmak amaçlanmıştır; öğrenciye bilişsel yük olmanın dışında başka bir işe yaramayan, anlamlı öğrenmeye hizmet etmeyen, yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktan uzak içerikler öğretim programlarında kaldırılarak ortalama %35 oranında içerik sadeleşmesi yapılmıştır.

Öğrencilerin bütüncül gelişimi, yeni hazırlanan öğretim programlarının temel vizyonunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin toplumsal yaşama hazırlanmasında önemli bir işleve sahip olan sosyal-duygusal öğrenme becerileri, öğretim programlarının bir bileşeni olarak ele alınmaktadır. Bu beceriler, öğrenme çıktılarıyla doğrudan ilişkilendirilmekte ve öğretme-öğrenme yaşantılarında kendine yer bularak programın diğer bileşenlerinin (bilgi, beceri, değer, eğilim) desteklenmesine de ayrıca katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin yeni öğretim programlarında tanımlanan bilgi ve becerilerdeki yetkinlikleri ile eğilim ve değerlerdeki gelişimlerini bütüncül olarak değerlendirmeyi ve geri bildirimlerle öğretim ve öğrenme süreçlerini en üst düzeyde desteklemeyi önceliklendiren bir ölçme değerlendirme anlayışı benimsenmiştir. Bu anlayışla ölçme değerlendirme uygulamalarında tanılayıcı, biçimlendirici ve düzey belirleyici değerlendirme yöntemleri arasında denge sağlanması hedeflenmiştir.

Öğretmen yansıtması yoluyla öğretmenlerin ve özellikle öğretim programlarının sürekli olarak değerlendirilmesi anlayışı geliştirilmiştir. Bu sayede programın güçlü yönleri ile birlikte iyileştirilmesi gereken kısımları da belirlenerek programların niteliğinin artırılması sağlanabilecektir. TYMM'de öğrenci profilini oluşturan iki bütünlük alanı, on profil özelliğine ayrılmıştır. Bu profil özellikleri ve bunları oluşturan bileşenler aşağıda Şekil 9'de gösterilmiştir.

Şekil 10: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğrenci Profili

6.3.2. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Derslerin öğretim programı öğretmenler için bir rehber niteliği taşır. Programda; dersin temel yaklaşımı, özel amaçları, ünite/tema/öğrenme alanları, öğrenme çıktıları ve süresi yer alır. Programlarda ayrıca alan becerileri, öğrenme çıktıları çerçevesi, öğrenme çıktıları, içerik çerçevesi, kavramsal beceriler, programlar arası bileşenler (sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler, erdem-değer-eylem çerçevesi ve sistem Düşüncesi ve okuryazarlık becerileri), disiplinler arası ilişkiler, beceriler arası ilişkiler, öğrenme kanıtları ve ölçme ve değerlendirme, öğrenme-öğretme yaşantıları, farklılaştırma, okul temelli planlama, program dışı etkinlikler ve öğretmen yansımaları yer almaktadır. Ders kitapları da bu programlar temel alınarak yazılmak zorundadır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan ders kitapları tüm eğitim kademelerinde (resmî/özel okullar) öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır. Bu kapsamda ders kitaplarını, kaynak ve yardımcı eğitim dokümanlarını, ders ve laboratuvar araç ve gereçleri ile basılı eğitim malzemelerini, makine, teçhizat ve donatım ihtiyaçlarını ilgili merkezi birimler temin etmektedir.

Tüm öğrencilerimizin; ahlaki, insani, millî, manevi ve kültürel değerleri içeren, Türkçe'nin doğru ve güzel kullanımını destekleyen, daha etkili bir öğrenme için kolay erişilir ve ilgi çekici öğrenme kaynaklarına olan ihtiyacı göz önünde bulundurularak ders kitapları incelenmekte ve değerlendirilmektedir. İnceleme ve değerlendirme sürecinde, Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği ve Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen “Ders Kitabı ve Eğitim Araçları ile Bunlara Ait Elektronik İçeriklerin İncelenmesinde Değerlendirmeye Esas Olacak Kriterler ve Açıklamaları” dikkate alınmaktadır.

Her öğretmen kendi dersi ile ilgili olarak programının gerektirdiği hazırlıkları yapmaktan sorumludur. Ortaöğretim okullarında öğretim yılı başında her öğretmenin verdiği dersler için yıllık plan yapması ve bu planın okul müdürünce onaylanmış olması esastır. Eğitim ve öğretim kurumlarında sınıf öğretmeni, alan öğretmeni ve/veya zümre öğretmenleri tarafından yıllık plana uygun ders planı hazırlanır ve uygulanır.

Bunun yanı sıra, son yıllarda bilgi teknolojisi altyapısını geliştirmeye yönelik yatırımlara ağırlık verilmektedir. EBA eğitim kalitesinin ve fırsat eşitliğinin artırılmasını ve başarı düzeyinin geliştirilmesini hedefleyen FATİH Projesi'nin önemli bileşenlerinden biridir. EBA, MEB tarafından oluşturulan, okul öncesinden 12. sınıfa kadar yaklaşık 18 milyon öğrenciye, 1,2 milyondan fazla öğretmene ve velilere hizmet eden dijital ve sosyal bir eğitim platformudur. FATİH Projesi kapsamında 2024 yılı itibarıyla, 1.241.940 adet data ucu ile ağ altyapısı sağlanmıştır. 21.576 okulun ağ alt yapısı kurulmuştur. Etkileşimli tahta sayısı ise 626.441, tablet bilgisayar seti sayısı 2.208.238, WEB kamera sayısı 105.000, doküman kamera sayısı 3.657 ve çok amaçlı yazıcı sayısı 45.653 olmuştur.

6.4. Genel Ortaöğretimde Ölçme ve Değerlendirme

6.4.1. Öğrenci Değerlendirmesi

Ortaöğretim okullarında ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Öğretmenler, sınav sorularını düzenlerken öğretim programlarında belirtilen özel ve genel amaçları ve hedeflenen becerileri, açıklamaları ve konuları esas alır. Sınav, performans çalışması, proje ve uygulamalar 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Puan değerleri ve dereceleri Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 4: Öğrenci Değerlendirmesi için Kullanılan Puan ve Dereceler

Puan	Derece
85,00 - 100	Pekiyi
70,00 - 84,99	İyi
60,00 - 69,99	Orta
50,00 - 59,99	Geçer
0 - 49,99	Geçmez

Bir dönemde her dersten iki yazılı sınav yapılır. Ancak haftalık ders saati sayısı altı ve üzeri olan derslerde il sınıf/alan zümrelerince karar alınması durumunda üçüncü sınav yapılabilir. Türk dili ve edebiyatı ile yabancı dil derslerinin her bir sınavı; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini ölçecek şekilde yazılı ve uygulamalı olarak yapılır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

İlçe, il veya ülke genelinde ortak yazılı sınavlar yapılabilir. Okul düzeyinde uygulamalı sınavlar hariç, birden fazla şubede okutulan derslerin sınavlarının ortak yapılması esastır. Okullarda yapılacak ortak yazılı sınavlarının soruları ve cevap anahtarları konu soru dağılım tablosuna göre hazırlanır ve sınav sonunda ilan edilir. Bu sınavların analizleri yapılır. Konu ve kazanım eksikliğini gidermeye yönelik çalışmalar planlanır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Madde 45/1- b). Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programında (BEP) yer alan amaçlar esas alınır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Öğrenciler okulların özelliklerine göre yazılı sınavların dışında proje ve performans çalışması ile topluma hizmet etkinliklerine yönelik seminer, konferans ve benzeri çalışmalar yaparlar. Öğrenciler, her dönemde tüm derslerden en az bir performans çalışması ile her ders yılında en az bir dersten proje hazırlama görevini yerine getirirler. Dönem sonunda öğrencilerin başarı durumlarını bildiren bir karne düzenlenir.

Dönem puanı, yıl sonu puanı, yıl sonu başarı puanı ve mezuniyet (diploma) puanı 100 üzerinden belirlenir. Öğrencinin, ders yılı sonunda herhangi bir dersten başarılı sayılabilmesi için; iki dönem puanının aritmetik ortalamasının en az 50 veya birinci dönem puanı ne olursa olsun ikinci dönem puanının en az 70 olması gerekir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.4.2. Öğrencilerin Sınıf Geçmesi

Öğrencilerin başarısı; öğretim programı öğrenme çıktıları esas alınarak dersin özelliğine göre yazılı sınavlar, uygulamalı sınavlar, performans çalışmaları ve projelerden alınan puanlara göre belirlenir. Ders yılı sonunda her bir dersten iki dönem puanı bulunmak kaydıyla; tüm derslerden başarılı olan, en fazla 1 dersten başarısız olup yıl sonu başarı puanı en az 50 olan öğrenciler doğrudan sınıf geçer (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Ders yılı sonunda her bir dersten iki dönem puanı bulunmak kaydıyla doğrudan sınıfını geçemeyen öğrencilerden; yıl sonu başarı puanı en az 50 olanlar, bulunduğu sınıfta başarısız oldukları en fazla 3 dersten sorumlu olarak sınıflarını geçer. Ancak alt sınıflar da dâhil toplam 6 dersten fazla başarısız dersi bulunanlar sınıf tekrar eder (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Devamsızlık süresini aşan öğrenciler, ders puanları ne olursa olsun başarısız sayılırlar. Doğrudan, yıl sonu başarı puanıyla veya sorumlu olarak sınıf geçemeyenlerle devamsızlık nedeniyle başarısız sayılanlar sınıf tekrar eder. Sınıf tekrarı hazırlık sınıfı hariç, orta öğrenim süresince en fazla bir defa yapılır. Öğrenim süresi içinde ikinci defa sınıf tekrarı durumuna düşen öğrencilerin ders yılı sonunda okulla ilişkisi kesilerek veli ve öğrenci talebi de dikkate alınarak Meslekî Eğitim Merkezine, Açık Öğretim Lisesine, Meslekî Açık Öğretim Lisesine veya Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine kayıtları yapılır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Evde veya hastanede eğitim hizmeti verilen öğrencilerin başarı durumlarının değerlendirilmesi sorumlu olduğu eğitim programının uygulandığı okullardaki değerlendirme ölçütlerine göre yapılır. Öğrenci okutulmayan derslerden muaf tutulur (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği). Olağanüstü durumlarda sınıf geçme ve öğrenci başarısının değerlendirilmesi ilçe, il veya ülke genelinde genel hayatı etkileyen salgın hastalık, doğal afet, elverişsiz hava koşulları gibi nedenlerle Bakanlıkça veya il/ilçe hıfzıssıhha kurulunun kararına istinaden mahalli mülkî idare amirince ortaöğretim kurumlarının tamamında ya da bir kısmında eğitim ve öğretime ara verilmesi, öğrencilerin sadece bir dönem puanının bulunması ve ara vermeye sebep olan şartların devam etmesi nedeniyle telafi programının uygulanamayacak olması durumunda öğrencilerin yıl sonu puanı, bir dönem puanı ile belirlenir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.4.3. Sertifikasyon

Ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara, e-Okul/e-Mesem sistemindeki kayıtlar esas alınarak bitirdikleri okul türüne göre Millî Eğitim Bakanlığınca diploma verilir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.5. Meslekî ve Teknik Ortaöğretimin Örgütlenmesi

6.5.1. Kurum Türleri

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları; mesleki ve teknik Anadolu liseleri, mesleki eğitim merkezleri, çok programlı Anadolu liseleri ve özel eğitim meslek liselerinden oluşmaktadır. Mesleki ve teknik eğitim, öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmenin yanı sıra esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür vererek bir üst öğrenime ve/veya iş hayatına hazırlamayı amaçlamaktadır.

6.5.2 Coğrafi Erişilebilirlik

Mesleki ve teknik ortaöğretimin coğrafi erişilebilirliği için ortaöğretimin coğrafi erişilebilirliği hakkındaki bilgiler geçerlidir.

6.5.3. Kabul Koşulları ve Okul Tercihleri

Mesleki ve teknik ortaöğretimin kabul koşulları ve okul tercihleri için ortaöğretimin kabul koşulları ve okul tercihleri hakkındaki bilgiler geçerlidir.

6.5.4. Yaş Seviyeleri ve Öğrencilerin Gruplandırılması

Ortaöğretimde yaş seviyeleri ve öğrencilerin gruplandırmasından farklı olarak meslekî eğitim merkezi programına kayıt olacaklarda 14 yaşını doldurmuş olma şartı aranır.

6.5.5. Ders Yılıının Düzenlenmesi

Ortaöğretimde ders yılının düzenlenmesi bölümündeki bilgilere ek olarak iş günü esas mesleki ve teknik eğitim kurumda uygulanan staj ve beceri eğitimi için esnetilebilmektedir. Her sınıfa ait teorik ve uygulamalı derslerin eğitimi, yoğunlaştırılarak da yapılabilir. Yoğunlaştırılmış eğitime ait çalışma takvimi, bir dersin eğitim süresi bir ders yılına ait toplam ders saati sayısından az olmayacak şekilde düzenlenir. Kurum ve kuruluşlarla iş birliğinde yürütülen yoğunlaştırılmış eğitime ait usul ve esaslar, kurum müdürlüğüyle işletme yetkilileri arasında yapılacak protokolle belirlenir.

Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumu ile okul ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan yiyecek içecek hizmetleri, konaklama ve seyahat hizmetleri, denizcilik alanları, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı ve tarım alanları ile Bakanlıkça uygun bulunan diğer alan/dallarda 10'uncu sınıfta alan ortak derslerinin eğitimini tamamlayan öğrenciler, 11 ve 12'nci sınıfın dal derslerinin eğitimini işletmelerde yoğunlaştırılmış olarak görebilirler. Bu alan/dallarda yıl boyunca faaliyet gösteren yeterli sayıda iş yeri bulunan yerleşim birimlerindeki okullarda, öğrencilerin bir kısmı işletme kapasiteleri de dikkate alınarak yoğunlaştırılmış eğitim yapılmadan işletmelerde mesleki eğitim uygulamasına devam ettirilebilir.

Öğrencilerin okulda veya işyerinde görecekları eğitimin tarihleri belirlenirken, her iki birimdeki eğitime ortalama altışar aylık zaman ayrılır. Bu süre, ihtiyaç duyulması hâlinde valilikçe değiştirilebilir. Ancak, genel olarak öğrencilerin bir öğretim yılında kesintisiz olarak ekim ayının ilk haftası ile nisan ayının ikinci haftası arasındaki dönemde okulda; dinlenme izinleri dışındaki diğer zaman diliminde işletmelerde meslekî eğitim görmeleri esastır. 10'uncu ve 11'inci sınıflarda derslerin kesildiği tarihle beceri sınavı sonrasında öğrencilere ikişer haftalık dinlenme izni verilir. Bu kapsamda bulunan okulların 9. ve 10'uncu sınıfları diğer ortaöğretim kurumlarıyla birlikte, 11 ve 12. sınıf öğrencileri ise yılsonu beceri sınavının bitimini izleyen iki hafta sonra eğitime başlar. Meslekî Eğitim Merkezi öğrencilerinin teorik eğitimi haftada bir gün olacak şekilde planlanır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Bakanlıkça uygulanan proje ve protokoller kapsamında teorik eğitim süresi uygulanan programın özelliğine göre değişebilir. Şartların oluşması ve işletmenin talebi halinde, ortak alan/dal ve seçmeli derslerin eğitimi işletmelerin eğitim birimlerinde verilebilir. Bu öğrenciler 3308 Sayılı Meslekî Eğitim Kanunu'nun hükümlerine göre işletmelerle olan sözleşmeleri devam ettiği sürece, ücretli ve ücretsiz izin süreleri dışında eğitim ve öğretim yılı boyunca işletmede meslekî eğitime devam eder (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.5.6. Gün ve Haftaların Düzenlenmesi

Eğitim haftada beş gün verilmektedir. Meslekî eğitim merkezi programı uygulayan okullarda ise haftada bir gün teorik eğitim, dört gün ise işletmelerde beceri eğitimi verilmektedir. Öğretim programında belirtildiği durumlarda istisnalar mümkündür. Zorunlu ders saatlerinin sayısı önceden belirlenmiştir. Haftalık ders azami 46 ders saatidir. Bir saatlik ders tüm sınıflar için 40 dakikadır. Tüm gün eğitim veren kurumlarda öğle yemeği arası bulunmaktadır. Dersler arasındaki teneffüsler 10 dakikadan az, öğle arası dinlenme süresi ise 45 dakikadan az olamaz. Gerekli durumlarda dersler blok olarak da yapılabilir. Her blok ders iki ders saati süresiyle sınırlıdır.

İşletmelerde yapılan meslekî eğitim okul ve işletmelerde yapılan staj çalışmalarında bir ders saati süresi 60 dakikadır. İşletmelerdeki meslekî eğitimin gündüz yapılması esastır. Ancak 4857 sayılı İş Kanunu'nun 73' üncü maddesine göre sanayiye ait işlerin dışındaki diğer sektörlerde meslekî eğitim, sektörün ve program türünün özelliği ile iklim şartları ve yılın belli zamanlarında çalışan işletmeler dikkate alınarak, il istihdam ve meslekî eğitim kurulunun kararıyla günde 8 saati ve saat 22.00'yi geçmemek üzere gece de yapılabilir. Ayrıca yoğunlaştırılmış eğitim programına göre işletmelerde meslekî eğitim haftalık azami çalışma saatini geçmemek şartıyla velinin veya reşit ise öğrencinin isteği doğrultusunda haftada 6 gün olarak da planlanabilir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.6. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Öğretme ve Öğrenme

6.6.1. Öğretim Programları, Konular ve Ders Saatleri

Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenciler 9. sınıfta ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olan meslek alanına yönelik eğitim alırlar. Öğrenciler 10. sınıfta meslek dallarını seçer, 11 ve 12. sınıfta da bu dallara devam ederek mezun olurlar.

Ortaöğretim kademesinde okul türlerine göre Bakanlıkça belirlenmiş ortak dersler, alan/dal dersleri, seçmeli meslek dersleri/sertifika dersleri ve seçmeli dersler bulunmaktadır. Ortak dersler şunlardır: Türk dili ve edebiyatı, din kültürü ve ahlak bilgisi, tarih, coğrafya, matematik, T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük, fizik, kimya, biyoloji, felsefe, yabancı dil, beden eğitimi ve spor, görsel sanatlar/müzik, sağlık bilgisi ve trafik kültürüdür. Öğrenciler seçmeli dersleri akademik çalışmalar ve insan, toplum, bilim; din, ahlak ve değer; kültür, sanat ve spor ders kategorilerinden seçer.

Program dışı etkinlikler kapsamında her öğrenci ders dışı zamanlarda gerçekleştirilmek üzere mezun olana kadar en az 40 saatlik sosyal sorumluluk programı görevi yapmak zorundadır. Ayrıca "Hayatboyu Öğrenme/Sertifikasyon" kapsamında öğrenciler gönüllü olarak uzaktan veya yüz yüze eğitim içerikli modüllerden kurs alabilirler ve sertifikaları e-portfolyolarına işlenir.

Bununla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği 1. maddesi gereği öğrenciler, ilgi ve istekleri doğrultusunda, ders dışında sosyal etkinlikler olarak tanımlanan öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile her türlü gezi, yarışma, yayın, gösteri, tiyatro, spor, münazara ve benzeri diğer faaliyetleri yapar.

Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğretimi yapılan alan ve dallara ait öğretim programları, iş piyasası ihtiyaç analizleri, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'yle (AYÇ) uyumlu hazırlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) doğrultusunda ulusal meslek standartları, ulusal yeterlikler uluslararası standartlar ve sınıflamalar, teknolojik ve ekonomik gelişmeler ile uygulamadan alınan dönütler kapsamında yeterlilik temelli kazanımlara

dayalı ve modüler yapıda sektör, ilgili sivil toplum kuruluşları, üniversite ve alan uzmanları ve MEB temsilcileri tarafından ortaklaşa hazırlanmakta ve güncellenmektedir. Mesleki eğitim merkezleri öğrencileri ise 9. sınıftan itibaren alan ve dal seçimini yaparlar. Mesleki ve teknik öğretim programları, ulusal ve uluslararası karşılaştırılabilirliğin sağlanması amacıyla uluslararası standartlar ve sınıflamalar (ISCED F, FOED, STCW vb.) dikkate alınarak geniş tabanlı, alana ve dala yönelik kazanımların verilmesini sağlayacak şekilde geliştirilmektedir. 2023-2024 eğitim öğretim yılından itibaren güncellenen meslekî ve teknik ortaöğretim programları 53 alan 114 dalda uygulamaya konulmuştur. Mesleki eğitim merkezlerinde ise 2024-2025 eğitim ve öğretim yılından itibaren 39 alan, 193 dalda eğitim öğretim faaliyeti uygulanmaktadır.

İşitme yetersizliği olan öğrencilerin öğrenim gördüğü özel eğitim meslek liselerinin haftalık ders çizelgesi ile bu liselerde uygulanan programlar, olağan gelişim gösteren öğrencilerin devam ettiği meslekî ve teknik ortaöğretim programları ile aynıdır. İşitme yetersizliği olan öğrenciler yabancı dil dersinden isteğe bağlı olarak muaf tutulurlar.

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği ile görme yetersizliği bulunan öğrencilere akademik becerilerin yanında meslekî becerilerin kazandırılması amacıyla açılmış olan özel eğitim meslek okullarında haftalık ders saati 30 saat olup tamamı zorunludur. Öğrencileri işe ve mesleğe hazırlamaya yönelik 15 saatlik iş eğitimi ve meslek ahlakı dersi bulunmaktadır. Yapılan yeni çalışmalar doğrultusunda özel eğitim meslek okullarına yönelik 18 mevcut program güncellenmiştir. Özel eğitim meslek okuluna yönelik 2 yeni meslek programı (Aile ve Tüketici Hizmetleri Alanı- Pazarlama ve Perakende Alanı) hazırlanmıştır. Özel eğitim meslek okulundaki 18 atölye standardı güncellenmiş ve standardı olmayan 2 yeni meslek edinme atölye ortamı standardı hazırlanmıştır. MYK iş birliği ile özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için 6 meslekî yeterlilik (pastacı yardımcısı, reyon görevlisi yardımcısı, atık ayırma işçi yardımcısı, hızlı servis restoran elaman yardımcısı, fermante ürün üretimi elemanı yardımcısı, fırın ve unlu mamuller üretimi elemanı yardımcısı) hazırlanmıştır.

Orta ve/veya ağır zihinsel yetersizliği olan öğrencilerle otizmi bulunan öğrencilerin eğitim gördüğü özel eğitim uygulama okulları III. kademedede uygulanan haftalık ders çizelgesi 30 saattir. Özel eğitim uygulama okulları III. kademedede akademik bilgi ve becerilerin yanında iş ve beceri uygulamaları eğitimi de yapılmaktadır. Bu program temel alınarak BEP hazırlanır ve bireylerin başarılarının değerlendirilmesinde BEP'lerinde yer alan amaç ve davranışlar dikkate alınır.

Meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında uygulamalı eğitimin etkin biçimde yürütülebilmesi için gerekli olan atölye, laboratuvar, sınıf, donatım, bakım-onarım, ısınma amaçlı yakacak ve teçhizat ihtiyaçlarına yönelik ödeneklerin planlanması, tahsisi ve takibi ilgili merkezi birimlerce yürütülmektedir. Ayrıca yeni açılan okul, kurum, alan ve dalların donanım gereksinimleri doğrultusunda da bütçelendirme işlemleri gerçekleştirilmektedir.

6.6.2. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Her dersin öğretim programı öğretmenler için bir rehber niteliği taşır. Programda dersin genel amaçları, üniteleri, her bir ünitenin kazanımları ve konu başlıkları yer alır. Programlarda ayrıca, etkinlik örneklerine, süreç düzenleme ve değerlendirme örneklerine ve açıklamalara yer verilebilir. Ders kitaplarının da bu programlar temel alınarak yazılmak zorunda olması, öğretmenler için yol gösterici olmaktadır. Tüm öğrencilerimizin; ahlaki, insani, millî, manevi ve kültürel değerleri içeren, Türkçenin doğru ve güzel kullanımını destekleyen, daha etkili bir öğrenme için kolay erişilir ve ilgi çekici öğrenme kaynaklarına olan ihtiyacı göz önünde bulundurularak ders kitapları incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan ders kitapları tüm eğitim kademelerinde (resmî/özel okullar) öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Bunun yanı sıra, son yıllarda bilgi teknolojisi altyapısını geliştirmeye yönelik yatırımlara ağırlık verilmektedir.

Her öğretmen kendi dersi ile ilgili olarak programının gerektirdiği hazırlıkları yapmaktan sorumludur. Ortaöğretim okullarında öğretim yılı başında her öğretmenin verdiği dersler için yıllık plan yapması ve bu planın okul müdürünce onaylanmış olması esastır. Eğitim ve öğretim kurumlarında sınıf öğretmeni, alan (branş) öğretmeni ve/veya zümre öğretmenleri tarafından yıllık plana uygun ders planı hazırlanır ve uygulanır.

Öğrenciler okulların özelliklerine göre yazılı sınavların dışında proje ve performans çalışması ile topluma hizmet etkinliklerine yönelik seminer, konferans ve benzeri çalışmalar yaparlar. Öğrenciler, her dönemde tüm derslerden en az bir performans çalışması ile her ders yılında en az bir dersten proje hazırlama görevini yerine getirirler. Mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulamaya konulan alan/dal çerçeve öğretim programlarında bulunan alan ve dal derslerine ait ders kitapları/eğitim araçları MEB tarafından hazırlanmakta ve öğrencilerin, öğretmenlerin, kamunun ve ilgili sektör için elektronik ortamda ve basılı olarak kullanıma sunulmaktadır (meslek.meb.gov.tr).

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin devam ettiği özel eğitim programı uygulayan okullar için öğretim programları çerçevesinde eğitim araçları bulunmaktadır. Söz konusu eğitim araçları her yıl okulların talepleri doğrultusunda basılı olarak gönderilmekte ayrıca dijital ortamda da paylaşılmaktadır. Bununla birlikte devam ettiği okul türüne bağlı olmaksızın tüm özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için yardımcı kaynaklar bulunmakta, bu kaynaklar öğrencilere basılı ve dijital olarak ulaştırılmaktadır. Bu süreçlerin sağlıklı yürütülmesi için eğitim materyallerinin temini, özel eğitim araçlarının üretimi ve dağıtımı ile okullarda bilgi teknolojileri altyapısının geliştirilmesine yönelik ödenek planlaması, tedarik ve lojistik süreçleri ilgili merkezi birimlerce yürütülmektedir.

6.7. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Ölçme ve Değerlendirme

6.7.1. Öğrenci Değerlendirmesi

Meslekî ve teknik ortaöğretim okullarında öğrenci değerlendirme süreçleri genel ortaöğretimde öğrenci değerlendirmesi ile aynı olmakla birlikte okul türlerine göre farklılaşan uygulamalar Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde ayrıca belirtilmiştir.

Mesleki eğitim merkezi öğrencilerine sadece derse hazırlık, devam, aktif katılım ve örnek davranışlarına göre performans puanı verilir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği). Meslekî eğitim merkezlerinde kurum

aynı olmakla birlikte iş yeri değişikliği yapılması durumunda, öğrencinin dönem puanının hesabında dönem içinde en fazla pratik eğitimi aldığı işletmede ilgili usta öğretici/eğitici personelin vereceği puanlar dikkate alınır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler, beceri eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla ders yılının son haftasında beceri sınavına alınırlar. Öğrenciler bu süre içerisinde işletmelerce izinli sayılır. Bu sınav, dersin özelliğine göre komisyonca alınacak karar doğrultusunda uygulamalı ve/veya yazılı olarak yapılır. Öğretim programlarında birden fazla uygulamalı ders bulunan alanlarda, işletmede eğitimi yapılan her ders için beceri sınavı, sınav komisyonunun kararına göre birlikte veya ayrı ayrı yapılabilir. Birlikte yapılan sınavların değerlendirmesi ayrı yapılır. Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumuyla kurum ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan ve beceri eğitimi süresi, ders yılı süresini aşan meslek alanlarındaki beceri sınavı, beceri eğitiminin bitimini izleyen hafta içinde yapılır. Beceri sınavları, işletmenin usta öğreticileri veya eğitici personeli ile ilgili alanın alan/bölüm/atölye/laboratuvar şeflerinden birisi, branş öğretmenlerinin ve o meslek alanındaki/dalındaki işveren kuruluşunu temsil eden üyelerden oluşturulan komisyon tarafından yapılır. Beceri sınav puanı, iş dosyası ve sınav değerlendirilmesi sonucu takdir edilen puanların toplamıdır. Beceri sınavı 100 puan üzerinden değerlendirilir. Bunun yüzde 80'i sınav, yüzde 20'si de iş dosyasına takdir edilir. İşletmeye gönderilemeyen öğrenciler için okulda yüz yüze eğitimi aldıkları alan/dal derslerinden beceri sınavı yapılmaz (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Mesleki eğitim merkezine devam eden öğrenciler, 11'inci sınıftan itibaren her ders yılı sonunda yılsonu beceri sınavına alınır. 11'inci sınıfın sonunda girilen beceri sınavı kalfalık, 12'nci sınıfın sonunda girilen beceri sınavı ustalık sınavı olarak uygulanır. Kalfalık ve ustalık sınavları il istihdam ve meslekî eğitim kurulunun uygun görüşü alınarak ilgili meslek odasının koordinesinde yapılabilir. Sınava girecek öğrenci sayısının fazla olduğu alan/dallarda; alanın özelliğine bağlı olarak zümre toplantısında alınacak karara göre birden fazla komisyon kurulabilir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği). Yıl sonu beceri sınavında başarısız olan öğrencilerin bu derslere ait sorumluluk sınavları, iş dosyası dikkate alınmaksızın yazılı ve/veya uygulamalı sınav şeklinde yapılır. Kalfalık sınavında başarısız olan öğrenciler ise ilk sorumluluk sınavı döneminde beceri sınavı esaslarına göre yeniden kalfalık sınavına alınır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Olağan gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim gören özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin hazırlanan eğitim planındaki amaçları gerçekleştirme düzeyleri, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınav yönetmeliğine göre değerlendirilir. Ancak, yetersizlik durumu ve özellikleri dikkate alınarak sınavlarda gerekli önlemler alınır ve düzenlemeler yapılır. Özel eğitim okul ve sınıflarında eğitim gören öğrencilerin değerlendirilmesinde, öncelikle bireyselleştirilmiş eğitim programlarında konulan amaçların gerçekleştirilmesi esas alınır (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname).

6.7.2. Öğrencilerin Sınıf Geçmesi

Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında öğrencilerin sınıf geçme koşulları genel ortaöğretimdeki sınıf geçme koşulları ile aynı olmakla birlikte meslekî eğitim merkezi programlarına kayıtlı öğrencilerden; doğrudan veya sorumlu olarak sınıf geçemeyenler ile devamsızlık nedeniyle başarısız sayılanlar sınıf tekrar ederler. Sınıf tekrarı en fazla iki defa yapılır. Öğrenim süresi içinde üçüncü defa sınıf tekrarı durumuna düşen öğrencilerin ders yılı sonunda ilişkisi kesilerek öğrenci ve veli talebi doğrultusunda Açık Öğretim Lisesi, Mesleki Açık Öğretim Lisesi veya Açık Öğretim İmam Hatip Lisesine yönlendirilerek kayıtları yapılır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

6.7.3. Sertifikasyon

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara, e-Okul/e-Mesem sistemindeki kayıtlar esas alınarak bitirdikleri okul türüne göre diploma verilir. Ortaöğretim diplomaları özel ve resmî kurumlarca ulusal çapta tanınmaktadır. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi sağlık alanı mezunlarının diplomaları Sağlık Bakanlığı tarafından tescil edilir. Diplomalarda mezuniyet puanı ve varsa mezuniyet alanı/dalı belirtilir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olanların diplomalarına, “Bu diploma sahibi 3795 Sayılı Kanun’un 3’üncü maddesine göre eğitimi aldığı alan/dalda ‘Teknisyen’ ünvanını kazanmıştır” ifadesi yazılır (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Anadolu teknik ve Anadolu meslek programından mezun olanlara öğrenimleri süresinde alanın çerçeve öğretim programında belirlenen sertifikalara ait seçmeli meslek derslerini başarı ile tamamlamaları hâlinde çerçeve öğretim programında belirtilen isim ile sertifika verilir. Sertifika e-Okul/e-Mesem sistemi üzerinden öğrencinin mezun olduğu okul müdürlüğünce düzenlenir. Alana ait çerçeve öğretim programında belirlenen sertifikalar yalnızca aynı alanda/dalda öğrenim gören öğrenciler için verilir (Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği).

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 70/A maddesi gereği; mesleki eğitim merkezi programı öğrencilerinden kalfalık beceri sınavında başarılı olan ve başarısız dersi bulunmayanlara Kalfalık Belgesi, kalfalardan programlarında öngörülen teorik ve pratik eğitim süresi sonunda yapılan ustalık beceri sınavında başarılı olan ve başarısız dersi bulunmayanlara Ustalık Belgesi düzenlenir. Ustalık/işyeri açma belgesine, dört yıllık mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu diplomasına veya en az ön lisans diplomasına sahip olanlar, okul ve kurumlarca açılan iş pedagojisi kursuna katılabilirler. İş pedagojisi kursu uzaktan eğitim yolu ile de düzenlenebilir ve sınavları e-Sınav şeklinde yapılabilir. Kursu başarı ile tamamlayanlara usta öğreticilik belgesi verilir. Usta öğreticilik belgesi; ustalık/işyeri açma belgesi, dört yıllık mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu diploması veya en az ön lisans diploması ile birlikte kullanılır. Aynı yönetmeliğin 69’uncu maddesine göre ortaöğretim kurumlarından mezun olanlara, e-Okul/e-Mesem sistemindeki kayıtlar esas alınarak bitirdikleri okul türüne göre diploma verilir. Bütün derslerden başarılı olmasına rağmen stajını tamamlamayanlara diploma düzenlenmez. Meslekî eğitim merkezi öğrencileri diploma alabilmek için ustalık belgesini almaya hak kazanmış olmanın yanında, Bakanlıkça belirlenecek fark derslerini meslekî eğitim merkezlerinde düzenlenecek yüz yüze eğitim programları veya açık ortaöğretim kurumları yoluyla başarmak zorundadır. Bunların diplomaları fark derslerini tamamladıkları kurum tarafından ilgili mevzuatına göre düzenlenir.

2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına, mezun olduğu alan/dala ait Europass Sertifika Eki düzenlenmektedir. Europass sertifika ekleri, mesleki eğitim için ülkemizde

ilk başvuru noktası olan Ulusal Referans Noktası web sitesinde (<http://urn.meb.gov.tr>) yayımlanmaktadır. 2017 yılında geliştirilen veya güncellenen öğretim programları doğrultusunda Europass sertifika ekleri de güncellenmiştir. Ayrıca, European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET) referans alınarak oluşturulan Mesleki ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemi (MKTS) kapsamında, mesleki ve teknik ortaöğretim okullarından mezun olan öğrencilere aldığı, başardığı dersleri, modülleri, kredileri ve işletmelerde mesleki eğitimini gösteren belge düzenlenir.

Ayrıca Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 13. Maddesi gereği özel eğitim meslek okulu veya özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) programını tamamlayan öğrencilere takip ettikleri eğitim programına uygun diploma düzenlenir.

6.8. Ortaöğretimde Alternatif İmkânlar ve Örgütlenme Çeşitliliği

Zorunlu eğitimin bir parçası olarak okulda yüz yüze eğitim veren ortaöğretim kurumlarının yanı sıra, Türkiye'de alternatif imkân anlamında ele alınması gereken açık öğretim liseleri bulunmaktadır. Bu okullar uzaktan eğitim hizmeti sunmaktadır. Meslekî Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesinin uzaktan eğitim derslerinin yanı sıra yüz yüze eğitim dersleri de bulunmaktadır. Bu alternatif eğitim yapısı dâhilinde bulunmak isteyen öğrenciler Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtilen koşullar altında açık öğretim okullarına kayıt yaptırabilirler.

6.8.1. Açık Öğretim Lisesi

Açık Öğretim Lisesi programı örgün eğitimdeki genel ortaöğretim programına karşılık gelmektedir. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtilen koşulları sağlayan öğrenciler bu okul türüne geçiş yapabilirler. Açık Öğretim Lisesi sistemi uzaktan eğitim sistemine göre kurulmuştur. Açık Öğretim Lisesinde sınıf geçme yerine ders geçme ve kredi sistemi uygulanır. Örgün eğitimden ayrılıp tasdiknamesi ile başvuru yapan öğrenciler başarılı oldukları derslerden muaf tutularak haftalık ders sayısına göre kredi alırlar. Açık Öğretim Lisesinde sınıf yerine dönem kavramı vardır. Öğrenciler zorunlu ve ortak dersi kalmamak şartı ile mezuniyet kredisine ulaştığı takdirde mezun olur. Açık Öğretim Lisesinde sınıfta kalma, okuldan atılma yoktur. Öğrenci mezun olana kadar kayıt yenileyerek eğitimine devam edebilir. Öğrenciler, Açık Öğretim Liselerinden kayıt şartlarını taşımaları ve başvuru yapmaları halinde örgün eğitim kurumlarına geçiş yapabilmektedir.

6.8.2. Meslekî Açık Öğretim Lisesi

Meslekî Açık Öğretim Lisesi program içeriği bakımından örgün eğitimdeki meslek liselerinin program içerikleriyle aynı olmakla birlikte yapısı ve işleyişi bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından farklı, kendine özgü bir modeldir. Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Kurumları Yönetmeliği gereği ders geçme ve kredi sistemine göre mezun vermekte olan meslekî açık öğretim lisesinde uzaktan eğitimin temel süreçlerinden yararlanılmaktadır. Yüz yüze eğitimle verilen alan/dal derslerinin eğitimi; örgün Meslekî Teknik Anadolu Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi ve Meslekî Eğitim Merkezlerinde, hafta sonlarında veya hafta içinde okulların ders bitiminde yüz yüze eğitim şeklinde yapılmaktadır.

6.8.3. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi

Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi program içeriği bakımından örgün eğitimdeki Anadolu İmam Hatip Liselerinin program içerikleriyle aynı olmakla birlikte yapısı ve işleyişi bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından farklı, kendine özgü bir modeldir. Açık Öğretim Kurumları Yönetmeliği gereği ders geçme ve kredi sistemine göre mezun veren açık öğretim imam hatip lisesinde uzaktan öğretimin temel süreçlerinden yararlanılmaktadır. Yüz yüze eğitimle verilen alan (meslek) derslerinin eğitimi; örgün Anadolu İmam Hatip Liselerinde, hafta sonlarında veya hafta içinde okulların ders bitiminde yüz yüze eğitim şeklinde yapılmaktadır.

BÖLÜM 7

YÜKSEKÖĞRETİM

BÖLÜM 7. YÜKSEKÖĞRETİM

Yükseköğretim Kanunu'na göre yükseköğretim kurumları bünyesinde ortaöğretime dayalı en az dört yarıyıl veya daha fazla süreli her kademedeki eğitimin tümü yükseköğretim olarak kabul edilmektedir. Yükseköğretim kurumları, üniversiteler ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarından oluşmaktadır. Üniversiteler tam zamanlı olup ön lisans derecesine götüren meslekî eğitim içerikli iki yıllık meslek yüksekokulları, lisans derecesine götüren dört yıllık fakülteler ve meslekî eğitim ağırlıklı dört yıllık yüksekokullar, yüksek lisans derecesine götüren beş ve altı yıllık fakülteler ile lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) programlar uygulayan enstitülerden oluşur.

Meslek yüksekokulları üniversiteye bağlı olmaksızın vakıflar bünyesinde bağımsız olarak kurulabilmektedir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde, Ankara Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi'nde, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi ile Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde açık ve uzaktan öğretim yoluyla öğretim yapan ön lisans, lisans ve lisansüstü programları bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarının; diğer enstitü, fakülte, yüksekokul veya meslek yüksekokulları bünyesinde de açık ve uzaktan öğretim programları yürütülebilmektedir.

Yükseköğretim Kanunu'na göre yükseköğretim kurumlarında öğretim faaliyetlerinin üç dönemi aşmamak üzere yıl içinde kaç döneme ayrılarak sürdürüleceği YÖK'ün belirlediği ilkelere uygun olarak yükseköğretim kurumları senatoları tarafından belirlenir.

YÖK Bilgi Yönetim Sistemi'ne göre, 2025 yılı ocak ayı itibarıyla 129 devlet üniversitesi, 75 vakıf üniversitesi, 4 vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 208 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Türkiye'nin tüm illerinde devlet üniversitesi mevcuttur.

Devlet üniversitesi, idari anlamda herhangi bir vakıf veya özel kurumla bağlantısı bulunmayan, bütçesi devlet tarafından karşılanan üniversite türüdür. Vakıf üniversiteleri ise kazanç amacına yönelik olmamak koşulu ile devletin gözetim ve denetimine tabi olarak kurulmaktadır.

7.1. Yükseköğretim Kurum Türleri

Türkiye'de Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları ve vakıflar tarafından kurulan bazı meslek yüksekokulları dışında ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeydeki tüm yükseköğretim kurumları üniversite çatısı altında toplanmıştır. Bu nedenle hem doğrudan bir meslek edindirmeye yönelik okullar hem de akademik amaçlı yükseköğretim kurumları büyük ölçüde aynı çatı altında yer almaktadır. Genel anlamda, dört vakıf meslek yüksekokulu istisna olmak üzere üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü dışında bağımsız yükseköğretim kurumu bulunmamaktadır. Yükseköğretim Kanunu'nda üniversite, bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumu olarak tanımlanmıştır. Yükseköğretim kurumları, statüleri ve finansmanı bakımından ele alındığında devlet ve vakıf üniversiteleri olarak ikiye ayrılır. Devlet üniversitelerinin finansmanı büyük ölçüde kamusal kaynaklardan sağlanmaktadır. Yükseköğretim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'a göre vakıf üniversiteleri ücretlidir. Vakıf üniversiteleri ise finansmanlarını öğrencilerinden aldıkları ücret ile kâr amacı gütmeyen sağlarlar.

Türkiye’de gelirlerinin %50’sinden fazlasını devletten sağlayan yükseköğretim kurumu bulunmadığından devlete bağımlı özel yükseköğretim kurumu bulunmamaktadır. Vakıf Üniversiteleri bazı yönetsel ve mali konular dışında devlet üniversiteleri ile aynı yasal mevzuata tabidirler.

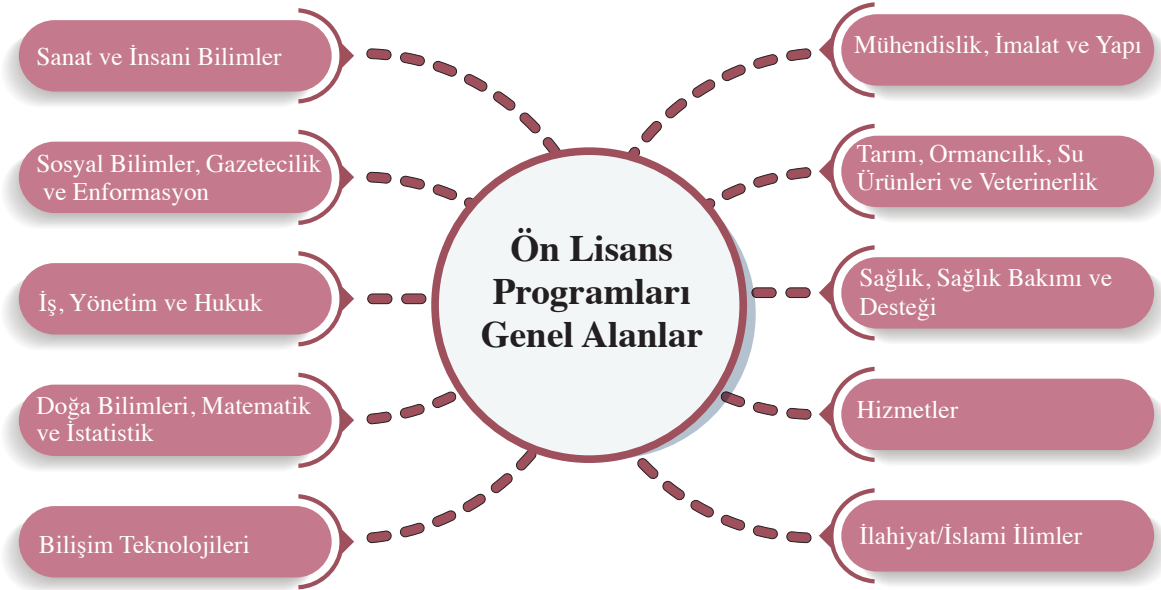
7.2. Birinci Kademe Programlar

Birinci kademe programlar ön lisans ve lisans programlarını kapsamaktadır. Her kademedeki yükseköğretim programlarına giriş genel ya da meslekî ve teknik ortaöğretim okullarından birisinden mezun olma ve merkezi sınavlarda başarılı olma koşuluna bağlıdır. Özel yetenek sınavıyla öğrenci alan programlar (resim, müzik vb.) dışında, yükseköğretim kurumlarının hem giriş koşullarını hem de kendi öğrencilerini seçme konusunda bir yetkileri yoktur. Birinci kademe programlarına giriş koşulları ve süreci merkezi olarak YÖK tarafından belirlenmektedir. Yükseköğretime giriş ve sürecine ilişkin düzenlemeler yasal bir çerçeveye bağlanmış olup giriş koşullarını belirleyen temel ilkeler Yükseköğretim Kanunu ve ilgili yönetmeliklerle düzenlenmiştir.

7.2.1. Ön Lisans Programları

7.2.1.1. Çalışma Alanları

Yükseköğretim Kanunu’na göre; ön lisans, ortaöğretim yeterliliklerine dayalı en az 4 yarıyılık (2 yıl, 120 AKTS) programı kapsayan nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan bir yükseköğretimdir. Ön lisans programlarına ilişkin genel alanlar ISCED-F 2013 sınıflaması referans alınarak belirlenmiş olup söz konusu alanlar Şekil 11’de yer almaktadır:

Şekil 11: Ön Lisans Programlarına İlişkin Genel Alanlar

7.2.1.2. Kabul Koşulları

Ön lisans programlarına alınacak öğrencilerin seçimi ve tercihlerine göre yerleştirilebilmeleri amacıyla, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) yapılmaktadır. YKS'ye ilişkin ayrıntılı bilgiler lisans kabul koşulları (7.2.2.2 Kabul Koşulları) altında yer almaktadır. Hesaplanmış Temel Yeterlilik Testi (TYT) puanı olan adaylar ön lisans programlarını tercih edebilirler.

Yükseköğretim Kanunu'na göre, bir mesleğe yönelik program uygulayan liselerin mezunlarının YÖK tarafından belirlenecek aynı alanda bir ön lisans programına yerleşmelerinde, merkezi sınavlardan almış oldukları puanlara ortaöğretim başarı puanı ve bu puanın YÖK tarafından tespit edilecek katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak puan eklenir.

7.2.1.3. Müfredat

Yükseköğretim Kanunu'na göre üniversiteler meslekî ve akademik alanlarda kendi eğitim programlarını oluşturma, eğitim ve araştırma hizmetlerini hazırlama, sunma ve değerlendirme konularında akademik özerkliğe sahiptirler. Her bir dönemde alınması gereken asgari ve azami kredi miktarları; her bir diploma programının diplomayı almayı hak eden kişiye kazandıracağı bilgi, beceri ve yetkinliklerin neler olacağı ile kayıt, devam, uygulama, tez ve teorik ders içerikleri YÖK'ün bu konularda belirlediği temel ilkelere uygun olarak yükseköğretim kurumları senatoları tarafından belirlenir. Yükseköğretim Kanunu'na göre yükseköğretim kurumlarında, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve yabancı dil zorunlu derslerdendir. Ayrıca zorunlu olmamak koşuluyla beden eğitimi veya güzel sanat dallarındaki derslerden birisi okutulur. Bütün bu dersler en az iki yarıyıl olarak programlanır ve uygulanır.

7.2.1.4. Öğretim Yöntemleri

Öğretim yöntemlerinin seçimine ilişkin ulusal veya kurumsal düzeyde bir düzenleme bulunmamaktadır. Yükseköğretim kurumları derslerin verilmesinde de farklı malzemeler/ yöntemler kullanılabilmektedir.

7.2.1.5. Öğrencilerin İlerlemesi (Eğitim Süreci)

Ön lisans programında öğrenim gören öğrencilerin ilerlemesi lisans (7.2.2.5 Öğrenci İlerlemesi) bölümünde yer alan açıklamalar ile aynı olmakla birlikte öğrenciler, bir yıl süreli yabancı dil hazırlık sınıfı hariç (hazırlık eğitim süresi azami iki yıldır) öğrenim süresi iki yıl olan ön lisans programlarını azami dört yılda tamamlamak zorundadırlar. Ayrıca, ön lisans mezunları için, ilişkili lisans programlarında belirlenmiş kontenjanın yüzde onunu geçmeyecek şekilde YÖK kararı ile her yıl dikey geçiş kontenjanı ayrılabilir. Her yıl ÖSYM tarafından yapılan Dikey Geçiş Sınavı'na (DGS) göre başarılı olan öğrenciler mezun oldukları alanlarla ilgili lisans programlarına yerleştirilirler.

7.2.1.6. İstihdam Edilebilirlik

Ön lisansta istihdam edilebilirlik ile ilgili bilgilere Lisans (7.2.1.6 İstihdam Edilebilirlik) başlığından erişebilirsiniz.

7.2.1.7. Öğrenci Değerlendirmesi

Ön lisansta istihdam edilebilirlik ile ilgili detaylı bilgilere Lisans (7.2.2.7 Öğrenci Değerlendirmesi) bölümünden erişebilirsiniz.

7.2.1.8. Sertifikasyon

Ön lisans programının mezuniyet için öngördüğü koşulları sağlayan öğrenciler Ön lisans Diploması almaya hak kazanırlar. Ayrıca “Lisans Öğrenimlerini Tamamlamayan veya Tamamlayamayanların Ön Lisans Diploması Almaları veya Meslek Yüksekokullarına İntibakları Hakkında Yönetmelik” hükümleri uyarınca bir lisans programının en az ilk dört yarıyılının bütün derslerinden başarılı olanlara meslekî eğitim alanı tanımlanmadan ön lisans diploması verilebilir. Ön lisans programlarında çift anadal yapılabilmekte olup yandal uygulaması yoktur.

7.2.2. Lisans Programları

7.2.2.1. Çalışma Alanları

Yükseköğretim Kanunu’na göre lisans, ortaöğretim sonrası en az sekiz yarıyılık (dört yıl, 240 Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) programı kapsayan bir yükseköğretim kademesidir. Lisans programlarına ilişkin genel esaslar ISCED-F 2013 sınıflaması referans alınarak belirlenmiş olup söz konusu alanlar Şekil 12’de yer almaktadır.

Şekil 12: Lisans Programlarına İlişkin Genel Alanlar

7.2.2.2. Kabul Koşulları

Lisans programlarına kabul edilecek öğrencilerin seçilebilmeleri ve yerleştirilebilmeleri amacıyla ÖSYM tarafından YKS sınavı yapılmaktadır. YKS, 2018 yılından itibaren gerçekleştirilen üç oturumlu merkezi bir sınavdır. YKS'ye başvuran tüm adayların, TYT'ye katılmaları zorunludur. Diğer oturumlar isteğe bağlıdır. İlk oturumda Türkçe, Sosyal Bilimler, Temel Matematik ve Fen Bilimleri alanlarında çoktan seçmeli bir sınav uygulanmaktadır. İkinci oturumda adaylara Türk Dili ve Edebiyatı ve Sosyal Bilimler I (Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih I ve Coğrafya I), Sosyal Bilimler II (Tarih II, Coğrafya II, Felsefe Grubu), Matematik ve Fen Bilimleri alanlarında soru sorulmaktadır. Üçüncü oturum ise Yabancı Dil Testi (YDT) için ayrılmıştır. Hesaplanmış TYT puanı ile diğer oturumlardan en az birinde hesaplanmış puanı olan adaylar ön lisans veya lisans programlarını tercih edebilirler.

Lisans programlarına giriş iki şekilde olmaktadır:

Merkezi Seçme ve Yerleştirme: Adaylar lisans programlarına YKS puanları ve varsa ek puanları baz alınarak, tercihleri, ilgili programların kontenjan ve koşulları göz önünde tutularak ÖSYM tarafından yerleştirilmektedir. Hukuk, mühendislik, mimarlık, tıp, öğretmenlik, diş hekimliği ve eczacılık gibi meslek icrası yetkisi veren bazı programlar için başarı sırası şartı bulunmaktadır.

Özel Yetenek Sınavı ile Seçme ve Yerleştirme: Özel yetenek gerektiren spor, güzel sanatlar gibi alanlarda programlara öğrenci yerleştirmek amacıyla özel yetenek sınavı ile seçme ve yerleştirme yapılır. Özel yetenek sınavlarına ve yerleştirme sürecine katılabilmek için adayların ilk oturum olan TYT'ye katılmış ve özel yetenekle öğrenci alan programlar için belirlenen taban puan veya üzerinde puan almış olmaları ön koşuldur. 2024'ten itibaren spor bilimleri alanındaki programlar için ÖSYM tarafından merkezi olarak yapılan Özel Yetenek Sınavı (ÖZYES) ile öğrenci seçme ve yerleştirme işlemi yapılmakta olup diğer (Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu Tablo 5'te yer alan programlar) özel yetenek sınavı ile öğrenci alan programlar için özel yetenek sınavları üniversiteler tarafından yapılmaktadır.

7.2.2.3. Müfredat

Yükseköğretim Kanunu'na göre; üniversiteler meslekî ve akademik alanlarda eğitim programlarını oluşturma, eğitim ve araştırma hizmetlerini hazırlama, sunma ve değerlendirme konularında akademik özerkliğe sahiptirler. Her bir dönemde alınması gereken asgari ve azami kredi miktarları; her bir diploma programının diplomayı almayı hak eden kişiye kazandıracağı bilgi, beceri ve yetkinliklerin neler olacağı ile kayıt, devam, uygulama, tez ve teorik ders içerikleri YÖK'ün bu konularda belirlediği temel ilkelere uygun olarak yükseköğretim kurumları senatoları tarafından belirlenir.

Yükseköğretim kurumlarında, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil (İngilizce) tüm yükseköğretim öğrencileri için zorunludur. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre iş güvenliği uzmanı olabilecek mezunları yetiştiren fakültelerde ise İş Sağlığı ve Güvenliği zorunlu bir derstir.

7.2.2.4. Öğretim Yöntemleri

Öğretim yöntemlerinin seçimine ilişkin ulusal veya kurumsal düzeyde bir düzenleme bulunmamaktadır. Yükseköğretim kurumları derslerin verilmesinde farklı yöntem ve teknikler kullanılmaktadır.

7.2.2.5. Öğrencilerin İlerlemesi

Öğrencilerin ilerlemesi hazırlık sınıfları (yabancı dil) ve ara sınıflar biçiminde iki grupta ele alınabilir. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında alan yeterlilikleri ve kredileri belirlenmiştir. Bu çerçevede ders veya sınıf geçmeyle ilgili kurallar, her bir dönemde alınması gereken asgari ve azami kredi sınırları, zorunlu, seçmeli ve ön koşul dersler her üniversitenin kendi çıkardığı yönetmelik ile belirlenmektedir. Bir dersle ilgili öngörülen asgari devam ve başarı notunu sağlayan öğrenci o dersten başarılı sayılır. Öğrencinin kaldığı dersler bir üst sınıfa geçmesini ya da üst sınıfın derslerinden almasını engellemez. Öğrenci seçmeli dersler dâhil başarısız olduğu derisi/dersleri açıldığı ilk yarıyılta tekrar almak zorundadır. Ancak tekrarlanan derslerin yarıyıl ders programlarında çakışması halinde, öğrenci bu derslerden birini ilgili yönetim kurulu kararıyla almayabilir.

Öğrenciler, bir yıl süreli yabancı dil hazırlık sınıfı hariç (hazırlık eğitim süresi azami iki yıldır), kayıt olduğu programa ilişkin derslerin verildiği dönemden başlamak üzere, her dönem için kayıt yaptırıp yaptırmadığına bakılmaksızın öğrenim süresi dört yıl olan lisans programlarını azami yedi yıl, öğrenim süresi beş yıl olan lisans programlarını azami sekiz yıl, öğrenim süresi altı yıl olan lisans programlarını azami dokuz yıl içinde tamamlamak zorundadırlar. Yükseköğretim Kanunu'na göre; bu süreler sonunda kayıtlı olduğu öğretim kurumundan mezun olabilmek için son sınıf öğrencilerine, başarısız oldukları bütün dersler için iki ek sınav hakkı verilir. Bu sınavlar sonunda başarısız ders sayısını beş derse indirenlere bu beş ders için üç yarıyıl, ek sınavları almadan beş derse kadar başarısız olan öğrencilere dört yarıyıl (sınıf geçme esasına göre öğretim yapılan kurumlarda iki öğretim yılı); bir dersten başarısız olanlara ise öğrencilik hakkından yararlanmaksızın sınırsız, başarısız oldukları dersin sınavlarına girme hakkı tanınır. İzledikleri programdan mezun olmak için gerekli bütün derslerden geçer not aldıkları hâlde yönetmeliklerinde başarılı sayılabilmeleri için öngörülen not ortalamalarını sağlayamamaları sebebiyle ilişkileri kesilme durumuna gelen son dönem (sınıf geçme esasına göre öğretim yapılan kurumlarda son sınıf) öğrencilerine not ortalamalarını yükseltmek üzere diledikleri derslerden sınırsız sınav hakkı tanınır. Bunlardan uygulamalı, uygulaması olan ve daha önce alınmamış dersler dışındaki derslere devam şartı aranmaz. Açılacak sınavlara, üst üste veya aralıklı olarak toplam üç eğitim öğretim yılı hiç girmeyen öğrenci, sınırsız sınav hakkından vazgeçmiş sayılır ve bu haktan yararlanamaz. Sınırsız hak kullanma durumunda olan öğrenciler sınava girdiği ders başına öğrenci katkı payını/ öğrenim ücretini ödemeye devam ederler. Bu öğrenciler, sınav hakkı dışındaki diğer öğrencilik haklarından yararlanamazlar. Açık öğretim öğrencileri, öğrencilik haklarından yararlanmak kaydı ile bu sürelerle kısıtlı değildir.

7.2.2.6. İstihdam Edilebilirlik

Yükseköğretim Kanunu'na göre meslekî danışmanlık hizmetlerinin sağlanması yasal zorunluluk olmasına karşın, tüm yükseköğretim kurumlarına genellenebilecek bir yapılanma söz konusu değildir. Yükseköğretim Kanunu yükseköğretim kurumlarının, özel ve kamu kuruluşları ile iş birliği yaparak mezunlarına iş bulma konusunda yardımcı olmalarını öngörmektedir. Bazı yükseköğretim kurumlarında bu hizmetleri sağlamak amacıyla Kariyer Merkezleri kurulmuştur. Bu merkezler aracılığıyla ya da çeşitli birimler tarafından öğrencilere yönelik meslekî tanıtım toplantıları yapılmakta, özel sektör kuruluşlarının temsilcilerinin bu etkinliklere katılımı sağlanmaktadır. Bu yolla öğrenciler ve işveren kuruluşları bir araya getirilmeye çalışılmaktadır.

7.2.2.7. Öğrenci Değerlendirmesi

Yükseköğretim Kanunu uyarınca yükseköğretim kurumlarında, kuruluş özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre yapılan eğitim öğretim faaliyetleri, ders geçmeye yönelik sınavlar ve buna dayalı olarak verilen diplomalarla ilgili esaslar her üniversite tarafından hazırlanacak öğretim ve sınav yönetmeliğinde belirtilir. Üniversiteler senato kararı ile değerlendirme esaslarını belirleyebilmektedir. Yeterlilik, seviye tespit veya ders başarılarını ölçen tüm sınavlar, kâğıt ortamında ve eş zamanlı olarak yapılabileceği gibi, alan ve zorluk düzeyine göre tasnif edilerek güvenli biçimde saklanan bir soru bankasından, her bir adaya farklı zamanlarda farklı soru sorulmasına izin verecek şekilde elektronik ortamda da yapılabilir.

7.2.2.8. Sertifikasyon

Bir fakülte veya yüksekokulun sekiz yarıyıllık programları ile fakültelerin on ve on iki yarıyıllık programlarının mezuniyet için öngördüğü koşulları sağlayan öğrenciler “Lisans Diploması” almaya hak kazanırlar. Ancak, en az on yarıyıllık programlar yüksek lisans derecesine eş değerdir. Üniversitelerin bazı programlarında öğrencilerin; kayıtlı olduğu alan yanında yakın bir alanın fark derslerini tamamlayarak ikinci bir programda lisans derecesi almaları “çift ana dal programı” olarak adlandırılmaktadır. Bu uygulamanın nasıl yapılacağı “Yükseköğretim Kurumlarında Ön lisans ve Lisans Düzeyindeki Programlar Arasında Geçiş, Çift Anadal, Yandal ile Kurumlar Arası Kredi Transferi Yapılması Esaslarına İlişkin Yönetmelik” hükümleri ile düzenlenmektedir. İlgili Yönetmelik’e göre, çift anadal programını başarıyla tamamlayan öğrencilere kayıtlı oldukları anadal programı lisans diploması dışında “Çift Anadal Lisans Diploması” verilmektedir. Ayrıca, aynı Yönetmelik hükümlerine göre, bir diploma programına kayıtlı öğrencinin öngörülen şartları taşıması kaydıyla, aynı yükseköğretim kurumu içinde başka bir diploma programı kapsamında belirli bir konuya yönelik sınırlı sayıda dersi aldığı program “yandal programı” olarak adlandırılmakta olup söz konusu programı tamamlayanlara eğitim aldıkları alanda sadece başarı belgesi (yandal sertifikası) düzenlenir. Bu belgeler diploma yerine geçmez.

7.2.2.9. Organizasyonel Çeşitlilik

Yükseköğretim kurumlarında açık veya uzaktan öğretim ön lisans, lisans ve yüksek lisans programlarına giriş ilgili programların “Kabul Koşulları” bölümünde belirtilmiştir. Bu tür programların müfredatının teorik bölümü, örgün programları ile uyumlu olmakla birlikte, program ve derslerin gerekliliğine göre uygulama ögesi bulunabilmektedir. Ayrıca, bir yükseköğretim kurumundan mezun olanlar ile bir yükseköğretim programında halen öğrenim görmekte olanlar tekrar merkezi sınava girmeden açık öğretim programlarına kayıt yaptırabilmektedir. Ön lisans program mezunları ya da öğrencileri sadece ön lisans; lisans program mezunları ya da öğrencileri ise hem ön lisans hem de lisans açık öğretim programlarını tercih edebilmektedir.

7.3. Yüksek Lisans Programları

7.3.1. Çalışma Alanları

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’ne göre, yüksek lisans programı, tezli ve tezsiz olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Bu programların hangi enstitü anabilim/anasanat dallarında ve nasıl yürütüleceği ile tezsiz ve tezli yüksek lisans programları arası geçiş gibi hususlar senatolar tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Tezli yüksek lisans programı toplam yirmi bir krediden az olmamak koşuluyla en az yedi ders, bir

seminer dersi ve tez çalışmasından oluşur. Tezli yüksek lisans programının süresi bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç dört yarıyıl olup program en çok altı yarıyıldan tamamlanır.

Tezsiz yüksek lisans programı toplam 30 krediden ve 60 AKTS'den az olmamak kaydıyla en az on ders ile dönem projesi dersinden oluşur. Tezsiz yüksek lisans programını tamamlama süresi, bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç en az iki yarıyıl, en çok üç yarıyıldır.

7.3.2. Kabul Koşulları

Yüksek lisans programlarına başvurabilmek için adayların, lisans diplomasına ve başvurdukları programın puan türünde en az 55 Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (ALES) puanına sahip olmaları gerekir.

Ancak konservatuvar programları ve güzel sanatlar fakültelerinin sadece özel yetenek sınavı ile öğrenci kabul eden programları ile doktora/sanatta yeterlik, tıpta uzmanlık, diş hekimliğinde uzmanlık, veterinerlikte uzmanlık ve eczacılıkta uzmanlık mezunlarının başvurularında ALES puanı şartı aranmaz. Ayrıca, tezsiz yüksek lisans programlarına başvurularda ALES puanı ön koşul olmayabilir; ancak istendiğinde taban puan üniversite senatoları tarafından belirlenir.

Adayların başvurusu, ALES puanının en az %50'si dikkate alınarak, senatonun belirlediği esaslara göre değerlendirilir. Yükseköğretim kurumları, yüksek lisans programlarına yalnızca ALES puanı ile öğrenci kabul edebileceği gibi, ALES puanının yanı sıra lisans not ortalaması, yazılı bilimsel değerlendirme ve mülakat sonucunu da göz önünde bulundurabilir.

7.3.3. Müfredat

Lisansüstü öğretim planları, lisansüstü programdan mezun olunabilmesi için alınması gereken zorunlu/seçmeli dersler, tez, seminer ve benzeri çalışmaları ile kredi toplamıdır. Bu öğretim planları enstitü kurulunda görüşülerek onaylanır. Bir yarıyıldan hangi lisansüstü derslerin açılacağı ve bu derslerin hangi öğretim üyeleri tarafından verileceği enstitü yönetim kurulu tarafından belirlenir. Bilimsel araştırma teknikleri ile araştırma ve yayın etiği konularını içeren en az bir dersin lisansüstü eğitim sırasında verilmesi zorunludur.

7.3.4. Öğretim Yöntemleri

Öğretim yöntemlerinin seçimine ilişkin ulusal veya kurumsal düzeyde bir düzenleme bulunmamaktadır. Yükseköğretim kurumları derslerin verilmesinde de farklı yöntem ve teknikler kullanılabilmektedir.

7.3.5. Öğrencilerin İlerlemesi

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre tezli yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin altı yarıyıl içerisinde derslerini ve tez çalışmasını başarıyla tamamlamaları gerekir. Seminer dersi ve tez çalışması kredisiz olup başarılı veya başarısız olarak değerlendirilir. Altı yarıyıl sonunda öğretim planında yer alan kredili derslerini ve seminer dersini başarıyla tamamlayamayan veya bu süre içerisinde yükseköğretim kurumunun öngördüğü başarı koşullarını/ölçütlerini yerine getiremeyen; azami süreler içerisinde ise tez çalışmasında başarısız olan veya tez savunmasına girmeyen öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir. Yüksek lisans programından süresinden önce mezun olabilecek öğrenciler ile ilgili düzenlemeler senato tarafından kabul edilen yönetmelikle belirlenir. Tezi reddedilen öğrencinin talepte bulunması halinde, tezsiz

yüksek lisans programının ders kredi yükü, proje yazımı ve benzeri gereklerini yerine getirmiş olmak kaydıyla, kendisine tezsiz yüksek lisans diploması verilir.

Tezsiz yüksek lisans programlarında ise öğrencilerin, üç yarıyıl içerisinde derslerini ve dönem projesini başarıyla tamamlamaları gerekir. Dönem projesi dersi kredisiz olup başarılı veya başarısız olarak değerlendirilir. Senato tarafından belirlenen esaslara göre tezsiz yüksek lisans programının sonunda yeterlik sınavı uygulanabilir. Ayrıca tezsiz yüksek lisans programına devam edenler, başvurdıkları yükseköğretim kurumunca tezli yüksek lisans programı için belirlenmiş olan asgari şartları yerine getirmek kaydıyla, tezli yüksek lisans programına geçiş yapabilirler.

7.3.6. İstihdam Edilebilirlik

Yüksek lisansta istihdam edilebilirlik ile ilgili bilgilere Lisans (7.1.1.6. İstihdam Edilebilirlik) başlığından erişebilirsiniz.

7.3.7. Öğrenci Değerlendirmesi

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre lisansüstü programlarla ilgili devam ders sınavları, ders notları, derslerden başarılı sayılma koşulları, ders tekrarı ve diğer esaslar senato tarafından kabul edilen yönetmelikle belirlenir.

Tezli yüksek lisans programındaki öğrenci tezini jüri önünde sözlü olarak savunur. Tez sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-cevap bölümünden oluşur. Tez sınavı, öğretim elemanları, lisansüstü öğrenciler ve alanın uzmanlarından oluşan dinleyicilerin katılımına açık ortamlarda gerçekleştirilir.

Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri tez hakkında salt çoğunlukla kabul, ret veya düzeltme kararı verir. Tezi başarısız bulunarak reddedilen öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde düzeltmeleri yapılan tezi aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da başarısız bulunarak tezi kabul edilmeyen öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir. Tezi reddedilen öğrencinin talepte bulunması halinde, tezsiz yüksek lisans programının ders kredi yükü, proje yazımı ve benzeri gereklerini yerine getirmiş olmak kaydıyla kendisine tezsiz yüksek lisans diploması verilir.

Tezsiz yüksek lisans programı öğrencisi, dönem projesi dersinin alındığı yarıyılta dönem projesi dersine kayıt yaptırmak ve yarıyıl sonunda yazılı proje ve/veya rapor vermek zorundadır. Dönem projesi dersi kredisiz olup başarılı veya başarısız olarak değerlendirilir.

7.3.8. Sertifikasyon

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre tezli yüksek lisans programları için, tez sınavında başarılı olan ve senato tarafından belirlenen mezuniyet için gerekli diğer koşulları da sağlayan yüksek lisans öğrencisine tezli yüksek lisans diploması verilir. Tezsiz yüksek lisans programları için kredili derslerini ve dönem projesini başarıyla tamamlayan öğrenciye tezsiz yüksek lisans diploması verilir.

7.4. Lisans ve Yüksek Lisans Yapısı Dışındaki Programlar

En az on yarıyıllık lisans eğitim programı uygulayan fakülteler; Diş Hekimliği, Veteriner ve Eczacılık Fakülteleri on yarıyıllık program, tıp fakülteleri ise on iki yarıyıllık program uygulayan fakültelerdir. Bu

programlar için mezuniyet koşullarını yerine getiren öğrenciler yüksek lisans derecesi (ikinci düzey) almaya hak kazanırlar. Bu programlara giriş koşulları lisans programlarına giriş koşullarıyla aynıdır.

7.5. Doktora Programları

7.5.1. Doktora Çalışmalarının Organizasyonu

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre doktora programı, tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için toplam yirmi bir krediden ve bir eğitim öğretim dönemi 60 AKTS'den az olmamak koşuluyla en az yedi ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere en az 240 AKTS'den oluşur. Lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için de en az kırk iki kredilik 14 ders, seminer, yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışması olmak üzere toplam en az 300 AKTS'den oluşur. Doktora programı, bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için sekiz yarı yıl olup azami tamamlama süresi on iki yarı yıl; lisans derecesi ile kabul edilenler için on yarı yıl olup azami tamamlama süresi on dört yarı yıldır. Doktora programı için gerekli kredili dersleri başarıyla tamamlamanın azami süresi tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için dört yarı yıl, lisans derecesi ile kabul edilenler için altı yarı yıldır. Bu süre içinde kredili derslerini başarıyla tamamlayamayan veya yükseköğretim kurumunun öngördüğü en az genel not ortalamasını sağlayamayan öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir.

Sanatta yeterlik çalışması, özgün bir sanat eserinin ortaya konulmasını, müzik ve sahne sanatlarında ise üstün bir uygulama ve yaratıcılığı amaçlayan doktora eşdeğeri bir yükseköğretim programıdır. Sanatta yeterlik programı tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için toplam yirmi bir krediden ve bir eğitim öğretim dönemi 60 AKTS'den az olmamak koşuluyla en az yedi ders, uygulamalar ile tez, sergi, proje, resital, konser, temsil gibi çalışmalar olmak üzere en az 240 AKTS kredisinden oluşur. Lisans derecesi ile kabul edilmiş öğrenciler için de en az kırk iki kredilik on dört ders, uygulamalar ile tez, sergi, proje, resital, konser, temsil gibi çalışmalar olmak üzere en az 300 AKTS kredisinden oluşur. Sanatta yeterlik programını tamamlama süresi, bilimsel hazırlıkta geçen süre hariç yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için sekiz yarıyıl olup azami tamamlama süresi on iki yarıyıl, lisans derecesi ile kabul edilenler için on yarıyıl olup azami tamamlama süresi on dört yarıyıldır. Sanatta yeterlik programı için gerekli kredili dersleri başarıyla tamamlamanın azami süresi tezli yüksek lisans derecesi ile kabul edilenler için dört yarıyıl, lisans derecesi ile kabul edilenler için altı yarıyıldır. Bu süre içinde kredili derslerini başarıyla tamamlayamayan veya yükseköğretim kurumunun öngördüğü en az genel not ortalamasını sağlayamayan öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre tıpta ve diş hekimliğinde uzmanlık doktora eş değeri düzeyde olup, bu uzmanlık eğitimleri Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'ne göre yürütülür. Veteriner Hekimliği Uzmanlık Programlarının uzmanlık dalları ve eğitim süreleri Veteriner Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği, Eczacılıkta Uzmanlık Programlarının uzmanlık dalları ve eğitim süreleri ise Eczacılıkta Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği hükümleri uyarınca yürütülür.

7.5.2. Kabul Koşulları

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre doktora programına başvurabilmek için adaylar;

- Tezli yüksek lisans diplomasına sahip olmalı ve başvurdukları programın puan türünde en az 55 ALES puanı almış olmalıdır. Ancak, doktora/sanatta yeterlik, tıpta uzmanlık, diş hekimliğinde uzmanlık, veteriner hekimliğinde uzmanlık ve eczacılıkta uzmanlık mezunları ALES şartından muaf olup, üniversite tarafından 55 ile 75 arasında belirlenen bir ALES puanı ile başvururlar.

- b) Tıp, diş hekimliği, veteriner, eczacılık fakülteleri ile hazırlık sınıfları en az on yarı yıl süreli lisans diplomasına veya Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen esaslara göre bir laboratuvar dalında kazanılan uzmanlık yetkisine sahip olmaları ve ALES'ten başvurduğu programın puan türünde, 55 puandan az olmamak koşuluyla, senato tarafından belirlenecek ALES puanına sahip olmaları gerekir.
- c) Lisans derecesiyle başvuran adayların, lisans mezuniyet not ortalamasının en az 4.00 üzerinden 3.00 olması ve 80 ALES puanına sahip olması gerekir.
- d) Merkezi yabancı dil sınavından en az 55 puan alınması veya uluslararası eşdeğer bir sınavdan bu puana eşdeğer bir puan alınması gerekmektedir.
- e) Temel tıp bilimlerindeki doktora programlarına başvuru yapabilmek için tıp fakültesi mezunlarının, 50 puandan az olmamak koşuluyla ilgili senato kararı ile belirlenen Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (TUS) puanına veya ALES sayısal puan türünde en az 55 puana sahip olmaları gerekir. Tıp fakültesi mezunu olmayanların ise yüksek lisans diplomasına sahip olmaları ve ALES sayısal puan türünde en az 55 puan almaları gerekir.

Başvuru değerlendirme sürecinde, ALES puanının yanı sıra yazılı bilimsel değerlendirme, mülakat, lisans ve/veya yüksek lisans not ortalaması da dikkate alınabilir. ALES puanı değerlendirmede %50'den az olmamak koşuluyla ne kadar ağırlıkla değerlendirmeye alınacağı senato kararıyla belirlenir. Üniversiteler yalnız ALES puanı ile de öğrenci kabul edebilir.

7.5.3. Doktora Öğrencilerinin/Adaylarının Durumu

Yükseköğretim kurumları bünyesinde yürütülen doktora/sanatta yeterlik programlarına kabul edilen öğrenciler kendi imkânlarıyla öğrenim görebildikleri gibi, Yükseköğretim Kanunu'nun 50/d maddeleri kapsamında araştırma görevlisi olarak istihdam edilebilmektedir. Ayrıca, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından belirli mevzuat çerçevesinde yurt dışına doktora eğitimi almak üzere öğrenci gönderilebilmektedir. Bu öğrencilerin statüsü ve özlük hakları ilgili mevzuatta belirlenir. Örneğin, Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun kapsamında yükseköğretim kurumları ile kamu, kurum ve kuruluşları adına yurt dışında burslu lisansüstü öğrenim görmek üzere öğrenci gönderilmektedir.

7.5.4. Danışmanlık İşleri

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre doktora/sanatta yeterlik programlarında öğrenim gören her öğrenci için kendi üniversite kadrosunda bulunan bir tez danışmanı atanır. Tez danışmanının öğrencinin programı içinde ne zaman atanacağı senato tarafından kabul edilen yönetmelikte belirtilir. Yükseköğretim kurumunda belirlenen niteliklere sahip öğretim üyesi bulunmaması halinde üniversite senatosunun belirlediği ilkeler çerçevesinde başka bir yükseköğretim kurumundan öğretim üyesi danışman olarak seçilebilir. Tez çalışmasının niteliğinin birden fazla tez danışmanı gerektirdiği durumlarda atanacak ikinci tez danışmanı, üniversite kadrosu dışından en az doktora derecesine sahip kişilerden olabilir. Yeterlik sınavında başarılı bulunan öğrenci için bir ay içinde bir tez izleme komitesi oluşturulur. Tez izleme komitesi üç öğretim üyesinden oluşur.

Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'ne göre uzmanlık eğitimi süresinin ilk yarısı içinde uzmanlık öğrencisine bir tez konusu ve tez danışmanı belirlenir. Tez jürisinin teşkili, danışman tayini, tez sürecinin izlenmesi ve tezin değerlendirmesine yönelik prensipler Kurul tarafından karara bağlanır.

7.5.5. İstihdam Edilebilirlik

Üniversiteler araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi teminini “Öğretim Üyesi Dışındaki Öğretim Elemanı Kadrolarına Yapılacak Atamalarda Uygulanacak Merkezi Sınav ile Giriş Sınavına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” uyarınca yapılmaktadır. Söz konusu yönetmelik uyarınca yapılan atamalar Yükseköğretim Kanunu'nun 33'üncü maddesinde belirtilen usule uygun olarak mezkûr Kanunun 50'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi kapsamında yapılmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör tarafından yurt dışına doktora eğitimi almak üzere öğrenci gönderilebilmektedir. Doktora eğitimlerini tamamlayanlar ilgili kurumda istihdam edilmektedir. Yükseköğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşlarının yetişmiş insan kaynağı gereksinimlerinin bir bölümü ile yurt dışında burslu olarak öğrenim gören bursiyerle karşılanmaktadır. Örneğin, Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun uyarınca doktora programlarında öğrenim gören öğrenciler öğrenimlerini başarıyla tamamlamaları halinde kamu, kurum ve kuruluşlarında istihdam edilir.

7.5.6. Değerlendirme

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne göre doktora öğrencileri, programdaki dersleri tamamlamış olmak, doktora yeterlik sınavı ile en az üç tez izleme komitesinde başarılı olmak ve tez savunmasını başarıyla tamamlamış olmak durumundadır.

Yeterlik sınavı, derslerini ve seminerini tamamlayan öğrencinin alanındaki temel konular ve kavramlar ile doktora çalışmasıyla ilgili bilimsel araştırma derinliğine sahip olup olmadığının ölçülmesidir.

Öğrencinin yeterlik sınavına ne zaman gireceği senato tarafından kabul edilen yönetmelikle belirlenir. Ancak yüksek lisans derecesi ile kabul edilen öğrenci en geç beşinci yarıyılın, lisans derecesi ile kabul edilmiş olan öğrenci en geç yedinci yarıyılın sonuna kadar yeterlik sınavına girmek zorundadır.

Yeterlik sınavında başarısız olan öğrenci başarısız olduğu bölüm/bölümlerden bir sonraki yarıyılta tekrar sınava alınır. Bu sınavda da başarısız olan öğrencinin doktora programı ile ilişkisi kesilir.

Doktora yeterlik sınavını başarı ile tamamlayan öğrenci, en geç altı ay içinde, tez önerisini tez izleme komitesi önünde sözlü olarak savunur. Tez izleme komitesi, öğrencinin sunduğu tez önerisinin kabul, düzeltme veya reddedileceğine salt çoğunlukla karar verir. Tez önerisi reddedilen öğrenci, yeni bir danışman ve/veya tez konusu seçme hakkına sahiptir. Bu durumda yeni bir tez izleme komitesi atanabilir. Komite tarafından üst üste iki kez veya aralıklı olarak üç kez başarısız bulunan öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir.

Doktora programındaki öğrenci, tezini jüri önünde sözlü olarak savunur. Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri tez hakkında salt çoğunlukla kabul, ret veya düzeltme kararı verir. Tezi başarısız bulunarak reddedilen öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç altı ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunmada da başarısız bulunan öğrencinin yükseköğretim kurumu ile ilişkisi kesilir.

Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'ne göre uzmanlık öğrencisinin ana dalda uzmanlık eğitimi bitirme sınavına girebilmesi için tez hazırlaması zorunludur. Tezi kabul edilen, uzmanlık

eğitimi süresini ve rotasyonlarını başarıyla tamamlayan, uzmanlık eğitimi karnesinin çekirdek eğitim müfredatını belirleyen kısmının tamamlandığı ilgili program yöneticisi tarafından onaylanan uzmanlık öğrencisi, uzmanlık eğitimini bitirme sınavına girmeye hak kazanır. Bu durum on beş gün içerisinde sınav jürileri, sınav yeri ve tarihi belirlenmek üzere fakültelerde ve Bakanlığa bağlı sağlık tesisleri ve üniversitelere ait ilgili birimlerin birlikte kullanıldığı durumlarda dekanlığa, Adli Tıp Kurumunda kurum başkanlığına, eğitim ve araştırma hastanelerinde Bakanlığa veya Bakanlığın yetki devri yaptığı birime, Uzmanlık Eğitimi Takip Sistemine (UETS) kaydedilmek suretiyle bildirilir ve işlemleri tamam olanlar sınava alınır. Uzmanlık eğitimini bitirme sınavları UETS’de ilan edilen yer ve tarihte sınav jürilerince yapılır. Uzmanlık sınavı, aşağıda belirtilen biri meslekî bilgi, diğeri uygulama ve beceri sınavı olmak üzere iki aşamada yapılır. Ortalamaları her iki sınav için de ayrı ayrı altmış ve üzeri ise aday başarılı kabul edilir. Sınav sonucu jüri başkanı tarafından ilgili kurum vasıtasıyla Bakanlığa iletilir. Girdikleri uzmanlık eğitimini bitirme sınavında başarı gösteremeyenler veya sınava girmeyenler altı ay içerisinde tekrar sınava alınır. Bu süre içerisinde uzmanlık öğrencilerinin kadrolarıyla ilişkileri kesilmez Girdikleri ikinci sınavda da başarılı olamayanların veya bu sınava girmeyenlerin, uzmanlık öğrenciliği ile ilişkileri kesilir.

Uzmanlık eğitiminin tamamlanması için; ana dal uzmanlık öğrencileri için tezin kabul edilmiş olması, çizelgelerde belirtilen uzmanlık dalı ile ilgili uzmanlık eğitimi süresinin ve rotasyonların tamamlanmış bulunması, uzmanlık eğitimi karnesinin çekirdek eğitim müfredatını belirleyen kısmının ilgili program yöneticisi tarafından onaylanmış bulunması, uzmanlık eğitimini bitirme sınavında başarılı olunması şarttır.

7.5.7. Sertifikasyon

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’ne göre tez savunmasında başarılı olmak ve diğer koşulları da sağlayan, tezi şekil yönünden uygun bulunan öğrenci doktora diploması almaya hak kazanır.

Lisans derecesi ile doktora programına başvurmuş öğrencilerden, doktora tezinde başarılı olamayanlara tezsiz yüksek lisans için gerekli kredi yükü, proje ve benzeri diğer şartları yerine getirmiş olmaları kaydıyla talepleri halinde tezsiz yüksek lisans diploması verilir Sanatta yeterlik çalışmasında tez savunmasında başarılı olmak ve diğer koşulları da sağlamak kaydıyla tezi şekil yönünden uygun bulunan öğrenci, sanatta yeterlik diploması almaya hak kazanır. Sanatta yeterlik çalışmasında başarılı olamayan öğrencilere talepleri halinde tezsiz yüksek lisans diploması verilir.

Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği’ne göre uzmanlık eğitimini başarıyla tamamlayanların uzmanlık belgeleri Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenir ve tescil edilir. Tıpta, diş hekimliğinde, veterinerlikte ve eczacılıkta uzmanlık doktora eşdeğer düzeydedir.

7.5.8. Organizasyonel Çeşitlilik

Türkiye’deki yükseköğretim kurumları bünyesinde yer alan doktora/sanatta yeterlik programları ile tıpta, diş hekimliğinde, veteriner hekimliğinde ve eczacılıkta uzmanlık eğitim programları örgün eğitim yoluyla yürütülmektedir. Açık veya uzaktan öğretim yoluyla yürütülen doktora/sanatta yeterlik ve uzmanlık eğitim programı bulunmamaktadır.

BÖLÜM 8

YETİŞKİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

BÖLÜM 8. YETİŞKİN EĞİTİMİ VE ÖĞRETİMİ

MEB yaygın ve yetişkin eğitim hizmetlerinden sorumlu birimi Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüdür. Türkiye’de yetişkin eğitimi; Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’ne göre, örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylerin hayat boyu öğrenme anlayışı kapsamında bireysel, toplumsal ve istihdam ile ilgili bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla katıldığı her türlü öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır.

Hayat boyu öğrenme kapsamında kabul edilen yetişkin eğitimi ile ilgili Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde Halk Eğitimi Merkezleri, Olgunlaşma Enstitüleri, Açık Öğretim Okulları faaliyet göstermektedir. Kurumlarda ise kurs ve kurs dışı faaliyetler, belge, denklik ve önceki öğrenmelerin tanınması işlemleri, İşletmelerde meslekî eğitim faaliyetleri, araştırma, geliştirme ve arşivleme işlemleri, ulusal ve uluslararası tanıtım faaliyetleri, tasarım, üretim ve pazarlama faaliyetleri, nitelikli iş gücü yetiştirilmesinde meslekî ve teknik içerikli eğitim faaliyetleri, her türlü yarışma, fuar, sergi, sempozyum, panel, proje, iş birliği belgesi, sanatsal, sosyal, kültürel ve benzeri etkinlikler düzenleme, katılım sağlama, temsil etme ile yayın hazırlama faaliyetleri, Açık öğretim okulları eğitim hizmetleri, ve uzaktan öğrenme faaliyetleri gerçekleştirilir.

Diğer kamu kurumları veya özel kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecek olan hizmet içi eğitim faaliyetleri dışındaki her türlü eğitim ve öğretim faaliyetleri MEB’e bağlı kurumlar ile iş birliği yapılarak gerçekleştirilmektedir. Yukarıda belirtilen hususların yanında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde yer alan Türkiye İş Kurumu aktif iş programlarını sürdürmektedir. MYK ulusal meslek standartları ve ulusal yeterlilikleri hazırlamaktadır. Türkiye Ulusal Ajansı Erasmus+ programı kapsamında eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarında hareketlilik ve iş birliği fırsatları sunar. Eğitim alanında; okul eğitimi, yetişkin eğitimi ve meslekî eğitim ile ilgili projelere fon sağlamaktadır. ASHB ise aile eğitimleri ile ilgili faaliyetleri sürdürmektedir. Yetişkin eğitimi kapsamındaki bu çok paydaşlı yapının sürdürülebilirliği için gerekli olan eğitim ortamlarının donatımı, bakım-onarım giderleri, ısınma amaçlı yakacak ve materyal ihtiyaçları gibi harcamalara yönelik bütçe planlaması ve ödenek tahsisi işlemleri ilgili merkezi birimlerce yürütülmektedir.

Özel kurumlar tarafından gerçekleştirilen özel öğretim faaliyetleri Özel Öğretim Kurumları Kanunu’na göre gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetlere yönelik gözetim ve denetim yapma görevi de MEB’e verilmiştir. Türkiye’de yetişkin eğitimi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerde kullanılan kurs programlarında TTKB tarafından onaylanmış Çerçeve Öğretim Programları ve ulusal ve uluslararası mesleki eğitim standartlarına uygun olarak Resmî Gazete’de yayımlanmış Ulusal Meslek Standartları dikkate alınmaktadır.

8.1. Hayat Boyu Öğrenmeden Sorumlu Kuruluşlar

Türkiye’de eğitim öğretim faaliyetleri MEB tarafından gerçekleştirilmektedir. Kamu veya özel kuruluşlar tarafından gerçekleştirilecek olan hizmet içi eğitim faaliyetleri dışındaki her türlü eğitim ve öğretim hizmetleri ise yine MEB ile iş birliği içinde gerçekleştirilir.

8.2. Gelişmeler ve Mevcut Politika Öncelikleri

Meslekî Eğitim Kanunu’nun, 37. Maddesine göre MEB “örgün eğitim sisteminden ayrılmış, istihdam için gerekli yeterliklere sahip olmayan kişileri iş hayatında istihdam imkânı olan görevlere hazırlamak amacıyla meslek kursları düzenler.” Zorunlu İlköğretim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların Okur-Yazar Duruma Getirilmesi Hakkında Kanun, okuma yazma bilmeyen yetişkin yurttaşların okur-yazar hâle getirilmesinin ve ilkokul (4. sınıf bitirenler) düzeyinde öğrenim görmesinin sağlanması ile ilgili konuları düzenler.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel çeşitli (muhtelif) kurslar, uzaktan eğitim kursları, motorlu taşıt sürücülere kursları ve özel hizmet içi eğitim merkezleri tarafından yetişkinlere yönelik eğitim hizmetleri verilmektedir. Özel çeşitli kurslar kapsamında açılan özel öğretim kurumlarında meslekî eğitim ve kişisel gelişim alanlarında programlar uygulanmaktadır.

Meslekî Yeterlilik Kurumunun kuruluşunu düzenleyen 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Türkiye’deki yaygın eğitim çalışmalarında eğitim programlarının yeterliliklere, meslek standartlarına ve ulusal yeterlilik çerçevesine uyumu gibi yeni düzenlemelere yön vermektedir.

Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği MEB’e bağlı hayat boyu öğrenme kurumlarının kuruluş, görev, yönetim, eğitim, öğretim ve işleyişi hakkındaki yöntem ve ilkeleri belirlemektedir. Yönetmelik diğer resmî ve özel kurum ve kuruluşlar, belediyeler, meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve gönüllü kuruluşlarca hayat boyu öğrenme kurumlarının iş birliğinde özel öğretim kurumları mevzuatı dışında açılacak kurslarda yönetim, eğitim, öğretim, üretim, rehberlik, gözetim ve denetime ilişkin usul ve esasları da düzenlemektedir

8.3. Yetişkin Eğitimi Hizmeti Veren Kurumlar

Türkiye’de yetişkin eğitimine yönelik faaliyetler Millî Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere birçok kurum ve kuruluş tarafından sunulmaktadır. Okuma yazma kurslarından meslekî eğitimlere, girişimcilik desteklerinden uluslararası hareketlilik programlarına kadar geniş bir yelpazede sunulan bu faaliyetler, bireylerin kişisel ve meslekî gelişimlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Tablo 5’de ilgili kurumlar ve faaliyet alanları özetlenmiştir.

Tablo 5: Türkiye’de Yetişkin Eğitimi ile İlgili Kurum ve Kuruluşlar

Kurum	Birim	Faaliyet Alanları
Millî Eğitim Bakanlığı	HBÖGM	Genel kurslar ve Meslekî kurslar
	MTEGM	Meslekî kurslar
	ÖÖKGM	Kurum-kuruluşlar ve faaliyetler ile ilgili yasal düzenlemeler 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında bakanlık tarafından onaylanmış eğitim programlarını kullanarak faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler.
	Özel Öğretim Kurumları	
	Diğer Birimler	
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)	Aktif iş gücü piyasası programları
	Meslekî Yeterlilik Kurumu (MYK)	Türk Meslekler Sözlüğü
		Ulusal Meslek Standartları
		Ulusal Yeterlilikler
		Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
		Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı
Dışişleri Bakanlığı	Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı)	Erasmus+ Programının (Merkezi Olmayan) 2 Ana Eyleminin Yürütülmesi
		Ana Eylem 1: Bireylerin Öğrenme Hareketliliği
		Ana Eylem 2: Kurum ve Kuruluşlar arasında İş Birliği
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı		Aile eğitimleri
Tarım ve Orman Bakanlığı		Kadınlara ve yaşlılara yönelik eğitim programları
Gençlik ve Spor Bakanlığı		El Sanatları Eğitim Merkezleri (UTEM)
Yerel Yönetimler		Tarım İl Müdürlükleri Köy Kursları
Meslek Kuruluşları		Eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif eğitimler başlığı altında her türlü kurs, atölye, tematik kamp, yarışma, geleneksel sanatlar ve hobi kursları, gezi, seminer, konferans, konser, rehberlik ve danışmanlık ile sportif etkinlik MEB ile iş birliği hâlinde Bakanlık tarafından onaylanmış meslek edindirme kursları düzenlemektedir.
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)		Üyelere yönelik Meslekî eğitim faaliyetleri KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitim,

8.3.1. Millî Eğitim Bakanlığı

Bakanlık bünyesinde yetişkin eğitiminden sorumlu birimler şunlardır:

8.3.1.1. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı olarak; halk eğitimi merkezleri (HEM), olgunlaşma enstitüleri ve açık öğretim okulları faaliyet göstermektedir. Bu kurumlarda; kurs ve kurs dışı faaliyetler, belge, denklik ve önceki öğrenmelerin tanınması işlemleri, işletmelerde meslekî eğitim faaliyetleri, araştırma, geliştirme ve arşivleme işlemleri, ulusal ve uluslararası tanıtım faaliyetleri, tasarım, üretim ve pazarlama faaliyetleri, nitelikli iş gücü yetiştirilmesinde meslekî ve teknik içerikli eğitim faaliyetleri, her türlü yarışma, fuar, sergi, sempozyum, panel, proje, iş birliği belgesi, sanatsal, sosyal, kültürel ve benzeri etkinlikler düzenleme, katılım sağlama, temsil etme ile yayın hazırlama faaliyetleri, açık öğretim okulları eğitim hizmetleri, uzaktan öğrenme faaliyetleri yürütülmektedir. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne Bağlı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne Bağlı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları

Halk Eğitimi Merkezleri	1.000
Olgunlaşma Enstitüsü	32
Açık Öğretim Okulları	4
Toplam	1.037

Kaynak: MEB 2025 Bütçe Raporu

8.3.1.2. Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM), meslekî ve teknik eğitim ve öğretim programlarının hazırlanması, eğitim-istihdam ilişkisini güçlendirecek politika ve stratejilerin geliştirilmesi ve faaliyetlerin koordine edilmesinden sorumlu birimdir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında ve meslekî eğitim merkezleri ortaöğretim programı dışında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nda belirtilen alan ve dallarda yetişkinlere yönelik belge/diploma programları düzenlenmektedir. Meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumları bünyesinde 3308 sayılı Kanunun 37'nci, 38'inci ve 39'uncu maddeleri kapsamında meslek kursları, geliştirme ve uyum kursları ile özel eğitim kursları açılabilir.

8.3.1.3. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü

Özel öğretim kurumları, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre gerçek ve tüzel kişiler (şirket, vakıf, dernek) tarafından kurulan ve MEB'e bağlı olarak faaliyet gösteren kurumlardır. Özel okullar, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve yaygın eğitim verilen çeşitli özel kurslar bu kapsamdadır. Özel okullarda resmî okullarda uygulanan müfredat kullanılmaktadır. Ayrıca özel okullar geliştirdikleri öğretim programlarını Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına onaylatarak uygulayabilir.

8.3.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının (ÇSGB) temel görev ve sorumlulukları 1 nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile belirlenmiştir. Buna göre ÇSGB çalışma hayatını, işçi-işveren ilişkilerini, sosyal güvenlik sistemini düzenlemek ve denetlemekten sorumludur. Bu kapsamda ÇSGB ekonominin gerektirdiği insan gücünü sağlamak için gerekli tedbirleri araştırmak ve uygulanmasına yardımcı olmak ile çalışanların meslekî eğitimlerini sağlayıcı tedbirleri almakla da görevlidir. ÇSGB bu görevleri bağlı birimleri ve ilgili kurumları aracılığıyla yerine getirmektedir.

8.3.2.1. Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü

ÇSGB'nin ilgili kuruluşu olan Türkiye İş Kurumu, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde belirtildiği üzere istihdamın korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek, etkin bir iş gücü piyasası bilgi sistemi oluşturarak, piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda iş gücü arz ve talebini eşleştirmek, aktif iş gücü programları yoluyla istihdamı kolaylaştırmak, pasif iş gücü programlarıyla işini kaybedenlere geçici gelir desteği sağlamak ve çalışma hayatına ilişkin düzenlemeleri uygulamaktan sorumlu bir kurumdur.

İş ve meslek danışmanlığı hizmetleri kapsamında; ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerinin kariyer planlamasına, kişisel özelliklerini göz önüne alarak en uygun mesleği seçmelerine; İŞKUR'a kayıtlı iş arayanların iş bulmalarına, mesleki uyum problemlerini gidermelerine, mesleki becerilerini geliştirmelerine, mesleklerini/işlerini değiştirmelerine destek olunmakta, İŞKUR tarafından yürütülen aktif ve pasif işgücü programlarına yönlendirilmekte; işverenlerin de bağlı oldukları mevzuat çerçevesinde bilgilendirilmeleri sağlanmakta, firma verimliliğini ve istihdamını artırmasına destek olunmakta ve nitelikli işgücü temini gibi talepleri karşılanmaktadır. Aktif iş gücü hizmetleri kapsamında meslekî eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, toplum yararına programlar, işgücü uyum programı, İŞKUR gençlik programı, nitelikli işgücü yetiştirme programı ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlemektedir. Pasif iş gücü hizmetleri kapsamında işsizlere, çalışanlara ve işverenlere destek amacıyla işsizlik ödeneği, kısa çalışma ödeneği, ücret garanti fonu ödemesi, yarım çalışma ödeneği, nakdi ücret desteği ve iş kaybı tazminatı bulunmaktadır.

8.3.2.2. Meslekî Yeterlilik Kurumu

ÇSGB'nin ilgili kuruluşu olan MYK, Avrupa Birliği'yle uyumlu, uluslararası düzeyde kalite güvencesi sağlanmış ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmekten sorumludur. MYK, iş piyasasının ve eğitim kurumlarının ihtiyaçları dikkate alınarak ulusal meslek standartları ile ulusal yeterliliklerin hazırlanmasını ve ulusal yeterliliklere dayalı olarak ölçme-değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerinin yetkilendirilmiş sınav ve belgelendirme kuruluşları aracılığıyla yürütülmesini koordine etmektedir.

MYK'nin temel hedefleri ulusal yeterlilik sistemini kurmak ve işletmek, eğitimin istihdamla uyumunu güvence altına alarak nitelikli insan kaynağının oluşmasına öncülük etmektir. Eğitim ve iş dünyasında kalite güvencesi kültürü ve bilincinin yerleşmesini sağlamak, hayat boyu öğrenmeyi teşvik etmek ve iş gücünün hareketliliğini kolaylaştırmak Kurumun öncelikleri arasında yer almaktadır.

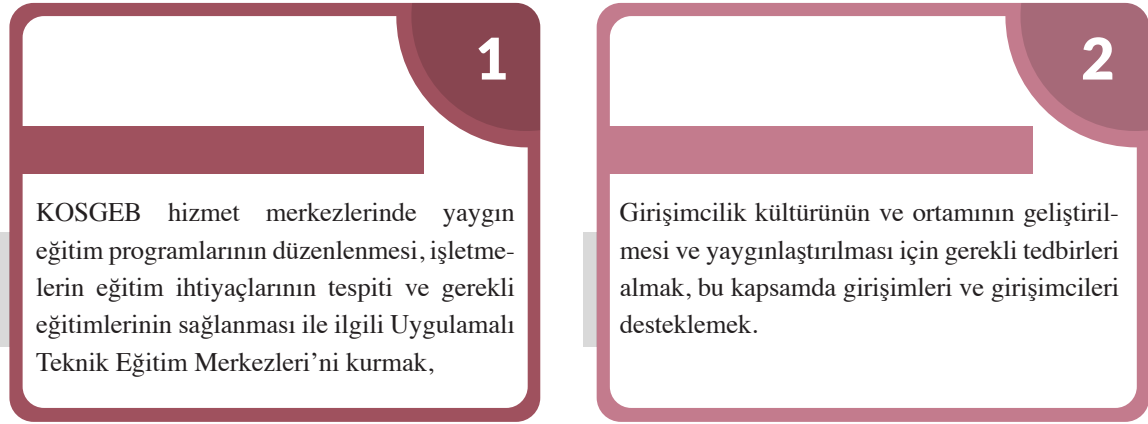
8.3.3. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı)

Yetişkin Eğitime yönelik projelerin desteklendiği bir diğer kurum da Dışişleri Bakanlığına bağlı Avrupa Birliği Başkanlığının ilgili kuruluşu olan Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı)'dır. Ülkemiz, 1 Nisan 2004 yılında AB Eğitim ve Gençlik Programlarının tam üyesi hâline gelmiş olup söz konusu programların Türkiye'de yürütülmesinden sorumlu kurum olarak Türkiye Ulusal Ajansı görevlendirilmiştir. Başkanlığın misyonu Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarından yararlanan ülkeler başta olmak üzere diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla, eğitim, gençlik ve spor alanlarında eğitim, öğrenim, gönüllülük ve iş birliği fırsatları sağlayan programların yürütülmesidir.

8.3.4. Diğer Bakanlıklar, Kamu Kurum ve Kuruluşları

8.3.4.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

KOSGEB'in yetişkin eğitime yönelik görevleri Şekil 13'de gösterilmektedir.

Şekil 13: KOSGEB'in Yetişkin Eğitime Yönelik Görevleri

8.3.4.2. Tarım ve Orman Bakanlığı

Tarım ve Orman Bakanlığı ise Uluslararası Tarımsal Eğitim Merkezi Müdürlüğü (UTEM) ile alandaki faaliyetleri organize etmektedir. El Sanatları Eğitim Merkezleri ve köy kursları ile faaliyetlerini sürdürmektedir (UTEM, 2018).

8.3.4.3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Bakanlığın misyonu “Bireyin, ailenin ve toplumsal değerlerimizin korunması, güçlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik bütüncül ve adil sosyal hizmet modelleri geliştirmek ve uygulamaktır.”

Bakanlığın yetişkin eğitime yönelik görevleri şunlardır:

► Özel gereksinimli bireylerin meslekî rehabilitasyonunu sağlayacak tedbirler almak

► Öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek

► Ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal destek sağlamak; bu amaçla gerekli planlamaları yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak.

8.3.4.4. Yerel Yönetimler

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), bünyesinde oluşturduğu Belediyeler Birliği Akademisi ile yerel yönetim birimlerinde çalışanların meslekî becerilerinin geliştirilmesi amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca yerelde belediyeler bünyesinde oluşturulan eğitim birimleri, millî eğitim müdürlükleri ile iş birliği hâlinde kurslar düzenlemektedir.

8.3.4.5. Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif eğitimler başlığı altında her türlü kurs, atölye, tematik kamp, yarışma, geleneksel sanatlar ve hobi kursları, gezi, seminer, konferans, konser, rehberlik ve danışmanlık ile sportif etkinlik ve benzerleri gerçekleştirilmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde düzenlenen eğitsel, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle ilgili tüm usul ve esaslar 4371 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile düzenlenmektedir.

8.3.4.6. Meslek Kuruluşları

TOBB, TESK ve diğer meslek kuruluşları üyelerine yönelik meslekî eğitim faaliyetlerini organize etmekten sorumludur. Faaliyetleri kendi kaynakları ile oluşturulan fonlar ya da eğitim bütçeleri ile finanse etmektedir.

8.4. Ana Hizmet Türleri

Türkiye’de hayat boyu öğrenme faaliyet merkezleri programları ve veri tabanları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: HBÖ Faaliyet Merkezleri, Programlar ve Veri Tabanı

Faaliyet Merkezleri	Programlar	Veri Tabanı
Halk Eğitimi Merkezleri Olgunlaşma Enstitüleri Meslekî Eğitim Merkezleri METEM ÖÖKGM Diğer Birimler	Okuma yazma kursları Genel kurslar Meslekî kurslar	HEMBA e-Yaygın Sistemi e-Olgunlaşma KİS (Kurum İzleme Sistemi) Erasmus+ QlikView Dashboard Erasmus+ and ESC Project Management Module Erasmus+ and ESC Beneficiary Module Erasmus+ and ESC QlikSense Dashboard

8.4.1. Yaygın Eğitim Programları

Yaygın eğitim programları üç temel kategoride yapılandırılmıştır:

Okuma Yazma Kursları; Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma I. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara “Okur Yazarlık Belgesi” verilir. Yetişkinler II. Kademe Temel Eğitim Programı” Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma II. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara “Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi” verilir. Genel kurslar; modüler yapıda olmayan kurslardır. Sağlık, aile hayatı, anne çocuk eğitim programları, yurttaşlık eğitim programları, spor, kişisel gelişim ve eğitim programları, sanat ve tasarım, yabancı diller programı, sosyal ve Tarım Hayvancılık ve Gıda alandaki ihtiyaç veya taleplere yönelik kurs programlarından oluşmaktadır.

Meslekî ve teknik kurslar; modüler yapıdaki kurslardır. Meslek edinme programları, temel beceri geliştirme programları ve teknoloji kullanımı programları gibi alan ve dalları kapsamaktadır. Meslekî ve teknik programlar, MEB tarafından ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde geliştirilir ve uygulanır. Meslekî eğitim programları; modüler yapıda, ulusal meslek standartları ve ulusal yeterliliklere uygun olarak geliştirilmektedir.

Özel eğitim ihtiyacı olan kişilere yönelik meslekî ve teknik ile sosyal ve kültürel alanlarda bilgi ve beceri sahibi yapmak, onları hayata kazandırmak, üretken bireyler hâline getirmek amacıyla kurslar düzenlenir. Kursların düzenlenmesinde Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için özel sınıf ve gruplar oluşturulabileceği gibi normal bireylerin katıldıkları kurslardan da faydalanmaları için gerekli önlemler alınır.

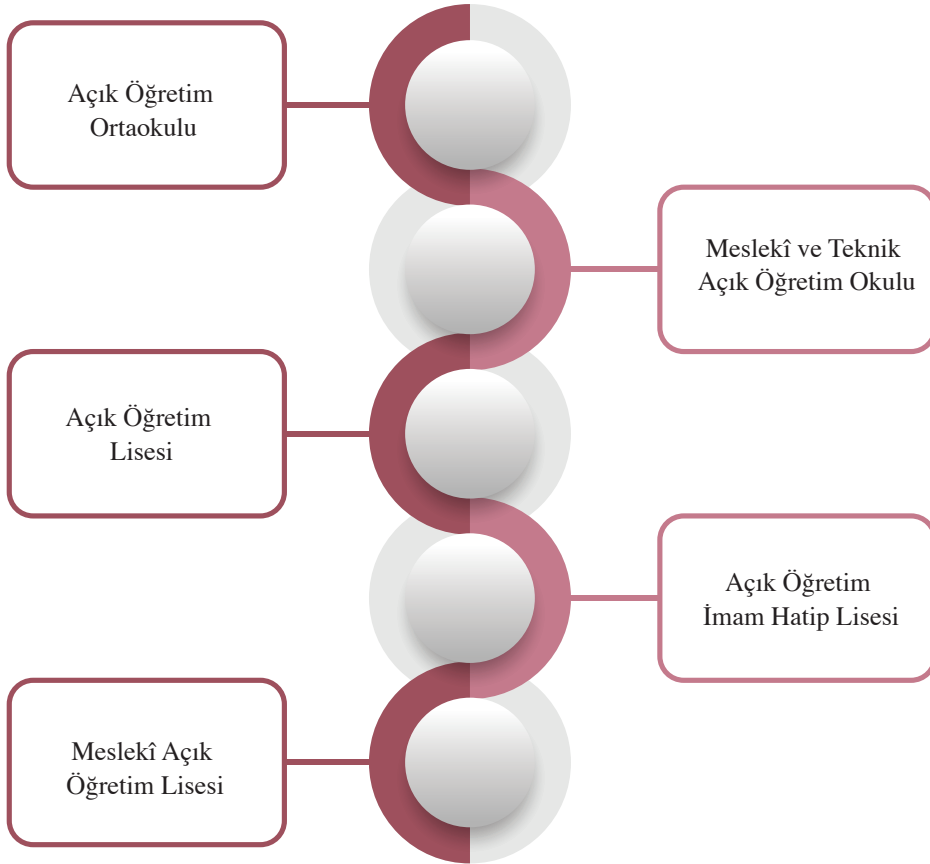
8.4.2. Yaygın Eğitim Kurumları

8.4.2.1. Halk Eğitimi Merkezleri

Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçları ile yaygın eğitimin amaç ve fonksiyonlarını gerçekleştirmek için il ve ilçe merkezleri ile bucak ve köylere kadar hizmet götürebilen eğitim kurumlarıdır. Halk okuma odaları ile eş zamanlı olarak halka bilgi, beceri kazandırmak, davranış geliştirmek ve halkın toplumsal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına eğitim yoluyla rehberlik eden hizmetler sunmaktadır.

8.4.2.2. Açık Öğretim Okulları

Uzaktan eğitim yöntemiyle eğitim hizmeti sunan açık öğretim okulları Şekil 14'de yer almaktadır:

Şekil 14: Uzaktan Eğitim Hizmeti Sunan Açık Öğretim Okulları

8.4.2.3 Olgunlaşma Enstitüleri

Olgunlaşma enstitüleri geleneksel Türk giyim ve el sanatları alanlarında araştırma, geliştirme, değerlendirme, arşivleme ve üretim çalışmaları yapan ve el sanatlarının yaşatılmasını sağlayan yaygın eğitim kurumlarıdır. Bu kültür kurumları geleneksel Türk el sanatlarını kaliteli eğitim anlayışı ile ülkemizde ve dünyada yaşatmayı ve markalaştırmayı hedefleyerek geçmişin izlerini geleceğe taşımayı amaçlar.

Olgunlaşma enstitüleri sanatsal değerde üretimler yapabilen ve bu yeterlilikte ustalar yetiştiren bu yönüyle de diğer eğitim kurumlarından ayrılan eğitim kurumlarıdır. Enstitüler, yetişkinlerin, mesleki bilgi ve

becerilerini geliştirerek meslek sahibi olmalarına imkân sağlamaktadır. Olgunlaşma enstitülerinde olgunlaşma enstitülerine yönelik olarak hazırlanmış kurs programları uygulanmaktadır.

8.4.2.4. Meslekî Eğitim Merkezleri

Ülkemizde meslekî eğitim merkezi programının amacı; zorunlu eğitim çağındaki öğrenciler ile 18 yaş üstü yetişkinlere temel meslek eğitimi vermek ve bunları sektörün talebine uygun işe hazırlamaktır. Meslekî eğitim merkezleri TTKB tarafından onaylanmış olan 27 alan ve 42 dalda Çerçeve Öğretim Programları kapsamında ustalık eğitimlerini gerçekleştirmektedir.

Çıraklık eğitimi örgün eğitim kapsamına alınmış ve bu sayede ekonomimizin temel yapı taşı olan küçük esnaf ve sanatkârların çırak ihtiyacının karşılanması ve çırak öğrencilerimizin ahilik kültüründen gelen usta çırak ilişkisiyle meslekleri yerinde öğrenmelerinin sağlanması amaçlanmıştır. Çırak öğrenciler, çıraklık eğitimi sonunda kalfalık, sonraki süreçte ustalık belgesi alarak kendi işlerini kurabileceklerdir. Ustalık eğitim süreleri 4 yıl olup, öğrenciler haftada en az bir en fazla iki gün okula teorik eğitim, haftada dört veya beş gün süreyle usta öğretici gözetiminde işyerlerinde beceri eğitimi görmektedirler.

Eğitimi başarı ile tamamlayan öğrenciler kalfalık/ustalık belgesi almaktadırlar. Öğrenciler istemeleri halinde Bakanlıkça belirlenecek fark derslerini meslekî eğitim merkezlerinde düzenlenecek yüz yüze eğitim programları veya açık ortaöğretim kurumları yoluyla tamamlamak şartı ile lise diploması alabilmektedirler. Ayrıca; geçici koruma altındaki yabancı uyruklu öğrenciler de meslekî eğitim merkezlerinde eğitim alabilmektedir.

Meslekî Eğitim Merkezi öğrencileri teorik eğitimlerini haftada 1 gün eğitim merkezi veya işletmelerce temin edilen eğitim yerlerinde, beceri eğitimlerini ise haftada 4 gün süreyle usta öğretici gözetiminde işyerlerinde görmektedirler. Kalfa veya usta öğrencilerin teorik ve pratik eğitimleri, birbirini tamamlayacak şekilde plânlanır ve yürütülür.

Usta Öğreticilik Eğitimi: Ustalık yeterliğini kazanmış; aday çırak, çırak, kalfa ile meslekî ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin işyerindeki eğitiminden sorumlu; meslekî eğitim tekniklerini bilen ve uygulayan kişiye “Usta öğretici” denilmektedir. Ustalık yeterliğini kazanmış olanlara Bakanlıkça açılacak iş pedagojisi kurslarını başarıyla tamamladıkları takdirde kendilerine usta öğreticilik belgesi verilir.

Usta öğreticilik eğitimi görmeyen işyeri sahibi veya ustaların yanlarında veya işyerlerinde çırak çalıştırmaları mümkün değildir. Usta öğretici kurslarında uygulanan “İş Pedagojisi Kurs Programı” 40 saat sürelidir. Ustalık veya işyeri açma belgesine sahip olanlar ile en az ön lisans seviyesinde meslekî eğitim almış olanlar, okul ve kurumlarca açılan iş pedagojisi kursuna katılabilirler. İş pedagojisi kursu uzaktan eğitim yolu ile de düzenlenebilir ve sınavları e-sınav şeklinde yapılabilir. Kursu başarı ile tamamlayanlara usta öğreticilik belgesi verilir. Usta öğreticilik belgesi; ustalık belgesi, işyeri açma belgesi veya en az ön lisans diploması ile birlikte kullanılır.

8.5. Yaygın Eğitim Veri Tabanları

8.5.1. e-Yaygın Sistemi

e-Yaygın Sistemi; halk eğitimi merkezleri ve olgunlaşma enstitüleri ile iş birliği yaptığı tüm kurum, kuruluşların kurs, seminer ve diğer tüm faaliyetlerine ait iş ve işlemlerin takip edilebildiği otomasyon sistemidir. Yazılımı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilmiş, yönetimi Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır. 2023 yılında sistemde yapılan düzenlemeler şunlardır:

▶ e-Devlet şifreleri ile giriş yapabilme imkanı getirilmiştir.

▶ Kurs bitirme ve katılım belgelerine e-Devlet üzerinden erişimi sağlanmıştır.

▶ Usta öğreticilerimizin görev alma başvuruları, başvuru ekranı üzerinden yapılmaya başlamıştır.

▶ Kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ilkesinden hareketle, halk eğitimi merkezlerinin faaliyetlerinin öngörülebilir ve planlı olarak yürütülmesi ve ilgili mevzuatı hükümleri çerçevesinde Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne (Halk Eğitimi Merkezleri) her yıl tahsis edilen yıllık saat vizesinin aşım yapılmadan halk eğitimi merkezlerince dengeli bir şekilde kullanılabilmesi için açılacak kursların ders saatlerine yönelik düzenleme yapılmıştır. Bu kapsamda belirlenen yıllık ders saati vizesi il nüfusu, demografik yapısı, coğrafi özellikleri, iş gücü piyasasının ihtiyaçları, kurumsal kapasite ve denetim sonuçları dikkate alınarak e-Yaygın sistemi üzerinden üçer aylık 4 dönem halinde il millî eğitim müdürlüklerine tanımlanmaktadır.

Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı (HEMBA) ile e-Yaygın Sisteminin entegrasyon çalışmaları tamamlanmıştır.

İnternet üzerinden hayat boyu öğrenme kursları hakkında yer, zaman bilgileri görebilir, kurslara ön kayıt olunabilir. İstihdam ve girişimcilik fırsatları, iş dünyası, meslek standartları, İŞKUR hizmetleri rehberlik ile kariyer rehberliği bölümlerinden yararlanılabilir. 01.01.2018 tarihi itibarıyla <https://hbogm.meb.gov.tr/portal/> adresinde kullanıma sunulmuştur.

8.5.2. Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı

Uzaktan öğrenme teknolojileri yoluyla ve mekândan bağımsız olarak hayat boyu öğrenme imkânlarına vatandaşlarımızın erişimlerini sağlamak, yüz yüze eğitimlerini desteklemek ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla HEMBA Platformu kurulmuştur. HEMBA elektronik platformundan 15 yaş üstü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları e-Devlet üzerinden yararlanabilmektedir. Eğitimlerini başarı ile tamamlayan bireyler için katılım belgesi düzenlenmektedir. HEMBA platformu 0Android ve IOS işletim sistemleri ile de uyumlu hale getirilmiştir. Yaygın eğitim kurs programlarından 119 adet uzaktan öğrenme kursu HEMBA'da yayına sunulmuş olup, Nisan 2025 tarihine kadar 2.548.769 kursiyer eğitime katılmıştır. Uzaktan eğitim kurs programlarının güncellenmesi, içeriklerinin zenginleştirilmesi ve yaygınlaştırılması çalışmaları HEMBA platformu üzerinden devam etmektedir.

8.5. Yaygın ve Serbest Öğrenmenin Geçerliliği

Önceki Öğrenmelerin Tanınması (ÖÖT); bireylerin örgün, hayat boyu öğrenme ve/veya serbest öğrenme yoluyla edinmiş olduğu öğrenme kazanımlarını ifade etmektedir. Okulların yanı sıra, iş ve günlük hayatta örgün eğitim haricinde edinilen bilgi ve beceriler de bu öğrenme kazanımları arasında yer alabilmektedir. Bu sistem, nerede ve ne şekilde kazanılmış olursa olsun, bireyin bilgi, beceri ve deneyimlerinin resmî olarak tanınmasını ve belgelendirilmesini sağlamaktadır.

ÖÖT bireylere ve işverenlere çok sayıda fayda sunmaktadır. Bireyler açısından meslekî gelişimi ve iş gücü piyasasındaki hareketliliği artırması, eğitim tekrarını ve zaman israfını önlemesi, erken mezuniyet sağlaması, öğrenmenin Malîyetini azaltması, öğrenmeyi teşvik etmesi, kişinin motivasyon ve öz güveninin artmasını sağlaması bu sistemin öne çıkan faydalarındandır. İşverenler açısından ise, işyerindeki beceri ve/veya yeterlilik eksikliklerinin giderilmesine, çalışanların eğitim amacıyla işyeri dışında geçireceği sürenin azaltılmasına ve böylece kaynakların daha verimli kullanılmasına katkı sağlamaktadır.

Meslekî Eğitim Kanuna göre kapsamı, şartları ve süresi Bakanlıkça belirlenen telafi eğitimi veya tamamlayıcı eğitime katılan ve bu eğitim sonunda yapılan sınavlarda başarılı olan kalfa, usta ve ortaöğretim kurumu mezunlarına, bitirdikleri meslek alanının diploması verilir. Önceki öğrenmelere ilişkin meslekî yeterlikler, meslek standartları ve seviyeleri esas alınarak sınavla belirlenir. Önceki öğrenmelerin tanınması ve denklikle ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Bu kapsamda MTEGM bünyesinde ÖÖT ile ilgili Önceki Öğrenmelerin Tanınması Denklik ve Ölçme Değerlendirme ile İlgili Usul ve Esaslara İlişkin Yönerge yürürlüğe girmiştir. Yönerge kapsamında meslekî Eğitim Merkezlerinde teorik ve beceri sınavları başlamıştır. Kalfalık ve ustalık sınavları, her yıl şubat, nisan, haziran, ağustos, ekim ve aralık aylarında, il millî eğitim müdürlüklerince il merkezi ve ilçelerde belirlenen okul/kurum veya işletmelerde gerçekleştirilir.

Ayrıca 2018 yılında yayımlanan Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'nin, Okuma Yazma Yeterliklerinin Ölçme ve Değerlendirilmesi başlıklı 73. maddesi aşağıdaki şekildedir:

1. Yetişkin Okuma Yazma I. Kademe Seviye Tespit Sınavı ile Okur Yazarlık Belgesi ve Yetişkin Okuma Yazma II. Kademe Seviye Tespit Sınavı ile Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi alacak kişilerin yeterliliklerinin doğrudan ölçülerek belgelendirilmesinde sınavlarla ilgili genel hükümler uygulanmaz.
2. Kişilerin başvurusu ile kurum müdürünün başkanlığında biri sınıf öğretmeni olmak üzere üç kişiden oluşan komisyonca Yetişkinler Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programına (I ve II. Kademe) uygun olarak bilgi ve becerilerini ölçmek amacıyla yazılı/sözlü/uygulamalı sınav yapılır.
3. Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Eğitimi Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma, II. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara “Okur Yazarlık Belgesi” verilir.
4. Yetişkinler II. Kademe Okuma Yazma Eğitimi Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma, II. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara “Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi” verilir.
5. Okuma yazma yeterliliklerinin doğrudan ölçülmesinde aday sayısı ve zaman kısıtlaması şartları aranmaz.

Önceki öğrenmelerin belgelendirilmesi Yönerge kapsamında kalfalık/ustalık teorik sınavları e-sınav, uygulama sınavı ise kamera kayıtları şeklinde yapılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı Önceki Öğrenmelerin Tanınması, Denklik ve Ölçme Değerlendirme İşlemleri ile İlgili Usul ve Esaslara İlişkin Yönerge’de 08.04.2019 tarihinde değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklik ile yılda 3 dönem halinde yapılan kalfalık/ustalık sınavları 6 döneme çıkarılmıştır. Ayrıca, kalfalık/ustalık teorik sınavlarının 2019 Aralık ayından itibaren eğitim öğretim yapılan tüm alan/dallarda e-Sınav uygulaması şeklinde yapılması sağlanmıştır. Yapılan bu yeni düzenleme ile kalfalık/ustalık belgesine ihtiyacı olan çalışanların daha kısa sürede belgeye ulaşabilmeleri sağlanmıştır.

Okuma yazma yeterliklerinin değerlendirilmesi ile ilgili Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’nin Okuma Yazma Yeterliklerinin Ölçme ve Değerlendirilmesi başlıklı 73. maddesinin üçüncü fıkrasında “Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Eğitimi Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma I. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara Okur Yazarlık Belgesi verilir.” dördüncü fıkrasında ise “Yetişkinler II. Kademe Okuma Yazma Eğitimi Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma II. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi verilir.” hükümlerine yer verilerek okuma-yazma becerilerinin ÖÖT kapsamında değerlendirilmesi ile ilgili iş ve işlemler açıklanmıştır.

Ayrıca hayat boyu öğrenme kurumları tarafından açılabilen kursları başarı ile tamamlayanlara verilen kurs bitirme belgelerinin yasal dayanakları, tanımları, kazanımları, süreleri, AYÇ (Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi) TYÇ (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi) seviyeleri ve ISCO 08 kapsamında hangi meslek alanına denk geldiği ile ilgili bilgiler Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanına dâhil edilerek yayımlanmaya başlamıştır.

Türkiye’de yaygın ve serbest öğrenmelerin doğrulanması ilgili faaliyetler meslekî yeterliliklerin doğrulanması alanında da yürütülmektedir. Bu alanda MYK önemli bir rol oynamaktadır. MYK ulusal meslek standartlarını geliştirmekte, standartlara uygun olarak meslekî yeterlilikler ile ilgili kazanımları ve ölçme-değerlendirme yöntemlerini tanımlamakta ve yeterliliklerin ölçme, değerlendirme ve belgelendirmesini sağlamaktadır. MYK meslekî yeterliliklerin belgelendirilmesi için ISO 17024 Uluslararası Personel Belgelendirme Standardına göre akredite olmuş kuruluşlara sınav ve belgelendirme yapma yetkisi vermektedir.

Yaygın ve serbest öğrenme kapsamında meslekî yeterliliklerini belgelendirmek isteyen kişiler MYK tarafından yetkilendirilen sınav ve belgelendirme kuruluşlarına başvuru yaparak bu kuruluşların düzenlendiği teorik ve uygulamalı sınavlara tabi tutulurlar. Bu sınavlardan başarılı olanlara meslekî Yeterlilik Belgesi düzenlenir. MYK tarafından geliştirilen ulusal meslek standartları, belgelendirmesi yapılan meslekler, sınav ve belgelendirme kuruluşlarına ilişkin güncel verilere MYK WEB Portal ve İstatistik sayfasından erişim sağlanabilir.

BÖLÜM 9

ÖĞRETMENLER VE EĞİTİM PERSONELİ

BÖLÜM 9. ÖĞRETMENLER VE EĞİTİM PERSONELİ

Bu bölümde; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarına öğretmen yetiştirme süreciyle birlikte, öğretmenler, okul yöneticileri ve diğer personelin istihdamı ve çalışma koşulları ele alınmıştır.

9.1. Öğretmenlerinin Hizmet Öncesi Eğitimi

9.1.1. Öğretmen Yetiştiren Eğitim Kurumları ve Öğretmen Yetiştirme Modelleri

Türkiye’de okul öncesi eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretime yönelik hizmet öncesi öğretmen eğitimi 1982’den beri üniversiteler tarafından yürütülmektedir. Öğretmen eğitiminde uygulanan temel metot ‘eş zamanlı’ model; ana kurum ise eğitimi fakülteleridir. Öğretmen yetiştiren tüm lisans programlarında genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik formasyon dersleri verilmektedir.

Bunun yanında, öğretmenliğe kaynak teşkil eden bölümlerden mezun olanlar 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminden itibaren taleplerine bağlı olarak lisans eğitimi sürecinde bu program öğrencilerine yönelik Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika programları yürütülmektedir. Öğretmen eğitiminin yapı ve programlar bakımından ana yönlendiricisi Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK)’dur. 2020 yılından itibaren Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri dikkate alınarak öğretmenlik lisans programlarının güncellenmesi ilgili yükseköğretim kurumlarına bırakılmıştır.

Eğitim öğretim hizmetlerini yürüten öğretmenlerin seçilmelerini, yetiştirilmelerini, atanmalarını, haklarını, ödev ve sorumluluklarını, ödül ve cezalarını, kariyer basamaklarında ilerlemelerini ve öğretmenlik mesleğine ilişkin diğer hususlar ile Millî Eğitim Akademisi Başkanlığının kurulması, görevleri, teşkilat yapısı ve personeline ilişkin konuları düzenleyen Öğretmenlik Mesleği Kanunu 18.10.2024 tarihinde yayımlanmıştır. Kanun hükümleri doğrultusunda 01.09.2025 tarihinden sonra istihdam edilecek öğretmenler göreve başlamadan önce Millî Eğitim Akademisi Başkanlığında öğretmenlik mesleği yeterlikleri çerçevesinde belirlenen teorik ve uygulamalı derslerden oluşan üç veya dört dönem süresince hizmet öncesi hazırlık eğitimine alınır. Öğretmen adaylarına, hazırlık eğitimi sürecinde belirlenen tutarda ödeme yapılır.

9.1.2. Kabul Koşulları

Türkiye’de tüm yükseköğretim programlarına girişte olduğu gibi öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarına girişte de bir ortaöğretim kurumdan mezun olma ve merkezi olarak yapılan sınavlardan başarılı olma koşulu aranmaktadır. Lisans programlarına alınacak öğrencilerin seçimi ve tercihlerine göre yerleştirilebilmeleri amacıyla, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) yapılmaktadır. YKS ve kabul koşullarına ilişkin ayrıntılı bilgiler Lisans Kabul Koşulları (7.2.2.2 Kabul Koşulları) altında yer almaktadır. Merkezi sınavla öğrenci alan öğretmenlik programlarına yerleştirme işlemlerinde en düşük 300 bininci, özel yetenek sınavı ile öğrenci alan öğretmenlik programlarını tercih edebilme veya ön kayıt yaptırabilmek için ise en düşük 800 bininci başarı sırası şartı aranmaktadır.

01.09.2025 itibarıyla öğretmen adayları Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı tarafından verilecek hazırlık eğitimine, alanlar itibarıyla belirlenen kontenjan dâhilinde, her bir öğretmenlik alanı için ÖSYM tarafından yapılan Millî Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı (MEB-AGS) puanı üstünlüğüne göre alınacaktır.

MEB-AGS, Akademi Giriş Sınavı (AGS) ve Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) olmak üzere 2 oturumda düzenlenecektir. Buna göre, biyoloji, coğrafya, fen bilimleri/fen ve teknoloji, fizik, ilköğretim matematik, kimya/kimya teknolojisi, matematik, okul öncesi, rehberlik, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler, tarih, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, beden eğitimi, din kültürü ve ahlak bilgisi/imam hatip lisesi meslek derslerinin öğretmen adayları her iki oturuma da katılacaklardır. Yabancı dil öğretmenliği adaylıkları için ise AGS ve Yabancı Dil Seviye Tespit Sınavı (YDS veya e-YDS) esas alınacaktır. ÖABT ya da YDS uygulanması planlanmayan diğer öğretmen adaylıkları için de MEB-AGS puanı, sadece AGS ile oluşturulacaktır.

9.1.3. Müfredat, Uzmanlaşma Düzeyi ve Öğrenme Çıktıları

Öğretmen yetiştiren lisans programları; alan eğitimi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür derslerinden oluşmaktadır. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerine (teorik ve pratik) ayrılan süre; hem temel eğitim hem de ortaöğretim öğretmenlik programlarında, toplam öğretim zamanının %30-35 arasında değişmektedir. Bu kapsamda eğitim/eğitim bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrenciler 72 saat, öğretmenlik mesleğine kaynaklık teşkil eden diğer fakültelerdeki öğrenciler ise 96 saat uygulama öğrencisi olarak Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmenlik uygulaması yapmaktadırlar.

01/09/2025 tarihinden itibaren öğretmen adaylarına Millî Eğitim Akademisi Başkanlığında uygulanacak olan hazırlık eğitimi, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve değerleri içeren öğretmenlik mesleği yeterlikleri çerçevesinde belirlenen teorik ve uygulamalı derslerden oluşmaktadır. Hazırlık eğitiminin süresi dört dönemdir. Bu süre, öğretmen adayının mezun olduğu yükseköğretim programına göre üç dönem olarak uygulanabilir.

9.1.4. Öğretim Üyeleri ve Görevlileri

Her düzeydeki eğitim kademelerine (okul öncesi eğitimi de dâhil) yetiştirilen öğretmenlerin öğrenim gördüğü kurumlarda çalışan eğitim personeli (öğretmenlik eğitimi veren öğretim elemanları) lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora) programları ile yetiştirilmektedir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yetiştirilmesi sürecinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda yapılan öğretmenlik uygulaması çalışmalarında okullarda çalışmış seçilmiş/tecrübeli öğretmenler, öğretmenlik uygulaması yapan öğretmen adaylarına meslekî konularda danışman olarak görevlendirilmektedir. Hazırlık eğitiminde üniversitelerde görev yapan öğretim üyeleri, MEB'de görev yapan öğretmen yönetici ve diğer personel sözleşmeli olarak görev yapabilecektir.

9.1.5. Nitelikler, Değerlendirme ve Sertifikalar

Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde öğrencilerin derslerdeki başarılarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi, yazılı sınavlar, ödevler, portfolyo (yapılan çalışmaların dosyalanmış hali) değerlendirmeleri, öğretme performansının gözlenmesi vb. yollarla olmaktadır. Eğitim/Eğitim Bilimleri fakülteleri öğrencileri; öğretim üyeleri ve öğretmenlik uygulaması yaptıkları okullardaki derslerin öğretmenleri tarafından izlenmekte ve değerlendirilmektedirler. Mezun olabilmek için, öngörülen toplam kredinin elde edilmesi ve öğretmenlik uygulaması dersinden başarılı olunması gerekir. Öğrencilerin mezun oldukları alanları belirten diploma ile birlikte AKTS kredilerinin yer aldığı “diploma eki” verilir.

Öğretmenlik Mesleği Kanun hükümleri doğrultusunda 1/9/2025 tarihinden sonra sözleşmeli öğretmen olarak atanmak isteyen öğretmen adaylarının Akademide alacakları hazırlık eğitimini başarıyla tamamlamaları gerekmektedir. Hazırlık eğitiminin sonunda, teorik derslerin başarı notlarının aritmetik ortalamasının yüzde kırkı, uygulamalı derslerin başarı notlarının aritmetik ortalamasının yüzde altmışı toplanarak atamaya esas başarı puanı belirlenir. Adayların eğitim kurumlarına atamaları tercihleri dikkate alınarak atamaya esas başarı puanı üstünlüğüne göre gerçekleştirilir.

9.2. Öğretmenlerinin Hizmet Koşulları

Bu bölüm Türkiye’de öğretmenlerin hizmet koşullarıyla ilgili bilgileri sunmaktadır.

9.2.1. Planlama Politikası

Millî Eğitim Bakanlığı öğrencilere yönelik yapacağı çalışmaları ve öğretmen istihdam politikalarını kalkınma planları, orta vadeli programlar, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları, Millî Eğitim Bakanlığı Stratejik Planlarındaki hedef ve amaçlara uygun olarak sürdürmektedir.

9.2.2. Mesleğe Giriş

Öğretmenlik mesleğine giriş için Devlet Memurları Kanunu’na göre devlet memuru olmak için gereken şartların yanında, Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği’nde belirlenen özel şartların da sağlanması gerekmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4’üncü maddesinin (a) fıkrası kapsamında kadrolu öğretmen veya aynı kanunun 4’üncü maddesinin (b) fıkrası kapsamında sözleşmeli öğretmen olarak atanma koşulları şunlardır:

- Mezun olunan yükseköğretim programının, Bakanlığın öğretmenliğe atanacakların tespitine ilişkin kararına göre atama yapılacak alana uygun olması,
- Yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olanların, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Başkanlığı tarafından yükseköğrenimlerinin ve/veya pedagojik formasyon belgelerinin yurt içindeki yükseköğretim kurumlarına veya programlarına denkliğinin kabul edilmiş olması,
- İlk atama kapsamında atanacakların, KPSS’den atanacakları alanlar için belirlenen taban puan ve üzerinde puan almış olmaları, Devlet memurluğundan veya öğretmenlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir ceza alınmamış olması.

Kadrolu öğretmen statüsündeki atamalar, MEB tarafından sayısal olarak belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde; KPSS sınav sonuçlarıyla adayların il/okul tercihleri dikkate alınarak MEB tarafından (merkezi düzeyde) elektronik ortamda yapılmaktadır.

Sözleşmeli öğretmen statüsündeki atamalarda; öğretmen adaylarından başvurular alınır, ilan edilen kontenjanın üç katı kadar aday KPSS puan üstünlüğüne göre belirlenerek sözlü sınava tabi tutulur. Atamalar, adaylardan alınan kurum tercihleri sonrasında sözlü sınav başarı puanına (KPSS puanının %50’si ile sözlü sınavdan alınan puanın %50’sinin toplanmasıyla elde edilen puan) göre yapılır.

Öğretmenlik Mesleği Kanun hükümleri doğrultusunda 1/9/2025 tarihinden sonra sözleşmeli öğretmen olarak atanmak isteyen öğretmen adayları Millî Eğitim Akademisine alanlar itibarıyla belirlenen kontenjan dâhilinde her bir öğretmenlik alanı için Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı tarafından yapılan Millî Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı (MEB-AGS) puanı üstünlüğüne göre alınacaktır.

9.2.3. Göreve Başlama

Sözleşmeli öğretmen olarak atananlar, Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği kapsamında eğitim ve uygulama görevlerinden oluşan yetiştirme programına tabi tutulmaktadır. Aday öğretmenlerin adaylık süresi 1 yıldan az 2 yıldan çok olamaz. Aday öğretmenlerden adaylık değerlendirme komisyonu tarafından yapılan değerlendirme sonucunda başarılı sayılanların adaylıkları kaldırılır ve atamaları gerçekleştirilir.

Öğretmenlik Mesleği Kanunu hükümleri doğrultusunda 01/09/2025 tarihinden sonra yapılacak sözleşmeli öğretmen istihdamı kapsamında hazırlık eğitimini başarıyla bitirerek tercihleri doğrultusunda puan üstünlüğüne göre sözleşmeli öğretmen olarak eğitim kurumlarına atamaları yapılan adaylar il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ile sözleşme imzalayarak görevlerine başlarlar.

9.2.4. Profesyonel Durum

MEB'e bağlı okullardaki istihdam biçimleri; kadrolu ve sözleşmeli atama şeklinde olmakta, ihtiyaç duyulan yerlerde de geçici statüde de olabilmektedir. Yaygın uygulama biçimi daimi ve sözleşmeli statüdür. Sözleşmeli öğretmenlerden sözleşme gereği üç yıllık çalışma süresini tamamlayanlar talepleri halinde bulundukları yerde öğretmen kadrolarına atanır. Öğretmen kadrolarına atananlar, aynı yerde en az bir yıl daha görev yapar. Görev şartını tamamlayarak kadrolu statü hakkını kazanan sözleşmeli personel 'yaşam boyu' iş garantisine sahiptir. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, meslekî ve teknik eğitim, yetişkin eğitiminde görevli öğretmenlerin çalışma koşullarıyla ilgili çeşitli hukuki düzenlemeler bulunmaktadır. Öğretmenlerin seçilmeleri, yetiştirilmeleri, atanmaları, hakları, ödev ve sorumlulukları, ödül ve cezaları, kariyer basamaklarında ilerlemeleri Öğretmenlik Mesleği Kanunu ile düzenlenmiştir. Buna göre öğretmenler;

- a) Öğrencilerini; Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Millîyetçiliğine bağlı, Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş erdemli insanlar olarak yetiştirir.
- b) Öğrencilerin bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımdan gelişimi için çaba gösterir, bu doğrultuda meslektaşları, aile ve veli ile iş birliği yapar.
- c) Öğrencilerin öğrenme biçimleri ile ilgi ve yeteneklerini dikkate alır ve kişilik haklarına saygı gösterir.
- ç) Öğrencilerin, eğitim öğretim ortamında her türlü olumsuz söz, tavır ve davranışlardan korunmaları için çaba gösterir.
- d) Bakanlıkça belirlenen öğretim programları çerçevesinde öğrencilerin gelişim özelliklerine ve öğrenme ihtiyaçlarına uygun eğitim araç ve gereçlerini seçer, bu özellik ve ihtiyaçlara uygun öğretim yöntem ve tekniklerini uygular.
- e) Eğitim öğretim faaliyetlerini, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda düzenlenen Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri ile Bakanlıkça belirlenen öğretim programlarına uygun olarak planlar ve yürütür.
- f) Eğitim öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için okul içi ve okul dışı imkânları kullanır.
- g) Eğitim öğretim faaliyetlerinin niteliğinin artırılması için meslektaşlarıyla iş birliği yapar ve eğitim

kurumu yönetimine destek verir.

ğ) Görev yaptığı eğitim kurumundaki eğitim öğretim faaliyetlerini ve sorumluluklarını aksatmadan

Kanuna göre, öğretmenler; mevzuatta açıkça belirlenen hususlar ile olağanüstü hâl, genel afet ve salgın hastalık durumları haricinde meslekleriyle ilgili olmayan iş ve faaliyetlerde rızaları dışında görevlendirilemez. Öğretmenler, kendi özel yasalarında hüküm bulunmayan durumlarda Millî Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Devlet Memurları Kanunu, Emekli Sandığı Kanunu, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gibi genel yasalara tabidirler.

9.2.5. Göreve Ara Verenlere Yönelik Önlemler

Türkiye’de MEB’e bağlı okullarda, mazeretli ya da mazeretsiz olarak göreve gelemeyen öğretmenlerin yerine okuldaki durumu uygun olan öğretmenlerden birisi görevlendirilmektedir. İhtiyaç duyulması durumunda il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince okul ve kurumlar arasında geçici görevlendirmeler yapılabilmektedir.

9.2.6. Destekleyici Önlemler

MEB’e bağlı okullarda öğretmenlerin desteklenmesi Bakanlık, okul yönetimi ve okul-aile birliği tarafından sağlanır. Bu destekler arasında; seminerler, meslektaş paylaşımı, hizmet içi eğitim, öğretim materyali sağlama, uzaktan eğitim vb. etkinliklerden söz edilebilir. MEB, öğretmenler için Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) ve EBA zengin bir öğrenme kaynağı olarak hayata geçirmiştir. Okul rehberlik servisleri, öğretmenlere çeşitli konularda destek sağlamaktadır. Mesleğe yeni başlayan öğretmenler, ilk yıl aday öğretmen oldukları için, onları hazırlamaya ve geliştirmeye yönelik özel yetiştirme programları uygulanabilmektedir.

MEB tarafından diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde öğretmenlere yönelik birtakım sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemektedir. Ayrıca Bakanlığımız bünyesinde görev yapan öğretmenlere ait çalışmaların, fark yaratan projelerin ve iyi uygulama örneklerinin paylaşıldığı ÖğretmenİZ Platformu mevcuttur. 3 aylık periyotlarla öğretmenimize ait özgün çalışmaların yayınlandığı “ÖğretmenİZ” dergisi yayınlanmaktadır.⁸¹ ilde öğretmenlerimizin yaptıkları çalışmalar ve iyi örneklerin 18 farklı kategoride yayınlandığı “ÖğretmenİZ” video kanalı yayınları bulunmaktadır. Bununla beraber farklı firmalarla yapılan iş birlikleri sayesinde öğretmenlere özel indirimlerin sunulduğu “Eğitim Neferlerine Minnet Kampanyası” sürekli hale getirilmiştir. Ayrıca her eğitim öğretim yılı başında öğretmenlere eğitim öğretim yılına hazırlık ödeneği adı altında maddi bir destek sağlanmaktadır.

9.2.7. Maaşlar

MEB’e bağlı okul ve kurumlarda kadrolu olarak çalışan öğretmenlerin maaşları 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda yer alan derece ve kademelere göre belirlenir ve ödenir. Buna göre; bir mesleğe giriş derecesi, o mesleğin hizmet sınıfı (örneğin öğretmenler için eğitim öğretim hizmetleri sınıfı) ve bireyin eğitim düzeyine göre belirlenir. Meslek içindeki ilerleme ise; her bir yıllık hizmet süresi bir kademe ilerlemesi, ileri düzeydeki eğitimler için ek kademe ilerlemesi (üniversitelerde yapılan yüksek lisans derecesi için bir kademe, doktora derecesi için iki kademe) gerçekleştirilir. Her kademe ilerlemesi (üç yılda bir derece) aynı zamanda maaş artışı anlamına gelir. Öğretmenlere ayrıca, 657 sayılı Kanun doğrultusunda her yıl Cumhurbaşkanlığı

tarafından belirlenen oranda eğitim öğretim tazminatı ve yan ödeme ödenir. Yukarıda belirtilen ana maaş ödemesine ek olarak öğretmenlere bazı ek ödemeler de yapılmaktadır. Bunlar kariyer basamağına göre tazminat, eğitim ve öğretime hazırlık ödeneği, ek ders ücreti, yabancı dil tazminatı ve sosyal hak yardımlardır.

9.2.8. Çalışma Süresi ve Tatiller

İlköğretim okullarında ve liselerde ders yılı süresinin 180 iş gününden az olmaması esastır. Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararda; eğitim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenler ile merkez ve taşra teşkilâtının diğer görevlilerinin aylık ve ek ders ücreti karşılığında okutacakları veya okutmuş sayılacakları haftalık ders saatlerinin sayısı, ders görevi alacakların nitelikleri ve benzeri diğer hususlar belirlenmiştir.

Eğitim kurumlarında görevli öğretmenler, görev yaptıkları okulların özelliği ve alanları itibarıyla; okul öncesi ve sınıf öğretmenleri, genel bilgi ve meslek dersleri öğretmenleri ve atölye ve laboratuvar öğretmenleri olmak üzere üç grupta toplanmıştır.

Okul öncesi ve sınıf öğretmenleri haftada 18 saat aylık karşılığı, 12 saat ek ders ücreti karşılığı; genel bilgi ve meslek dersleri öğretmenleri haftada 15 saat aylık karşılığı, 6 saati zorunlu 9 saati isteğe bağlı olmak üzere 15 saate kadar ek ders ücreti karşılığı; atölye ve laboratuvar öğretmenleri ise haftada 20 saat aylık karşılığı, 20 saati zorunlu 4 saati isteğe bağlı olmak üzere 24 saate kadar da ek ders ücreti karşılığı ders okutmak durumundadır.

Okul öncesi ve sınıf öğretmenleri, görevlerini aynı sınıfta ders bütünlüğünde ve kesintisiz olarak yürüttüklerinden bir günde 6 saat, haftada ise 30 saat ders okutmaktadırlar. İlköğretim ve Eğitim Kanunu'na göre öğretmenler yaz tatili içinde aralıksız iki ay izinlidirler. Resmî tatil günleri (cumartesi ve pazar) ile diğer tatil günlerinde (ulusal bayramlar vb.) öğretmenler izinlidir ve izin günlerinde maaşlarından kesinti yapılmaz.

9.2.9. Terfi ve İlerleme

Öğretmenlik mesleği; öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen olmak üzere üç kariyer basamağından oluşur. Buna göre uzman öğretmen olmak için; öğretmenlikte en az on yıl hizmet, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası bulunmaması ve Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı tarafından uzman öğretmenlik için düzenlenen eğitimi tamamlama şartlarının sağlanması gerekmektedir. Başöğretmen olabilmek için uzman öğretmenlikte en az on yıl hizmet, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası bulunmaması ve Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı tarafından başöğretmenlik için düzenlenen eğitimi tamamlama şartları sağlanmalıdır.

Öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'ne göre ikinci görev kapsamında okul yöneticisi olarak görevlendirilebilmektedir. Bu doğrultuda okul yöneticiliğine görevlendirmeler dört yıllığına yapılır. Aynı ünvanla aynı eğitim kurumunda sekiz yıldan fazla süreyle yönetici olarak görev yapılamaz.

Müdür, müdür başyardımcılığı veya müdür yardımcılığına ilk defa görevlendirilecekler ile daha önce yöneticilik görevinde bulunup hâlen öğretmen olarak görev yapanlar, ilk defa görevlendirme kapsamında başvuruda bulunabilir. Yöneticiliğe ilk defa görevlendirme yazılı sınav, değerlendirme formu üzerinden yapılacak değerlendirme ve sözlü sınav formu üzerinden yapılacak sözlü sınav sonuçlarına göre yapılır.

İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerine yapılacak olan yönetici atamaları ise Millî Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Ünvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda yapılmaktadır.

9.2.10. Yer Değiştirmeler

Öğretmenlerin yer değiştirme suretiyle atamaları, her yıl yapılan atama plan ve programları çerçevesinde eğitim öğretim faaliyetlerini etkilemeyecek şekilde sonuçlandırılır. Öğretmenlerin sağlık ve can güvenliği mazeretlerine bağlı yer değiştirmeleri yıl içinde yer değiştirme takvimine tabi olmaksızın, diğer mazeretlere bağlı yer değiştirmeleri ise yarıyıl ve/veya yaz tatilinde yapılır. Öğretmenlerin mazeret durumlarına ve isteğe bağlı yer değiştirmeleri, Bakanlığın öğretmen ihtiyacı ve öğretmenin tercihi dikkate alınarak hizmet puanı üstünlüğüne göre yapılır. Öğretmen ve yöneticilere, görev yerlerinin coğrafi durumu, ekonomik ve sosyal yönden gelişmişlik düzeyi, görev yaptığı eğitim kurumunun özellikleri, ulaşım şartları ile hizmet gereklerinin karşılanması hususları göz önünde bulundurularak görev yaptıkları her takvim yılı karşılığında hizmet puanı verilir.

Kadrolu öğretmenlerin Bakanlıkça atandıkları hizmet bölge veya alanlarında en az üç eğitim öğretim yılı görev yapması esastır. Öğretmenlerin atamaları Bakanlıkça il/ilçe emrine veya doğrudan eğitim kurumuna yapılır. Bakanlıkça il/ilçe emrine atama yapılması hâlinde, öğretmenlerin atandıkları ildeki görev yerleri, hizmet puanları ve yeterlikleri dikkate alınarak il millî eğitim müdürünün teklifine göre valilerce belirlenir. Ancak, sözleşmeli öğretmenler, can güvenliği ve sağlık mazeretleri hariç olmak üzere üç yıl süreyle başka bir yere atanamaz. Aile birliği mazeretine bağlı yer değiştirmelerde bu madde uyarınca istihdam edilen öğretmenin eşi bu öğretmene tabidir. Sözleşmeli öğretmenler, aday öğretmenler için öngörülen adaylık sürecine tabi tutulur. Sözleşmeli öğretmenlerden sözleşme gereği üç yıllık çalışma süresini tamamlayanlar talepleri halinde bulundukları yerde öğretmen kadrolarına atanır. Öğretmen kadrolarına atananlar, aynı yerde en az bir yıl daha görev yapar, bunlar hakkında adaylık hükümleri uygulanmaz.

9.2.11. İşten Çıkarma

Devlet memuru olan öğretmenlerin memuriyetinin sona ermesi çeşitli şekillerde olmaktadır. Devlet Memurları Kanununa göre, öğretmenlerin memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi; memurluktan çekilmesi; istek, yaş haddi, malullük sebeplerinden biri ile emekliye ayrılması ve ölümü hallerinde memurluğu sona erer. Ayrıca, Yüksek Disiplin Kurulu (YDK) kararıyla kişinin memuriyeti sonlandırılabilir.

Ayrıca Öğretmenlik Mesleği Kanunu'na göre Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, hayâsızca hareketler, müstehcenlik ve fuhuş suçları ile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan mahkûm olanların öğretmenliği sona erer.

Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'a göre sözleşmeli öğretmen olarak atananlardan; işe alınma açısından gerekli olan niteliklerden herhangi birini taşımadığı sonradan anlaşılanların, işe alınma açısından gerekli olan niteliklerden herhangi birini sonradan kaybedenlerin, sözleşme dönemi içerisinde mazeretsiz ve kesintisiz üç gün veya toplam on gün süreyle görevine gelmeyenlerin, terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olması, bu örgütlere yardım etmesi, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanması ya da kullandırması, bu örgütlerin propagandasını yapması hallerinden herhangi birinin gerçekleşmesi halinde, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca sözleşmesi tek taraflı feshedilir. Ayrıca, sözleşmeli öğretmen kendi isteği ile bir ay önceden haber vermek koşuluyla sözleşmeyi tek taraflı feshedebilir.

9.2.12. Emeklilik ve Emekli Maaşları

Emeklilikle ilgili hizmet süresi, aylık miktarı, yaş şartı, ilk işe başlama tarihi, sakatlık, malullük, sosyal güvenlik statüleri gibi konuları düzenleyen çeşitli kanunlar çerçevesinde her birey kendine has emeklilik kriterleri açısından değerlendirilmektedir. Bireyin hangi sosyal güvenlik statüsünden emeklilik işleminin yapılacağından tespitinden sonra emeklilik işlemleri gerçekleştirilmektedir. Bütün sosyal güvenlik statüleri itibari ile, akademik personel hariç, en son çalışma yaşı 65'tir.

9.3. Öğretmenlerin Sürekli Meslekî Gelişimi

Bu kısımda Türkiye'deki öğretmenlerin meslekî gelişim eğitimlerinin yapısal unsurları ve bu öğretmenlerin sürekli meslekî gelişim eğitimlerine katılımları için yapılan ve yapılmakta olan çalışmalar ele alınmıştır.

9.3.1. Organizasyonel Yönler

MEB'de öğretmen ve yöneticilerin meslekî gelişimlerinde sürekliliği sağlamak üzere planlı, sürdürülebilir, izlenebilir ve meslekî uygulamalarla bütünleşik meslekî gelişim faaliyetleri düzenlemekten Öğretmenlik Mesleği Kanunu ile Millî Eğitim Akademisi Başkanlığı sorumludur. Bu faaliyetler, merkezî veya mahallî olarak yüz yüze/uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilebilir. Öğretmen ve yöneticilere yönelik düzenlenecek meslekî gelişim faaliyetleri; talep ve ihtiyaçlara, eğitim alanında yaşanan değişim ve gelişmeler ile Bakanlık politikalarına uygun olarak belirlenir. MEB tarafından öğretmen ve yöneticilerin kişisel ve meslekî gelişimleri için görev yaptıkları okul türü ve kademesi ile atama alanları dikkate alınarak beşer yıllık dönemleri içeren bireysel meslekî gelişim planları hazırlanır. Meslekî gelişim faaliyetleri düzenli olarak izlenir, değerlendirilir ve değerlendirme sonuçları planlanacak meslekî gelişim faaliyetlerinde dikkate alınır. Öğretmen ve yöneticilerin meslekî gelişimlerine ilişkin oluşturulacak planlar, programlar, uygulama ve uygulamaların değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Millî Eğitim Bakanlığı Personeli Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği ile belirlenmiştir.

Meslekî gelişim faaliyetleri aşağıdaki eğitimlerden oluşmaktadır:

- Göreve ilk defa atanan öğretmenlerin adaylık eğitimleri
- Üst görevlere hazırlama eğitimleri
- Uzman eğitimcilerin eğitimleri
- Meslekî ve bireysel gelişim eğitimleri
- Alan değişikliği yapan öğretmenlere yönelik intibak eğitimleri
- Bilgilendirme amaçlı konferans, panel, forum, sempozyum vb. eğitimler
- Yükseköğretim kurumlarıyla iş birliği içinde öğretmenlere yönelik düzenlenen eğitimlerdir

Meslekî gelişim programları, standart eğitim programları doğrultusunda yürütülmektedir. 2023 yılında yeni hazırlanan/güncellenen programlar ile birlikte kullanımda olan standart eğitim programı sayısı 1907'ye ulaşmıştır. Hizmet içi eğitim faaliyetleri dört ayrı grup olarak yapılandırılmıştır.

1. Kişisel Gelişim Eğitimleri

Bu çerçevede;

- Teknoloji kullanım becerileri,
- Yaşam becerileri
- Yetişkin eğitimi
- Araştırma, geliştirme becerileri alanlarında meslekî gelişim faaliyetleri düzenlenmektedir.

2. Öğretmen Eğitimleri

Bu çerçevede;

- Öğretmenlik Mesleğinin Genel Alan Eğitimleri: Eğitim Bilimleri, Eğitimde Teknoloji Kullanımı ve genel alanı destekleyecek türde eğitimler.
- Özel Alan Eğitimleri: Bilişim Alanı, Çocuk Gelişimi, Fen Bilimleri, Özel Eğitim ve Rehberlik, Sanat ve Tasarım, Sosyal Bilimler, Spor, Teknik Eğitim ve Temel Eğitim gibi spesifik olarak açılacak branş alanına yönelik eğitimler.

3. Özel Nitelikli Eğitimler

MEB personellerine yönelik planlama, kadro yapılandırması, program ve müfredatların tanıtılması ve yeni becerilerin kazandırılması, verilecek eğitimlerin uygulayıcılarının yetiştirilmesi vb. alanlarda özel nitelikli eğitimler düzenlenmektedir. Bu kapsamda Branş Değişikliği, Eğitici Eğitimi, Görevde Yükselme ve Kariyer Eğitimleri ve Öğretmenlik Mesleğinde Kariyer Eğitimleri verilmektedir.

4. Yönetim ve Kurumsal Eğitimler

MEB'e bağlı okul ve kurumlardaki yöneticilerin bilgi, beceri ve yenilenen program ve müfredatlar kapsamındaki gelişmelere uyumları ve teknolojik program ve uygulamalara yönelik beceri ve deneyimlerini artırmaya yönelik eğitimleri kapsar.

Hizmet içi eğitim etkinlikleri yoluyla öğretmenlere; adaylık, uyum, bilgi yenileme, geliştirme ve üst görevlere hazırlama, alan değiştirme, pedagojik formasyon, yabancı dil, bilgisayar, özel eğitim gibi alanlarda meslekî ve kişisel gelişim eğitimleri verilmektedir.

Öğretmenlerin genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon alanlarında bilgi ve görgülerini artırmak ve yeni beceriler kazandırmak, eğitim ve öğretimde karşılaşılan problemlere çözüm yolları bulmak, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plan ve programları hazırlamak ve uygulamak amacıyla her yıl nisan, haziran, eylül ve kasım aylarında birer hafta olarak meslekî çalışmalar kapsamında valiliklere gönderilen program uygulanmaktadır.

9.4. Meslekî Gelişim Faaliyetlerine Katılım İçin Teşvikler, Destekleyici Önlemler ve Finansman

MEB tarafından meslekî gelişim/ hizmet içi eğitim kapsamında yapılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin tüm masrafları Bakanlıkça karşılanmaktadır.

Öğretmenlerin meslekî gelişim çalışmaları adaylık sürecinden itibaren kapsamlı çalışmalarla yürütülmektedir. Aday öğretmen yetiştirme programı kapsamında aday öğretmenler tecrübeli öğretmenlerin danışmanlığında yetiştirme sürecine tabi tutulmaktadır.

Meslekî gelişim faaliyetleri her yıl web tabanlı olarak öğretmenlere yönelik yapılan anket ile hizmet içi eğitim ihtiyacı belirlenmektedir. Elde edilen verilerin sonuçları merkezde Bakanlık birimleri, mahallinde il millî eğitim müdürlükleri ile paylaşılarak eğitim faaliyetlerinin merkezi (yüz yüze – uzaktan) ve mahalli (yüz yüze) olarak ihtiyaçlar doğrultusunda planlanması sağlanmaktadır. Merkezi ve mahalli olarak düzenlenen hizmet içi eğitim etkinlikleri Hizmet içi Eğitim Enstitüleri Bakanlığa bağlı okul ve kurumlarda, kamu kurumlarında olmak üzere uygun görülen diğer yerlerde yapılmaktadır. Eğitimlerin sonunda düzenlenen anketler ile eğitim faaliyetlerinin değerlendirmesi ve izlenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Mevcut öğretmen sayısı dikkate alındığında, yüz yüze eğitim yaklaşımıyla bütün öğretmenlerimize ihtiyaç duyulan zamanda ve alanda hizmet içi eğitim verilmesi mümkün olamadığından uzaktan eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmeye başlanmıştır. Uzaktan eğitim kapsamında düzenlenen eğitim çeşitliliği artırılmasına yönelik eğitim içerikleri hazırlanmış (meslekî alan, kişisel gelişim, yabancı dil, özel eğitim, bilişim ve teknoloji konularında vb.) ve ÖBA öğretmenlerin kullanımına sunulmuştur.

Öte yandan MEB, öğretmenlerin meslekî gelişimlerini sağlamak üzere e-öğrenme yöntemlerini daha yaygın kullanma eğilimindedir. Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında görevli personelin yetiştirilmesine yönelik çeşitli eğitim hizmetlerinin bütün dünyada hızla gelişen uzaktan eğitim teknolojisi ile daha yaygın, hızlı ve etkili bir şekilde verilmesini sağlamaya yönelik çalışmalar 2005 yılında başlatılmıştır. Bakanlık merkez ve taşra personeline yönelik, hem yüz yüze, hem de çevrimiçi (uzaktan eğitim yolu ile) hizmet içi eğitimleri düzenlenmektedir. Bakanlık birimleri, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları iş birliğinde yapılmış ve devam etmekte olan çalışmalar ile hazırlık çalışmaları yapılan projeler bulunmaktadır. Bakanlığa bağlı okul ve kurumlarda görevli öğretmen, yönetici ve diğer personelin meslekî ve kişisel gelişimlerine yönelik çeşitli hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlemek amacı ile üniversite, kamu kurum/kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği protokolleri imzalanmıştır.

Hizmet içi eğitim etkinliklerine katılım (yeni göreve başlayan öğretmenlerin adaylık eğitimleri hariç) zorunlu değildir. Ancak bazı görevlere atanmada o görevle ilgili hizmet içi eğitim görmüş olmak tercih sebebidir. Hizmet içi eğitim etkinlikleri ağırlıklı olarak sömestr ve yaz tatillerinde yürütülmektedir. Bununla birlikte, okullardaki hizmet içi eğitim etkinlikleri çalışma saatleri içinde (ders saatleri dışında) veya hafta sonlarında da yapılabilmektedir.

MEB ile üniversiteler arasında yapılan protokol çerçevesinde ortaklaşa veya üniversitelerin kendilerince düzenlediği kongre, sempozyum, panel ve benzeri bilimsel toplantılara bildirileri/posterleri bilim kurulunca kabul edilen yönetici ve öğretmenleri yolluk ve gündelik verilmek suretiyle görevlendirilebilmektedirler.

9.5. Yükseköğretimdeki Akademik Personel İçin Başlangıç Eğitimi

Yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı temini, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanun'un ilgili maddeleri ve ilgili yönetmeliklere dayanır. Türkiye'deki üniversiteler öğretim elemanı ihtiyacını büyük ölçüde yurt içindeki lisansüstü programlardan, kısmen de yurtdışındaki adaylardan karşılar. Akademisyen yetiştirme süreci, üniversitelerin lisansüstü programları ve araştırma görevlisi kadroları üzerinden yürütülür. Ayrıca yabancı uyruklu öğretim elemanı, doktora sonrası araştırmacı ve kısmi zamanlı araştırmacılar sözleşmeli olarak istihdam edilebilir.

9.6. Yükseköğretimde Görev Yapan Akademik Personelin Hizmet Koşulları

9.6.1. Planlama Politikası

2023-2024 akademik yılı itibarıyla Türkiye yükseköğretiminde 129 devlet, 75 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Ülke genelinde devlet üniversitelerinde 152.834 diğer üniversitelerde 30.776 öğretim elemanı olmak üzere toplamda 183.610 öğretim elemanı bulunmaktadır (MEB 2025 Yılı Bütçe Raporu).

9.6.2. Mesleğe Giriş

Öğretim elemanlarının atanma koşulları şunlardır:

Doktor Öğretim Üyesi: Yükseköğretim Kanun'un 23. maddesine göre atanır. Buna göre; bir üniversite biriminde açık bulunan doktor öğretim üyeliği kadrosu, doktora veya ilgili sanat yeterliliğine sahip olan isteklilerin başvurması için rektörlükçe ilan edilir. Atama, rektör tarafından en çok dört yıl süre ile yapılır. Görev süresi sona erenler belirlenen şartları sağlamaları halinde yeniden atanabilirler.

Doçent: Üniversitelerarası Kurulca yeterli yayın ve çalışmaya sahip olduğuna karar verilen adaya doçentlik ünvanı verilir. Yükseköğretim Kanunu'na göre, yükseköğretim kurumları tarafından ilan edilen doçent kadrolarına, doçent ünvanını almış kişiler başvurur. Üniversiteler ek koşullar belirleyebilir. Müracaat eden adayların durumlarını inceleyerek birer rapor hazırlamak üzere rektör tarafından üç profesör görevlendirilir. Rektör raporları göz önünde tutarak, atamayı yapar.

Profesör: Profesörlüğe yükseltilme ve atama için doçent ünvanını aldıktan sonra ilgili bilim alanında beş yıl çalışmış olmak ve ilgili bilim alanında yayınlar üretmiş olma şartları aranır. Bir üniversitede açık bulunan profesör kadroları, rektörlük tarafından ilan edilerek duyurulur. Profesörlük kadrosuna başvuran adayların durumlarını ve bilimsel niteliklerini tespit eden raporları hazırlamak için üniversite yönetim kurulunca en az üçü başka üniversitelerden olmak üzere bilim alanıyla ilgili en az beş profesör seçilir. Rektör hazırlanan raporları göz önünde bulundurarak atamayı yapar.

Diğer öğretim elemanları; öğretim görevlileri ve araştırma görevlileridir.

Öğretim görevlileri: Yükseköğretim kurumlarında okutulan dersleri vermek, uygulama yapmak veya yaptırmakla yükümlü olan öğretim elemanıdır. En az tezli yüksek lisans derecesi gereklidir. Atamalar en fazla iki yıl süreyle yapılır. Bunların yeniden atanmaları mümkündür. Bu takdirde ilk atama usulü uygulanır. Konservatuvarlar ile meslek yüksekokullarına gerektiğinde sürekli olarak öğretim görevlisi atanabilir.

Araştırma Görevlileri: Yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim elemanıdır. Araştırma görevlisi kadrosuna başvurabilmek için sınavın yapıldığı yılın ocak ayının birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını doldurmamış olmak gerekir. Rektörün onayı ile araştırma görevlisi kadrolarına en çok üç yıl süre ile atanırlar; atanma süresi sonunda görevleri kendiliğinden sona erer, aynı usulle yeniden atanabilirler.

Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanları: Rektörlük onayıyla atanırlar. Yükseköğretim kurumlarında sözleşme ile görevlendirilecek yabancı uyruklu öğretim elemanı sayısı, dolu öğretim elemanı kadrosu sayısının %2'sini geçemez. Çalışma izinleri YÖK ve ÇSGB tarafından verilir. Bunlar, öğretim görevleri bakımından, bu kanunda aylıklı öğretim elemanları için konulmuş olan hükümlere tabidirler.

Doktora Sonrası Araştırmacı İstihdamı: Devlet üniversitelerinde AR-GE, yenilik veya tasarım projelerinde görev alan ya da öğretim üyelerinin yürüttükleri bu nitelikteki projelere yardımcı olmak üzere, doktora ile tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık veya sanatta yeterlik eğitimi sonrasında yedi yıl içerisinde kalmak kaydıyla en fazla üç yıl süre ile giderleri özel bütçeden karşılanmak üzere sözleşmeli olarak doktora sonrası araştırmacı istihdam edilebilir. Bu kapsamda istihdam edilecek personel sayısı ilgili yükseköğretim kurumunun dolu öğretim elemanı kadrosu sayısının %2'si ile sınırlıdır. Doktora Derecesine Sahip Türk veya Yabancı Uyruklu Nitelikli Araştırmacıların Yükseköğretim Kurumlarında

Kısmi Zamanlı Görevlendirilmesi: Uluslararası veya kamu araştırma kurumlarında fiilen çalışan doktora derecesine sahip Türk veya yabancı uyruklu nitelikli araştırmacılar; kendi talepleri, ilgili kurumların karşılıklı mutabakatı ve YÖK'ün onayı ile giderleri özel bütçeden karşılanmak üzere yükseköğretim kurumlarında süresi bir yılı geçmemek üzere kısmi zamanlı görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirilenlerin bilimsel yayın ve çalışmaları dikkate alınarak görev süreleri aynı usulle uzatılabilir. Bu kapsamda görevlendirilebilecek personel sayısı ilgili yükseköğretim kurumunun dolu öğretim elemanı kadrosu sayısının %2'si ile sınırlıdır.

9.6.3. Meslekî Durum

Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarından doçent ve profesörler daimi statüde istihdam edilirler. Diğer öğretim elemanları (doktor öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, araştırma görevlileri) süreli olarak atanırlar. Süreleri bittiğinde yeniden atanabilirler.

9.6.4. Maaşlar

Yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarının maaşlarının belirlenmesinde de 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'ndaki gösterge tablosu ve katsayılar dikkate alınır. Maaşların hesabında ayrıca, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu'nda yer alan sınıflandırma, dereceler ve ek gösterge rakamları dikkate alınır. Öğretim elemanlarına yapılan temel maaş ödemesi dışında, öğretim elemanlarının ünvanları, ders yükleri, görev yerleri, yöneticilik görevleri vb. unsurlar dikkate alınarak bazı ek ödemeler yapılır. Yükseköğretim öğretim elemanları da 657 sayılı yasa kapsamında diğer devlet memurlarına sağlanan yabancı dil tazminatı ve sosyal haklardan yararlanırlar.

9.6.5. Çalışma Süresi ve Tatiller

Öğretim üyelerinin maaş karşılığı olarak okutmakla yükümlü oldukları haftalık ders yükü 10 saat, öğretim görevlilerinin ise 12 saattir. Yükseköğretim kurumlarının uygulamalı birimlerinde görev yapacak olan öğretim görevlileri için ders yükü aranmaz ve bunlara ders ücreti ödenmez. Öğretim elemanları yıllık izinlerini, normal olarak, öğrenime ara verilen zamanlarda kullanırlar. Diğer izinler ise Devlet Memurları Kanunları hükümlerine göre yürütülür.

9.6.6. Terfi, İlerleme

Yükseköğretim kurumlarında, öğretim elemanlarının yükselmeleri Yükseköğretim Kanunu ile bu kanuna dayanılarak çıkarılan Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliği'ne göre yükseköğretim kademesinde üç kariyer basamağı bulunmaktadır. Bunlar; doktor öğretim üyeliği, doçentlik ve profesörlük olup ilgili kanun ve yönetmelikte doktor öğretim üyeliğine, doçentliğe ve profesörlüğe yükseltimede aranacak asgari ölçütler belirlenmiştir. Ayrıca her üniversite, bu ölçütleri esas alarak ek ölçütler öngören düzenlemeler yapmaktadır. Yükseköğretim içindeki akademik yöneticilik pozisyonları (rektörlük, dekanlık, müdürlük, bölüm başkanlığı vb.) gerekli koşulları taşıyan tüm öğretim üyelerine açıktır.

9.6.7. Emeklilik ve Emekli Maaşları

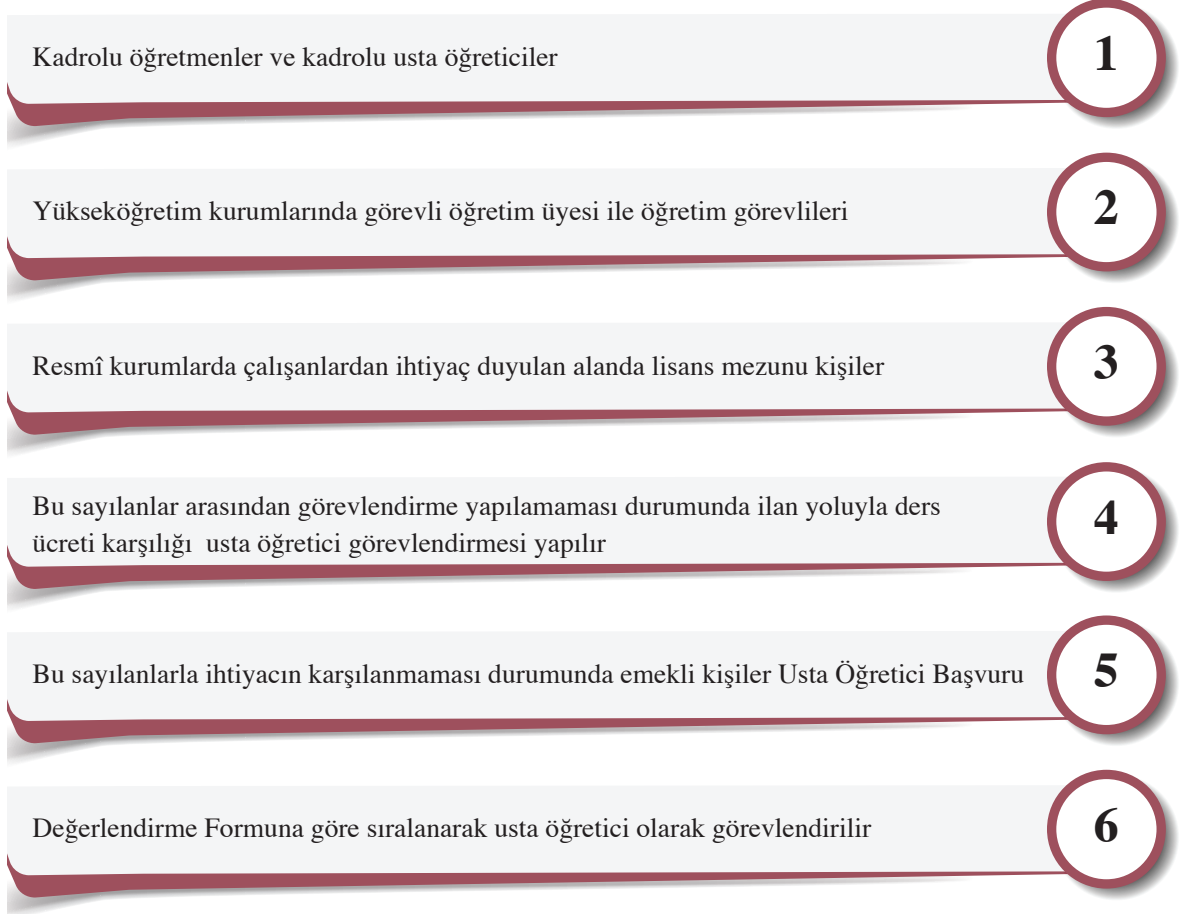
Üniversite öğretim üyeleri için emeklilik azami yaş haddi 67 olarak belirlenmiş olup, sözleşme tarihi itibarıyla öğretim üyesi kadrolarında bulunanlardan yükseköğretim kurumunun teklifi ve YÖK'ün onayı ile emeklilik yaş hadlerini doldurdıkları tarihten itibaren 75 yaşını geçmemek üzere emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanıncaya kadar birer yıllık sürelerle sözleşmeli olarak çalıştırılabilirler.

9.7. Yükseköğretimde Çalışan Akademik Personelin Sürekli Meslekî Gelişimi

Türkiye'de akademisyenler için planlanmış bir hizmet içi eğitim yarası veya fiili bir uygulama bulunmamaktadır. Öte yandan, YÖK desteği ile üniversitelerin abone olduğu uluslararası veri tabanları ve dijital kütüphaneler, Türk bilim insanlarına ulusal ve uluslararası çalışmalara makale, sunu, tez, kitap gibi temel akademik ürünlere zamanında ve hızlı bir biçimde ulaşım imkânı sağlamaktadır. Son yıllarda Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK) Cahit Arf Bilgi Merkezi çalışması, ULAKBİM çatısı altında uluslararası dergilerin tanımlanması ve ulaşımının kolaylaşması, araştırmacılar için doğal bir öğrenme ortamı ve meslekî gelişime olanak tanımaktadır.

9.8. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Öğretmenler, Eğitimciler İçin Başlangıç Eğitimi

Yaygın meslekî ve teknik eğitimde, çeşitli statü, yeterlik ve eğitim niteliklerine sahip eğitimciler görev almaktadır. Kurs açılacak alanda, kurumda ve kurumun bulunduğu eğitim bölgesinde yeterli sayıda öğretmen ve kadrolu usta öğretici bulunmaması durumunda ihtiyaç, ders ücreti karşılığı görev yapacak istekliler arasından karşılanır. Ders ücreti karşılığı görevlendirmeler, Şekil 15’de belirtilen öncelik sırasına göre yapılır:

Şekil 15: Ders Ücreti Karşılığında Görevlendirmelerde Öncelik Sırası

9.9. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Öğretmenler ve Eğitimcilerin Hizmet Koşulları

Yaygın eğitim kurumlarının hizmet koşulları, özlük hakları, çalışma saatleri, sınıf içi ve dışı ek görevleri ve emeklilik durumları, birkaç temel farklılık dışında MEB’de öğretmen olarak görev yapan eğitimcilerin özlük haklarıyla aynıdır. Yaygın eğitim kurumlarında çalışan öğretim personelinin temel farklılığı çalışma saatleri ve çalışma saatlerinin yayıldığı süredir.

9.10. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Öğretmenler ve Eğitimciler için Sürekli Meslekî Gelişim

Yaygın eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin sürekli meslekî gelişimleri “Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Çalışan Öğretmenler İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretmenleri için Sürekli Meslekî Gelişim” bölümünde anılan öğretmenlerden farklılık göstermemektedir.

BÖLÜM 10

YÖNETİM VE DİĞER EĞİTİM PERSONELİ

BÖLÜM 10: YÖNETİM VE DİĞER EĞİTİM PERSONELİ

Bu bölüm, Türkiye’deki okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim ve yaygın eğitim kademelerinde görev yapan yöneticiler, eğitim personeli, denetim ve rehberlik görevlileri ile eğitsel çalışmalardan sorumlu diğer personeli kapsamaktadır.

10.1. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretim Yönetim Kadrosu

Bu bölümde okulların yönetimindeki personelin görev ve sorumlulukları açıklanarak görevlendirilme ölçütleri ve hizmet koşulları üzerinde durulacaktır.

10.1.1. Atama ve Görevlendirmeler

Türkiye’de, eğitim kurumlarının yöneticileri, Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği çerçevesinde görevlendirilmektedir. Bu Yönetmeliğin amacı, MEB’e bağlı resmî eğitim kurumlarında görevlendirilecek yöneticilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. MEB’e bağlı örgün ve yaygın eğitim okul/kurum yöneticilerinin (müdür, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcısı) görevlendirmeleri Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği ile yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmeliğe göre her ünvan için ayrı başlıklarda açıklanmaktadır.

10.1.1.1. Yönetici Olarak Görevlendirileceklerde Aranan Genel Şartlar

Eğitim kurumlarına yönetici olarak atanacak kişilerin yükseköğretim mezunu olması, MEB kadrolarında öğretmen olarak görev yapması ve Eğitim Yönetimi Sertifikasına sahip olması gerekmektedir. Adayların, yönetmelikte belirtilen yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olmaları, görevlendirilecekleri eğitim kurumuna öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olmaları ve son dört yıl içinde adlî veya idarî soruşturma sonucu yöneticilik görevinden alınmamış olmaları şarttır. Ayrıca zorunlu hizmet yükümlülüğünü tamamlamış, erteletmiş ya da zorunlu hizmet yükümlülüğünden muaf tutulmuş olması gerekmektedir. Özel statüye sahip eğitim kurumlarının yöneticiliklerine atanacak adaylar için ilgili eğitim kurumlarında daha önce öğretmen olarak atanmış olma şartı aranmamaktadır.

10.1.1.2. Müdür Olarak Görevlendirileceklerde Aranan Özel Şartlar

Müdür olarak atanmak isteyen adayların, daha önce müdür olarak görev yapmış olmaları, MEB kadrolarında öğretmen olarak görev yapmaları veya şube müdürü ya da daha üst ünvanlı bir görevde bulunmuş olmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra, bazı eğitim kurumları için branş bazlı özel şartlar belirlenmiştir. Örneğin, fen liselerinde müdür olarak görevlendirileceklerin matematik, fizik, kimya veya biyoloji öğretmeni; sosyal bilimler liselerinde ise Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji veya yabancı dil öğretmeni olmaları gerekmektedir. İmam Hatip liseleri için imam hatip lisesi meslek dersleri öğretmeni olma şartı aranırken, anaokulları için okul öncesi öğretmeni ve ilkokullar için sınıf öğretmeni olma şartı bulunmaktadır. Gerekli branşlarda yeterli aday bulunamaması durumunda, diğer branşlardan da görevlendirme yapılabilir.

10.1.1.3. Müdür Yardımcısı Olarak Görevlendirme Şartları

Müdür yardımcısı olarak atanabilmek için adayların daha önce müdür, kurucu müdür, müdür yardımcısı veya müdür yetkili öğretmen olarak görev yapmış olmaları ya da MEB’de şube müdürü veya daha üst ünvanlı bir görevde bulunmuş olmaları veyahut en az iki yıl öğretmenlik yapmış olmaları gerekmektedir.

10.1.1.4. Yönetici Olarak İlk Defa Görevlendirme ve Başvuru Süreci

Boş bulunan yöneticilik kadroları, il millî eğitim müdürlüklerinin internet sitelerinde ilan edilir. Sözlü sınavda başarılı olan adaylar, yalnızca bir yöneticilik ünvanı için başvuruda bulunabilirler ve en fazla 20 eğitim kurumu tercih edebilirler. Müdürlük için atanacak adayların puanları; yazılı sınav puanının %50’si, değerlendirme sonucu alınan puanın %30’u ve sözlü sınav sonucu alınan puanın %20’si dikkate alınarak hesaplanır. Eşit puan durumunda, sırasıyla yazılı sınav puanı, değerlendirme puanı, sözlü sınav puanı, yöneticilik hizmet süresi ve öğretmenlik hizmet puanı dikkate alınarak değerlendirme yapılır.

10.1.1.5. Yönetici Olarak Yeniden Görevlendirme

Görev süresi dolan yöneticiler, uygun görülen başka bir eğitim kurumuna atanabilirler. Aynı eğitim kurumunda en fazla sekiz yıl yönetici olarak görev yapılabilir. Müdür veya müdür yardımcılığına yeniden atanmak isteyen adaylar, yönetici değerlendirme formuna göre puanlanarak atanır. Yeniden atanma sürecinde belirli branşlarda görev yapan yöneticilere ek puan avantajı sağlanmaktadır.

10.1.1.6. Yönetici Görevlendirme Esasları

Yöneticiler dört yıllık süreyle görevlendirilir ve aynı eğitim kurumunda en fazla sekiz yıl görev yapabilirler. Yatılı kız okulları ve kız öğrencisi bulunan kurumlarda en az bir kadın yönetici bulunması zorunludur. Ayrıca, karma eğitim yapılan ve üç veya daha fazla müdür yardımcısı bulunan okullara en az bir kadın müdür yardımcısı atanmalıdır. Özel eğitim kurumlarına yönetici atanırken, özel eğitim alanında deneyim şartı aranmaktadır. Yönetici ihtiyacı karşılanamazsa, öncelikli olarak mevcut yöneticiler arasından görevlendirme yapılır.

10.1.1.7. Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumlarına Yönetici Atamaları

Özel program ve proje okullarına yönetici ve öğretmen atamaları, Öğretmenlik Mesleği Kanunu ve MEB’e Bağlı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumlarına Öğretmen Atama ve Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu tür eğitim kurumlarına atanacak yöneticilerin, ilgili mevzuatta belirtilen özel şartları taşıması gerekmektedir.

10.1.1.7.1. Başvuru Şartları ve Görev Süreleri

MEB’e bağlı eğitim kurumlarında yönetici olarak görevlendirilecek adayların belirli şartları taşıması gerekmektedir. Bu kapsamda, yöneticilik başvurularında adaylardan beklenen genel ve özel şartlar aşağıda belirtilmiştir.

10.1.1.7.2. Genel Başvuru Şartları

Yönetici olarak atanacak kişilerin, Devlet Memurları Kanunu'na göre öğretmen olarak görev yapıyor olmaları gerekmektedir. Proje okullarına görevlendirilecek yöneticilerin, okul türüne uygun olarak aynı türdeki okul ya da kuruma öğretmen olarak atanabilecek nitelikte olmaları şarttır. Ayrıca, başvurunun son günü itibarıyla son dört yıl içinde herhangi bir adlî veya idarî soruşturma sonucu yöneticilik görevi üzerinden alınmamış olması gerekmektedir. Zorunlu çalışma yükümlülüğü öngörülen yerler dışındaki proje okullarına atanacaklar bakımından ise ilgili mevzuata göre zorunlu hizmet yükümlülüğünü tamamlamış, erteletmiş ya da bu yükümlülükten muaf tutulmuş olması gerekmektedir.

10.1.1.7.3. Müdür Olarak Görevlendirme Şartları

Müdür olarak atanacak adayların, yönetmelikte belirtilen özel şartlardan en az birini taşımaları gerekmektedir. Daha önce okul veya kurumlarda müdür olarak görev yapmış veya hâlihazırda bu görevde bulunuyor olmak, en az iki yıl müdür başyardımcılığı yapmış olmak ya da kurucu müdür, müdür yardımcısı veya müdür başyardımcısı olarak toplamda en az üç yıl görev yapmış olmak gerekmektedir. Ayrıca MEB bünyesinde şube müdürü veya daha üst ünvanlı bir kadroda görev yapmış kişiler de müdürlük için başvuruda bulunabilirler.

Müdür olarak görevlendirilecek adaylarda, bazı eğitim kurumlarına atanacaklar için ek branş şartları bulunmaktadır. Meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları için atölye, laboratuvar veya meslek dersleri öğretmeni olmak gerekmektedir. Özel eğitim kurumları için özel eğitim öğretmeni olma şartı aranırken, fen liseleri için matematik, fizik, kimya veya biyoloji öğretmeni, sosyal bilimler liseleri için Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji veya yabancı dil öğretmeni olma şartı bulunmaktadır. Güzel sanatlar liselerine atanacak müdürlerin görsel sanatlar/resim veya müzik öğretmeni olmaları gerekirken, spor liselerine atanacak müdürlerin ise beden eğitimi öğretmeni olması gerekmektedir.

10.1.1.7.4. Müdür Yardımcısı Olarak Görevlendirme Şartları

Müdür yardımcısı olarak atanacak adayların, daha önce müdür, kurucu müdür, müdür başyardımcısı veya müdür yardımcısı olarak görev yapmış veya hâlihazırda bu görevde bulunuyor olmaları ya da MEB bünyesinde şube müdürü veya daha üst ünvanlı bir kadroda görev yapmış olmaları gerekmektedir. İmam Hatip liselerine müdür yardımcısı olarak atanacak adayların, bünyesinde imam hatip ortaokulu bulunan kurumlarla sınırlı olmak üzere ve en az iki müdür yardımcısı normu bulunması şartıyla, müdür yardımcılarının birinin ortaokul öğretmenleri arasından belirlenmesi esas alınmaktadır.

Öğrencilerinin tamamı kız öğrenci olan proje okullarının müdürü ile müdür yardımcılarının en az birinin ve yatılı kız öğrencisi bulunan proje okullarının müdür yardımcılarının en az birinin kadın adaylar arasından görevlendirilmesi zorunludur. Ayrıca, müdür yardımcısı sayısı üç ve daha fazla olan ve karma eğitim yapılan proje okullarında, müdür yardımcılarının en az birinin kadın adaylardan seçilmesi gerekmektedir.

10.1.1.8. Öğretmen ve Yöneticilerin Görev Süresi

Öğretmenler dört yıllığına atanır ve yöneticiler dört yıllığına görevlendirilir. Aynı ünvanla aynı proje okulunda sekiz yıldan fazla süreyle öğretmen veya yönetici olarak görev yapılamaz. Bu süre sonunda öğretmen ve yöneticilerin farklı eğitim kurumlarına atanması gerekmektedir.

Bu esaslar çerçevesinde, eğitim kurumlarına yapılacak yönetici görevlendirmeleri belirlenen mevzuat kapsamında yürütülmekte olup ilgili şartları sağlayan adayların başvuruları değerlendirmeye alınacaktır.

10.1.1.8.1. Görev, Yetki ve Sorumluluklar

MEB Öğretmenlik Mesleği Kanunu, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ve Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği doğrultusunda okul yöneticilerinin görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir. Bu kapsamda okul müdürleri, müdür yardımcıları ve müdür yetkili öğretmenler belirli görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

10.1.1.8.2. Okul Müdürünün Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda okul müdürü tarafından yönetilir. Okul müdürü; öğrenci işleri, eğitim ve öğretim faaliyetleri, yönetim, personel yönetimi, Malî işler, taşınır mal yönetimi, yazışmalar, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet hizmetleri, halkla ilişkiler ve MEB Okul-Aile Birliği Yönetmeliği kapsamında verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. MEB ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince verilen diğer görevlerin de yürütülmesini sağlar.

Ayrıca okul müdürü, eğitim ortamlarında öğrencilerin cep telefonları ve kayıt özelliği bulunan dijital cihazları kurallara uygun bir şekilde kullanmalarına yönelik gerekli tedbirleri almakla sorumludur. MEB tarafından kabul edilen eğitim öğretim programlarının uygulanmasını denetleyerek faaliyetlerin bu programlara uygun şekilde yürütülmesini sağlar.

10.1.1.8.3. Müdür Yardımcısının Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Müdür yardımcısı, okul müdürünün olmadığı zamanlarda ona vekâlet eder ve okul yönetiminde müdürden sonra birinci derecede sorumlu kişidir. Müdür yardımcısı, görev tanımında yer alan sorumlulukları yerine getirmenin yanı sıra, okul müdürü tarafından kendisine verilen görevleri de yürütmekle yükümlüdür.

10.1.1.8.4. Müdür Yetkili Öğretmenin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Bağımsız müdürlüğü bulunmayan ilkokullarda, sınıf öğretmenlerinden biri müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Müdür yetkili öğretmen, okul müdürünün görev, yetki ve sorumluluklarını üstlenir ve ilgili yönetmelik hükümleri doğrultusunda okulun yönetiminden sorumlu olur.

10.1.1.9. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine Göre Müdür, Müdür Yardımcısı ve Diğer Yönetici Görevleri

MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre okul müdürü, müdür başyardımcısı ve müdür yardımcılarının görevleri ilgili yönetmelikte tanımlanmıştır. Bu yönetmelik kapsamında, okul yöneticileri eğitim öğretim faaliyetlerinin planlanması, yürütülmesi ve denetlenmesi, öğrenci disiplin süreçlerinin yönetilmesi, okulun Malî işlerinin yürütülmesi, eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve geliştirilmesi gibi çeşitli görevlerden sorumludur.

Bu doğrultuda, okul yöneticileri eğitim kurumlarının etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, eğitim kalitesini artırmak ve öğrencilerin eğitim süreçlerini en iyi şekilde sürdürmek amacıyla mevzuat kapsamında kendilerine verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

10.2. Eğitim Kalitesinin Denetim ve Rehberliğinde Görev Alan Personel

10.2.1. Atama ve Görevlendirmeler

MEB, sunduğu hizmetlerin rehberlik ve teftişini sağlamak amacıyla gerekli görülen illerde Bakan onayı ile çalışma merkezleri kurabilir veya kaldırabilir. Bu merkezlerde, Teftiş Kurulu Başkanlığı bünyesinde yeterli sayıda başmüfettiş, müfettiş ve müfettiş yardımcısı istihdam edilir. Eğitim müfettişlerinin görev ve yetkileri MEB Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği'ne göre belirlenmiştir.

10.2.1.1. Eğitim Müfettişliği Yarışma Sınavı ve Atama Şartları

Eğitim müfettişliğine atanacak adaylar, yazılı ve sözlü sınav aşamalarından oluşan yarışma sınavına tabi tutulurlar. KPSS sonuçlarına göre atanacak adaylar için ise yalnızca sözlü sınav uygulanır. Yarışma sınavına katılabilmek için adayların öğretmen ünvanına sahip olmaları veya en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat ve işletme fakültelerinden mezun olmaları gerekmektedir. MEB öğretmen kadrolarında görev yapanlar ile KPSS sonuçlarına göre kamu görevine atanacaklar veya diğer kamu kurumlarında çalışanlar için sınavlar birlikte ya da ayrı tarihlerde gerçekleştirilebilir.

10.2.1.2. Yazılı Sınava Katılım Şartları

Yazılı sınava katılacak adayların, Devlet Memurları Kanunu'nda belirtilen genel şartlara ek olarak öğretmenlikte en az sekiz yıl hizmeti bulunmalı ve halen MEB öğretmen kadrosunda görev yapıyor olmaları gerekmektedir. Öğretmenlik geçmişi olmayan adaylar için ise ilgili fakültelerden mezun olmak ve KPSS'de belirlenen taban puanı almış olma şartları aranır. Ayrıca adayların yarışma sınavının yapıldığı yılın ocak ayı itibarıyla 35 yaşını doldurmamış olmaları gerekmektedir.

10.2.1.3. Yeterlik Sınavı ve Değerlendirme Süreci

Eğitim müfettiş yardımcılarının yeterlik sınavı, yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamadan oluşur. Yazılı sınavdan 70 ve üzeri puan alanlar başarılı sayılır ve sözlü sınava girmeye hak kazanır. Sözlü sınav, yazılı sınav sonuçlarının ilanından en az 20 iş günü sonra gerçekleştirilir ve adayların mevzuat bilgileri, rehberlik, denetim, izleme, değerlendirme, inceleme ve soruşturma konularındaki yetkinlikleri değerlendirilir.

10.2.1.4. Yazılı ve Sözlü Sınavın Uygulanması

Yazılı sınav, Sınav Kurulu tarafından belirlenen usuller çerçevesinde, Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenir. Yazılı sınav sonuçları sınav tarihinden itibaren en geç on iş günü içinde MEB internet sitesinde ilan edilir. Yazılı sınavdan başarılı olan adaylar sözlü sınava çağrılır ve burada bilgi düzeyi, ifade yeteneği, temsil kabiliyeti, ikna gücü, genel yetenek ve bilimsel gelişmelere açıklık gibi kriterler üzerinden değerlendirilirler.

10.2.2. Görev, Yetki ve Sorumlulukları

MEB'e bağlı okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının rehberlik, denetim, değerlendirme, inceleme, ön inceleme ve soruşturma hizmetleri eğitim müfettişleri aracılığıyla yürütülmektedir. Eğitim müfettişleri ve yardımcıları, il genelinde resmî ve özel olan örgün-yaygın eğitim kurumları ile özel öğrenci barınma hizmetleri sunan kuruluşları denetleme, rehberlik yapma, izleme ve değerlendirme görevlerini yerine getirirler.

Eğitim müfettişleri, yaptıkları çalışmalar neticesinde düzenledikleri raporları 20 gün içerisinde eğitim müfettişleri başkanlığına sunmakla yükümlüdür. Kapsamlı işlerde bu süre ek süre verilerek uzatılabilir. Ayrıca müfettişler, rehberlik ve denetim süreçlerinde mevzuata uygun hareket etmek, refakatlerinde bulunan müfettiş yardımcılarının yetişmelerini sağlamak, yürütülen çalışmalarda standartlara uygun davranmak ve MEB tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmekle sorumludurlar. Bu çerçevede, eğitim müfettişliği sistemi MEB tarafından belirlenen usul ve esaslara göre şekillenmekte olup, öğretmen ve yöneticilerin rehberlik, denetim ve değerlendirme süreçleri etkin bir şekilde yürütülmektedir.

10.3. Rehberlik Hizmetlerinden Sorumlu Eğitim Personeli

Rehber öğretmenlerin görev ve sorumlulukları, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği ile tanımlanmıştır. Rehber öğretmenler eğitim kurumlarında gelişimsel, önleyici, iyileştirici ve destekleyici hizmetler sunarak öğrencilerin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimlerini desteklemekle sorumludur.

10.3.1. Rehber Öğretmenlerin Görevleri

10.3.1.1. Gelişimsel ve Önleyici Hizmetler

Rehber öğretmenler, sınıf rehberlik programı kapsamında rehberlik alanında özel bilgi ve beceri gerektiren etkinlikleri uygular ve öğrencilerin gelişim süreçlerine rehberlik eder. Bireyi tanıma çalışmaları kapsamında öğrencilerin yetenek, ilgi ve kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla çeşitli tanıma teknikleri uygular ve elde edilen verileri değerlendirerek öğrencilere ve ilgililere geri bildirimde bulunur. Ayrıca öğrencilerin akademik, sosyal-duygusal ve kariyer gelişimlerine yönelik ihtiyaç duydukları bilgileri bireysel veya grup çalışmalarıyla paylaşır. Merkezî sınavlara hazırlık sürecinde tercih danışmanlığı yaparak öğrencilerin eğitim hayatlarını en uygun şekilde yönlendirmelerine yardımcı olur. Öğrencileri, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitim kurumlarına, mesleklere ve sosyal-kültürel etkinliklere yönlendirmek, gelişim süreçlerini izlemek ve onlara rehberlik etmek temel sorumlulukları arasındadır.

10.3.1.2. İyileştirici Hizmetler

Öğrencilerin sosyal-duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetleri sunar. Bu süreçte öğrencilerin kendilerini keşfetmeleri, duygusal ve bilişsel kapasitelerini geliştirmeleri ve iyileştirmeleri için rehberlik eder.

Psikososyal destek hizmetleri kapsamında doğal afetler, kazalar, ihmal ve istismar, intihar, şiddet, savaş, göç ve salgın hastalıklar gibi travmatik yaşam olayları karşısında öğrenci, aile ve öğretmenlere psikolojik ve sosyal destek sağlar. Danışmanlık tedbir kararı alınan çocuklara yönelik bireysel rehberlik hizmeti sunar ve gerektiğinde çocuğun bakımından sorumlu kişilere de rehberlik desteği verir. Sevk çalışmaları çerçevesinde, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin müdahale alanı dışında kalan veya rehber öğretmenin meslekî yeterliliğini aşan vakalarda, bireyi daha yetkin uzman kişilere veya kurumlara yönlendirir.

10.3.1.3. Destek Hizmetler

Rehber öğretmen, öğrencinin gelişimini desteklemek amacıyla öğretmen, veli ve yöneticilerle iş birliği yaparak rehberlik anlayışının geliştirilmesine katkı sağlar. Eğitim kurumunda yürütülecek rehberlik ve psikolojik danışma programını, ekim ayının ilk haftasında “e-Rehberlik” sistemi üzerinden hazırlar ve Rehberlik ve Araştırma Merkezine iletir. Ayrıca her yıl kasım ayında, sınıf rehber öğretmenlerinden alınan veriler doğrultusunda risk altındaki öğrencileri belirleyerek okulun risk haritasını oluşturur ve gerekli destek mekanizmalarını planlar. Rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla araştırma ve değerlendirme çalışmaları yapar. Eğitim kurumunda yürütülen proje çalışmalarına katılarak rehberlik hizmetlerinin daha verimli hale gelmesine katkıda bulunur. Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarına yönelik olarak veliler, öğretmenler, okul yöneticileri ve diğer ilgili kurumlarla ortak çalışmalar yürütürken, rehberlik saatlerinde yapılan bireysel veya grupla yürütülen çalışmalarda öğrencilerin devamsız olarak görünmemesi için okul yönetimi ve ders öğretmeni ile iş birliği yaparak gerekli tedbirleri alır. Meslekî bilgi ve becerilerini geliştirmek, güncel gelişmeleri takip etmek ve rehberlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla bilimsel kongre, konferans, panel ve hizmet içi eğitimlere katılır ve gerektiğinde hizmet içi eğitim vererek diğer öğretmen ve yöneticilerin rehberlik alanındaki bilgi ve becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar. Ayrıca rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili olarak okul müdürü tarafından verilen görevleri yerine getirerek okulun ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetlerini organize eder ve bu hizmetlerin yürütülmesini sağlar.

10.4. Diğer Eğitim Personeli veya Okullarda Çalışan Personel

MEB’e bağlı okul/kurumlarda eğitim öğretim kadrosu dışında genel idare hizmetlerini ve yardımcı hizmetleri yürüten personel bulunmaktadır. Diğer eğitim personeli veya okullarda çalışan personelin görev, yetki ve sorumlulukları Devlet Memurları Kanunu’na göre tanımlanmıştır. Görev alacaklar, pozisyonun niteliğine ve ilgili kurumun belirlediği özel şartlara göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle atanmak istenen pozisyona ilişkin özel şartların, ilgili kurumun resmî duyurularından veya yönetmeliklerinden incelenmesi gerekmektedir.

10.5. Yükseköğretim Yönetim Kadrosu

Yükseköğretime bağlı eğitim ve araştırma kurumlarında görev yapan yönetim personelinin çalışma esasları, Yükseköğretim Kanunu'na göre üniversite organları, rektör, senato, yönetim kurulu olarak belirlenmiştir.

10.5.1. Atama ve Görevlendirmeler

10.5.1.1. Rektör ve Rektör Yardımcıları

Devlet ve vakıf üniversitelerinin rektörleri, Cumhurbaşkanı tarafından atanır. Vakıf üniversitelerinde rektör ataması, mütevelli heyetinin teklifi üzerine gerçekleştirilir. Rektör, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsünü tüzel kişilik olarak temsil eder. Rektörlerin yaş haddi 67 olarak belirlenmiş olup rektörlük süresi boyunca bu yaş sınırı dikkate alınmaz.

Rektör, çalışmalarına yardımcı olmak üzere üniversitenin aylıklı profesörleri arasından en fazla üç rektör yardımcısı seçebilir. Ancak merkezi açık öğretim hizmeti veren üniversitelerde bu sayı beşe kadar artırılabilir. Rektör yardımcıları, rektör tarafından atanır ve rektör bulunmadığında ona vekâlet eder. Rektör, görevinden iki haftadan fazla uzak kalırsa YÖK'e bilgi verir; vekâlet altı aydan fazla sürerse yeni bir rektör atanır.

10.5.1.2. Üniversite Senatosu

Senato; rektörün başkanlığında, rektör yardımcıları, dekanlar ve fakülteler tarafından üç yıl süreyle seçilen öğretim üyeleri ile rektörlüğe bağlı enstitü ve yüksekokul müdürlerinden oluşur. Senato, her eğitim öğretim yılının başında ve sonunda olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ancak rektör gerekli gördüğünde olağanüstü toplantılar düzenleyebilir. Senatonun temel görevi, üniversitenin akademik politikalarını belirlemek, eğitim öğretim programlarını onaylamak ve bilimsel faaliyetleri düzenlemektir.

10.5.1.3. Üniversite Yönetim Kurulu

Üniversite yönetim kurulu, rektör başkanlığında dekanlardan ve üniversitenin farklı akademik birimlerini temsil eden senato tarafından dört yıl için seçilecek üç profesörden oluşur. Rektör yardımcıları, oy hakkı olmaksızın yönetim kurulu toplantılarına katılabilir. Yönetim kurulu, akademik ve idari konulara ilişkin kararlar alarak üniversitenin işleyişini düzenler ve eğitim öğretim faaliyetlerini koordine eder.

10.5.2. Fakülte Yönetimi ve Organları

10.5.2.1. Dekan ve Dekan Yardımcıları

Dekan, fakültenin ve akademik birimlerinin temsilcisi olup rektörün önerisiyle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından üç yıl süreyle atanır. Dekan, görev süresi dolduğunda yeniden atanabilir. Dekan, kendisine yardımcı olmak üzere en fazla iki öğretim üyesini dekan yardımcısı olarak seçer. Açık öğretim fakültelerinde ise dört dekan yardımcısı atanabilir. Dekanın görevi başında olmadığı durumlarda yardımcılardan biri vekâlet eder. Eğer vekâlet süresi altı ayı aşarsa yeni bir dekan atanır.

10.5.2.2. Fakülte Kurulu

Fakülte kurulu, dekanın başkanlığında bölüm başkanları, enstitü ve yüksekokul müdürleri ile fakültedeki profesör, doçent ve doktor öğretim üyeleri arasından üç yıl için seçilen akademisyenlerden oluşur. Fakülte kurulu, normal şartlarda her yarıyıl başında ve sonunda toplanır. Dekan gerekli gördüğünde kurul olağanüstü toplantıya çağrılabilir. Fakülte kurulu, eğitim öğretim programlarını, sınav ve akademik değerlendirme esaslarını belirler.

10.5.2.3. Fakülte Yönetim Kurulu

Fakülte yönetim kurulu, dekan başkanlığında, fakülte kurulu tarafından üç yıl için seçilen üç profesör, iki doçent ve bir doktor öğretim üyesinden oluşur. Fakülte yönetim kurulu, eğitim öğretim ve araştırma faaliyetlerini düzenler, akademik ve idari konularda kararlar alır. Gerekli görüldüğünde geçici çalışma grupları ve koordinatörlükler oluşturabilir.

10.5.3. Enstitü Yönetimi ve Organları

10.5.3.1. Enstitü Müdürü ve Yardımcıları

Enstitü müdürü, üç yıl için fakülte dekanının önerisiyle rektör tarafından atanır. Rektörlüğe bağlı enstitülerde ise doğrudan rektör tarafından atanır. Müdür, enstitüde görevli öğretim elemanları arasından en fazla iki yardımcı atayabilir. Müdürün görevi başında olmaması durumunda vekâlet süreci dekanlıkta olduğu gibi işletilir.

10.5.3.2 Enstitü Kurulu ve Yönetim Kurulu

Enstitü kurulu, müdürün başkanlığında, müdür yardımcıları ve ana bilim dalı başkanlarından oluşur. Enstitü yönetim kurulu ise müdürün belirlediği altı aday arasından seçilecek üç öğretim üyesi ile müdür yardımcılarının oluşur. Bu kurullar, fakülte kurulu ve yönetim kurulunun görevlerini enstitü düzeyinde yerine getirir.

10.5.4. Yüksekokul Yönetimi ve Organları

10.5.4.1. Yüksekokul Müdürü ve Yardımcıları

Yüksekokul müdürü, üç yıl için fakülte dekanının önerisiyle rektör tarafından atanır. Rektörlüğe bağlı yüksekokullarda doğrudan rektör tarafından atanır. Müdür, yüksekokulda görev yapan öğretim elemanları arasından en fazla iki yardımcısını seçerek atar. Müdürün yokluğunda vekâlet süreci dekanlarda olduğu gibi işler.

10.5.4.2. Yüksekokul Kurulu ve Yönetim Kurulu

Yüksekokul kurulu, müdür başkanlığında, müdür yardımcıları ve bölüm başkanlarından oluşur. Yönetim kurulu ise müdür yardımcıları ve müdür tarafından belirlenen altı aday arasından seçilecek üç öğretim üyesinden oluşur. Yüksekokul yönetim organları, fakülte kurulu ve fakülte yönetim kuruluna verilen görevleri yüksekokul düzeyinde yerine getirir.

10.5.5. Yükseköğretim Kurumlarının Yönetim Yapısı ve İşleyişi

Yükseköğretim kurumları; rektörlük, fakülte, enstitü ve yüksekokul organları ile senato ve yönetim kurulları aracılığıyla yönetilmektedir. Rektör, üniversitenin genel yönetiminden sorumlu olup akademik, idari ve Malî süreçleri koordine eder. Fakülteler, enstitüler ve yüksekokullar ise akademik faaliyetlerin yürütülmesi ve geliştirilmesine yönelik kararlar alır. Bu yönetim mekanizmaları, üniversitelerin bilimsel ve akademik çalışmalarının sürdürülebilirliğini sağlamak, eğitim öğretim süreçlerini verimli bir şekilde yönetmek ve yükseköğretim politikalarını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

10.6. Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Yükseköğretim kurumlarının yönetim yapısı; rektörlük, senato, üniversite yönetim kurulu, fakülte yönetimi ve fakülte kurulları gibi organlar aracılığıyla yürütülmektedir. Bu organlar, akademik ve idari faaliyetlerin etkin bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla çeşitli görev ve sorumluluklara sahiptir.

10.6.1. Rektörün Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Rektör, üniversitenin en üst düzey yöneticisi olarak üniversite kurullarına başkanlık eder, yükseköğretim üst kuruluşlarının kararlarını uygular ve üniversitenin bağlı birimleri arasında düzenli çalışmayı sağlar. Her eğitim öğretim yılı sonunda veya gerekli görüldüğünde üniversitenin akademik ve bilimsel faaliyetleri hakkında Üniversitelerarası Kurula bilgi verir. Üniversitenin yatırım programları, bütçesi ve kadro ihtiyaçlarını belirleyerek YÖK'e sunar.

Rektör, üniversitenin akademik ve idari yapısını düzenlemek amacıyla, öğretim elemanları ve diğer personelin görev yerlerini değiştirme veya onlara yeni görevler verme yetkisine sahiptir. Üniversitenin genel gözetim ve denetiminden sorumlu olan rektör, bilimsel araştırma ve eğitim faaliyetlerinin kalkınma planları, devlet politikaları ve akademik hedefler doğrultusunda yürütülmesini sağlar. Üniversitenin güvenliği, öğrenci hizmetleri ve bilimsel çalışmaların düzenlenmesi konularında birinci derecede yetkilidir.

10.6.2. Senatonun Görevleri

Senato; üniversitenin en yüksek akademik organı olup eğitim öğretim, bilimsel araştırmalar ve akademik esaslar hakkında karar alma yetkisine sahiptir. Eğitim öğretim faaliyetlerinin esaslarını belirlemek, akademik yönetmelik taslaklarını hazırlamak, üniversite takvimini düzenlemek ve fakülte kurullarının önerilerini değerlendirmek senatonun temel görevlerindendir.

Bunun yanı sıra, fakülte kurulları ve enstitü-yüksekokul kurullarının aldığı kararları inceleyerek itirazları karara bağlamak, fahri akademik ünvanlar vermek ve üniversite yönetim kuruluna üye seçmek de senatonun sorumlulukları arasındadır. Senato, akademik standartları belirleyerek üniversitenin genel bilimsel ve eğitim politikalarını oluşturur.

10.6.3. Üniversite Yönetim Kurulunun Görevleri

Üniversite yönetim kurulu, idari faaliyetlerde rektöre yardımcı bir organ olarak faaliyet gösterir. Yükseköğretim üst kuruluşlarının ve senatonun aldığı kararların uygulanmasına yönelik plan ve programların yürütülmesini sağlamakla yükümlüdür. Üniversiteye bağlı birimlerin görüşlerini dikkate alarak yatırım programlarını, bütçe tasarısını ve akademik faaliyetleri değerlendirir ve rektörlüğe sunar.

Ayrıca üniversite yönetim kurulu; fakülte, enstitü ve yüksekokul yönetim kurullarının kararlarına yapılan itirazları inceleyerek nihai kararı verir. Üniversitenin genel idari yönetimiyle ilgili olarak rektör tarafından getirilen konular hakkında da karar alma yetkisine sahiptir.

10.6.4. Dekanın Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Dekan, fakültenin akademik ve idari işleyişinden sorumlu olup fakülte kurullarına başkanlık eder, alınan kararların uygulanmasını sağlar ve fakülte birimleri arasında düzenli çalışmayı koordine eder. Her öğretim yılı sonunda veya ihtiyaç halinde fakültenin genel durumu hakkında rektöre rapor sunar. Fakültenin ödenek ve kadro ihtiyaçlarını belirleyerek rektörlüğe ileten dekan, fakülte bütçesi hakkında fakülte yönetim kurulunun görüşünü alarak önerilerini sunar. Fakültenin akademik ve idari yapısını denetlemekle yükümlü olan dekan, öğrencilere sosyal hizmetlerin sağlanması, güvenlik önlemlerinin alınması ve bilimsel faaliyetlerin düzenlenmesi konularında rektöre karşı birinci derecede sorumludur.

10.6.5. Fakülte Kurulunun Görevleri

Fakülte kurulu; fakültenin en yüksek akademik organı olup eğitim öğretim, bilimsel araştırma ve yayın faaliyetleri ile ilgili esasları belirler. Fakülte yönetim kuruluna üye seçmek ve akademik takvimi düzenlemek fakülte kurulunun başlıca görevleri arasındadır. Fakülte bünyesindeki akademik çalışmaların planlanması ve yürütülmesi sürecinde belirleyici rol oynar.

10.6.5.1. Fakülte Yönetim Kurulunun Görevleri

Fakülte yönetim kurulu, idari faaliyetlerde dekana yardımcı bir organ olarak işlev görür. Fakülte kurulunun aldığı kararların uygulanmasını destekler ve eğitim öğretim planlarının, programlarının ve akademik takvimin uygulanmasını sağlar. Fakültenin yatırım planlarını ve bütçe tasarısını hazırlayan fakülte yönetim kurulu, aynı zamanda fakülte yönetimiyle ilgili olarak dekan tarafından getirilen konular hakkında karar alır. Öğrencilerin fakülteye kabulü, ders intibakları, çıkarılmaları, eğitim öğretim süreçleri ve sınavlarla ilgili işlemler hakkında da karar verme yetkisine sahiptir.

10.6.6. Yükseköğretim Kurumlarının Yönetim Yapısı ve İşleyişi

Yükseköğretim kurumları; rektörlük, fakülte yönetimi, senato ve yönetim kurulları aracılığıyla yönetilir. Rektör, üniversitenin genel yönetiminden sorumlu olup akademik, idari ve Malî süreçleri koordine eder. Senato, akademik politikaları ve eğitim öğretim esaslarını belirlerken üniversite yönetim kurulu, idari konularda rektöre destek verir.

Fakülteler, enstitüler ve yüksekokullar, akademik faaliyetlerin yürütülmesini sağlamakla birlikte, idari süreçleri organize etmek ve akademik gelişimi desteklemek amacıyla fakülte ve yüksekokul kurulları tarafından yönetilir. Bu yönetim yapısı, üniversitelerin bilimsel ve akademik çalışmalarının sürdürülebilirliğini sağlamak, eğitim öğretim süreçlerini verimli bir şekilde yürütmek ve yükseköğretim politikalarını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

10.6.7. Diğer Eğitim Personeli veya Yükseköğretimde Çalışan Personel

Yükseköğretime bağlı kurumlarda eğitim ve öğretim kadrosunda bulunan öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, genel idare hizmetleri ve yardımcı hizmetleri yürüten personel bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında çalışan personelin görev, yetki ve sorumlulukları Yükseköğretim Kanunu'na göre tanımlanmıştır. Kanunda bulunmayan hususlar için genel hükümler uygulanır.

10.7. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Yönetim Personeli

10.7.1. Atama ve Görevlendirmeler

Yetişkin eğitimi ve öğretiminde atama ve görevlendirmeler, MEB'e Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği'ne göre yapılmaktadır.

10.7.2. Görev, Yetki ve Sorumlulukları

MEB'e bağlı eğitim kurumlarında müdür ve müdür yardımcıları, eğitim öğretim süreçlerini yönetmek, akademik ve idari işleyişi koordine etmek, kurumsal verimliliği artırmak ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlamak amacıyla belirli görev ve sorumluluklarla yetkilendirilmiştir.

10.7.3. Müdürün Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Müdür, eğitim öğretim yılının başında personelin iş bölümünü yaparak görevlerini yazılı olarak bildirir. Öğretmenlerin okutacağı dersleri ve laboratuvar-atölye çalışmalarını planlar. Okulda eğitim öğretim kaynaklarının hazır bulunmasını sağlar ve eksiklikleri ilgili birimlere bildirir. Zümre öğretmenler kurulu toplantılarını düzenleyerek yıllık ders planlarının hazırlanmasını koordine eder ve derslerin amaçlarına uygunluğunu denetler.

Müdür; okulun derslik, laboratuvar, atölye, kütüphane ve diğer eğitim alanlarını sürekli eğitim için hazır hale getirerek geliştirilmesini sağlar. Eğitim kurumunun yerel yönetimler, işletmeler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak, öğrencilerin staj ve uygulamalı eğitimlerini daha verimli hale getirmesine yönelik düzenlemeler yapar. Eğitim ve öğretim çalışmalarını geliştirmek için öğretmenler kurulu, zümre toplantıları ve rehberlik öğretmenleriyle düzenli görüşmeler gerçekleştirir.

Müdür, disiplin ve düzeni sağlamak için gerekli tüm önlemleri alır. Öğretmen ve personelin meslekî gelişimini teşvik ederek aday öğretmenlerin yetiştirilmesini sağlar. Okulun stratejik planını oluşturarak hedeflere ulaşmak için düzenlemeler yapar ve performans takibini gerçekleştirir. Ayrıca okul binasının güvenliği, öğretmenlerin nöbet görevleri ve öğretmenlerin ödüllendirilmesi gibi konularda da kararlar alır.

Müdür, okul-aile birliğini kurarak etkin bir şekilde çalışmasını sağlar ve performans izleme süreçlerini yönetir. Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması amacıyla projeler geliştirilmesine öncülük eder. Açık öğretim okulları için yüz yüze eğitimlerin düzenlenmesi, e-Yaygın sistemiyle ilgili işlemlerin yürütülmesi ve döner sermaye işletmelerinin verimli çalışmasını sağlamak da müdürün sorumlulukları arasındadır.

10.7.4. Müdür Yardımcılarının Görev, Yetki ve Sorumlulukları

Müdür yardımcıları, okul yönetiminde müdüre destek sağlayarak eğitim öğretim faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlar. Okulun yıllık çalışma planını hazırlar, eğitim programlarının çevre ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenmesini sağlar ve MEB tarafından belirlenen programların etkin bir şekilde uygulanmasını koordine eder. Öğretmenler ve usta öğreticiler arasında eş güdümü sağlayarak eğitim süreçlerinin verimli bir şekilde işlemesine katkıda bulunur. Aynı zamanda okulda yürütülen araştırma, geliştirme, proje çalışmaları ve stratejik planlama süreçlerini yöneterek eğitim kalitesinin artırılmasına destek olur.

Aday öğretmenler ve usta öğreticiler için bilgilendirme ve rehberlik hizmetleri sunarak onların meslekî gelişimlerini destekler. Kayıt, kabul, devam, disiplin ve öğrenci işleriyle ilgili tüm süreçleri takip eder ve gerekli defter, dosya ve belgelerin düzenli tutulmasını sağlar. Okul binalarının, tesislerin, araç gereçlerin bakım, onarım ve düzeninden sorumlu olarak fiziksel ortamın eğitim öğretime uygun olmasını temin eder. Nöbet çizelgelerini hazırlayarak öğretmenlerin ve diğer görevlilerin nöbet görevlerini kontrol eder.

Ders programlarını öğretmen ve usta öğreticilere dağıtarak ilgili çizelgelerin hazırlanmasını sağlar. Satın alma işlemlerini ilgili mevzuata uygun şekilde yürüterek okulun kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlar. MEB tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimler, kurslar ve seminerlerin organizasyonunu yaparak öğretmen ve personelin meslekî gelişimini destekler. Döner sermaye işletmelerinin işleyişini düzenleyerek malzeme alımı, üretim ve sipariş süreçlerini denetler. Maaş, ek ders ve diğer Malî işlemleri yürütürken okulun bütçesel kaynaklarının verimli kullanılmasını sağlar.

Açık öğretim okullarına yönelik ders materyallerinin ve kitap dağıtımlarının düzenlenmesini organize ederek uzaktan eğitim süreçlerinin sağlıklı yürütülmesine katkıda bulunur. Öğrenci belgesi ve diplomaların elektronik ortamda hazırlanmasını sağlayarak belgelerin güvenli bir şekilde arşivlenmesini ve dağıtılmasını gerçekleştirir. İş sağlığı ve güvenliği kapsamında acil durum önlemlerini almak ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak da müdür yardımcılarının sorumlulukları arasındadır. Bu görevleri yerine getirerek okulun düzenli bir şekilde yönetilmesine, eğitim öğretim süreçlerinin kesintisiz devam etmesine ve öğrencilere en iyi eğitim ortamının sunulmasına katkıda bulunurlar.

10.8. Diğer Eğitim Personeli, Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Çalışan Personel

Hayat boyu öğrenme kurumlarında eğitim ve öğretim kadrosunda bulunan öğretmen ve usta öğreticiler, genel idare hizmetleri ve yardımcı hizmetleri yürüten personel bulunmaktadır. Hayat boyu öğrenme kurumlarında çalışan personelin görev, yetki ve sorumlulukları MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'ne göre tanımlanmıştır.

BÖLÜM 11

KALİTE GÜVENCESİ

BÖLÜM 11: KALİTE GÜVENCESİ

Eğitim öğretim alanında kalite güvencesi; bir eğitim sisteminin, kurumunun veya programının kalitesinin izlenmesi, değerlendirilmesi, sürdürülmesi ve geliştirilmesini ifade eder. Kalite güvencesi, paydaşların beklediği kalite gerekliliklerinin karşılanmasını temin etmek üzere gerçekleştirilen planlama, uygulama, değerlendirme, raporlama ve kalite geliştirilmesi aşamalarını içeren faaliyetlerdir. Türkiye’de eğitim öğretim alanında MEB, YÖK, YÖKAK ve MYK kalite güvence sistemlerinin oluşturulmasına ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalardan birisi TYÇ’dır.

TYÇ; AYÇ ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesidir. Türkiye’de belgelendirilmesi yapılan ve kalite güvencesi sağlanan tüm yeterlilikler sistematik olarak TYÇ’ye yerleştirilmektedir. Yeterliliklerin TYÇ’ye yerleştirilmesi için kalite güvencesinin sağlanması gerekmektedir. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (TYÇ Yönetmeliği) 2015’te yürürlüğe girmiştir. TYÇ Yönetmeliği’nde eğitim öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kalite güvencesine sahip tüm yeterliliklerin TYÇ’ye dâhil edilmesi ve kalite güvencesi süreçlerine ilişkin yapılacaklar özetlenmiştir.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde Yer Alacak Yeterliliklerin Kalite Güvencesinin Sağlanmasına İlişkin Yönetmelik (Kalite Güvence Yönetmeliği), 2018’de yürürlüğe girmiştir. 2019’da yapılan değişiklikle, YÖKAK sorumlu kuruluşlar arasına eklenmiştir. Yükseköğretimde dış değerlendirme kuruluşlarının yetkilendirilmesi, tanınması ve izlenmesine ilişkin hususlar YÖKAK tarafından yürütülmektedir.

Kalite Güvence Yönetmeliği; başta MEB, MYK, YÖK, YÖKAK ve yükseköğretim kurumlarının sorumluluğunda olmak üzere farklı türde programların ve yeterliliklerin kalite güvencesinin sağlanmasına ilişkin Türkiye’de düzenlenen ilk mevzuattır. Bu yönetmelik ile kalite güvence sürecinde sorumlu kurumlar tarafından yeterlilik formu oluşturulur ve TYÇ Kurulu tarafından onaylanır. Sorumlu kurumlar geçerli ve güvenilir ölçme değerlendirme süreci işleterek belgelendirme süreçlerini, şeffaf ve tarafsız biçimde yürütür. Yeterliliklere yönelik süreçler öz değerlendirme ve dış değerlendirmeden oluşur. Dış değerlendirme yapan birim, ekip veya kuruluşlar düzenli gözden geçirmeye tabi tutulur. Öz değerlendirme ve dış değerlendirme bulguları ışığında iyileştirme faaliyetleri gerçekleştirilir. Yeterliliklere yönelik süreçlere paydaşların katılımı sağlanır. Tüm süreçler açık, ölçülebilir amaçlar ile ölçüt ve rehberlere dayalı yürütülerek kaynak tahsis edilir. Süreçler için geri bildirim mekanizmaları geliştirilir, uygulanır ve çıktılara yönelik elektronik erişilebilirlik sağlanır.

Kalite Güvence Yönetmeliği yürürlüğe girdikten sonra MYK, YÖK ve MEB tarafından kalite güvence belgeleri ve zorunlu rehberler hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. YÖK tarafından Yükseköğretim Diploma Programlarının Kalite Güvencesinin Sağlanmasına Yönelik Usul ve Esaslar kabul edilmiş ve Yükseköğretim Diploma Programlarının Kalite Güvence Rehberi yayımlanmıştır. Önceki Öğrenmelerin Tanınması ve Kalite Güvencesinin Sağlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar, TYÇ Koordinasyon Kurulu tarafından onaylanmıştır. Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği’nde yapılan güncelleme ile Kalite Güvence Yönetmeliği’nde yer alan hükümlerin yükseköğretim kurumlarında uygulanma düzeyini değerlendirme sorumluluğu YÖKAK’a verilmiştir.

11.1 Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Kalite Güvencesi

11.1.1. Sorumlu Kurumlar

MEB'e bağlı okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında iç ve dış değerlendirme yapılmaktadır. Dış değerlendirme; rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetleri Bakanlık ve eğitim müfettişleri aracılığıyla yürütülmektedir. Bu denetimlerde okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında (resmî ve özel) kurum faaliyetleri değerlendirilir ve rehberlik faaliyetlerinde bulunulur. Kurum denetimi sonunda kurum faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik müfettişlerce raporlar hazırlanır. Hazırlanan denetim raporlarında tespit edilen sorunların çözümüne yönelik kurumlarca gelişim planları yapılır. Gelişim planlarının uygulanma durumuna ilişkin izleme ve değerlendirme çalışmaları il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince yapılır. Kurumun değerlendirilmesinde Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan denetim rehberleri kullanılır.

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında kalite güvencesinin sağlanması için iç değerlendirme sürecine okul yöneticileriyle birlikte öğretmenler de katılmaktadır. Okul/kurum müdürünün başkanlığında okulun tüm öğretmenlerinin katıldığı öğretmenler kurulu toplantıları ve zümre öğretmenler kurulu toplantılarında kurumun iç değerlendirmesi yapılmakta, kurumu geliştirmeye yönelik planlamalara yer verilmektedir. Zorunlu olan bu toplantılarda yapılacak görüşmelere ilişkin başlıklar, kurumların ilgili mevzuatında yer almaktadır.

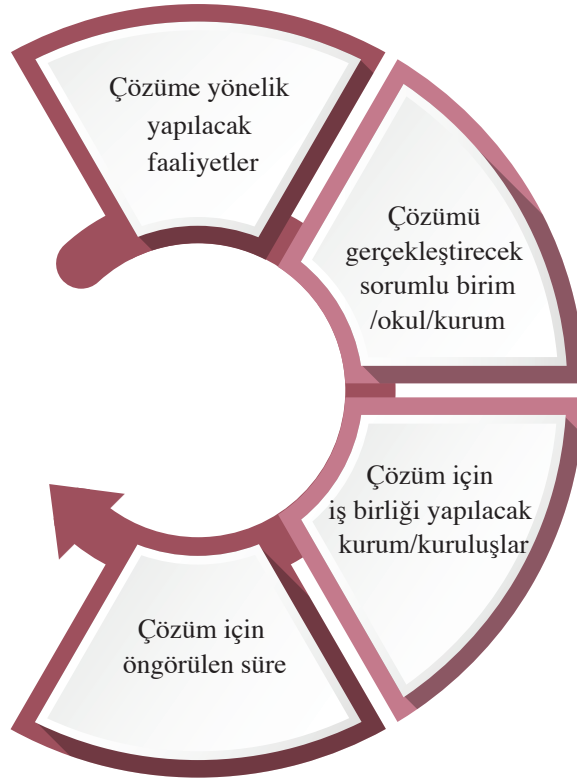
Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin performanslarını arttırmak amacıyla, okul müdürü ve zümre başkanı tarafından sınıf içi etkinlikleri ve öğretim faaliyetleri her öğretim yılında en az bir defa izlenir, değerlendirilir ve mesleki gelişimlerine yönelik rehberlikte bulunulur. Okul müdürleri ihtiyaç duyulması halinde bu süreçte öğretmenin bir müfettiş tarafından izlenmesi ve değerlendirilmesi için il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne başvuruda bulunabilmektedir. Ayrıca, müfettişler tarafından da öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerinin ve öğretim faaliyetlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için düzenli aralıklarla çalışmalar yürütülmektedir. Bunun yanı sıra müfettişlerce okul yöneticilerinin yönetsel faaliyetleri ile rehber öğretmenlerin rehberlik çalışmaları da düzenli aralıklarla değerlendirilmektedir. Yapılan izleme ve değerlendirmeler sonucunda, müfettişler ve/veya okul/kurum tarafından çalışmalarında başarılı bulunan yönetici ve öğretmenlere başarı belgesi verilmesi yönünde teklif getirilebilmektedir.

11.1.2. Kalite Güvencesi Yöntem ve Yaklaşımları

Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okul/kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Okul/kurumun müdürü; okul/kurumun yönetilmesinden, değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumludur. Bu kurumlarda verilen eğitim öğretimin kalitesi, Teftiş Kurulu Başkanlığınca yapılan yıllık planlamalar çerçevesinde müfettişler tarafından denetlenir ve değerlendirilir. Gerekli durumlarda kurumların geliştirilmesine yönelik rehberlik faaliyetlerinde bulunulur. Bu denetimlerde Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan ve internet sayfasında yayımlanan denetim rehberleri kullanılır. Denetim rehberleri ile müfettişlere denetimlerde yol göstermek, kurum denetimlerinde ülke genelinde uygulama birliği sağlamak, sorunlu alanların önceliklendirilerek denetim yapılmasını gerçekleştirmek ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Denetimlerde, yürürlükteki hukuki düzenlemeler dikkate alınmaktadır. Ayrıca denetim rehberinde yer almayan hususlar için ilgili mevzuat hükümlerine göre rehberlik ve denetim yapılmaktadır.

Okul/kurum; denetim rehberlerinde yer alan eğitim öğretim ortamları, eğitim öğretim faaliyetleri, yönetim faaliyetleri ile malî iş ve işlemler olmak üzere dört ana başlık altında değerlendirilir. Okul/kuruma yönelik tespitlerde bulunulur ve okulun/kurumun gelişimine dönük öneriler geliştirilir. Sonuçlar denetlenen okul/kurum yönetimi ve gerektiğinde çalışanlarıyla paylaşılır.

Denetim raporlarında, tespit edilen sorunlara ilişkin tanımlamalara yer verilir ve tanımlanan sorunlara yönelik öneriler geliştirilir. Yapılan tespitler doğrultusunda kurumlarca gelişim planları hazırlanır. Kurumlarca hazırlanan gelişim planlarında tanımlanan her bir sorun için Şekil 16'da yer alan maddelere benzer başlıklar yer verilir. Gelişim planı doğrultusunda okul/kurumun gelişimi il/ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından izlenir.

Şekil 16: Gelişim Planlarında Tanımlanan Başlıklar

Mesleki ve teknik eğitimde iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün yetiştirilmesine katkı sağlamak için kalite güvence sistemi kurulmuş olup; söz konusu çalışmaların etkin ve etkili bir şekilde yürütülmesi amacıyla 2019'da Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları Kalite Güvencesi Yönergesi yayımlanmıştır. Bu yönerge doğrultusunda MTEGM'ye bağlı okul/kurumlarda kalite güvencesi sisteminin bileşenleri öz değerlendirme ve dış değerlendirme olarak tanımlanmıştır.

Öz değerlendirme, MTEGM tarafından belirlenen takvim doğrultusunda yılda bir defa gerçekleştirilir. Dış değerlendirme ise eğitim kurumlarının eğitim öğretim süreçlerine ilişkin faaliyetlerin hazırlanan rehber doğrultusunda bilgi, belge ve kanıtlar üzerinden yerinde incelenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması sürecini içermektedir.

Bununla birlikte; MEB merkez ve taşra teşkilatı ile okul/kurumlarında, ulusal/uluslararası standartlar/kılavuzlar/normatif dokümanlar/yasal ve diğer şartlar dâhilinde uygunluk değerlendirme ve faaliyetleri ile belgelendirme programlarının yönetilmesi amacıyla MEB Belgelendirme Hizmetleri Yönergesi yayımlanmıştır.

Bu kapsamda uluslararası ISO 9001 kalite yönetim sistemi, ISO 45001 İş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi, ISO 14001 çevre yönetim sistemi standartları ve ulusal okulum temiz belgelendirme programı doğrultusunda uygunluk değerlendirme ve belgelendirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

MEB Belgelendirme Hizmetleri Yönergesi doğrultusuna gerçekleştirilen uygunluk değerlendirme ve belgelendirme faaliyetleri uluslararası “TS EN ISO/IEC 17021-1 uygunluk değerlendirmesi yönetim sistemlerinin tetkikini ve belgelendirilmesini sağlayan kuruluşlar İçin şartlar standardı” şartlarına uygun olarak yürütülmektedir. Uygunluk değerlendirme ve belgelendirme faaliyetleri, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ve Avrupa Kalite Teşkilatı (EOQ) programlarına uygun olarak yetkilendirilen tetkik görevlileri ile sürdürülmektedir.

11.2 Yükseköğretimde Kalite Güvencesi

11.2.1. Sorumlu Birimler

Yükseköğretim kurumlarının eğitim öğretim, araştırma ve toplumsal katkı faaliyetleri ile idari hizmetlerinin kalite düzeylerine ilişkin ulusal ve uluslararası kalite standartlarına göre değerlendirmeler yapmak, iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kuruluşlarının yetkilendirilmesini yürütmek üzere idari ve Malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği olarak YÖKAK oluşturulmuştur.

YÖKAK Avrupa Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Birliği (ENQA), Asya-Pasifik Kalite Ağı (APQN), Yükseköğretim Kalite Güvence Ajansları Uluslararası Ağı (INQAAHE), Amerikan Yükseköğretim Akreditasyon Kurulu Uluslararası Kalite Grubu (CHEA/CIQG), İslam Ülkeleri Kalite Ajansları Birliği (IQA) ve Avrupa Yükseköğretim Kalite Güvencesi Tescil Kuruluşu (EQAR) üyelik süreçlerini tamamlamıştır.

11.2.2. Yükseköğretim Kurumlarında Kalite Güvence Çalışmalarının Tarihçesi

Yükseköğretimde kalite güvencesi çalışmaları, Yükseköğretim Kanunu ile YÖK’ün rol ve sorumluluklarının belirlenmesiyle başlamış olup Türkiye’nin 2001’de Bologna Süreci’ne dahil olmasıyla çalışmalar hız kazanmıştır. 2005’te Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği yayımlanarak Yükseköğretim Kurumları Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) ve üniversitelerde Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Kurulları (ADEK) kurulmuştur. Türk yükseköğretim sistemindeki ilk girişim olan YÖDEK yapısı 2015’e kadar sürmüştür. 2015’te YÖKAK kurulmuş ve 2017’de yapılan düzenleme ile bağımsız niteliğini güçlendirmiştir. YÖKAK, 2018’de yayımlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği kapsamında çalışmalarını yürütmektedir.

11.2.3. Yükseköğretim Kalite Kurulunun Yapısı ve Görevleri

Yükseköğretim kurumlarının eğitim öğretim, araştırma ve toplumsal katkı faaliyetleri ile idari hizmetlerinin kalite düzeylerine ilişkin ulusal ve uluslararası kalite standartlarına göre değerlendirmeler yapmak, iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini yürütmek üzere idari ve Malî özerkliğe sahip, kamu tüzel kişiliği olarak YÖKAK kurulmuştur.

Yükseköğretim Kalite Kurulu 13 üyeden oluşmaktadır. Kurul, YÖK'ün seçtiği üç, Üniversitelerarası Kurulun (ÜAK) seçtiği üç, MEB'in seçtiği bir, MYK, Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB), TÜBİTAK, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) ve TOBB temsilen birer üye ile öğrenci temsilcisi bir üyeden oluşmaktadır.

2023'te güncellenen Yönetmelik kapsamında YÖKAK'ın temel görevleri; yükseköğretim kurumlarının dış değerlendirmesini yapmak, bu kurumlarda kalite güvencesi kültürünün içselleştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak ile akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve tanınması süreçlerini yürütmektir.

11.2.4. Kalite Güvencesi Yöntem ve Yaklaşımları

YÖKAK'ın temel görevleri kapsamında kullandığı yöntem ve yaklaşımların ana hatları aşağıda açıklanmaktadır.

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı

Kurumsal Dış Değerlendirme Programı (KDDP), YÖKAK tarafından yükseköğretim kurumlarının eğitim öğretim, araştırma geliştirme, toplumsal katkı ve idari hizmet süreçlerinin YÖKAK Değerlendirme Ölçütleri kapsamında değerlendirilmesini amaçlayan bir programdır. Yükseköğretim kurumları ilk mezun verdikleri eğitim öğretim yılını izleyen en geç beşinci yıl içerisinde KDDP kapsamında değerlendirilmektedir.

KDDP'nin çıktısı kurumsal geri bildirim raporlarıdır. Kalite güvencesi sisteminin değerlendirilmesinde ulusal bir kuruluş olarak YÖKAK'ın odaklandığı en önemli kavramlar; hesap verebilirlik, şeffaflık, öğrenme çıktıları, kanıta dayalı yaklaşım ve yenilikçiliktir. 2024 yılsonuna kadar 200 yükseköğretim kurumunun kurumsal dış değerlendirme süreci tamamlanmıştır. KDDP'ye esas olmak üzere her yıl yükseköğretim kurumları tarafından Kurum İç Değerlendirme Raporları (KİDR) hazırlanmaktadır. Programa dâhil edilen yükseköğretim kurumları belirlendikten sonra, değerlendirme sürecini yürütecek olan değerlendirme takımınca, değerlendirilecek kuruma ön ziyaret ve saha ziyareti gerçekleştirilmektedir. Ziyaretlerin sonrasında hazırlanan Kurumsal Geri Bildirim Raporu (KGBR) YÖKAK tarafından kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

İzleme Programı

İzleme Programı, KDDP süreci sonrasında ilgili yükseköğretim kurumundaki gelişim sürecinin değerlendirmesini gerçekleştirmeyi amaçlayan bir programdır. İzleme sisteminin temel değerlendirme kapsamını, kurumun dış değerlendirmesi sonucunda hazırlanan KGBR 'lerde ortaya çıkan gelişmeye açık alanlar oluşturmaktadır. Bununla birlikte KGBR'de ortaya çıkan kurumun güçlü yanlarının sürdürülebilir olup olmadığı da değerlendirilmektedir.

KDDP kapsamında değerlendirmesi tamamlanan kurumlar, değerlendirme yılını izleyen en erken ikinci yılda izleme sürecine dâhil olmaktadır. Program kapsamına dâhil edilen kurumlar belirlendikten sonra, izleme sürecini yürütecek olan değerlendirme takımı tarafından, değerlendirilecek kuruma ön ziyaret ve saha ziyareti gerçekleştirilmektedir. Ziyaretler sonrasında hazırlanan İzleme Raporu, YÖKAK tarafından kamuoyu ile paylaşılmaktadır. 2024 yılsonu itibarıyla YÖKAK 182 yükseköğretim kurumunda izleme faaliyetlerini gerçekleştirmiştir.

Kurumsal Akreditasyon Programı

KDDP ve İzleme Programının ardından, YÖKAK Değerlendirme Ölçütlerini dereceli puanlama anahtarı yaklaşımı ile ele alan Kurumsal Akreditasyon Programı (KAP) geliştirilmiştir. 2020’de ilk kez gönüllü yükseköğretim kurumlarında başlatılan program ile 2025 Nisan ayı itibarıyla 109 kurum değerlendirilmiş olup 103 kurum akredite edilmiştir.

KAP; yükseköğretim kurumlarındaki liderlik, yönetim ve kalite, eğitim öğretim, araştırma geliştirme ve toplumsal katkı süreçlerinin “planlama, uygulama, kontrol etme ve önlem alma” döngüsü kapsamında değerlendirilmesini sağlayan bir dış değerlendirme yöntemidir.

YÖKAK’ın oluşturduğu değerlendirme takımları tarafından YÖKAK Değerlendirme Ölçütleri ile Değerlendirme Programları Kılavuzu kapsamında yürütülmektedir. Her yıl KAP’a dâhil edilecek yükseköğretim kurumları YÖKAK tarafından belirlenmekte ve bu kurumların yapısına uygun olarak değerlendirme takımları oluşturulmaktadır. Söz konusu değerlendirme takımları tarafından ilgili kurumlara ön ziyaret ve saha ziyareti gerçekleştirilmektedir.

Bu ziyaretler neticesinde; değerlendirme takımları Kurumsal Akreditasyon Raporlarını (KAR) hazırlar. YÖKAK, bu raporları göz önünde bulundurarak tam akreditasyon (beş yıl süreyle), koşullu akreditasyon (iki yıl süreyle) ve akreditasyonun reddi (Yükseköğretim kurumuna kalite güvencesi uygulamaları bağlamında destek verilmesi) kararlarından birini verir. Sürecin sonunda KAR kamuoyu ile paylaşılır.

Ara Değerlendirme Programı

KAP kapsamına alınarak değerlendirmesi tamamlanan ve değerlendirme sonucunda tam veya koşullu akreditasyon kararı verilen yükseköğretim kurumları, akreditasyon kararını izleyen ikinci yılda ara değerlendirme sürecine dâhil edilmektedir. Ara değerlendirmenin amacı, tam veya koşullu akreditasyon kararı verilen yükseköğretim kurumlarında kalite süreçlerinin gelişimini değerlendirmektir. Sürece dâhil olan kurumlarda izlenecek yöntem KAP sonucunda verilen akreditasyon kararı ve ilgili komisyonun gerekçeli önerisi dikkate alınarak yürütülmektedir.

Ara değerlendirme neticesinde tam akreditasyonun devam etmesi ve koşullu akreditasyonun ise tam akreditasyona dönüştürülmesi reddi yönünde karar verilmektedir. Sürecin sonunda Ara Değerlendirme Raporları kamuoyu ile paylaşılmaktadır. 2024 yılsonu itibarıyla 16 kurumun ara değerlendirme süreci tamamlanmıştır.

Program Akreditasyonu

Program akreditasyonu, bir akreditasyon kuruluşu tarafından belirli bir alanda önceden belirlenmiş, akademik ve alana özgü standartların bir yükseköğretim programı tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence sürecini ifade etmektedir.

Ulusal akreditasyon kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve uluslararası akreditasyon kuruluşlarının tanınması süreci YÖKAK tarafından belirlenen ilke ve ölçütler kapsamında yürütülmektedir. Bu kapsamda YÖKAK, Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesi, Tanınması ve İzlenmesine İlişkin Kılavuzunu yayımlamıştır.

2016 yılından itibaren yükseköğretime geçiş sınavında kullanılan Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’nda YÖKAK tarafından yetkilendirilen veya tanınan akreditasyon kuruluşlarının akredite ettiği program bilgileri yer almaktadır. Aynı zamanda yetkilendirilen/tanınan kuruluşlar YÖKAK’ın resmî internet sayfasında bulunmaktadır.

YÖKAK tarafından tanınmayan uluslararası akreditasyon kuruluşları da ülkemizde faaliyet gösterebilmektedir. Bu kuruluşların Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda yer alabilmeleri için YÖKAK tarafından tanınması gerekir.

Öğrenci Katılımı

Yükseköğretimde kalite güvencesi çalışmalarına, öğrenci katılımına ilişkin farkındalık ve çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu kapsamda atılan adımlardan biri de YÖKAK bünyesinde öğrencilerden oluşan bir Öğrenci Komisyonunun kurulmuş olmasıdır. Bunun yanı sıra, Kurul üyelerinden birinin öğrenci olması, yükseköğretimin kalite güvencesinde öğrenci katılımına verilen önemin göstergesidir. Komisyonun temel görevleri arasında;

- Yükseköğretimde kalite kültürünün öğrenciler tarafından içselleştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak
- Öğrencilerin yükseköğretimdeki kalite güvencesi süreçlerine ilişkin katılımlarını artırmak
- Ulusal ve uluslararası düzeyde öğrenci katılımlı çalışmalar gerçekleştirmek
- Kurul tarafından yürütülen değerlendirme programlarında yer alacak değerlendirici aday öğrencileri ilgili komisyona önermek
- Komisyon tarafından ilgili yıl içerisinde yapılan çalışmalara ilişkin faaliyet raporu hazırlamak ve Kurula sunmak bulunmaktadır.

2020 yılından bu yana gerek Öğrenci Komisyonu üyeleri gerekse diğer yükseköğretim öğrencileri, Avrupa Öğrenci Birliği'nin (ESU) Kalite Güvencesi Öğrenci Uzman Havuzu üyeliğine kabul edilmektedir. Bununla birlikte yükseköğretim kurumlarının iç kalite güvencesi çalışmalarına katkı sağlaması amacıyla 165 kurumda, öğrenciler tarafından gönüllü olarak kurulan kalite toplulukları faaliyet göstermektedir.

11.3. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Kalite Güvencesi

11.3.1. Sorumlu Birimler

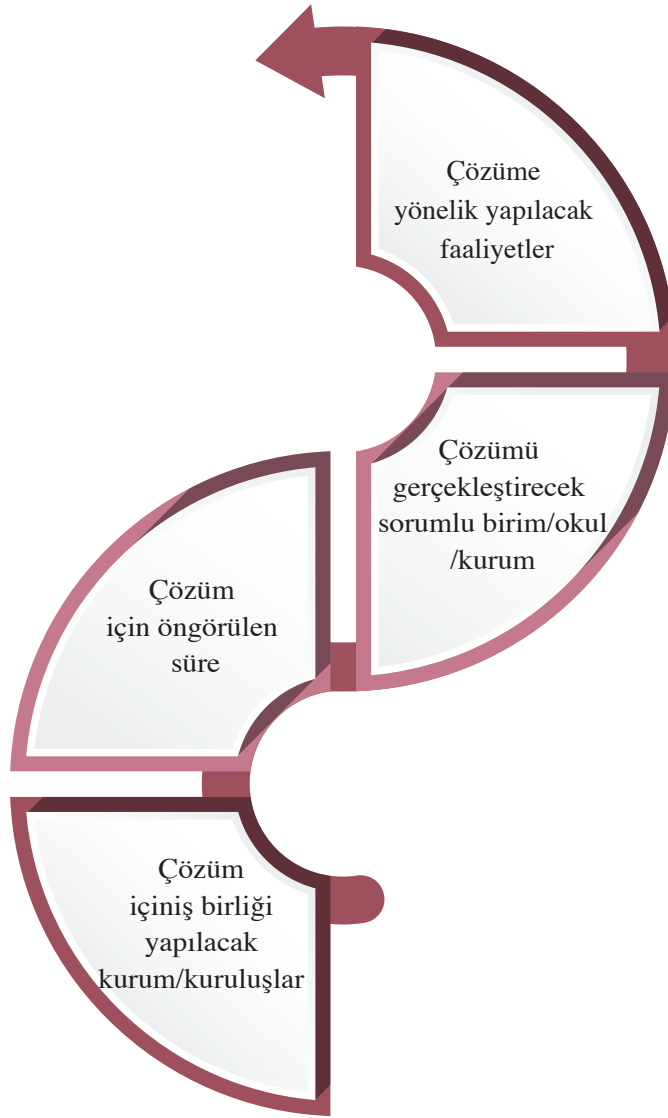
MEB'e bağlı yetişkin eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetleri Bakanlık Müfettişleri aracılığıyla yürütülmektedir.

Yetişkin eğitiminden MEB HBÖGM ve ÖÖKGM sorumludur. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı yetişkin eğitim kurumlarının kalitesinin değerlendirilmesi Teftiş Kurulu Başkanlığının yıllık planlamaları doğrultusunda dış değerlendirme yoluyla gerçekleştirilir. Bu denetimlerde hayat boyu öğrenme (resmî-özel) kurumlarının tüm faaliyetleri değerlendirilir ve kurumlara rehberlik yapılır. Kurum denetimi sonunda kurum faaliyetlerinin değerlendirilmesine yönelik raporlar müfettişlerce hazırlanır. Denetim raporlarında tespit edilen sorunların çözümüne yönelik kurumlarca gelişim planları düzenlenir. Gelişim planlarının uygulanma durumuna ilişkin izleme ve değerlendirme çalışmaları il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince yapılır. Yetişkin eğitim kurumlarının değerlendirilmesinde Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan denetim rehberleri kullanılır.

11.3.2. Kalite Güvencesi Yöntem ve Yaklaşımları

Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı kurumların denetiminde Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan denetim rehberleri kullanılır. Hazırlanan denetim rehberleri Teftiş Kurulu Başkanlığının internet sayfasında yayımlanır. Denetim rehberleri ile müfettişlere denetimlerde yol göstermek, kurum denetiminde uygulama birliği sağlamak, sorunlu alanları önceliklendirmek ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Denetimlerde yürürlükteki hukuki düzenlemeler dikkate alınmaktadır. Ayrıca denetim rehberinde yer almayan hususlar için ilgili mevzuat hükümlerine göre rehberlik ve denetim yapılmaktadır.

Yetişkin eğitim kurum denetimleri; Bakanlık müfettişleri tarafından eğitim öğretim ortamları, eğitim öğretim faaliyetleri, yönetim faaliyetleri ile malî iş ve işlemler olmak üzere dört ana başlık altında gerçekleştirilir. Denetim raporlarında tespit edilen sorunlara ilişkin tanımlamalara yer verilir ve sorunlara yönelik öneriler geliştirilir. Müfettişlerin tespitleri doğrultusunda kurumlar tarafından hazırlanan gelişim planlarında her bir sorun için Şekil 17'de yer alan maddelere benzer başlıklar yer verilir. Plan doğrultusunda okul/kurumun gelişimi il/ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından izlenmektedir.

Şekil 17: Yetişkin Eğitimi Hizmeti Sunan Kurumların
Gelişim Planlarında Tanımlanan Başlıklar

BÖLÜM 12

EĞİTİM DESTEĞİ VE REHBERLİK

BÖLÜM 12: EĞİTİM DESTEĞİ VE REHBERLİK

Türk millî eğitim sisteminde özel eğitim hizmetleri ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri MEB tarafından yürütülür. Özel eğitim; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için mecburi eğitim okul öncesi dönemden başlayarak ortaöğretimi de kapsayacak şekilde düzenlenmiş olup özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin genel ve meslekî eğitim haklarına yönelik usul ve esaslar Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile düzenlenir. Ayrıca, kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler ile ilgili yürütülecek eğitim hizmetlerinde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin kayıtlı bulundukları okul/kurumda uygulanan mevzuat hükümleri birlikte uygulanır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan, kendine sunulan eğitsel ve meslekî fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemeyi amaçlar (Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) kurulan özel eğitim değerlendirme kurulları bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılamasını yapar. Tanılama sonucunda ihtiyaçlarına uygun eğitim ortamına yerleştirme kararı verilen bireyler için her tür ve kademede kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitim hizmeti verilir. Bu bireyler için özel eğitim okul ve kurumları açılır. Bu kapsamda görme, işitme, bedensel, zihinsel yetersizliği, Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan ve özel yetenekli bireylere eğitim hizmeti verilir. Ayrıca zorunlu eğitim çağında olan ve sağlık problemleri nedeniyle okula devam edemeyen bireyler için evde ya da hastanede eğitim hizmetleri sunulur.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin en az sınırlandırılmış ortamda eğitim almaları esastır. Öncelikle tipik gelişim gösteren akranlarının devam ettiği sınıflarda tam zamanlı/ kaynaştırma olmak üzere, özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı kaynaştırma olmak üzere, gündüzlü ve/veya yatılı özel eğitim okullarında/kurumlarında da eğitimlerine devam etmeleri yönünde tedbirler alınır.

36 ayını tamamlayan özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için okul öncesi eğitim zorunludur. Bu çocuklara yönelik erken çocukluk eğitim hizmeti il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurul kararı ile özel eğitim okulları, okul öncesi eğitim kurumları, bünyesinde ana sınıfı bulunan eğitim kurumları ile çocuk ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda evlerde de yürütülür.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçlarına göre Bakanlığa bağlı özel eğitim okullarında ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde destek eğitim hizmetleri verilir. Bu kapsamdaki destek eğitim hizmetlerinin giderleri MEB tarafından karşılanır.

Özel eğitim okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programları, ders kitapları, eğitim araç-gereçleri hazırlama çalışmaları MEB tarafından ilgili bakanlıklarla iş birliği içinde gerçekleştirilir.

Eğitim kurumlarında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; gelişimsel ve önleyici, iyileştirici ve destek hizmetler esas alınır. Ayrıca bireysel ve grupla psikolojik danışma ve rehberlik, psikoeğitim programı uygulama, akran temelli çalışmalar, bireyi tanıma tekniklerini uygulama, seminer, panel, konferans, kurs ve

gezi düzenleme, sınıf rehberliği çalışmaları ile yayın hazırlama gibi faaliyetler yürütülür. Öğrencilerin bir bütün olarak gelişimlerini desteklemek ve gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilecek risk etmenlerini azaltmak, koruyucu etmenleri artırmak amacıyla sunulan hizmetler:

Gelişimsel ve önleyici hizmetler: Sınıf rehberlik programı ile sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişim alanlarında öğrenciyi uygun eğitim kurumuna, alana, mesleğe, okul içi ya da okul dışı sosyal ve kültürel etkinliklere yönlendirir.

İyileştirici hizmetler: Öğrencilerin sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimleri desteklenir, kendilerini keşfetmeleri, duygusal, düşünsel, davranışsal düzeyde kapasitelerinin güçlendirilmesi, iyileştirme ve geliştirme amacıyla bireysel ve grupla psikolojik danışma yapılır. Zorlu yaşam olaylarında öğrenci, aile ve öğretmenlere psikolojik ve sosyal destek sağlanır. İhtiyaç duyulması halinde farklı alanlardaki uzman kişi, kurum veya kuruluşlara yönlendirilir.

Destek hizmetler: Öğrencinin gelişimini desteklemek için öğretmen, veli, yönetici ve okul içerisinde öğrenci ile iletişimde olan diğer kişilere müşavirlik eder.

Öğretim kademelerine göre rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri:

- Okul öncesinde; çocuğun kendini tanıması, sosyalleşmesi, özgüven geliştirmesi, sınırlarını keşfetmesi, okula uyum sağlaması, yetenek ve ilgi alanları hakkında farkındalık kazanması,
- İlkokulda; öğrencinin okula uyum sağlaması, bilişsel beceriler kazanması, kendini tanıması, özgüven geliştirmesi, duyguları tanıma ve ifade etme, arkadaş edinme, problem çözme gibi becerileri kazanması,
- Ortaokulda; öğrencinin arkadaşlık kurma, karar verme, sorumluluk alma ve çatışma çözme becerileri kazanması, ergenlik dönemindeki değişimlere uyum sağlaması, kendine uygun çalışma becerileri geliştirmesi, ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri ile güçlü ve zayıf yönlerini fark ederek üst öğrenim kurumlarına yönelmesi,
- Ortaöğretimde; öğrencinin sağlıklı bir kimlik oluşturmaya, ergenlik dönemindeki değişimlere uyum sağlaması, değerlerini fark etmesi ve kendi değerleri ile toplumsal değerler arasında bağ kurabilmesi, verimli, sistemli ve planlı çalışma alışkanlığı kazanması, kariyer hedefleri doğrultusunda üst öğrenim, meslek ve iş alanlarına yönelmesi,
- Hayat boyu öğrenme kurumlarında bireylerin meslekî gelişimlerini desteklemek ve kariyer hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için çeşitli çalışmalar yürütülür. MEB Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği kapsamında yürütülen çalışmalar şunlardır:
 - ▶ Kurumlar, farklı meslek seçeneklerini tanıtarak bireylerin bu meslekler hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına yardımcı olur. Meslek fuarları, seminerler ve atölye çalışmaları gibi etkinlikler düzenleyebilir.
 - ▶ Bireylerin, uzun vadeli kariyer hedefi belirlemelerine ve bu hedefe ulaşmak için gerekli adımları planlamalarına destek verilir. Bireylere iş değişikliği, kariyer ilerlemesi veya yeniden eğitim gibi durumlarda rehberlik edilir.
 - ▶ Kursu tamamlayan kursiyerlere, iş ilanları ve kariyer fırsatları hakkında bilgi verilir. İş başvuru sürecine yönelik özgeçmiş oluşturma, mülakat teknikleri gibi iş arama becerilerini geliştirme-ye yönelik eğitimler sunulur ve istihdam süreçleri takip edilir.

- Yükseköğretim kurumlarında, lisans düzeyinde yürütülen “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı”nın amacı; alanın kuramsal bilgilerine sahip, insan iyi oluşuna duyarlı, yaşamı gelişimsel bir süreç olarak kavramsallaştırabilen, bireysel ve toplumsal farklılıklara saygısı, merakı ve anlayışı olan ve toplumun çeşitli kesimleriyle çalışabilecek esnekliğe sahip meslek elemanları yetiştirmektir.

Günümüzde tüm bireylerin eğitim ve çalışma hayatıyla doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantısı vardır. Dolayısıyla eğitim konusundaki destek ve rehberlik tüm bireyler için gereklidir. TYÇ eğitim ve çalışma hayatıyla bağ kurar. TYÇ, bireyin örgün, yaygın veya serbest öğrenme ortamlarında edindiği öğrenme kazanımlarının sorumlu bir kurum tarafından tanınması sonucu düzenlenen ve kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsar. Bu yeterlilikler başlıca, MEB tarafından düzenlenen diplomalar, kalfalık ve ustalık belgeleri; yükseköğretim kurumlarınca düzenlenen diploma ve sertifikalar, MYK tarafından düzenlenen Meslekî Yeterlilik Belgeleri ile uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat gereğince yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen sertifika ve belgelerdir. Bir yeterliliğin TYÇ’de yer alması; Türkiye’de düzenlenen yeterliliklere ve yeterlilikler hakkındaki genel bilgilere Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı’ndan (TYVT) erişilebilmektedir. Bir yeterliliğin TYÇ’de yer alması Şekil 18’de yer alan alanlarda yeterlilikleri sağladığı anlamına gelmektedir.

Şekil 18: Yeterlilik Alanları

Ülkemiz, TYÇ kapsamında yer alan ve MEB, Yükseköğretim Kurumları, MYK gibi farklı sorumlu kurumlar tarafından düzenlenen diploma, sertifika ve belgelere ilişkin genel bilgilerin Türkçe ve İngilizce olarak sunulduğu çevrim içi bir platform olan TYVT'yi geliştirmiştir.

TYVT'de, yeterliliğin adı ve öğrenme kazanımlarına dayalı tanımı, sorumlu kurum, TYÇ ve AYÇ seviyeleri, ISCED ve ISCO kodları, geçerlilik tarihi, giriş şartları, edinme yolları ve gerekli web adresleri sunulmaktadır.

TYVT, Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen ve yönetilen, Avrupa Beceriler, Yetkinlikler, Yeterlilikler ve Meslekler Sınıflandırması (ESCO) Portalıyla da ilişkilendirilecektir. Böylece, ulusal kamuoyunun yanı sıra diğer ülke vatandaşları da ülkemizde sunulan yeterliliklere dolayısıyla öğrenme fırsatlarına ilişkin bilgilere kolaylıkla ulaşacaktır.

Ayrıca, vatandaşlarımızın eğitim veya istihdam talebiyle başvurduğu diğer ülkelerin kurumları, ülkemizdeki yeterliliklere ilişkin İngilizce olarak sunulan şeffaf bilgilere rahatlıkla erişecek ve bu sayede yeterliliklerin anlaşılabilirliği ile güvenilirliği artacaktır.

Düzenli olarak güncellenecek olan TYVT'ye <http://portal.tyc.gov.tr/> adresinden ulaşılabilir.

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin, diğer resmî ve özel kurum ve kuruluşlarla yapılacak iş birliği çerçevesinde yaygın eğitim programlarından yararlanmaları sağlanır. Yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanan özel eğitim ihtiyacı olan kursiyerlerin kurumlara ulaşımını MEB Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda ücretsiz sağlanır.

Yükseköğretimde özel eğitim hizmetleri; ortaöğretimlerini tamamlayan özel eğitim ihtiyacı olan bireyler; RAM tarafından yükseköğretime yönlendirilirler.

Özel eğitim ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ülkemizde, 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Çalışmalar T.C. Anayasası, Engelliler Hakkında Kanun, Çocuk Koruma Kanunu, Millî Eğitim Temel Kanunu, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, Açık Öğretim Kurumları Yönetmeliği, Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği kapsamında yürütülmektedir.

12.1. İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Özel Eğitim Uygulamaları

12.1.1. Genel Eğitim Kapsamında Özel Eğitim İhtiyaçlarının Sağlanması

Hedef Grubun/Grupların Tanımı

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler; bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren bireyleri ifade eder. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre;

- **Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:** Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle öz bakım becerilerinin öğretimi de dâhil olmak üzere yaşam boyu süren yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- **Bedensel yetersizliği olan birey:** Kas, iskelet ve sinir sistemindeki bozukluklar nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,

- **Çok ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:** Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi,
- **Görme yetersizliği olan birey:** Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- **Hafif düzeyde otizmi olan birey:** Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki hafif düzeydeki sınırlılığı nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- **Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:** Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi,
- **İşitme yetersizliği olan birey:** İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- **Orta düzeyde otizmi olan birey:** Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,
- **Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:** Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,
- **Özel yetenekli birey:** Yaştlarına göre daha hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat ve liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireyi ifade eder.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin takip ettikleri program esas alınarak gelişim özellikleri, eğitim ihtiyaçları, performansları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bu bireylere verilecek destek eğitim hizmetlerini de içeren Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) uygulanır.

Özel Destek Tedbirleri

Kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre; araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır. Okul ve kurumlarda, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır. Kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır.

Destek Eğitim Odası: Okul ve kurumlarda, yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler ile özel yetenekli öğrenciler için özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak özel eğitim desteği verilmesi amacıyla destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasında öğrencilerin eğitim performansları dikkate alınarak birebir ya da grupta eğitim yapılır.

Özel Eğitim Sınıfları: Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi doğrultusunda Valilik Oluru ile özel eğitim sınıfları açılır. Yine aynı yönetmelik kapsamında; bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programını uygulayan özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu sınıflara zorunlu öğrenim çağındaki bireylerden okul öncesi eğitim programı ile ilköğretim kurumları programlarını takip edebilecek durumda olan bireyler devam edebilir. Aynı yönetmeliğin 28'inci maddesine göre okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve meslekî eğitim veren ortaöğretim kurumlarında özel eğitim programı uygulanmak üzere, bulunduğu okulun veya kurumun eğitim programından farklı bir eğitim programı uygulayan özel eğitim sınıfları açılabilir. Bu sınıflara zorunlu öğrenim çağındaki bireylerden ilköğretim, genel veya meslekî ortaöğretim programlarını takip edemeyecek durumda olan bireyler devam edebilir.

Özel Eğitim Okul ve Kurumları: Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için Bakanlıkça her tür ve kademedede örgün ve yaygın özel eğitim okul ve kurumları açılır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerden kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69, 70 ve 71 aylık olanların velisinin yazılı talebiyle; 71 ayını tamamlamış, 79 aydan gün almamış olanların velisinin yazılı talebi ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda ilkokula başlamaya hazır olmadığı değerlendirilen öğrencilerin okul öncesi eğitime 1 yıl daha devamları sağlanır. Bu dönemde eğitimlerini öncelikle okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranları ile aynı sınıfta veya özel eğitim ana sınıflarında sürdürmeleri esastır. Ancak kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdüremeyecek durumdaki 36 ayını tamamlayan ve 66 ayını doldurmamış çocuklar için özel eğitim anaokulu açılacağı gibi bu çocuklar için ilkokul kademesinde eğitim veren özel eğitim okulları, bağımsız anaokulları ve diğer ilkokullar bünyesinde özel eğitim anasınıfları da açılır.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için açılan ilköğretim kurumları

İşitme, görme, bedensel ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin ilköğretim kademesindeki eğitimlerini öncelikle tipik gelişim gösteren akranlarının devam ettiği okullarda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında sürdürmeleri esas olmakla birlikte işitme, görme ve bedensel yetersizliği olan bireyler için Bakanlıkça gündüzlü ve/veya yatılı ilkokullar ile ortaokullar açılmaktadır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında ilköğretim kurumlarında uygulanan programları takip edemeyecek durumdaki orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler ile Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireylerin bu kademedeki eğitimlerini sürdürmeleri amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim uygulama okulları açılmaktadır. Bu okullarda orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile otizmi olan öğrenciler aynı bina içerisinde yetersizlik türüne göre oluşturulan sınıflarda ayrı olarak öğrenimlerini sürdürmektedir. Özel eğitim uygulama okullarında ilk 4 yıl (1, 2, 3 ve 4'üncü sınıflar) I. kademe; ikinci 4 yıl (5, 6, 7 ve 8'inci sınıflar) II. kademe olmak üzere eğitim hizmeti verilmektedir. Bu okullarda uygulanan özel eğitim uygulama okulu öğretim programları ile akademik derslerin yanında bağımsız yaşam, beslenme sağlık ve güvenlik, iletişim becerileri gibi dersler verilerek öğrencilerin uyum becerileri güçlendirilmektedir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için açılan ortaöğretim kurumları

İşitme, görme, bedensel ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin ortaöğretim kademesindeki eğitimlerini öncelikle kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdürmeleri esas olmakla birlikte işitme ve bedensel yetersizliği olan bireyler için Bakanlıkça gündüzlü ve/veya yatılı özel eğitim meslek liseleri de açılarak bu bireylere eğitim ve öğretim hizmeti sunulmaktadır.

İlköğretimlerini tamamlayan, genel, meslekî ve teknik ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilere, işitme yetersizliği ve görme yetersizliği olan öğrencilere iş ve mesleğe yönelik bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim meslek okulları açılarak bu bireylerin ortaöğretim kademesindeki dört yıllık zorunlu öğrenimlerini sürdürmeleri sağlanmaktadır. Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler için açılan özel eğitim meslek okullarında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere 20 meslek alanında ve 31 dalda meslekî eğitim verilmektedir.

Orta veya ağır düzeyde zihinsel yetersizliği ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerden genel, meslekî ve teknik ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumdaki öğrenciler için Bakanlıkça gündüzlü özel eğitim uygulama okulu (III. kademe) açılmaktadır. Özel eğitim uygulama okullarında (II. kademe) özel eğitim programını tamamlayan öğrenciler III. kademedeki (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) eğitimlerine özel eğitim uygulama okullarında (III. kademe) devam ederler. Özel eğitim uygulama okulu öğretim programları kapsamında (III. kademe) akademik dersler, bağımsız yaşam, beslenme sağlık ve güvenlik, iletişim becerileri gibi derslerin yanı sıra öğrencilerin el becerilerini geliştirecek iş ve beceri uygulamaları dersleri de okutulmaktadır.

Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Amacıyla Açılan Kurumlar

İlköğretim ve ortaöğretim çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) açılmaktadır. Kurumdaki eğitim öğretim etkinlikleri, öğrencilerin devam ettikleri örgün eğitim kurumlarındaki programlara destek olacak şekilde planlanır ve yürütülür. Öğrencilere; yetenek alanlarını geliştirici ve destekleyici yönde üst düzey düşünme becerileri kazandırılır. Üst düzey düşünme becerilerine yönelik öğrenme çıktıları edinmeleri amaçlanır.

Hastanede Eğitim Hizmetleri: Sağlık problemi nedeniyle örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen ve sağlık kuruluşlarında yatarak tedavi gören okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki bireylerin zorunlu eğitimlerini sürdürmeleri amacıyla hastaneler bünyesinde il veya ilçe özel eğitim hizmetleri kurulunun teklifi ve Sağlık Bakanlığının uygun görüşü üzerine Valilik Olur'u ile hastane sınıfları açılır.

Evde Eğitim Hizmetleri: Sağlık problemi nedeniyle en az on iki hafta süreyle örgün eğitim kurumlarından doğrudan yararlanamayacağını Durum Bildirir Sağlık Kurulu Raporu ile belgelendiren okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki bireyler için Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda İl/İlçe Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu tarafından evde eğitim hizmeti kararı alınmaktadır.

Diğer Kurumlarda Özel Eğitim Hizmetleri: RAM'lar; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme, tanılama, izleme ve yönlendirme hizmetlerini yürüterek birey için en az sınırlandırılmış eğitim ortamını önerir, birey ve ailesine destek eğitimi ile rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sunar. Resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları ile yaygın eğitim kurumları, özel eğitim ihtiyacı olan bireylere özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlüdürler. Özel eğitim hizmetleri; RAM'lar, il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ve özel eğitim okulları ile iş birliği içinde yürütülür.

Özel Eğitim Okullarında Verilen Eğitim Hizmetlerinin Amacı

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin;

- İlgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda, genel ve meslekî eğitim görme haklarını kullanabilmelerini,
- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kurabilen, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici bireyler olarak yetişmelerini,
- Zihinsel, fiziksel, işitsel, görsel yetersizliği ile sosyal, duygusal, dil ve konuşma güçlüğü olan bireylerin davranış problemlerini azaltmak, öz bakım, bağımsız yaşam ve işlevsel akademik becerilerini geliştirmek, kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerini ve topluma uyumlarını,
- Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel, araç ve gereç kullanarak üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını sağlamaktır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin amacı;

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde verilen eğitim hizmetlerinin amacı

- Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin Bakanlıkça belirlenmiş destek eğitim programları ile özel yöntem, personel, araç ve gereç kullanarak ilgileri, ihtiyaçları, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda hayata hazırlanmasını,
- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kurabilen, iş birliği içinde çalışabilen ve çevresine uyum sağlayabilen üretici bireyler olarak yetişmelerini,
- Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin var olan yeteneklerinin en üst seviyeye çıkarılması ve topluma tam katılımlarının sağlanması, temel öz bakım becerilerinin, bağımsız yaşam ve meslekî becerilerinin geliştirilmesini sağlamak için destek eğitimi çalışmaları yapmaktır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılamalarına göre Bakanlığımıza bağlı özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde bu bireylere yönelik modüler yaklaşım benimsenmiştir. 7 yetersizlik grubuna yönelik hazırlanan programlar, “Modül, Bölüm, Hedef, Hedef Davranış ve Açıklamalar” bölümlerinden oluşmaktadır. 10 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararında destek eğitim programları modülleri ve süreleri detaylı olarak açıklanmıştır. Özel Öğretim Kurumları Kanunu’na göre, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin amacı, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin toplum içindeki rollerini gerçekleştirmesini desteklemektir.

652 sayılı Özel Barınma Hizmeti Veren Kurumlar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye göre; eğitsel değerlendirme ve tanılamaları yapılarak özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde verilen destek eğitimini almaları uygun görülen bireylerin eğitim giderleri Bakanlık tarafından karşılanmaktadır.

2024 yılında hükümleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütülen Tebliğ doğrultusunda Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında açılan özel eğitim okulları ile özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde özel eğitim ihtiyacı olan bireylere verilen destek eğitiminin bütçeden karşılanacak kısmı; katma değer vergisi hariç olmak üzere bireysel eğitim için aylık 4.692 TL, grup eğitimi için aylık 1.314 TL olarak belirlenmiştir. 2024 yılında özel eğitim ihtiyacı olan bireylere verdikleri destek eğitim karşılığında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine toplam 35.418.535.979,05 TL ödeme yapılmıştır. 2024 yılındaki özel eğitim ödemelerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 8: 2024 Yılı Özel Eğitim Ödemeleri

Dönem	Ödeme Yapılan Kurum Sayısı	Eğitim Alan Özel Gereksinimli Birey Sayısı	Ödenek Tutarı (TL)
Ocak	3.262	521.213	2.998.495.711,99
Şubat	3.262	527.886	2.993.647.291,80
Mart	3.255	532.005	3.045.860.391,75
Nisan	3.288	528.662	2.738.651.223,00
Mayıs	3.281	533.415	3.077.057.001,15
Haziran	3.270	516.964	2.682.053.514,24
Temmuz	3.286	501.431	2.878.562.472,12
Ağustos	3.264	500.528	2.846.452.425,30
Eylül	3.286	524.032	2.928.382.602,75
Ekim	3.272	534.382	3.094.715.497,50
Kasım	3.273	538.968	3.107.586.373,65
Aralık	3.278	539.487	3.027.071.473,80
GENEL TOPLAM			35.418.535.979,05

Kaynak: MEB 2024 Yılı İdare Faaliyet Raporu

Okullara fiziksel erişim kapsamında, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği çerçevesinde okul ve kurumlarda fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır.

12.2. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Ayrı Özel Eğitim İhtiyaçlarının Sağlanması

Ülkemizde okul öncesi eğitim, Millî Eğitim Temel Kanunu, Engelliler Hakkında Kanun, Çocuk Koruma Kanunu, 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğine dayanılarak yürütülmektedir.

12.2.1. Hedef Grup/Gruplar

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin, üretici ve mutlu vatandaşlar olarak yetişmeleri ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmeleri ve uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmaları amaçlanmaktadır.

Ayrı okul açılan özel eğitim ihtiyacı olan bireyler; ağır düzeyde otizm spektrum bozukluğu olan birey, ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey, ortopedik yetersizliği olan birey, çok ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey, hafif düzeyde otizm spektrum bozukluğu olan birey, hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey, işitme yetersizliği olan birey, orta düzeyde otizm spektrum bozukluğu olan birey, orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey ve özel yetenekli bireylerdir.

Özel eğitim ihtiyacı olan bireylere doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetleri ile bu hizmetlere erişimle ilgili iş ve işlemler Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerince yürütülmektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim gördüğü okul ve kurumların donatım, bakım-onarım, ısınma amaçlı yakacak ve eğitim materyali ihtiyaçlarına yönelik ödeneklerin planlanması, tahsisi ve takibi ilgili merkezi birimler tarafından yürütülmekte olup bu sayede özel eğitim hizmetlerinin sürdürülebilirliği desteklenmektedir.

12.2.2. Kabul Koşulları ve Okul Seçimi

Okul öncesi eğitim kurumlarına katılım zorunlu değildir. Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, çocukların, ailelerinin ikamet ettikleri yere en yakın okul öncesi eğitim kurumuna kaydedilmeleri esastır. Ancak, belgelendirilmek kaydıyla çalışan anne babalar çocuklarını, boş kontenjan olması ve ilgili komisyonca uygun bulunması durumunda iş yerine en yakın okul öncesi eğitim kurumuna da kayıt yaptırabilirler. İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ayrıca 66, 67 ve 68 aylık çocuklardan velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir. Okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 69, 70 ve 71 aylık olanları velisinin yazılı talebi bulunması halinde okul öncesi eğitime yönlendirir veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilir.

Yukarıda yapılan açıklamalar nedeniyle 36-69 ay arasındaki çocuklarımız okul öncesi eğitim çağını oluşturacaktır. MEB Stratejik Planı'na (2024-2028) göre 2024 yılı sonu itibarıyla 3-5 yaş çocuklarda okullaşma oranının %53, ilkökul birinci sınıf öğrencilerinden en az bir yıl okul öncesi eğitim almış olanların oranının ise %100 olması hedeflenmektedir. Bu bağlamda MEB'in hedefi, tüm çocukların en az bir yıl okul öncesi eğitim alarak ilkökula başlamalarını sağlamaktır.

Rehberlik ve araştırma merkezlerinde oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca hazırlanan rapor doğrultusunda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla okul öncesi eğitim kurumlarına yönlendirilen 36-71 aylık çocuklar bu kurumlara kaydedilir. Bu sınıfların mevcutları 10 çocuk bulunan sınıflarda iki, 20 çocuk bulunan sınıflarda ise bir çocuk olacak şekilde oluşturulur.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre 36 ayını tamamlayan özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için okul öncesi eğitim zorunludur. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerden kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69, 70 ve 71 aylık olanların velisinin yazılı talebiyle; 71 ayını tamamlamış, 79 aydan gün almamış olanların velisinin yazılı talebi ve Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu Raporu doğrultusunda ilkökula başlamaya hazır olmadığı değerlendirilen öğrencilerin okul öncesi eğitime 1 yıl daha devamları sağlanır. Okul öncesi dönemde sunulan özel eğitim hizmetleri iki farklı kademede gerçekleşmektedir.

1. 0-36 ay arasındaki özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara erken çocukluk eğitim hizmeti sunmak amacıyla, özel eğitim okulları, okul öncesi eğitim kurumları, bünyesinde ana sınıfı bulunan eğitim kurumları ile çocuk ve ailenin ihtiyaçları doğrultusunda evlerde,
2. 36-66 ay arasındaki özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar için okul öncesi eğitimidir.

12.2.3. Yaş Seviyesi ve Öğrencilerin Gruplandırılması

RAM'larda oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca hazırlanan rapor doğrultusunda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla okul öncesi eğitim kurumlarına yönlendirilen 36-71 aylık çocuklar bu kurumlara kaydedilir. Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılan okullarda özel eğitim ihtiyacı olan bireyler gelişim özellikleri de dikkate alınarak sınıflara eşit sayıda ve her bir şubede 2 öğrenciyi geçmeyecek şekilde yerleştirilir. Ancak bu sayı birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda ihtiyaç doğrultusunda artırılabilir.

Eğitimlerine tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla devam eden öğrencilerden okul öncesi eğitimde bir sınıfta bulunacak özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci sayısı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda düzenlenir. Eğitimlerini tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla sürdüremeyecek durumda olan ağır düzeyde yetersizliği bulunanlar ile birden çok yetersizliği olan çocuklar, bu kurumlarda fiziki mekânın uygun olması ve özel eğitim öğretmeni istihdam edilmesi kaydıyla açılan özel eğitim sınıflarına kaydedilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yer alan çocuklar gelişim özelliklerine göre anaokulu ve ana sınıfı olarak gruplandırıldıklarından, programlarda yer alan etkinlikler de çocukların gelişim özelliklerine göre hazırlanmıştır.

12.2.4. Öğretim Programı ve Dersler

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim gördükleri okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmak üzere 0-36 Ay Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı ve 37-78 Ay Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı bulunmaktadır. 0-36 Ay Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı ve 37-78 Ay Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı doğrultusunda hazırlanmış ders kitapları, etkinlik kartları, öğretmen ve veli kılavuzları ücretsiz eğitim materyali olarak dağıtılmaktadır.

12.2.5. Öğretim Yöntemleri ve Materyalleri

Erken çocukluk ve okul öncesi dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve koordinasyonu Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu tarafından yapılır. Erken çocukluk ve okul öncesi dönemi eğitimi hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesi için öncelikle bireyin ve ailenin eğitim ihtiyaçları belirlenir.

12.2.6. Öğrencilerin İlerlemesi

Okul öncesi eğitim kurumlarında Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda hazırlanan çocuğa yönelik gelişim raporu, her dönem sonunda e-okul sistemine işlenerek bir örneği veliye verilir. Gelişim Raporuna pedagojik olmayan ve gizliliği gerektiren bilgiler işlenmez.

İlköğretim kurumlarında (ortaokul/İmam Hatip ortaokulu); ders yılının her döneminde öğrencilerin davranışları, Davranış Puanı Ölçütleri EK-4'te verilen ölçütler kullanılarak ilkokullarda sınıf öğretmeni, ortaokul ve imam hatip ortaokullarında ise şube rehber öğretmeni tarafından "(1) Geliştirilmeli", "(2) İyi", "(3) Çok iyi" şeklinde değerlendirilerek e-okul sistemine işlenir.

12.2.7. Sertifikasyon

MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre okul öncesi eğitimi alan çocuklara (anaokulu, uygulama sınıfı ve anasınıfı) eğitim yılı sonunda Katılım Belgesi EK-13 verilir. Mecburi ilköğretim çağı dışına çıkmadıkça, öğrencinin okulla ilişkisi kesilmez. Öğrenci veya velisinin istemesi hâlinde ilkokul, ortaokul/imam hatip ortaokulunu tamamlayan öğrenciye öğrenim durumunu gösterir Öğrenim Belgesi EK-3 düzenlenir.

12.3 Okul Öncesi, İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri İçin Destek Tedbirleri

12.3.1. Hedef Grubun/Grupların Tanımı

Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında yeni kayıtlar, temmuz ayının ilk iş gününde başlar. Kayıt işlemi, Nüfus Hizmetleri Kanunu hükümlerince oluşturulan ulusal adres veri tabanındaki adres bilgileri esas alınarak, e-okul sistemi üzerinden yapılır.

İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 69 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ayrıca 66, 67 ve 68 aylık çocuklardan velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir. Okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 69, 70 ve 71 aylık olanların velisinin yazılı talebi bulunması halinde okul öncesi eğitime yönlendirilmesine veya kayıtlarının bir yıl ertelenmesine imkân sağlanmıştır. (Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği).

RAM’larda oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulunca hazırlanan rapor doğrultusunda tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla okul öncesi eğitim kurumlarına yönlendirilen 36-71 aylık çocuklar bu kurumlara kaydedilir.

12.3.2. Özel Destek Tedbirleri

Okul Öncesi Eğitim Programı kapsamında okul öncesi eğitimde çocukta istenen davranışların geliştirilmesi için okul aile iş birliğinin sağlanması önemlidir. Bu nedenle eğitim yılı başında kurum yöneticileri ve öğretmenler bir araya gelerek, aileleri programa ne şekilde katabileceklerini kararlaştırırlar. Öğretmen, her çocuğun evine bir yarıyılıda en az bir kez ev ziyareti yapmaya özen gösterir. Ev ziyaretlerinde; evdeki rutin işlerin öğrenme yaşantısı olarak nasıl kullanılabileceği ailelere gösterilebilir. Çocuk ve ailenin birlikte oynayabileceği oyun ya da etkinlikler plânlanabilir. Çocuk ve ailesi ev ortamında gözlemlenebilir. Ailelerle, okulda ve evde neler yapılabileceği konuşulur, ailelerin plânlama ve uygulamalara etkin katılımı sağlanır.

Çocukların psikolojik açıdan sağlıklı gelişimleri ve ortaya çıkabilecek sorunlarının çözülmesi amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarında rehber öğretmenin bulunması esastır. Okul öncesi eğitimden yararlanacak olan özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerini sürdürebildikleri gibi, yetersizlik gruplarına göre özel eğitim okulu bünyesindeki özel eğitim anasınıfı ve anaokullarında da eğitimlerini sürdürebilmektedirler. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin yetersizlik türleri, dereceleri ve nitelikleri ile bireysel gelişim yeterlilikleri dikkate alınarak Bakanlıkça hazırlanmış eğitim programları doğrultusunda destek eğitim hizmetleri verilmektedir. Engelliler Hakkında Kanun’a göre özel eğitim değerlendirme kurullarınca destek eğitim almasına karar verilen bireyler için destek özel eğitim hizmetlerinin belirli bir oranı Bakanlık bütçesinden ayrılan ödenek ile karşılanmaktadır.

Özel eğitim okul ve kurumlarında öğrenim gören öğrencilere ücretsiz kitap temini, özel eğitim okul ve kurumları ile özel eğitim sınıflarında gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin okula ulaşımının ücretsiz sağlanması ve bu öğrencilere ücretsiz öğle yemeği temini adına Bakanlıkça gerekli tedbirler alınmaktadır.

12.4. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Rehberlik ve Danışmanlık

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri; Türk millî eğitiminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan, kendine sunulan eğitsel ve meslekî fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemeyi amaçlar. RAM’lar: Eğitim öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine ilişkin gerekli her türlü çalışmalarla birlikte ildeki özel eğitim gerektiren bireylerin tanınmaları ve tüm bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri il ve ilçelerde rehberlik ve araştırma merkezi/merkezlerince yürütülür. Eğitim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ise okullardaki rehberlik ve psikolojik danışma servisleri aracılığıyla yürütülür. Rehberlik ve psikolojik danışma servisleri bulundukları il/ilçe rehberlik ve araştırma merkeziyle koordineli çalışır.

RAM’lar; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü ve özel eğitim hizmetleri bölümü olmak üzere iki bölümden oluşur.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü genel olarak, merkezin çalışma alanında yer alan eğitim öğretim kurumları özellik, kademe ve türlerine göre ayrı ayrı olarak rehberlik ve psikolojik danışma müşavirlik hizmeti sunar. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bölümü, üniversiteler ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yaparak öğrencilerin zihinsel, psikolojik ve sosyal bakımlardan dengeli ve sağlıklı bir şekilde kapasitelerini geliştirmeleri, yapıcı ve yaratıcı olmaları, özelliklerini tanımaları ve değerlendirmeleri ile bu yönde akademik ve kariyer gelişim alanına yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetinde (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği) bulunulması için grup rehberlik etkinliklerine yönelik programları hazırlar ve uygulanmasında okullara gerekli yardımlarda bulunur. Eğitim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma servislerinden gelen öğrenciler ile bireysel olarak merkeze başvuran bireylere gerekli psikolojik yardım hizmetini verir. Verilecek hizmetin niteliğine göre çeşitli psikolojik ölçme araçlarını bilimsel standartlara göre uygular. Yönlendirmeye ilişkin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini, servisler ile ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak plânlar. Çevrenin gereksinimlerini belirlemek, hizmetleri geliştirmek, niteliği ve verimi artırmak için araştırmalar yapar. Öğrencilerin yönelebilecekleri üst öğrenim kurumları, iş alanları ve mesleklere ilişkin bilgileri kapsayacak, onların çeşitli alanlardaki gelişimlerini destekleyecek yayınlar hazırlar ve eğitim öğretim kurumlarına ulaştırır. Hizmetlerde kullanılacak psikolojik ölçme araçları ile diğer araç ve tekniklerin tespiti, çoğaltımı, sağlanması, geliştirilmesi ve servislere dağıtımı için il düzeyinde yapılabilecek çalışmaları planlar, yürütür ve sonuçlandırır.

12.4.1. Akademik Rehberlik

Akademik gelişim alanına yönelik çalışmalar rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülmektedir. Rehber öğretmenler her eğitim öğretim yılı başında hazırladıkları okul rehberlik ve psikolojik danışma programı çerçevesinde öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda hedef belirleme, motivasyon, zaman yönetimi, sınav kaygısı, devamsızlık, okula uyum ve üst öğrenim kurumlarının tanıtımı gibi konularda bireysel veya grupla rehberlik çalışmaları yürütür. Sınıf rehberlik programında her sınıf seviyesinde akademik gelişim alanına yönelik kazanımlar bulunmaktadır. Söz konusu kazanımlara yönelik etkinlikler rehberlik ders saatlerinde sınıfta bulunan öğrencilere uygulanmaktadır.

12.4.2. Sosyal Duygusal Rehberlik

Sosyal duygusal gelişim alanına yönelik olarak karar verme, akran ve aile ilişkileri, gelişim dönemi özellikleri, duygu düzenleme, bağımlılıkla mücadele, travmayla baş etme, problem çözme, sosyal beceri geliştirme gibi konularda bireysel veya grupla rehberlik çalışmaları yürütülür. Bu çalışmalar gelişimsel ve önleyici olarak sunulabildiği gibi iyileştirici hizmetler kapsamında da problem ortaya çıktıktan sonra psikolojik danışma süreciyle yürütülebilmektedir. Bireysel veya grupla psikolojik danışma, bireylere kendini tanıma, karar verme ve problem çözme becerisi kazandırmayı, bireylerin kişisel ve toplumsal uyumlarını gerçekleştirmelerini ve iyilik hallerini geliştirmelerini amaçlayan, bireysel ve grupla profesyonel olarak yürütülen psikolojik yardım sürecidir.

12.4.3. Kariyer Rehberliği

Erken yaşta tespit edilen özel yetenekli öğrenciler dâhil her tür özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler, ilköğretim eğitimlerinden itibaren izlenir ve ilgili kurumlarca ek eğitimler sağlanır. İlkokul-ortaokul kademesinde, ise öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin farkında olması, motivasyonu, başarısı ve bireysel özellikleri oranında gelişimine uygun programlara yönlendirilir. Ortaöğretim kademesinde öğrenciyi bir üst öğrenim kurumuna hazırlayıcı, özelliklerine ve gelişimine uygun programlara hazırlama ve çalışma becerilerini geliştirme çalışmaları yapılır.

Kariyer gelişim alanında sunulan hizmetler ile öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak grupla rehberlik etkinlikleri de psikolojik danışma hizmetleri kapsamında düzenlenir. Kariyer gelişim alanına yönelik yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bireyin ilgi, yetenek, değer ve kişilik özelliklerini tanıması, meslekî seçenekleri fark etmesi, mesleklerin gerektirdiği nitelikler ile kişisel özellikleri arasında bağ kurması, mesleklerle yönelik olumlu tutum geliştirmesi, kariyer farkındalığı kazanması, iş yaşamı ile eğitim arasındaki ilişkiyi ve yaşam boyu öğrenmenin kariyer gelişimi açısından önemini fark etmesini içeren çalışmaları içerir (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği).

12.5. Yükseköğretimde Öğrencilere Desteğin Ölçütleri

Tüm devlet yükseköğretim kurumlarında öğrencilere yönelik sübvans edilmiş öğlen yemeği sunulmaktadır. Bu sübvansiyonun kaynağı öğrencilerden alınan öğrenim ücretlerinden karşılanmaktadır.

12.5.1. Hedef Grup/Grupların Tanımı

Yükseköğretimde bir devlet üniversitesine kayıtlı öğrenci, eğitim programı ve türü ne olursa olsun, aşağıda tanımlanan destek mekanizmalarından faydalanabilir. Bununla birlikte ülke dışında lisans, yüksek lisans ya da doktora düzeyinde bir üniversiteye kayıtlı olup bu tür destek mekanizmalarından yararlanan gruplar da bulunmaktadır. Özel kurumlar tarafından sunulan özel eğitim destek hizmetlerinden T.C. vatandaşı olmayanlar yararlanamamaktadır. Yabancı uyruklu olup Türkiye’de bir üniversitede lisans eğitimi almaya hak kazanan bireyler, özel girişimler dışında Türkiye Bursları (Scholarships) üzerinden başvurarak belirtilen şartları taşımaları halinde eğitim desteği alabilirler.

12.5.2. Özel Destek Şartları

Öğrencilere kamu ve özel kuruluşlar tarafından çeşitli biçimlerde finansal içerikli destekler sağlanmaktadır. Bu destekler burs, öğrenim kredisi, öğrenim harcı kredisi (katkı payı kredisi) barınma ve beslenmeye Malî destek sağlanması ya da bazı hizmetlerin sübvans edilerek ucuzlatılması biçiminde olmaktadır. Bu genel desteklerin dışında öğrenciler diğer okul ve yaşam giderlerini kendileri karşılamak durumundadır. Öğrencilere ya da ailelerine vergi muafiyeti biçiminde bir destek sağlanmamaktadır.

Öğrenme Gelişim Desteği

Bu hizmetlerin yasal çerçevesi Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurt Hizmetleri Kanunu ve Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs Verilmesine İlişkin Kanun ile belirlenmiştir. Bu içerikteki hizmetlerin yürütülmesi ve eşgüdümünün sağlanması amacıyla kurulmuş Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü (KYGM) bulunmaktadır. Ayrıca, diğer kamu kurum ve kuruluşları da yükseköğrenim öğrencilerine bu kurum aracılığı ile burs sağlayabilmektedirler.

Burslar

Yurt içinde ve yurt dışında yükseköğrenim gören T.C. vatandaşı yükseköğrenim gören başarılı ve ihtiyaç sahibi öğrencilere Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs/Kredi Verilmesine İlişkin Kanun hükümlerine göre karşılıksız verilen paradır. Öğrenciye; öğrencilik halinin devam etmesi, öğrenimini başarılı bir şekilde sürdürmesi ve burs almasına engel bir durumunun olmaması koşuluyla, öğrenim gördüğü öğretim kurumunun normal öğrenim süresi kadar burs verilir. Burs/kredi miktarları ilgili malî yılın ocak ayında belirlenir. Lisans ve önlisans düzeyinde öğrenim gören öğrenciler için belirlenen standart ücretin iki katı, yüksek lisans bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere üç katı, doktora bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere ödenir.

Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun uyarınca MEB, ilgili öğretim yılında öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarını tercih listelerinin ilk 5 sırasında yazıp kazanan öğrencilere burs vermektedir.

Öğrenim Kredisi

Yurt içinde ve yurt dışında yükseköğrenim gören T.C. vatandaşı öğrencileri maddi yönden desteklemek, sosyal ve kültürel gelişmelerini kolaylaştırmak amacıyla devam ettikleri yükseköğretim kurumlarının normal öğrenimi süresince verilen, zorunlu hizmet yükümlülüğü bulunmayan borç paradır. Öğrenciler aldıkları kredileri normal öğrenim süresinin bitiminden itibaren iki yıl sonraki aydan başlamak üzere, kredi aldığı kadar sürede ve aylık dönemler halinde ödemek zorundadırlar. Öğrenimi sırasında veya öğrenimden sonra ölenlerin veya yüzde doksan ve üzeri engel sahibi oldukları tam teşekküllü bir hastanenin sağlık kurulu tarafından tespit edilenlerin kalan borçları terkin edilir.

Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun hükmünce yurt dışındaki üniversitelere lisansüstü eğitim için devlet bursu ile gönderilen öğrencileri kapsar. Sekretarya işlemleri MEB Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yapılır.

Kanuna göre, eğitim tamamlandığında lisansüstü eğitim amacıyla yurt dışında geçirilen süre karşılığında belirli bir süre mecburi hizmet yapılması zorunludur. Bu hizmet, adına gidilen üniversitede akademik personel olarak ya da adına gidilen kurumda alınacak görevle geçirilecek bir hizmet süresidir.

Yurt dışına gönderilecek bursiyerler, öncelikle yazılı sınavdan (ALES) alınacak bir taban puan ve belirli bir lisans mezuniyet ortalaması şartını taşımalıdır. İlan edilen kontenjan sayısının en fazla üç katı aday, ALES sınav puanının %40'ı ile lisans mezuniyet not ortalamasının %20'si dikkate alınarak tercihleri ve puan üstünlüğüne göre sözlü sınava çağrılır. Sözlü sınav puanı ile diğer puan şartlarının ağırlıklı ortalaması sonucunda bir sıralama ortaya çıkar ve bu sıralamaya göre adaylar yurt dışına gönderilmeye hak kazanır. Bursiyerlere ödenen miktarlar, eğitim alınan ülkenin yerel şartlarına göre değişiklik arz etmektedir. 1416 Sayılı Kanun ve Buna Bağlı Yönetmelik Uyarınca Yurt Dışında Lisans ve Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilere Yapılacak Ödemeler Hakkında Tebliğ güncellenerek 21.09.2023 tarih ve 32316 sayı ile Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Mali Destek (Barınma ve Beslenme Desteği)

Öğrenim gördüğü okulun bulunduğu yer, ailesinin oturduğu yerden başka olan yükseköğretim öğrencilerinden gereksinim duyanlara Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğüne (KYGM) bağlı yurtlarda ve bazı üniversitelerin kendi yurtlarında kontenjanlar dâhilinde barınma ve beslenme desteği sağlanmaktadır. Bazı özel üniversiteler kendilerini tercih eden başarılı öğrencilerden kendilerinin belirledikleri sayıda öğrencinin, beslenme, barınma ve öğrenim ücretlerini ve yaşam giderlerini karşılamaktadırlar. KYGM yurtlarında barınan öğrencilere her yıl yeniden belirlenen miktarlarda kahvaltı ve akşam yemeği desteği sağlanmaktadır. Ayrıca yemeklerin fiyatı, piyasa fiyatları ortalamasının en az %35' i oranında indirimli olup mutfak, depo, kullanılan araç gereçler ile malzemelerin kalitesi ve hijyen şartlarına uygunluğu diyetisyenler ya da yurt yöneticileri tarafından denetlenmektedir.

Diğer Destekler

Herhangi bir sosyal güvenlik veya sigorta kapsamında olamayan öğrencilere Öğrenci Sağlık Merkezlerinde ücretsiz sağlık ve psikolojik danışma hizmetleri sunulmaktadır. Tüm öğrencilere verilen özel kimlik kartlarıyla kent içi kamusal ulaşım araçlarında, tiyatrolarda, sinemalarda, müzelerde ve bazı diğer sanatsal etkinliklerden yararlanmada öğrencilere indirim sağlanmaktadır.

12.6. Yükseköğretimde Rehberlik ve Danışmanlık

12.6.1. Akademik Rehberlik

Yükseköğretim kurumlarında öğrencilere sunulan diğer rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri de akademik ve meslekî olmak üzere iki grupta ele alınabilir. Lisans ve önlisans programlarına kayıt yaptıran öğrenciler için sınıf ya da şube düzeyinde bir danışman görevlendirilir. Akademik danışmanlar öğrencilerin ders alma, ders bırakma, seçmeli derslere yönlendirilmesi, eğitim etkinlikleri gibi akademik konularda yardım ve rehberlik sağlarlar. Bu danışmanlar ayrıca öğrencilere kredi, burs, barınma vb. konularda da yardım ve rehberlik sağlarlar. Lisansüstü öğrencilere de programlarına kayıt yaptırdıktan sonra bir ders danışmanı, tezli programlarda teze geçmeden önce bir tez danışmanı atanır.

12.6.2. Psikolojik Danışma

Yükseköğretim öğrencileri, üniversitelerde bulunan MEDİKO birimlerinde görevlendirilen psikologlardan veya mevcutsa üniversite hastanelerindeki ilgili birimlerden destek alabilirler.

12.6.3. Kariyer Rehberliği

Meslekî danışmanlık hizmetlerinin sağlanması yasal zorunluluk olmasına karşın tüm yükseköğretim kurumlarına genellenebilecek bir yapılanma söz konusu değildir. Yükseköğretim Kanunu yükseköğretim kurumlarının, özel ve kamu kuruluşları ile iş birliği yaparak mezunlarına iş bulma konusunda yardımcı olmalarını öngörmektedir. Bazı yükseköğretim kurumlarında bu hizmetleri sağlamak amacıyla kariyer danışmanlık merkezleri kurulmuştur. Bu merkezler aracılığıyla ya da çeşitli birimlerce öğrencilere yönelik meslekî tanıtım toplantıları yapılmakta, özel sektör kuruluşlarının temsilcilerinin bu etkinliklere katılımı sağlanmaktadır. Bu yolla öğrenciler ve işveren kuruluşları bir araya getirilmeye çalışılmaktadır.

Öğrencilerin mesleklerini daha iyi tanımaları, istihdam olanaklarını öğrenmeleri, işverenlerle etkileşim içine girebilmeleri daha çok programların gereği olan staj uygulamaları ile gerçekleşmektedir. İş yerinde eğitim ve staj uygulamaları lisans ve ön lisans programlarında yaygın biçimde yapılmaktadır. Birçok programda alanına göre bu uygulama bir zorunluluktur.

Ön lisans programları kapsamında yer alan meslek yüksekokullarının iş yeri eğitim ve staj uygulamalarının nasıl yapılacağı yasal bir çerçeveye bağlanmıştır. Bu konuları düzenleyen yönetmelik meslekî ve teknik eğitim bölgelerinde yer alan meslek yüksekokulu öğrencilerinin işyerlerindeki eğitim ve uygulama ve stajlarına ilişkin ilke ve uygulamaları belirlemektedir (meslekî Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama ve Stajlarına İlişkin Esas e Usuller Hakkında Yönetmelik). Bu Yönetmelik'e göre öğrenciler stajlarını yarıyıl ve yaz tatillerinde yaparlar. Ancak iş yeri koşullarının uygun olmaması durumunda bu süreler dışında öğretimi aksatmamak koşuluyla staj yapılabilir. Staj süresi programın niteliğine göre 30 iş gününden (240 saat) az, 60 iş gününden (480 saat) çok olamaz. Öğrenim süresi içinde meslekî uygulama yapan yüksekokulların öğrencileri yukarıda belirtilen 30-60 günlük staj süresinin dışında değerlendirilir. Bu süreç hem iş yeri yetkilisi hem de ilgili öğretim elemanı tarafından değerlendirilir.

Lisans programlarının staj uygulamaları ise fakülte/yüksekokul veya bölüm düzeyinde düzenlenir, sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesi ilgili dersin öğretim elemanı tarafından yapılır.

Staj programları hem iş yerleri ile yükseköğretim kurumları arasındaki bağların güçlenmesine hem de öğrencilerin istihdam fırsatlarından yararlanmalarını kolaylaştıracı bir süreç niteliği taşımaktadır.

Üniversite-endüstri ilişkilerinin gelişmesi daha çok üniversiteler bünyesinde yer alan teknoparklar ya da teknoloji geliştirme bölgeleri/merkezleri aracılığı ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu bölgelerde çeşitli firmalar yer alabilmekte ve çeşitli düzeylerdeki araştırmacılar bu bölgelerde yer alan firmalarda yarı ya da tam zamanlı olarak çalışabilmektedirler. Böylece hem endüstri kuruluşlarının üniversiteyi daha iyi tanıması hem de ilişkilerin geliştirilmesi sağlanmaktadır.

1416 sayılı Kanun kapsamında yurt dışında lisansüstü eğitimlerine devam eden öğrencilerin de yurt içinde bağlı bulundukları kurum ya da üniversitelerle yurt dışında bulunan eğitim müşavirliklerinde yer alan birer danışmanı bulunmaktadır. Bu danışman ülkenin yerel şartlarına yönelik temel ihtiyaçların karşılanmasında öğrenciye destek olur. Bununla birlikte öğrencinin bulunduğu ülkede devam ettiği üniversitedeki durumu (ders devamı, notlar, tez aşamaları vs.) hakkında Bakanlığa raporlar sunar. Yurt dışında bulunan öğrencinin Bakanlıkla olan iletişimini ve koordinasyonunu sağlar.

12.7. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Öğrencilere Desteğin Ölçütleri

12.7.1. Hedef Grup/Grupların Tanımı

6764 sayılı Kanun'la çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınarak MEB meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Kayıtlar, öğrencinin e-Okul/e-Mesem sistemi veya denklik belgesindeki bilgilerine göre yapılır. MESEM'lerde ise 2023-2024 eğitim öğretim yılında 39 alan, 193 dalda öğretim programı güncellenerek uygulamaya konulmuştur.

MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne göre, mesleki eğitim merkezine devam eden öğrencilerin sınavları, iş dosyası dikkate alınmaksızın yazılı ve/veya uygulamalı sınav şeklinde yapılır. Kalfalık sınavında başarısız olan öğrenciler ise ilk sorumluluk sınavı döneminde beceri sınavı esaslarına göre yeniden kalfalık sınavına alınırlar.

2025 yılında güncellenen MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde; mesleki eğitim merkezi programı öğrencilerinden kalfalık beceri sınavında başarılı olan ve başarısız dersi bulunmayanlara Kalfalık Belgesi, kalfalardan programlarında öngörülen teorik ve pratik eğitim süresi sonunda yapılan ustalık beceri sınavında başarılı olan ve başarısız dersi bulunmayanlara Ustalık Belgesi düzenlenir. Ustalık/işyeri açma belgesine, dört yıllık mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu diplomasına veya en az ön lisans diplomasına sahip olanlar, okul ve kurumlarca açılan iş pedagojisi kursuna katılabilirler. İş pedagojisi kursu uzaktan eğitim yolu ile de düzenlenebilir ve sınavları e-Sınav şeklinde yapılabilir. Kursu başarı ile tamamlayanlara usta öğreticilik belgesi verilir. Usta öğreticilik belgesi; ustalık/işyeri açma belgesi, dört yıllık mesleki ve teknik ortaöğretim kurumu diploması veya en az ön lisans diploması ile birlikte kullanılır. Aynı Yönetmelik'te öğrencilerin diploma alabilmesi için en az ortaöğretim kurumu mezunu olup aynı zamanda ustalık belgesi almaya hak kazananlara, istemeleri hâlinde, ilgili alan/dala ait mesleki ve teknik ortaöğretim diploması düzenlenir. Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinden bir ortaöğretim kurumu diploması sahibi olmayanlar, diploma alabilmek için ustalık belgesini almaya hak kazanmış olmanın yanında Bakanlıkça belirlenecek fark derslerini mesleki eğitim merkezlerinde düzenlenecek yüz yüze eğitim programları veya açık ortaöğretim kurumları yoluyla başarmak zorundadır. Ustalık belgesine sahip olanların mesleki ve teknik ortaöğretim diploması Mesleki Açık Öğretim Lisesi tarafından düzenlenir.

Mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına, mezun olduğu alan/dala ait Europass Sertifika Eki düzenlenmektedir. Europass Sertifika Eki Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca kabul edilerek uygulamaya konulmuştur. Mesleki ve teknik ortaöğretimde uygulanan her bir alan ve dal için Europass Sertifika Eki hazırlanmıştır. 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren Europass Sertifika Eki düzenlenmesine başlanmıştır. Europass Sertifika Eki meslekî eğitim için ülkemizde ilk başvuru noktası olan Ulusal Referans Noktası web sitesinde yayımlanmaktadır.

Kalfalık, ustalık ve usta öğretici belgeleri; 6764 sayılı Kanun ve Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirlenen usul ve esaslara göre yeniden düzenlenmiştir. 10.10.2017 tarihinden itibaren hazırlanan yeni belgeler kullanılmaya başlanmıştır.

Önceki öğrenmelerin tanınmasına yönelik olarak hazırlanan “MEB Önceki Öğrenmelerin Tanınması, Denklik ve Ölçme Değerlendirme İşlemleri ile İlgili Usul ve Esaslara İlişkin Yönerge” Ekim 2017 tarihli ve 2721 sayılı MEB Tebliğler Dergisi'nde yayımlanmış ve uygulamaya konulmuştur. “Millî Eğitim Bakanlığı Önceki Öğrenmelerin Tanınması, Denklik ve Ölçme Değerlendirme İşlemleri ile İlgili Usul ve Esaslara İlişkin Yönerge” kapsamında yapılacak olan kalfalık ve ustalık beceri sınavlarında kullanılacak ölçme değerlendirme kriterleri, sarf malzemelerinin tespiti ve yaygın eğitim kurs belgelerinin çıraklıkta uygulanan alan/dallar ile eşleştirilmesi çalışmaları yapılmıştır. MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi zorunluluğu kapsamına alınan 201 mesleğe yönelik ulusal meslek standardı ve ulusal yeterlilik ile MEB'e bağlı meslekî ve teknik eğitim kurumlarınca verilen diplomaların ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında düzenlenen ustalık belgelerinin içerikleri incelenerek mesleki ve teknik ortaöğretim diplomaları ve ustalık belgelerine yönelik muafiyet tabloları hazırlanmıştır.

Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği'ne göre, okuma-yazma yeterliliklerinin ölçülmesi ile ilgili iş ve işlemler Bakanlığa bağlı kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Aynı yönetmeliğe göre; “Hayat boyu öğrenme kapsamında, bireyin örgün, hayat boyu öğrenme ve/veya serbest öğrenmeler yoluyla edindiği bilgi, beceri ve yetkinlikler, önceki öğrenmelerin tanınmasına yönelik geliştirilen standartlarda ölçme

ve değerlendirme yapılarak belgelendirilir. Önceki öğrenmenin tanınması kapsamına alınacak meslekler Bakanlıkça belirlenir.” hükümlerine yer verilmiştir.

Bu kapsamda halk eğitimi merkezleri tarafından açılan yaygın eğitim kurslarını başarı ile tamamlayan kursiyerler. Önceki Öğrenmelerin Tanınması ve Denklik Yönergesi kapsamında meslekî eğitim merkezlerinde gerçekleştirilecek kalfalık veya ustalık beceri sınavlarına katılabilmektedir.

Yetişkin eğitimi (yaygın eğitim), örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylerin hayat boyu öğrenme anlayışı kapsamında bireysel, toplumsal ve istihdam ile ilgili bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla katıldığı her türlü öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır.

Hayat boyu öğrenme kapsamında kabul edilen yetişkin eğitimi halk eğitimi merkezleri, olgunlaşma enstitüleri, açık öğretim okulları tarafından verilmektedir.

HEM; her yaşta, eğitim, gelir, sosyal statü ve kültür düzeyi farklı vatandaşlara ilgi, istek, yetenek ve beklentilerine yönelik; meslekî, sosyal, toplumsal, ekonomik, sportif ve kültürel alanlarda ücretsiz kurs düzenleyen, yetişkin eğitiminde en kolay erişim sağlanan eğitim kurumlarıdır. HEM; okuma-yazma, genel ve meslekî kurslar ile tüm vatandaşlara eğitim hizmeti sunmaktadır.

HEM; faaliyetlerini il, ilçe ve köyler başta olmak üzere eğitim odalarında, ceza ve ıslahevlerinde, rehabilitasyon gerektiren hastanelerde, kamuya ve özel kuruluşlara ait iş yerlerinde, örgün eğitim kurumlarına ait binalarda ve bunların dışında ihtiyaç duyulan diğer yerlerde gerçekleştirmektedir. Yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanmak için belli yaş ve eğitim sınırı yoktur. Ancak uygulanacak programın özelliği gereği yaş ve eğitim seviyesi aranabilmektedir.

Yaygın eğitim programları üç temel kategoride yapılandırılmıştır:

Okuma Yazma Kursları; vatandaşları okuma-yazma öğrenmeye veya ilkökul düzeyinde öğrenim yapmaya teşvik etmek üzere; 2841 sayılı “Zorunlu İlköğrenim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların, Okur-Yazar Duruma Getirilmesi veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim Yaptırılması Hakkında Kanun” çıkartılmıştır. Bu Kanun’un amacı; zorunlu ilköğrenim çağı dışında kalmış okuma ve yazmayı bilmeyen veya çok az bilen bütün vatandaşların, Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, devletin gözetim ve denetimi altında okuma ve yazma öğrenmelerini veya ilkökul düzeyinde öğrenim yapmalarını sağlamaktır. Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Eğitimi Yetişkinler I. Kademe Okuma Yazma Öğretimi ve Temel Eğitim Programı Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma I. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara “Okur Yazarlık Belgesi” verilir. Yetişkinler II. Kademe Okuma Yazma Eğitimi Yetişkinler II. Kademe Temel Eğitim Programı Kursunda veya Yetişkin Okuma Yazma II. Kademe Seviye Tespit Sınavında başarılı olanlara “Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi” verilir.

Genel kurslar; modüler yapıda olmayan kurslardır. Sağlık, aile okulu, anne çocuk eğitim programları, yurttaşlık eğitim programları, kişisel gelişim ve eğitim, spor, müzik ve gösteri sanatları, can ve mal güvenliği, yabancı diller, din eğitimi kurs programları, sosyal ve zirai alandaki ihtiyaç veya taleplere yönelik kurs programlarından oluşmaktadır.

Meslekî ve teknik kurslar; modüler yapıdaki kurslardır. Meslek edinme programları, temel beceri geliştirme programları, bilişim ve teknoloji kullanımı programları gibi alan ve dalları kapsamaktadır. Meslekî ve teknik programlar MEB tarafından ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde geliştirilir ve uygulanır. Meslekî eğitim programlarının modüler yapıda, ulusal meslek standartları ve ulusal yeterliliklere uygun olarak geliştirilmektedir.

Bakanlıkça unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatlar kapsamında açılacak olan kurslar her yıl komisyon tarafından belirlenmekte ve belirlenmiş mesleklerin listesi makam onayı ile uygulamaya konulmaktadır. 2024 yılı için unutulmaya yüz tutmuş meslekler listesi Bakanlık birimleri ile Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından belirlenmiş, söz konusu kurslar makam onayı sonrasında e-Yaygın sisteminde, ilgili oldukları alanlar altında tanımlanmış ve uygulamaya konulmuştur.

Bakanlığın temel görevlerinden biri olan yetişkin okuma yazma kursları, okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin tamamının okuma yazma öğrenmeleri için 1 Şubat 2018 tarihinde başlatılan “Okuryazarlık Seferberliği” kapsamında devam etmektedir. Bakanlığımız adına Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından çalışmaları gerçekleştirilen seferberlik, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN ve eşleri Sayın Emine ERDOĞAN’ın himayelerinde yürütülmektedir.

Adalet Bakanlığı ile MEB arasında imzalanan iş birliği protokolüne göre ceza ve infaz kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yetişkin okuma yazma kurslarında formatör öğretmen olarak görevlendirilebilmesi amacıyla 25-29 Eylül 2023 tarihlerinde Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Ankara Eğitim Merkezi Müdürlüğünde “Yetişkinler İçin Okuma Yazma Öğreticiliği Eğitici Eğitimi” konulu hizmet içi eğitim gerçekleştirilmiştir.

Özel eğitim ihtiyacı olan kişilere yönelik meslekî ve teknik ile sosyal ve kültürel alanlarda bilgi ve beceri sahibi yapmak, onları hayata kazandırmak, üretken bireyler hâline getirmek amacıyla kurslar düzenlenir. Kursların düzenlenmesinde Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için özel sınıf ve gruplar oluşturulabileceği gibi diğer bireylerin katıldıkları kurslardan da faydalanmaları için gerekli önlem alınır. Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği’ne göre özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik düzenlenen kurslarda (kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarından yararlanabilecekler hariç olmak üzere) kursiyer sayısı dikkate alınmaksızın bir kişiye bile kurs açılmaktadır.

Açık Öğretim Okulları

MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde, uzaktan eğitim yöntemiyle eğitim hizmeti sunan okullar şunlardır: Açık Öğretim Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi, meslekî Açık Öğretim Lisesi, meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu ve Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi.

Açık Öğretim Ortaokulu

Açık Öğretim Ortaokulunda; 6. 7. ve 8. sınıfla birlikte 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesiyle 5. sınıf için öğrenci kabulü yapılmaktadır. Örgün eğitim yaş sınırını geçen öğrenciler için Açık Öğretim Ortaokulunda bir öğretim yılı üç döneme ayrılmış olup 5. sınıfa kayıt olan öğrenciler üç dönemde öğrenimini tamamlayabilmektedirler.

Açık Öğretim Ortaokuluna kayıt şartları şöyledir:

1. Eğitim öğretim yılı başlangıç tarihi itibarı ile 15 yaşından gün alanlar (Ancak özel eğitime muhtaç, tutuklu hükümlü, çocuk eğitim evlerindeki ve yurtdışı programlarına kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerde yaş sınırı aranmaz. Yurtdışı programına kayıt yaptıran, daha sonra Türkiye programına geçmek isteyenlerde mecburi öğrenim çağı dışına çıkmış olma şartı aranır),
2. İlkokul mezunları ve 4. sınıfı bitirenler,
3. İlköğretim ya da ortaokullarının 5., 6., 7., veya 8. sınıfından ayrılanlar,
4. Ortaokuldan ayrılanlar veya ortaokulu dışardan bitirme sınavına başvurup mezun olamayanlar,
5. Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi olanlar,
6. Yetiştirici ve Tamamlayıcı Temel Eğitim-B Kurs Belgesi olanlar,
7. Yurt dışında öğrenim görüp en az ilkokul 4. sınıfını bitirenler düzeyinde denklik belgesi olanlar.

Açık Öğretim Ortaokulundaki tüm derslerde, Türkçenin doğru ve güzel kullanılması temel hedeftir. Tutuklu, hükümlü ve bedensel yetersizliği olduklarını belgelendirenlerden, özel eğitim gerektirdiğini Özel Eğitim Hizmetleri Kurulundan alınacak belge ile belgelendirenlerden ve yurt dışı programlarında kayıtlı öğrencilerden yaş sınırı aranmaz. Sınavları da ihtiyaca göre merkezi sistem/çevrim içi/e-sınav yöntemleriyle yapılmakta olup özel eğitime ihtiyacı olan ve diğer dezavantajlı öğrencileri kendi özel durumuna uygun ortam düzenlemesiyle sınava alınmaktadır. Yurt dışında yaşayan vatandaşlara Açık Öğretim Ortaokulu yurt dışı programları aracılığıyla eğitim ve öğretim hizmeti verilmektedir.

Açık Öğretim Lisesi

Açık Öğretim Lisesi program içeriği bakımından örgün eğitimdeki genel liselerin program içerikleriyle aynı olmasına karşın, yapısı ve işleyişi bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından farklı, kendine özgü ve merkezi nitelikli bir modeldir. Halen yönetmelik gereği ders geçme ve kredi Sistemine göre mezun vermekte olan Açık Öğretim Lisesinde uzaktan öğretimin temel süreçlerinden yararlanılmaktadır. 2006 yılında tüm okulların 4 yıla çıkarılmasıyla birlikte Açık Öğretim Lisesi de 4 yıla çıkarılmış ve Yönetmeliği de bu çerçevede yeniden düzenlenerek sistem değiştirilmiştir.

Açık Öğretim Lisesinin kayıt şartları şöyledir:

1. İlköğretim okulu/ortaokul/imam hatip ortaokulundan mezun olanlar,
2. Ortaöğretim kurumlarından ayrılanlar,
3. Açık öğretim kurumları dışındaki örgün eğitim kurumlarında kayıtlı öğrencilerden ilgili mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça açık öğretim liselerine geçişlerine izin verilenler,
4. Ortaöğretim kurumlarından mezun olanlar,
5. Rehberlik ve araştırma merkezlerince düzenlenen özel eğitim değerlendirme kurulu yönlendirme raporuyla açık öğretim liselerine yönlendirilerek il/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınan özel eğitim ihtiyacı olanlardan, (a) ve (b) bentlerindeki şartlardan birini taşıyanlar,
6. Yurt dışında öğrenim görüp (a), (b) ve (ç) bentlerindeki durumlardan birine denkliğini yaptırmış olanlar,
7. (a), (b), (ç) ve (d) bentlerindeki şartlardan birini taşıyan yabancı uyruklular,
8. Yükseköğretim kurumunda öğrenim gören, ayrılan veya mezun olanlar, kayıt yaptırabilir.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlara Açık Öğretim Lisesi yurt dışı programları aracılığıyla eğitim ve öğretim hizmeti verilmektedir.

Meslekî Açık Öğretim Lisesi

Açık Öğretim Lisesi bünyesinde mevcut olan meslekî ortaöğretim programlarının daha etkin bir şekilde uygulanabilmesi, yüz yüze eğitim, staj çalışmaları gibi ihtiyaçlar ile bilimsel ve teknolojik gelişmelerin işe entegre edilme çabaları Meslekî Açık Öğretim Lisesinin kuruluşunu zorunlu hâle getirmiştir.

Meslekî Açık Öğretim Lisesinin amacı; ilköğrenimini tamamlayan ancak ortaöğretime devam edemeyenler ile ortaöğretimden ayrılan, mezun olan ve yükseköğretimden ayrılan veya mezun olanlara farklı alanlarda öğrenim görme fırsatı vererek eğitim öğretim imkânı sağlamaktır. Ayrıca öğrencileri hayata ve yükseköğrenime hazırlamayı, toplumun kültür düzeyinin yükseltilmesini, ortaöğretim düzeyinde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanmasını da alt amaç olarak görmektedir.

Meslekî Açık Öğretim Lisesi; program içeriği bakımından örgün eğitimdeki meslek liselerinin program içerikleriyle aynı olmasına rağmen, yapısı ve işleyişi bakımından diğer örgün eğitim kurumlarından daha özgün özelliklere sahiptir. Okulda ders geçme ve kredi sistemine göre öğretim yapılmaktadır. Dersler uzaktan eğitim teknolojileriyle öğrencilere sunulurken meslek dersleri eğitimi ise yüz yüze örgün eğitim okullarında yapılmaktadır.

Meslekî Açık Öğretim Lisesinde meslekî ortaöğretim programları uygulanır. Ölçme değerlendirme ise merkezî sistemle yapılmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere engel durumlarına uygun sınav tedbir hizmeti sağlanmaktadır.

Meslekî Açık Öğretim Lisesinin kayıt şartları şöyledir:

1. İlköğretim okulu/ortaokul/imam hatip ortaokulundan mezun olanlar,
2. Ortaöğretim kurumlarından ayrılanlar,
3. Açık öğretim kurumları dışındaki örgün eğitim kurumlarında kayıtlı öğrencilerden ilgili mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça açık öğretim liselerine geçişlerine izin verilenler,
4. Ortaöğretim kurumlarından mezun olanlar,
5. Rehberlik ve araştırma merkezlerince düzenlenen özel eğitim değerlendirme kurulu yönlendirme raporuyla açık öğretim liselerine yönlendirilerek il/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınan özel eğitim ihtiyacı olanlardan, (a) ve (b) bentlerindeki şartlardan birini taşıyanlar,
6. Yurt dışında öğrenim görüp (a), (b) ve (ç) bentlerindeki durumlardan birine denkliğini yaptırmış olanlar,
7. (a), (b), (ç) ve (d) bentlerindeki şartlardan birini taşıyan yabancı uyruklu,lar,
8. Yükseköğretim kurumunda öğrenim gören, ayrılan veya mezun olanlar, kayıt yaptırabilir.

Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu

Meslekî ve Teknik Açık Öğretim Okulu Millî Eğitim Temel Kanunun genel amaçlarına ve bu Kanun ile meslekî Eğitim Kanunu temel ilkelerine uygun olarak en az ilkokulu bitiren yurttaşlara uzaktan öğretim veya gerektiğinde yüz yüze eğitim programlarını uygulayarak meslek kazandırmayı amaçlayan ve bu yolla onları hayata hazırlayan bir okuldur.

Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi

Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi örgün eğitimdeki Anadolu imam hatip liselerinin program içerikleriyle aynıdır. Okulda ders geçme ve kredi sistemi uygulanmaktadır. Açık Öğretim İmam Hatip Lisesinde okutulan ortak ve seçmeli dersler Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca örgün öğretime uygun olarak belirlenmektedir. Uzaktan eğitim ile alınan dersler; MEB, EBA üzerinden, İnternet ortamında, ders anlatım videoları, PDF ders kitapları ve ders materyalleri ile diğer dijital materyallerle desteklenmektedir. Meslek (alan) dersleri eğitimi ise örgün Anadolu imam hatip liselerinde, hafta sonlarında veya okulların ders bitiminde yüz yüze eğitim şeklinde iki dönem olarak yapılmaktadır.

Açık Öğretim İmam Hatip Lisesinin kayıt şartları şöyledir:

1. İlköğretim okulu/ortaokul/imam hatip ortaokulundan mezun olanlar,
2. Ortaöğretim kurumlarından ayrılanlar,
3. Açık öğretim kurumları dışındaki örgün eğitim kurumlarında kayıtlı öğrencilerden ilgili mevzuat hükümlerine göre Bakanlıkça açık öğretim liselerine geçişlerine izin verilenler,
4. Ortaöğretim kurumlarından mezun olanlar,
5. Rehberlik ve araştırma merkezlerince düzenlenen özel eğitim değerlendirme kurulu yönlendirme raporuyla açık öğretim liselerine yönlendirilerek il/ilçe özel eğitim hizmetleri kurulu tarafından yerleştirme kararı alınan özel eğitim ihtiyacı olanlardan, (a) ve (b) bentlerindeki şartlardan birini taşıyanlar,
6. Yurt dışında öğrenim görüp (a), (b) ve (ç) bentlerindeki durumlardan birine denkliğini yaptırmış olanlar,
7. (a), (b), (ç) ve (d) bentlerindeki şartlardan birini taşıyan yabancı uyruklular,
8. Yükseköğretim kurumunda öğrenim gören, ayrılan veya mezun olanlar, kayıt yaptırabilir.

12.7.2. Özel Destek Şartları

Yaygın eğitimden yararlananlara, çıraklık eğitimi kapsamındakilerin dışında, doğrudan Malî destek yoktur, ancak, dolaylı destek ve teşvik mekanizmaları vardır. Yetişkin eğitimine devam edenlere kursiyer olmalarından dolayı geri ödemesiz burs veya ödemeli kredi gibi destek uygulamaları mevcut değildir. Bununla birlikte meslekî eğitiminin geliştirilmesine yönelik olarak Mesleki Eğitim Kanunu kapsamına giren işyerlerinde Kanun'da belirtilen sınırlar içerisinde ve Bakanlıkça tespit edilen esas ve ölçülere göre çırak, teknik ve meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptıran gerçek ve tüzel kişilere Gelir ve Kurumlar Vergilerinden fona ödedikleri meblağın % 50'si teşvik primi olarak fondan iade olunur. Özel eğitim kurumlarında açılan yaygın eğitim programlarına katılan bireylerin giderleri (beslenme ve barınma) Bakanlıkça karşılanır.

Yaygın eğitim ile çıraklık ve meslekî eğitimde doğrudan ve dolaylı olarak yapılan destekler şunlardır:

Özel Meslek Liselerine Devlet Teşviki

2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 12'nci maddesi gereği, Organize Sanayi Bölgelerinde (OSB) açılan meslekî ve teknik eğitim okullarında veya Cumhurbaşkanlığı kararıyla OSB dışında açılan meslekî ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören öğrenciler için Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Bakanlık tarafından müştereken belirlenen tutarda, eğitim ve öğretim desteği yapılabilmesine imkân verilmiştir. 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren OSB dışında açılan özel meslekî ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören öğrenciler de eğitim ve öğretim desteğinden faydalanmaya başlamıştır.

Beceri Eğitimi ve Staj için İşletmelere Sağlanan Devlet Katkısı

İşletmelerde beceri eğitimi ve staj yaptırmakla yükümlü bulunan işletmeler tarafından öğrencilere ödenen asgari ücretin en az %30'una tekabül eden miktarın 2/3'ü işverenlere devlet katkısı olarak ödenmesi sağlanmaktadır. Böylece daha fazla işletmenin daha çok öğrenciye beceri eğitimi ve staj imkânı sağlanmasının önü açılmaktadır. Ödemeler asgari ücret baz alınarak güncellenmektedir.

Diğer destekler; sosyal güvenlik (iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası) giderleri karşılanır, paso verilir (indirimli ulaşım), bazı öğrencilere ücretsiz pansiyon yatılı okuma) sağlanabilir, öğle yemeği verilir (meslekî Eğitim Merkezlerinde Parasız Yatılı Çırak Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlar ile Pansiyonların Yönetimi Yönetmeliği).

MEB Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği'ne göre, eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri ile özel eğitim öğrenci/kursiyerlerinin öğrenci taşıma uygulaması kapsamında resmi okul/kurumlara erişimleri ücretsiz sağlanmakta olup uygulama kapsamında taşınmakta olan ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri ile taşıma merkezi okullarda açılan özel eğitim sınıflarında eğitim gören öğrencilere ve taşıma merkezi okullarda eğitim gören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı verilerine göre yoksul olduğu tespit edilen öğrencilere ücretsiz öğle yemeği hizmeti sunulmaktadır.

İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun çerçevesince, maddi imkânlardan yoksun olduğu ilgili kanun hükümlerine göre belirlenen öğrencilere parasız yatılılık ve bursluluk imkânı sağlanmaktadır.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda yapılan değişiklikle meslekî ve teknik ortaöğretim öğrencilerinin alan eğitimlerine başladıkları tarihten itibaren iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalınamaları sağlanmaktadır. Meslekî açık öğretim öğrencilerinden sosyal güvencesi olmayan öğrencilerin sosyal sigorta primleri, işletmelerde beceri eğitimine başladıkları tarihten itibaren eğitimin sona ermesine kadar Bakanlıkça ödenir. Yetişkin vatandaşları okuma-yazma öğrenmeye veya ilkokul düzeyinde öğrenim yapmaya teşvik etmek üzere; Zorunlu İlköğrenim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların, Okur-Yazar Duruma Getirilmesi Veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Eğitim Öğretim Yaptırılması Hakkında Kanun'u gereğince okuma- yazma öğrenme veya ilkokul düzeyindeki kurslara devam edenlere aşağıdaki şu destek ve kolaylıklar sağlanır:

- Kurs süresince öğrenci kimlik belgesi verilir.
- Bu Kanun'da geçen kurslara katılan ve başarı gösteren muhtaç kişilerin yükseköğrenim yapan çocuklarına kredi vermede öncelik tanınır.
- Okuma-yazma öğrenme veya ilkökul düzeyindeki kurslara devam eden annelerin çocuklarına, çalıştıkları kurum ve kuruluşların kreş ve anaokullarına alınmada öncelik tanınır.
- Okuma-yazma bilenlerin işe alınmalarında okuma-yazma bilmeyenlere göre öncelik tanınır.
- Okuma-yazma öğrenme kurslarında başarılı olanlara kooperatif veya banka kredileri ile tohumluk ve gübre tahsisinde bir defaya mahsus olmak üzere öncelik verilir.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile özel kurum ve kuruluşlarda ve her türlü işyerlerinde çalışanlardan, okuma-yazma öğrenme kurslarına devam edenlere, bir defaya mahsus olmak üzere 60 saat; ilkökul düzeyinde kurslara devam edenlere bir defaya mahsus olmak üzere 100 saat ücretli izin verilir.

Zorunlu İlköğrenim Çağı Hakkında Kanun'a göre, okuma-yazma kurslarına katılanlar için özel idareler veya belediyelerce teşvik edici tedbirler alınır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri meslekî ve teknik ile sosyal ve kültürel alanda bilgi ve beceri sahibi yapmak, onları hayata kazandırmak, üretken bireyler hâline getirmek amacıyla kurslar düzenlenir. Kursların düzenlenmesinde Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır. Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği kapsamında özel eğitim ihtiyacı dolan bireyler için özel sınıf ve gruplar oluşturulabileceği gibi normal bireylerin katıldıkları kurslardan da faydalanmaları için gerekli önlem alınır.

Özel eğitim ihtiyacı olan kişilere yönelik meslekî ve teknik ile sosyal ve kültürel alanlarda bilgi ve beceri sahibi yapmak, onları hayata kazandırmak, üretken bireyler hâline getirmek amacıyla kurslar düzenlenir. Kursların düzenlenmesinde Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır. Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için özel sınıf ve gruplar oluşturulabileceği gibi normal bireylerin katıldıkları kurslardan da faydalanmaları için gerekli önlem alınır. Halk eğitim merkezleri bünyesinde öğretmen, öğrenciler ve ailelere yönelik olarak işaret dili kursları açılmaktadır.

12.8. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Rehberlik ve Danışmanlık

Yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri genelde kursiyerlerin mesleğe ve işe yönlendirilmesini, iş yaşamına hazırlığı, bireysel ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesini kapsar.

12.8.1. Akademik Rehberlik

Bu hizmetlerde her tür eğitim kademesindeki her öğrenciye kendine özgü yetenek, ilgi, meslekî değer, başarı ve motivasyonu oranında eğitim öğretim uygulamalarıyla uyum sağlaması, özelliklerine ve gelişimine uygun programlara yönelmesi için gerekli çalışmalar yapılır. Bu kademedeki eğitsel rehberlik çalışmalarında daha çok bireyi meslekî rehberliğe yönelik özelliklerine ve gelişimine uygun programlarına hazırlama çalışmaları ağırlık kazanmaktadır.

12.8.2. Psikolojik Danışma

Bireysel rehberlik öğrencilerin sorunlarına yardımın yanı sıra, onların kişilik ve sosyal gelişimlerine ve olgunlaşmalarına destek olmayı ve bu amaca yönelik düzenlenmiş bireysel ve grup etkinliklerini de içerir. Bireysel rehberlik hizmetleri kurumlarda aileye yönelik rehberlik hizmet çalışmaları bu kapsamda değerlendirilebilir.

Eğitsel ve meslekî rehberlik ile öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerine yönelik olarak grupla rehberlik etkinlikleri de psikolojik danışma hizmetleri kapsamında düzenlenir. Bu etkinlikler öğrencilerin gelişimsel gereksinimlerini de karşılayacak şekilde bilimsel standartlara uygun olarak programlanır, uygulanır, değerlendirilir ve geliştirilir.

12.8.3. Kariyer Rehberliği

Yetişkin eğitiminde kariyer rehberliği konusunda meslek alanlarına ve mesleğe yönelme, etkili öğrenme ve çalışma becerileri geliştirme, meslekler ve gerektirdiği özellikler ile meslek ve çalışma yaşamı konusunda bilinçlendirme, bireysel özelliklerini değerlendirip farkındalık düzeyini geliştirme, bireysel ve sosyal gelişimin sürdürülüp yetişkin yaşamına hazırlamaya yönelik çalışmalar yürütülür.

İŞKUR; kendi özelliklerini, meslekleri ve eğitim imkânlarını tanımak ve meslekî yönelim konusunda bilgi sahibi olmak isteyen öğrencilerle meslek danışmanlığı boyutunda bireysel görüşmeler yapmaktadır.

İş ve meslek danışmanlığı; işgücü piyasasının temel aktörleri olan iş arayanlar, işverenler ve öğrencilere istihdam ekseninde odaklanmış bütünsel danışmanlık hizmeti sunulması faaliyetleridir.

İş ve meslek danışmanlarının, İŞKUR'a kayıtlı tüm iş arayanlara, işverenlere ve ayrıca öğrencilere daha etkin hizmet verebilmeleri amacıyla her bir danışmana iş arayan, işveren ve okul portföyü atanması ve danışmanların bu hizmeti portföy yönetimi yoluyla sunmaları sonucunda her işsiz, işverenin ve okulun bir danışmanı olması sağlanmıştır.

Profil Temelli Danışmanlık Sistemi

Profil Temelli Danışmanlık Sistemi, belirlenen değişkenler üzerinden Kuruma kayıtlı iş arayanların profillerinin çıkarılması, iş ve meslek danışmanlarının branşlara ayrılarak hedef kitle odaklı danışmanlık hizmeti sunması, bireysel eylem planları hazırlanarak kişilerin iş gücü piyasasındaki durumlarının düzenli takibi ve danışmanlık hizmetlerinin niteliğinin artırılması ilkelerine dayanan sistemdir. Profillemeye ve Branşlaşma olmak üzere iki ana eksen üzerine kurulmuştur.

Yapay Zekâ Destekli Risk Profillemeye

Risk Profillemeye Çalışması kapsamında, kuruma kayıtlı iş arayanlar için yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalıştığı firma sayısı, kurs/programlardan yararlanma, sosyal yardım, iş arama istekliliği gibi belirlenen 27 değişken üzerinden modelleme çalışmaları yapılmaktadır. Belirlenen değişkenler üzerinden Kurum hizmeti alan ve aktif statüde iş arayan tüm bireylerin (emekli ve daha iyi şartlarda iş arayanlar hariç) 6 aydan uzun süreli işsiz olma riskleri yapay zekâ modeli kullanılarak hesaplanmaktadır.

Model kapsamında, hizmet alan tüm bireylerin 6 aydan uzun süreli işsiz olma riskleri hesaplanarak risk profillerinin çıkarılması ve bulundukları profil grubuna/risk grubuna göre Bireysel Eylem Planı hazırlanarak kişiye özgü danışmanlık hizmetinin sunulması hedeflenmektedir.

Yapay zekâ tarafından hesaplanan risk profillemesi sonucunda, aktif durumdaki kayıtlı iş arayanlar (emekli ve daha iyi şartlarda iş arayanlar hariç) için 6 aydan uzun süreli işsiz kalma riskine göre üç farklı profil tanımlanmıştır. Profil-1, işsiz kalma riskinin “düşük” olduğu bireyleri temsil etmektedir. Bu grup, iş bulma olasılığı yüksek olan bireylerden oluşmaktadır. Profil-2, işsiz kalma riskinin “orta” düzeyde olduğu bireyleri kapsamaktadır. Bu bireylerin iş bulma ihtimali, düşük risk grubuna kıyasla daha az olmakla birlikte tamamen risk altında da değildir. Profil-3 ise 6 aydan uzun süreli işsiz kalma riskinin “yüksek” olduğu bireyleri tanımlamaktadır. Bu gruptaki bireyler, iş bulmada ciddi zorluklarla karşılaşabilecek risk altındaki kişilerdir. Şekil 19’da gösterildiği gibi, uzmanlaşma kapsamında iş ve meslek danışmanları beş branşa ayrılmış, ayrıca kişinin durumuna özel olarak hedef kitle odaklı danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Şekil 19: Branşlara göre İş ve Meslek Danışmanları

Öğrencilerden oluşturulan gruplara, meslek seçiminin önemi ve meslek seçiminde dikkat edilecek noktaların anlatıldığı, meslekler hakkında bilgilendirmenin yapıldığı, mesleki eğitim imkânlarının ve bir üst eğitim-öğretim seçeneklerinin anlatıldığı grup çalışmaları yapılmaktadır.

İş ve meslek danışmanları tarafından okullarda meslek seçimi aşamasındaki öğrencilerle grup görüşmesi gerçekleştirilmektedir. İş hayatına girebilecek öğrencilere ise iş arama becerilerinin, mülakat tekniklerinin ve işverenlerle görüşmelerde dikkat etmeleri gereken hususların anlatıldığı eğitimler düzenlenmektedir.

Üniversite öğrencilerine etkin bir şekilde iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulabilmesi amacıyla 2013 yılında başlayan Üniversite İrtibat Noktaları hizmetleri, 2020 yılında İŞKUR üniversite kariyer merkezleri iş birliği ekseninde yeniden yapılandırılarak İŞKUR Kampüs adıyla faaliyetlerine devam etmektedir. Üniversiteli genç nüfusa yakından temas ederek danışmanlık hizmeti sunmayı hedefleyen yeni yapıda, 81 ilde üniversitelerde İŞKUR Kampüs noktası biçiminde hizmet verilmektedir. Diğer yandan üniversite öğrencilerine daha yoğun iş ve meslek danışmanlığı hizmeti sunulabilmesi amacıyla Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (CBİKO) tarafından hayata geçirilen Yetenek Kapısı platformuna iş ve meslek danışmanlarının dâhil edilmesi sağlanmıştır. Söz konusu platform aracılığı ile üniversite öğrencilerine çevrim içi kariyer danışmanlığı hizmeti sunulması hedeflenmektedir.

İŞKUR Kampüslerde bireysel/ grup halinde öğrencilere yüz yüze danışmanlık hizmeti verilmekte ve öğrencilere iş gücü piyasası, kurum faaliyetleri, iş arama becerileri, işverenle mülakat/görüşme teknikleri, özgeçmiş hazırlama, “Europass CV Oluşturma” gibi konularda bilgilendirme faaliyetlerinde bulunmaktadır. 2013 yılından bu yana, iş gücünün istihdam edilebilirliğini artırmak, işsizlerin ve meslek seçimi aşamasında olanların mesleğe/işe yönlendirilmelerine ve kariyer planlamalarına destek olmak, meslek seçme aşamasında olan öğrenci velilerinin ve rehber öğretmenlerin bilgi ve ilgi düzeylerini artırmak amacıyla ‘Meslek Seçimine Destek Dergisi’ hazırlanmaktadır.

2015 yılında hayata geçirilen ‘Meslek Tanıtım Günleri’ uygulaması ile üniversite tercihleri öncesinde öğrencilere yardımcı olmak amaçlanmaktadır. İl Müdürlüklerince belirlenen program çerçevesinde, Türkiye’de en çok tercih edilen meslekler dâhil birçok mesleğin tanıtımı yapılmaktadır. Meslek Tanıtım Günleri’yle yanlış meslek seçiminin bireysel ve toplumsal anlamdaki olumsuz etkilerinin giderilmesi, İŞKUR’un tanınırlığının artırılması ve kariyer yolunda gençlere destek sunulması amaçlanmaktadır.

İŞKUR’a kayıtlı işsizlerin ve öğrencilerin yetenek, kişilik ve meslekî eğiliminin tespitine yönelik olarak “İŞKUR Meslekî Yönelim Test Bataryası” kullanılmaktadır. Söz konusu batarya, kuruma başvuran ve iş arama sürecinde olan kişilerin başarılı olabilecekleri işlere ve meslek kurslarına yönlendirilmesi, buna bağlı olarak istihdamda kalma sürelerinin arttırılması amacı ile yetenek, kişilik ve meslekî eğilimlerinin tespitine yönelik olarak 2013 yılından bu yana kullanılmaktadır.

Staj Portalı; lise, üniversite, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin özel sektör işyerlerinde durumlarına uygun açık staj pozisyonlarını görmeleri ve işverenlerin de talep ettikleri staj pozisyonlarında aradıkları nitelikteki stajyer adaylarının firmalarında staj yapma imkânı sağladığı bir platformdur. Portalın temel amacı etkili danışmanlık hizmetleri ile gençlerin kariyer planlamalarına destek vererek eğitim sonrası iş gücü piyasasına girişlerini kolaylaştırmak olup bu portal İŞKUR Kampüs hizmetlerinde kullanılabilecek önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. İŞKUR’a kayıtlı işverenlerden staj ilanlarının alınması, öğrencilerin ilanları görüntüleyebilmesi ve ilana başvuru yapabilmesi için <https://staj.iskur.gov.tr> uzantısından ulaşılabilecek olan Türkiye İş Kurumu Staj Portalı web sitesi hazırlanmıştır, ayrıca portalın yaygınlaştırılması ve etkinliğinin arttırılması amacıyla E-Devlet entegrasyonu sağlanmıştır.

Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ve meslek araştırma geliştirme çalışmaları kapsamında, teknolojiye, üretim anlayışında ve iş hayatında meydana gelen gelişmelere paralel olarak, iş gücü piyasasında ortaya çıkan yeni meslekleri tespit etmek ve var olan mesleklerin görev tanımlarında oluşan değişiklikleri belirleyip TMS'ye aktarmak amacıyla yürütülen meslek araştırma, bilgi toplama ve iş analizi çalışmaları sonucunda, meslek bilgi yapıları hazırlanması, mesleklerin standart tanımlarının ve görevlerinin hazırlanması ve Uluslararası Meslek Sınıflandırma Sistemine (ISCO-08) göre sınıflandırılıp, kod verilmektedir. Teknolojideki gelişmelere paralel olarak her yıl yapılan çalışmalarla TMS içerisindeki iş ve meslekler güncellenmekte, sözlük içeriğinde olmayan yeni meslekler TMS kapsamına dâhil edilmektedir.

Meslekler ve eğitim-öğretim kurumları hakkında bilgilenmek amacıyla Kuruma başvuran kişilere gerekli hizmetin sunulmasını sağlamak üzere, meslek bilgi dosyalarının geliştirilmesine katkı sağlayan Meslek Danışma Komisyonu (MEDAK) toplantıları gerçekleştirilmektedir. Bu toplantılarda, yeni meslek bilgi dosyaları onaylanmaktadır. Kurumumuz web sayfasında güncel olarak, 1.123 meslek bilgi dosyası kullanımda bulunmaktadır.

BÖLÜM 13

HAREKETLİLİK VE ULUSLARARASI LAŞMA

BÖLÜM 13. HAREKETLİLİK VE ULUSLARARASILAŞMA

Türkiye, hareketlilik ve uluslararasılaşmayı teşvik etmek üzere devletler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliklerine etkin katılımı, evrensel eğitim norm ve uygulamaları ile politikalarının oluşturulmasına katkı sağlamayı ve uluslararası iş birliklerinde yer almayı amaçlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO), Avrupa Konseyi (Council of Europe), İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (BSEC), İslam İş Birliği Teşkilatı (OIC) gibi uluslararası kuruluşlar ile Avrupa Birliği'nin (AB) eğitim öğretim faaliyetleri yakından takip edilmekte ve çalışmalarla ilgili olarak eğitim camiası bilgilendirilmektedir.

Türkiye, Avrupa Eğitim Alanı kurulması ve sonraki döneme (2021-2030) yönelik Eğitim ve Öğretimde Avrupa İş Birliği Stratejik Çerçevesi, Bologna Süreci ve Birlik programlarının uygulanmasında faaliyetlerini sürdürmektedir. Bologna Süreci ve Birlik programlarının uygulanmasında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Avrupa Birliği Eğitim, Gençlik ve Spor Programları kapsamındaki hibe programları Erasmus+ programı ve Avrupa Dayanışma Programı (ESC) adı altında Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülmektedir. Erasmus+ programı genel ve meslekî eğitimin yanı sıra eğitimle ilgili tüm alt program ve faaliyetleri bütüncül bir yaklaşımla tek bir programda toplamıştır. Erasmus+ programı ile hareketlilik sadece Avrupa ülkeleri ve programla ilişkili üçüncü ülkelerle (Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Sırbistan, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve Türkiye) değil, Programla ilişkili olmayan üçüncü ülkelerle de gerçekleştirilmektedir.

2021-2027 çağrı yıllarını kapsayan Erasmus+ ve ESC, AB'nin eğitim, gençlik ve spor alanlarındaki yeni hibe programlarıdır. Yurt dışında eğitim, öğretim, staj, profesyonel gelişim, yaygın öğrenme temelli gençlik aktiviteleri ile kurumlar arasındaki iş birliklerini desteklemektedir. Erasmus+ programının genel amacı, yaşam boyu öğrenme yoluyla eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarında bireylerin eğitimini, meslekî ve kişisel gelişimini destekleyerek sürdürülebilir büyüme, meslekte kalite, sosyal uyum, yenilikçiliği teşvik etme, Avrupa kimliğini ve aktif vatandaşlığı güçlendirme boyutlarına katkı sağlamaktır. ESC ise topluma yarar sağlayan projelerde gönüllülük, dayanışma ve ağ kurma faaliyetlerine imkân sağlar. Gençlerin kişisel, eğitimsel, sosyal ve meslekî gelişimlerini teşvik eder ve kendi ülkelerinde veya yurt dışında topluma yarar sağlayan projelerde gönüllü olmaları, çalışmaları veya ağ kurma faaliyetlerinde bulunmaları için fırsatlar yaratan, toplumsal ihtiyaçları karşılamayı hedefleyen bir Avrupa Birliği girişimidir.

Erasmus+ programı çerçevesinde meslekî eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim, yetişkin eğitimi ve yükseköğretim alanında hibelendirilen projeler, eğitim öğretim sektörüne katkı sunmaktadır. Erasmus+ programının genel öncelikleri; dâhil etme ve çeşitlilik, dijital dönüşüm, çevre ve iklim değişikliği ile mücadele, demokratik hayata katılım, ortak değerler ve sivil katılımdır. MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı uhdesinde 81 ilde il milli eğitim müdürlükleri bünyesinde faaliyet gösteren AR-GE birimleri başta Erasmus+ programı olmak üzere öğretmenlere, öğrencilere ve yöneticilere gerekli destek ve katkıyı sağlamaktadır.

13.1. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Hareketlilik

13.1.1. Öğrenci Hareketliliği

Türkiye’de öğrenci hareketliliği, ağırlıklı olarak Türkiye Ulusal Ajansı tarafından 2004 yılından bu yana yürütülen Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik programları kapsamında gerçekleştirilmektedir. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları, ilçe millî eğitim müdürlükleri, il millî eğitim müdürlükleri ve MEB’e bağlı genel müdürlükler tarafından hazırlanan ülke merkezli projelerin değerlendirme, kabul, fonlama ve denetim işlemleri Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yapılmaktadır. Erasmus+ programı kapsamında devam eden ilköğretim ve ortaöğretim ile meslekî eğitim sektörü projeleri; ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin hareketliliğine olanak sağlamaktadır. Bunun yanında, hâlihazırda devam etmekte olan Erasmus+ meslekî eğitim sektörü kapsamında meslekî eğitim öğretime yönelik yürütülen projelerle de öğrenci hareketliliği gerçekleştirilmektedir. Meslekî eğitimdeki staj hareketliliği ile meslek lisesi öğrencileri ve çırakların yeterliliklerinin geliştirilmesi desteklenir.

Erasmus+ programı ile İş Birliği İçin Ortaklıkları kapsamında ise okul eğitimi ve meslekî eğitim alanında katılımcı kurum/kuruluşlara ayrıca uluslararası iş birliği deneyimi ve kurumsal kapasite gelişimi için fırsatlar sunulmaktadır. Kurumsal, yerel, bölgesel, ulusal veya AB düzeylerinde yenilikçi uygulamaların geliştirilmesi, transferi veya uygulanmasıyla neticelenebilecek farklı ülkelerden, farklı eğitim öğretim ve gençlik alanlarından ve/veya farklı sektörlerden kuruluşları içeren ortaklıklar kurulabilmektedir. Söz konusu ortaklıklarla, eğitim personeli ve öğrenciler için yurt dışı hareketlilik fırsatları da bulunmaktadır.

13.1.2. Öğretmen Hareketliliği

Erasmus+ programı çerçevesinde KA1 Bireylerin Öğrenme Hareketliliği ve KA2 İşbirliği İçin Ortaklıkları Projeleri aynı zamanda öğretmen hareketliliğini de içermektedir. Türkiye’de öğretmen hareketliliği, ağırlıklı olarak Türkiye Ulusal Ajansı tarafından 2004 yılından bu yana yürütülen Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında gerçekleştirilmektedir. Erasmus+ programı kapsamında devam eden ilk ve ortaöğretim ile meslekî eğitim alanında hazırlanan projeler ile anaokulu, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki kamu veya özel kurum ve kuruluşlardaki öğretmenlerin hareketliliğine olanak sağlanmaktadır.

“Erasmus+ okul eğitimi” alanında yürütülen projeler kapsamında kamu ya da özel kurum ve kuruluşlar ile bu kurumlardaki personel, eğitim öğretim amacıyla “iş başı gözlem”, “öğretme ve eğitim görevlendirilmeleri” ile “kurs ve eğitimler” faaliyetlerine katılarak yurt dışı kategorilerde hareketliliklerini gerçekleştirmektedir. Projeler çerçevesinde personel hareketliliği “Bireylerin Öğrenme Hareketliliği” ve “İş Birliği İçin Ortaklıklar” başlıkları altında gerçekleştirilmektedir.

“Okul Eğitimi” alanı projelerinin yanı sıra Erasmus+ “Meslekî Eğitim” alanı projeleri kapsamında, öğretmenlerin yeterliliklerinin geliştirilmesi ve bu kişilere yurt dışında meslekî gelişim fırsatları sunulması amaçlanmaktadır. Meslekî eğitim personelinin ise iş pratiği bilgisi elde etmesini ve güncellemesini veya pedagojik becerilerini artırmasını amaçlayan bu faaliyetler; meslekî eğitimden sorumlu personelin yurt dışında bir meslek okulunda veya bir işletmede alanında öğretmenlik veya eğitmenlik yapması, meslekî eğitiminden sorumlu personelin yurt dışında bir meslekî eğitim kurumunda meslektaşıyla veya işletmedeki uzmanla/ustayla birlikte çalışması (işbaşı öğrenme) veya yurt dışında kurs veya eğitimlere katılması gibi temel faaliyetleri içermektedir.

MEB tarafından yürütülen ve Türk kültürünün yurt dışında tanıtılması, yayılması ve korunması, yurt dışındaki vatandaşlarımız ve soydaşlarımızın ülkemizle kültürel bağlarının korunması, güçlendirilmesi ile Türk dilinin öğretilmesini amaçlayan 3 Temmuz 2003 tarih ve 25157 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 5/6/2003 tarih ve 2003/5753 sayılı “Bakanlıklar arası Ortak Kültür Komisyonun Çalışma Esas ve Usulleri ile Bu Komisyon Tarafından Yurt Dışında Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri ile Hak ve Yükümlülüklerinin Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı” ile belirlenen mevzuat çerçevesinde, yurt dışında öğretim üyesi, öğretim görevlisi, okutman ve öğretmen yurt dışında görevlendirilmektedir.

13.2. Yükseköğretimde Hareketlilik

13.2.1. Öğrenci Hareketliliği

Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliğinde ağırlık yükseköğretim kademesindedir. Erasmus+ Yükseköğretim Öğrenci Hareketliliğine yükseköğretim kurumlarında örgün eğitimde kayıtlı (veya program kuralları çerçevesinde yeni mezun) öğrenciler katılabilmektedir. Açık öğretim ve benzeri (uzaktan eğitim) programlarda öğrenim gören öğrenciler hareketlilik faaliyetlerinden yararlanamaz. Öğrenci hareketliliği; öğrenim hareketliliği ve staj hareketliliği olmak üzere iki şekilde gerçekleşir:

Öğrenim Hareketliliği

Erasmus+ Öğrenci Öğrenim Hareketliliği, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülen Erasmus+ Yükseköğretim Hareketlilikleri bünyesinde, yükseköğretim kurumunda kayıtlı öğrencinin öğreniminin bir bölümünü kurumlar arası anlaşma ile ortak olunan yurt dışındaki bir yükseköğretim kurumunda gerçekleştirmesidir. Hareketlilik, Yükseköğretim için Erasmus Beyannamesi (ECHE) ve yükseköğretim kurumunun var olan kurumlar arası anlaşmaları çerçevesinde gerçekleştirilir. Öğrenim dönemi bir staj faaliyeti de içerebilir. Ayrıca yeni dönemde öğrenciler, içerisinde fiziksel hareketlilikle beraber sanal öğrenme de bulunan “karma hareketlilikler” gerçekleştirebilir veya uygun bulunması halinde “karma yoğun programlar” kullanılabilir. Faaliyet süresi her bir öğrenim kademesi için ayrı ayrı geçerli olmak üzere aynı akademik yıl içerisinde tamamlanabilecek 2 ay (veya bir akademik dönem) ile 12 ay arasında bir süre olabilir.

Erasmus+ döneminde, yükseköğretim öğrenci öğrenim hareketlilikleri ülke merkezli olarak Program Ülkeleri Arasında Yükseköğretim Hareketlilikleri faaliyeti kapsamında Avrupa Ülkelerine ve programla ilişkili olan ve olmayan ülkelerle Yükseköğretim Öğrenci ve Personel Hareketlilikleri faaliyeti ile tüm dünyadan pek çok ülkeye gerçekleştirilmiştir.

Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun ve buna bağlı Türk Öğrencilerin Yabancı Ülkelerde Öğrenimleri Hakkında Yönetmeliğe dayalı olarak yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanı ile kamu kurum ve kuruluşlarının yetişmiş insan kaynağı ihtiyacının karşılanması amacıyla MEB tarafından resmî burslu statüde lisansüstü öğrenim görmek üzere yurt dışına öğrenci gönderilerek öğrenim hareketliliği gerçekleştirilmektedir. Bursiyer olmak üzere programdan faydalananak kişiler için gerekli tüm bilgiler MEB internet sayfasında yer almakta olup bu konudaki tüm iş ve işlemler ilgili genel müdürlükçe yürütülür.

Söz konusu eğitim, karşılıklı bir mutabakattır. Kanuna göre, eğitim tamamlandığında lisansüstü eğitim amacıyla yurt dışında geçirilen sürenin iki katı kadar mecburi hizmet yapılması zorunludur. Bu hizmet, adına öğrenim görülen üniversitede akademik personel olarak ya da adına öğrenim görülen kurumda alınacak görevde geçirilecek hizmet süresini ifade etmektedir. Kanun kapsamında yurt dışına gönderilecek bursiyerler, öncelikle yazılı sınavdan ALES'ten alınacak bir taban puan ve belirli bir lisans mezuniyet ortalaması şartını taşımalıdır. ALES veya yazılı sınav puanının %40'ı, sözlü sınav puanının %40'ı ile lisans mezuniyet not ortalamasının %20'si dikkate alınarak yerleştirme puanı belirlenir. Yerleştirme puanı 70 ve üzeri olan adaylar, tercihleri ve puan üstünlüğüne göre kontenjanlara yerleştirilir. Boş kalan kontenjanlara ek yerleştirme yapılabilir. Puan eşitliği hâlinde yabancı dil puanı daha yüksek olan adaya öncelik verilir (Türk Öğrencilerin Yabancı Ülkelerde Öğrenimleri Hakkında Yönetmelik). Bursiyerlere ödenen miktarlar, eğitim alınan ülkenin yerel şartlarına göre değişiklik arz etmektedir. Güncel burs miktarları 32316 sayılı Tebliğ hükümlerine göre belirlenir.

2025 Ocak ayı itibarıyla toplamda resmî burslu öğrenci sayısı 2.994'tür. 2023 Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme (YLSY) Burs Programı için 565 öğrenci bursiyer olmaya hak kazanmıştır. 2024 yılında YLSY kapsamında lisansüstü öğrenim görmek üzere yurt dışına gönderilecek öğrencileri belirlemek amacıyla 27 farklı kamu kurumu ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Başkanlığı aracılığı ile 81 farklı üniversiteden gelen talepler doğrultusunda 850 kontenjan ayrılmıştır. Kontenjanların 619'unda belirlenen stratejik alanlara yer vermiştir. Stratejik alanlara ayrılan kontenjanın toplam kontenjana oranı 72,8 olarak tespit edilmiştir. Başvurular ve sözlü sınav neticesinde 565 öğrenci YLSY bursiyeri olmaya hak kazanmıştır (MEB 2024 Yılı İdare Faaliyet Raporu).

Staj Hareketliliği

Öğrenci Staj Hareketliliği, Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülen Erasmus+ Yükseköğretim Hareketlilikleri bünyesinde, bir yükseköğretim kurumunda kayıtlı öğrencinin yurt dışındaki bir işletmede staj yapmasına imkân sağlamaktadır. Faaliyete her kademedeki yükseköğretim öğrencileriyle uygun bulunması halinde yeni mezunlar katılabilir. Staja yönelik öğrenci hareketliliğinde, gönderen kuruluş ECHE sahibi bir yükseköğretim kurumu olmalıdır. Ev sahibi kuruluş ise iş gücü piyasasında ya da eğitim alanında faaliyet gösteren kamu kuruluşu ya da özel kuruluş olabilir.

Erasmus+ Program Rehberine göre, faaliyet süresi her bir öğrenim kademesi için ayrı ayrı geçerli olmak üzere 2 ile 12 ay arasında bir süredir. Öğrenciler fiziksel staj faaliyetini öğrenim süresi içerisinde ve mezun olduktan sonraki 12 ay içerisinde gerçekleştirilebilir. Ayrıca yeni Erasmus+ Programı (2021-2027) kapsamında öğrenciler, içerisinde fiziksel hareketlilikle beraber sanal öğrenme de bulunan “karma hareketlilikler” de gerçekleştirebilir veya uygun bulunması halinde “karma yoğun programlar” kullanılabilir. Öğretmen adayları için öğretmen asistanlığı ile öğrenciler ve doktora adayları için araştırma asistanlığı da staj kapsamında desteklenmektedir. Staj faaliyetleri yalnızca program ülkeleri ile değil, programla ilişkili olmayan üçüncü ülkeler ile de gerçekleştirilebilmektedir.

13.2.2. Akademik ve İdari Personel Hareketliliği

Bu başlıkta akademik personel hareketliliğinin yanı sıra idari personel hareketliliği de yer almaktadır.

Personel Ders Verme Hareketliliği

Türkiye Ulusal Ajansı tarafından uygulanan Erasmus+ kapsamında personel ders verme hareketliliği; Türkiye’de ECHE sahibi bir yükseköğretim kurumunda ders vermekle yükümlü olan bir personelin veya bir şirkette çalışan bir kişinin, yurt dışında ortak bir yükseköğretim kurumunda öğrencilere ders vermesine imkân sağlayan faaliyet alanıdır. Erasmus+ Program Rehberine göre bir personel hareketliliği dönemi, personel ders verme hareketliliği ile personel eğitim alma hareketliliğini birlikte içerebilir. Ders verme ve eğitim alma hareketlilikleri öğrenci hareketliliğinde olduğu gibi karma hareketlilik olarak da gerçekleştirilebilir.

Personel Eğitim Alma Hareketliliği

Personel eğitim alma hareketliliği Türkiye’de ECHE sahibi bir yükseköğretim kurumunda istihdam edilmiş herhangi bir personelin, program ülkelerinden birindeki bir yükseköğretim kurumu, şirket veya başka ilgili bir kuruluşta eğitim almasına imkân sağlayan faaliyet alanıdır. Bu faaliyet kapsamında kişinin mevcut işi ile ilgili konularda sahip olduğu becerileri geliştirmek üzere çeşitli eğitimler (işbaşı eğitimleri, gözlem süreçleri gibi) alması mümkündür. Konferans katılımları ise faaliyet kapsamında desteklenmemektedir. Bir personel hareketliliği dönemi, personel ders verme hareketliliği ile personel eğitim alma hareketliliğini birlikte içerebilmektedir. Bu birleşik hareketlilik “ders verme dönemi” olarak ele alınmaktadır. Ders verme ve eğitim alma hareketlilikleri öğrenci hareketliliğinde olduğu gibi karma hareketlilik olarak da gerçekleştirilebilmektedir.

Diğer taraftan, Dışişleri Bakanlığı kanalı ile gelen talepler doğrultusunda Bakanlıklar arası Ortak Kültür Komisyonu marifetiyle Türk dilinin öğretilmesi amacıyla yurt dışında bulunan üniversitelerin Türkoloji kürsülerinde/yabancı dil bölümlerinde veya Büyükelçiliklerimiz/Başkonsolosluklarımız nezdinde açılan Türk kültür merkezlerinde okutman görevlendirilmektedir. 2025 Ocak ayı itibarıyla 42 ülkede 155 okutman bulunmaktadır.

13.3. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Hareketlilik

Yetişkin eğitiminde hareketlilik genel eğitim ve yükseköğretim hareketlilik mevzuatından farklı değildir. Bu seviyede AB programları ve projeleri dâhilinde hareketlilik faaliyetleri olmakta gerçekleştirilmekte olup MEB ile Türkiye Ulusal Ajansının çalışmalarıyla yönlendirilmektedir.

13.3.1. Öğrenici Hareketliliği

Erasmus+ Programında hem KA1 Bireylerin Öğrenme Hareketliliği hem de KA2 İşbirliği İçin Ortaklıklar kapsamında yetişkin eğitimi öğrencilerinin hareketlilikleri desteklenmektedir. Yetişkin öğrenciler, bu projeler kapsamında grup hareketliliği veya bireysel öğrenme hareketliliği yapabilmektedir. Yetişkin Eğitimi Öğrenici ve Personel Hareketliliği projeleri, yetişkinlerin temel becerileri (okuma-yazma, sayısal ve dijital) ile anahtar yeterliklerinin geliştirilmesine yöneliktir. Bu nedenle, yetişkinlerin temel meslekî eğitimi (I-VET) ile meslek sahiplerinin meslekî bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla yapılan sürekli/devam eden meslekî eğitimlerine (C-VET) yönelik projeler, Erasmus+ Yetişkin Eğitimi faaliyetleri kapsamına girmemektedir.

13.3.2. Öğretmen ve Eğitim Hareketliliği

Erasmus+ Programında yetişkin eğitimi alanında görev yapan personelin hareketliliği, hem “KA1 Bireylerin Öğrenme Hareketliliği” hem de “KA2 İşbirliği İçin Ortaklıklar” projeleri kapsamında desteklenmektedir. Bu projeler ülkemizdeki yetişkin eğitimi kuruluşlarında yetişkin eğitiminden sorumlu olan personel için yurt dışı hareketlilik fırsatları sunar. Bu hareketlilikler işbaşı eğitim, eğitim öğretim görevlendirmesi, kurs ve eğitim faaliyetleri şeklinde gerçekleştirilebilir. Ayrıca uzman ev sahipliği, öğretmen ve eğitim ev sahipliği ile hazırlık ziyareti gibi faaliyetler de desteklenmektedir.

13.4. Okul Öncesi, İlköğretim ve Ortaöğretimde Uluslararasılaşmanın Diğer Boyutları

13.4.1. Öğretim Programı Geliştirmede Avrupa Boyutu, Küresel ve Kültürlerarası Boyut

2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya giren 12 yıllık zorunlu eğitimin hedefi; Türkiye’nin ortalama eğitim düzeyini yükseltmek ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini ve geliştirmelerini sağlayacak fırsat ve seçenekler oluşturmaktır. Bu amaçla güncellenen İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi’nde 17 zorunlu ders ve öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçecekleri İnsan, Toplum ve Bilim; Din, Ahlak ve Değer; Kültür, Sanat ve Spor olmak üzere 3 alan altında toplam 30 seçmeli derse yer verilmiştir.

Bununla birlikte seçmeli dersler arasında yer alan yabancı dil dersi altında Bakanlar Kurulu Kararıyla kabul edilen diller: İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, İspanyolca, İtalyanca, Japonca, Rusça, Çince vb. dersler; “Yaşayan Diller ve Lehçeler” dersi altında Adıgece (Latin Alfabesine göre), Abazaca, Kürtçe, Lazca, Gürcüce, Arnavutça ve Boşnakça dersleridir.

Ayrıca öğrencilere yazılı ve sözlü iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil öğretimine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Yabancı dil ağırlıklı eğitim uygulaması yapılan 5. sınıflarla birlikte 6, 7 ve 8. sınıflarda da uygulanmak üzere İngilizce Yabancı Dil Ağırlıklı Öğretim Programı geliştirilmiştir. 5 ve 6. sınıflar için alternatifli destek materyalleri hazırlanmıştır. İngilizce 4 temel dil becerilerine (okuma, yazma, konuşma, dinleme) yönelik 2-8. sınıflar için toplamda 70 fasikül, 1.642 sayfa olmak üzere 7 adet etkinlik kılavuz kitabı, dinleme metinleri ve ses dosyaları hazırlanmıştır. İngilizce alanında 2-8. sınıflar için 34 temada 817 kelimeden oluşan resimli İngilizce kelime kartları hazırlanmıştır. Yabancı Dil Ağırlıklı Eğitim kapsamında 5. sınıflara yönelik otuz altışar üniteden, 6. sınıflara yönelik onar üniteden oluşan ve ikiyeşer alternatif olarak kullanılabilen toplamda 7 kitap hazırlanmıştır.

Bununla birlikte 2024-2025 eğitim öğretim yılında pilot uygulama yapılan 32 okulun 5 ve 6. sınıflarında uygulamaya yeni dâhil edilen 268 okulun ise 5. sınıflarında olmak üzere 81 ilde 299 okulda Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli uygulanmaktadır. Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli MEB 2024-2028 stratejik planında yer almakta olup ortaokulda 5. sınıftan başlayarak kademeli olarak 6, 7 ve 8. sınıflarda da uygulanması planlanmaktadır.

Ayrıca ilköğretim ve ortaokullarda uygulanan çevre eğitimi dersinin adı; Paris İklim Anlaşması kararları, MEB'in Stratejik Planı, çeşitli kurum ve kuruluşların eylem planları, şura kararları dikkate alınarak "çevre eğitimi ve iklim değişikliği" olarak değiştirilmiştir. Çevre eğitimi ve iklim değişikliği dersinin müfredatı, 2022-2023 eğitim öğretim yılından beri ortaokul 6, 7 veya 8. sınıflarda, haftada 2 ders saati olmak üzere toplam 72 saat seçmeli okutulmaktadır. Meslekî ve Teknik Ortaöğretimde Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyumlu meslekî ve Teknik Eğitimde Kredi Transfer Sistemi (MKTS) kapsamında öğretimini başarı ile tamamlayan her öğrenciye program türüne göre diploma, iş yeri açma belgesi, ustalık belgesi, kalfalık belgesi, EUROPASS sertifika eki ve aldıkları ve başardıkları ders, modül ve kredilerini gösteren belge düzenlenmektedir. Hâlihazırda, meslekî ve Teknik Ortaöğretimde Anadolu Teknik/Anadolu Meslek programlarında 53 alan 114 dalda, meslekî Eğitim Merkezinde programlarında ise 39 alan 193 dalda eğitim öğretim yapılmaktadır.

13.4.2. Ortaklık ve Ağlar

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinde eğitim ile ilgili hususlar 26 No.lu Eğitim ve Kültür Faslı çerçevesinde takip edilmektedir. 26 No.lu Eğitim ve Kültür Faslı'na ilişkin Tanıtıcı Tarama Toplantısı 26 Ekim 2005 tarihinde yapılmıştır. Ayrıntılı Tarama Toplantısı ise 16 Kasım 2005 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Komisyon tarafından hazırlanan ve Konsey tarafından onaylanan Tarama Sonu Raporu çerçevesinde Türkiye'nin uyum düzeyi yeterli bulunmuştur. Türkiye, Müzakere Pozisyon Belgesi'ni 25 Mayıs 2006 tarihinde sunmuş olmasına rağmen fasıl müzakerelere açılmamıştır. Nitekim 2006 yılından bu yana Avrupa Komisyonunca yayımlanan İlerleme Raporlarında genellikle Türkiye'nin eğitim ve kültür alanında orta düzeyde ilerlemiş olduğu belirtilmektedir. Türkiye, AB ile entegrasyonu güçlendiren Eğitim ve Kültür Faslı kapsamındaki Birlik Programlarına katılım sağlamaktadır. Ülkemizde Avrupa Birliği'nin eğitim ve gençlik programları 2004 yılından bu yana Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yürütülmektedir.

Uluslararası Kardeş Okul Uygulaması kapsamında Bakanlığımıza bağlı yurt içinde faaliyet gösteren resmi/özel okullar ile aynı seviyede ve öncelikle aynı türde olan yurt dışında bulunan yabancı ülke okulları arasında kardeş okul eşleştirilmesi yapılmaktadır. Bu çerçevede aynı hedeflere sahip ve ortak ilgi alanlarında önceliklerini belirlemiş okulların bir araya gelmeleri, öğrenci/kursiyer, öğretmen ve yöneticilerin bilgi ve tecrübelerini aktarmaları, eğitim alanında güncel gelişmeleri takip etmeleri, okullardaki örnek uygulamaları paylaşabilmeleri sağlanmaktadır. Uygulama kapsamında 2024 yılı sonu itibarıyla 65 ülkeden 992 okul ile kardeş okul ilişkisi kurulmuştur.

Uluslararası Kardeş Okul Uygulaması, eğitimde uluslararası iş birlikleri çerçevesinde çok yönlü bireyler yetiştirilmesine, kültürlerarası farkındalık ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine, ayrıca öğrenciler ve öğretmenlerin küresel dinamiklerin çok boyutlu yapısına uyum sağlamasına katkıda bulunmak amacıyla 1994 yılında başlatılmıştır.

13.5. Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Diğer Boyutları

13.5.1. Müfredat Geliştirmede Avrupa Boyutu, Küresel ve Kültürlerarası Boyut

Yükseköğretim sistemlerinde şeffaflık, tanınırlık ve hareketlilik süreçlerinin artırılması amacı ile 1999 yılında Bologna Bildirgesi'yle başlatılan Bologna Süreci'ne Türkiye 2001 yılından itibaren üyedir.

Türkiye Avrupa Yükseköğretim Alanı ile uyumlaşma sürecinde Lizbon Sözleşmesi'ne taraftır. 2020 yılı Bologna Süreci Uygulama Raporu'na göre, Türkiye yükseköğretimdeki öğrenci sayısı bakımından Avrupa Yükseköğrenim Alanındaki en yüksek öğrenci sayısına sahip birinci ülke konumundadır. TYÇ'nin AYÇ ile referanslama süreci kapsamında yapılan çalışmalar MYK koordinasyonunda 2014 yılı içinde yürütölmeye başlatılmıştır. Yükseköğretime ilişkin esasların da yer aldığı "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" 19/11/2015 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonunun 2008/C 111/01 sayılı Tavsiye Kararı doğrultusunda; 2010 yılında Türkiye'de de ulusal yeterlilik geliştirme ve AYÇ ile referanslama çalışmalarına başlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 2017 yılında Türkiye Referanslama Raporu hazırlanmış ve TYÇ AYÇ ile referanslanmıştır. TYÇ'nin uygulanmasında önemli değişiklikler olduğu için TYÇ'nin AYÇ'ye tekrar referanslanmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda tekrar referanslama süreci 2025 yılında tamamlanacaktır.

TYÇ'nin yürürlüğe girmesi ve AYÇ'ye referanslanmasıyla birlikte Avrupa düzeyinde, eğitim öğretim sistemlerinin modernizasyonu için son dönemlerde geliştirilen EUROPASS, kredi transfer ve kalite güvence sistemi gibi araçların ölkemizde daha kolay uygulanması, beceri ve yeterliliklerin şeffaf ve karşılaştırılabilir şekilde gösterilmesi sağlanarak uluslararası hareketliliğin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

TYÇ'nin uygulanması kapsamında 16/02/2022 tarihinde Yükseköğretim Mezuniyet Belgeleri'nde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Logosunun Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeyle birlikte yükseköğretim diplomalarında ve eklerinde TYÇ logosu kullanılmaktadır. Ayrıca 12/08/2023 tarih ve 32277 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmeliğe göre Bilim Alanı Danışma Komisyonu tarafından verilecek denklik ile ilgili kararların, TYÇ kazanımları ve ilgili programın Türkiye'deki ilgili mevzuat ve program kazanımlarını dikkate alarak yapılacak incelemeler sonucunda verileceği hükme bağlanmıştır.

13.5.2. Ortaklık ve Ağlar

Türk yükseköğretim sisteminin günümüzdeki en önemli paydaşını AB oluşturmaktadır. Erasmus+ ve karşılıklı anlaşmalar kapsamında öğrenci ve öğretim elemanı transferleri, yükseköğretimin tüm seviyelerinde öğrenci ziyaretleri ve dönemlik eğitim görme imkânı gibi çalışmalar son on yılda artarak hız kazanmıştır. AB ile sürdürölen bu çalışmalar dışında yükseköğretimde, çok fazla olmasa da ABD Dış Mübadele Komisyonunun sağladığı Fullbright bursları, çeşitli ölkelerle gerek MEB'in gerekse YÖK'ün yaptığı anlaşmalarla çeşitli ortaklıklar sağlanmaktadır.

Devlet memurlarının yurt dışında lisansüstü (yüksek lisans, doktora) eğitim yapabilmesi için Yetiştirilmek Amacıyla Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmelik'te yer alan hükümler doğrultusunda kurumlara kontenjan tahsis edilmektedir. Kurumlar yurt dışına gönderecekleri devlet memurlarının seçiminde kullandıkları kriterler arasında personelin hizmet süresi ile sınavdan almış oldukları (YDS, TOEFL, IELTS) yabancı dil puanı da bulunmaktadır. Bütçe imkânları ile finanse edilerek yurt dışına giden personel, yurt dışında bulunduğı sürenin en az iki katı kadar süreyle kendisini gönderen devlet kurumunda çalışmakla yükümlüdür.

Erasmus+ Programı kapsamında yer alan Jean Monnet faaliyetleri, dünya çapında AB çalışmalarında araştırma ve öğretme konusunda iyileştirmeyi amaçlar. Üniversite öğrencileri ve genç profesyonellerin AB konularında bilgi sahibi olmalarını sağlamak ve akademik camia ile politika yapıcılar arasındaki diyalogu güçlendirmek üzere hazırlanabilen projelerdir. Jean Monnet projelerinin hedef kitleleri, AB konularında uzmanlaşmış akademisyen/araştırmacıları bulunan ve AB konularında öğretme ve araştırma kapasitesini artırmak isteyen yükseköğretim kurumlarıdır. Avrupa Komisyonu merkezli projeler olduğundan başvurular doğrudan Brüksel'deki Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansına sunulur.

13.6. Yetişkin Eğitimi ve Öğretiminde Uluslararasılaşmanın Diğer Boyutları

13.6.1. Müfredat Geliştirmede Küresel ve Kültürlerarası Boyut

AB programları içinde Yetişkin Eğitimi Programı, yetişkin eğitimine uluslararası ve hayat boyu bakış açılarını sunmakta ve ülkedeki bu konuda yapılan çalışmalara katkı sağlamaktadır. Türkiye Ulusal Ajansı, ülkedeki hayat boyu öğrenme çalışmalarını tanımlarken, bilginin sürekli yenilendiği dünyamızda, yetişkin bireylerin iş yaşamlarında ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlayabilmek adına onlara imkân sunmak üzerinde durmakta ve Türkiye'nin öncelikli hedeflerini tüm Avrupa'da yetişkin eğitiminde yer alan kuruluşlar arasında iş birliğinin kalitesini ve sayısını artırmak, yenilikçi yetişkin eğitimi ve yönetimi uygulamalarını geliştirmeyi ve bunların yaygınlaştırılmasını desteklemek olarak sıralamaktadır. Başta yaşlılar ve temel niteliklerini kazanamadan eğitimlerini yarıda bırakanlar olmak üzere, değişik sosyal gruplardan ve çevrelerden gelen kişilerin yetişkin eğitime ulaşılabilirliğini sağlamak da öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

2004 yılından itibaren programlar çerçevesinde çalışmalarını yürütmekte olan Türkiye Ulusal Ajansı tarafından yetişkin bireylerin hayat boyu öğrenme süreçlerinde ihtiyaç duydukları temel beceri ve anahtar yeterlikleri edinebilmeleri ve yetişkin eğitimi veren kurumların kurumsal kapasite ve insan kaynakları anlamında günün ihtiyaçlarına uygun olarak kendilerini geliştirmeleri ve yenilemeleri için hareketlilik ve iş birliği ortaklıkları projeleri yürütülmektedir. Bu proje türleri kapsamında yetişkinlerin, yetişkin eğitimcilerinin ve yetişkin eğitimi alanında çalışan eğitimi personelinin farklı ülkelerdeki eğitim öğretim faaliyetlerine katılmaları, yerinde gözlem yapmaları ve özellikle iş birliği ortaklıkları projeleri ile de yetişkin eğitimi konusunda geliştirilmiş, uygulanan yeni eğitim içeriklerini, araçlarını projelerin sonunda elde edilen çıktılarla kendi kurum/kuruluşlarında uygulayabilir hale gelmeleri sağlanmaktadır.

13.6.2. Ortaklıklar ve Ağlar

Eğitimin uluslararası ve AB boyutuyla ilgili çalışmalar MEB, YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile AB Başkanlığının ilgili kuruluşu Ulusal Ajans tarafından yürütülmektedir. Program geliştirme çalışmalarına kaynak teşkil eden Ulusal Meslek Standartları'nın oluşturulmasına yönelik çalışmalar da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte yürütülmüş ve bu çerçevede meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu 2006 yılında TBMM'de kabul edilerek yürürlüğe konulmuş ve kurumsallaşma süreci başlatılmıştır.

İkili Kültürel Anlaşmalar çerçevesinde, yabancı hükûmetlerce Türkiye Cumhuriyeti emrine lisans, yüksek lisans, doktora, araştırma ve dil bursu alanlarında burslar verilmektedir. Bu kapsamda, Türkiye Cumhuriyeti emrine 2022-2023 akademik yılı için 15 farklı ülke tarafından toplamda 411 kişilik burs tahsis edilmiş; bu burslar için 2.431 aday başvuruda bulunmuştur. 2023-2024 akademik yılı için 12 farklı ülke tarafından toplamda 581 kişilik burs tahsis edilmiştir. 2024-2025 akademik yılında 14 ülke tarafından toplamda

551 kişilik burs tahsis edilmiştir ve bu burslar için 2412 aday başvuruda bulunmuştur (MEB 2025 Yılı Bütçe Raporu). İkili Kültürel Anlaşmalar çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti tarafından Yabancı Hükûmetler emrine verilen Türkiye Bursları'nın yabancı uyruklu öğrenci iş ve işlemleri, bütçesi ile birlikte 31/12/2012 tarihi itibarıyla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına devredilmiştir.

13.7. Karşılıklı Anlaşmalar ve Dünya Çapında İş Birliği

13.7.1. Karşılıklı Anlaşmalar

Farklı ülkelerle eğitim alanında yürütülen müzakereler sonucunda anlaşma, protokol, mutabakat zaptı okul/üniversite anlaşması vb. metinler imzalanmaktadır. Bu kapsamda yükseköğretim alanında 107 mutabakat zaptı imzalanmıştır. Hâlihazırda 2025 yılı itibarıyla Türkiye'de 336.291 yabancı öğrenci bulunmaktadır. MEB sorumluluk alanında ise 2025 Mart itibarıyla 127 ülke ile 344 kültürel iş birliği anlaşması, eğitim iş birliği anlaşması, protokol, mutabakat zaptı vb. imzalanmıştır. Bu anlaşmalardan 125 ülke ile imzalanan toplam 321 anlaşma Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 2024 yılında 5 ülke ile 5 anlaşma imzalanmıştır. 2025 Mart ayı itibarıyla 91 ülke ile de 109 iş birliği anlaşması, mutabakat zaptı, kültürel değişim programı ve protokollere dair müzakereler devam etmektedir.

13.7.2. Dünya Çapındaki Program ve Organizasyonlarda İş Birliği ve Katılım

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)

Türkiye, OECD'nin yirmi kurucu üyesinden biri olarak OECD'nin eğitim ile ilgili çalışmalarına aktif şekilde katılmakta ve katkı sağlamaktadır. MEB, OECD'de eğitim çalışmalarına ilişkin önemli kararların alındığı Eğitim Politikaları Komitesi (EDPC) ve Eğitimi Araştırma ve Yenilik Merkezi (CERI) Yönetim Kurulunda temsil edilmektedir. Ayrıca MEB, Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme Programı (PISA), Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Araştırması (TALIS) ve Eğitim Sistemleri Göstergeleri (INES) çalışmalarında yer almaktadır.

Uluslararası Öğrenci Başarılarını Değerlendirme Programı (PISA)

OECD tarafından yapılan 15 yaş grubu öğrencilerinin okuma, matematik ve fen bilimleri alanlarında edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilme düzeylerini saptamayı amaçlayan ve 3 yılda bir düzenlenen PISA uygulamalarına Türkiye 2003 yılından itibaren katılmaktadır.

Uluslararası Öğretme ve Öğrenme Anketi- TALIS

TALIS, OECD tarafından yürütülmektedir. Üye ülkelerin uyguladıkları eğitim politikalarını öğrenmeye yardımcı olmayı, ülkeler arası analiz yapmayı sağlayarak onların karşılaştıkları benzer sorunları belirlemeyi amaçlayan bir anket çalışmasıdır. 5 yılda bir uygulanmaktadır. Türkiye bu projeye 2008 ve 2018 yıllarında katılmıştır. TALIS 2024 çalışması; erken çocukluk dönemi eğitimi, temel eğitim, ortaokul ve lise eğitimi seviyelerinde uygulanmaktadır. Ankete katılan ülkelerin ortaöğretim eğitimi seviyesinde katılımları zorunludur. Diğer seviyelerdeki katılım ülkelerin tercihlerine bırakılmıştır. Türkiye, tüm eğitim seviyelerinde ankete katılım sağlamaktadır. TALIS 2024 döngüsünün saha çalışması Mart 2023'te tamamlanmıştır. Ana çalışmanın 2025-2026 yılları arasında yapılması planlanmaktadır.

Eğitim Sistemleri Göstergeleri (INES) Programı

MEB tarafından INES programı kapsamında eğitim verileri uluslararası standartlara uygun olarak derlenmekte ve OECD, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) ve Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) yayınlarında ve veri tabanlarında yer almak üzere OECD'ye iletilmektedir.

Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu (IEA)

4 ve 8. sınıf öğrencilerinin matematik ve fen alanlarında kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik olarak Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu (IEA) tarafından 4 yılda bir yapılan Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması'na (TIMSS) 2003 yılı hariç diğer yıllarda da katılım gerçekleştirilmiştir. Son olarak eTIMSS 2023 döngüsüne katılım sağlanmıştır.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin farklı metin türlerine göre okuduğunu anlama becerilerini ve okuma alışkanlıklarını ortaya koymayı hedefleyen IEA tarafından 5 yıllık döngülerle yapılan Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Araştırması'na (PIRLS) Türkiye ilk kez 2001 yılında katılmış, 20 yıl aradan sonra Türkiye PIRLS 2021 döngüsüne de katılım sağlamıştır.

UNESCO ile Yürütülen Eğitim Faaliyetleri

Türkiye'nin kurucu üyelerinden biri olduğu UNESCO eğitim faaliyetlerine MEB aktif katılım sağlamaktadır. Türkiye iki yılda bir düzenlenen UNESCO'nun en üst karar organı olan Genel Konferansa düzenli olarak katılım sağlamaktadır.

UNESCO'nun en üst icra organı olan Yürütme Kurulu, Genel Konferans kararıyla dört yıl için seçilen 58 üyeden oluşmaktadır. 1. Grubu temsilen 2017-2021 dönemi için Yürütme Kurulunda görev alan Türkiye 2021-2025 dönemi için yeniden seçilmiştir.

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)

Dünya genelinde, çocuklara insani ve gelişimsel yardım sağlamaktan sorumlu bir Birleşmiş Milletler kuruluşu olan UNICEF ile MEB eğitim alanında iş birliği çalışmalarını sürdürmektedir.

UNICEF'in Türkiye programı, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme doğrultusunda, Türkiye'de yaşayan en zor durumdaki çocukların eğitim, koruma, sağlık, sosyal politika, ergenlik ve gençlik alanlarındaki ihtiyaçlarına odaklanmaktadır. 2021-2025 Türkiye-UNICEF Ülke Programı kapsamında dört ana bileşen doğrultusunda çalışmalar yapılmaktadır. Bu bileşenler; çocuklar, ergenler ve gençler, dezavantajlı gruplar için koruyucu ve dayanıklı programlar ve çocuk haklarına yönelik yatırım ve iş birlikleri olarak sıralanmaktadır.

Avrupa Konseyi (CoE)

Avrupa'da insan haklarını, hukukun üstünlüğünü ve çoğulcu demokrasiyi güçlendirmek amacıyla 1949 yılında kurulmuştur. Ülkemizin kurucu üyeler arasında yer aldığı kuruluşun hâlihazırda 46 üyesi bulunmaktadır. Avrupa Konseyi'nin eğitim alanındaki faaliyetlerine MEB'in koordinesinde katılım sağlanmaktadır. Avrupa Konseyi'nin eğitim alanındaki oluşumları aşağıda sıralanmıştır.

Eğitim Yönlendirme Komitesi (CDEDU)

Eğitim Yönlendirme Komitesi (CDEDU) eğitim alanında Avrupa Konseyinin yürütme organı olup komitede Türkiye MEB ve YÖK temsilcileri tarafından temsil edilmektedir. CDEDU toplantılarında Avrupa Konseyinin eğitim programında yer alan faaliyetlerin ilerleyişi görüşülmekte, taslakları hazırlanan politikalar ve aktiviteler tartışılmaktadır.

Eğitim Politikası Danışmanlar Ağı (EPAN)

CoE, tarafından Aralık 2017 tarihinde düzenlenen Eğitim Politikaları ve Uygulamaları Yürütme Komitesi (CDPPE) toplantısında alınan karar doğrultusunda, Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi'nin (RFCDC) üye ülkelerdeki uyum sürecine katkı sağlamak amacıyla her üye ülkeden bir devlet temsilcisinin yer aldığı Eğitim Politikası Danışmanlar Ağı (EPAN) kurulmuştur. EPAN ağının çalışmaları MEB tarafından takip edilmektedir. Referans Çerçeve Türkiye'de 2018-2022 yılları arasında uygulanan Temel Eğitim Kurumlarında Demokrasi Kültürünün Güçlendirilmesi Projesi ile 10 ilde bulunan 110 okulda pilot olarak uygulanmaktadır.

RFCDC ve Meslekî Eğitim ve Öğretim Çalışma Grubu

CoE tarafından hazırlanan RFCDC, meslekî eğitim öğretimde yaygınlaştırılmasına katkı sağlamak amacıyla oluşturulan çalışma grubudur. Grupta Türkiye de temsil edilmektedir. Çalışma grubu uhdesinde RFCDC'nin meslekî eğitime yaygınlaştırılmasına katkı sağlamak üzere iyi uygulama örneklerini içeren bir doküman hazırlanacaktır.

RFCDC ve Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (ESD) Çalışma Grubu

CoE tarafından hazırlanan RFCDC, UNESCO'nun ESD hedeflerine erişilmesine katkı sağlamada kullanılması için bir rehber doküman hazırlamak üzere oluşturulan 12 kişilik çalışma grubunda Türkiye'den de temsilci yer almaktadır. İlk toplantısı 2023 Kasım'da gerçekleşmiştir.

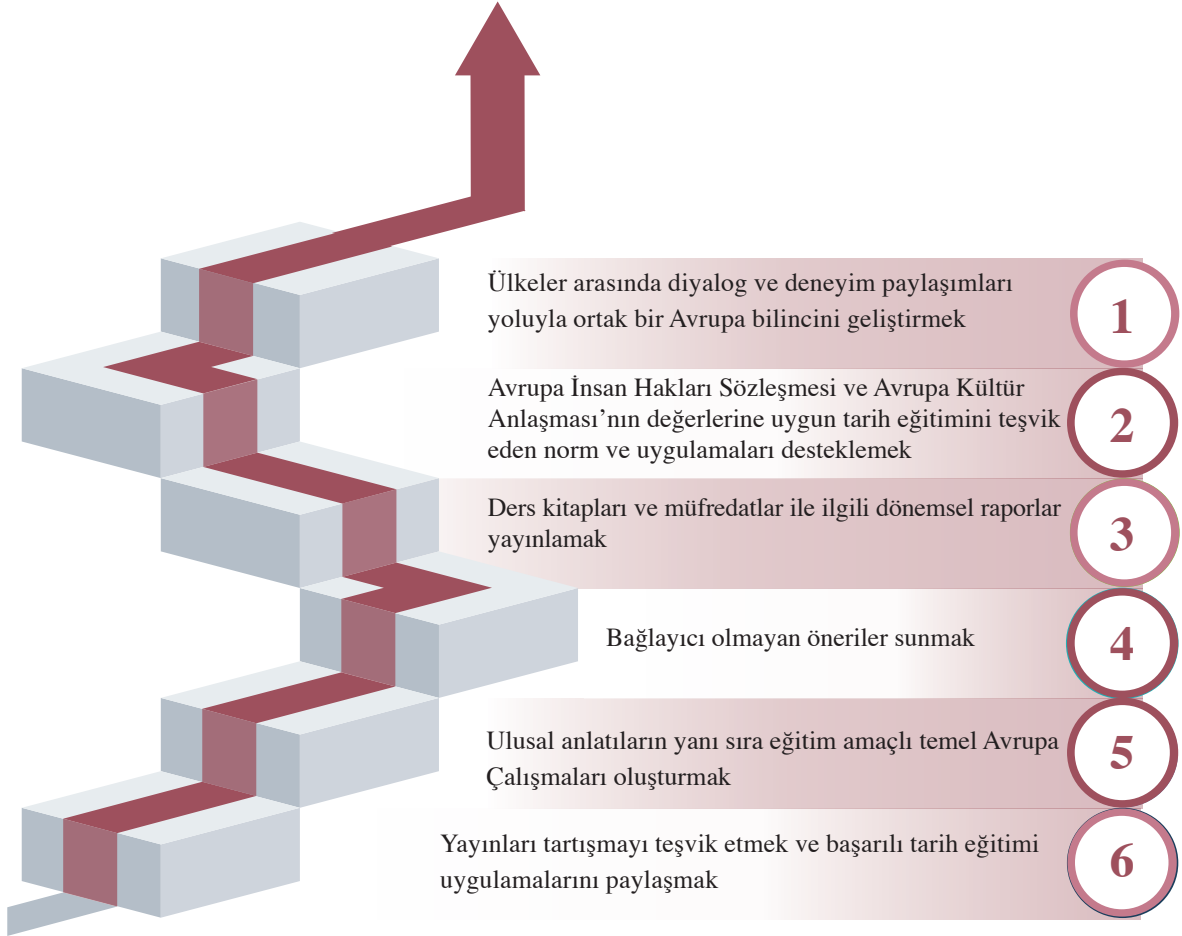
Eğitimde Etik, Şeffaflık ve Bütünlük Platformu (ETINED) Çalışma Grubu

ETINED; CoE ve üye ülkelerin eğitim bakanlıkları, eğitim kurulları, yükseköğretim kurumları, uluslararası sivil toplum kuruluşları, eğitimci ve öğrencilerin bir araya gelerek oluşturduğu eğitimde etik, şeffaflık ve dürüstlük ilkeleri temel alınarak demokrasi ve katılım kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir. ETINED platformunun çalışmaları MEB ile birlikte YÖK tarafından takip edilmektedir.

Avrupa’da Tarih Öğretimi Gözlemevi (OHTE)

Demokratik kültürün gelişimini destekleyecek nitelikte tarih öğretiminin sağlanmasına katkı sağlamak üzere genişletilmiş kısmi anlaşma yöntemi ile Kasım 2020’de kurulmuştur. 18 üye ve 2 gözlemci üye ülkeden oluşmaktadır.

Gözlemevinin amaçları Şekil 20’de sıralanmıştır:

Şekil 20: Gözlemevinin Amaçları

Gözlemevinin çalışmaları kapsamında Avrupa’da Tarih Öğretimi konulu düzenli rapor hazırlanmıştır. Bununla beraber “Tarih Öğretiminde Afetler ve Salgınlar” başlıklı tematik rapor yayınlanmış, “Tarih Öğretiminde Ekonomik Krizler” konulu tematik rapor ise hazırlık sürecindedir.

Grup 20 (G20) Platformu

Türkiye ile birlikte 19 ülke, Avrupa Birliği ve Afrika Birliğinin üyesi olduğu G20'nin 2025 yılı dönem başkanlığını Güney Afrika Cumhuriyeti yürütmektedir. Dönem Başkanlığı uhdesinde oluşturulan Eğitim Çalışma Grubunda Şekil 21'de belirtilen öncelikler görüşülmektedir:

Şekil 21: Eğitim Çalışma Grubu Öncelik Alanları

Eğitim Çalışma Grubu toplantılarında MEB'den ve diğer ilgili kurumlardan alınan katkılar çerçevesinde ülke politikaları ve uygulamalar paylaşılmış, uygulama örnekleri Çalışma Grubu uhdesinde hazırlanan raporlarda yer bulmaktadır.

Ekonomik İş Birliği Teşkilatı (EİT) Eğitim Enstitüsü ile Yürütülen Eğitim Faaliyetleri

EİT, 14 Eylül 1996 tarihinde imzalanan İzmir Anlaşması ile kurulmuş olup merkezi İran'ın başkenti Tahran'da bulunmaktadır. Toplam 10 üyesi bulunan EİT'nin Kurucu Üyeleri Türkiye, İran ve Pakistan'dır. EİT'nin diğer üyeleri ise; Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'dır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gözlemci üyedir.

EİT bünyesinde üç ihtisas kuruluşu bulunmaktadır. Bu kuruluşlar ilgili detaylı bilgi Şekil 22'de sunulmuştur.

Şekil 22: EİT Bünyesindeki Kuruluşlar

Türk Devletleri Teşkilatı ile Yürütülen Eğitim Faaliyetleri

Türk Dili Konuşan Ülkeler İş birliği Konseyi (Türk Devletleri Teşkilatı), Türk dili konuşan ülkeler arasında kapsamlı iş birliğini teşvik etmek amacıyla uluslararası bir örgüt olarak 2009 yılında Nahçıvan'daki Türk Zirvesi'nde imzalanan Nahçıvan Anlaşması'yla kurulmuştur. Üyeleri Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkiye'dir. Gözlemci üyeler; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Macaristan ve Türkmenistan'dır. Türk Devletleri Teşkilatı'nın faaliyetleri kapsamında; öğrenci değişim programı, öğretmen değişim programı, ortak Türk tarihi ders kitabı, ortak Türk edebiyatı ders kitabı ve ortak Türk coğrafyası ders kitabının hazırlanması gibi çalışmalar yürütülmektedir.

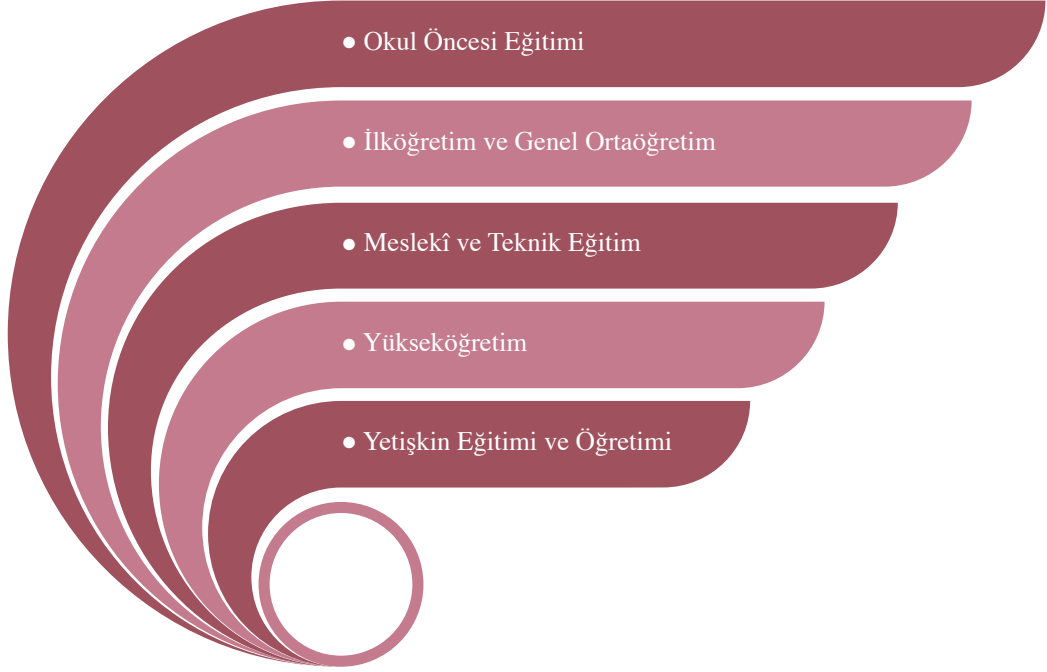
BÖLÜM 14

DEVAM EDEN ÇALIŞMALAR VE POLİTİKA GELİŞMELERİ

14. BÖLÜM: DEVAM EDEN ÇALIŞMALAR VE POLİTİKA GELİŞMELERİ

14.1. Bölümün Yapısı

Bu bölüm, 2022-2025 yılları arasında ulusal düzeydeki eğitim reformlarına ve politika gelişmelerine tematik ve kronolojik bir genel bakış sunmaktadır. Bu reform ve politikalar Şekil 23’de kademe ve tematik alanlara göre verilmiştir:

Şekil 23: Eğitim Kademeleri ve Tematik Alanlar

Her tematik alanda reformlar kronolojik olarak düzenlenmiştir. İlk önce en güncel reformlar anlatılmıştır. Reformların içeriği, amacı ve uygulama durumu belirtilmiş; eğitim sistemine yönelik ulusal öncelikleri yansıtan resmi belgeler ve uygulamalar esas alınmıştır.

Genel Eğitim Stratejisi ve Temel Hedefler

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) ve 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında eğitimin amaçları şu şekildedir:

Tüm bireylerin kapsayıcılık ilkesi esasında nitelikli bir eğitime ve hayat boyu öğrenme imkânlarına eşit şartlarda erişimi sağlanarak akademik, sosyal ve meslekî becerilerinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde geliştirilmesi, analitik düşünme, finansal okuryazarlık, iş birlikçi çalışma ve liderlik alanlarında yetkinlik sahibi olmalarının sağlanması, millî, manevî, ahlaki, insani ve toplumsal değerleri içselleştirmiş, ait olduğu aile ve topluma karşı sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmeleri temel amaçtır.

Erken yaşlarda bireylerin yetenek ve kapasitelerinin keşfedilerek bilim, teknoloji ve meslekî kariyer alanlarında uygun kabiliyetleri geliştirebileceği alanlara yönlendirilmesi, ayrıca kişisel ilgi alanları dikkate alınarak kültür, sanat, spor ve dil yetkinlikleri kazandırılarak genç yaşta belirli alanlarda beceri sahibi, üretken ve sosyal birer vatandaş olarak toplumsal iş bölümünde yer almalarının sağlanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda 2025 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında eğitime ilişkin politika ve tedbirler, On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Söz konusu üst düzey politika belgelerine ek olarak Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2024-2028 Stratejik Planı, Bakanlığın temel amaçlarını, hedeflerini ve önceliklerini belirleyen üst düzey politika belgelerinden biridir. 2024 yılı Ocak ayında yayımlanan Stratejik Plan, ülkemizin Türkiye Yüzyılı hedeflerine ulaşması için eğitimde erişim ve fırsat eşitliğinin güçlendirilmesi, öğretmenlerimizin meslekî ve kişisel gelişimlerine çok boyutlu destek sağlanması, beceri ve süreç odaklı ölçme ve değerlendirme mekanizmasının geliştirilmesi, öğretim programlarının çağın ihtiyaçlarına cevap verecek ve geleneksel kültürümüzü ihtiva edecek şekilde sürekli güncellenmesi, uluslararası ve yurt dışı eğitim iş birliklerinin sağlanması, meslekî eğitimin güçlendirilmesi, millî ve manevi değerlerin korunması konularına odaklanmaktadır. Stratejik Plana göre Türk Millî Eğitim Sisteminin misyonu, “Nitelikli eğitim kadromuzla, uluslararası standartlarda programlar çerçevesinde, tüm farklılıkları göz önünde bulundurarak bireylerin zihinsel, bedensel, sosyal ve Türkçe dil gelişimini destekleyen, ülkemizin ihtiyaç duyduğu iş gücünü karşılayan, becerileri ölçen yeni bir eğitim sistemiyle millî, manevi ve kültürel değerlere bağlı, sağlıklı nesiller yetiştirmek” olarak tanımlanmıştır. Vizyon ise, “İstiklalden istikbale, Türkiye Yüzyılı’nı inşa edecek nesiller yetiştirmek” olarak belirlenmiştir.

2025-2027 Orta Vadeli Programı; erken yaşta yetenek keşfi, kaliteli okul öncesi eğitim, meslekî eğitimde kamu-özel sektör iş birliği ve dijital dönüşümle uyumlu iş gücü piyasası hedeflemektedir. Genç, kadın ve özel gereksinimli bireyler için istihdamı artıran aktif iş gücü politikaları, girişimcilere yönelik hibe destekleri ve meslekî beceri geliştirme programları planlanmaktadır. Ayrıca yükseköğretim kontenjanları iş gücü ihtiyaçlarıyla uyumlu hâle getirilecek, stratejik alanlarda nitelikli iş gücü yetiştirilecek ve üniversite-özel sektör iş birliği güçlendirilecektir. Ar-Ge destekleri artırılabilecek, meslekî eğitim müfredatları güncellenecek ve yaşam boyu öğrenmeye katılım teşvik edilecektir. Afet hazırlığı ve yabancı girişimcilere yönelik programlarla ekonomik büyüme desteklenecektir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, meslekî eğitimin kalitesini artırmayı ve sektörel iş birliğiyle eğitim süreçlerini güçlendirmeyi hedeflemektedir. Özel sektörle iş birlikleri artırılarak öğretim programları güncellenecek, staj ve işbaşı eğitim programları yaygınlaştırılacak ve öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdama katılımları sağlanarak özel sektörün mesleki eğitim sürecine katılımı artırılabilecektir. Ayrıca mezun takip sistemi kurulacak, iş gücü piyasası performansları analiz edilip paydaşlarla paylaşılacaktır. Hayat boyu öğrenmeye katılım artırılabilecek, sosyal yardım yararlanıcılarının istihdama katılımı için meslek edindirme faaliyetleri geliştirilecektir. Mesleki eğitimin uluslararası boyuta taşınması için yabancı yatırımcılar ile nitelikli iş gücü çekim merkezi oluşturulacaktır. Belge, temelde mesleki eğitime erişimi artırarak ülke kalkınmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

14.2. Okul Öncesi Eğitim

2024

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesinden başlayarak 12. sınıfa kadar devam eden ve birbiri üzerine inşa edilen beceri temelli program tasarımının ilk basamağını oluşturan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı çalışmalarının tüm süreçleri tamamlanmış ve 2024-2025 eğitim öğretim yılında ve sonrasında uygulanmak üzere yayınlanmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı Eğitici Eğitimleri kapsamında okul öncesi öğretmenlerine yönelik eğitim programları düzenlenmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda öğretmen kılavuz kitabı ve çocuk etkinlik kitabı okul öncesi eğitim kurumlarına ücretsiz olarak sunulması planlanmaktadır.

Nitelikli Çocuk Bakıcıları Aracılığıyla Ev Temelli Çocuk Bakım Hizmet Modeli Geliştirme Projesi

ASHB tarafından UNICEF iş birliğinde 2024 yılı Aralık ayında Nitelikli Çocuk Bakıcıları Aracılığıyla Ev Temelli Çocuk Bakım Hizmet Modeli Geliştirme Projesi başlatılmıştır. Proje kapsamında; nitelikli ve sertifikalı bakıcılar aracılığıyla, ev temelli çocuk bakım hizmetlerinin kamunun denetiminde yürütülmesini sağlayacak bir sistem oluşturulması amaçlanmaktadır.

Gezici Öğretmen Sınıfı ve Taşıma Merkezi Ana Sınıfı Pilot Uygulamaları

Okulsuz yerleşim yerlerindeki çocukların eğitime erişimi amacıyla bir öğretmenin birden fazla merkezde esnek zamanlı eğitim verdiği “Gezici Öğretmen Sınıfı” ile birden fazla yerleşim merkezindeki çocuğun tek merkezde eğitim aldığı “Taşıma Merkezi Ana Sınıfı” modeli geliştirilmiştir. 2023-2024 eğitim öğretim yılında 10 ilde 54 köy ve 314 çocuk ile 19 gezici öğretmen sınıfı, 17 il 249 köy 1349 çocuk ile 66 taşıma merkezi ana sınıfı uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Okul Öncesi Eğitim Okula Uyum Rehberi ve Etkinlik Takvimleri

Aileler ve çocuklarla gerçekleştirilecek uyum sürecine destek olmak amacıyla okula uyum rehberi ve toplantıya yönelik sunu hazırlanmıştır. Rehberde aileden, öğretmenden, okul yönetiminden beklenen davranışlar ile kaçınılması gereken davranışlara ve uyum haftasına yönelik uygulama çizelgesi ile 12 etkinlik örneğine de yer verilmiştir. 2023-2024 eğitim öğretim yılında “Okul Öncesi Eğitim Yarıyıl Tatili Etkinlik Takvimi”, “Okul Öncesi Eğitim Ara Tatil Etkinlik Takvimi” ve “Aile ve Çocuk Ara Tatil Etkinlik Takvimi” okul öncesi eğitime devam eden çocuklara ücretsiz olarak ulaştırılmıştır.

Okul Öncesi Eğitimde Dilimizin Zenginlikleri

Okul öncesi eğitim kademesine devam eden çocukların sahip olduğu söz varlığının geliştirilmesi ve erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi amacıyla Dilimizin Zenginlikleri Projesinde yürütülecek çalışmalar için eylem planı yayınlanmıştır. Eylem Planında, ailelere yönelik hazırlanan ‘Aile Mektubu’ ve öğretmenlere yönelik ‘Etkinlik Örnekleri’ hazırlanarak okullara ulaştırılmıştır.

Okul Öncesi Eğitimde Aile Bülteni

Bakanlığımız tarafından okul öncesi eğitim kademesine devam eden çocuğu olan ailelere yönelik “Aylık Aile Bülteni” hazırlanmaktadır. Aylık Aile Bültenlerinde ele alınacak konuların belirlenmesi amacıyla Okul Öncesi Öğretmenlere anket açılmıştır. Öğretmenlerden gelen geri bildirimler sonucunda tercih edilen 10 eğitim içeriği; anne baba tutumları, oyunun önemi, eğitimde ailenin rolü, çocuklarda görülen uyum ve davranış problemleri, bilinçli teknoloji kullanımı, okul öncesi eğitimin amacı ve önemi, mahremiyet eğitimi, etkili iletişim, olumlu disiplin, çocuğun gelişim özellikleri, ahlak eğitimi» olarak belirlenmiştir. Anket sonuçları değerlendirilerek hazırlanan Aylık Aile Bültenlerinde ailelerin kolayca anlayabileceği bir dil kullanılmasına özen gösterilmektedir. Bültenler dijital olarak yayınlanmaktadır. Aylık Aile Bültenlerinin sürdürülebilir olması amacıyla her ay farklı konular ve ailelere yönelik öneriler içerecek şekilde hazırlanmaktadır.

2023

Erken Çocukluk Eğitimde “365 Gün Öykü” Çalışması

Erken çocukluk döneminden başlanarak çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak, onların kelime hazinesini artırmak, dinleme ve konuşma yeteneklerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla Bakanlığımız tarafından okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için ihtiyaç duyulan öykü kitaplarının yazımı amacıyla “365 Gün Öykü” adında bir proje başlatılmıştır. Proje kapsamında 53 resimli çocuk kitabından oluşan “365 Gün Öykü Seti” 2021-2023 yılları arasında tüm resmî okul öncesi eğitim kurumlarına dağıtılmıştır. 365 Gün Öykü seti içinde yer alan 53 öykü kitabının seslendirmesi ve dijital format için hazırlanması faaliyetleri Bakanlığımız tarafından hazırlanan kitaplar için bir web sayfası oluşturulmuştur. Ayrıca Bakanlığımızca geliştirilen İngilizce platformlarında kullanılmak üzere öykü kitapları İngilizce diline çevrilmiş, seslendirmesi yapılmış ve öykü kitaplarının içerikleri çocuk şarkılarına çevrilmiştir.

Ebeveyn-Çocuk Destek Eğitim Programı

MEB tarafından çerçeve programı hazırlanan ve e-Yaygın sistemine eklenen ‘Çocuk Destek Eğitim Programı ve Ebeveyn Destek Eğitimi Programı’ ile çocuk ve aileyi aynı anda eğitim sürecine dâhil eden ilk resmî müdahale programı hayata geçirilmiştir. Çocuk Destek Eğitim Programı ve Ebeveyn Destek Eğitimi Programı ile 3-6 yaş aralığında çocukları olan ebeveynlerin çocukları ile olan etkileşimlerinin artırılması, çocukların bütünsel gelişimlerinin desteklenmesi ve ebeveyn-çocuk gelişiminin bütüncül olarak desteklenmesi amaçlanmaktadır. Uygulayıcılara yol gösterici olması ve uygulamada meydana gelebilecek aksaklıkların önlenmesi için Ebeveyn Çocuk Destek Eğitim Programı Uygulama Kılavuzu da hazırlanmıştır.

Bu program ile çeşitli nedenlerle (nüfusun yoğun olduğu için mevcut fiziki kapasite yetersizliği, yoksul hanelerden gelen çocuklar, okul olmayan yerleşim yerleri vb.) okul öncesi eğitime erişemeyen, öncelikle 5 yaş olmak üzere 3-4-5 yaşlarındaki çocukların okul öncesi eğitimden faydalanması, okullarda eğitim öğretim saatleri dışında boş kalan dersliklerin etkin şekilde kullanılabilmesi, ebeveynlerin çocuklarının gelişimleri (bilişsel, sosyal duygusal, fiziksel, dil ve öz bakım) hakkında bilgi sahibi olması sağlanmıştır.

Benim Oyun Sandığım Seti ve Erken Çocukluk Eğitimi Takvimi

Şartları elverişsiz hanelerde yaşayan ve okul öncesi eğitime erişimi olmayan çocukları ev ortamında desteklemek amacıyla içinde 52 farklı materyal bulunan “Benim Oyun Sandığım Seti” hazırlanmıştır. Evde okul öncesi eğitim modeli ile söz konusu setler öğrenciye ve aileye teslim edilmektedir. Model kapsamında düzenli ev ziyaretleri ile öğrencinin akademik ve sosyal gelişimi takip edilmekte ve öğrencinin ihtiyaç duyulduğu alanlar desteklenmektedir. Ayrıca ailelere de rehberlik hizmeti sunulmaktadır. 2019-2020 eğitim öğretim yılında 500, 2020-2021 eğitim öğretim yılında 3200, 2021-2022 eğitim öğretim yılında 9476 sandık çocukların evine ulaştırılmış ve düzenli ev ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. 2022-2023 eğitim öğretim yılında 13.200 “Benim Oyun Sandığım Seti”nin çocuklara ulaştırılmış olup bu setlerden 12.000 adedi 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen ailelerin okul öncesi eğitim çağındaki çocuklarına ulaştırılmıştır.

Benim Oyun Sandığım seti içerisinde yer alan Erken Çocukluk Eğitim Takvimi okulların açıldığı Eylül ayı ile başlamakta ve takvimde 365 gün boyunca ailelerin çocuklarıyla birlikte yapabileceği etkinlikler, ilginç bilgiler, günün sözü, ülkemizin çeşitli coğrafi bölgelerini tanıtıcı eğlenceli anlatımlar, oyunlar ve deneyler gibi çeşitli içerikler yer almaktadır. Başta şartları elverişsiz hanelerdeki çocuklara gönderilmek üzere hazırlanan Erken Çocukluk Eğitim Takvimi tüm ailelerin ve okul öncesi yaş grubunun faydalanması için dijital ortamda kullanıma açılmıştır.

14.3. İlköğretim ve Genel Ortaöğretimde Ulusal Reformlar

2024

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programlarının Hazırlanması

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, on yıllık uzun soluklu bir çalışmanın ürünüdür ve bu süreçte beceri temelli öğretim programlarını geliştirmek amacıyla birçok adım atılmıştır. Bu doğrultudaki somut ilk çalışma, 2014 yılında yapılan Millî Eğitim Kalite Çerçevesidir. Bu çerçevede öğrencilerin sahip olması gereken beceriler tanımlanmıştır. Beceri temelli bir eğitim anlayışı için atılan ikinci somut adım ise Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in Bakanlar Kurulu’nun 2015/8213 sayılı Kararı’yla 19 Kasım 2015 tarihli ve 29537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmesidir. Bu çerçeve kapsamında tanımlanan 8 anahtar yetkinlik, öğretim programlarına dâhil edilmiştir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne dayanan ve 2023 yılında tam zamanlı komisyon çalışmaları ile başlayan program geliştirme sürecinin ilk aşamasını ihtiyaç analizi oluşturmuştur. Bu kapsamda mevcut öğretim programlarına yönelik sorunlar ve ihtiyaçlar tespit edilmiş; bu sorunların nasıl giderilebileceği ve ihtiyaçların nasıl karşılanabileceği üzerine temel sorular sorularak bilimsel, ihtiyaca uygun bir yol haritası oluşturmak amacıyla çeşitli kaynaklardan veriler toplanmıştır.

81 il millî eğitim müdürlüğünde program değerlendirme komisyonları kurularak mevcut programların değerlendirilmesi yapılmış ve raporlama süreci yürütülmüştür. 2013 yılından itibaren öğretim programlarına ve ders kitaplarına gelen görüş ve öneriler Bakanlığımız tarafından arşivlenmiş ve bu görüşler üzerinde içerik analizi yapılarak çalışmalar raporlaştırılmıştır. Beceri temelli öğretim programı uygulayan ülkelerle ilgili durum tespit çalışmaları yapılmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında kullanılması kararlaştırılan beceri setleri ile ilgili çalışmalar sivil toplum kuruluşlarına gönderilerek onların görüş ve önerileri alınmıştır.

OECD, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarla ilgili güncel gelişmeler sürekli takip edilerek alana yönelik yurt dışındaki akademik yayınlar incelenmiş ve bunları raporlaştırılan komisyonlar oluşturulmuştur. 2017 Öğretim Programlarının konu ve kazanımlar açısından birçok farklı ülkenin öğretim programı ile karşılaştırıldığı analiz raporları oluşturulmuştur. Uluslararası sınavlarda ortalamaların üzerinde başarı gösteren ülkelerin öğretim programları, program geliştirme açısından incelenmiş ve raporlaştırılmıştır.

Beceri temelli öğretim programının hazırlık sürecinde 81 ilden öğrenci görüşleri alınmış ve 17 bin öğrencinin yanıtladığı anket çalışması yapılarak öğrencilerin beklentileri ve ihtiyaçları tespit edilmiştir. Ayrıca 81 ilden öğretmen görüşleri alınmış ve öğretmenlerin süreçte karşılaştıkları zorluklar, mevcut öğretim programlarına dair eksiklikler ve ihtiyaçlar hakkında kapsamlı bir veri toplama çalışması yapılmıştır. 2013 Öğretim Programlarının uygulamaya konulmasından itibaren günümüze kadar yapılan tüm akademik çalışmalar analiz edilerek raporlanmıştır.

İhtiyaç analizi sürecinde stratejik planlar, eylem planları ile ulusal ve uluslararası araştırma raporlarından yararlanılmıştır. Yapılan ihtiyaç analizi sonucunda mevcut öğretim programının bilişsel yükünün öğrenciler açısından ağır olduğu tespit edilmiş ve bu durum program geliştirme çalışmalarına temel gerekçe oluşturmıştır. Ayrıca uluslararası raporlar ve küresel ölçekli sınavlardan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde ülkelerin eğitim sistemlerinin beceri odaklı ve bütüncül gelişim alanlarına hizmet eden bir anlayışa yöneldiği görülmüştür.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin ortaya çıkışına zemin hazırlayan unsurlar şunlardır:

- Bilgiye erişim yollarının arttığı günümüzde bilgiyi etkin bir şekilde kullanma ve beceriye dönüştürme ihtiyacının ön plana çıkması,
- Bilim, teknoloji, ekonomi, sanat ve kültür alanlarındaki değişimler ile program geliştirmenin çağın gerekliliklerine uygun olması gerektiği anlayışı,
- Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin öğretim programlarının yapısına somut olarak nüfuz ettirilmesine ihtiyaç duyulması,
- Ahlaklı, yetkin, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş öğrenciler yetiştirmek amacıyla millî ve manevî değerlerin öğretim programlarında somut, anlaşılır ve görünür kılınması,
- Sistem okuryazarlığıyla öğrenme sürecinde sistem düşünme becerisinin geliştirilmesi ve okuryazarlık becerilerinin temel hedeflerine bütüncül olarak ulaşılması,
- Karmaşık ve kapsamlı bilgi kümelerinin diğer dersler ile yatayda ve kendi içinde dikeyde tutarlılığının sağlanarak geçerli, güvenilir ve rafine bir içerik oluşturulması,
- Disiplinler arası ilişkilerin kurulması ve öğretim programlarını disiplin odaklı bilgi aktarımının ötesine geçirecek öğrencilere bütüncül bir bakış açısı kazandırılması, kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesinin desteklenmesi,
- Öğrencinin aktif ve çevresiyle etkileşim içinde olduğu, öğrenme sorumluluğunu aldığı öğrenme sürecinde; yaşantısal öğrenme, bağlamsal öğrenme, sorgulamaya dayalı öğrenme, iş birlikli öğrenme, proje temelli öğrenme yaklaşımlarının öğretme-öğrenme yaşantılarında odağa alınması,

- Öğrenen farklılıklarının normal dağılım içerisinde kaybolmasının, yarıştırıcı ve ayrıştırıcı anlayışlardan uzak “farklılaştırma” etkinlikleriyle önlenmesi ve böylelikle öğrenme sürecinde sosyal adaletin sağlanması,
- Öğrenme kanıtları ile süreç ve durum temelli yaklaşımlar, geliştirici ölçme ve değerlendirme yaklaşımları ön plana alınarak öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşma düzeylerinin nesnel ve açık olarak belirlenmesi,
- Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine yönelik olarak bağlamsal ve çevresel özelliklerin dikkate alındığı okul temelli planlamaya olanak sağlaması ve öğretmen özerkliğinin güçlendirilmesi,
- Öğretmen yansımaları aracılığıyla öğretmenlerin hem kendilerinin hem de öğretim programlarının güçlü ve iyileştirilmesi gereken yönlerini değerlendirmelerinin sağlanması.

Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda hazırlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 23/05/2024 tarih ve 20 sayılı kurul kararı ile onaylanmıştır. Söz konu öğretim programları 2024-2025 eğitim öğretim yılında anaokulu, 1 ve 5. sınıflarda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları uygulanmaya başlanacaktır. Gelecek eğitim öğretim yıllarında ise kademeli geçiş gerçekleştirilecektir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Öğretim Programlarının Güncellenmesi

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, beceriler çerçevesi bileşenlerinden oluşan bütüncül bir modeldir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin merkezinde bulunan insan; zihinsel, duygusal, bedensel, sosyal ve manevi gelişim yönleriyle bütüncül olarak ele alınmaktadır. Buna göre insanın kendini tanımasına ve keşfetmesine olanak tanıyarak kişilerin ilgi ve kabiliyetlerine göre esnek ve özgür öğrenme ortamlarının yaygınlaştırıldığı, hak ve gelişim temelli bir öğrenme süreci yapılandırılmıştır.

Eğitim, TYMM’de herkesin hayat boyu erişiminin teminat altına alındığı temel bir hak olarak görülmektedir. Bu sebeple tüm politika ve uygulamalar, eğitim hakkının kullanımını ve fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla uygulamaya geçirilmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bu bakış açısından yola çıkarak öğrencilerin inanç, kimlik ya da sosyoekonomik durumları nedeniyle dezavantajlı olmadığı bir öğrenme süreci tasarlar ve bu farklılıkları dikkate alarak olası dezavantajları giderici tedbirlerle herkes için adil bir eğitim sürecini tahkim etmeyi amaçlamaktadır.

TYMM ile bireyin bilişsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişiminin bütüncül bir anlayışla sağlanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda; bilgi ve becerinin sentezlendiği soyut zihinsel süreçlerin somutlaştırıldığı, millî, manevi ve evrensel değerlerin öğretim programlarına nüfuz ettirilerek öğrenciye kazandırıldığı, öğrencinin aktif ve çevresiyle etkileşim halinde olduğu, nesnel ve açık ölçme ve değerlendirmeye imkân veren öğretim programları hazırlanmıştır.

TYMM’nin nihai hedefi ise yetkin ve erdemli insanlar yetiştirmektir. Yetkinlik ve erdem merkezde olduğu Maarif Modeli öğrenci profilinde, öğrencilerin bilgi, beceri, eğilim ve değerleri göz önünde bulundurulmaktadır. TYMM’de öğrencilerin çok yönlü gelişmeleri, farklı alanlarda bilgi ve becerilere sahip olmaları amaçlanarak disiplinler arası ilişkilere de yer verilmiştir. Disiplinler arası ilişkiler ile öğretim programları disiplin odaklı bilgi aktarımının ötesine taşınmış, öğrencilerin bütüncül bir bakış açısı kazanmaları

ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi sağlanmıştır. Yeni öğretim programlarında; beceriler, birbiriyle ilişkileri ve anlam özellikleriyle öğrenme sürecinin bir parçası olarak modellenmiştir. Beceriler arası ilişkilendirmeler ile beceri geliştirme süreci dinamik bir yapıya kavuşturulmuş, dolayısıyla sürecin niteliğinin artmasına katkı sağlanmıştır.

Okul temelli planlama yoluyla ilk kez bağlamsal ve çevresel özellikler dikkate alınmış ve bu özelliklerin yeni öğretim programlarında yer bulması sağlanmıştır. Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında gerçekleştirilecek araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma etkinlikleri gibi çalışmalara ayrılan süreyi ifade eden okul temelli planlama ile öğretmenlere öğretim programını uyarlama imkânı tanınmıştır.

Yeni öğretim programlarında süreç ve durum temelli ölçme ve değerlendirme anlayışı benimsenmiş ve bu anlayışa uygulamaya dönük olarak yer verilmiştir. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının süreç temelli bir anlayışa dayanması ile öğrenci gelişimini takip etme ve öğretim yöntemlerini iyileştirme amaçlanarak ölçme ve değerlendirme sürecine öğrenme çıktılarına ulaşmada önemli bir rol verilmiştir. TYMM ile getirilen en önemli yeniliklerden biri, farklılaştırma bölümüdür. Farklılaştırma uygulamaları ile öğrenci farklılıklarının göz ardı edilmesinin önüne geçilmiş ve ayrıştırıcı ile yarıştırıcı zihniyetten uzak, sosyal adaletin sağlandığı etkinlikler oluşturulması hedeflenmiştir.

TYMM'nin kazandırdığı program dışı etkinlikler ile zihinsel, sosyal-duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimi desteklemek; kazanılan becerilerin gerçek hayatta uygulanmasına olanak tanımak, okullarda yürütülen akademik çalışmaları zenginleştirmek, zamanı etkili kullanmak ve estetik duyarlılığı artırmak amaçlanmıştır. Bu amaçla öğretim programlarına sosyal sorumluluk programı ve hayat boyu öğrenme eklenmiştir. Yapılan ihtiyaç analizleri sonucunda önemli bir beklenti olarak ortaya çıkan müfredat yoğunluğunu azaltmak amaçlanmış; öğrenciye bilişsel yük olmanın dışında başka bir işe yaramayan, anlamlı öğrenmeye hizmet etmeyen, yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktan uzak içerikler öğretim programlarında kaldırılarak ortalama %35 oranında içerik sadeleşmesi yapılmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Öğretim Programları ve Ders Kitaplarının Geliştirilmesi

Günümüzde sosyal, kültürel alanlar ile ekonomi, teknoloji alanlarında gerçekleşen hızlı değişim ve dönüşümler insanların sahip olması gereken bilgi ve becerilerin farklılaşmasını, eğilimlerin farklı şekilde işe koşulmasını ve değerlerin tabii bir şekilde kazandırılmasını gerektirmektedir. Bu değişim sürecinde zihinsel faaliyetlerin insanlar tarafından anlamlandırılıp kullanılması için değişim ve dönüşümün bir bütün olarak tanımlanması gerekmiştir. Buna göre söz konusu dönüşümlerin birer yansıması olarak öğrencileri çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmak için çeşitli yenilikçi politika ve uygulamaları öğretim programları aracılığıyla hayata geçirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda, TYMM bireyin bütün davranış örüntülerine hitap edecek şekilde alana ait bilgi kümelerini beceri örgüsü temelinde bütüncül bir yaklaşım ile ele almaktadır. Model kapsamında üst düzey düşünme becerileri, kavramsal beceriler, sosyal duygusal öğrenme becerileri, alan becerileri, okuryazarlık becerileri ve bu becerilerin işe koşulmasında tetikleyici işlevi olan eğilimler tanımlanmıştır.

Bu bağlamda geliştirilen öğretim programları, modelde tanımlanan bileşenlerinin tamamı göz önünde bulundurularak, okul öncesinden ortaöğretimin sonunda kadar sarmal bir yapıda hazırlanmıştır. Önceki öğretim programlarında da becerilere yer verildiği görülmekle birlikte yenilenen programlarda becerilerin sürecin hangi aşamasında ve nasıl verileceğine dair rehberlik edilmiştir. TYMM kapsamında hazırlanan öğretim programlarında alana ait bilgi kümeleri her bir öğrenme çıktısında beceri örgüsü temelinde yapılandırılmış, öğrenme-öğretme uygulamalarında bu becerilerin öğrencilere nasıl kazandırılacağına dönük somut yaşantılara yer verilmiştir. Ayrıca, beden ve ruh bütünlüğünü esas alan modelin temel bileşenlerinden biri olan erdem-değer-eylem çerçevesi programlara yansıtılmıştır. Böylece değerler programın diğer öğelerinden, becerilerden ve alan içeriğinden ayrı bir şekilde değil programın akışı içerisinde doğal olarak işlenmektedir. Benzer şekilde bütüncül bir akademik yaklaşımın gereği olarak öğretim programları beceri örgüsü temelinde öğretim süreçlerini zenginleştirmek üzere disiplinler arası niteliğinin yanında disiplinler üstü ve disiplinler ötesi yaklaşımlar esas alınarak tasarlanmıştır.

TYMM kapsamında Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce TYMM Ortak Metni ile 9 dersin öğretim programı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğünce 10 dersin öğretim programı, Din Öğretimi Genel Müdürlüğünce 7 dersin öğretim programı 26 Nisan 2024'te kamuoyunun görüş ve önerisine sunulmuştur. Görüş ve öneriler, şeffaflık, bilimsellik ve katılımcılık ilkelerinin gereği olarak değerlendirilerek öğretim programlarına yansıtılmıştır. Yeni müfredata ilişkin 26 dersin TYMM öğretim programları, 16-22 Mayıs'ta kurul gündemine alınarak görüşülmüş ve Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 23/05/2024 tarihli 20 sayılı Kurul Kararına göre onaylanmış olup 2024-2025 eğitim öğretim yılından itibaren okul öncesi, 1., 5. ve 9.sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulamaya başlanmıştır.

Öğretim programında yer alan kavramsal beceriler ile alan becerilerinin yanı sıra sosyal duygusal beceriler, okuryazarlık becerilerine ve Erdem-Değer-Eylem modeline ders kitaplarımızda yer verilmiştir. Ders kitabında bu beceriler ve değerlerin öğrencilere bireysel ve grupla çalışma yöntemleri, eğitsel oyunlar ve ders içi- dışı etkinlikler ile kazandırılması hedeflenmiştir. Bu sayede ahlaklı ve erdemli bireyler yetiştirirken eleştirel düşünebilen, sorgulayan, araştıran, sorumluluk ve ülkü sahibi nesiller yetişmesi amaçlanmıştır.

Ders kitaplarımızda yer alan etkinlikler öğrenciyi bireysel çalışmalardan ziyade iş birlikli öğrenmelere yönlendirmektedir. Hazırlanan ders kitaplarında karekodlar içerisinde etkinlikler, animasyonlar, simülasyonlar ve dijital tarih, artırılmış gerçeklik ve yapay zekâ ile desteklenmiş uygulamalara yer verilmiştir. Bu sayede öğrencilerimizin herhangi bir yardımcı kaynağa ihtiyaç duymadan öğrenim görmesi hedeflenmiştir.

Hazırlanan ders kitaplarında öğrencilerin kelime hazinesini geliştirecek şekilde Türkçenin doğru ve etkili kullanımı özellikle vurgulanmıştır. Türkçenin doğru kullanımı ve geliştirilmesi ders kitaplarımızda önemli bir politika olarak ele alınmıştır. Ders kitaplarımızda sadece sonuca odaklanan bir yaklaşımdan ziyade öğrencilerin süreç içindeki öğrenme düzeylerini takip etmek için geliştirici (biçimlendirici) ölçme ve değerlendirme uygulamaları kullanılmıştır. Ayrıca somut ve gözlemlenebilir öğrenme kanıtlarıyla ölçme ve değerlendirme süreçlerinin daha nesnel ve açık hale getirilmesi amaçlanarak süreç ve durum temelli ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yer verilmiştir. Bu ölçme değerlendirme yaklaşımına uygun olarak tasarlanan formlar kitaplarımızda yer almıştır. Bu formlar öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Harezmi Eğitim Modeli

Harezmi Eğitim Modeli, Türkiye'nin eğitim vizyonunu yansıtan ve öğrencileri 21. yüzyılın becerileriyle donatarak yetkin ve erdemli bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlayan yenilikçi bir eğitim modelidir. Disiplinlerarası yaklaşımı, öğrenci merkezliliği ve problem temelli öğrenme metodolojisi ile öğrencilerin aktif katılımını, üst düzey düşünme becerilerini ve gerçek dünya sorunlarına çözüm üretme yeteneklerini geliştirir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile olan güçlü ilişkisi sayesinde, ülkenin eğitim hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası iş birliklerine verdiği önem ile Harezmi Eğitim Modeli, dünya çapında eğitimde sürekli iyileştirme ve yenilik arayışına katkıda bulunmaya hazırdır. Harezmi Eğitim Modeli, Türkiye'de geliştirilmiş disiplinlerarası, öğrenci merkezli ve problem temelli bir eğitim yaklaşımıdır. Model, öğrencilerin gerçek yaşam sorunlarını veri temelli olarak belirlemesini ve bu sorunlara yenilikçi çözümler üretmesini teşvik ederken, öğretmenlerin süreci disiplinlerarası bir yaklaşımla planlamasına olanak tanır. Adını ünlü bilim insanı Harezmi'den alan bu model, bilgi işlemsel düşünme becerisinin hayata adapte edilmesini, programlama ve öğretim araçlarının etkin kullanılmasını hedefler. Harezmi Eğitim Modeli, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin hedeflerini destekleyen ve bilgi temelli eğitimden beceri temelli eğitime geçişi kolaylaştıran önemli bir model olarak öne çıkmaktadır.

Modelin Temel Unsurları ve İlkeleri

Harezmi Eğitim Modeli'nin temelinde çeşitli ilkeler ve unsurlar yatmaktadır:

Disiplinlerarası Yaklaşım: Model, bilgisayar bilimlerini fen ve matematik bilimleri, sosyal bilimler, dil bilimleri, sanat, tasarım ve spor bilimleri ile bütünleştirir. Farklı disiplinlerin eş değerde yer aldığı işbirlikli bir öğrenme ortamını benimser.

Hayatın İçinden Sorunlar: Öğrenciler, çevrelerinde karşılaştıkları gerçek yaşam problemlerini belirleyerek bu sorunlara çözüm ararlar. Bu yaklaşım, öğrenmeyi daha anlamlı ve motive edici hale getirir.

Öğrenci Merkezlilik: Model, öğrenciyi merkeze alarak öğretmeni çözüm odaklı ve tasarımcı rolüne teşvik eder. Öğrencilerin ilgi alanları, becerileri ve öğrenme gereksinimlerine odaklanır. Öğrenciler, öğretmenleriyle birlikte müfredatın şekillenmesine aktif olarak katılırlar.

Bilgi İşlemsel Düşünme: Model, öğrencilerin algoritmik düşünme becerilerini geliştirmeyi ve bu becerileri farklı alanlara uygulamalarını destekler.

İşbirlikli Çalışma: Öğrenciler ve öğretmenler birlikte düşünme, birlikte tasarlama ve birlikte öğrenme süreçlerini deneyimlerler. Akran iş birliği öğrenme ortamları teşvik edilir.

Teknoloji Entegrasyonu: Model, teknolojik araçların öğretmenler ve öğrenciler tarafından doğru ve etkin kullanımını teşvik eder. Öğrencilerin teknoloji kullanarak üretim yapmaları desteklenir.

Sürekli Gelişim ve AR-GE: Harezmi Eğitim Modeli, sürekli değerlendirilip güncellenen bir yapıya sahiptir. Uygulamalardan elde edilen veri ve deneyimler, modelin geliştirilmesinde kullanılır. Okul, ilçe, il ve Bakanlık düzeyinde AR-GE süreçleri yürütülür.

Genç AR-GE

MEB olarak Türkiye Yüzyılı inancıyla ve TYMM'nin işaret ettiği erdem, değer ve eylem modeli doğrultusunda ülkemizdeki her bir bireyin erken yaşlardan itibaren çevreye duyarlı, millî ve manevi kültüre sahip ve çağa yön verebilecek donanımına sahip şekilde yetişmesi amacıyla artan bir ivmeyle çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Öğrencilerimizin ilgi ve istidatlarına göre bedensel, zihinsel, ahlâkî, duygusal alanlarda dengeli ve sağlıklı bir gelişim göstermelerini sağlamak; özgür ve bilimsel düşünme yeteneğine sahip, girişimci bireyler yetiştirmek için On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) kapsamında 746 numaralı politika; “Gençlerin fiziki, sosyal ve muhakeme yönüyle gelişimleri ile yenilikçi ve girişimci niteliklerini destekleyen bilim, sanat, kültür ve spor faaliyetlerine katılımları özendirilecektir.” hedefiyle belirtilmiştir. Bu politikaya bağlı olarak 746.2 numaralı tedbir ise “Gençlerin yeşil ve dijital dönüşümün etkilerine ve geleceğin ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmesi ve üretkenliklerinin desteklenmesi için gerekli becerileri kazanmalarına yardımcı programlar geliştirilecektir.” olarak belirtilmiştir. Bu politika ve tedbir maddesinden hareketle 2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında “İl millî eğitim müdürlüklerinin Ar-Ge birimleri tarafından Genç Ar-Ge faaliyetleri düzenlenecektir.” ifadesi yer almıştır.

MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı koordinasyonunda, il millî eğitim müdürlükleri Ar-Ge birimleri tarafından hayata geçirilen “Genç Ar-Ge” faaliyetleriyle başta dezavantajlı gruplarda yer alan öğrenciler olmak üzere tüm öğrencilerimizin erken yaşlarda yetenek ve kapasitelerinin keşfedilerek bilimsel, teknolojik ve meslekî alanlarda kabiliyetlerini geliştirebilecekleri çalışmalara yönlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'nin 81 ilinde “Genç Ar-Ge” başlığı altında bilim, teknoloji, mühendislik, sanat ve matematik odaklı çalışmalardan beceri gelişimini destekleyen üretim odaklı atölyeler ile proje yarışmalarına kadar katılımcılığı, girişimciliği ve toplumsal farkındalığı artırıcı nitelikte çalışmalar sürdürülmektedir.

Farklı temalarda sürdürülen bu çalışmaları görünür kılmak ve iyi uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından internet sitesi kurulmuş olup Nisan 2025 itibarıyla söz konusu sitenin kamuoyu ile paylaşılması planlanmaktadır. Ayrıca “Genç Ar-Ge” faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların takibinin sağlanarak mükerrerliğin önlenmesi ve çalışmalara gerekli dönütlerin verilmesi amacıyla 6 aylık periyotlarla il millî eğitim müdürlükleri Ar-Ge birimleri tarafından “Genç Ar-Ge Faaliyetleri İzleme ve Değerlendirme Tablosu” hazırlanarak Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığına gönderilecek ve böylece etkin bir süreç takibi sağlanacaktır.

MEBİ Bireysel Öğrenme Platformu

MEBİ, Bakanlığımız tarafından geliştirilen ve öğrencilerin bilgi birikimi, deneyimleri ve yeteneklerini dikkate alarak öğrenmeyi kişiselleştiren yenilikçi bir dijital bireysel öğrenme platformudur. Öğrencilerin ihtiyaçlarına ve öğrenme tarzlarına uygun materyaller sunan MEBİ, öğrenme süreçlerinde öğrencilerin aktif rol almalarını sağlar ve bireysel gereksinimlere uygun içeriklere erişim imkânı tanır. MEBİ, öğrencilerin konuları pekiştirmelerine ve öğrendiklerini kalıcı hale getirmelerine olanak sağlar.

MEBİ, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha etkili ve verimli hale getirmek için geliştirilen Bireysel Öğrenme Algoritması ile donatılmıştır. Bu algoritma, her öğrencinin öğrenme yolculuğunu takip eder, eksiklerini tespit eder ve kişisel ihtiyaçlarına göre yönlendirmeler yapar. Ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören öğrenciler için hazırlanan MEBİ, öğrencilerin okul derslerini pekiştirmelerinde ve YKS hazırlık sürecini desteklemek ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır.

ÖğretmenİZ Dijital Platformu

Bakanlığımız tarafından 24 Kasım 2023 tarihinde hayata geçirilen ÖğretmenİZ, öğretmenlerimizin sanatsal ve kültürel çalışmalarının, ulusal ve uluslararası düzeyde fark yaratan projelerinin ve iyi uygulama örneklerinin yayımlandığı dijital bir platformdur. Bu platformda, öğretmenlerimizin uzmanlık alanlarına yönelik deneyimlerine, kültürel ve sosyal birikimlerine yer verilir. Bu sayede göreve yeni başlayan öğretmenler için ilham verici içerikler sunulurken, öğretmenlik mesleğinin toplumdaki önemi ve değeri de desteklenmiş olur.

ÖğretmenİZ platformunda üç aylık periyotlarla yayımlanan ve içeriği tamamen öğretmenlerimizin eser ve çalışmalarından oluşan ÖğretmenİZ dergisi yayınlanmaktadır. Edebi eserler, sanatsal ve proje çalışmaları ile ülkemizden ve dünyadan güncel eğitim haberlerinin yer aldığı ÖğretmenİZ dergisi ile öğretmenlerimizin farklı alanlardaki çalışmalarını bir araya getirerek deneyimlerini paylaşabildiği ve birbirinden ilham alabildikleri bir köprü görevi görmek amaçlanmaktadır. 2023 yılından bu yana 5 sayısı ve Müzeler Haftası özel sayısı yayımlanan dergide 130 öğretmenin çalışması yer almıştır.

Platformda, 18 kategoride yayın yapan ÖğretmenİZ video kanalı bulunmaktadır. Kanal aracılığıyla, ülkemizin dört bir yanında Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerimizin nitelikli çalışmalarını, ülkemizde ve dünyada öne çıkmış projelerini, tecrübelerini ve eğitime dair geliştirdikleri yeni bakış açılarını kendi seslerinden geniş kitlelerle paylaşma imkânı sunulmaktadır. Bu sayede başta mesleğe yeni başlayan öğretmenler olmak üzere tüm öğretmenlerimize ilham olmak, örnek başarı hikâyelerinin ve iyi örneklerin yaygınlaşmasına katkı sağlamak amaçlanmaktadır. 2023 yılından bu yana kanalda 310 öğretmenimizin video içeriği yayınlanmıştır.

Dinamik Ders Dili (Teknoloji Odaklı Öğrenme Senaryoları)

Dinamik Ders Dili, öğrenme ortamlarında teknolojinin etkin kullanılmasını desteklemeyi ve öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirerek etkileşimli ders akışları sunmayı hedeflemektedir. Bu amaçla ilkökul ve ortaokul kademesinde öğretim programları ile uyumlu yenilikçi, özgün senaryolar geliştirilmektedir. Böylelikle fatih projesini destekleyici etkileşimli tahtaların daha etkili ve verimli kullanımı sağlanacaktır. Proje, Eylül 2023'te başlamış 2 yıllık bir süreci kapsayarak farklı branşlardaki öğretmenlere yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Proje kapsamında Türkçe, fen bilimleri, sosyal bilgiler, matematik, sınıf ve İngilizce branşlarına yönelik ekipler oluşturulmuştur. Çalışmalar program, ölçme ve değerlendirme, alan, rehberlik ve bilişim alanlarında incelenerek iyileştirme ve geliştirme yapılmaktadır. Geliştirilen senaryoların uygulanabilirliğini değerlendirmek adına pilotlama çalışmaları yapılmış elde edilen veriler ışığında raporlaştırılmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Çalışmaların verimliliğini artırmak adına Mayıs 2024 ayında ekip ile "Senaryo Geliştirme" çalışmayı gerçekleştirilmiştir.

Proje çıktılarının öğretmenlere ulaşması için “Yenilikçi Yaklaşımlar ve Teknoloji Kullanımı Eğitici Eğitimi” 6 farklı branşa yönelik gerçekleştirilerek farklı branşlarda toplamda 319 öğretmen yenilikçi yaklaşımlar ve teknoloji kullanımı eğitimcileri olarak belirlenmiştir. Mahalli olarak eğitimler verilerek öğretmenlerin sınıflarında aktif öğrenme ortamlarını oluşturması hedeflenmektedir. Öğretmenlerin senaryo hazırlama, yenilikçi yaklaşımlar hakkında bilgi sahibi olmaları ve teknoloji kullanımını derslerine adapte edebilmeleri için ÖBA platformunda sunulmak üzere kurs içeriği hazırlanmaktadır. Öğretmenlerin, senaryoları sınıflarında uygularken kaynak olması adına “Yenilikçi Yaklaşımlara Teknoloji Odaklı Öğrenme Senaryoları Öğretmen El Kitabı” hazırlanmıştır. Geliştirilen senaryolar ve öğretmenlerin ihtiyacı olacak materyallerin sunumu için EBA platformu çalışmalarına başlanmıştır.

Okul ve Öğretmen Ağları

eTwinning, Avrupa’daki tüm öğretmenlerin öğrencilerini dâhil ettikleri, deneyim ve bilgi paylaşımına olanak sağlayan, birlikte pedagojik dayanağı olan projeler geliştirdikleri, güvenli ve web tabanlı bir sosyal okul ağıdır. 46 ülkenin proje faaliyetinde yer aldığı bu ağdaki amaç, öğretmen ve öğrencilerin bilişim teknolojileri kullanımını geliştirerek, teknolojiyi uyguladıkları müfredata entegre etmelerini ve yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalarını teşvik ederek öğretmen ve öğrencilerin İngilizce başta olmak üzere Avrupa dillerinde iletişim becerilerini geliştirmektir. Öğretmenlerin proje ile bağlarını artırmak üzere toplamda 10.000’den fazla öğretmenin katılım sağladığı 19 çevrim içi eğitim gerçekleştirilmiştir.

Scientix Projesi

Ülkemizin de dâhil olduğu, amacı Avrupa genelinde gerçek yaşam problemlerini çözmeye yönelik fen, matematik, mühendislik ve teknoloji (STEM) eğitimi ile ilgili projelerden tüm Avrupa’nın haberdar olmasını sağlamak olan Scientix projesi, üretilen öğrenim materyallerinin ve araçlarının yaygınlaştırılmasını ve paylaşılmasını kolaylaştırmak için toplamda 567 Scientix elçisine sahiptir. Scientix projesi ve STEM eğitiminin yaygınlaştırılması deneyimlerin paylaşılması amacıyla çalıştay, yüz yüze / uzaktan eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Yenilikçi Sınıflar

Bakanlığımızın 2024-2028 Stratejik Planı’nda yer alan “Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda fiziki ve teknolojik altyapısıyla güçlü, nitelikli personelle eğitime erişimi ve eğitimde kaliteyi artıracak, etkin ve hesap verebilen kurumsal yapıyı geliştirmek.” amacını gerçekleştirmek üzere “Okullara yenilikçi sınıflar kurulacaktır” stratejisi belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda 2023-2024 eğitim öğretim yılı itibariyle MEB tarafından bilgisayar teknolojileri (BT) laboratuvarlarının dönüşümü ve yenilikçi sınıfların kurulmasına yönelik olarak 81 ilde ortaokul ve lise kademesinde tüm branş öğretmenlerinin aktif öğrenme için kullanabileceği 500 sınıfın yenilikçi öğrenme ortamları olarak dönüştürülmesi çalışmaları başlatılmıştır. Çalışma kapsamında bütün öğretmen ve öğrencilerimizin nitelikli eğitime erişimini sağlamak üzere yenilikçi politikaların uygulanmasını sağlamak, FATİH Projesinin yenilikçi yaklaşımını güçlendirmek, eğitimde güncel teknolojilerin kullanımını sağlamak, eğitimde yeniliğe odaklanan ulusal ve uluslararası faaliyetleri yürütmek amacıyla öğrencilerimizin üst düzey becerilerini geliştirecek ve aktif öğrenme yaklaşımını destekleyecek öğrenme ortamları kurulmaktadır. Şimdiye kadar 500 Yenilikçi Sınıf için okul belirleme, alan tasarımı, bilişim altyapısı ve teknoloji ekipman-donanım belirleme çalışmaları yürütülmüştür. Bu doğrultuda yenilikçi sınıflarda 12 dizüstü bilgisayar, 8 masaüstü bilgisayar, robotik kitler, 3D yazıcı, akıl ve zekâ oyunları yer alacaktır.

AB Kod Haftası (EU Code Week) Projesi

AB Kod Haftası (EU Code Week), programlama ve diğer teknolojik aktivitelerle yaratıcılığı, problem çözme ve iş birliğini teşvik eden bir taban hareketidir. Amaç, programlamayı daha görünür kılmak, bireylerin fikirlerini kodlamayla nasıl hayata geçirebileceğini göstermek ve bu becerileri destekleyerek kişileri öğrenmeye teşvik etmektir. Öğrenciler, öğretmenler ve her yaştan bireyler için programlama becerileri geliştirmeyi amaçlayan etkinlikler düzenlenmektedir. Her yıl Ekim ayında düzenlenen Kod Haftası, dijital becerilerin geliştirilmesine yönelik en geniş katılımlı sosyal etkinliklerden biridir. Öğretmenler, robotik, yapay zekâ, 3D baskı, oyun tasarımı gibi 18 farklı konu başlığında etkinlikler düzenleyebilir.

Eğitim Teknolojileri Kuluçka ve İnovasyon Merkezi (ETKİM)

MEB tarafından 2023 yılında, ODTÜ Teknokent'te Eğitim Teknolojileri Kuluçka ve İnovasyon Merkezi (ETKİM) açılmıştır. Eğitim teknolojileri sektörünü tanımak, tanıtmak, yönlendirmek ve güçlendirmek için yoğun faaliyetler yürütülen ETKİM'de dijital eğitim ve inovasyon ekosistemi kapsamında yürütülecek faaliyetler ile MEB eğitim teknolojilerinin aktif kullanımı için güçlü bir iş birliği modeli geliştirerek okullara yönelik dijital eğitim stratejilerini uygulama, teknoloji destekli iyi uygulama örnekleri sunma ve kapasite geliştirme faaliyetlerini desteklemeye devam etmektedir.

Temel Eğitimde Öğrenme Kayıplarının Giderilmesi ve Öğretimin Güçlendirilmesi Projesi

Bu projenin temel amacı; temel eğitim düzeyinde öğrenme kayıplarının tespit edilmesi, öğrenme kayıplarının giderilmesi ve öğretimin güçlendirilmesidir. Ülke genelini örnekleyebilecek 7 bölgeden seçilen 20 ilde yürütülmektedir. Proje illeri, öğrenme kayıplarının yaygın olabileceği deprem illerinden, afet bölgelerinden, göçün yoğun yaşandığı illerden ve normal koşullarda afet dışındaki nedenlere bağlı olarak öğrenme kayıplarının yoğun yaşanabileceği illerden belirlenmiştir. Daha önceki iki fazda yoğunluk olarak deprem bölgesi ve deprem bölgesinden göçlerin fazla olduğu illerden seçilen iller ile pilot uygulama yapılmış ve uygulama çıktıları çalışmanın başarılı olduğunu göstermiştir. Devam edecek üçüncü ve dördüncü fazda bu kapsam genişletilerek proje il sayısı 20'ye çıkarılmış ve böylece proje çıktılarının yaygınlaştırılması için bir adım atılmıştır. Pilot iller Türkiye örneklemini temsil edecek yoğun göç alan ve yoğun göç veren iller arasından seçilmiştir. Böylece deprem faktörü yanı sıra farklı nedenlerle öğrenme kayıplarının yaşanacağı bir örneklem grup oluşturulmuştur.

Projenin üçüncü ve dördüncü faz çalışmaları kapsamında ilkökul ve ortaokul kademesindeki öğrencilerimize hayat bilgisi, matematik, Türkçe, fen bilgisi, sosyal bilgiler derslerinde tespit, müdahale, önleme ve güçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir. İlk iki fazda Türkçe ve matematik derslerinde uygulama sonuçlarının başarılı olarak raporlanmıştır. 2024-2025 Eğitim Öğretim yılı ile birlikte bu derslere ek olarak hayat bilgisi, fen bilgisi, sosyal bilgiler dersleri de eklenerek temel dersler düzeyinde birinci ve ikinci eğitim öğretim dönemini içeren değerlendirme bataryaları ve müdahale programları hazırlanmıştır. Üçüncü ve dördüncü faz içerisinde hazırlanacak dokümanlar Türkiye Maarif Modeli kapsamında hazırlanacaktır. Ayrıca birinci ve ikinci faz içerisinde hazırlanan Türkçe ve Matematik derslerinin ikinci dönem eğitim materyalleri Türkiye Maarif Modeli kapsamında güncellenerek revize edilecektir. Projenin toplumda görünürlüğünün sağlanması için öğrenci, öğretmen ve ailelere yönelik etkili bir iletişim stratejisinin uygulanması planlanmaktadır. Proje sonuçlarının ilkökul ve ortaokul düzeyindeki öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve velileri etkileyeceği beklenmektedir. Proje sürecinde ulaşılması hedeflenen öğrenci sayısı 80 bin, öğretmen sayısı ise 6000 olarak öngörülmektedir.

Öğrencilerin Söz Varlığının Tespiti Geliştirilmesi ve İzlenmesi Projesi

Öğrencilerin Söz Varlığının Tespiti Geliştirilmesi ve İzlenmesi Projesi Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yürütülecek olan bir projedir. Türkçe alan becerilerinin geliştirilmesi kapsamında hazırlanan bu proje, öğrencilerin kelime hazinesini genişletmeyi ve ders kitaplarının içerdiği söz varlığını zenginleştirmeyi amaçlamaktadır. Proje 2024-2026 yılları olmak üzere 3 yıl boyunca devam edecek olup proje kapsamında 18 iş paketi oluşturulmuştur. Hedef kitlesi, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri olup bu kapsamda; öğrencilerin kelime hazinesini tespit etmek ve geliştirmek, öğrencilerin kavram bilgisini geliştirmek, ders kitaplarındaki söz varlığını tespit etmek ve zenginleştirmek, öğrencilerin Türkçe dil gelişimini destekleyerek millî, manevi ve kültürel değerlere bağlılıklarını güçlendirmek ve de okuma kültürünün oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütmek amaçlanmıştır.

Millî Kültür ve Değerler Eğitimi Projesi

Millî Kültür ve Değerler Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi öğrencilerin millî, manevi, insani, ahlaki ve kültürel değerlere sahip, duyarlı, bilinçli, sorumlu şahsiyetler olarak yetiştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Bakanlığımız bünyesinde oluşturulan bir merkezdir. Bu merkezin çalışma süresi 4 yıl olarak öngörülmüş olup başta öğrenci, öğretmen ve okul yöneticileri olmak üzere bakanlığımızın tüm çalışanları ile velilerimize yönelik izleme, araştırma, bilinçlendirme ve yetkinlik geliştirmeye yönelik millî kültür ve değerler eğitimi çalışmaları yapılacaktır. Kurulacak merkez Millî Kültür ve değerler eğitimiyle toplumsal duyarlılığı artırmak ve öğrencilerin sorumluluk sahibi iyi bir insan olarak yetişmelerine yönelik eğitici ve geliştirici faaliyetler yürütülecektir. Söz konusu faaliyetlerle ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmaları takip etmek ve Millî Kültür ve değerler alanında çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlar ile iş birlikleri kurmak üzere çalışmalarını yürütecektir.

Millî kültür ve değerler eğitimi bağlamında başarılı proje ve iş birliklerinin iyi örneklerinin sunulması konferansı düzenlenecektir. Bu konferansta her ilde çeşitli başlıklar altında valiliklerce ya da belediyelerce Millî Eğitim Bakanlığıyla iş birliği içerisinde yürütülen çocukların kültürel, sportif, sanatsal faaliyetleriyle okuma alışkanlığı ve benzeri diğer tüm konularda okul dışı destek faaliyetleri belirlenecektir. Bu okul dışı uygulamalar arasından seçimler yapılarak belirlenen iyi örnekler konferansta sergilenecektir.

Su Verimliliği Seferberliği

İklim değişikliği etkileri ile mücadele, uyum ve direncinin artırılması ve su verimliliği ilkesiyle sürdürülebilir su yönetiminin sağlanması maksadıyla Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda başlatılan “Su Verimliliği Seferberliği” kapsamında kentsel, tarımsal ve endüstriyel kullanımlar başta olmak üzere yüksek su tüketimine sahip sektörlerde suyun verimli kullanımına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Ülkemizin su kaynaklarının korunması ve gelecek nesillere aktarılması için, erken yaşlardan itibaren su bilinci oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda “Su Verimliliği Seferberliği” kapsamında su verimliliği uygulamalarının yaygınlaştırılması ve toplumsal farkındalığın artırılması maksadıyla Bakanlığımız ve Tarım ve Orman Bakanlığı iş birliğiyle okul öncesi, ortaokul ve lise öğrencileri için “Su Verimliliği” temalı materyaller ve eğitici rehberleri hazırlanmıştır. Hazırlanan eğitim materyalleri, çocukların ve gençlerin suyun değerini anlamalarını, su tasarrufu alışkanlıkları kazanmalarını ve çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir.

Söz konusu materyal desteğiyle eğitici eğitimleri planlanmakta öğretmen ve öğrenci eğitimleri yürütülmektedir. Ayrıca akran eğitimleri planlaması yapılmış ve su verimliliği eğitimlerinde akran eğitimi de uygulanmaktadır. Bu sayede öğrenciler arasında işbirliği, empati, problem çözme ve iletişim becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

İftarda Konuşalım Ramazan Söyleşileri

Ramazan ayı boyunca yapılan ve diğer yıllarda da yapılması planlanan “İftarda Konuşalım” projesi ile Türkiye Yüzyılı Maarif Model “Erdem-Değer-Eylem” çerçevesinde zengin kültürel mirasımız olan millî ve manevi değerlerimizin yanı sıra evrensel değerlerin nesillere aktarılması, gençlerin akademik bilgiyle manevi değerleri bütünleştirebilen bireysel ve toplumsal farkındalığı yüksek bilinçli bireyler olmaları amaçlanmaktadır. Lise düzeyindeki öğrencilerin, Sayın Bakanımız Yusuf TEKİN ve alanında uzman konukların bir araya gelerek iftar öncesinde ve iftar vaktinde bilgi ve deneyimlerin keyfli bir sohbet ortamında paylaşıldığı “İftarda Konuşalım” programı ile interaktif söyleşiler gerçekleştirilmiştir. Bu söyleşiler, gençlerimizin toplumsal değerlerimiz ile küresel değerler arasındaki bağlantıyı kurmalarına; sorumluluk, adalet, dayanışma, hoşgörü, çevre bilinci, teknolojinin doğru kullanımı, gönüllülük ve sürdürülebilirlik gibi değerler hakkında farkındalıklarının artmasına, farklı bakış açıları kazanmalarına imkân tanımıştır.

Afet ve Acil Durumlarda Çocuk Hakları ve Eğitimi Projesi

6 Şubat 2023'teki depremler, özellikle çocukları etkileyerek ciddi hak kayıplarına yol açmıştır. Bu nedenle, afet durumlarında çocuk hakları temelli bir yaklaşımın geliştirilmesi önemlidir. Afet öncesi, sırası ve sonrasında çocukların korunması için MEB personelinin çocuk hakları konusunda bilgi ve farkındalıklarının artırılması gerekmektedir. Bu yaklaşım, afet yönetiminin her aşamasında çocukların haklarının korunmasını sağlamak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Proje, Türkiye’de afet durumlarında çocuk haklarının Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmeleri çerçevesinde korunmasını amaçlamaktadır. MEB-UNICEF ortaklığında 2024 yılında yürütülecek projede, öğretmenler, okul yöneticileri ve MEB personeli gibi hedef kitlelere yönelik eğitimler ve çocuk hakları temelli eğitim setleri hazırlanacaktır. Ayrıca, afet ve acil durum eylem planlarının çocuk hakları temelli incelenmesi sağlanacak ve ilgili raporlar oluşturulacaktır.

Sağlıklı Okul Bahçelerinde Eğleniyoruz (SOBE) Projesi

SOBE projesi ile öğrencilerin günlük rutinleri içinde hareketli yaşamalarına ortam sağlamak, oyun yoluyla bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek amacıyla okul bahçelerinin düzenlenmesi planlanmakta ve bu sayede geleceğimizin mimarı çocuklarımızın sağlıklı büyümesine katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal iyi olma durumunu ve sosyal yönlerini geliştireceği, öğrencilerin doğal ortamda ve okulda arkadaşlarıyla uyum içerisinde oynayarak vakitlerini daha iyi değerlendirebilmelerine imkân sağlamak önem arz etmektedir. Bu amaçla 655 okulda geleneksel oyun çizimleri ve tartan zeminli parkurlar bulunan parklar yapıldı. 2025 yılında da projenin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Bilinçle İlerleme Zamanı (BİZ) Projesi

“Bilinçle İlerleme Zamanı” (BİZ) Projesi, Bakanlığımız ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın iş birliğiyle hayata geçirilmiştir. Proje, ilköğretim 1. sınıfa başlayan öğrenciler ile ailelerinin okula uyum sürecini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda; öğrencilerin okula aidiyet duygusunu geliştirmek, eğitim yolculuğunun başında kalıcı ve anlamlı izler bırakmak, ailelerin eğitim sürecindeki önemini vurgulamak ve okul-aile iş birliğini güçlendirmek hedeflenmektedir. Proje etkinlikleri çerçevesinde, öğrenciler ve velilere yönelik sinema, söyleşi, kortaj ve tiyatro gösterileri düzenlenmiştir.

Birlikte İyiliği Resmediyoruz (BİR) Projesi

Bu projeye öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin toplumsal sorumluluk bilincini artırmak, gönüllülük faaliyetlerine katılmayı teşvik etmek amaçlanırken toplumsal sorumluluk bilincini artırmak, kişisel gelişimi desteklemek, topluma katkı sağlamak, farkındalık oluşturmak, katılımı teşvik etmek, sürdürülebilirlik ve uzun vadeli etki elde etmek hedeflenmektedir.

“Birlikte İyiliği Resmediyoruz” projesinde yer alan “Çevre Gönüllüleri, İlk Yardım Elçileri, Genç MEB AKUB” gönüllük temalarına ait etkinlik programı “Dünya Çevre Günü” olan 5 Haziran 2024 tarihinde öğrenci, öğretmen ve Bakanlığımız personeli ile ilgili kurum, kuruluş ve STK’lerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında gönüllülük konulu seminer, konferans, dijital içerikler ve aile-okul iş birliğinde faaliyetler hazırlanmıştır.

Afet Öncesinden Sonrasına Eğitim Projesi

Bu proje, afet ve acil durum bilinci ve farkındalığı oluşturmak, afet ve acil durumlara yönelik hazırlık tedbirlerini geliştirmek, afet ve acil durumlarda müdahale hizmetlerini geliştirmek, afet ve acil durum sonrası iyileştirme çalışmalarını geliştirmenin amaçlamaktadır. UNICEF ile işbirliği çerçevesinde 2023 Eylül’de 1. faz olarak başlatılmış, 2024 Nisan da 2. fazı hayata geçirilmiştir. 3. faz çalışması ise 2025 Nisan da başlatılacaktır. Projenin her bir fazı 3’er ay olarak uygulanmaktadır.

Projenin 1. Ve 2. Fazında;

- MEB Afet ve Acil Durum Yönetimi Eylem Planı yürürlüğe konulmuştur (2023-2030)
- Afet ve Acil Durum Yönetim Rehberi hazırlanmıştır.
- 5 adet afet temalı hikâye kitabı hazırlanarak 3000 adet bastırılmış ve illere dağıtılmıştır.
- 4 animasyon, 7 afiş ve 10 etkileşimli içerik ile 10 kutu oyunu içeren afete hazırlık oyun sandığı hazırlanmış ve çoğaltılarak illere 3’er adet gönderilmiştir (243 sandık-2430 kutu oyunu).
- 243 sandık 4 eğitim kademesi için verilecek farkındalık eğitimi sunum içerikleri hazırlanmıştır.
- 83 Milli Eğitim Bakanlığı Arama Kurtarma Birimi (MEB AKUB) liderine Liderlik eğitimi verilmiştir.
- 83 MEB AKUB üyesine Arama Kurtarma Eğitici eğitimi gerçekleştirildi
- 2490 olan üye sayısı depremde arama kurtarma eğitimleri verilerek 10.000 üyeye çıkartılmıştır.
- 255 öğretmene “Hikâyelerle ve Oyunlarla Afet Eğitimi Eğitici Eğitimi” verilmiştir.
- Eğitici öğretmenlerce 81 ilde (965’i deprem bölgesinde olmak üzere) 4.798 öğretmene, “Hikâye ve Oyunlarla Afet Eğitimi” verilmiştir.

- Tüm illerde eğitimcilerce 264.694 öğrenciye (26.400’ü deprem bölgesinden, 3.555’i engelli, 314’ü yabancı uyruklu olmak üzere) afete hazırlık eğitimi verilmiştir.
- İlk Yardım temalı; 25 Video,15 afiş senaryosu, 200 Fotoğraf, 5 etkileşimli içerik senaryosu hazırlanmıştır.
- 82 Milli Eğitim Bakanlığı İlk Yardım Eğitim Merkezi (MEB İYEM) Mesul Müdürüne “İlk Yardım Elçisi” eğitimi verilmiş, bunlar da 810 İlk Yardım Elçisi yetiştirmiştir. Elçiler aracılığı ile 25 binden fazla öğrenciye ulaşılarak ilk yardım farkındalığı oluşturulmuştur.
- 10 pilot okulda ‘İlk Yardım’ içerikli duvar giydirmesi yapılmış ve dolaylı olarak 8-10 bin öğrenciye ilk yardım farkındalığı oluşturmak üzere ulaşılmıştır.
- mebakub.meb.gov.tr internet sayfası ve içerikleri dolaylı olarak tüm öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına sunularak proje çıktıları yaygınlaştırılmıştır.
- İlk yardım internet sayfası <https://ilkyardim.meb.gov.tr/> ve içerikler dolaylı olarak tüm öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına sunularak proje çıktıları yaygınlaştırılmıştır.

Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı

İlk uygulaması 2022 yılında gerçekleştirilen Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı, MEB tarafından hazırlanan ve 9 Eylül 2023 tarihinde 32304 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği” ile ulusal izleme araştırması niteliği kazanmıştır. İki yıllık döngüler hâlinde yapılan bu sınavla öğrencilerin dil becerilerine ilişkin yeterliklerinin sistematik olarak tespit edilmesi, böylece Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı dersleri öğretim programlarına, öğretmen yeterliklerine ve ders materyallerine yönelik bulgularla bu alanda etkili politika önerilerinin geliştirilmesi planlanmaktadır.

2024 uygulaması, 24 Nisan-10 Mayıs 2024 tarihleri arasında örneklem olarak belirlenen 40 ilden 653 okul ve 10.665 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin dil becerilerini edinme düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenebilmesi amacıyla sınavın ardından yönetici, öğretmen ve öğrenci anketleri uygulanmıştır. 2024 uygulamasının rapor hazırlama süreci devam etmektedir.

Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı’yla ilgili olarak aşağıda belirtilen çalışmaların yapılması planlanmaktadır:

- Öğretim programlarının değişmesi dolayısıyla yeni öğrenme çıktıları ile uyumlu yeterlikler belirlenecektir.
- Güncellenen yeterliklerden hareketle sistemdeki sorular gözden geçirilecektir.
- Yeni sorular yazılacak ve soru havuzu geliştirilecektir.
- 2026 uygulamasının pilotlama çalışmaları yapılacaktır.
- Uygulama sonuçlarına yönelik puanlama çalışmaları gerçekleştirilecektir.
- Konuşma ve dinleme/izleme oturumlarında kullanılan kulaklıkların sayısı artırılabilecektir.

Akıllı Eğitim Haritası

Cumhuriyetimizin 100. Yılına yakışır bir şekilde köklü eğitim tarihimizi tüm halkımıza özellikle gençlerimize tanıtmak ve Cumhuriyetimizin 100 yıllık süreçte eğitim ve eğitim teknolojileri adına yaptığı faaliyetleri, eğitim teknolojilerinin gelişimini ve dönüşümünü anlatmak amacıyla “Akıllı Eğitim Haritası” projesi hayata geçirilmiştir. Akıllı Eğitim Haritası’nda 1950’den günümüze MEB tarafından gerçekleştirilen her türlü faaliyet haritaya tarih ve mekânları ile birlikte aktarılmaya çalışılmıştır. Eğitim teknolojilerinin serüveninin yansıtıldığı akıllı haritamız sürekli güncellenerek canlı tutulmaya çalışılacaktır.

MEB-KİT

MEB-KİT, kodlama serüveninde rehberlik edecek, ihtiyaçlara uygun olarak tasarlanmış bir eğitim setidir. Her seviyeden öğrenciye hitap eden bu kit, öğrenciyi adım adım ilerleten araçlar ve kaynaklarla donatılmıştır. Hayal gücünüzü gerçeğe dönüştürmenize yardımcı olurken, proje geliştirme sürecinizde karşılaşılabileceğiniz zorlukları aşmanıza da destek sağlar.

EBA VR

VRLab Academy, sanal gerçeklik teknolojisi ile sürükleyici ve etkileşimli öğrenme deneyimleri sunan öncü bir eğitim platformudur. VRLab Academy; fen bilimleri, fizik, kimya ve biyolojiden nükleer fizik ve tıbbi biyokimyaya kadar geniş bir yelpazede sanal laboratuvar deneyleri sunmaktadır. Pedagojik yaklaşıma uygun, ulusal ve uluslararası müfredatlarla uyumlu, gerçek bilimsel metodoloji ve formüllere dayalı olarak oluşturulan sürükleyici ve etkileşimli öğrenme deneyimleri sayesinde anlamlı ve kalıcı öğrenmeye imkân sağlamaktadır. Oyunlaştırma ve yapay zekâ araçlarıyla desteklenen yenilikçi yaklaşımlar geliştirerek öğrenmeyi daha etkili ve eğlenceli hale getirmeyi amaçlamaktadır.

EBA Akademi

Öğrenciler için ücretsiz çevrimiçi eğitimler (kodlama, robotik, yapay zekâ, finansal okuryazarlık, girişimcilik vb.) sunan yenilikçi bir öğrenme platformudur. Öğrencilere, kişiselleştirilmiş eğitim fırsatları sunarak farklı branşlara yönelik olarak günümüzün gereksinimlerine uygun bilgi ve becerileri kazanmasını sağlamak hedeflenmiştir. Ayrıca platform sunduğu interaktif içeriklerle öğrencilerin eğitimlere her an her yerden erişmesini sağlayarak öğrenme sürecini daha esnek ve erişilebilir hale getirir.

GençTek

GençTek, Millî Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda, bilişim teknolojileri alanında çalışma gerçekleştirmek isteyen, çalışmalar yürüten ya da mevcut çalışmalarının etkisini artırmak isteyen öğrencilerin ve danışman öğretmenlerin desteklendiği, birbirleriyle ve paydaşlarla iletişim ve iş birliğinin sağlandığı akran öğrenme modeline dayanan, Genç Bilişim Ekosistemidir.

e-Müfredat

Eğitimde dijital dönüşümü destekleyen, öğretmen ve yöneticilere müfredat ile ilgili güncel bilgilere erişim sağlayan yenilikçi bir platformdur. Müfredat programlarının elektronik ortama kaydedildiği, programların onay sürecinin işletildiği, öğrenme çıktılarının farklı platformlara servis edilebileceği bir uygulamadır. Eğitimciler için teknoloji kullanımı desteklenerek müfredat uyumlu ders planlamaları kolaylaştırılmakta ve eğitimde kalite standartları yükseltilmektedir.

Öğretmen Eğitimi Dijital Ekosistemi Projesi

Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı 2021-2027 (IPA-III) Döneminde desteklenen Öğretmen Eğitimi Dijital Ekosistemi Projesi (Digital Ecosystem for Teacher Training) 1 Şubat 2023 tarihinde uygulanmaya başlamıştır ve 36 ay sürecektir. Millî Eğitim Bakanlığının faydalanıcısı olduğu proje UNICEF tarafından uygulanmaktadır. Proje ile iş gücü piyasasının gereksinimlerini karşılamak ve engeli olan çocuklar, farklı öğrenme ihtiyaçları olan çocuklar ve mülteci çocuklar da dâhil olmak üzere tüm öğrenciler için dijital teknolojiden yararlanarak öğrenmeyi en üst düzeye çıkarmak amacıyla öğretmenlerin kapasitesini geliştirerek kaliteli dijital eğitim, öğretim ve öğrenim (şoklara karşı dayanıklılık dâhil) sağlamak için ulusal kurumsal kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Projenin hedef kitlesi öğretmenler, okul yöneticileri, öğrenci ve öğrenci velileridir. Proje kapsamında öğretmenlerin meslekî gelişimi için dijital eğitim ekosisteminin güçlendirilmesi ve öğretmenlerin eğitim ve öğretimi dijitalleşme ile destekleyebilme kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi

Güvenli Okullaşma ve Uzaktan Eğitim Projesi, eğitim teknolojileri alanında K12 düzeyindeki tüm öğrenci ve öğretmenlere yönelik bir girişimdir. Projenin amacı, eğitim teknolojilerine yapılan yatırımlarla eğitimin kalitesini ve sürdürülebilirliğini artırmaktır. EBA'nın kullanıcı kapasitesinin artırılması, 51.750 etkileşimli tahtanın kurulması ve 35.000 tahtanın tedarik aşamasına gelmesi gibi önemli çıktılar elde edilmiştir. Ayrıca, dijital beceri ve yenilikçi sınıfların kurulması, EBA'ya yeni nesil içeriklerin eklenmesiyle eğitim teknolojileri ekosisteminin güçlendirilmesi sağlanmıştır.

2024 yılı sonunda hedeflenen süreçler tamamlanmış, EBA platformunun kapasitesi artırılarak eğitimde kesintisizlik sağlanmıştır. Deprem bölgesindeki eğitim altyapısı desteklenmiş, dijital ve yenilikçi sınıflar ile beceri temelli öğrenme süreçlerine yatırım yapılmıştır. Ayrıca, yeni müfredata uygun dijital içerikler geliştirilmiş ve eğitim teknolojileri ekosistemi güçlendirilmiştir. Proje kapsamında, Maarif Modeli'ni destekleyecek dijital içeriklerin geliştirilmesi ve yenilikçi öğrenme ortamlarının oluşturulması çalışmalarına devam edilmektedir.

eTwinning Projesi

eTwinning Projesi, 2024-2025 yıllarını kapsayan süreçte çevrim içi ve yüz yüze eğitimlerle okul ve öğretmen projelerinin değerlendirilmesini tamamlamış olup, bu süreç 2025'te devam edecektir. Proje, FATİH projesiyle sağlanan teknolojik donanımın öğretmenler tarafından daha etkin kullanılmasına olanak tanımaktadır. eTwinning sayesinde öğretmenlerin dil becerileri ve kültürlerarası iletişim yetkinlikleri artmış, bazı projeler ERASMUS+ programına dâhil edilmiştir. Türkiye, 46 Avrupa ülkesi arasında özel ödüller kazanarak ulusal ve Avrupa düzeyinde başarılar elde etmiştir. Proje kapsamında 81 ilde koordinatörler, değerlendiriciler ve içerik geliştiriciler görev almakta, öğretmenlere çevrim içi ve yüz yüze eğitimler düzenlenmektedir. Gelecek süreçte, Türkiye'nin 46 ülke arasında birinci sıradaki yerini koruması ve öğretmenlerin daha nitelikli projeler yürütmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda eğitimlerin devam etmesi ve mevcut proje ağının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bakanlık, eTwinning öğretim süreçlerinin etkin kullanımı için destekleyici bir rol üstlenirken, yerelde öğretmenlere verilen desteğin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli

Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli öğrencilerimizin hedef dile maruz kalma sürelerini etkili ve verimli hale getirerek yeni bir dil öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak ve Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı (CEFR) doğrultusunda dört temel dil becerisini kalıcı hâle getirerek dili etkili bir şekilde kullanmaları hedeflenmiştir. Öğrencilerimizin yabancı dil alanındaki yeterlik ve yetkinliklerinin artırılması amacıyla 2023-2024 eğitim öğretim yılında Bakanlığımızca Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli pilot uygulaması 26 ilde yer alan 32 okulda başlatılmıştır. Süreçte yapılan izleme ve değerlendirme çalışmaları sonucunda sahadan olumlu dönütler alınmıştır. 2024-2025 eğitim öğretim yılında pilot uygulama yapılan 32 okulun 5. ve 6. sınıflarında, uygulamaya yeni dâhil edilen 267 okulun ise 5. sınıflarında olmak üzere 81 ildeki 299 okulda Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli uygulanacaktır. Çoklu Yabancı Dil Eğitim Modeli MEB 2024-2028 Stratejik Planı'nda yer almakta olup ortaokulda 5. sınıftan başlanarak kademeli olarak 6, 7 ve 8. sınıflarda da uygulanmaktadır.

Yabancı Dil Eğitiminin Geliştirilmesi (YADEG) Projesi

Yabancı Dil Eğitiminin Geliştirilmesi Projesi (YADEG), Türkiye'de yabancı dil eğitimi uluslararası standartlara uygun hale getirmeyi amaçlayan çok yönlü bir projedir. 2021 yılında kabul edilen proje kapsamında, yabancı dil eğitimi ve Türkçe öğretimine yönelik çeşitli bilimsel çalışmalar yapılmış, iki önemli konferans düzenlenmiştir. Ayrıca, Türkçe öğretimi üzerine akademik yaklaşımlar geliştirilmiş ve Türkçe'nin korunması ve geliştirilmesi için adımlar atılmıştır.

Proje, eğitimde kaliteyi artırmayı hedefleyen bir dizi faaliyetle yürütülmektedir. Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin Türkçeye çevrilmesi ve İngilizce öğretmenlerinin meslekî gelişimi için eğitim setlerinin hazırlanması önemli adımlardandır. Ayrıca, öğretmenlere yönelik eğitimler şelale modeliyle yaygınlaştırılmış ve 2021-2024 yılları arasında binlerce öğretmene ulaşılmıştır. 2025'te daha fazla eğitim düzenlenmesi planlanmaktadır.

Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Kalitesinin Artırılması Projesi

Türkiye'de yabancı dil eğitiminin kalitesini uluslararası ve veriye dayalı standartlarla, özellikle Bakanlığımızın yabancı dil öğretim programlarında uygulanan Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM) ile uyumlu bir şekilde artırmak amacıyla Avrupa Konseyi işbirliği ile IPA III Projesi Enhancing Foreign Language Education Quality in Türkiye (Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Kalitesinin Artırılması) hazırlamıştır. Hâlihazırda proje ilgililik ve olgunluk değerlendirmelerini geçmiştir. Projenin Description of Action belgesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan ve AB Türkiye Delegasyonundan gelen dönütlere göre revize edilmiştir. Ardından Finansman anlaşması Türkiye Büyük Millet Meclisinde 2023 Aralık ayında kabul edilmiştir. 2024 yılı içinde projenin bütçelendirilmesi beklenmektedir. Bu çerçevede Şubat/Mart 2024'te proje faaliyetlerine başlanması ve 2028 yılında projenin tamamlanması planlanmaktadır.

Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminde Kalitenin Yükseltilmesi Projesi

AB ve Avrupa Konseyi ortak finansmanı ile Avrupa Konseyi ve Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı iş birliği ile yürütülmekte olan “Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminde Kalitenin Yükseltilmesi” (Enhancing Foreign Language Education Quality in Türkiye) projesinin amacı Türkiye’de yabancı dil eğitiminin kalitesini uluslararası ve veriye dayalı standartlarla, özellikle Bakanlığımızın yabancı dil öğretim programlarında uygulanan Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (D-AOBM) ile uyumlu bir şekilde artırmaktır. Proje 2024-2029 yıllarını kapsamaktadır. Bu proje ile yabancı dil eğitimine ilişkin kanıta dayalı politika önerileri geliştirmek ve yabancı dil yeterlik testleri ve dijital öğretim materyalleri geliştirerek yabancı dil öğretim sürecinin kalitesini arttırmak hedeflenmektedir.

2023-2024 Öğretim Yılı Eğitim ve Öğretim Desteği

2023-2024 Eğitim ve Öğretim yılında Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı İlçelerindeki Özel Okullarda Öğrenim Gören/Görececek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin Tebliğ Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Bu çerçevede, özel okullarda öğrenim gören/görececek öğrenciler için verilecek eğitim ve öğretim desteğiyle ilgili “2023-2024 Eğitim ve Öğretim Yılında Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı İlçelerindeki Özel Okullarda Öğrenim Gören/Görececek Öğrenciler İçin Eğitim ve Öğretim Desteği Verilmesine İlişkin e-Kılavuz” hazırlanarak “<http://ookgm.meb.gov.tr>” internet adresinde yayımlanmıştır. 6 Şubat depremi kapsamındaki söz konusu 2023-2024 Öğretim Yılı Eğitim ve Öğretim Desteği alan öğrenci sayısı 22.982 olmuştur.

Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA)

Küresel değişimler ve tüm Dünyayı etkisi altına alan pandemi nedeniyle öğretmenlerin ve yöneticilerin meslekî gelişimlerinin desteklenmesinde bilgi teknolojilerinden yararlanma gereği ortaya çıkmış ve 24 Ocak 2022 tarihinde ÖBA kurulmuştur. ÖBA, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin meslekî gelişimlerini uzaktan eğitim yoluyla desteklemeye yönelik oluşturulan bir platformdur. ÖBA, meslekî gelişim için bir buluşma noktası olmasının yanında iyi uygulamaların paylaşılmasına da ev sahipliği yapabilecek şekilde tasarlanmıştır. ÖBA platformunda; ÖBA Merkezi hizmet içi eğitim başvuru ve uzaktan eğitim faaliyetleri, senkron ve asenkron şekilde uzaktan eğitim yoluyla düzenlenen hizmet içi eğitimler, sanal kütüphane, meslekî gelişim toplulukları, öğretmen-yönetici hareketlilik programları, öğretmenlerimizce gerçekleştirilen iyi uygulamaların tanıtımı gibi uygulamalar bulunmaktadır.

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Projesi

Akademik Becerilerin İzlenmesi ve Değerlendirilmesi (ABİDE) araştırması öğrencilerin öğrendikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamlarında ne kadar etkili bir şekilde kullanabildiklerini ve üst düzey zihinsel becerilerini ölçmek amacıyla Bakanlığımız tarafından geliştirilmiştir. Bu araştırma, ilkököl 4. sınıf, ortaokul 8. sınıf ve ortaöğretim 10. sınıf düzeyindeki öğrencilerin aldıkları örgün eğitimin günlük hayat becerilerine yansımalarını değerlendirmeyi hedefler. Öğrencilerin problem çözme, eleştirel düşünme, analiz etme gibi üst düzey becerilerini ölçmek için tasarlanan ABİDE araştırmasında, farklı madde türleri kullanılmaktadır. Araştırma, öğrencilerin eğitim sürecinde elde ettikleri bilgi ve becerilerin gerçek hayattaki kullanımına odaklanarak eğitim sisteminin etkinliğini değerlendirmeye ve iyileştirmeye yönelik önemli bir adımı temsil etmektedir.

ABİDE araştırması; 4, 8 ve 10. sınıf düzeyinde örneklem alınarak gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmada kullanılan örneklem, Türkiye'nin her ilini temsil edecek şekilde tasarlanmaktadır. Böylece ülke genelinde öğrencilerin akademik becerileri ve başarılarını etkileyen faktörler hakkında geniş kapsamlı ve temsil edici veriler elde edilebilmektedir. Her ildeki farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapılar göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışma kapsamında öğrenci, öğretmen ve yöneticilere uygulanan anketler ile eğitim sisteminin tüm Türkiye çapındaki durumu kapsamlı bir şekilde değerlendirilebilmektedir.

Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı

Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı; “1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 10. maddesine istinaden Türkçenin korunması ve geliştirilmesi amacıyla öğrencilerin ilkökul, ortaokul ve lise düzeylerindeki öğretim süreçleri boyunca kazandıkları okuma, dinleme izleme, konuşma, yazma dil becerilerinin ölçülmesine yönelik Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bir izleme sınavıdır. Bu sınav Aralık 2019’da, farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin dört temel dil becerisine ilişkin yeterliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmeye başlanmıştır.

Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı, e-Sınav salonlarında tümüyle elektronik ortamda, öğrenci adına tanımlanmış bilgisayarlarda gerçekleştirilmekte ve okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma oturumlarından oluşmaktadır. Konuşma ve dinleme/izleme oturumlarında ortam seslerini geçirmeyen kulaklıklar kullanılmaktadır. Çoktan seçmeli ve açık uçlu soru ve görevler aracılığıyla öğrencilerin Türkçe dört becerideki yeterliklerini ölçmek hedeflenmektedir. Bu soruların hazırlanması ve puanlanması amacıyla sınıf, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine yönelik eğitimler verilmekte öğretmenlerin bu konudaki meslekî gelişimlerine katkı sağlanmaktadır.

Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı, MEB tarafından hazırlanan ve 9 Eylül 2023 tarihinde 32304 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği” ile ulusal izleme araştırması niteliği kazanmıştır. İki yıllık döngüler hâlinde yapılan bu sınavla öğrencilerin dil becerilerine ilişkin yeterliklerinin sistematik olarak tespit edilmesi, böylece Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı dersleri öğretim programlarına, öğretmen yeterliklerine ve ders materyallerine yönelik bulgularla bu alanda etkili politika önerilerinin geliştirilmesi planlanmaktadır.

Elektronik İçerikler

Elektronik eğitim içeriklerinin taslak ders kitaplarını zenginleştirmede daha yaygın kullanılmasına yönelik Ders Kitapları Elektronik Eğitim İçerikleri Tablosu hazırlanmıştır. Söz konusu içeriklerin güncelleme ve zenginleştirme çalışmalarına devam edilecektir. Böylelikle başvurusu yapılacak taslak ders kitaplarının öğrenme sürecini destekleyici farklı e-içeriklerle zenginleştirilmiş olarak hazırlanması amaçlanmıştır.

Yapay Zekâ Destekli Ulusal Meslekî İlgî Envanteri Geliştirilmesi

Meslekî rehberlik hizmetleri kapsamında lise ve ortaokulda okuyan öğrencilerimizin meslekî ilgilerinin belirlenmesine yönelik ölçme aracı geliştirilme çalışmaları yürütülmektedir. Bu envanter ile öğrencilerin ilgileri konusunda kendilerini tanımaları ve mesleki seçeneklerini fark etmelerinin sağlanması planlanmaktadır. Meslekî ilgi envanteri geliştirilme süreci tamamlandıktan sonra yapay zekâ tabanlı olarak hizmete sunulacaktır.

Ulusal Meslekî Beceri Envanteri Geliştirilmesi

Meslekî rehberlik hizmetleri kapsamında lise ve ortaokulda okuyan öğrencilerimizin meslekî becerilerinin belirlenmesine yönelik ölçme aracı geliştirilme çalışmaları yürütülmektedir. Envanterin amacı 8. sınıf öğrencilerinin mesleki karar verme süreçlerinde ve 9. sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 53 alan ve 114 dala uygun olarak öğrencilerin alan ve dal seçimlerinde kendilerini tanımları ve mesleki seçeneklerini fark etmelerinin sağlanması planlanmaktadır.

2022

Ortaöğretimde Devam ve Okullaşma Oranlarının Artırılması Projesi (IPA II)

Ortaöğretimin zorunlu eğitim kapsamında olduğu dikkate alındığında, öğrencilere okul içinde ve dışında kendilerini gerçekleştirmelerine katkı sağlayacak etkinlikler ve bu etkinlikler için gerekli ortamların sağlanması, bireyselleştirilmiş öğrenme, telafi ve yetiştirme kurslarıyla öğrencilerin kendi hızında öğrenmelerinin önünü açarak akademik başarısızlığın devam oranlarını düşürmesinin önüne geçilmesi önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda Avrupa Birliği Katılım Öncesi Malî Yardım Aracı (IPA II) kapsamında hazırlanan proje ile ortaöğretim kademelerinde herkesin eğitime erişiminin sağlanması ve okuldan erken ayrılma/devamsızlık ile mücadele edilmesi yolu ile eğitim ve beceri düzeylerinin artırılması amaçlanmakta olup ortaöğretimde öğrencilerin okula aidiyet duygularının geliştirilmesi, okul ortamlarının cazip hale getirilmesi, okuldaki motivasyonlarının iyileştirilmesi ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılarak devam ve okullaşma oranlarının artırılması da projenin genel hedefleridir.

Pansiyonları İyileştirme ve Geliştirme Projesi (PİGEP)

Bakanlığımıza bağlı okul pansiyonlarımızda barınan öğrencilerimize ev ortamı sıcaklığını sunmak, yeni yaşam alanları oluşturmak, öğrencilerimizi sanatla ve bilimle buluşturmak, öğrenci ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak donatım ve onarım ihtiyaçlarını gidermek amacıyla PİGEP hazırlanmıştır. Proje kapsamında; okul pansiyonlarında mevcut alanlar (yatakhane, yemekhane ve etüt salonları) standart hale getirilecek ayrıca uygun alanı olan okul pansiyonlarında sanat ve müzik atölyesi, bilim atölyesi ve açık adres köşesi adı verilen ortak yaşam alanı gibi öğrencilerin ders dışındaki zamanlarını değerlendirebilecekleri yeni alanlar oluşturulabilmesi amaçlanmaktadır. PİGEP 2022-2024 yıllarını kapsayacak şekilde uygulanmaya başlanmıştır.

Etkileşimli Ders Kitapları

2021-2022 eğitim öğretim yılında Bakanlığımızca tarafından hazırlanan ders kitapları etkileşimli tahtaya uygun hale getirilmiştir. Kitaplar farklı e-içeriklerle zenginleştirilmiştir. E-içerik geliştirme ve etkileşimli kitaba ekleme çalışmaları devam etmektedir. Kitaplarda yapılan güncellemeler Bakanlığımızca takip edilmekte olup her değişiklik kitaplara yansıtılmaktadır. Ayrıca basılı olarak hazırlanan ders kitapları ders anlatım videoları, ders anlatım sunuları, konu özetleri ile karekodlar aracılığıyla zenginleştirme çalışmaları da devam etmektedir Söz konusu içeriklerin güncelleme ve zenginleştirme çalışmalarına devam edilecektir.

Mobil Soru Bankası Uygulaması

9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin çalışmalarında yardımcı olmak üzere OGMMATERYAL Soru Bankası mobil uygulaması Appstore ve Playstore üzerinden ücretsiz erişime açılmıştır. Hazırlanan mobil uygulamada, Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, felsefe grubu, matematik, fizik, kimya, biyoloji ve İngilizce derslerine ait ünitelerden oluşan tüm müfredatı kapsayan öğrencilerin edindikleri bilgileri günlük yaşamlarında kullanma becerilerini de ölçecek şekilde hazırlanmış sorular bulunmaktadır.

YKS Kampı

12. sınıf düzeyinde öğrenim gören ve mezun öğrencilere yönelik, 2021-2022 eğitim öğretim yılı için 14 Şubat 2022 tarihinden itibaren biyoloji, coğrafya, felsefe, fizik, İngilizce, kimya, matematik, tarih, Türk dili ve edebiyatı derslerine ait YKS soru çözümleri Haziran ayının ilk haftasına kadar Bakanlığımız Youtube kanalından canlı olarak yayınlanmaya devam edecektir. Ayrıca YKS ye hazırlanan öğrencilere yönelik tüm dersleri içeren soru çözüm testleri ve videolarına, konu anlatım videolarına, mini denemelere “OGMMATERYAL” web sitesinden ulaşılmaktadır.

Çalışma Defterleri

Öğrenci ve öğretmenlere destek olmak üzere tüm sınıf ve kademelerde kaynak çeşitliliğini artırmak amacıyla temel derslere yönelik çalışma defteri hazırlanarak her ayın başında “yardimcikaynaklar.meb.gov.tr” ve “OGMMATERYAL” e-İçerik ambarından öğrenci ve öğretmenlere sunulmaya başlanmıştır. Çalışma defterleri oyunlaştırılmış konu özeti, eşleştirme, boşluk doldurma, bulmaca, açık uçlu sorular, çoktan seçmeli sorular ile zenginleştirilerek hazırlanmaktadır. Her ayın başında yıllık plana uygun yenilenerek temel derslere (Türk dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, İngilizce) yönelik hazırlanan çalışma defterlerine ait çalışmalara devam edilmektedir.

Dijital Dünyanın Araştırma ve Öğrenme İmkânları: “Dijital Öğrenme Köprüsü”

Dijital dünyanın avantajlarından biri araştırma alanlarını ve imkânlarını elimizin altına getirmesi ve bir tık ile onlara ulaşmamızı sağlamasıdır. Yapılan araştırmalar ve çalışmalara geniş kaynak erişimi, hız ve kolaylık, güncellik, veri analizi araçları ve çeşitlilik gibi imkânlar sunan dijital veri ortamları bu çalışmalara önemli katkılar sunmaktadır. Bu kapsamda, öğrenci ve öğretmenlerimizin, derslerinde, araştırmalarında ve proje çalışmalarında istifade edebilecekleri faydalı linklerin yer aldığı “Dijital Öğrenme Köprüsü” Bakanlığımızca hazırlanarak öğrenci ve öğretmenlerimizin hizmetine sunulmuştur. 4 bölümden oluşan “Dijital Öğrenme Köprüsü” öğrenci ve öğretmenlerimizin farklı alanlarda gerçekleştireceği çalışma ve projelerde yararlanabilecekleri toplamda 29 faydalı linkten oluşmaktadır. “Dijital Öğrenme Köprüsü” yeni faydalı linkler tespit edildikçe zenginleştirilmesi hedeflenmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuklar Güvende Ekipleri tarafından Kırsal Bölgelerde Çocuklar İçin Eğitim ve Gelişim Destek Paketleri

Cumhurbaşkanlığı İcraat Programı 180 Günlük Eylem Planları kapsamında kırsal bölgelerde yaşayan çocuklar için önleyici hizmetlere erişimi artırmaya ve fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. 2022-2023 eğitim öğretim yılına hazırlık kapsamında kırsal bölgelerdeki ihtiyaç sahibi ailelerin ilköğretime devam eden çocuklarının psikososyal ve akademik gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla 22 ilde dağıtılmak üzere “Eğitim ve Gelişim Destek Paketleri” hazırlanarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmıştır. Eğitim ve Gelişim Destek Paketlerinin içine sırt çantası, kalemlik, beslenme çantası, boya, defter, kalem gibi malzemelerin yanı sıra Bakanlığımızın hazırladığı Çocuk Dostu Kitap Listesi’ndeki kitaplar da yer almıştır.

14.4 Meslekî Eğitim ve Öğretimde Ulusal Reformlar

2024

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesinin amacı; “Herkesin Bir Mesleği Olmalı anlayışını ilke edinerek sektör iş birlikleriyle mesleki eğitime erişimi ve kaliteyi artırmak, öğrencilerin hayata ve istihdama hazırlanmalarını sağlayarak ülkemizin kalkınması ve refahına katkı sunmak” olarak belirlenmiştir. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, Mesleki ve Teknik Eğitime Erişim, Mesleki ve Teknik Eğitimde İyileştirme ve Mesleki ve Teknik Eğitimde İstihdam olmak üzere 3 ana tema altında, 3 politika doğrultusunda 74 strateji üzerine kurgulanmıştır.

2023 Ağustos ayından itibaren 40’tan fazla ilde, meslekî ve teknik eğitimin tüm paydaşlarıyla gerçekleştirilen sektör istişare ve il değerlendirme toplantıları doğrultusunda gerçekleştirilerek meslekî eğitimdeki mevcut sorunlar tespit edilmiş ve sorun alanlarına çözüm üretmek hedeflenmiştir. Bu doğrultuda tespit edilen sorunların çözüme ulaştırılması için çalıştaylar düzenlenmiş, üst politika belgeleri analiz edilmiştir. Ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü yetiştirmek amacıyla 12. Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı 2024 Yılı Programı, 2024-2026 Orta Vadeli Program ve MEB Stratejik Planının (2024-2028) önelediği hedefler doğrultusunda meslekî ve teknik eğitimde yeni bir vizyon oluşturulması için hazırlanan Meslekî ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, 10.08.2024 tarihli ve 32628 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Meslekî ve Teknik Eğitim Politika Belgesinde Yer Alan Politikalar

Öğrencilerin eğitim süreçlerini daha nitelikli hâle getirmek ve iş hayatındaki güncellemelere uyum sağlayan bir eğitim süreci oluşturmak amacıyla; eğitim ortamlarının sektörle iş birliği içerisinde geliştirilmesi, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları içerisindeki öğrencilerin fırsat eşitliği temelinde sektörel yoğunluğun bulunduğu yerlerdeki işletmelerde mesleki eğitime katılımlarını sağlayarak mesleki yeterliliklerinin artırılması, öğretim programı, öğretmen kaynağı, atölye ve laboratuvar donanımı ve hitap ettiği sektörler bakımından birbiriyle ilişkili ve birbirini destekleyici meslek alanları birlikte uygulanarak okullarda belirli sektör kümelenmelerinin sağlanması, mal ve hizmet üretimi yapan işletmelerin üretim tecrübeleri ve altyapılarının mesleki eğitim faaliyetleri ile birleştirilmesine yönelik iş birliği temelinde iş gücü piyasası ihtiyaçlarına uyumun güçlendirmesi amacıyla sektör içi, sektöre entegre, bölge okulu ve ihtisas okulu modellerinin hayata geçirilmesi, öğretim programlarının sektördeki güncel gelişmeler doğrultusunda güncellenmesi, öğretmenlerin mesleki becerilerinin artırılması ve Sektörel Mükemmeliyet Merkezlerinin geliştirilerek sektör deneyimi kazanması çalışmalarına yer verilmiştir.

Mesleki eğitimin önceliklerinden olan mesleki eğitim alan öğrencilerin istihdam olanaklarının artırılması konusunda öğrencilerin girişimcilik, finans, işletme, kriz yönetimi yeterliliklerinin artırılması, mezunların takip edilebileceği bir veri tabanının oluşturulması, ihtiyaç duyulan meslek alanlarında ihtisaslaşmanın sağlanması, sertifika ve kurs programlarının hayata geçirilmesi, sektör çalışanlarının da eğitim sistemine entegre olmasını sağlamak amacıyla usta öğreticilere yönelik meslek etiği ve iş pedagojisi eğitimleri düzenlenmesi, öğrencilerin uluslararası şirketlerde işletmelerde meslekî eğitim yapması için çalışmalar yürütülmesi planlanmıştır.

Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi (PIKTES+)

“Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi (PIKTES+)” kapsamında eylül ayında ilkokula başlayacak (5-6 yaş grubu) olmasına rağmen okul öncesi eğitimden yararlanamamış Türk ve yabancı uyruklu çocukların okula hazır bulunuşluk düzeylerini artırmak ve ilkokula akranlarıyla eşit şartlarda başlamalarını sağlamak amacıyla Bakanlığımız tarafından yürütülen erken çocukluk eğitimine destek verilmektedir. PIKTES+’ın yürütülmeye başlandığı 1 Kasım 2022 tarihinden itibaren erken çocukluk eğitimine erişimi artırmak amacıyla yaz döneminde proje illerinde tarama çalışmaları yapılarak yabancı uyruklu çocukların okul öncesi eğitime yönlendirilmesi, ailelere okul öncesi eğitim hakkında bilgi verilmesi ve ailelerin okula kayıt konusunda bilgilendirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmüştür. Projenin başlangıcından bugüne 23.915 çocuk, erken çocukluk eğitiminden yararlanmıştır. Ayrıca eğitim ortamının niteliğini artırmak için yaz döneminde erken çocukluk eğitimi veren okullara donatım, kırtasiye ve eğitim materyali setleri gönderilmektedir.

Dijital Benim İşim Projesi

Halk eğitimi merkezlerinde öğrenim gören kadınlara dijital okuryazarlık ve meslekî alanlarda eğitimler verilerek dijital becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlanmasının amaçlandığı proje Türkiye Vodafone Vakfı ile işbirliğinde yürütülmektedir. Proje dâhilinde 2 farklı kurs programı (Dijital Okuryazarlık ve Dijital Pazarlama) hazırlanarak MEB müfredatına dâhil edilmiştir.

Projenin 1.fazında 5117 ve 2. fazında ise 9365 kadın kursiyere “Dijital Okuryazarlık” ve “Dijital Pazarlama” eğitimleri verilmiş, 86 kursiyer istihdam edilmiştir. Projenin III. fazında ise; üçü deprem felaketinden etkilenen 20 ilde (Adıyaman, Kahramanmaraş, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Elazığ, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kastamonu, Manisa, Mersin, Samsun, Sivas, Tekirdağ, Trabzon, Van) “Dijital Okuryazarlık” ve “Dijital Pazarlama” eğitimleri verilmiş, depremden etkilenen Adıyaman, Kahramanmaraş ve Hatay illerine toplamda 15 konteyner sınıf kurulmuş, donatımları yapılmıştır. III. Fazda 752 eğitim verilmiş, 28.458 kadın kursiyere ulaşılmıştır. Haziran 2024 tarihinden itibaren devam eden projenin IV. fazı ise 11 deprem ilinde (Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa) “Dijital Okuryazarlık” ve “Dijital Pazarlama” eğitimleri devam etmektedir. Ayrıca devam eden bu fazda 11 ile 11 “Dijital Sınıf” kurulmuştur.

Renovasyon ve Tadilat Yoluyla Halk Eğitimi Merkezlerinin Döner Sermayesinin Desteklenmesi

Renovasyon ve Tadilat Yoluyla Halk Eğitimi Merkezlerinin Döner Sermayesinin Desteklenmesi projesi, MEB ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) işbirliğinde, Suriyelilerin yoğun olduğu illerdeki halk eğitimi merkezlerinin üretime yönelik atölyelerinin yenilenmesini amaçlamaktadır. Proje, Suriyeli ve ihtiyaç sahibi Türk öğrencilerin ürettikleri ürünleri kazanca dönüştürmeyi, aynı zamanda halk eğitimi merkezlerinin döner sermayelerine katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bu sayede kursiyerler, eğitim aldıkları mesleklerle aile bütçelerine katkı yapabilmektedirler.

2022’de Polatlı, Beypazarı ve Çubuk Halk Eğitimi Merkezlerinde tekstil ve aşçılık atölyeleri kuruldu. 2023’te ise 6 ilde 9 merkezde 27 atölye yenilendi ve yeni ekipmanlar sağlandı. Ayrıca, ek olarak bazı illere bilişim teknolojileri ve tekstil ekipmanları desteği verilmiştir. 2024’te 4 ilde 8 halk eğitimi merkezinde 24 yeni atölye kurulmuş ve tekstil ile diğer alanlarda destek sağlanmıştır. Bu projeye halk eğitimi merkezlerinin üretim kapasitesinin artırılması ve kursiyerlerin daha fazla gelir elde etmesi amaçlanmaktadır.

Halk Eğitimi Merkezlerinin Kapasitesinin Artırılması Projesi

2024 yılında halk eğitimi merkezlerinin kurumsal kapasitelerini güçlendirmek, eğitimde kalite ve verimliliği artırmak ve hayat boyu öğrenme faaliyetlerini daha erişilebilir ve sürdürülebilir hâle getirmek amacıyla başlatılmıştır. Türkiye genelinde 1000 halk eğitimi merkezinde uygulanan projenin ikinci fazı 2025 yılında başlamış olup hâlen devam etmektedir. Nisan 2024’te, proje Belçika Eğitim Başkanlığı tarafından Brüksel’de düzenlenen Yaşam Boyu Öğrenme Konferansı’na davet edilerek uluslararası düzeyde tanıtılmış ve iyi uygulama örnekleri arasında yer almıştır.

İlk uygulama döneminde, kurumların mevcut durumları öz değerlendirme, saha ziyaretleri ve veri temelli analizlerle incelenmiş; özellikle Ar-Ge ve proje üretimi alanlarında merkez yöneticilerine ve personele yönelik proje yönetimi ve Ar-Ge eğitimleri düzenlenmiştir. Ayrıca dijital altyapının güçlendirilmesi ve HEMBA platformunun etkin kullanımıyla birlikte merkezlerin dijitalleşme sürecine katkı sağlanmıştır.

Öğretim Materyali ve Dijital İçerik Çalışmaları

MEB tarafından geliştirilen “Materyal Takip Sistemi”, ilkokul ve ortaokullarda yüz yüze ve uzaktan eğitimde kullanılacak tüm içeriklerin sistematik olarak incelenip öğrenci ve öğretmenlerin erişimine sunulmasını sağlamaktadır. EBA platformu üzerinden erişilebilen tegmateriyal.eba.gov.tr adresi, öğrenciler ve öğretmenler için zengin içerikler sunmaktadır. Şu ana kadar yaklaşık 3400 içerik yüklenmiş, 2-8. sınıflar için resimli İngilizce kelime kartları ve çeşitli dijital içerikler hazırlanarak uzaktan eğitimde kullanılmak üzere yayınlanmıştır.

Bakanlık, içeriklerin yönetimini daha verimli hale getirmek amacıyla EBA platformu üzerinden tüm içerikleri merkezi bir sistemde toplamayı hedeflemiştir. 2023 yılı içinde Türkçe ve İngilizce portalları açılmış ve bu platformlarda binlerce içerik paylaşılmıştır. Ayrıca, Dijital Teknolojileri Alanı oluşturularak dijital güvenlik, okuryazarlık ve yazılım konularında toplam 270 adet içerik yayımlanmıştır. İçerik üretim süreci, takip ve revizyonlarla sürekli olarak iyileştirilmektedir.

Yenilenebilir Enerji Sektöründe Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluluklar için İstihdam Edilebilirliğin Artırılması Projesi

Proje, yenilenebilir enerji sektöründe verilecek meslekî eğitimler ve beceri sertifikaları yoluyla 18 yaş üstündeki geçici koruma altındaki 1800 Suriyeli ve ev sahibi topluluk üyesinin istihdam edilebilirliklerini artırarak yarar sağlamayı amaçlamaktadır. Yenilenebilir enerji sektörü, proje kapsamında verilen modelde yerel ve sürdürülebilir ekonomik büyüme, yeşil altyapı yatırımları, düşük vasıflı iş gücünden eğitilmiş iş gücüne geçiş, kapsayıcılık ve enerji sektörüne erişilebilirlik, yerel aktörlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi, toplum gelişimi, uyum ve entegrasyon gibi önemli konulara bir cevap olabilmektedir. Bakanlığımız ile Birleşmiş

Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliği ile yürütülmektedir.

Yenilenebilir Enerji Teknolojileri Fotovoltaik Güneş Panelleri Kurulumu ve Hibrit Sisteme Entegrasyonu (Harmanlanmış Öğrenme Model) kurslarını başarı ile tamamlayan kursiyerler EUROPASS Sertifikası da alarak hem kendi işlerini kurabilmiş hem de sektörde ara eleman olarak istihdam edilmişlerdir. Türkiye Yüzyılı ve kalkınma hedefleri politikalarından yola çıkılarak hazırlanan model ile yenilenebilir enerji sektöründe yerel ve sürdürülebilir ekonomik büyüme, yeşil altyapı yatırımları, düşük vasıflı iş gücünden eğitilmiş iş gücüne geçiş, kapsayıcılık ve enerji sektörüne erişilebilirlik, yerel aktörlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi, toplum gelişimi, uyum ve entegrasyon gibi önemli konulara katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda 10 ilde 11 “Yenilenebilir Enerji Atölyesi” kurulmuş, açılan 128 kurs ile 1875 kursiyere sertifika kazandırılmıştır. Aynı zamanda 4 halk eğitimi merkezinin kendi enerjisini kendisinin karşılayabilmesine imkân sağlayan güneş panelleri kurulumu gerçekleştirilmiştir. Alınan eğitimlerin sektör karşılığını değerlendirebilmek için gerçekleştirilen istihdam veri çalışması sonucunda 470 kursiyerin yenilenebilir enerji sektöründe işe girdiği ya da kendi işini kurduğu bilgisine ulaşılmıştır.

KALFA Programı

Savunma Sanayi Başkanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Arasında KALFA Programı Kapsamında meslekî Eğitim Kursu Düzenlenmesi ve Yürütülmesine İlişkin İşbirliği Protokolü 2023 yılında imzalanmıştır. Bu kapsamda Savunma Sanayi Başkanlığı ve İŞKUR arasında nitelikli işgücü yetiştirmeye yönelik olarak iş birliği yapılmıştır. Ülkemizin savunma sanayi ekosisteminin ihtiyaç duyduğu yetkin insan kaynağını yetiştirmeye katkı sağlamak amacıyla savunma sanayi alanında yetişmiş nitelikli insan gücünün artırılmasına yönelik işbirliği yöntemiyle meslekî eğitim kurslarını düzenlenmiştir. meslekî eğitim kursları; yapısal analiz ve tasarım uzmanı, gömülü sistemler uzmanı, radar ve haberleşme sistemleri uzmanı, itki ve motor sistemleri uzmanı ve siber güvenlik uzmanı mesleklerindedir. Başarıyla mezun olan gençler arasından Savunma Sanayi Başkanlığı tarafından bir istihdam havuzu oluşturulmuş olup bu kişilerin savunma sanayi firmalarında istihdam edilmesi sağlanmaktadır.

Üniversitelerle Meslekî Eğitim İşbirliği

İŞKUR, üniversiteler, teknokent yönetimleri ve sanayi kuruluşlarıyla işbirliği yaparak işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu ara eleman ve nitelikli işgücü yetiştirilmesini amaçlayan mesleki eğitim kursları düzenlemektedir.

Bu doğrultuda İŞKUR ile üniversiteler arasında işgücü piyasasının talep ettiği niteliklerde - özellikle dijitalleşen sanayinin getirdiği yeni meslek alanları olan savunma sanayii, yapay zekâ, siber güvenlik, temiz ve sürdürülebilir enerji alanlarında- işgücünün yetiştirilmesi için kamu-özel sektör işbirliğinde teorik ve uygulamalı eğitimlerin birleştirilmesini içerecek şekilde mesleki eğitim kurslarının düzenlenmesi öngörülmektedir.

Uygulama kapsamında Kurumumuzca yapılan mevzuatsal düzenleme doğrultusunda üniversiteler, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yönetimleri (TGB) veya Organize Sanayi Bölgeleri Yönetimleri (OSB) ile işbirliği içerisinde eğitimler düzenlenmekte olup, bu kapsamda eğitimlerin teorik kısmı üniversite bünyesinde üniversite tarafından belirlenecek eğiticiler aracılığıyla, uygulamalı kısmı ise TGB veya OSB'nin organize ettiği işyerlerinin bünyesinde gerçekleştirilir.

Program kapsamında kursiyerler, üniversitelerde aldıkları teorik eğitim sonrası işverenlerle eşleştirilerek uygulamalı eğitim sürecine dahil edilmekte ve eğitim sonunda üniversiteler tarafından yapılan sınav ve değerlendirmeler sonucunda başarılı olanlara üniversite onaylı sertifika verilmektedir. İşverenler mezun olan kursiyerleri belirli bir süre istihdam etmesigerekmektedir. Eğitime katılan kursiyerlerin zaruri giderleri, genel sağlık sigortası ve iş kazası ile meslek hastalığı sigorta primleri İŞKUR tarafından karşılanırken, eğitim modeli çerçevesinde eğiticilere ek ders ücreti ödenmektedir. İŞKUR'un temel hedefleri arasında bu modelin yaygınlaştırılarak ülke genelinde daha fazla nitelikli mesleki eğitim programının oluşturulması yer almaktadır. Sektörel Mükemmeliyet Merkezlerinin Kurulması Yoluyla Meslekî ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Artırılması

METEK III Projesi

Meslekî Eğitim ve Sektör İş Birliği, Açılacak Olan “15 Mükemmeliyet Merkezi” ile Güçlendirilecektir. Açılacak mükemmeliyet merkezleriyle, öğretmen ve idarecilerin eğitimine odaklanılarak sosyal ortaklar ve özel sektör arasındaki iş birliği artırılacaktır. İş başı öğrenme ve uzaktan öğrenme metotlarıyla meslekî ve teknik ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin özel alan yeterliliklerin geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu merkezler, meslekî alan, meslekî yabancı dil, meslekî eğitime yönelik matematik ve fen alanlarında öğretmenlerin sürekli gelişimini sağlayacaktır. Sektörel mükemmeliyet merkezlerinden 14'ü 25 meslekî alanını, 1'i ise meslekî yabancı dil, meslekî eğitime yönelik matematik ve fen bilimleri alanlarını kapsamaktadır.

Özel Eğitim Alanındaki Reformlar ve Politikalar

Orbit Reader Braille Okuma ve Not Alma Cihazları Dağıtımı: Görme yetersizliği olan öğrenciler için sesli hale getirme ve not alma imkânı sunan 200 adet “Orbit Reader Braille Okuma ve Not Alma” cihazı, Bakanlık ve TURKCELL iş birliğiyle dağıtılmıştır. Özel Eğitim Öğrencileri İçin Yardımcı Kaynaklar, Özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri gibi derslerde yardımcı kaynak destek paketleri hazırlanmış ve 900 etkinlik yayımlanmıştır.

“BİR İZ” Özel Eğitim Programı, TRT iş birliğiyle, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilere yönelik “BİR İZ” adlı özel eğitim programı TRT EBA TV ekranlarında yayınlanmış, öğrencilere yarışma ve etkinliklerle becerilerini sergileme fırsatı sunulmuştur. İşitme Engelli Öğrencilere Dijital Eğitim Platformu (İÇDEP), İşitme yetersizliği olan öğrencilere yönelik “İÇDEP” dijital eğitim platformu kurulmuş ve zengin içerikler sunulmuştur.

EVKİT Taşınabilir Eğitim Materyali, özel gereksinimli bireylerin eğitimine katkı sağlamak amacıyla EVKİT setleri hazırlanmış, ilk aşamada evde eğitim gören öğrencilerimize dağıtılmıştır. Akıllı Baston Projesi, görme yetersizliği olan bireylerin eğitime erişimini ve toplumsal yaşama katılımını desteklemek amacıyla 3.200 adet akıllı baston dağıtılması planlanmış olup 625 baston teslim edilmiştir. Yapay Zekâ Destekli Meslekî İlgi Envanteri, lise ve ortaokul öğrencilerinin meslekî ilgilerini belirlemek amacıyla yapay zekâ tabanlı bir meslekî ilgi envanteri geliştirilmektedir.

Bağımlılık Araştırması, 14-19 yaş arasındaki gençlerde bağımlılık (madde, teknoloji vb.) üzerine yapılan bir araştırma ile risk faktörlerine karşı baş etme becerileri güçlendirilmiştir. Temel Eğitim Düzeyinde Özel Eğitim Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Projesi, gelişimsel yetersizliği olan çocuklar için erken müdahale modeli geliştirilmiş ve uygulama planı oluşturulmuştur. Dijital İçerik Geliştirme Çalışmaları, bilim ve sanat merkezlerinin öğretim amaçlarına uygun dijital içerikler hazırlanmakta ve EBA platformunda öğrenci ve öğretmenlerin kullanımına sunulmaktadır.

BİLSEM Öğretmen Akademisi, bilim ve sanat merkezlerinde görevli öğretmenler için özel yetenekli öğrencilerin gelişimine yönelik eğitimler planlanmıştır. ÖBA Öğretmen Eğitimleri, özel yetenekli öğrencilere yönelik öğretmenlere ÖBA platformu üzerinden eğitim içerikleri hazırlanarak eğitim süreçlerine katkı sağlanacaktır. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri, 2023 yılı içerisinde 48.207 hizmet içi eğitim faaliyeti düzenlenmiş ve 6.810.684 öğretmen katılım sağlamıştır. Aile Eğitimi Kitap Seti, özel eğitim gereksinimi olan bireylerin ailelerine yönelik 53 kitap ve 500 videodan oluşan kapsamlı bir kaynak hazırlanmış ve ailelere rehberlik sağlanmıştır.

Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla materyal üretim ve dağıtım çalışmaları yürütülmektedir. “Özel Çocuklara Özel Materyaller” projesi kapsamında, 2 bin 460 set materyal özel eğitim sınıflarına, destek eğitim odalarına, özel eğitim anaokullarına ve bu yıl ilk defa hastane sınıflarına ulaştırılmıştır.

Bakanlığımız tarafından hazırlanan ve çocuklarımızın edebiyatla buluşmasına ve hayal güçlerinin gelişimine önemli bir katkı sağlayan Özel Eğitim Çocuk Dergisi, yılda iki kez yayımlanmaktadır. Her sayısında farklı bir temayı işleyen dergi, Türk edebiyatının değerli yazar ve çizerlerinin kaleme aldığı şiir, masal, hikâye ve denemelerin yanı sıra resim, karikatür ve çeşitli etkinlik sayfalarıyla zengin bir içerik sunmaktadır. Özel eğitim alanı ile rehberlik ve psikolojik danışma alanında terminoloji birliğini sağlamak amacıyla temel kavramları içeren “Özel Eğitim ve Rehberlik Sözlüğü”nün hazırlanmıştır.

Özel gereksinimli bireylerin eğitim ihtiyaçlarına dair farkındalığı artırmak ve ilgili paydaşları (veli, öğretmen, okul/kurum yöneticileri ve diğer paydaşlar) bilgilendirmek amacıyla kapsamlı bir rehber çalışması başlatılmıştır. Bu çalışma kapsamında, farklı yetersizlik türlerine (örneğin görme yetersizliği, işitme yetersizliği, zihin yetersizliği, otizm spektrum bozukluğu, çoklu yetersizlik, down sendromu, özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, dil ve konuşma güçlüğü, bedensel yetersizlik, iki kere farklı çocuklar) ve özel yetenekli bireylere yönelik bilgi ve güncel araştırmaların yer aldığı, fasiküller hâlinde yayımlanacak bir

kılavuz kitap hazırlanması hedeflenmiştir. Bu çalışma, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin özelliklerini, eğitim ihtiyaçlarını ve onların yaşam kalitesini artırmaya yönelik yenilikçi yaklaşımları geniş bir kitleye ulaştırmayı amaçlamaktadır. Her fasikül, ilgili yetersizlik türüne dair özellikler, eğitim yöntemleri, dünyada yapılan güncel araştırmalar, çevrimiçi kaynaklar (QR kodlarla erişim sağlanacak şekilde) gibi bilgileri içermektedir.

14.5. Yükseköğretimde Ulusal Reformlar

2024

Yapay Zekâ Temelli Ön Lisans/Lisans Programları

Son yıllarda, başta yapay zekâ olmak üzere dijitalleşme ve büyük veri gibi konularda ortaya çıkan insan kaynağı ihtiyacını karşılamak için açılması gereken yeni bölüm ve programların belirlenmesine yönelik YÖK bünyesinde “Yapay Zekâ Temelli Programların Belirlenmesi Çalışma Grubu” kurulmuş, 2023 yılından itibaren yürütülen çalışmalar sonucunda 20 yükseköğretim kurumu bünyesinde 23 lisans, 50 ön lisans programı açılmıştır. Söz konusu programlara 2024 YKS’de 30’ar kontenjan ayrılmıştır. Yeni açılan lisans programları “Veri Bilimi ve Analitiği, Yapay Zekâ ve Makine Öğrenmesi ve Siber Güvenlik Mühendisliği”, ön lisans programları “İmalat Yürütme Sistemleri Operatörlüğü, Ön-Yüz Yazılım Geliştirme, Arka-Yüz Yazılım Geliştirme, Robotik ve Yapay Zekâ, İnsansız Araç Teknikerliği, Otonom Sistemler Teknikerliği, Büyük Veri Analistliği, Oyun Geliştirme ve Programlama, Yapay Zekâ Operatörlüğü, Bulut Bilişim Teknolojileri, Kurumsal Bilişim Uzmanlığı ve Dijital Dönüşüm Elektronik’dir. Açılan yeni programlar haricinde İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde yürütülen Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği Programı, Robotik ve Otonom Sistemler Mühendisliği olarak yeniden yapılandırılmış ve ilk kez 2024 YKS’de öğrenci alımıştır. Ayrıca, İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde Siber Güvenlik Mühendisliği Lisans Programı açılmış olup ilk kez 2024 YKS’de öğrenci alımına başlanmıştır.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu ile İş Birliği

YÖK ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) arasında 16.01.2024 tarihinde “BTK Akademi Ders İçeriklerinin Kullanımı Hakkında İş Birliği Protokolü” imzalanmıştır. Son yıllarda, başta yapay zekâ olmak üzere bütün dünyada dijital teknolojilerde son derece büyük gelişmeler ve dönüşümler gerçekleşmektedir. Dijital teknolojiler alanında yaşanan hızlı gelişmelere paralel olarak, ilgili bütün sektörlerde istihdam edilmek üzere nitelikli insan gücüne duyulan ihtiyacın arttığı açıktır. BTK Akademi tarafından verilen derslerin üniversitelerimizin müfredatlarına/ders havuzuna dâhil edilmesi ve bu derslerin kredilendirilmesine ilişkin çalışmalar YÖK bünyesinde oluşturulan “Çalışma Grubu” marifetiyle gerçekleştirilmeye devam etmektedir. BTK Akademi dersleri öğrenciler tarafından çevrimiçi olarak takip edilecek, sınavlar ise üniversitelerimizde yüz yüze gerçekleştirilecektir. Bu sayede bütün üniversitelerimizdeki öğrencilerin temel düzeyde de olsa yapay zekâ ve dijital teknolojiler konusunda farkındalığa sahip olması mümkün olacaktır.

Üniversite-Sektör İş Birliği

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında üniversite-sektör iş birliği kapsamında 21.02.2024 tarihinde protokol imzalanmıştır. Bu kapsamda, iş dünyamızın ve sektörlerin talepleri doğrultusunda üniversitelerimizde seçmeli derler açılmaya başlamış ve bu derslerin verilmesinde Bakanlığımıza bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarında görev yapanlar veya sektör kuruluşlarından alanında uzman kişiler görev almıştır. Üniversite-sektör iş birliği sayesinde üniversite öğrencileri daha eğitim sürecinde sektörel gelişmelere ve dinamiklere vâkıf olabilecektir. Bu şekilde, hem mezunlarımızın istihdam piyasasına daha hazır bir şekilde girebilmesi hem de sektörlerin ihtiyaç duydukları nitelikli işgücüne daha kolay ulaşabilmeleri mümkün olacaktır.

Araştırma Üniversiteleri, Bölgesel Kalkınma Odaklı Üniversiteler ve Uzmanlaşan Üniversiteler

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda her yıl eğitim öğretim yılı açılışında Üniversitelerin sıralamaları ilan edilmektedir. Üniversitenin Bölgesel faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından 5 (beş) çağrıya çıkmış olup proje kapsamında ihtisas alanları belirlenen üniversiteler ile ilgili detaylı bilgiye <https://bolgeselkalkinma.yok.gov.tr/> web sayfasından ulaşılabilir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından 15 öncelikli bilim alanı ve 25 üniversite arasında eşleştirme gerçekleştirilmiş olup detaylı bilgiye <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/yok-15-bilim-alaninda-25-universiteye-ocelikli-alan-misyonu-verdi.aspx?s=08> web sayfasından ulaşılabilir. 12. Kalkınma Planı öncelikli bilim alanları çerçevesinde güncelleme çalışmaları yapılmaktadır.

Uluslararası Kurumsal Akreditasyon Programı'nın (UKAP) Başlatılması

Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK), yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesini sağlamaya yönelik Kurumsal Akreditasyon Programını (KAP) 2020 yılında başlatmış olup 2025 itibarıyla da sürdürmektedir. Sonucunda akreditasyon kararı alınması nedeniyle Kurumsal Dış Değerlendirme Programından ayrılan KAP, zamanla YÖKAK'ın çeşitli paydaşlarından gelen talepler üzerine uluslararası alanda uygulanmak üzere gerekli düzenlemeler yapılarak geliştirilmiştir. YÖKAK, "Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği"ne 13/7/2023 tarihinde yapılan değişiklikle mevzuatına eklenen UKAP hazırlıklarını 2024 yılında tamamlayarak yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından başvuruları almaya başlamıştır.

YÖKAK bu program ile 2024-2028 Stratejik Planında belirtilen "A5. Yükseköğretim Kalite Kurulu'nun uluslararası tanınırlığını, iş birliğini ve etkinliğini artırmak" amacı çerçevesinde ulusal faaliyetlerini uluslararası bağlama taşımaktadır. YÖKAK'ın 2020 yılında ENQA'ya tam üyeliğiyle başlayan ve 2022'de EQAR tescili alması ile devam eden süreç sayesinde, günümüzde akreditasyon kararları ve Kurumsal Akreditasyon Raporları DEQAR veri tabanında yayınlanmakta, kurumların uluslararası görünürlüğünü artırmaktadır. UKAP sonucunda yayınlanacak değerlendirme raporları da DEQAR'da yayınlanacaktır.

Üretken Yapay Zekâ Etik Rehberi

Üretken Yapay Zekanın (ÜYZ) yükseköğretim süreçlerine entegre edilmesinde etik değerlerin belirlenmesi ve bu değerlere dayalı olarak etik kuralların oluşturulması, bilimsel dürüstlüğün ve bilime olan güvenin korunması açısından kullanım alanındaki riskleri ve fırsatları anlamaya, değerlendirmeye ve risklere karşı önlem almaya katkı sağlamak üzere yükseköğretim kurumlarını bilgilendirmek amacıyla etik rehber hazırlanmıştır.

Organize Sanayi Bölgelerinde Kurulan Meslek Yüksekokulları

OSB MYO Destekleme kapsamında; YÖK tarafından her yılın ocak ayında OSB’lerde kurulan MYO’lara eğitim desteğinin hangi hususlarda verileceğinin ve öğrenci başına verilecek eğitim desteği tutarının belirlendiği tebliğ hazırlanmaktadır. 2024 yılında hazırlanan tebliğ kapsamında OSB’lerde kurulan MYO’lardaki imalat, lojistik ve bilişim alanlarına yönelik belirlenen 32 önlisans programına öğrenci başına eğitim desteği verilmesi uygun görülmüştür.

Üstün Başarı Ödülleri

Her yıl Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde gerçekleşen ilgili yılın akademik açılış töreninde ödülü almaya hak kazananlara Cumhurbaşkanı tarafından üstün başarı ödülü verilmektedir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Üstün Başarı Ödülleri; bireysel, kurumsal, özel alan ve özel ödül olmak üzere 4 kategoride verilecektir.

2023

Yükseköğretimde 34 Yaş Üstü Kadınlar Kontenjanı

1 Ocak 2023 tarihi itibarıyla 34 yaşını tamamlamış kadınlar için devlet üniversitelerinde merkezi yerleştirme ile öğrenci alan ön lisans ve lisans programlarında “34 Yaş Üstü Kadınlar” kontenjanı bulunmaktadır. Başarı sıralaması şartı aranan Tıp, Diş Hekimliği, Eczacılık, Mühendislik, Mimarlık, Hukuk ve Öğretmenlik programları dışındaki programlar için bu kontenjan yer almaktadır. Anılan kontenjanlardan daha önce herhangi bir lisans programından mezun olanlar yararlanamayacak olup tercih etseler bile bu kontenjanlara yerleştirme yapılmayacaktır. Daha önce bir ön lisans programından mezun olanlar ise sadece lisans programları için ayrılan kontenjanları tercih edebileceklerdir.

34 yaş üstü kadınlar, genel kontenjan (öncelikle) ve 34 yaş üstü kadınlar kontenjanı ile yukarıdaki açıklamalar göz önünde tutularak merkezî yerleştirme ile yerleştirme puanlarının yeterli olduğu en üst tercihlerine yerleştirilmektedir. 34 yaş üstü kadınlar için ayrılan kontenjanlar sınırlıdır. Bu nedenle, tercihlerinin tümünü çok istenen programlar arasından yapan 34 yaş üstü kadınlar, puanlarının yüksek olmaması durumunda hiçbir programa yerleşemeyebilirler. 34 yaş üstü kadınlar için ayrılan kontenjanlar merkezi yerleştirme işlemlerinde dolmaması veya kayıttan boş kalması durumunda ek yerleştirme işlemlerinde ilan edilir. Kılavuzda yer alan tüm genel kurallar, 34 yaş üstü kadınlar için de geçerlidir.

Üniversite Yerleşke ve Kampüslerinin Haritalandırılması Projesi

Üniversite Yerleşke ve Kampüslerinin Haritalandırılması Projesinin amacı yerleşke ve kampüslerin büyüklüğünü, kapsadıkları çalışma alanlarını (sağlık, eğitim, mühendislik, hukuk vb.), fakültelerin birbiriyle olan uzaklığını ve yerleştikleri bölgelerin daha pek çok özelliğinin geniş bir bakış açısıyla incelenmesini sağlamaktır. Üniversitelerin kendilerine ait yerleşkelerinin ve binalarının bulunduğu bölgeleri, bu bölgelerin şehir içinde merkezi bir yerde mi yoksa merkezden uzakta mı olduğunu gösteren proje, 2023 yılında tamamlanmıştır.

Siber Güvenlik Ön Lisans Programları

Kurulumuz Başkanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı arasında Siber Güvenlik Eğitimi İş Birliği Protokolü Ekim 2022 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu Protokol kapsamında 2023 YKS’de Ankara Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Gebze Teknik Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde Siber Güvenlik Meslek Yüksekokulları ve ön lisans programları (Siber Güvenlik Analistliği ve Operatörlüğü) açılmış olup her bir program için 25 kontenjan ayrılmıştır.

Engelsiz Üniversite Ödülleri

2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren Engelsiz Üniversite Ödülleri vermeye başlanmıştır. Her yıl üniversiteler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenen komisyonlarca değerlendirilerek Engelsiz Üniversite Bayrak ve Engelsiz Üniversite Program Nişanı ve Engelli Dostu Bireysel Ödülleri kategorilerinde ödül almaya hak kazanmaktadırlar.

Üstün Başarı Ödülleri

Her yıl Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde gerçekleşen ilgili yılın akademik açılış töreninde ödülü almaya hak kazananlara Cumhurbaşkanı tarafından üstün başarı ödülü verilmektedir. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Üstün Başarı Ödülleri; bireysel, kurumsal, özel alan ve özel ödül olmak üzere 4 kategoride verilmektedir.

Organize Sanayi Bölgelerinde Kurulan Meslek Yüksekokulları

OSB MYO Destekleme kapsamında; YÖK tarafından her yılın ocak ayında OSB’lerde kurulan MYO’lara eğitim desteğinin hangi hususlarda verileceğinin ve öğrenci başına verilecek eğitim desteği tutarının belirlendiği tebliğ hazırlanmaktadır. 2023-2024 eğitim öğretim yılında OSB’lerde kurulan 17 MYO’daki 88 program ve 5.623 öğrencinin desteklenmesi uygun bulunmuştur.

Üniversitelerle Meslekî Eğitim İşbirliği (Yedi İlde Yedi Üniversite)

Nitelikli işgücü yetiştirmek amacıyla İŞKUR, Üniversiteler ve Teknokent yönetimleri ile işbirliğinde meslekî eğitim işbirliği modeli geliştirilmesi planlanmaktadır. Üniversitelerle işbirliği içerisinde meslekî eğitim kursları düzenlenecektir. İlk etapta her coğrafi bölgede bir üniversite ile işbirliği gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. İstanbul Teknik Üniversitesi, Akdeniz üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ile Meslekî Eğitim İşbirliği protokolü imzalanmıştır.

Akademik Birikim Projesi (AKAP):

Öğretim üyelerinin yurt dışı akademik izin (Sabbatical) kapsamında hazırlanan “Akademik Birikim Projesi-AKAP” başlıklı projeye, üniversitelerden toplam 200 öğretim üyesi ücretli akademik izinli olarak araştırma yapmak üzere yurt dışına gönderilmektedir.

Doktora Sonrası Araştırma Projesi (DOSAP)

Bu proje ile yükseköğretim kurumlarında görev yapan 100 doktora eğitimini tamamlamış Araştırma Görevlisi veya Dr. Öğretim Üyesinin yurt dışında yapacakları doktora sonrası çalışmalar için desteklenmesi planlanmıştır.

Temel Bilimlerde Genç Beyinler Projesi (GEP)

Temel Bilimlerde Genç Beyinler Projesi ile 2023 yılında devlet üniversitelerinde “Fizik, Kimya, Biyoloji ve Matematik” alanlarından birinde doktora eğitiminin tez aşamasında olan 100 araştırma görevlisine, mecburi hizmet yükümlülüğüne ilişkin hükümler uygulanmaksızın, yurt dışında bir aydan üç aya kadar araştırma yapma imkânı sunulmaktadır.

Uluslararası Bilim İnsanları için YÖK Destek Programı (YÖK International Fellowship Programme)

Bu programın amacı Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında Osmanlı Tarihi, Genel Türk Tarihi, Türkoloji, Türk Dili ve Edebiyatı veya Türk Kültürü alanlarında araştırma yapacak yabancı uyruklu doktora öğrencilerinin desteklenmesidir. Bu çerçevede hazırlanan Uluslararası Araştırmacı Projesi’ne göre YÖK tarafından belirlenecek yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarının Osmanlı Tarihi, Genel Türk Tarihi, Türkoloji, Türk Dili ve Edebiyatı veya Türk Kültürü alanlarında doktora yapmakta olan 5 yabancı uyruklu öğrenci ile yine aynı alanlarda doktorasını son 2 yıl içinde tamamlamış olan 10 yabancı uyruklu Türkiye’deki üniversitelerde araştırma yapma imkânı tanınmıştır.

2022

Spor Dostu Kampüs Projesi

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Başkanlığı arasında 30 Ekim 2019 ve 29 Kasım 2022 tarihlerinde olmak üzere iki protokol imzalanmıştır. Bu protokoller ile yükseköğrenim gören öğrencilerin eğitsel, sanatsal, sosyal, kültürel, sportif faaliyetler ile gönüllülük faaliyetlerinin geliştirilmesi; Millî değerler konusunda farkındalık oluşturulması, bağımlılıkla mücadele, akran öğrenmesi, sosyal sorumluluk, gönüllülük algılarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, akademik, sosyal, kültürel, sportif açıdan öğrencilerin gelişimine tam katkı sunan, üniversitelerimiz Spor Bilimleri Fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler haricinde diğer öğrencilerimizin de düzenli spor, fiziksel aktivite ve egzersiz yapmalarını desteklemek ve kampüslerimizin olanaklarını genişletme amacıyla üniversitelerimizde “Spor Dostu Kampüs Projesi” hayata geçirilecektir.

Sürdürülebilir ve İklim Dostu Kampüs Projesi

04 Ekim 2022’de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Başkanlığı koordinasyonunda başta devlet üniversiteleri olmak üzere tüm üniversitelerde yer seçimi, tasarım, inşaat, işletme, bakım, tadilat, yıkım ve atıkların bertarafını kapsayan yaşam döngüsü boyunca sürdürülebilir, enerji verimli, doğayla uyumlu ve çevreye asgari düzeyde zarar veren kampüslerin oluşturulması, bu alanda duyarlılık ve farkındalığa yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi; üniversitelerde enerji kaynaklarının ve enerjinin verimli ve etkin kullanılması, israfın önlenmesi ve yenilenebilir enerji kullanımının sağlanması ile enerji Maliyetinin bütçe üzerindeki yükünün hafifletilmesi, sıfır atık uygulamalarının yaygınlaştırılması, çevrenin korunması, üniversitelerin sürdürülebilir ve iklim dostu kampüs dönüşümü sürecinde gerekli finansman araçlarına erişimi konusunda desteklenmesi yönünde, taraflar arasında işbirliği konularının belirlenmesi ve uygulanması amacıyla Başkanlığımız ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı arasında gerçekleştirilen Sürdürülebilir ve İklim Dostu Kampüs Oluşturulması Alanında İş Birliği Protokolü imzalanmıştır. Protokol kapsamında ilk etapta YÖK Yürütme Kurulu tarafından 11 pilot üniversite belirlenmiştir.

Organize Sanayi Bölgelerinde Kurulan Meslek Yüksekokulları

7033 sayılı Kanun’un 15’inci maddesiyle, organize sanayi bölgelerinde kurulan meslek yüksekokullarına öğrenci başına eğitim desteği sağlanması için yasal bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme, Meslek Yüksekokullarının (MYO) OSB’lerde açılmasını teşvik etmek ve sanayi ile etkileşimde olan bir insan kaynağı yetiştirmeyi amaçlamaktadır. YÖK, destek alan MYO’ların performansını izlemek için çeşitli göstergeler belirlemiş ve bu göstergeler üzerinden her yıl değerlendirmeler yapılmaktadır. 2022 yılında, alanında yetkin akademisyenler tarafından “OSB’lerde Kurulan MYO Genel Değerlendirme Raporu” hazırlanarak kamuoyuna sunulmuştur.

Üstün Başarı Ödülleri

Üniversitelerdeki bilimsel araştırma ile gerçekleştirilen çalışmaları, projeleri, tezleri ve topluma hizmet faaliyetlerini teşvik etmek amacıyla, YÖK tarafından 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında ilk kez hayata geçirilmiştir. Her yıl Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde gerçekleşen ilgili yılın akademik açılış töreninde ödülü almaya hak kazananlara Cumhurbaşkanı tarafından üstün başarı ödülü verilmektedir.

Yükseköğretimin misyonuna uygun, özgün, yenilikçi ve üstün nitelikli her türlü bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili çalışma ve uygulamaları teşvik etmek üzere Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından verilen YÖK Üstün Başarı Ödülleri; bireysel, kurumsal, özel alan ve özel ödül olmak üzere 4 kategoride verilmektedir. Detaylı bilgiye <https://odul.yok.gov.tr/> web sayfasından ulaşılabilir.

14.6. Yetişkin Eğitimi ve Öğretimiyle İlgili Ulusal reformlar

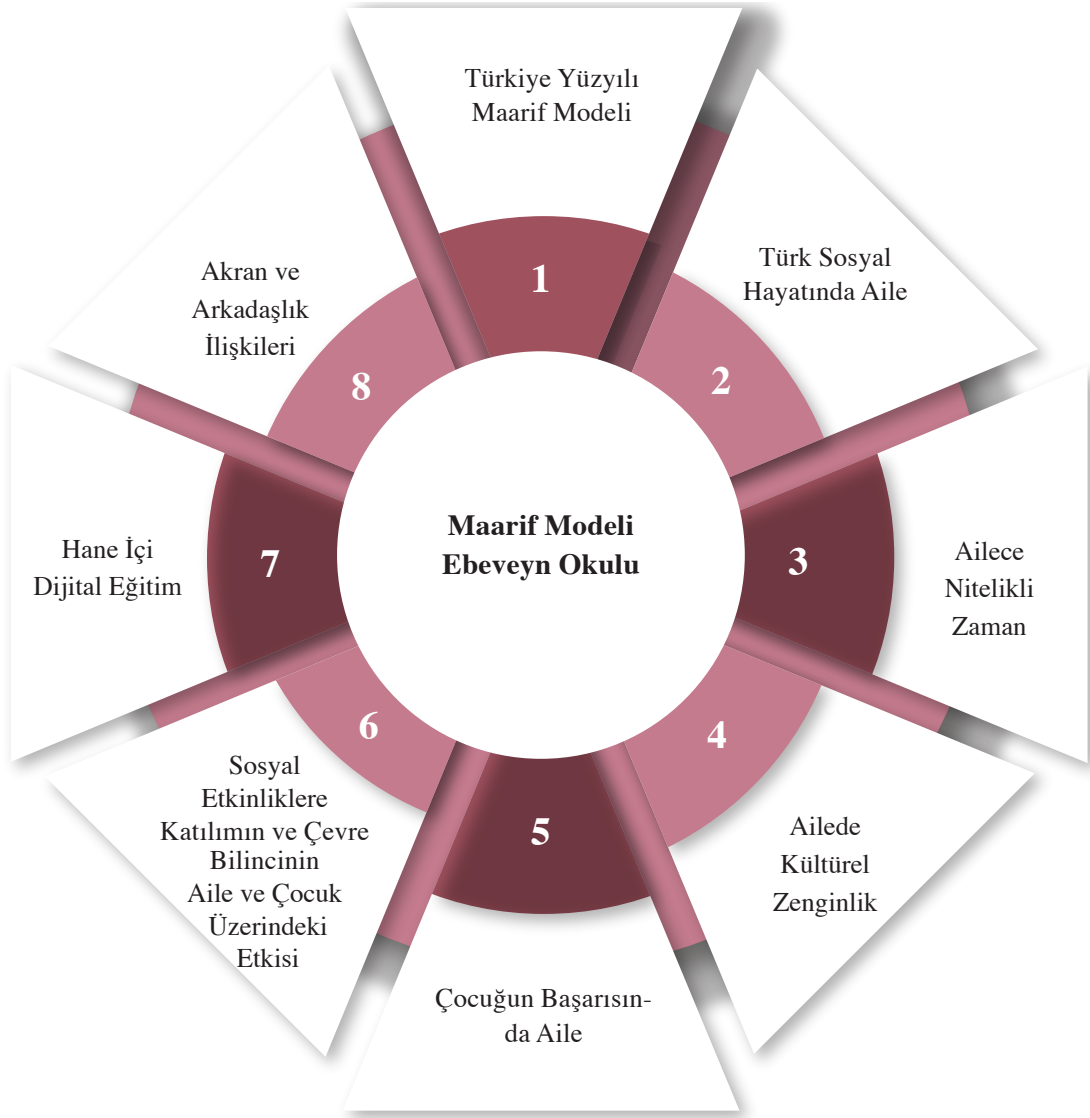
2024

Maarif Modeli Ebeveyn Okulu

Eğitim öğretim sürecinde her öğrencinin ilgi, yetenek, beceri, eğilim ve millî değerlerimiz ile topyekûn başarıya ulaşma hedeflerimiz doğrultusunda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli adıyla yenilenen öğretim programlarında aileye düşen görev ve sorumlulukların önemine vurgu yapmak ve ebeveynlerin eğitim süreçlerine daha fazla dâhil olmasını sağlamak, millî, kültürel ve manevi değerlerimizi gelecek nesillere aktarmak amacıyla halk eğitimi merkezlerindeki kurs programlarından “Aile Okulları” alanına “Maarif Modeli Ebeveyn Okulu Kurs Programı” da dâhil edildi.

Eğitim öğretim sürecinde her öğrencinin ilgi, yetenek, beceri, eğilim ve millî değerlerimiz ile topyekûn başarıya ulaşma hedeflerimiz doğrultusunda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli adıyla yenilenen öğretim programlarında aileye düşen görev ve sorumlulukların önemine vurgu yapmak ve ebeveynlerin eğitim süreçlerine daha fazla dâhil olmasını sağlamak amacıyla halk eğitimi merkezlerindeki kurs programlarından “Aile Okulları” alanına “Maarif Modeli Ebeveyn Okulu Kurs Programı” da dâhil edildi.

TYMM Öğretim Programlarının temel felsefeleri arasında yer alan öğrenciyi akademik, zihinsel, sosyal, duygusal, duyuşsal, fiziksel ve ahlaki açıdan bir bütün olarak gören “bütüncül eğitim yaklaşımı” modeli kapsamında velilere de eğitim verilecek. Bu amaçla Genel Müdürlüğümüz tarafından hazırlanan “Maarif Modeli Ebeveyn Okulu Kurs Programı” olmak üzere 8 konudan oluşmaktadır. Kurs, Temel Eğitim Maarif Modeli Programının eğitici eğitimini almış olan öğretmenler tarafından halk eğitimi merkezlerimizde yüz yüze uygulanacaktır. Veliler, kursa “e-yaygin.meb.gov.tr” üzerinden başvuru yapabilecektir. “Maarif Modeli Ebeveyn Okulu Kurs Programı” hakkında Şekil 24’de detaylı bilgi verilmiştir.

Şekil 24: Maarif Modeli Ebeveyn Okulu Kurs Programı

Bu kapsamda;

Velilere çocukları ile yapabilecekleri etkinlikler hazırlandı: Kurslar için, çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal iyi olma durumunu ve sosyal yönlerini geliştirecek; doğal ortamda, aileleriyle, arkadaşlarıyla uyum içerisinde nitelikli zaman geçirmelerini sağlayacak oyun ve etkinlikler hazırlandı. Velilerin, öneri niteliğindeki bu etkinlikleri kursun ardından çocuklarıyla da gerçekleştirmesi beklenecek. Kurslarda, Bakanlığımızca okul-aile iş birliğini güçlendirmek amacıyla daha önce hazırlanan “Ailem” dizisinden de bölümler izletilecek.

Beceriler çerçevesine yönelik veli rolleri anlatılacak: “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” konulu derslerde, modelin felsefesi hakkında bilgiler aktarılacak, yeni öğretim programlarının beceriler çerçevesine yönelik yapısı ile velilerin rolü anlatılacak. Ayrıca modelin, eylemlerden değerlere, değerlerden erdemli insana, erdemli insandan ise nihai hedef olan yaşanabilir çevrede, aile ve toplum ile huzurlu insana ulaşmayı amaçlayan yapısı aktarılacak. Kurslarda, çocuğun akademik başarıları ve sosyal, duygusal becerilerden oluşan bütüncül gelişiminde ailenin rolüne ilişkin bilgiler de aktarılacak. Modelin uygulanmasında veliye düşen görev ve sorumluluklar detaylandırılacak.

“Türk sosyal hayatında aile” dersleri yer alacak: “Türk sosyal hayatında aile” başlıklı derslerde ise toplumsal bir kurum olarak aile, tarihsel süreçte Türk aile yapısı, Türk aile yapısındaki değişim ve dönüşüm, Türk aile yapısının karşılaştığı güncel sorunlar, mahalle kültürü ve komşuluk ilişkileri aktarılacak.

Çocukla nitelikli zaman geçirmenin önemi vurgulanacak: “Ailece nitelikli zaman” başlıklı derslerde de çocukla nitelikli zaman geçirmek, oyunun aile içi iletişimdeki yeri, oyunun çocuk gelişimine etkisi ile oyun ve etkinlikler anlatılacak. “Ailede kültürel zenginlik” başlıklı derslerde de kitap okuma alışkanlığı kazandırmada, çocukların kültürel ve sanatsal yönlerini güçlendirmede ailenin görev ve sorumlulukları ile kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılımın önemine ilişkin içerikler sunulacak.

Çocuğun başarısında ailenin önemine vurgu yapılacaktır: “Çocuğun başarısında aile” başlıklı derslerde rol model olarak aile tiplerine vurgu yapılacaktır; “sosyal etkinliklere katılımın ve çevre bilincinin aile ve çocuk üzerindeki etkisi” başlıklı derslerdeki başlıklar ise örneklerle anlatılacaktır.

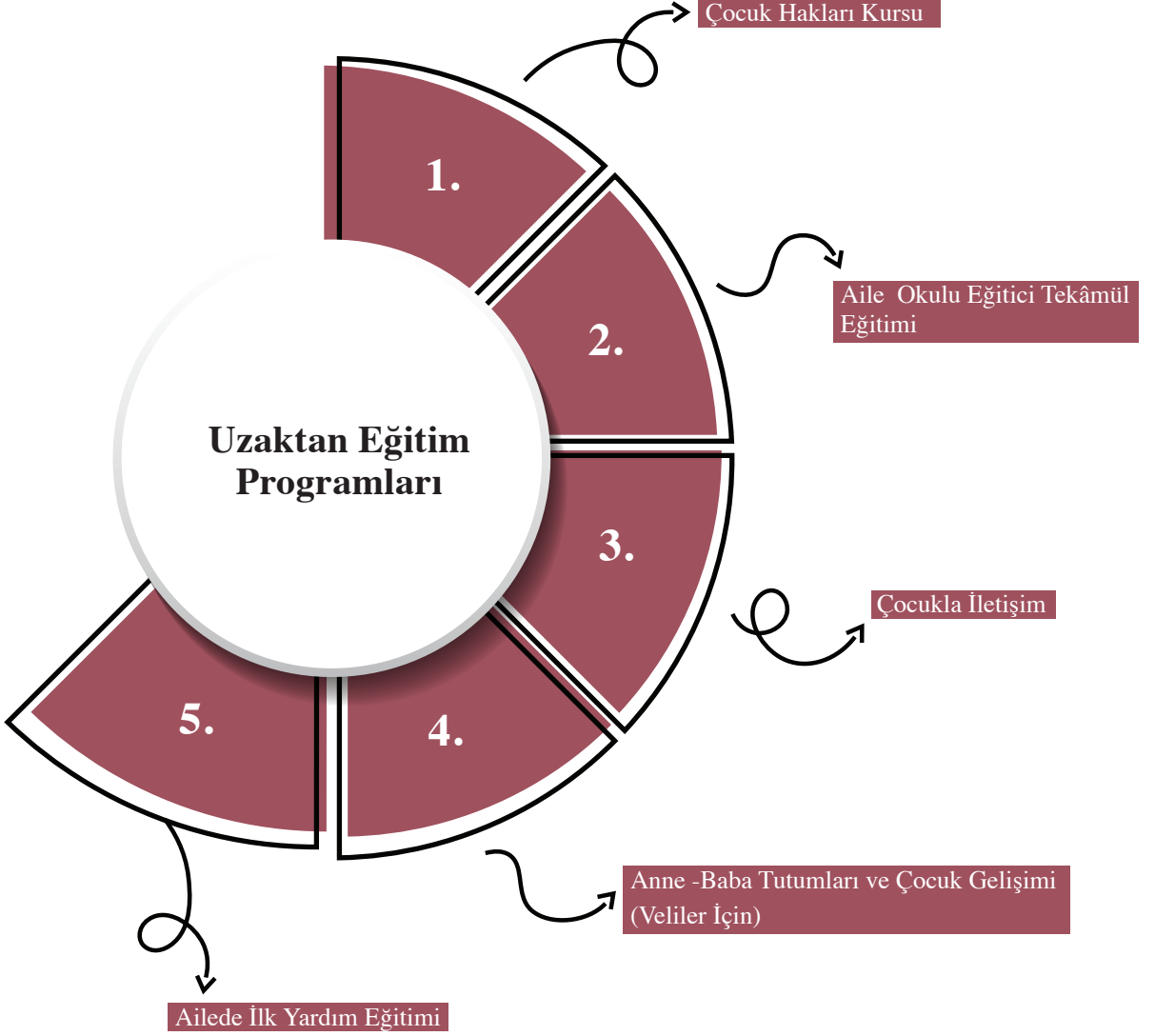
Dijital ortamların çocuklar üzerindeki etkisi ele alınacaktır: Kurslarda, dijital ortamların çocuklar üzerindeki etkisine vurgu yapmak üzere “hane içi dijital eğitim” başlıklı ayrı bir program oluşturuldu. Bu kapsamda, ailelere bilinçli ve güvenli teknoloji kullanımındaki rolleri anlatılacaktır. Dijital ortamların çocuklar üzerindeki etkileri ile dijital bağımlılık ve bağımlılığı önleme yollarına ilişkin bilgiler verilecektir.

Akran ve arkadaşlık ilişkileri de anlatılacaktır: “Akran ve arkadaşlık ilişkileri” konulu derslerde de akran gruplarının olumlu ve olumsuz işlevleri, akran ilişkilerini iyileştirme ve geliştirme yolları ile özel eğitim ihtiyacı olan çocukların velilerine yönelik eğitimler verilecektir.

Veliler, bu kurslara “e-yaygin.meb.gov.tr” üzerinden başvuru yaparak yüz yüze eğitim alabilmektedir.

HEMBA Eş Zamansız-Uzaktan Eğitim Kursları

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında velilere, aile eğitimleri uzaktan eğitim yöntemiyle de verilmektedir. Uzaktan eğitim yöntemiyle Şekil 25’de yer alan eğitimler verilmektedir.

Şekil 25: Maarif Modeli Ailelere Yönelik Uzaktan Eğitim Programları

Velivizyon Platform Dizisi

Velilerin çocuklarını başarılı ve mutlu bireyler olarak yetiştirmelerine destek vermek amacıyla veli eğitimi içerikleri geliştirilerek <https://velivizyon.meb.gov.tr/> platformunda yayımlanmaktadır. Ebeveynlerin eğitim süreçlerine aktif katılımı; öğrencilerin sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini desteklemekte ve genel okul deneyimlerini iyileştirmektedir. Bu bağlamdan hareketle, Millî Eğitim Bakanlığı; öğrenci, veli ve okul arasındaki iletişimi güçlendirmek amacıyla “Velivizyon” projesini hayata geçirmiştir. Bu platformda sunulan içerikler ile çocukların sosyal hayatlarını zenginleştirmek, düşünce dünyalarını derinleştirmek ve yaşam becerilerini desteklemek için ailelerin farkındalığını artırmak amaçlanmaktadır. Ayrıca yakın zamanda uygulamaya geçen Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) ile öğrenciler; zihinsel, duygusal, bedensel, sosyal ve manevi gelişim yönleri ile bütüncül olarak ele alınarak bu anlayışla eğitim süreçlerini zenginleştirmek amaçlanmaktadır. Bu model ile ahlaklı, erdemli; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı ideal edinmiş bilge nesiller yetiştirmek hedeflenmektedir. Bu noktada Velivizyon projesinin bir ihtiyaçtan doğduğu ve gereklilik olduğu düşünülmektedir.

Velivizyon platformunda, her biri ortalama 10 dakikalık toplam 27 bölümden oluşan “Her Aile, bir okuldur.” sloganıyla yayımlanan “Ailem” başlıklı dizi filmler yer almaktadır. Velivizyon platformunda yer alan “Ailem” dizi filmleri “Bilgiyle Yol Göstermek”, “Doğru Bilgiye Ulaşmak”, “Rehber Olmak”, “Sevmek ve Güvenmek”, “Sorumluluk Vermek”, “Ayna Olmak”, “Örnek Olmak”, “Evdeki Huzur Okuldaki Başarıyı Etkiler” ve “Öğretmene Saygı” gibi bölüm başlıklarını içermektedir. Velivizyon platformundaki “Ailem” dizisi, TYMM’nin “Erdem-Değer-Eylem” çerçevesindeki birçok değeri ve bu değerlere ilişkin eylemleri ele aldığını göstermektedir. Aynı zamanda dizi bölümlerinde adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dürüstlük, sevgi, saygı, sorumluluk, tasarruf ve vatanseverlik gibi değerlerin işlenmesi, bilhassa ailelere ve çocuklara bu değerlerin önemi hakkında bilinç kazandırmayı amaçladığını göstermektedir. Ayrıca, dizi; ailelerin çocuklarına rol model olması ve aile içi ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunma çabaları, aile-çocuk ilişkisinin eğitimdeki yansımalarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte dizinin her bir bölümü; ailelerin, çocuklarına küçük görev ve sorumluluklar vermesi ve çocuğun öğrenme sürecine destek olması gibi önemli eylemleri teşvik etmektedir. Bölümlerde, aile üyeleri arasında nazik ve anlayışlı davranışlar sergilenmesi, aile bütünlüğünün korunması ve kaliteli zaman geçirme fırsatlarının yaratılması, dengeli ve sağlıklı beslenme, israftan kaçınma gibi eylemler de öne çıkmaktadır. Öte yandan bu platformda aile eğitim bültenleri de yayımlanmaktadır.

Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) Programı

Yasal ikamet hakkına sahip tüm yetişkin yabancıların (17-65 yaş) ülkemizdeki sosyal, ekonomik ve kültürel hayata uyumlarının kolaylaştırılması amacı ile geliştirilen 8 saatlik “Sosyal Uyum ve Yaşam Kurs Programı” halk eğitimi merkezleri üzerinden uygulanmaya devam etmektedir.

Olgunlaşma Enstitüleri İçin Dijital Platformlar: Olgunlaşma Akademisi

Olgunlaşma enstitülerinde yapılan çalışmaların daha geniş kitlelere daha hızlı ulaşması için geleneksel sanata ve zanaata ilgi duyan, bu alanlarda kendini yetiştirmek isteyen kişilerin ihtiyacını karşılamak amacıyla açılan Olgunlaşma Akademisi YouTube kanalında 50 video içeriği yer almaktadır. Kanaldaki eğitimlerin odak noktasını tasarım kavramının tarihsel süreci, günümüzde tasarımın yeri, gelecekte gelecek-gelecekte gelenek kapsamında sanatçı ve alanında uzman kişilerle yapılan röportajların yanı sıra olgunlaşma enstitülerimiz atölyelerinde gerçekleştirilen çeşitli alanlara yönelik uygulamalar oluşturmaktadır.

Türkçe Dil Yeterlikleri Sınavı (Türkçedil)

Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından e-Sınav salonlarında yapılan Türkçe Dil Yeterlikleri Sınavı'nın amacı; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen, kişisel gelişim ve mesleki ihtiyaçlar doğrultusunda Türkçe dil becerilerine ilişkin durumunu belgelemek isteyen 16 yaş üstü yabancı uyruklu bireylerin Türkçe okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin değerlendirilmesidir. Sınavda yer alan sorular, "Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni"ne ve "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı"ndaki dil yeterliklerine uygun olarak A1, A2, B1, B2, C1 düzeylerinde geliştirilmiştir.

Sınav, uluslararası standartlarda tasarlanan dil laboratuvarlarında ve e-sınav salonlarında tümüyle elektronik ortamda, aday adına tanımlanmış bilgisayarlarda gerçekleştirilmektedir. Türkçe Dil Yeterlikleri Sınavı, The Association of Language Testers in Europe (ALTE) onayını (Q-Mark) alarak uluslararası alanda geçerliğini tescil ettirmiştir.

ALTE Q-Mark onayı Türkçe Dil Yeterlikleri Sınavı'nın; ALTE'nin titiz denetimlerinden başarıyla geçtiğini ve sınavın tasarımı, yönetimi, lojistik süreçleri, notlandırma ve sınıflandırma, test analizi, paydaşlarla iletişim gibi 17 kalite standardını karşıladığını göstermektedir. Türkçe Dil Yeterlikleri Sınavı'nda başarılı olan adaylara uluslararası geçerliğe sahip sonuç belgesi verilmektedir.

Öğretmen Yetiştirme ile İlgili Reformlar

2024 yılında çıkarılan 7528 sayılı Öğretmenlik Mesleği Kanunu ile Türkiye'de öğretmen yetiştirme sürecinde önemli reformlar yapılmıştır. Kanun kapsamında öğretmen ve okul yöneticilerinin görev, hak ve sorumlulukları eğitim ortamlarının kendine has özellikleri dikkate alınarak tanımlanmış, öğretmenlik mesleğinde kariyer basamaklarına ilişkin düzenlemeler yapılmış, Millî Eğitim Akademisi kurulmuştur.

Millî Eğitim Akademisinin görevleri; öğretmenlik mesleğine hazırlık eğitimi programlarını hazırlamak ve uygulamak, yönetici yetiştirme programlarını hazırlamak ve uygulamak, göreve yeni atanan öğretmenlerin mesleğe uyumu, öğretmen, yönetici ve diğer personelin mesleki gelişimi, kariyer basamaklarında ilerlemeleri ve görevde yükselmeleri için eğitim programları hazırlamak, uygulamak, değerlendirmek ve mesleki yeterliklerini belirlemek olarak özetlenebilir. Akademinin görevlerini yerine getirmek üzere Türkiye'nin birçok bölgesinde eğitim ve uygulama merkezleri açılması planlanmıştır.

1 Eylül 2025 itibarıyla Millî Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak istihdam edilecekler, öğretmenlik mesleğine kaynak teşkil eden en az lisans düzeyinde yükseköğretim programlarının birinden mezun ve Millî Eğitim Akademisi tarafından verilecek hazırlık eğitiminde başarılı olanlar arasından seçilecektir. Hazırlık eğitimi, öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve değerleri içeren öğretmenlik mesleği yeterlikleri çerçevesinde belirlenen teorik ve uygulamalı derslerden oluşacaktır. Öğretmen adaylarının hazırlık eğitimine kabulü Milli Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı (MEB-AGS) sonuçları doğrultusunda yapılacaktır. MEB-AGS, Akademi Giriş Sınavı (AGS) ve Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi (ÖABT) olmak üzere 2 oturumda gerçekleştirilecektir.

Hazırlık eğitiminin süresi dört dönemdir. Bu süre, öğretmen adayının mezun olduğu yükseköğretim programına göre üç dönem olarak uygulanabilecektir. Hazırlık eğitiminin sonunda, teorik derslerin başarı notlarının aritmetik ortalamasının yüzde kırkı, uygulamalı derslerin başarı notlarının aritmetik ortalamasının yüzde altmış toplanarak öğretmen adaylarının atamaya esas başarı puanları belirlenecektir.

Hazırlık eğitimini başarıyla tamamlayan öğretmen adayları, Türkiye’deki mevcut uygulama ile benzer biçimde sözleşmeli öğretmen olarak istihdam edilecektir. Sözleşmeli öğretmen ataması hazırlık eğitimi başarı puanı esas alınarak öğretmen adaylarının tercihleri doğrultusunda yapılacaktır. Sözleşmeli öğretmenler, can güvenliği ve sağlık mazeretleri hariç olmak üzere, üç yıl süreyle başka bir yere atanamayacaktır. Bu süreçte öğretmenler için aday öğretmenlik süreci işletilmeyecektir. Üç yıllık çalışma süresini tamamlayan sözleşmeli öğretmenler talepleri hâlinde görev yaptıkları yerde öğretmen kadrolarına atanacaktır. Öğretmen kadrolarına atananlar mazerete bağlı olarak yapılacak yer değiştirmeler hariç olmak üzere bir yıl süreyle yer değiştiremeyeceklerdir.

SONUÇ

SONUÇ

Türk eğitim sistemi, son yıllarda gerek ülkemizde gerekse dünyada yaşanan gelişmelerin etkisiyle kapsamlı bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu süreç, sadece ülkemizin eğitimdeki mevcut durumunu iyileştirmekle kalmayıp, aynı zamanda ülkemizin eğitimdeki kurumsal kapasitesini ve etkinliğini her geçen gün daha da güçlendirmektedir. Eğitimde kaydedilen ilerlemeler, yalnızca bugünün ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda geleceğin güçlü ve sürdürülebilir eğitim politikalarının inşası için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Bu kitap, Türk eğitim sisteminin her kademesinde mevcut işleyişi ve gelişim alanlarını ayrıntılı bir şekilde ortaya koyarak, bu dönüşümün geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır.

Eğitimde yaşanan bu dönüşümün temelinde, Türk eğitim sisteminin millî değerleri etrafında teşekkül eden bir yapı inşa etme amacı yatmaktadır. Bu minvalde uygulamaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, yalnızca akademik başarıyı değil, öğrencilerin duygusal, sosyal ve ahlakî gelişimlerini de dikkate alarak, eğitim politikalarının merkezine insanı ve millî değerleri yerleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin sorumluluk, erdem, toplumsal farkındalık gibi önemli vasıflarla donatılmasını amaçlamakta ve bu vizyonun temel hedeflerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Buna ek olarak, ailelerin eğitim sürecine aktif katılımını teşvik etmeyi hedefleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Ebeveyn Okulu gibi yenilikçi programlarla güçlendirilmiştir. Ailelerin çocuklarının gelişimine daha bilinçli bir şekilde yön verme sorumluluğunu üstlenebilmeleri için başlatılan bu eğitimler, kültürel değerlerden dijital farkındalığa, nitelikli aile içi iletişimden çevre bilincine kadar geniş bir yelpazede ebeveynlere rehberlik etmektedir. Böylece eğitim sadece okullarda değil, öğrencilerin yaşadığı çevrede de önemli bir etki alanı oluşturmaktadır.

Eğitimdeki dönüşümün bir diğer boyutu, gençlerin iş gücü piyasasında yer almasını sağlayarak, Türkiye'nin ekonomik kalkınma hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, Türkiye'nin iş gücü ihtiyacını karşılamak üzere mesleki eğitimi yeniden yapılandırarak sektörel iş birliğini güçlendiren stratejik bir yol haritası sunmaktadır. Gençlerin iş gücü piyasasına etkin katılımı, kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamak için kritik bir faktör olup, bu politika Türkiye'nin ekonomik büyümesine önemli katkılarda bulunmaktadır.

Eğitimde sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda Türkiye, son yıllarda önemli adımlar atmış ve dikkat çekici başarılar elde etmiştir. Özellikle eğitime erişim alanında kaydedilen ilerleme, bu başarının en somut göstergelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. OECD tarafından 2024 yılında yayımlanan Bir Bakışta Eğitim raporuna göre Türkiye, öğrencilerin ilkokula başlamadan önce en az bir yıl okul öncesi eğitime erişim durumunu değerlendiren göstergede son on iki yılda en iyi gelişim gösteren OECD ülkesi olmuştur. 2013 yılında %70 civarında olan katılım oranı 2022 itibarıyla yaklaşık %100'e ulaşmıştır. Bu başarı, OECD ülkeleri arasında örnek teşkil eden bir politika uygulaması olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'nin eğitime erişimde gösterdiği bir diğer önemli ilerleme, ortaöğretim kademesinde okul dışında kalan çocuk oranındaki azalmadır. OECD verilerine göre, 2013 yılında %15'in üzerinde olan bu oran, düzenli bir düşüş göstermiş ve ülkemiz bu alanda da büyük mesafe kat etmiştir. Eğitime erişimin ve kapsayıcılığının artması, eğitimde kaliteye yönelik yapılan yatırımların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaliteli eğitim hizmetinin sağlanmasında öğretmenlik mesleği belirleyici bir rol oynamaktadır. Türkiye, öğretmen başına düşen öğrenci sayısını son yirmi yılda önemli ölçüde azaltarak öğretim sürecini daha nitelikli hâle getirmiştir. Günümüzde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilkokulda 18, ortaokulda 14 ve ortaöğretimde 13'tür. Ayrıca Türkiye, öğretmen istihdamında sorun yaşamayan üç OECD ülkesinden biridir.

OECD genelinde birçok ülke öğretmen açığıyla mücadele ederken Türkiye, bu sorunu sistemli öğretmen yetiştirme ve istihdam politikaları sayesinde aşmıştır. OECD ülkelerinin aksine, öğretmenlerin mesleği bırakma oranlarının da oldukça düşük olması, eğitim sisteminde istikrarı sağlayan bir diğer önemli unsurdur. Bununla birlikte, öğretmenlerin yıllık ders saati OECD ortalamasının altında seyretmekte, bu da iş yükünün dengeli dağılımına katkı sağlamaktadır.

Erişim ve kaliteye ilişkin bu kazanımlar, Türkiye'nin uluslararası değerlendirme sonuçlarına da güçlü bir biçimde yansımaktadır. Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kurulu (IEA) tarafından dört yılda bir uygulanan TIMSS araştırmasının 2023 sonuçlarına göre Türkiye, hem 4. hem de 8. sınıf düzeyinde matematik ve fen bilimleri alanlarında puanlarını ve sıralamasını anlamlı biçimde yükseltmiştir. Özellikle 4. sınıf düzeyindeki sonuçlar, Avrupa ve OECD ülkeleri arasında Türkiye'nin elde ettiği başarıların somut bir göstergesidir. Türkiye, 4. sınıf fen bilimleri alanında Avrupa ülkeleri arasında 1. sırada, matematik alanında ise 2. sırada yer almıştır. Bu başarının daha çarpıcı bir boyutu ise, Türkiye'nin uygulamaya katılan tüm ülkeler ve OECD ülkeleri arasında her iki alanda da puanını en fazla artıran ülke olmasıdır. Tüm bu göstergeler, Türkiye'nin eğitimde sadece erişimi değil, kaliteyi de önceleyen bütüncül bir yaklaşım benimsediğini ve bu doğrultuda kararlılıkla ilerlediğini ortaya koymaktadır.

Eğitimde kaliteyi artırmaya yönelik atılan adımlar, sadece mevcut durumu iyileştirmeye yönelik değil, aynı zamanda Türkiye'nin geleceğini şekillendirecek bir vizyon doğrultusunda yapılmaktadır. Kitapta yer alan politikalar, reformlar ve iyi uygulama örnekleri, Türk eğitim sisteminin hem millî değerlerimize uygun hem de çağdaş eğitim anlayışlarıyla uyumlu bir şekilde ilerlediğini ve dünya standartlarında başarılar elde etmeye devam ettiğini göstermektedir.

Son olarak, geniş bir katılım esasına dayalı eğitim politikaları inşa süreci, Türk eğitim sisteminin elde ettiği başarının arkasında yatan önemli etkenlerden biridir. Eğitimdeki dönüşüm, toplumun her kesiminin sürece aktif katılımını gerektiren bir felsefeyle başarıya ulaşmaktadır. Türkiye'nin eğitimdeki başarısı, ulusal değerlerimize sadık kalarak ve küresel eğilimleri dikkate alarak şekillenmektedir. Bu süreç, ülkemizin kalkınmasında ve geleceğe hazırlanmasında eğitim sisteminin kilit bir rol oynamaya devam edeceğini göstermektedir. Türk eğitim sistemi hem ulusal hem de küresel ölçekte eğitimde güçlü bir liderlik sergileyerek, gelecekteki nesillerin daha güçlü, daha bilinçli ve daha donanımlı bireyler olarak yetişmelerini sağlayacaktır.

Tüm bu gelişmeler, bu kitapta kapsamlı bir biçimde ele alınan Türk eğitim sisteminin, yalnızca bugünün sorunlarına çözüm üretmekle kalmayıp, aynı zamanda geleceğe yönelik bir vizyonla şekillendiğini göstermektedir. Bu bakış açısının temelinde ise milletimizin asırlardır taşıdığı medeniyetimizi inşa eden değerler yer almaktadır. Adalet, hikmet, merhamet, iyilik, doğruluk, çalışkanlık, faydalı olmak ve güzellik gibi bu temel değerler, Türkiye Yüzyılı'nda eğitim sistemimizin pusulası hâline gelmiştir.

Geleceğin eğitim anlayışı, yalnızca bireyi bilgiyle donatmakla sınırlı kalmayıp; aynı zamanda bireyin içsel bütünlüğünü, toplumsal sorumluluğunu ve insanlık için faydalı olma idealini esas almaktadır. Bu çerçevede Türk eğitim sistemi, ahlaki değerlerle donanmış, erdemli bireyler yetiştirmeyi; milleti ve insanlık için iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı kendine rehber edinmiş bilge nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte eleştirel düşünebilen, problem çözebilen, mesuliyet sahibi bireyler; sadece çağın gerekliliklerine ve becerilerine uyum sağlayan değil, medeniyetimizi geliştiren şahsiyetler olacaktır.

Eğitim politikalarının temel hedefi, bilginin üretimi kadar o bilginin sorumluluk bilinciyle hayata aktarılmasını da sağlamak olmuştur. Bu anlamda bilgi; bireyin sadece kendisine değil, çevresine, topluma ve

insanlığa karşı sorumluluğunu yerine getirebilmesinin bir aracı olarak değerlendirilir. Eğitimde fırsat eşitliği anlayışı ise bu sorumluluğun toplumsal boyutunu güçlendirmekte; her bireyin eşit ve adil bir eğitim ortamına erişimini teminat altına almaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bu vizyonun somut ifadesidir. Model, insanı merkezine alarak onun zihinsel, duygusal, sosyal, bedensel ve manevi yönlerini bütüncül bir şekilde geliştirmeyi amaçlamakta; bireyin kendini tanımasına ve potansiyelini gerçekleştirmesine imkân tanıyan esnek ve özgür öğrenme ortamları sunmaktadır.

Geleceğe yönelen bu vizyon, aynı zamanda dilimizin zenginliğini, düşüncenin inşasındaki rolünü ve kültürümüzün aktarımındaki yerini ön plana çıkararak, Türkçenin eğitim sisteminde temel bir taşıyıcı unsur olarak konumlanmasını da sağlamaktadır. Disiplinler arası ve disiplinler üstü yaklaşımlarla zenginleştirilen bu model, küresel ölçekte rekabet edebilen ama aynı zamanda kendi kimliğini ve köklerini bilen bireyler yetiştirmeyi esas almaktadır.

Sonuç olarak, Türk eğitim sistemi, millî bir şahsiyetin oluşumuna katkı sağlayan, değer merkezli ve insan odaklı bir gelecek vizyonu ile yeniden yapılandırılmaktadır. Türkiye, eğitimde attığı kararlı adımlarla yalnızca kendi toplumunu değil, küresel ölçekte insanlığı etkileyebilecek bir medeniyet inşasını gerçekleştirme sorumluluğunu üstlenmektedir. Türk eğitim sistemi, bu vizyon doğrultusunda geleceğe güvenle yürümekte; milletimizin medeniyet mirasını taşıyan, onu geliştiren ve insanlık yararına sunan nesiller yetiştirmeye devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Açık Öğretim Kurumları Yönetmeliği (2024) *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Aday Öğretmenlik ve Öğretmenlik Kariyer Basamakları Yönetmeliği (2024). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=41110&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2025). *Sosyal Yardım Programları*. <https://www.aile.gov.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (2025) Erişim adresi: <https://europass.europa.eu/tr/europass-araclari/avrupa-yeterlilikler-cercevesi> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Bakanlıklar arası Ortak Kültür Komisyonunun Çalışma Esas ve Usulleri ile Bu Komisyon Tarafından Yurt Dışına Görevlendirilecek Personelin Nitelikleri İle Hak Ve Yükümlülüklerin Belirlenmesine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı (2021) https://yyegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_01/11160705_2003-5753-sayYIY-BakanlYklararasY-Ortak-Kultur-Komisyonu-BKK_1.pdf [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Bologna Bildirgesi. (1999, 19 Haziran). *Avrupa Yüksek Öğretim Alanı Avrupa Eğitim Bakanları Ortak Bildirgesi*. <https://uluslararası.yok.gov.tr/uluslararasılaşma/bologna/temel-bildirgeler-ve-gelişmeler/bologna-bildirgesi>. [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region, Lizbon Sözleşmesi Erişim adresi: <https://rm.coe.int/168007f2c7> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Demokratik Kültür Yetkinlikleri Referans Çerçevesi <https://rm.coe.int/rfcdc-1-turkish/1680a1458e> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2021) *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Devlet Memurları Kanunu (1965). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=657&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Dünya Bankası. (2025). *Türkiye Ülke Genel Görünümü*. <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/overview> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2017) *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

EİT Kültür Enstitüsü <https://ecieco.org/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Türk Dili Konuşan Ülkeler İş birliği Konseyi <https://www.turkicstates.org/tr/turk-konseyi-hakkinda> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Ekonomik İşbirliği Teşkilâtı (2025) : <https://www.oecd.org/en.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Europass (t.y.) Europass. Erişim adresi: <https://europass.europa.eu/tr/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Europass Sertifika Ekleri Veri Tabanı Mesleki Yeterlilik Kurumu (t.y.). Sertifika Ekleri Veritabanı. <https://europass.gov.tr/sertifikaeki/81-europass/oernek-dokumanlar/193-sertifika-ekleriveritaban.htm> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6331.pdf>. [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği (2015). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20694&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Personeli Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği (2022). *Resmî Gazete*. <https://www.resmîgazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220311-6.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik (2025). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=41250&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatleri'ne İlişkin Karar (2006). *Resmî Gazete*. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/469.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmelik (2014). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20146459&MevzuatTur=21&MevzuatTer tip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı 2024 Yılı Yetenek Sınavı ile Öğrenci Alan Okullara Başvuru ve Uygulama e-Kılavuzu (2024) <https://www.meb.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı (2024) <https://sgb.meb.gov.tr/yayinlarimiz/yayin/112> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı 2025 Yılı Bütçe Raporu (2025). Strateji Geliştirme Başkanlığı https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=550 [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Kurumları Yönetmeliği (2024). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=41049&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Belgelendirme Hizmetleri Yönergesi (2025). Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Ocak 2021 – 2760.

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2021). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=39000&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği. (2017). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23639&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği (2022). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=39399&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeliği&mevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Kurumları Yönetmeliği (2018). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24507&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (2020) <https://meslek.meb.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2023). *Resmî Gazete*, <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19942&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeliği&mevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2013). *Resmî Gazete*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/03111224_ooky.pdf [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretime Geçiş Yönergesi (2018). *Resmî Gazete*. <https://odsgm.meb.gov.tr/www/2018-yili-ortaogretime-gecis-tercih-ve-yerlestirme-kilavuzu/icerik/322> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Personeli Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği (2022) *Resmî Gazete*. <https://www.resmîgazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220311-6.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Personelinin Görevde Yükselme, Ünvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik (2013). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18945&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Denetim Rehberleri Erişim adresi <https://tkb.meb.gov.tr/www/denetim-rehberleri/icerik/291> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği. (2014). *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20040&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı Ulusal Referans Noktası (2015) <http://urn.meb.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. <https://meslek.meb.gov.tr> [Erişim Tarihi: 19 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024a). Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2023/2024. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024c). 2024 Yılı Yetenek Sınavı ile Öğrenci Alan Okullara Başvuru ve Uygulama e-Kılavuzu. <https://www.meb.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı. (2024d). 2024-2028 Stratejik Planı. <https://sgb.meb.gov.tr/yayinlarimiz/yayin/112> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığı. (2025). 2025 Yılı Bütçe Raporu. [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarına Yönetici Seçme ve Görevlendirme Yönetmeliği (2021). *Resmî Gazete*, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/02/20210205-1.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Özel Program ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumlarına Öğretmen Atama ve Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği (2023). *Resmî Gazete*, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230208-10.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Resmî Okullarda Yatılılık, Bursluluk, Sosyal Yardımlar ve Okul Pansiyonları Yönetmeliği. (2016) *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20169487&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2013) *Resmî Gazete* <https://www.mevzuat.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği (2013) *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?-mevzuatNo=18812&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeliği&mevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

ÖSYM. (2024). 2024 YKS Tercih Kılavuzu. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2024/YKS/TERCIH/tkilavuz_02082024.pdf [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

ÖSYM. (2025). 2025 YKS Kılavuzu. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi. https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2025/YKS/kilavuz_ykd06022025.pdf [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Personelinin Görevde Yükselme Ünvan Değişikliği ve Yer Değiştirme Suretiyle Atanması Hakkında Yönetmelik (2013) *Resmî Gazete* Erişim adresi <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18945&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning (Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonunun 2008/C 111/01 sayılı Tavsiye Kararı) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0615(01)) [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (2020). *Resmî Gazete*, <http://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=34760&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

SBB. (2024a). Orta Vadeli Program (2025-2027). T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/09/Orta-Vadeli-Program_2025-2027.pdf [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

SBB. (2024b). 2024 Yılı Aralık Ayı Tüketici ve Üretici Fiyat Gelişmeleri. <https://meb.ai/IvLAZF> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (2006). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5510&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar (1978). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=715754&MevzuatTur=21&MevzuatTertip> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Strategic framework for European cooperation in education and training towards the European education area and beyond (Avrupa Eğitim Alanı Kurulması ve Sonraki Döneme (2021-2030) Yönelik Eğitim ve Öğretimde Avrupa İş birliği Stratejik Çerçevesi) <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/strategic-framework-for-european-cooperation-in-education-and-training-towards-the-european-education-area-and-beyond.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim (2024) <https://meb.ai/dSVWQL> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

T.C. Anayasası. (1982). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Haftalık Ders Çizelgeleri Erişim: <https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği (2014) *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Ticaret Bakanlığı. (2024). 2024 Yılı Aralık Ayı Dış Ticaret Verileri. <https://ticaret.gov.tr/haberler/2024-yili-aralik-ayi-dis-ticaret-verileri> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Turizm İstatistikleri. (2024). Turizm İstatistikleri IV. Çeyrek: Ekim-Aralık ve Yıllık, 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.-Ceyrek-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2024-53660> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

TÜİK (2024a) İç Göç İstatistikleri, (2023) <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ic-Goc-Istatistikleri-2023-53676> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

TÜİK (2024b) İşgücü İstatistikleri, 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2023-53521> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

TÜİK (2024c) Uluslararası Göç İstatistikleri, 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2023-53544> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

TÜİK (2025) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuc-lari-2024-53783> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Türk Öğrencilerin Yabancı Ülkelerde Öğrenimleri Hakkında Yönetmelik (2020). *Resmî Gazete*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/03/20200301-3.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ (2016) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=21368&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (Mesleki Yeterlilik Kurumu) <https://www.tyc.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=21&Mevzuat-No=20158213&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Ulusal Meslek Standartları meslekî Yeterlilik Kurumu <https://www.myk.gov.tr/tr/page/18> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yetiştirilmek Amacıyla Yurt Dışına Gönderilecek Devlet Memurları Hakkında Yönetmelik (1974). Resmî Gazete <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=77756&MevzuatTur=3&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yurtdışı Yükseköğretim Diplomalari Tanıma ve Denklik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına dair Yönetmelik (2023) *Resmî Gazete* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/08/20230812-4.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yükseköğretim Mezuniyet Belgelerinde Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Logosunun Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar (2025) <https://uluslararası.yok.gov.tr/Documents/avrupa-yuksekogretim-alani-ile-uyumlasma-projesi/documents/tyc-logo-kullanimina-iliskin-usul-esaslar.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yükseköğretim için Erasmus Beyannamesi (ECHE) https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sites/default/files/2022-02/Erasmus-ECHE-certificat_vert-TR.pdf [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK). Anasayfa. [çevrim içi] <https://www.yokak.gov.tr> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı (2024). Kurum Geri Bildirim Raporu (KGBR). https://mis.yokak.gov.tr/Report/KgbrRapor_19.02.2025. [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025].

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı (2025). Kurumsal Akreditasyon Programı. <https://www.yokak.gov.tr/kurumsal-akreditasyon-programi/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı. Kurum İç Değerlendirme Raporları (KİDR). <https://mis.yokak.gov.tr/Report/KidrRapor> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı. Ulusal Değerlendirme Programlarına Ait Dokümanlar. YÖKAK Değerlendirme Ölçütleri. <https://www.yokak.gov.tr/ulusal-degerlendirme-programlarina-ait-dokumanlar/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı. Ulusal Değerlendirme Programlarına Ait Dokümanlar. YÖKAK Değerlendirme Programları Kılavuzu. <https://www.yokak.gov.tr/ulusal-degerlendirme-programlari-na-ait-dokumanlar/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı. Yetkilendirme ve Tanıma Dokümanları. Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesi, Tanınması ve İzlenmesine İlişkin Kılavuzu. <https://www.yokak.gov.tr/yetkilendirme-ve-tanima-dokumanlari/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

Yükseköğretim Kalite Kurulu Başkanlığı (2025). *Durum Raporları*. Erişim adresi: <https://www.yokak.gov.tr/durum-raporlari/> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun. (1929). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.1416.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu (1981). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu (1981). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu. (1984). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=3308&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

3843 sayılı Yükseköğretim Kurumlarında İkili Öğretim Yapılması 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun (1986). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3843.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

5544 sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu (2006). *Resmî Gazete*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061007-1.html> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu (2007). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5580.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu. (1989). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5580.pdf> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (1965). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=657&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

7528 sayılı Öğretmenlik Meslek Kanunu (2023). *Resmî Gazete*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=7528&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025]

NOTLAR

[illegible]

NOTLAR

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

**EĞİTİMİN
YÜZYILI**

**EĞİTİMİN
YÜZYILI**

**EĞİTİMİN
YÜZYILI**

